MASTER
NEGATIVE
NO. 92-80490-9

MICROFILMED 1991

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States -- Title 17, United States Code -- concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material...

Columbia University Library reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

SCHNITZER, KARL FRIEDRICH

TITLE:

CHRESTOMATHIE AUS XENOPHON

PLACE:

STUTTGART

DATE:

1853

Master Negative #

92-80490-9

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

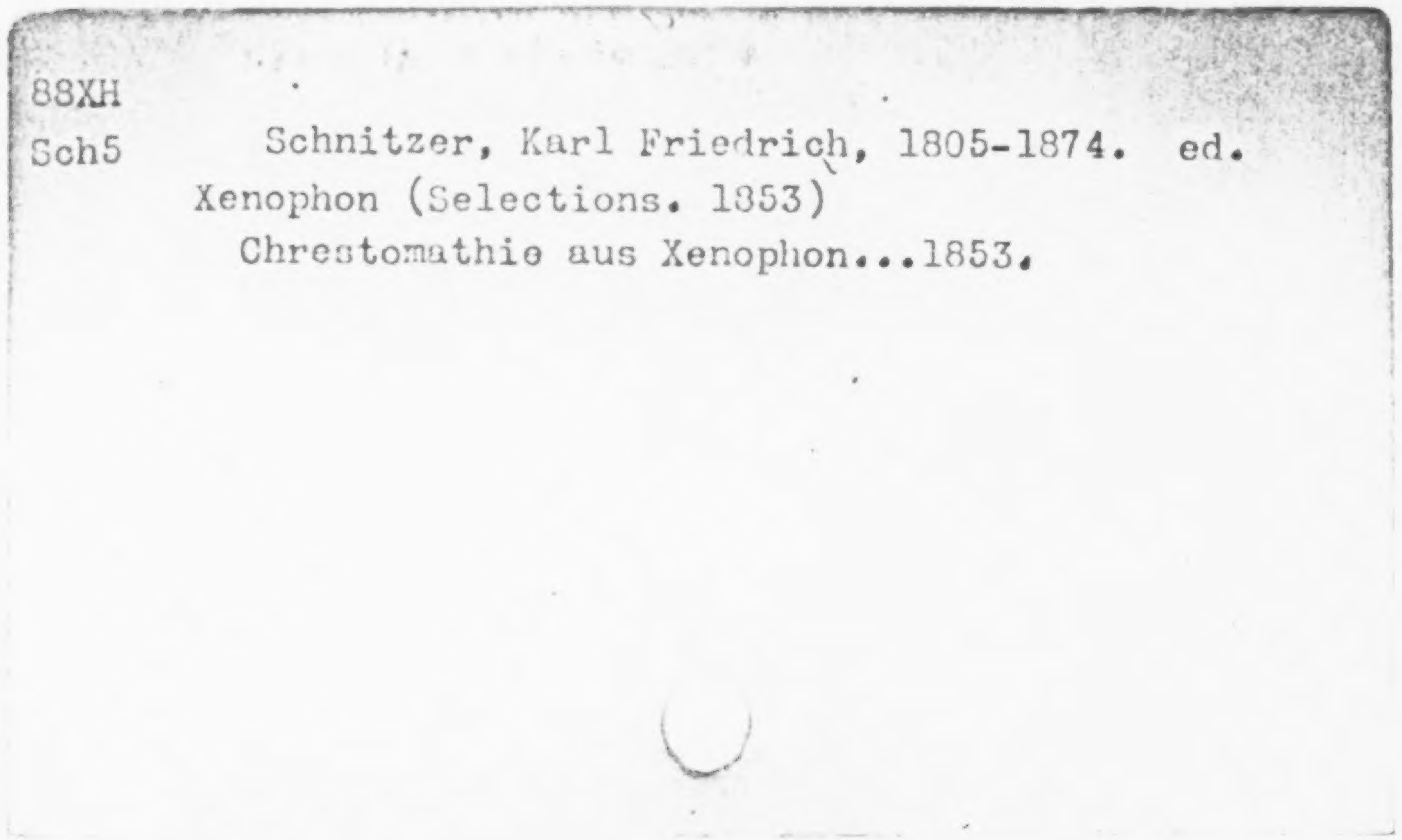

88XH
Sch5 Schnitzer, Karl Friedrich, 1805-1874. ed.
Xenophon (Selections. 1853)
Chrestomathie aus Xenophon...1853.

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE 35mm
REDUCTION RATIO: 11X
IMAGE PLACEMENT: IA [✓ IIA] IB IIB
DATE FILMED: 3-4-92
INITIALS M.M.
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

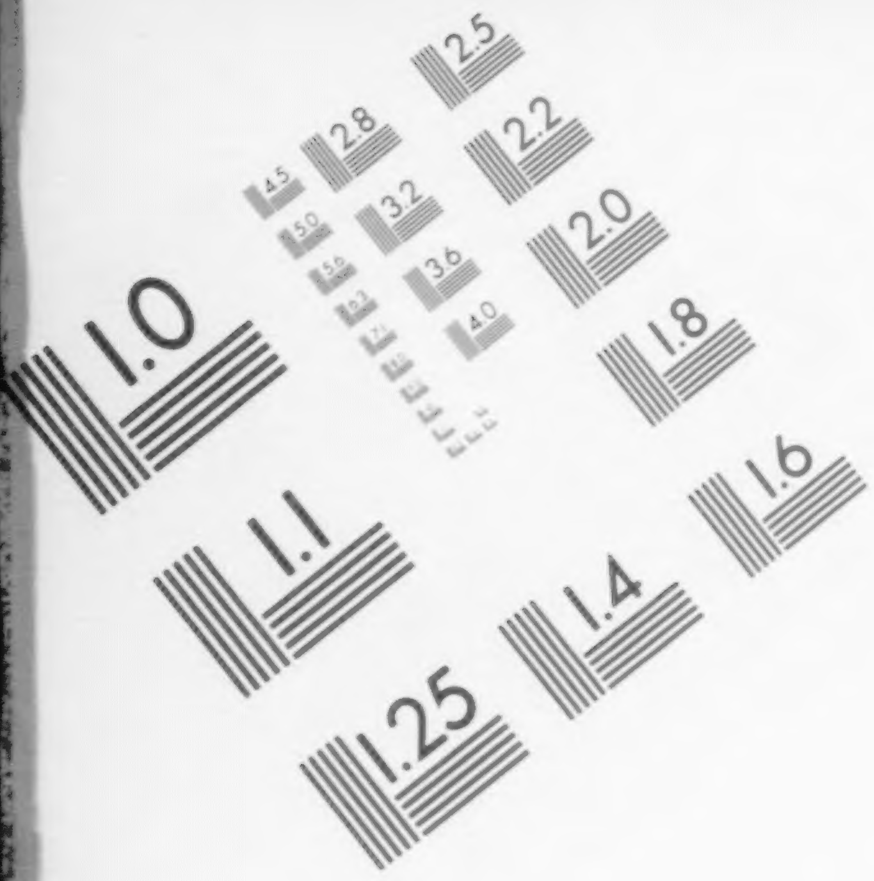

AIIM

Association for Information and Image Management

1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910

301/587-8202

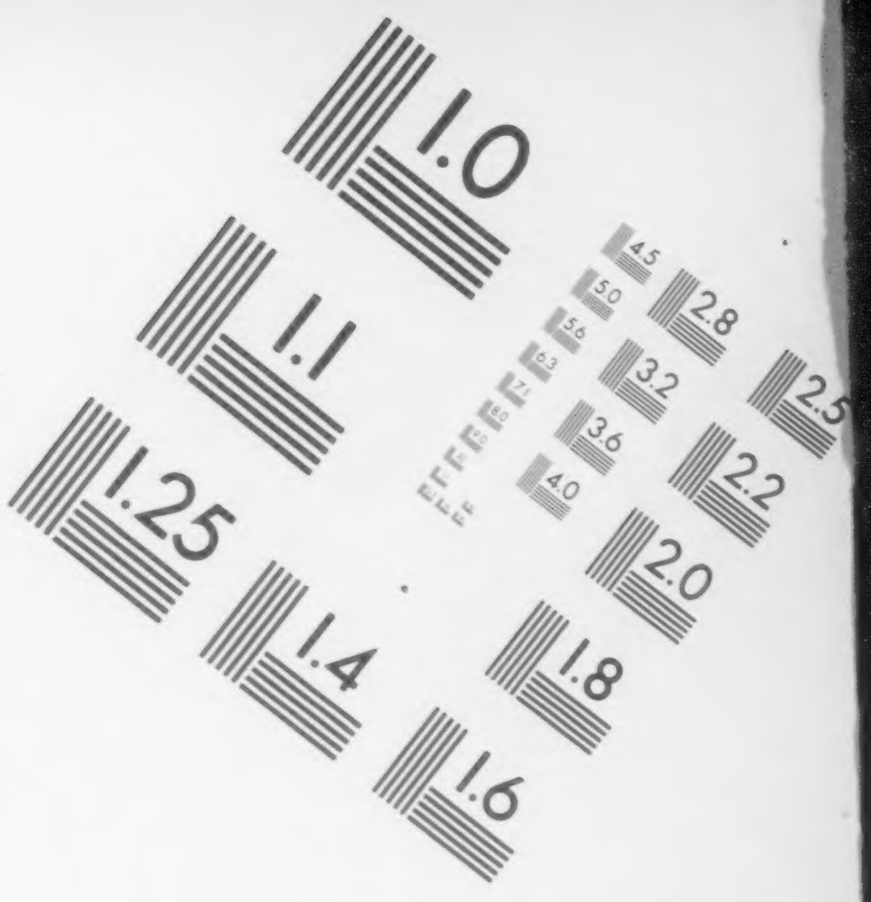

Centimeter
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 mm
1 2 3 4 5
Inches

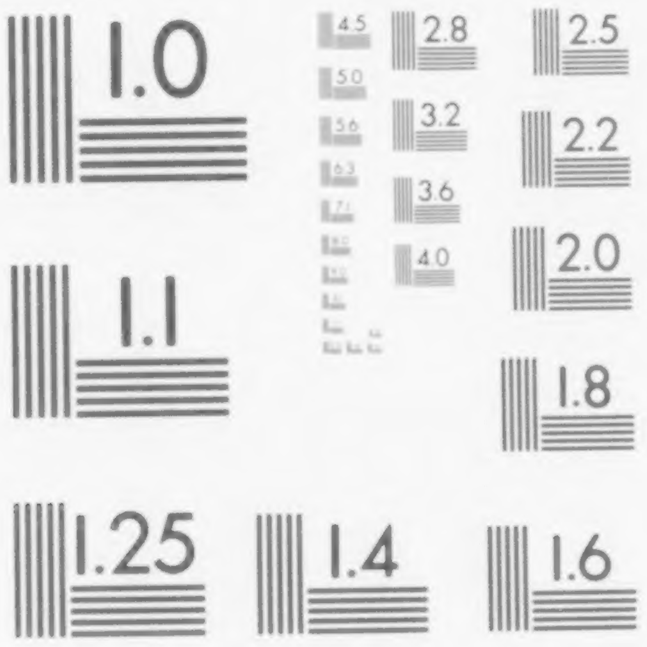
1.0
1.1
1.25
1.4
1.6
1.8
2.0
2.2
2.5
2.8
3.2
3.6
4.0
4.5
5.0
5.6

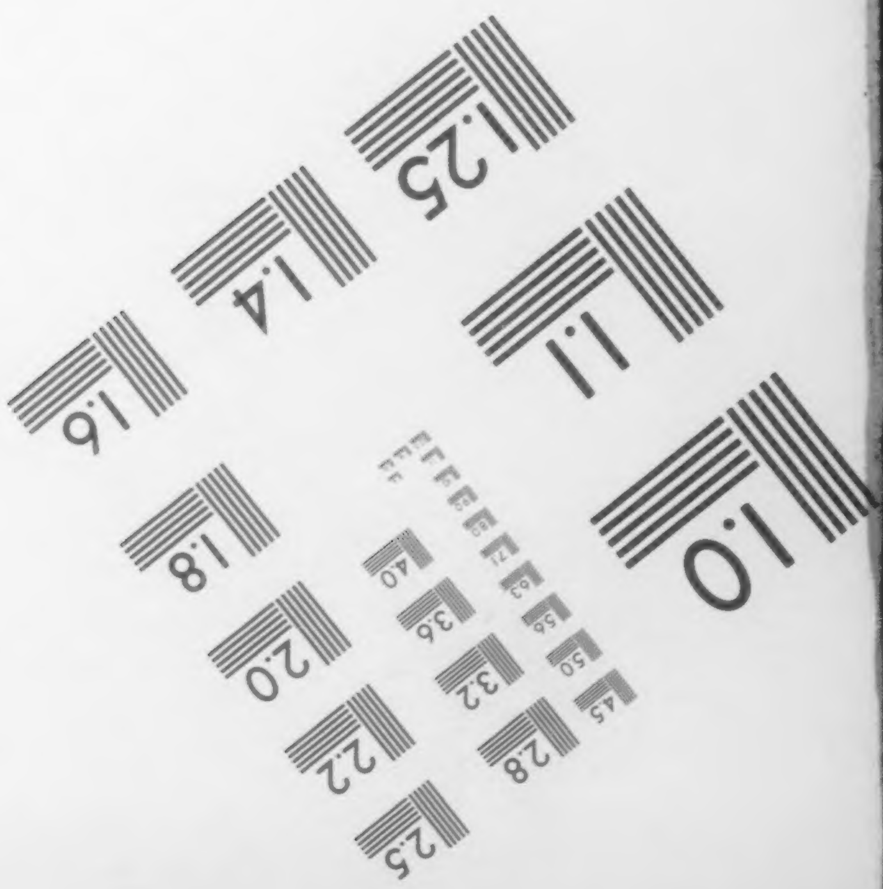

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

Chrestomathie
aus
XENOPHON.

Mit
einem Vorläufer aus Isokrates und einem
poetischen Anhang.

Bearbeitet
und mit einem Wörterbuche versehen
von
Dr. K. F. Schnitzer,
(vormals Rector der Cantonsschule in Aarau und nachher des Lyceums in Reutlingen.)

Zweite, verbesserte und theilweise vermehrte Auflage.

Venedig, Verona, Triest,
H. F. Münster.

New-York,
Bernhard Westermann & Comp.

Stuttgart.
Carl Mäcken, Verlagsbuchhandlung.
1853.

Rotterdam,
Adolf Baedeker.

Paris,
A. Frank.

Schnellpressendruck der Buchdruckerei von J. C. Macken Sohn in Reutlingen.

Vorrede.

Seit dem ersten Erscheinen dieser Chrestomathie im Jahre 1846 hat der Grundsatz, nach welchem sie gearbeitet ist, das „certis innutriri ingeniis“, immer mehr Anerkennung bei den gelehrten Schulmännern gefunden. Ebenso wird man nun auch zugeben, dass, wenn Ein Muster vor Andern zu Grunde gelegt wird, dieses dann auch das möglichst beste sein muss. Somit war für den Herausgeber kein Grund vorhanden, vor der neuen Auflage irgend etwas Wesentliches an der Auswahl des Stoffes zu ändern. Dem Zweck der Chrestomathie gemäss, in die griechische Sprache der reinsten Periode einzuführen, ist das Princip derselben in formaler und materialer Hinsicht dasselbe geblieben; die Classicität der Sprache neben der Fasslichkeit, Frische und Anziehungskraft des Inhalts für das jugendliche Alter; worüber der Herausgeber sich in der Zeitschrift „die Mittelschule“ (1. Jahrg. 1845, S. 79—90) ausführlich ausgesprochen hat. Was den sittlichen Gehalt der ausgewählten Stücke betrifft, so wird auch der strengste Beurtheiler keine

Ausstellung zu machen finden, da schon in der 1. Auflage jede halbwegs anstössige Stelle mit Sorgfalt ausgeschieden worden ist. Ich verweise in dieser Beziehung namentlich auf die Darstellung des höchsten Musters ehelicher Treue in Panthea und auf den Abschnitt aus dem Symposion. Hinzuzufügen fand ich nur Weniges, was zur Vervollständigung der Geschichte des Rückzugs der Zehntausend dient und in der 1. Auflage bloss desshalb weggeblieben ist, weil der Umfang des Buches zu gross zu werden schien.

Die Auswahl aus Xenophons Schriften, so anmuthig überall sein Vortrag ist, hat gleichwohl ihre Schwierigkeiten, indem dieser Schriftsteller sich gern ins Breite und in Wiederholungen verliert, wesshalb er auch zum Theil als langweilig verschrieen ist. Um so mehr ist mir das Interesse, welches selbst jüngere Schüler nach Versicherungen mehrerer meiner Berufsgenossen an dem Inhalt fanden, ein erfreulicher Beweis von der Zweckmässigkeit der getroffenen Auswahl, und ich habe nur zu wünschen, dass sich diese Wahrnehmung in noch weiteren Kreisen bestätige.

Die Anmerkungen sind, wo es nöthig schien, berichtigt und durchaus vermehrt, namentlich durch fortlaufende Hinweisung auf die vortreffliche Grammatik von W. Krüger, von welcher auch ein Auszug für Anfänger erschienen ist, auf den die eingeklammerten Zahlen verweisen, und in den Nachträgen durch Verweisung auf die ebenfalls sehr verbreitete Schulgrammatik von Kühner. Zur Befestigung in der Grammatik wird es sehr förderlich sein, wenn der Lehrer, der

dieses Buch gebraucht, die Schüler wenigstens in den ersten Abschnitten jedesmal die Grammatik nachschlagen und die Regel daraus vorlesen lässt.

Auf diese Weise wird das Buch seinen Zweck erfüllen, die Schüler nicht blos in die Kenntniss des reinen Atticismus einzuführen und darin zu befestigen, sondern auch zur Lectüre vollständiger und schwieriger Schriften der alten Griechen zu befähigen.

Stuttgart, 10. December 1852.

Dr. Schnitzer.

Inhalt.

Seite
Aus Isocrates: Lebensregeln 1

Aus Xenophon:

A. Der ältere Cyrus 13
B. Der jüngere Cyrus 102
C. Rückzug der 10,000 Griechen 121
D. Socratisches 171
Poetischer Anhang 190

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

πρὸς Δημόνικον παραίνεσις.

Lebensregeln für einen Jüngling.

Μέλλομέν [1] σοι συμβουλεύειν, ὧν [2] χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων [2] ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις

---

[1] *μέλλειν* häufiger mit Inf. Fut. (als Verbum mit der Richtung auf die Zukunft wie *ἐλπίζω* u. a.) Der Inf. Präs. zur Bezeichnung der schon begonnenen und länger dauernden oder der Handlung überhaupt ohne Rücksicht auf die Zeit des Eintretens. Mit Inf. Aor. = sollen. Krüger Sprachl. für Schulen §. 53, 8. Anm. 3. 4. (Spr. für Anfänger §. 53, 7. Anm. 8.) Unterschied von *ἐθέλειν*, *βούλεσθαι*? s. d. Wörterb. — [2] anstatt *ὧντινων*, indirecte Frage. Kühner (ausf. Gram.) §. 837. Anm. 3. 4. (ähnlich quis und qui.) Ueber den Gebrauch der directen Fragwörter in der indirecten Frage und ihren Wechsel mit indirecten s. Rost §. 123 ^{b} A. 2. Kr. §. 51, 17, 2—4 (15, 2—4). Uebrigens bemerke man hier die Steigerung: *ὧν* — *τίνων* — *ποίοις τισὶν*... Ueber den Modus der indirecten Frage Rost §. 121, A. 15. Kr. §. 54, 6, Anm. 1—6; 7, 1. §. 65, 1. Es ist in der Regel derselbe wie in der directen Frage, nur dass bei Fragen, die nicht im Sinne des Fragenden liegen, oder deren Beantwortung ungewiss oder zweifelhaft ist, der Opt. eintritt. — Der Genit. obj. bezeichnet den Gegenstand des Mangels und Verlangens, der Entfernung, den des Strebens (*τῆς ἀρετῆς*) oder das Ziel u. s. f. Rost §. 108. Kr. Spr. §. 47, 14. (§. 47, 13.) — Coordinirte Sätze (wie mehrere Attribute) werden durch wiederholtes *καὶ* verbunden. —

σιν ³) ἀνθρώποις ὁμιλεῖν καὶ τὸν σὸν αὐτοῦ ⁴) βίον οἰκονομεῖν ⁵). Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν ⁶), ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον ⁷) οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. Κάλλος ⁸) μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε· πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν ⁹) τῇ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, τὰς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείας ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ¹⁰) ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εὐγενείας ἐστί, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη. Οὕτω δὲ τὴν γνώμην οὐ δυνατὸν ¹¹) διατεθῆναι τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον· τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε. Διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὧν ἄν μοι δοκοίης ¹²) ἐπιτηδευμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ¹³) ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι.

1. Ἄσκει ¹⁴) τῶν περὶ τὸ σῶμα ¹⁵) γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν συμφέροντα· τούτου δ' ἂν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις ¹⁶) τῶν πόνων ¹⁷) ἔτι πονεῖν δυνάμενος.

2. Μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε ¹⁸), μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν.

3. Ἃ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ ¹⁹) λέγειν εἶναι καλόν.

---

[3] Statt [illegible] und welcher [illegible]. Der Dativ zur Bezeichnung der Gemeinschaft. — [4] Das Pronom. possess. (ἐμός etc.) und das Reflex. (ἑαυτοῦ) haben beim Artikel die Stellung des Adjectivs; dagegen die Personalia (μοῦ, σοῦ etc., wozu auch αὐτοῦ, ῆς, οῦ) haben die des Demonstrativs (Krüger's Regel): Kr. §. 47, 9. A. 12—18 (§. 51. 4. Anm. 1—4.) Attributive u. partitive Stellung. — [5] Die Impersonalia regieren den Acc. c. Inf., selbst [illegible] (accidit, ut) nehmen ihn an. Kr. §. 55. 3. A. 1. Uebrigens vgl. B. §. 129. 10. — [6] Der Aorist steht für wiederholt vorkommende Fälle; sind es bestimmte Fälle aus der Vergangenheit, so nimmt er gern ἄν zu sich. B. §. 120. 6. (β. γ) [illegible] Kr. §. 61. 3. §. 53. 10. 2 u. 3. (9. 2. 3.) Buttm. §. 139, 5. Im Deutschen hier das Perfect, welcher ([illegible]) das Präsens. B. §. 116, A. 4. [7] qua nihil augustius etc. — [8] Das Subst. ohne Artikel bezeichnet die Gattung überhaupt; die Gattung in ihrer Gesammtheit erfordert aber den Artikel. B. §. 98. 3. B. Kr. §. 50. 3, 3—8. — [9] μὲν … δέ dient oft bloss dem Parallelismus der Glieder, ohne Gegensatz; deutsch durch: einerseits … andererseits, oder bloss durch einmaliges und. — [10] Nicht Dativus commodi (Zweckbezeichnung), sondern Dat. des Besitzers, vgl. B. §. 105. A. 2; B. §. 133. A. 2. nennt es den „ferneren Dat. comm.“ Kr. §. 48, 3. 1. 3. (Deutsch: bei Wem); ausserdem liegt in οἷς eine Attraction: τούτοις, οἷς, ersteres von συγγηράσκει regiert, wie ταῖς διανοίαις von der Präposition in συναυξηθῇ. — Das Relativ mit ἄν seq. Conjct., wo ein möglicher Fall als wirklich (von einer allgemeinen Regel der besondere Fall, von der Gattung eine besondere Art) angenommen wird. B. §. 123. 2. 3). B. 139, 8. B. Schl. 333. 3. Kr. §. 54. 13. A. 1. 15. 1. sind hier ungenügend, weil sie ὅστις und ὅς τις ἄν nicht genau genug unterscheiden. — [11] ἀδύνατόν ἐστι (ἔστιν), οὕτω διατεθῆναι τὴν γνώμην (acc. graecus, nähere Bestimmung der Eigenschaft oder des Theils) τὸν μὴ … πεπληρωμένον (= εἰ μὴ … πεπλήρωται) μή weil das Particip eine Bedingung einschliesst. B. 135, 5. B. 148. 2. 1. Kr. §. 67. 8. (Zum Accus. §. 46. 4.) — Ueber πολλῶν καὶ … s. Note [2] am Ende. — [12] Optativus urbanitatis („dürftest“) gewöhnlich mit ἄν, — Bezeichnung der subjectiven Meinung, nicht der or. obl. Kr. §. 54. 3. 6, 6. 6. (3. 4. 6. 4.). — [13] πᾶς hat die Stellung des Demonstrativs. — [14] Imper. präs. wenn eine Handlung von längerer Dauer geboten (oder (mit μή) verboten wird; imp. aor. wenn eine momentane Handlung geboten, conj. aor. (mit μή) wenn eine solche verboten wird. R. §. 124. 2. 3. Kr. §. 53, 6. Anm. 4. (3.) — [15] Umschreibung des Genitivs, häufig mit Auslassung eines Subst. z. B. τὰ περὶ τὴν πόλιν, R. §. 98. 5. b) Buttm. A. 10). Kr. §. 68. 33. 3. (29. 3). §. 50. 5, 5. (4, 3.) — [16] Möglicher Fall, der in dem Belieben des Subjects liegt: εἰ c. Opt. … ἄν c. Opt. B. §. 121. 8. 10. B. I. Bttm. §. 139. 9. 3). Kr. §. 54. 11. — [17] Gen. der Entfernung, B. §. 108. 5. c.) B. §. 132. 4. 1) Kr. §. 47. 13. (12). — [18] στέργειν natürliche Liebe (Neigung), ἐρᾶν leidenschaftliche, φιλεῖν und ἀγαπᾶν Liebe aus Gründen. — [19] μηδέ = ne … quidem; μή bei νομίζειν, weil das Object eine Regel, ein Urtheil u. dgl. ist, οὐ, wenn es eine

4. Ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν κόσμον, αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην· τούτοις γὰρ ἅπασι [19] δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἦθος.

5. Μηδέποτε μηδὲν [20] αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν [21]· καὶ γὰρ ἂν [22] τοὺς ἄλλους λάθῃς, σεαυτῷ γε [23] συνειδήσεις.

6. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου.

7. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης [24]· τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον [25].

8. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν [26] ψευδεῖς ὦσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ [27] τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν.

9. Ἅπαντα δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων [28]· καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσει. μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο [29] ταῦτα μὴ πράττων [29], ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν [30] ἐπιτιμῴης.

10. Ἐὰν ᾖς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής [30].

11. Ἃ μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μὴ [31] μεμάθηκας [32], προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις· ὁμοίως γὰρ αἰσχρόν, ἀκούσαντα [33] χρήσιμον λόγον μὴ [34] μαθεῖν, καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν [35].

12. Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοΐαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις [36] χαλεπῶς εὑρημένα συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μανθάνειν.

13. Ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω· τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σοφία γὰρ μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον [37].

14. Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους· αἰσχρὸν γάρ, τοὺς μὲν [37] ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ [38] τῷ βελτίω καταστῆσαι τὴν αὑτῶν διάνοιαν.

15. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσει, τοῖς δὲ φίλος γενήσει.

---

blosse Thatsache bezieht. Vgl. B. §. 148, 2. d. Hier μή schon wegen des Imperativs. Kr. §. 67, 7. A. 1. 1. — [20] Modus des Mittels. B. §. 106, 1. a. oder dynamischer Dativ, nach Kr. §. 48. 15, 3. (12, 3). — [21] Häufung der Negationen, B. §. 135, 6. Kr. §. 67. 12. 1. — [22] = ἐάν, bestimmte Fallsetzung, mit Erwartung des Eintreffens, daher stehend bei Fut. oder Imperat. im Hauptsatz. B. §. 121, 10. B. II. B. §. 139, 9. Kr. §. 54. 12. — [23] γε premirt einen einzelnen Begriff, δή einen Gedanken (Satz). — [24] Beisätze mit Präposit. werden in Beziehung auf den Artikel wie die Adjectiva behandelt. B. §. 98, 2. B. 125, 3. Kr. §. 50, 8. A. 7 (7, 2). τὰς μετά ..., die sich vertragen mit. — [25] Das Prädicat im Neutr. in allgemeinen Sätzen. B. §. 100, A. 3. B. 129, 12 u. A. 7. Substantivirtes Neutrum. Kr. §. 43, 4. A. 11. (4). — [26] = καὶ ἐάν, wenn auch, wie oben Note [22]. — [27] δέ nach negativen Sätzen: sondern, wobei μέν unübersetzt bleibt. — [28] ὡς c. part. bezeichnet den subjectiven (vermeintlichen oder scheinbaren) Grund (in der Voraussetzung, Meinung, dass etc.), ἅτε c. part. den objectiven: weil. Bei Verbis der Bewegung dagegen bezeichnet ὡς c. part. Fut. die Absicht, die bei einem Andern vorausgesetzt wird. R. §. 130 A. 8. u. A. 7. §. 131, 4. B. §. 145. A. 5. Kr. §. 56, 12. 2. (11, 2). Jene beiden Constructionen haben οὐ bei sich, wenn der Hauptsatz Indic. oder Opt. ist, μή wie hier wegen des Imperativs. — [29] φαίνομαι c. part., δοκεῖν c. infinit. Derselbe Unterschied wie bei αἰσχύνεσθαι mit beiden Formen. B. §. 141. 4. B. 129. 4. Kr. §. 56. 4, 5 (2). 55. 4. 1. — μή beim part. weil es zur Bedingung gehört. — [30] ἐάν

[illegible], ἔσεσθαι, ἄν (mildere Behauptung st. ἔσεσθαι). ἄν sowohl zum Fut. als zum Opt. gehörig; wegen des Nachsatzes vgl. R. §. 121. 8. C). Kr. §. 54, 12. 1. — [31] Bedingung = εἰ δέ τι μή ... R. §. 135. 3. c) 1. B. §. 148. 2. c). Kr. §. 54. 15. (13). — [32] Das griech. Perfect geht zuerst auf die Gegenwart, wie in οἶδα. Kr. §. 53, 3. — [33] ἀκοῦσαι χρ. [illegible] So ist keine Ergänzung (durch οὐ, τινά etc.) nöthig. R. §. 117. 3. Substantivirtes Particip., Kr. §. 43, 2. 3. — [34] Der Inf. bei Impersonalien, wie mit dem Artikel, hat immer μή. B. §. 148, 2. g. Kr. §. 67. 7. 1. u. 2. Vgl. übrigens R. §. 135. A. 1. — [35] παρά, ὑπό, ἀπό c. G. von: Verhältniss a) der Mittheilung; b) der Wirkung; c) der Entfernung. Kr. §. 68. 31. 43. 2. 16. 1. — [36] Dativ. graec. st. ὑπό c. Gen. beim Passiv. R. §. 112. 4. Kr. §. 48. 15. 3. (12, 2). — [37] Parallelsatz statt eines untergeordneten Satzes: εἰ γε οἱ ἔμποροι ... διαπερῶσι ... τοὺς νεωτέρους ... ὑπομένειν. — [38] ἐπί c. D. Bedingung, Zweck; die Präposition vor dem Inf. erfordert durchaus den Artikel, R. §. 125, 2. (die übrigen Fälle des Inf.

16. Τὰς ἐντεύξεις μὴ ποιοῦ πυκνὰς τοῖς αὐτοῖς [39], μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν [40]· πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων.

17. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύνῃ [41] καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.

18. Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρὸν [42], τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. ἔσει δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς [42], δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις, τῇ δὲ ὀργῇ [43] παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς ἑαυτὸν ἁμαρτάνοντα [44] καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας, ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς τῶν μὲν [37] οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν, ἐν δὲ τοῖς πονηροῖς [45], ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς καὶ αὑτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν [46] ὑπομιμνήσκῃς.

19. Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους [47].

20. Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς [48], πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι [49] τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονεν.

---

mit dem Art. ebend. 3). Kr. §. 50, 6, 3 (5, 4) und 1. 2. 8. — [39] Personen (masc.). — [40] Sachen (neutr.). — [41] Absicht überhaupt ὅπως ἂν seq. Conj. Einzelne bestimmte Absicht ὅπως c. ind. fut. Daher besonders bei Verbis der Aufforderung etc. B. §. 139, 4. und Note zu Anm. 8. R. 122. 10. 12. Kr. 54, 8, 1—7 (2—4). Ueber den Conj. δύνῃ s. B. §. 107, III. 4. R. 79, 1. 1. Kr. §. 36, 9. 4. — [42] sc. ἐστί. — [43] Dativ des Zustandes. B. §. 106, 1. 4). Kr. §. 48, 15, 15 (12, 10). — [44] εἰ ἁμαρτάνοις ἄν. B. §. 121. Anm. 8. Kr. §. 56, 11 (10). — ἑαυτοῦ im Attischen häufig auch für die 1. und 2. Person (durch alle Casus). Kr. §. 51, 2, 15. — [45] Neutr. s. d. Wörterb. — [46] ὡς ἄνθρωπος ὤν. Vgl. Note 29) αὑτὸν für σεαυτόν. Bei Verb. sentiendi ist ὡς c. part. offenbar pleonastisch, vgl. Note 28). — [47] δεῖ γὰρ τοὺς ... ἄνδρας φαίνεσθαι παρεχομένους (Note 29) τρόπον. — [48] πρὶν ἂν seq. Conj. (in orat. obliqua mit Opt.) nur nach Negationen (Elmsley'sche Regel). Kühner Schulgr. (2) §. 337, 9. ²) Kr. §. 54, 17, 6 (11, 2): wie das Deutsche „es sei denn, dass" .... — [49] Aor. von einzelnen Fällen; im Ganzen ist er es schon (γέγονε). καὶ — καὶ im Haupt- und Nebensatz, ist Gleichmaß

21. Βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ [50] πειρῶ διαμένειν· ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν, μηδένα [31] φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν.

22. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν [51] γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν.

23. Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων [35] δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῇς [22].

24. Ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ [52] μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς [38] μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γὰρ ἀτυχοῦσι μὲν τοῖς φίλοις συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι [53] φθονοῦσι.

25. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα [15] φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής· ἔστι δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον.

26. Ἀγάπα [18] τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν.

27. Καταφρόνει τῶν [54] περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων μὲν, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων· παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν [55] εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος.

28. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς [41]· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.

29. Τοὺς ἀγαθοὺς [56] εὖ ποίει· καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη.

(Gleichmaß aus der Parataxe der Sätze). Kr. §. 69, 32, 13. (28, 6). — [50] ἐὰν δὲ γένῃ vgl. Note 82). — [51] μὲν . . . δὲ häufig für ὥσπερ . . . οὕτως. — [52] μὴ vom Imp. nur dann getrennt, wenn es im Gegensatz zu einem positiven Satzglied (ἀλλά) steht. Vgl. oben Num. 1. B. §. 135, 1. Bem. Kr. §. 67. 10. 6. — [53] ἐὰν καλῶς πράττωσι. S. das Wörterbuch. — [54] τούτων, οἳ σπουδάζουσι μὲν ... χρῆσθαι δὲ μὴ δύνανται. — [55] Ellipse: πάθοι R. 121. 8. B. Kr. §. 69. 64. 3. — [56] Der Acc. ist nothwendig, weil εὖ nicht Object ist. Ebenso constr. εὐεργετεῖν. ὠφελεῖν R. 104, 2. a).

30. Μίσει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας· ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες ⁵⁶) τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσιν.

31. Ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ χείριστον χαριζομένους, οὐχ ἕξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς ⁵⁷) πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους.

32. Γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικός, ἀλλὰ μὴ σεμνός· τὸν μὲν γὰρ τῶν ὑπερηφάνων ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν ⁵⁸), τὸν δὲ τῶν ὁμιλητικῶν τρόπον ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν. ὁμιλητικὸς δ' ἔσει μὴ δύσερις ὤν ⁵⁹), μηδὲ δυσάρεστος, μηδὲ πρὸς πάντας φιλόνικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἂν ⁶⁰) ἀδίκως ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυμουμένοις ⁶¹) μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυμένοις δὲ ⁶²) τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων ⁶³)· μηδὲ περὶ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μηδὲ περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων (τὸ γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν)· μηδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μέν, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μηδὲ φιλαίτιος ὤν, βαρὺ γάρ, μηδὲ φιλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ.

33. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἐὰν δέ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρός, ἐξανίστασο πρὸ μέθης. ὅταν ⁶⁴) γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, ταὐτὰ ⁶⁵) πάσχει τοῖς ἅρμασι τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβαλοῦσιν. ἐκεῖνά τε ⁶⁶) γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτόντα τῶν εὐθυνόντων *), ἥ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς διανοίας ⁶⁷).

B. 131, A. 1. Kr. § 46, 7 (15). — ⁵⁶) Die Verba, welche den Dativ regieren, werden im Passiv wie [illegible] gebraucht. B. 112, A. 1. B. 131, 5. Kr. § 52, 1. — ⁵⁷) [illegible] gebraucht, hat das Particip als Object oder Subject des Satzes den Artikel. B. §. 125, A. 2. B. § 98, 3. B. 9. Kr. § 50, 4, 3 (3, 2). — ⁵⁸) [illegible] — ⁵⁹) ἐὰν [illegible] — ⁶⁰) ἐάν. — ⁶¹) [illegible] — ⁶²) [illegible] τῆς ὀργῆς [illegible] — ⁶³) [illegible] — ⁶⁴) Wiederholter Fall in der Gegenwart oder Zukunft, c. Conj. — ⁶⁵) τὰ αὐτά c. Dat. der Gleichheit. B. § 105, A. 58. Kr. § 48, 13, 8. 9 (11. 2). B. §. 133, 2, A. 1. — ⁶⁶) τε — τε [illegible] Parallelism. d. der Vergleichung. — *) Das Futur für „sollen." — ⁶⁷) [illegible] = ὅταν [illegible]

34. Ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι ⁶⁸), θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ⁶⁹) ἀπολαύειν.

35. Οὓς ἂν ⁷⁰) βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας ⁷¹)· ἀρχὴ ⁷²) μὲν γὰρ φιλίας ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος.

36. Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν.

37. Βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα.

38. Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν ⁷³) εὐτυχίαν, παρὰ δὲ ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν.

39. Ὅταν ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς ⁷⁴) τινὶ συμβούλῳ χρῆσθαι, σκόπει πρῶτον, πῶς τὰ ἑαυτοῦ διῴκησεν. ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης ⁷⁵), εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ⁷⁶) ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψειας· καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν ⁷⁷).

40. Μηδενὶ ⁷⁸) πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο, μήτε συγχώρει· δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷα ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῇς ⁷⁹).

[illegible] Casus. — ⁶⁸) Declination des Inf. zur Bezeichnung dessen, was der Lateiner theils durch den einfachen Inf., theils durch die Casus obliqui des Gerundiums oder des Part. Fut. Pass. ausdrückt (amare, amandi, amando = τὸ φιλεῖν, τοῦ φιλεῖν, τῷ φιλεῖν); nur dass der Grieche in diesem Gebrauch des Inf. noch freier ist, namentlich in Verbindung ganzer Sätze mit einer Präposition. B. §. 140, 5. 141, 1. R. 125, 1—3. Hat dieser [illegible] Infinitiv ohne ausdrückliches Subject (μεγαλόψυχος), so steht [illegible] deutschen Casus, welchen das hinzugehörige Subject im Hauptsatz hat (Attraction). B. §. 142, 2. 3. R. §. 127. Der Schüler hüte sich aber, [illegible] wie ein Substantiv (mit dem Subj. oder Obj. im Genitiv) zu behandeln. Kr. §. 50, 6, 1—5 u. 10 (5, 1—7). — ⁶⁹) Gen. partit. bei den Verb. des Antheils und Genusses. — ⁷⁰) Soviel als ἐάν τινας [illegible], daher περὶ αὐτῶν (statt τούτων) im Hauptsatz. Vgl. Note ¹⁰) u. ¹³). — ⁷¹) Präs., weil der Satz allgemein ist; eigentl. ἀπαγγελοῦντας. — ⁷²) ἀρχή steht als Prädicat, ἔπαινος als Allgemeinbegriff ohne Artikel. R.

41. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν ἢ πλοῦτον ἄδικον· τοσούτῳ γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν [73] ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι [74] δόξαν παρασκευάζει, κἀκείνων [75] μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν.

42. Μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας· οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων [76], εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερέχουσι.

43. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον [15], μάλιστα δὲ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει· μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι [1].

44. Πειρῶ τῷ μὲν σώματι εἶναι φιλόπονος, τῇ δὲ ψυχῇ φιλόσοφος, ἵνα [77] τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστῃ τὰ συμφέροντα.

45. Πᾶν ὅ τι ἂν μέλλῃς ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας.

46. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν [78] οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν [79]· ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν, ἢ λέγειν.

47. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν [80] ἔσει περιχαρής, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος.

---

§. 98, 3. A. ²) u. B. Unterschied des Attributs und Prädicats in Beziehung auf den Artikel? Kr. §. 50, 8. u. 11. (7. 8). — [73] diese, das Nähere; ἡ δέ, jene, das Entferntere. — [74] Wegen des weggefallenen Artikels s. B. §. 98, 3. B. 1 am Ende. Die Personen sind hier ganz unbestimmt: Lebenden, Verstorbenen. Ueber das part. aor. s. B. §. 117, 3. B. 137, 6. Kr. §. 43, 2. 3. — [75] Gen. partit. Kr. §. 47, 15 (14). — [76] Gen. comparativ. Kr. §. 47, 19 (18). — [77] ἵνα (damit) nimmt nicht wie die andern Absichtspartikeln (ὡς, ὅπως) ἂν zu sich. B. §. 122, 12. Kr. §. 51, 8, 1. — [78] Attraction des Relativs an den Casus des ausgelassenen Demonstrativs st. τούτων, ἅ. B. §. 143, 3. 5. R. 99, 9. 10. Assimilation genannt von Krüger. §. 51, 10. — [79] Aor. von einzelnen Fällen; dagegen σιγᾶν, λέγειν nur den allgemeinen Begriff der Handlung enthaltend wie λόγος, σιγή. B. §. 137, 5. R. 117, 2. Kr. §. 53, 1, 10 (6). 6, 9 (7). — [80] ἐὰν εὐτυχῇς. — [81] Genet. partit. gen. neutr. (Güter, Uebel). — [82] si quando tibi acciderit, Conj. aor. im Bedingungssatz = Fut. exact. B. §. 139, 12. Kr. §. 53, 6, 5 (4). — [83] „einmal zu sterben“ aor. Vgl. Note [79]. — [84] aor. = perfectum. B. §. 137, 3. Kr. §. 53, 6, 1 (2). — [85] Bloss logische Fallsetzung, εἰ c. Ind. eines Hpttps: B. §. 121, 10. A. (die Eintheilung der hypoth. Sätze bei B. 139, 9. nach den Begriffen der Möglichkeit, Unmöglichkeit, Ungewissheit macht die Sache nicht klar. Genauer liesse sich vielleicht die Sache so ausdrücken: 1) εἰ c. Ind. eines Haupttempus ist die allgemeine logische Fallsetzung schlechthin; 2) εἰ c. Ind. eines Nebentempus die Bedingung mit Voraussetzung des Gegentheils [Nichtwirklichkeit]. 3) εἰ c. Opt. die mit Voraussetzung der Möglichkeit; 4) ἐὰν c. Conj. die mit Voraussetzung der Wirklichkeit in der Gegenwart oder Zukunft). Aehnlich Krüger §. 65, 5, 2—5. — [86] Genit. des Ziels. Vgl. Note ²) am Ende. — [87] Satzverbindung durch das Relativ, im Griechischen nicht so häufig als im Latein. Kr. §. 51, 9, 2. 3.

48. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν [81].

49. Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν [24].

50. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ [82] κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης· τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι [83] πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινεν [84], τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἀπένειμεν.

Εἰ δὲ δεῖ [85] θνητὸν ὄντα [14] τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας [86], ἡγοῦμαι κἀκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι [2] πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας (ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι) τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οἷς [87] χρὴ παραδείγμασι χρωμένους [14] ὀρέγεσθαι τῆς καλοκἀγαθίας [2], καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις

ἐμμένειν [86]) ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν, εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν [87]), ἀναγιγνώσκειν. ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ᾽ ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν [88]), ἀφ᾽ [89]) ἑκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν. μόλις γὰρ ἄν τις ἐκ [90]) ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἁμαρτίας ἐπικρατήσειεν [91]).

---

[88]) Verändertes Subject, [illegible] — [89]) Die Verba sentiendi haben die wahrgenommene Handlung im Particip bei sich: ὁρᾶν c. Acc.; die übrigen meistens c. Gen. Kr. §. 56. 7. 1. 7 (1). — [90]) in Folge, mittelst.

Nachtrag aus Kühner's Griech. Schulgrammatik.

Zu Isocr. Note 2) §. 311. 2. (A. 1.) und 6. §. 273. 3. b. δ. §. 321, 1. a. — N. 3) §. 245, 3. b, Anm. 1. — N. 5) §. 307, 6. (Anm. 5). — N. 6) §. 256. 1. b). — N. 8) §. 241. 1. u. 2. — N. 9) §. 322. 2. — N. 10) §. 284. 9. §. 333. 3. — N. 11) §. 318, 4. — N. 12) §. 259. 3. u. §. 260. 2. 1. a. — N. 13) §. 246, 5. γ. — N. 14) §. 257, 4. b. §. 259. 5. — N. 15) §. 263. d. — N. 16) §. 339. 2. II. c. — N. 17) §. 271. 2. — N. 19) §. 318. 3. Hier μή wegen des Imper. — N. 20) §. 285. 2. — N. 21) §. 318. 5. — N. 22) §. 339. 2. II. b. — N. 23) Vgl. §. 315. 1. 317. 2. — N. 24) §. 245. 3. u. A. 1. 2. — N. 25) §. 241. 2. — N. 28) §. 312. 6. u. A. 13. 4. c. — N. 29) §. 311. 8. 14. — N. 30) §. 339. 3. 4. — N. 31) §. 333. 2. — N. 32) §. 255. 2. — N. 33) §. 238. 1. A. 3. c. — N. 34) §. 318. 3. — N. 35) §. 288. 1. 297. 1. 299. 1. — N. 36) §. 284. 3. 11. — N. 38) §. 296. II. §. 308. 1. 2. b—d. — N. 41) §. 330. 1. 6. §. 176. 1. — N. 43) §. 283. 3. — N. 44) §. 312. 4. a. — N. 46) §. 319. 3. — N. 51) §. 322. 3. 1. 5. — N. 55) §. 340. 2. — N. 56) §. 279. 2. — N. 57) §. 251. 1. — N. 58) §. 244. 8. — N. 64) §. 333. 3. §. 337. 6. — N. 65) §. 281. 1. — N. 66) §. 321. 1. 1. — N. 68) §. 308. — N. 69) §. 273. 3. b. — N. 72) §. 245. 3. a. u. b. — N. 74) §. 241. 8. §. 257. 4. d. — N. 75) §. 273. 3. b. — N. 76) §. 275. 1. — N. 77) §. 330. 1. — N. 78) §. 332. 6. — N. 79) §. 257. 1. c. — N. 82) §. 339. 2. b. Anm. 2. §. 255. 5. Anm. 9. — N. 84) §. 250. 1. — N. 85) §. 339. 2. I. a. b. II. a. b. — N. 89) §. 310. 4. a.

Aus Xenophon.

A. Der ältere Cyrus.

1. Jugendgeschichte. (Cyrop. I. 3. 4.)

1. Κῦρος μέχρι μὲν δώδεκα ἐτῶν ἢ ὀλίγῳ πλεῖον τῇ Περσῶν [1]) παιδείᾳ ἐπαιδεύθη, καὶ πάντων τῶν ἡλίκων διαφέρων ἐφαίνετο, καὶ εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν ἃ δέοι [2]), καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς [3]). ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουε καλὸν κἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι [4]). Ἔρχεται δ᾽ αὐτή τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὸν Κῦρον τὸν υἱὸν ἔχουσα [5]). Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα [6]) καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα [7]), εὐθύς, οἷα δὴ παῖς [8]) φύσει φιλόστοργος, ἠσπάζετό τε αὐτὸν ὥσπερ ἂν εἴ τις [9]) πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο, καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ καὶ χρώματος ἐντρίψει καὶ κόμαις προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν

---

[1]) Die Volksnamen stehen gewöhnlich ohne Artikel, ausgenommen οἱ Ἕλληνες, wenn die Gesammtheit der Griechen gemeint ist. Krüger §. 50, 2. A. 11 (5). — [2]) Opt. nach einem temp. der Vergangenheit, im Nebensatz. B. §. 123. 2. 2); B. §. 139. A. 6. Kr. §. 54. 6. 2. und 13. 15.

[3]) Isokr. Note 4). — [4]) Inf. B. §. 129. 4. c. Kr. §. 56. 7. 8 (6).

[5]) ἔχουσα τὸν Κ. μετ' αὐτῆς. — [6]) quum primum, sobald. — [7]) Verba der Wahrnehmung mit dem Partic. B. §. 129. 4. A. 3. b. Isokr. Note 89). — [8]) οἷα δὴ παῖς, wie unten §. 3. ἅτε, c. Part. objectiver Grund. Isokr. Note 28. — [9]) Elliptische Redensart st. ὥσπερ ἂν τις ἀσπάζοιτο, εἰ . . .

Μήδοις. ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικά ἐστι, καὶ οἱ πορφυροῖ χιτῶνες καὶ οἱ κάνδυες καὶ οἱ στρεπτοὶ οἱ περὶ τῇ δέρῃ καὶ τὰ ψέλια τὰ περὶ ταῖς χερσίν, ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι καὶ νῦν ἔτι πολὺ 10) καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι καὶ δίαιται εὐτελέστεραι· ὁρῶν δὴ τὸν κόσμον τοῦ πάππου, ἐμβλέπων αὐτῷ ἔλεγεν· Ὦ μῆτερ, ὡς καλός μοι 11) ὁ πάππος! Ἐρωτώσης δὲ τῆς μητρὸς αὐτόν, πότερος καλλίων αὐτῷ δοκεῖ 12) εἶναι, ὁ πατὴρ ἢ οὗτος, ἀπεκρίνατο ἄρα 13) ὁ Κῦρος· Ὦ μῆτερ, Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατήρ, Μήδων μέντοι, ὅσων 14) ἑώρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπὶ ταῖς θύραις, πολὺ οὗτος ὁ ἐμὸς πάππος κάλλιστος. Ἀντασπαζόμενος δὲ ὁ πάππος αὐτὸν καὶ στολὴν καλὴν ἐνέδυσε καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμει, καὶ εἴ ποι ἐξελαύνοι 2), ἐφ᾽ ἵππου χρυσοχαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Κῦρος, ἅτε παῖς ὢν 5) καὶ φιλόκαλος καὶ φιλότιμος, ἥδετο τῇ στολῇ, καὶ ἱππεύειν μανθάνων 15) ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γάρ, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἱππεύειν ἐν ὀρεινῇ οὔσῃ τῇ χώρᾳ, καὶ ἰδεῖν ἵππον σπάνιον 16).

4 Δειπνῶν δὲ ὁ Ἀστυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βουλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἥδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἧττον τὰ οἴκαδε ποθοίη 17), προσῆγεν αὐτῷ καὶ παροψίδας καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κῦρον ἔφασαν λέγειν 18), Ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις

Opt. des wiederholten Falls. Isocr. Note 10 u. 55. — 10) = πολλῷ, zum Comparativ gehörig. Kr. §. 48, 15, 10 (12, 8). — 11) Dat. ethicus. R. §. 105 A. 3. B. 133, A. 2). Kr. §. 48, 6, 3 (1). — 12) Vgl. Isocr. Note 7). — 13) ganz natürlich. — 14) Isocr. Note 78. Ἐπὶ ταῖς θ. „am Palaste“, dagegen ἐπὶ ταῖς θ. von Privathäusern. — 15) Part. st. Infin. R. §. 129, 5. B. 144, A. 8. Kr. §. 56, 6, 4 (2). — 16) sc. ἦν, nämlich in Persis. In Bezug auf Persien im weiteren Sinne ist es jetzt und war es ehemals anders. — 17) Finalsätze nach einem histor. Temp. im Opt. R. §. 122, 11. Kr. §. 54, 8. τὰ οἴκαδε. B. §. 151. 1, 8. — 18) Inf. Imperf. häufig bei Verbis des Meinens und Sagens (= ἔφη, ἔλεγε) von dauernden, begleitenden oder wiederholten Handlungen. Worüber Kühner §. 257, 1, c. Mtth. §. 499 und Kr.

ἐν τῷ δείπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάρια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖρας καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων! Τί δέ; φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐ γὰρ πολύ σοι δοκεῖ εἶναι κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον τοῦ ἐν Πέρσαις; Τὸν δὲ Κῦρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι 19) λέγεται, Οὔκ, ὦ πάππε· ἀλλὰ πολὺ ἁπλουστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ᾽ ἡμῖν ἡ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι ἢ παρ᾽ ὑμῖν. Παρ᾽ ἡμῖν μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέας εἰς τοῦτο ἄγει· ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν 20) σπεύδετε, πολλοὺς δέ τινας ἑλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι μόλις ἀφικνεῖσθε, ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἥκομεν. Ἀλλ᾽, ὦ παῖ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα· γευόμενος δὲ καὶ σύ, ἔφη, γνώσῃ, ὅτι ἡδέα ἐστίν. Ἀλλὰ καὶ σέ, φάναι τὸν Κῦρον, ὁρῶ, ὦ πάππε, μυσαττόμενον ταῦτα τὰ βρώματα. Καὶ τὸν Ἀστυάγην ἐπερέσθαι· Καὶ τίνι 21) δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, λέγεις 22); Ὅτι σε, φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν τοῦ ἄρτου ἅψῃ, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον· ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρει 23) τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος, ὅτι πλέα σοι ἀπ᾽ αὐτῶν ἐγένετο. Πρὸς ταῦτα δὲ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· Εἰ τοίνυν οὕτω γιγνώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθῃς. Ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῷ παραφέρειν καὶ θήρεια καὶ τῶν ἡμέρων. Καὶ τὸν Κῦρον, ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἦ καὶ δίδως, φάναι 24), ὦ πάππε, πάντα ταῦτά μοι τὰ κρέα, ὅ τι βούλομαι 25) αὐτοῖς χρῆσθαι; Νὴ Δία, φάναι, ὦ παῖ, ἔγωγέ σοι 26). Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν διαδιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς, ἐπιλέγοντα ἑκάστῳ· Σοὶ

R. §. 53, 2, 9. — 19) Aor. u. Inf. beim Pass. Kr. §. 55, 1, 2. — 20) Isocr. Note 19. — 21) Abl. st. τεκμηρίῳ, R. §. 106. A. 3. Kr. §. 48, 15, 4 (2, 11). — 22) sc. ταῦτα. — 23) Attische Form der 2. Person. Uebergang aus der abhängigen Constr. (ἀποκαθαιρόμενον, Med.) in die directe. — 24) S. Anm. 18) φάναι nach εἰπεῖν gern wiederholt. Jenes ist das Allgemeine „äusserte“ oder „sprach“; dieses das Einzelne „sagte.“ Krüger, Anm. B. 5. 21. — 25) ad quodcunque lubet (uti). — 26) In der Antwort werden satzweise die Pronomina (in veränderter Person) gebraucht. Vgl.

μὲν τοῦτο, ὅτι προθύμως με ἱππεύειν διδάσκεις· Σοὶ δέ, ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· νῦν γὰρ 26) τοῦτ' ἔχω· Σοὶ δέ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύεις· Σοὶ δέ, ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾷς. Τοιαῦτα ἐποίει, ἕως διεδίδου 27) πάντα ἃ ἔλαβε κρέα. Σάκᾳ δέ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν ἐγὼ μάλιστα τιμῶ, οὐδὲν δίδως; Ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν ἐτύγχανε καὶ τιμὴν ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους καὶ ἀποκωλύειν οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη 28) εἶναι προσάγειν. Καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπετῶς, ὡς ἂν 29) παῖς μηδέπω ὑποπτήσσων, Διὰ τί δή, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾷς; Καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώπτοντα εἰπεῖν, Οὐχ ὁρᾷς, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ εὐσχημόνως; Κέλευσον δή, φάναι, ὦ πάππε, τὸν Σάκαν 30) καὶ ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα, ἵνα κἀγὼ καλῶς σοι πιεῖν 31) ἐγχέας ἀνακτήσωμαί σε, ἢν δύνωμαι. Καὶ τὸν 32) κελεῦσαι δοῦναι. Λαβόντα δὴ τὸν Κῦρον οὕτω μὲν δὴ εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα, ὥσπερ τὸν Σάκαν ἑώρα, οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον σπουδαίως καὶ εὐσχημόνως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην τῷ πάππῳ, ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀστυάγει πολὺν γέλωτα παρασχεῖν 33). Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδῆσαι πρὸς τὸν πάππον καὶ φιλοῦντα ἅμα εἰπεῖν, Ὦ Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε ἐκ τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σοῦ κάλλιον οἰνοχοήσω καὶ οὐκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον. (Οἱ δ' ἄρα τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὰν διδῶσι τὴν φιάλην, ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγχεάμενοι καταρροφοῦσι, τοῦ 34) δή, εἰ φάρμακα ἐγχέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς.) Ἐκ τούτου δὴ ὁ Ἀστυάγης ἐπισκώπτων, Καὶ

B. §. 123. 1). 11. — 27) Bei den Persern [illegible] — 28) [illegible] Kr. §. 55, 2. [illegible] — 29) [illegible] vgl. Note 9). — 30) κελεύω mit [illegible] B. §. 127. A. 2. Kr. §. 48. 7. 10. — 31) B. §. 140. 2. Kr. §. 55, [illegible] 20. 21 (10). — 32) B. §. 98. [illegible] B. 126. 5. Kr. §. 50. 1. 5 (13). — 33) ὥστε c. Ind. oder c. Inf. zur Angabe des unmittelbaren oder des [illegible] Erfolgs. B. §. 122. 9. a und b. Kr. §. 65. 3. — 34) Der Genit. des Inf. ohne ἕνεκα zur Angabe des Zwecks: B. 109. A. 5) Kr. §. 47. 22

τί δή, ἔφη, ὦ Κῦρε, τἆλλα μιμούμενος τὸν Σάκαν οὐκ ἀπερρόφησας τοῦ οἴνου; Ὅτι, ἔφη, νὴ Δία ἐδεδοίκειν, μὴ ἐν τῷ κρατῆρι φάρμακα μεμιγμένα εἴη· καὶ γὰρ ὅτε εἱστίασας σὺ τοὺς φίλους ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα ὑμῖν αὐτὸν ἐγχέαντα. Καὶ πῶς δὴ σὺ τοῦτο, ἔφη, ὦ παῖ, κατέγνως; Ὅτι νὴ Δί' ὑμᾶς ἑώρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους. Πρῶτον μὲν γὰρ ἃ οὐκ ἐᾶτε 35) ἡμᾶς τοὺς παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε· πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγετε, ἐμανθάνετε δὲ οὐδὲν ἀλλήλων· ᾔδετε δὲ καὶ μάλα γελοίως, οὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ᾄδοντος ὠμνύετε ἄριστα ᾄδειν. λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτοῦ ῥώμην, ἔπειτ' εἰ ἀνασταίητε ὀρχησόμενοι 36), μὴ ὅπως 37) ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε. Ἐπελέλησθε δὲ παντάπασι, σύ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἵ τε ἄλλοι, ὅτι σὺ ἄρχων. Τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέμαθον, ὅτι τοῦτ' ἄρ' ἦν 38) ἡ ἰσηγορία, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γοῦν ἐσιωπᾶτε. Καὶ ὁ Ἀστυάγης λέγει· Ὁ δὲ σὸς πατήρ, ἔφη, ὦ παῖ, 11 πίνων οὐ μεθύσκεται; Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ; Διψῶν 39) παύεται· ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γάρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας 40) αὐτῷ οἰνοχοεῖ. Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν, Ἀλλὰ τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκᾳ οὕτω πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν, Ὅτι νὴ Δία, φάναι, μισῶ αὐτόν· πολλάκις γάρ με πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυμοῦντα προσδραμεῖν οὗτος ὁ μιαρώτατος ἀποκωλύει. Ἀλλ' ἱκετεύω, φάναι, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτοῦ. Καὶ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν, Καὶ πῶς ἂν ἄρξαις αὐτοῦ; Καὶ τὸν Κῦρον φάναι, Στὰς ἂν ὥσπερ οὗτος ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα ὁπότε βούλοιτο παριέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἂν 41)

[illegible] Genitiv. — 35) οὐ im Relativsatze, weil dieser in positiver Beziehung zum Hauptsatz steht: „eben das, was du uns verbietest“ vgl. R. §. 155. A. 3). Kr. §. 67. 1. 2. — 36) Absicht Kr. §. 56. 12. 1 (11. 1.). — 37) [illegible] B. §. 150. S. 444. B. 134. 5. [illegible] Kr. §. 67. 14. 3 (13. 1) und §. 69. 46. 1. — 38) „sein musste“: R. §. 116. A. 6) B. 137. A. [illegible] Kr. §. 53. 2. 6. — 39) sc. ἔφη. — 40) οὐ zum Subject gezogen: „nicht Sakas“. — 41) ἂν wiederholt, Rost §. 120. A. 4). Kr. §. 69. 7,

ὅτι οὔπω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν· σπουδάζει γὰρ
πρός τινας. Εἶθ᾽, ὁπότε ἥκοι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ᾽ ἂν
ὅτι λοῦται. Εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ᾽
ἂν ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν· ἕως παρατείναιμι 42) τοῦ-
12 τον, ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει ἀπὸ σοῦ κωλύων. Τοσαύ-
τας μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ 43)· τὰς
δὲ ἡμέρας, εἴ τινος αἴσθοιτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον ἢ
τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφόν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθάσαι τοῦτο
ποιήσαντα· ὅ τι γὰρ δύναιτο ὁ Κῦρος, ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς
χαριζόμενος.

13 II. Ἐπεὶ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιοῦσα 44)
πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Ἀστυάγης κατα-
λιπεῖν τὸν Κῦρον. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι βούλοιτο μὲν
ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μέντοι τὸν παῖδα
14 χαλεπὸν εἶναι νομίζειν 45) καταλιπεῖν. Ἔνθα δὴ ὁ Ἀστυά-
γης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον· Ὦ παῖ, ἢν μένῃς παρ᾽ ἐμοί,
πρῶτον μὲν τῆς παρ᾽ ἐμὲ εἰσόδου σοι οὐ Σάκας 46) ἄρξει,
ἀλλ᾽ ὁπόταν βούλῃ εἰσιέναι ὡς ἐμέ, ἐπὶ σοὶ ἔσται· καὶ
χάριν σοι εἴσομαι, ὅσῳ ἂν 47) πλεονάκις εἰσίῃς ὡς ἐμέ.
Ἔπειτα δὲ ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρήσει καὶ ἄλλοις ὁπόσοις ἂν
βούλῃ· καὶ ὅταν ἀπίῃς, ἔχων ἄπει οὓς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς.
Ἔπειτα δὲ ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ μετρίως σοι δοκοῦν ἔχειν 48)
ὁποίαν βούλει ὁδὸν πορεύσει. Ἔπειτα τά τε νῦν *) ἐν

---

3 (6, 7.) Zu [illegible] in diesem Fall vgl. Kr. § 54, 1, 2 (3). Der Opt. in Bedingungssätzen für die [illegible] Wiederholung. Kr. 54. 11. 17, 5, (14. 1). — 42) Hinausziehen. [illegible] Der Finalsatz im Optativ weil im Optativ [illegible]. Kr. 54, 8, 2. — 43) bei der Nachmahlzeit. — 44) Absicht des Subjects [illegible] (Pflt. 101 (Isocr. N. 28). — 45) Wechsel der [illegible] R. § 122. A. 3) Kr. § 54. 6, 2, 5 (3). — 46) Relat. mit [illegible] Fut. und Imper. in Hypoth. R. § 125, 2. [illegible] Kr. § 54, 15, 3 (13). Vergl. Isocr. Note 10). — 47) [illegible] Note 85) zu Isocr. [illegible] einzelnen Falle [illegible]. — *) Kr. § 59, 8, 7, 8.

τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι καὶ ἄλλα παντοδαπὰ
συλλέξω, ἃ σύ, ἐπειδὰν τάχιστα ἱππεύειν μάθῃς, διώξει
καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων καταβαλεῖς ὥσπερ οἱ μεγάλοι
ἄνδρες. Καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίστορας παρέξω· καὶ
ἄλλα 49) ὁπόσα ἂν βούλῃ, λέγων πρὸς ἐμὲ οὐκ ἀτυχήσεις.
Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν
Κῦρον, πότερον βούλοιτο μένειν ἢ ἀπιέναι. Ὁ δὲ οὐκ 15
ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν, ὅτι μένειν βούλοιτο. Ἐπερω-
τηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρός, διὰ τί, εἰπεῖν λέγεται·
Ὅτι οἴκοι μὲν τῶν ἡλίκων καὶ εἰμὶ καὶ δοκῶ κράτιστος
εἶναι, ὦ μῆτερ, καὶ ἀκοντίζων καὶ τοξεύων· ἐνταῦθα δὲ
οἶδ᾽ ὅτι ἱππεύων ἥττων εἰμὶ τῶν ἡλίκων· καὶ τοῦτο εὖ ἴσθι,
ὦ μῆτερ, ἔφη, ὅτι ἐμὲ πάνυ ἀνιᾷ. Ἢν δέ με καταλίπῃς
ἐνθάδε καὶ μάθω ἱππεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσαις ὦ, οἶμαί
σοι ἐκείνους τοὺς ἀγαθοὺς τὰ πεζικὰ ῥᾳδίως νικήσειν· ὅταν
δ᾽ εἰς Μήδους ἔλθω 49) ἐνθάδε, πειράσομαι τῷ πάππῳ
ἀγαθῶν ἱππέων κράτιστος ὢν ἱππεὺς συμμαχεῖν αὐτῷ 50).
Τὴν δὲ μητέρα εἰπεῖν 51)· Τὴν δὲ δικαιοσύνην, ὦ παῖ, 16
πῶς μαθήσει ἐνθάδε, ἐκεῖ ὄντων σοι τῶν διδασκάλων; Καὶ
τὸν Κῦρον φάναι· Ἀλλ᾽, ὦ μῆτερ, ἀκριβῶ ταῦτά γε ἤδη.
Πῶς σὺ οἶσθα; τὴν Μανδάνην εἰπεῖν. Ὅτι, φάναι, ὁ δι-
δάσκαλός με ὡς ἤδη ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἄλ-
λοις καθίστη δικάζειν. Καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ ποτε
δίκῃ πληγὰς ἔλαβον ὡς οὐκ ὀρθῶς δικάσας 52). Ἦν δὲ ἡ 17
δίκη τοιαύτη. Παῖς μέγας, μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον
παῖδα μικρόν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτὸν 53) τὸν
μὲν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δὲ ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ.
Ἐγὼ οὖν τούτοις δικάζων ἔγνων βέλτιον εἶναι 54) ἀμφοτέ-
ροις, τὸν ἁρμόζοντα ἑκάτερον ἔχειν χιτῶνα. Ἐν τούτῳ αὖ
με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέξας ὅτι, ὁπότε μὲν τοῦ ἁρ-

[illegible] zum Regens, nach B. § 151. I. 1. Richtiger: umgekehrte [illegible] Kr. § 51. 10, 9. — 49) [illegible] (Isocr. N. 82). — 50) [illegible] (M. § 409. 7.) [illegible] dem Grossv." Kr. § 51, [illegible] — 51) sc. λέγεται. — 52) subjectiver Grund des Lehrers. Isocr. N. 28). — 53) sc. χιτῶνα. Doppelter Acc. R. § 104. 4. Kr. § 46, 15 (3). — 54) nicht ὄν, weil es Urtheil, nicht Wahrnehmung ist. R.

ἁρμόττοντος εἴη κριτής, οὕτω δέοι ποιεῖν· ὁπότε δὲ κρῖναι δέοι, ποτέρου ὁ χιτὼν εἴη, τοῦτ᾽ ἔφη σκεπτέον εἶναι, τίς κτῆσις δικαία ἐστί, πότερα τὸν βίᾳ ἀφελόμενον ἔχειν[55], ἢ τὸν ποιησάμενον[56] ἢ πριάμενον κεκτῆσθαι· ἔπειτα δ᾽ ἔφη, τὸ μὲν νόμιμον δίκαιον εἶναι, τὸ δὲ ἄνομον βίαιον. Σὺν τῷ νόμῳ οὖν ἐκέλευεν ἀεὶ τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι. Οὕτως ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ μῆτερ, τά γε δίκαια παντάπασιν ἤδη ἀκριβῶ· ἢν δέ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ
18 πάππος με, ἔφη, οὗτος ἐπιδιδάξει. Ἀλλ᾽ οὐ ταὐτά, ἔφη, ὦ παῖ, παρὰ τῷ πάππῳ καὶ ἐν Πέρσαις δίκαια ὁμολογεῖται. Οὗτος μὲν γὰρ τῶν ἐν Μήδοις πάντων ἑαυτὸν δεσπότην πεποίηκεν, ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται. Καὶ ὁ σὸς πρῶτος[57] πατὴρ τὰ τεταγμένα μὲν ποιεῖ τῇ πόλει, τὰ τεταγμένα δὲ λαμβάνει· μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχή[58], ἀλλ᾽ ὁ νόμος ἐστίν. Ὅπως οὖν μὴ ἀπολεῖ[58*] μαστιγούμενος, ἐπειδὰν[59] οἴκοι ᾖς, ἂν παρὰ τούτου μαθὼν ἥκῃς ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν, ἐν ᾧ ἐστι τὸ πλέον οἴεσθαι χρῆναι πάντων ἔχειν. Ἀλλ᾽ ὅ γε σὸς πατήρ, εἶπεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μῆτερ, διδάσκειν μεῖον ἢ πλέον ἔχειν. Ἢ οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν ἑαυτοῦ μεῖον ἔχειν; Ὥστε[60] θάρρει, ὡς[61] ὅ γε σὸς πατὴρ οὔτ᾽ ἄλλον οὐδένα οὔτ᾽ ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψει.

Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κῦρος· τέλος δὲ ἡ μὲν μήτηρ ἀπῆλθε, Κῦρος δὲ κατέμεινε καὶ αὐτοῦ ἐτρέφετο. Καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέκρατο, ὥστε

[illegible] §. 129. 1. — Kr. §. 65. 1. 4 (55. 1). — [illegible] — [56] [illegible] Med. sich [illegible] lassen. Kr. §. 52. 11. — [57] [illegible] — [58] [illegible] Willkür. — *) [illegible] — [59] [illegible] eine Warnung: dass nur nicht [illegible] Kr. §. 54. 8. 7 (4). B. 122. 4. — [60] Beim Ind. u. Imp. = daher, darum. — [61] weil du wieder. — [illegible] Bei denn subjectives „weil". Kr. §. 65. 8. 1. οὔτε ἄλλον [illegible] — Bei [illegible] fällt der Nachdruck immer auf das zweite Glied. Kr. §. 69. 32 (59). Im Deutschen bei „sowohl — als —" müssen daher die Glieder umgekehrt werden. [illegible] „so wenig — als —" [illegible] so wenig als irgend e. Andern.

οἰκείως διακεῖσθαι· ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνήρτητο, προσιὼν καὶ ἔνδηλος ὢν ὅτι ἠσπάζετο αὐτῶν τοὺς υἱεῖς· ὥστε, εἴ τι τοῦ βασιλέως δέοιντο, τοὺς παῖδας ἐκέλευον τοῦ Κύρου δεῖσθαι διαπράξασθαί[1] σφισιν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅ τι δέοιντο[2] αὐτοῦ οἱ παῖδες, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοτιμίαν περὶ παντὸς ἐποιεῖτο διαπράττεσθαι[1]. Καὶ ὁ 2
Ἀστυάγης, ὅ τι δέοιτο[2] αὐτοῦ ὁ Κῦρος, οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ[3] χαρίζεσθαι. Καὶ γὰρ ἀσθενήσαντος αὐτοῦ[4] οὐδέποτε ἀπέλειπε τὸν πάππον, οὐδὲ κλαίων ποτὲ ἐπαύετο· ἀλλὰ δῆλος ἦν πᾶσιν, ὅτι ὑπερεφοβεῖτο, μή οἱ ὁ πάππος ἀποθάνῃ[5]. Καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς εἴ τινος δέοιτο Ἀστυάγης, πρῶτος ᾐσθάνετο Κῦρος, καὶ πάντων ἀοκνότατα ἀνεπήδα ὑπηρετήσων, ὅ τι οἴοιτο χαριεῖσθαι· ὥστε παντάπασιν ἀνεκτήσατο τὸν Ἀστυάγην.

Ὡς δὲ προῆγεν αὐτὸν ὁ χρόνος σὺν τῷ μεγέθει εἰς 4
ὥραν τοῦ πρόσηβον γενέσθαι, ἐν τούτῳ δὴ τοῖς μὲν λόγοις βραχυτέροις ἐχρῆτο καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιτέρᾳ· αἰδοῦς δ᾽ ἐνεπίμπλατο, ὥστε καὶ ἐρυθραίνεσθαι, ὁπότε συντυγχάνοι τοῖς πρεσβυτέροις· καὶ τὸ σκυλακῶδες, τὸ πᾶσιν ὁμοίως προσπίπτειν, οὐχέθ᾽ ὁμοίως προπετὲς εἶχεν. Οὕτω δὴ ἡσυχαίτερος μὲν ἦν, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις πάμπαν ἐπίχαρις. Καὶ γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλάκις ἥλικες πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἃ κρείττων ᾔδει ὤν[6], ταῦτα[7] προὐκαλεῖτο τοὺς συνόντας, ἀλλ᾽ ἅπερ εὖ ᾔδει ἑαυτὸν ἥττονα ὄντα, ταῦτα ἐξῆρχε φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιήσειν. Καὶ κατῆρχεν ἤδη ἀναπηδῶν ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἢ διατοξευσόμενος ἢ διακοντιούμενος ἀπὸ τῶν ἵππων, οὔπω πάνυ ἔποχος ὤν, ἡττώμενος δὲ αὐτὸς ἐφ᾽ ἑαυτῷ μάλιστα ἐγέλα. Ὡς 5

---

[1] Aor. vom einzelnen Fall, Praes. von der Handlung überhaupt. [illegible] Nr. 79. — [2] Note [2]) im vorigen Abschnitt. — [3] = non possum [illegible] (possum), quin. B. §. 135. 7. b. β). B. 148. A. 6. [2]) Kr. §. 67. 12. 6 (5) (NB der Frage gilt gleich der ersten Verneinung). — [4] Part. absol. statt [illegible]. B. §. 131. A. [2]). Kr. §. 47. 4. 2. — [5] Der Conj. steht besonders häufig statt des Opt. nach historischen Zeiten bei den Verbis der Furcht u. dgl. B. §. 122. A. 5. β). Kr. §. 54. 8. 9. — [6] ἐν οἷς ᾔδει ὅτι αὐτὸς κρείττων ἦν. Isocr. [illegible] — [7] Dopp. Acc. B. §. 104. A. [11]). Kr. §. 46. 15 (9). —

δ' οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἡττᾶσθαι εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ὃ ἡττῷτο[8], ἀλλ' ἐκαλινδεῖτο ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὖθις βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἱππικῇ[9] τοῖς ἡλικιώταις[10], ταχὺ δὲ παρῄει, διὰ τὸ ἐρᾶν τοῦ ἔργου, ταχὺ δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἀνηλώκει διώκων καὶ βάλλων καὶ κατακαίνων, ὥστε ὁ Ἀστυάγης οὐκέτ' εἶχεν[11] αὐτῷ συλλέγειν θηρία. Καὶ ὁ Κῦρος αἰσθόμενος, ὅτι βουλόμενος[12] οὐ δύναιτό οἱ ζῶντα πολλὰ παρέχειν, ἔλεγε πρὸς αὐτόν· Ὦ πάππε, τί σε δεῖ θηρία ζητοῦντα[13] πράγματα ἔχειν; ἀλλ'[14] ἐὰν ἐμὲ ἐκπέμπῃς ἐπὶ θήραν σὺν τῷ θείῳ, νομιῶ, ὅσα ἂν ἴδω θηρία, ἐμοὶ ταῦτα τρέφεσθαι.

6 Ἐπιθυμῶν δὲ σφόδρα ἐξιέναι ἐπὶ τὴν θήραν, οὐκέθ' ὁμοίως λιπαρεῖν ἐδύνατο ὥσπερ παῖς ὤν, ἀλλ' ὀκνηρότερον προσῄει. Καὶ ἃ[15] πρόσθεν τῷ Σάκᾳ ἐμέμφετο, ὅτι οὐ παρίει αὐτὸν πρὸς τὸν πάππον, αὐτὸς ἤδη Σάκας ἑαυτῷ ἐγίγνετο· οὐ γὰρ προσῄει, εἰ μὴ ἴδοι, εἰ καιρὸς εἴη[16]· καὶ τοῦ Σάκα ἐδεῖτο πάντως σημαίνειν αὐτῷ, ὁπότε ἐγχωροίη καὶ ὁπότε οὐ[17] καιρὸς εἴη· ὥστε ὁ Σάκας ὑπερεφίλει ἤδη αὐτὸν ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

7 Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμοῦντα ἔξω θηρᾶν, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θείῳ καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπὸ τῶν δυσχωριῶν φυλάττοιεν[18] αὐτὸν καὶ εἰ τῶν ἀγρίων τι φανείη θηρίων. Ὁ οὖν Κῦρος τῶν ἑπομένων προθύμως ἐπυνθάνετο, ποίοις οὐ χρὴ θηρίοις πελάζειν καὶ ποῖα χρὴ θαρροῦντα διώκειν. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι ἄρκτοι τε πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν καὶ κάπροι καὶ λέοντες καὶ παρδάλεις, αἱ δὲ ἔλαφοι καὶ δορκάδες καὶ οἱ ἄγριοι οἶες καὶ οἱ ὄνοι ἄγριοι ἀσινεῖς εἰσιν. Ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δέοι φυλάττεσθαι οὐδὲν ἧττον ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις[19] κατακρημνισθῆναι. Καὶ ὁ Κῦρος πάντα ταῦτα ἐμάνθανε προθύμως· ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος ὧν ἤκουσεν[20], ἐδίωκεν οὐδὲν ἄλλο ὁρῶν ἢ ὅπῃ ἔφευγε. Καί πως[21] διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα καὶ μικροῦ κἀκεῖνον ἐξετραχήλισεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη. Ὡς δ' εἰς τὸ πεδίον ἦλθεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, καλόν τι χρῆμα καὶ μέγα[22]. Καὶ ὁ μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες ἐλοιδόρουν αὐτὸν καὶ ἔλεγον, εἰς οἷον κίνδυνον ἔλθοι, καὶ ἔφασαν κατερεῖν αὐτοῦ[23]. Ὁ οὖν Κῦρος εἱστήκει καταβεβηκὼς καὶ ἀκούων ταῦτα ἠνιᾶτο. Ὡς δ' ᾔσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον ὥσπερ ἐνθουσιῶν, καὶ ὡς εἶδεν ἐκ τοῦ ἀντίου κάπρον προσφερόμενον, ἀντίος ἐλαύνει καὶ διατεινάμενος εὐστόχως βάλλει εἰς τὸ μέτωπον καὶ κατέσχε τὸν κάπρον. 9 Ἐνταῦθα μέντοι ἤδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο, τὴν θρασύτητα ὁρῶν. ὁ δ' αὐτοῦ λοιδορουμένου ὅμως ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα ἐᾶσαι εἰσκομίσαντα δοῦναι τῷ πάππῳ. Τὸν δὲ θεῖον εἰπεῖν φασιν· Ἀλλ' ἢν αἴσθηται, ὅτι ἐδίωκες, οὐ σοὶ μόνον λοιδορήσεται, ἀλλὰ καὶ ἐμοί, ὅτι σε εἴων. Καὶ ἢν βούληται, φάναι αὐτόν, μαστιγωσάτω, ἐπειδάν γε ἐγὼ δῶ αὐτῷ· καὶ σύ γε, εἰ βούλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμωρησάμενος, ὅ τι βούλει, ταῦτα ὅμως χάρισαί μοι. Καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι τελευτῶν εἶπε· Ποίει ὅπως βούλει· σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἔοικας βασιλεὺς εἶναι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἰσκομίσας τὰ θηρία ἐδίδου τε τῷ πάππῳ καὶ ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ. Καὶ τὰ

---

[8] Opt. der Vermuthung [illegible] Kr. § 54. 11. 1 u. 7. 1. Wegen τὸ μὴ [illegible] — [9] Instrumentaler Dat. [illegible] — [10] Dat. comparat. [illegible] — [11] ἔχω c. Inf. „können". — [12] [illegible] Kr. § 56. 13. 1. 2 (12. 1. 2). — [13] [illegible] — [14] Die Frage vorher = οὐ δεῖ σε. — [15] wie im Latein: quod [illegible] Kr. § 51. 13. 13. — [16] Opt. in der indirecten Frage folgt auf den Opt. B. § 121. A. 15 [illegible] Kr. § 65. 1. 8 (6). — [17] οὐ wegen des Gegensatzes. B. § 135. [illegible] Kr. § 67. 3. A. — [18] Opt. im Finalsatz nach Praes. histor. B. § 122. A. 7. Kr. § 54. [illegible]

[19] sammt d. Pf.: B. § 106. A. 5). Sonst auch ohne Artikel. Kr. § 48. 15. 18. 19 (12. 12). — [20] Plusquamperf. B. § 137. 3. u. A. 1) Kr. § 53. 6. 1 (2). — [21] „unversehens stürzt ihm." — [22] Appos. Kr. § 57. — [23] Gen. regiert von κατ', wider. B. § 109. A. 5).

ἀκόντια ἐπεδείκνυε μὲν οὔ, κατέθηκε δὲ ᾑματωμένα, ὅπου ᾤετο τὸν πάππον ὄψεσθαι. Ὁ δὲ Ἀστυάγης ἄρα εἶπεν· Ἀλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἡδέως, ὅσα σὺ δίδως, οὐ μέντοι δέομαί γε τούτων οὐδενὸς ὥστε σε κινδυνεύειν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη· Εἰ τοίνυν μὴ σὺ δέῃ, ἱκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ δὸς αὐτά, ὅπως τοῖς ἡλικιώταις ἐγὼ διαδιδῶ. Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ἀστυάγης, καὶ ταῦτα λαβὼν διαδίδου ὅτῳ σὺ βούλει, καὶ τῶν ἄλλων [24] ὁπόσα θέλεις. 11 Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν ἐδίδου τε ἄρας[*] τοῖς παισὶ καὶ ἅμα ἔλεγεν· Ὦ παῖδες, ὡς ἄρα [25] ἐφλυαροῦμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηρῶμεν· ὅμοιον ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, οἷόνπερ εἴ τις δεδεμένα ζῷα θηρῴη. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν, ἔπειτα λεπτὰ καὶ ψωραλέα, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν χωλὸν ἦν, τὸ δὲ κολοβόν· τὰ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λειμῶσι θηρία ὡς μὲν καλά, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. Καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι ὥσπερ πτηναὶ ἥλλοντο εἰς τὸν οὐρανόν· οἱ δὲ κάπροι, ὥσπερ τοὺς ἄνδρας φασὶ τοὺς ἀνδρείους, ὁμόσε ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς πλατύτητος οὐδ' ἁμαρτεῖν οἷόν τ' ἦν αὐτῶν· καλλίω δή, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα εἶναι ταῦτα ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ περιῳκοδομημένα. Ἀλλ' ἆρα ἄν, ἔφη, ἀφεῖεν καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ θήραν; Καὶ ῥᾳδίως γ' ἄν, ἔφασαν, εἰ Ἀστυάγης κελεύοι. 12 Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε· Τίς οὖν ἂν ἡμῖν [26] Ἀστυάγει μνησθείη; Τίς γὰρ ἄν, ἔφασαν, σοῦ γε ἱκανώτερος [27] πεῖσαι; Ἀλλὰ μὰ τὴν Ἥραν, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅστις ἄνθρωπος γεγένημαι· οὐδὲ γὰρ οἷός τ' εἰμὶ λέγειν ἔγωγε οὐδ' ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον ἐκ τοῦ ἴσου ἔτι δύναμαι. Ἢν δὲ τοσοῦτον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παντάπασι βλὰξ τις καὶ ἠλίθιος γένωμαι· παιδάριον δ' ὢν δεινότατος λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. Καὶ οἱ παῖδες εἶπον· Πονηρὸν λέγεις [28] τὸ πρᾶγμα, εἰ μηδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἄν τι δέῃ,

---

drohten ihn anzuzeigen. s. zu [illegible] Kr. 47. 24 (23). — [24] sc. [illegible] — [*] von αἴρω. Ueber die zwei Participia λαβὼν und ἄρας ohne Verbindungswort (denn τε bezieht sich auf das Folgende καὶ ἅμα) Kr. § 56. 15 2. 5. — [25] Ausruf: was war das für eine [illegible] — [26] Dat. ethicus. Kr. § 48. 6. — [27] sc. [illegible] — [28] = πονηρόν ἐστιν ὃ λέγεις.

δυνήσῃ πράττειν, ἀλλ' ἄλλου τινὸς τὸ ἐπὶ σὲ [29] ἀνάγκη ἔσται δεῖσθαι ἡμᾶς. 13 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος ἐδήχθη καὶ σιγῇ ἀπελθών, διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν, εἰσῆλθεν ἐπιβουλεύσας, ὅπως ἂν ἀλυπότατα εἴποι πρὸς τὸν πάππον καὶ διαπράξειεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν ὧν ἐδέοντο. Ἤρξατο οὖν ὧδε· Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἤν τις ἀποδρᾷ τῶν οἰκετῶν σε καὶ λάβῃς αὐτόν, τί αὐτῷ χρήσῃ; Τί ἄλλο, ἔφη, ἢ δήσας ἐργάζεσθαι ἀναγκάσω; Ἢν δὲ αὐτόματος πάλιν ἔλθῃ, πῶς ποιήσεις; Τί δέ [30], ἔφη, εἰ μὴ μαστιγώσας γε, ἵνα μὴ αὖθις τοῦτο ποιῇ, ἐξ ἀρχῆς χρήσομαι; Ὥρα ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, σοὶ παρασκευάζεσθαι εἴη, ὅπως μαστιγώσεις με, ὡς βουλεύομαί γε ὅπως σε ἀποδρῶ [30*] λαβὼν τοὺς ἡλικιώτας ἐπὶ θήραν. Καὶ ὁ Ἀστυάγης· Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπών· ἔνδοθεν γάρ, ἔφη, ἀπαγορεύω σοι μὴ [31] κινεῖσθαι. Χαρίεν γάρ, ἔφη, εἰ ἕνεκα κρεαδίων τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκολήσαιμι. 14 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐπείθετο μὲν καὶ ἔμενεν, ἀνιαρὸς δὲ καὶ σκυθρωπὸς ὢν σιωπῇ διῆγεν. Ὁ μέντοι Ἀστυάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυπούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίζεσθαι, ἐξάγει ἐπὶ θήραν καὶ πεζοὺς πολλοὺς καὶ ἱππέας συναλίσας καὶ τοὺς παῖδας καὶ συνελάσας εἰς τὰ ἱππάσιμα χωρία τὰ θηρία, ἐποίησε μεγάλην θήραν. Καὶ βασιλικῶς δὴ παρὼν αὐτὸς ἀπηγόρευε μηδένα [31] βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη θηρῶν [32]. Ὁ δὲ Κῦρος οὐκ εἴα κωλύειν, ἀλλ', Εἰ βούλει, ἔφη, ὦ πάππε, ἡδέως με θηρᾶν, ἄφες τοὺς κατ' ἐμὲ πάντας διώκειν καὶ διαγωνίζεσθαι, ὅπως ἕκαστος κράτιστα δύναιτο [33]. 15 Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀστυάγης ἀφίησι, καὶ στὰς ἐθεᾶτο ἁμιλλωμένους ἐπὶ τὰ θηρία καὶ φιλονεικοῦντας καὶ διώκοντας καὶ ἀκοντίζοντας. Καὶ Κύρῳ ἥδετο, οὐ δυναμένῳ σιγᾶν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ [33]) ἐπικελεύοντι, ὁπότε ἀγωνίζοιτο [34]) θηρίῳ, καὶ παρακαλοῦντι ὀνομαστὶ ἕκαστον. Καὶ τοῦ μὲν [35]) καταγελῶντα αὐτὸν ὁρῶν ηὐφραίνετο, τὸν δέ τινα [35]) καὶ ἐπαινοῦντα αὐτὸν ᾔσθετο οὐδ' ὁποστιοῦν φθονερῶς [36]). Τέλος δ' οὖν πολλὰ θηρία ἔχων ὁ Ἀστυάγης ἀπῄει. Καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἥσθη τῇ τότε θήρᾳ, ὥστε ἀεί, ὁπότε οἷόν τ' εἴη, συνεξῄει τῷ Κύρῳ, καὶ ἄλλους τε πολλοὺς παρελάμβανε καὶ τοὺς παῖδας Κύρου ἕνεκα. Τὸν μὲν οὖν πλεῖστον χρόνον οὕτω διῆγεν ὁ Κῦρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινος συναίτιος ὤν, κακοῦ δὲ οὐδενός.

---

[29] Was Dich betrifft. — [30] sc. ἄλλο ποιήσω, quid aliud, nisi (εἰ μή) [illegible] (ἢ quod...) Kr. § 62. 3. 7 (3). — [30*] Kr. § 54. 7. Conj. interrog. — [31] μή pleon. nach Verbis von negativer Bedeutung (verbieten, verhindern) B. § 148. A. 9). B. 135. 6. b) α. Kr. § 67. 12. 3 (4). — [32] [illegible] B. § 179. 1. 4). Kr. § 56. 8. — [33] Opt. pot. „wie es

16 III. Ἀμφὶ δὲ τὰ πέντε ἢ ἑκκαίδεκα ἔτη γενομένου αὐτοῦ,
ὁ υἱὸς τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως γαμεῖν μέλλων ἐπεθύμησεν
αὐτὸς θηρᾶσαι εἰς τοῦτον τὸν χρόνον [37]). Ἀκούων οὖν, ἐν
τοῖς μεθορίοις τοῖς τε αὑτῶν καὶ τοῖς Μήδων πολλὰ θηρία
εἶναι ἀθήρευτα διὰ τὸν πόλεμον, ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἐξελθεῖν.
Ὅπως οὖν ἀσφαλῶς θηρῴη, ἱππέας τε προσέλαβε πολλοὺς καὶ
πελταστάς, οἵτινες ἔμελλον αὐτῷ ἐκ τῶν λασίων τὰ θηρία ἐξελᾶν
εἰς τὰ ἐργάσιμά τε καὶ εὔιππα. Ἀφικόμενος δὲ ὅπου ἦν
αὐτοῖς [38]) τὰ φρούρια καὶ ἡ φυλακή, ἐνταῦθα ἐδειπνοποιεῖτο,
17 ὡς πρῲ τῇ ὑστεραίᾳ θηράσων. Ἤδη δὲ ἑσπέρας γενομένης
ἡ διαδοχὴ τῇ πρόσθεν φυλακῇ [39]) ἔρχεται ἐκ πόλεως [40]), καὶ
ἱππεῖς καὶ πεζοί. Ἔδοξεν οὖν αὐτῷ πολλὴ στρατιὰ παρεῖναι·
δύο γὰρ ὁμοῦ ἦσαν φυλακαί, καὶ πολλοὺς αὐτὸς ἧκεν ἔχων
ἱππέας καὶ πεζούς. Ἐβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λεη-
λατῆσαι ἐκ τῆς Μηδικῆς καὶ λαμπρότερόν τ' ἂν φανῆναι

„Jeder können mag." B. §. 119. 4. b) Kr. §. 54. 11. 1. — [34]) Verglichenes immer im gleichen Casus, wie im Latein. Auch dies ist eine Art Assimilation Kr. §. 62. 1. 3. — [35]) Objekte der Partic. καταγ. und ἐπαιν. „bald diesen — bald jenen". — [36]) Zu ἐπαινοῦντα zu beziehen; dagegen zu ᾔσθετο ein entsprechendes Adverb aus φθονερῶς zu denken (Ebner) Jacobs. — [37]) sc. τοῦ γάμου. — [38]) sc. Ἀσσυρίων, der Artikel steht nachher bei Μήδων wegen dieses Gegensatzes. — [39]) Dat. bei einem Subst. B. §. 105. 6. Kr. §. 48. 12. 4 (10). (Xen. construirt nämlich διαδέχομαι in der Bedeutung „ablösen" c. Dat. Cyr. VIII. 6. 18). — [40]) πόλις hat bald den

τὸ ἔργον τῆς θήρας [41]), καὶ ἱερείων ἂν πολλὴν ἀφθονίαν
νομίζει γενέσθαι [42]). Οὕτω δὴ πρῲ ἀναστὰς ἦγε τὸ στρά-
τευμα, καὶ τοὺς μὲν πεζοὺς κατέλιπεν ἀθρόους ἐν τοῖς
μεθορίοις, αὐτὸς δὲ τοῖς ἵπποις [43]) προσελάσας πρὸς τὰ τῶν
Μήδων φρούρια, τοὺς μὲν βελτίστους καὶ πλείστους ἔχων
μεθ' ἑαυτοῦ ἐνταῦθα κατέμενεν, ὡς μὴ βοηθοῖεν οἱ φρουροὶ
τῶν Μήδων ἐπὶ τοὺς καταθέοντας· τοὺς δ' ἐπιτηδείους
ἀφῆκε κατὰ φυλὰς ἄλλους ἄλλοσε καταθεῖν καὶ ἐκέλευε [44])
περιβαλλομένους, ὅτῳ τις ἐπιτυγχάνοι, ἐλαύνειν πρὸς ἑαυ-
τόν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον. — Σημανθέντων [45]) δὲ 18
τῷ Ἀστυάγει, ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐξεβοήθει
καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ ὅρια σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν καὶ ὁ υἱὸς
αὐτοῦ ὡσαύτως σὺν τοῖς παρατυχοῦσιν ἱππόταις, καὶ τοῖς
ἄλλοις δὲ ἐσήμαινε πᾶσιν ἐκβοηθεῖν. Ὡς δὲ εἶδον πολλοὺς
ἀνθρώπους τῶν Ἀσσυρίων συντεταγμένους καὶ τοὺς ἱππέας
ἡσυχίαν ἔχοντας, ἔστησαν καὶ οἱ Μῆδοι. Ὁ δὲ Κῦρος
ὁρῶν ἐκβοηθοῦντας καὶ [46]) τοὺς ἄλλους πασσυδί, ἐκβοηθεῖ
καὶ αὐτός, πρῶτον τότε ὅπλα ἐνδύς, οὔποτε οἰόμενος [47])·
οὕτως ἐπεθύμει αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι· μάλα δὲ καλὰ ἦν καὶ
ἁρμόττοντα αὐτῷ, ἃ ὁ πάππος περὶ τὸ σῶμα ἐπεποιή-
κει [48]). Οὕτω δὴ ἐξοπλισάμενος προσήλασε τῷ ἵππῳ. Καὶ
ὁ Ἀστυάγης ἐθαύμασε μέν, τίνος κελεύσαντος ἥκοι· ὅμως
δὲ εἶπεν αὐτῷ μένειν παρ' ἑαυτόν [49]). Ὁ δὲ Κῦρος, ὁρῶν
πολλοὺς ἱππέας ἀντίους, ἤρετο· Ἦ οὗτοι, ἔφη, ὦ
πάππε, πολέμιοί εἰσιν, οἳ ἐφεστήκασι τοῖς ἵπποις ἠρέμα;
Πολέμιοι μέντοι, ἔφη. Ἦ καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες;

Artikel bald nicht, ohne Unterschied. Kr. §. 50. 2. 15 (5). — [41]) Gen. [illegible]. — [42]) Inf. aor. mit ἄν schwächer als Inf. fut. B. §. 120. 6 [illegible] Kr. §. 53. 6. 9. — [43]) = dem lat. Abl. des Mittels bei militärischen [illegible] B. 106. 1 A. 1) Kr. §. 48. 14. 18. (12. 12.) — [44]) Impf. [illegible] §. 116. 8 A. 1 B. 137. A. 4) Kr. §. 53. 2. 1. Wegen des Med. περιβαλλομένους B. §. 113. 2 b) u. Kr. 52. 8. 2. — [45]) nuntiato. B. §. 131. [illegible] B. 115. 1. A. 7. 1) Kr. §. 47. 4. 5. — [46]) pleonastisch, aber gewöhnlich, wenn [illegible] folgt. — [47]) sc. ἐνδύσασθαι, Bezeichnung des sehnlichen Verlangens. — [48]) Med. transit. hatte — lassen: B. §. 113. 3. B. [illegible] Kr. §. 52. 11. 1. — [49]) Verba der Ruhe mit dem Begriff der vor-

Κἀκεῖνοι μέντοι. Νὴ τὸν Δί᾽, ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ᾽ οὖν πονηροί γε φαινόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων ἄγουσιν ἡμῶν τὰ χρήματα· οὐκοῦν χρὴ ἐλαύνειν τινὰς ἡμῶν ἐπ᾽ αὐτούς. Ἀλλ᾽ οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ στῖφος τῶν ἱππέων ἕστηκε συντεταγμένον, οἳ, ἢν ἐπ᾽ ἐκείνους[50] ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμοῦνται ἡμᾶς πάλιν ἐκεῖνοι[51]· ἡμῖν δὲ οὔπω ἡ ἰσχὺς πάρεστιν. Ἀλλ᾽ ἢν σὺ μένῃς, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀναλαμβάνῃς τοὺς προσβοηθοῦντας, φοβήσονται οὗτοι καὶ οὐ κινήσονται· οἱ δὲ ἄγοντες ἀφήσουσιν εὐθὺς τὴν λείαν, ἐπειδὰν ἴδωσί τινας ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐλαύνοντας. Ταῦτα εἰπόντος 20 αὐτοῦ[52], ἔδοξέ τι λέγειν[53] τῷ Ἀστυάγει. Καὶ ἅμα θαυμάζων, ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐγρηγόρει, κελεύει τὸν υἱὸν λαβόντα τάξιν ἱππέων ἐλαύνειν ἐπὶ τοὺς ἄγοντας τὴν λείαν. Ἐγὼ δέ, ἔφη, ἐπὶ τούσδε, ἢν ἐπὶ σὲ κινῶνται, ἐλῶ, ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῖν προσέχειν τὸν νοῦν. Οὕτω δὴ ὁ Κυαξάρης λαβὼν τῶν ἐρρωμένων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν[54] προσελαύνει. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἶδεν ὁρμωμένους, ἐξορμᾷ καὶ αὐτὸς πρῶτος ἡγεῖτο ταχέως· καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπελείποντο. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς πελάζοντας 21 οἱ λεηλατοῦντες, εὐθὺς ἀφέντες τὰ χρήματα ἔφευγον. Οἱ δ᾽ ἀμφὶ τὸν Κῦρον[55] ὑπετέμνοντο[56], καὶ οὓς μὲν κατελάμβανον, εὐθὺς ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ Κῦρος· ὅσοι δὲ παραλλάξαντες αὐτῶν[57] ἔφθασαν, κατόπιν τούτους ἐδίωκον καὶ οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλὰ καὶ ᾕρουν τινὰς αὐτῶν. Ὥσπερ δὲ κύων γενναῖος, ἄπειρος[58], ἀπρονοήτως φέρεται πρὸς

---

hergegangenen Bewegung haben oft den Casus der Richtung, und umgekehrt Verba der Bewegung mit dem Begriff der folgenden Ruhe (des Ziels) den Casus der Ruhe (Prägnante Construction) Mtth. §. 596. (Schulgr. 588. 4) Kühner, ausf. Gr. §. 621. 22. (Schulgr. §. 300. 3.) Doch liegt bei παρ- auch die Bedeutung „neben" zu Grunde, Kr. §. 68. 36. 1. — [50] τοὺς λεηλατοῦντας. — [51] sc. ὑποτεμοῦνται. Uebrigens bemerke den Gegensatz ἐκείνους ἡμεῖς, ἡμᾶς ἐκεῖνοι. — [52] Part. abs. st. des relativen; vgl. N. 41. — [53] = ὀρθῶς λέγειν, wie aliquid dicere. — [54] Gen. partit. B. 108. 2 d) Kr. §. 47. 9 (7). — [55] B. §. 98. 5. 6.; B. S. 149. unten. Kr. §. 50. 5. 6. (4. 4). — [56] Med. weil sie selbst die Schranke bilden. S. die Note [44]. — [57] Gen. part. zu ὅσοι. — [58] Ausnahmsweise ohne Verbin-

κάπρον, οὕτω καὶ ὁ Κῦρος ἐφέρετο, μόνον ὁρῶν τὸ παίειν τὸν ἁλισκόμενον, ἄλλο δ᾽ οὐδὲν προνοῶν. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἑώρων πονοῦντας τοὺς σφετέρους, προὐκίνησαν τὸ στῖφος, ὡς παυσομένους[59] τοῦ διωγμοῦ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν προορμήσαντας. Ὁ δὲ Κῦρος οὐδὲν μᾶλλον[60] ἀνίει, ἀλλ᾽ ὑπὸ 22 τῆς χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θεῖον, ἐδίωκε καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἐποίει. Καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, ἴσως καὶ αἰσχυνόμενος τὸν πατέρα· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἵποντο, προθυμότεροι ὄντες ἐν τῷ τοιούτῳ εἰς τὸ διώκειν καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἄλκιμοι ὄντες. Ὁ δὲ Ἀστυάγης, ὡς ἑώρα τοὺς μὲν ἀπρονοήτως διώκοντας, τοὺς δὲ πολεμίους ἁθρόους τε καὶ τεταγμένους ὑπαντῶντας, δείσας περί τε τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ Κύρου, μὴ εἰς παρεσκευασμένους ἀτάκτως ἐμπεσόντες πάθοιέν τι[61], ἡγεῖτο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους. Οἱ δ᾽ αὖ πολέμιοι, ὡς εἶδον 23 τοὺς Μήδους προκινηθέντας, διατεινάμενοι οἱ μὲν τὰ παλτὰ, οἱ δὲ τὰ τόξα, εἱστήκεσαν, ὡς δή, ἐπειδὴ εἰς τόξευμα ἀφίκοιντο, στησομένους[59], ὥσπερ τὰ πλεῖστα εἰώθεσαν ποιεῖν. Μέχρι γὰρ τοσούτου[62], ὁπότε ἐγγύτατα γένοιντο, προσήλαυνον[63] ἀλλήλοις καὶ ἠκροβολίζοντο πολλάκις μέχρις ἑσπέρας. Ἐπεὶ δὲ ἑώρων τοὺς μὲν σφετέρους φυγῇ εἰς ἑαυτοὺς φερομένους, τοὺς δ᾽ ἀμφὶ τὸν Κῦρον ἐπ᾽ αὐτοὺς ὁμοῦ φερομένους, τὸν δὲ Ἀστυάγην σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἤδη τοξεύματος, ἐκκλίνουσι καὶ φεύγουσιν ὁμόθεν διώκοντας ἀνὰ κράτος· ᾕρουν δὲ πολλούς· καὶ τοὺς μὲν ἁλισκομένους ἔπαιον, καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας, τοὺς δὲ πίπτοντας κατέκαινον· καὶ οὐ πρόσθεν ἔστησαν, πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ἀσσυρίων ἐγένοντο. Ἐνταῦθα μέντοι δείσαντες, μὴ καὶ ἐνέδρα τις μείζων ὑπείη, ἐπέσχον. Ἐκ τούτου δὴ 24 ἀνῆγεν ὁ Ἀστυάγης, μάλα χαίρων καὶ τῇ ἱπποκρατίᾳ καὶ τὸν

---

dungspartikel. Mtth. §. 444. 3. Kr. §. 59. 1. — [59] Acc. abs. sc. ἐκείνους. [illegible] Κῦρον. Ὡς c. Part. fut. „in der Voraussetzung, dass —" B. §. 144. 4. B. 115. 4. Kr. §. 56. 9. 5. 10 (8. 2). — [60] οὐδὲν (wie nihil) beim Compar. = nihilo; niemals οὐδενί Kr. §. 48. 15. 11. (12, 9). — [61] Euphemismus. — [62] sc. τοῦ χωρίου. — [63] Impf. Wiederholter

Κῦρον⁶⁴) οὐκ ἔχων ὅ τι χρὴ λέγειν, αἴτιον μὲν ὄντα εἰδὼς τοῦ ἔργου, μαινόμενον δὲ γιγνώσκων τῇ τόλμῃ. Καὶ γὰρ τότε ἀπιόντων⁶⁵) σχεδόν, μόνος τῶν ἄλλων ἐκεῖνος οὐδὲν ἄλλο ἢ⁶⁶) τοὺς πεπτωκότας περιελαύνων ἐθεᾶτο· καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ἐπὶ τοῦτο ταχθέντες προσήγαγον τῷ Ἀστυάγει, μάλα ἐπίπροσθεν ποιούμενον τοὺς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τὸ πρόσωπον τοῦ πάππου ἠγριωμένον ἐπὶ τῇ θέᾳ τῇ αὑτοῦ⁶⁷).

25 IV. Ἐν μὲν δὴ Μήδοις ταῦτα ἐγεγένητο καὶ οἵ τε ἄλλοι πάντες τὸν Κῦρον διὰ στόματος εἶχον καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν ᾠδαῖς, ὅ τε Ἀστυάγης, καὶ πρόσθεν τιμῶν αὐτόν, τότε ὑπερεξεπέπληκτο ἐπ' αὐτῷ. Καμβύσης δὲ ὁ τοῦ Κύρου πατὴρ ἥδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα, ἐπεὶ δ' ἤκουσεν ἔργα ἀνδρὸς ἤδη διαχειριζόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει δή, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἐπιτελοίη⁶⁸). Καὶ ὁ Κῦρος δὲ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπιέναι βούλοιτο, μὴ ὁ πατήρ τι ἄχθοιτο καὶ ἡ πόλις μέμφοιτο. Καὶ τῷ Ἀστυάγει δὲ ἐδόκει εἶναι ἀναγκαῖον ἀποπέμπειν αὐτόν. Ἔνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ δοὺς οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν, καὶ ἄλλα συσκευάσας πολλὰ ἔπεμπε καὶ διὰ τὸ φιλεῖν αὐτὸν καὶ ἅμα ἐλπίδας ἔχων μεγάλας ἐν αὐτῷ, ἄνδρα ἔσεσθαι ἱκανὸν καὶ φίλους ὠφελεῖν⁶⁹) καὶ ἐχθροὺς ἀνιᾶν. Ἀπιόντα δὲ τὸν Κῦρον προὔπεμπον ἅπαντες καὶ παῖδες καὶ ἥλικες καὶ ἄνδρες καὶ γέροντες ἐφ' ἵππων, καὶ Ἀστυάγης αὐτός, καὶ οὐδένα ἔφασαν
26 ὅντιν' οὐ⁷⁰) δακρύοντ' ἀποστραφῆναι. Καὶ Κῦρον δὲ αὐτὸν λέγεται σὺν πολλοῖς δακρύοις ἀποχωρῆσαι. Πολλὰ δὲ δῶρα

Versuch, Kr. §. 55. 2. 2. — 64) [illegible] B. 101. 1. B. §. 47. 12 (8). Eigentlich [illegible] Κύρῳ (Κῦρον). [illegible] quid dicere[illegible] — 65) [illegible] Kr. §. 47. 4. 3. — 66) elliptisch, wie das lat. nihil aliud quam Kr. §. 62. 3. 7 (3). — 67) [illegible] — 68) Opt. nach einem histor. Tempus. B. §. 122. 11. Kr. §. 54. 8. — 69) Object zu ἱκανὸς B. §. 125. 6. Kr. §. 55. 3. 3 (2). — 70) Elliptische Redeart; sonst noch mit Attraction B. §. 100. A. 4). Kr. §. 51. 10. 11. §. 67. 11. 1. — Die aoristische Bedeutung des Imperf. ἔφην macht, dass ἔφασαν oft gleichbedeutend mit φασί oder λέγεται gebraucht wird, mit denen es bei

διαδοῦναί φασιν αὐτὸν τοῖς ἡλικιώταις ὧν⁷¹) Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει· τέλος δὲ καὶ ἣν εἶχε στολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναί τινι, δηλῶν⁷²) ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο. Τοὺς μέντοι λαβόντας καὶ δεξαμένους τὰ δῶρα λέγεται Ἀστυάγει ἀπενεγκεῖν, Ἀστυάγην δὲ δεξάμενον Κύρῳ ἀποπέμψαι, τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους⁷³) καὶ εἰπεῖν, Εἰ βούλει, ὦ πάππε, ἐμὲ καὶ αὖθις ἰέναι ὡς σὲ μὴ αἰσχυνόμενον, ἔα ἔχειν, εἴ τῳ τι ἐγὼ δέδωκα· Ἀστυάγην δὲ ταῦτα ἀκούσαντα ποιῆσαι ὥσπερ Κῦρος ἐπέστειλεν.

2. Der Feldherr. (Cyrop. I, 5.)

Ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως ἀπελθὼν ἐν Πέρσαις ἐνιαυτὸν λέγεται ἐν τοῖς παισὶν ἔτι γενέσθαι. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ παῖδες ἔσκωπτον αὐτὸν ὡς ἡδυπαθεῖν ἐν Μήδοις μεμαθηκὼς ἥκοι. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐσθίοντα αὐτὸν ἑώρων ὥσπερ καὶ αὐτοὶ¹) ἡδέως καὶ πίνοντα, καὶ εἴ ποτ' ἐν ἑορτῇ εὐωχία γένοιτο²), ἐπιδιδόντα μᾶλλον αὐτὸν τοῦ ἑαυτοῦ μέρους ᾐσθάνοντο ἢ προσδεόμενον, καὶ πρὸς τούτοις δὲ τἆλλα κρατιστεύοντα αὐτὸν ἑώρων ἑαυτῶν, ἐνταῦθα δὴ πάλιν ὑπέπτησσον αὐτῷ οἱ ἥλικες. Ἐπεὶ δὲ διελθὼν τὴν παιδείαν ταύτην ἤδη εἰσῆλθεν εἰς τοὺς ἐφήβους, ἐν τούτοις αὖ ἐδόκει κρατιστεύειν καὶ μελετῶν ἃ χρῆν καὶ καρτερῶν καὶ αἰδούμενος τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθόμενος τοῖς ἄρχουσι.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ὁ μὲν Ἀστυάγης ἐν τοῖς 2
Μήδοις ἀποθνῄσκει, ὁ δὲ Κυαξάρης*) ὁ τοῦ Ἀστυάγους

[illegible] Kr. §. 53. 2. 3. — 71) Attract. — 72) Anakoluthie, durch Uebergang in die directe Rede. — Vgl. B. §. 137. 1. b. α. Kr. §. 56. 9. 1. und §. 55. 2. 5. — ἐκδὺς, vom Leibe weg. — 73) Der Name des Volkes statt des Landes, wie im Lateinischen.

1) [illegible] καὶ [illegible], nämlich Brod, Kresse und Wasser. — 2) Opt. bei Wiederholung. B. 121. 5. aa. B. §. 139. A. 6. Kr. §. 54. 17 (14). §. 65. 7. 5.

*) Nach der Geschichte hat Cyrus den Astyages entthront, und dessen Sohn Kyaxares II., der in der Bibel Darius der Meder heisst (Dan. 6. 1.), bei dem Krieg gegen Krösus zum Statthalter in Medien und Babylonien eingesetzt. Assyrien aber war schon unter Kyaxares I. (des Astyages Vater)

παῖς, τῆς δὲ Κύρου μητρὸς ἀδελφός, τὴν βασιλείαν ἔσχε τῶν Μήδων. Ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεύς, καταστρεψάμενος μὲν πάντας Σύρους, φῦλον οὐ μικρόν, ὑπήκοον δὲ πεποιημένος τὸν Ἀραβίων βασιλέα, ὑπηκόους δὲ ἔχων ἤδη καὶ Ὑρκανίους, πολιορκῶν δὲ καὶ Βακτρίους, ἐνόμιζεν, εἰ τοὺς Μήδους ἀσθενεῖς ποιήσειε, πάντων γε τῶν πέριξ ῥᾳδίως ἄρξειν· ἰσχυρότατον γὰρ τῶν ἐγγὺς φύλων τοῦτο
3 ἐδόκει εἶναι. Οὕτω δὴ διαπέμπει πρός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν³) πάντας καὶ πρὸς Κροῖσον τὸν Λυδῶν βασιλέα καὶ πρὸς τὸν Καππαδοκῶν καὶ πρὸς Φρύγας ἀμφοτέρους καὶ πρὸς Παφλαγόνας καὶ Ἰνδοὺς καὶ πρὸς Κᾶρας καὶ Κίλικας, τὰ μὲν⁴) διαβάλλων τοὺς Μήδους καὶ Πέρσας, λέγων ὡς μεγάλα τε εἴη ταῦτα⁵) ἔθνη καὶ ἰσχυρὰ καὶ συνεστηκότα εἰς τὸ αὐτό, καὶ ἐπιγαμίας ἀλλήλοις πεποιημένοι⁶) εἶεν καὶ κινδυνεύσοιεν, εἰ μή τις αὐτοὺς φθάσας ἀσθενώσοι⁷), ἐπὶ ἓν ἕκαστον τῶν ἐθνῶν ἰόντες καταστρέψασθαι. Οἱ μὲν δὴ καὶ τοῖς λόγοις τούτοις πειθόμενοι συμμαχίαν αὐτῷ ἐποιοῦντο. Οἱ δὲ καὶ δώροις καὶ χρήμασιν ἀναπειθόμενοι· πολλὰ γὰρ καὶ τοιαῦτα ἦν αὐτῷ. Κυαξάρης δὲ ὁ τοῦ Ἀστυάγους παῖς,
4 ἐπεὶ ᾐσθάνετο τήν τ' ἐπιβουλὴν καὶ τὴν παρασκευὴν τῶν συνισταμένων ἐφ' ἑαυτόν, αὐτός τε ὅσα ἐδύνατο ἀντιπαρεσκευάζετο καὶ εἰς Πέρσας ἔπεμπε πρός τε τὸ

---

mit Hülfe der Chaldäer unterworfen und Ninive 625 v. Chr. zerstört wurde, und nur Babylonien, das sich von Assyrien losgerissen hatte, war noch unabhängig und wurde erst von Cyrus erobert. Xenophon dagegen hat seinen Stoff frei bearbeitet, um in Cyrus das Ideal des besten Fürsten, erhöht durch die vortrefflichste Erziehung, darzustellen. — ³) sc. [illegible]. Die hier genannten Völker müssen auf der Karte aufgesucht werden. Etwas auffallen muss, wie die Inder unter die Völker von Kleinasien hineinkommen. Dabei ist zu merken, dass bloss Meder und Assyrer mit dem Artikel genannt werden, wegen des Gegensatzes. — ⁴) Bei den Einen ..., der Gegensatz „Bei den Andern" folgt erst mit Οἱ δὲ καὶ δώροις etc. in veränderter Construction. Die „Anschwärzung" (διαβολή) liegt in den Worten: κινδυνεύσοιεν ... καταστρέψασθαι. — ⁵) ταῦτα Subject, dass dieses gr. V. seien. Das Prädikat ἔθνη ohne Artikel. — ⁶) Constr. ad sensum, R. §. 100. 1. 3. Kr. §. 58. 4. 1. — ⁷) Umgekehrte Construkt. st. φθάσειε ἀσθενώσας, Kr. §. 56. 5. 5. — [illegible], sich unterfangen. —

κοινὸν⁸) καὶ πρὸς Καμβύσην, τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα καὶ βασιλεύοντα⁹) ἐν Πέρσαις. Ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς Κῦρον, δεόμενος αὐτοῦ πειρᾶσθαι ἄρχοντα ἐλθεῖν τῶν ἀνδρῶν, εἴ τινας πέμποι στρατιώτας τὸ Περσῶν κοινόν. Ἤδη γὰρ καὶ ὁ Κῦρος, διατετελεκὼς τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη, ἐν τοῖς τελείοις ἀνδράσιν ἦν. Οὕτω δὴ δεξαμένου τοῦ 5
Κύρου, οἱ βουλεύοντες γεραίτεροι αἱροῦνται αὐτὸν ἄρχοντα τῆς εἰς Μήδους στρατείας. Ἔδοσαν δὲ αὐτῷ καὶ προσελέσθαι διακοσίους τῶν ὁμοτίμων· τῶν δ' αὖ διακοσίων ἑκάστῳ τέτταρας ἔδοξεν προσελέσθαι, καὶ τούτους ἐκ τῶν ὁμοτίμων· γίγνονται μὲν δὴ οὗτοι χίλιοι· τῶν δ' αὖ χιλίων τούτων ἑκάστῳ ἔταξαν ἐκ τοῦ δήμου τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελταστὰς προσελέσθαι, δέκα δὲ σφενδονήτας, δέκα δὲ τοξότας· καὶ οὕτως ἐγένοντο μύριοι μὲν τοξόται, μύριοι δὲ πελτασταί, μύριοι δὲ σφενδονῆται· χωρὶς δὲ τούτων οἱ χίλιοι ὑπῆρχον. Τοσαύτη μὲν δὴ στρατιὰ τῷ Κύρῳ ἐδόθη. 6
Ἐπεὶ δὲ ᾑρέθη τάχιστα, ἤρχετο¹⁰) πρῶτον ἀπὸ τῶν θεῶν· καλλιερησάμενος δέ, τότε προσῃρεῖτο τοὺς διακοσίους. Ἐπεὶ δὲ προσείλοντο καὶ οὗτοι δὴ τοὺς τέσσαρας ἕκαστοι, συνέλεξεν αὐτοὺς καὶ εἶπε τότε πρῶτον ἐν αὐτοῖς τάδε·

Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην μὲν ὑμᾶς, οὐ νῦν 7
πρῶτον δοκιμάσας, ἀλλ' ἐκ παίδων ὁρῶν ὑμᾶς, ἃ μὲν καλὰ ἡ πόλις νομίζει, προθύμως ταῦτα ἐκπονοῦντας, ἃ δὲ αἰσχρὰ ἡγεῖται, παντελῶς τούτων ἀπεχομένους. Ὧν δ' ἕνεκα αὐτός τε οὐκ ἄκων εἰς τόδε τὸ τέλος κατέστην καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα, δηλῶσαι ὑμῖν βούλομαι. Ἐγὼ γὰρ κατ- 8
ενόησα, ὅτι οἱ πρόγονοι χείρονες μὲν ἡμῶν οὐδὲν ἐγένοντο· ἀσκοῦντες γοῦν κἀκεῖνοι διετέλεσαν ἅπερ ἔργα ἀρετῆς νομίζεται· ὅ τι μέντοι προσεκτήσαντο τοιοῦτοι ὄντες ἢ τῷ τῶν Περσῶν κοινῷ ἀγαθὸν ἢ αὐτοῖς, τοῦτ' οὐκέτι δύναμαι ἰδεῖν. Καίτοι ἐγὼ οἶμαι οὐδὲ μίαν ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι ὑπ' 9
ἀνθρώπων, ὡς μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμενοι

---

⁸) Nach griech. Begriffen die Volksversammlung; in Persien der Staatsrath, Staat. — ⁹) Nach der Geschichte war der Vater des Cyrus bloss medischer Statthalter. — ¹⁰) auspicabatur a dis.

τῶν πονηρῶν· ἀλλ' οἵ τε τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἀπεχόμενοι
οὐχ ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι τοῦτο πράττουσιν,
ἀλλ' ὡς διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν
ἔπειτα χρόνον εὐφρανούμενοι 10*) οὕτω παρασκευάζονται, οἵ
τε λέγειν προθυμούμενοι δεινοὶ γενέσθαι οὐχ ἵνα εὖ λέγοντες
μηδέποτε παύσωνται τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπίζοντες τῷ
λέγειν εὖ πείθοντες ἀνθρώπους πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ
διαπράξεσθαι 11)· καὶ οἱ αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες
οὐχ ὡς μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται τοῦτ' ἐκπονοῦσιν,
ἀλλὰ νομίζοντες καὶ οὗτοι τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενόμενοι
πολὺν μὲν ὄλβον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς
10 καὶ ἑαυτοῖς καὶ τῇ πόλει περιάψειν. Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες,
πρίν τινα καρπὸν ἀπ' αὐτῶν κομίσασθαι 12), περιεῖδον
αὑτοὺς γήρᾳ ἀδυνάτους γενομένους 13), ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι
πεπονθέναι, οἷον εἴ τις γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς γενέσθαι
καὶ εὖ σπείρων καὶ εὖ φυτεύων, ὁπότε καρποῦσθαι
ταῦτα δέοι, ἐῴη τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν
πάλιν καταρρεῖν. Καὶ εἴ τίς γε ἀσκητής, πολλὰ πονήσας
καὶ ἀξιόνικος γενόμενος, ἀναγώνιστος διατελέσειεν, οὐδ'
ἂν οὗτός μοι δοκεῖ δικαίως ἀναίτιος εἶναι 14) ἀφροσύνης.
11 Ἀλλ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα· ἀλλ', ἐπείπερ
σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παίδων ἀρξάμενοι ἀσκηταὶ ὄντες 15)
τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους,
οὓς ἐγὼ σαφῶς ἐπίσταμαι αὐτὸς ἰδὼν ἰδιώτας ὄντας
ὡς πρὸς ἡμᾶς ἀγωνίζεσθαι 16). Οὐ γάρ πω οὗτοι ἱκανοί
εἰσιν ἀγωνισταί, οἳ ἂν τοξεύωσιν καὶ ἀκοντίζωσιν καὶ

ἱππεύωσιν ἐπιστημόνως, ἢν δέ που πονῆσαι δέῃ, τούτῳ
λείπονται, ἀλλ' οὗτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τοὺς πόνους·
οὐδέ γε, οἵτινες, ἀγρυπνῆσαι δέον 17), ἡττῶνται τούτου,
ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἰδιῶται κατὰ τὸν ὕπνον. οὐδέ γε οἱ ταῦτα 18)
μὲν ἱκανοί, ἀπαίδευτοι δέ, ὡς χρὴ καὶ συμμάχοις
καὶ πολεμίοις χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ οὗτοι δῆλον ὅτι τῶν
μεγίστων παιδευμάτων ἀπείρως ἔχουσιν. Ὑμεῖς δὲ νυκτὶ 12
μὲν δήπου ὥσπερ 19) οἱ ἄλλοι ἡμέρᾳ δύναισθ' ἂν χρῆσθαι,
πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε, λιμῷ δὲ
ὥσπερ ὄψῳ διαχρῆσθε, ὑδροποσίαν δὲ ῥᾷον τῶν λεόντων
φέρετε, κάλλιστον δὲ πάντων καὶ πολεμικώτατον κτῆμα εἰς
τὰς ψυχὰς συγκεκόμισθε· ἐπαινούμενοι 20) γὰρ μᾶλλον ἢ
τοῖς ἄλλοις ἅπασι χαίρετε. Τοὺς δ' ἐπαίνου ἐραστὰς
ἀνάγκη κτᾶσθαι τὰ αἴτια, καὶ διὰ τοῦτο πάντα μὲν πόνον,
πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύεσθαι. Εἰ δὲ ταῦτα 13
ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν ἄλλη γιγνώσκων, ἐμαυτὸν ἐξαπατῶ·
ὅ τι γὰρ μὴ τοιοῦτον ἀποβήσεται παρ' ὑμῶν, εἰς ἐμὲ τὸ
ἐλλεῖπον ἥξει. Ἀλλὰ πιστεύω τοι τῇ πείρᾳ καὶ τῇ ὑμῶν
εἰς ἐμὲ εὐνοίᾳ καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀνοίᾳ, μὴ ψεύσειν με
ταύτας τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. Ἀλλὰ θαρροῦντες ὁρμώμεθα,
ἐπειδὴ καὶ ἐκποδὼν ἡμῖν γεγένηται τὸ δόξαι 21) τῶν
ἀλλοτρίων ἀδίκως ἐφίεσθαι. Νῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ
πολέμιοι ἄρχοντες 22) ἀδίκων χειρῶν, καλοῦσι δὲ ἡμᾶς ἐπικούρους
οἱ φίλοι. Τί οὖν ἐστιν ἢ τοῦ ἀλέξασθαι δικαιότερον,
ἢ τοῦ τοῖς φίλοις ἀρήγειν κάλλιον; Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο 14
οἶμαι ὑμᾶς θαρρεῖν, τὸ μὴ παρημεληκότα με τῶν θεῶν
τὴν ἔξοδον ποιεῖσθαι 22*). Πολλὰ γάρ μοι συνόντες
ἐπίστασθε, οὐ μόνον τὰ μεγάλα ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ πειρώμενον 23)
ἀεὶ ἀπὸ θεῶν ὁρμᾶσθαι. Τέλος εἶπε· τί δεῖ

[10*] ὡς c. Part. ist durch [illegible] (Ibid. N. 28). — [11] Aorist. einmalig, vorübergehend. — [12] Die verschiedenen Constr. von [illegible] am gründlichsten bei Matth. §. 522. 2. Kr. §. 55, 17. 6 (14. 2). 69, 58. Auch Kühner A. Gr. §. 812 (Schulgr. §. 337. 9.) — [13] R. §. 129. A. 3. Kr. §. 56. 6. 2 u. 3. — [14] [illegible] δοκεῖ, als möglich angenommener Fall. Ueber die Stellung des ἄν Kr. §. 69. 7. 5. (6. 9). [15] Construct. der Verba des Wahrnehmens, zugleich Attraction zum Subject, st. [illegible] (ἡμᾶς). B. §. 129. A. 2. B. 144. 2. Kr. §. 56. 7. 5. 6 (4. 5). — [16] Von ἰδὼν regiert, wie vor ὄντας u. dergl. s. Note 10*) im vorhergehenden Abschnitt. — ὡς πρὸς im Vergleich mit —

[17] Part. abs. der Impersonalia steht im neutr. nom. R. §. 131, 5. B. 145. A. 7. Kr. §. 56. 9. 5. (8. 2). — [18] Accus. graecus. R. §. 104, [illegible] A. 12. B. 131. 6. u. A. 3. Oder nach Kr. §. 46. 4. 5. (46. 2) aus einem [illegible] verbum transit. (ἐπιστάμενοι) zu erklären. — [19] etwas [illegible] so gut als". — [20] τοῖς ἐπαίνοις. — [21] der Schein. — [22] [illegible] — [22*] ὅτι οὐ παρημεληκὼς-ποιοῦμαι. R. §. 104. 2. b. Kr. §. 50. 6. 2 (5. 3). §. 67. 7. 2. — [23] sc. ἐμέ.

ἔτι λέγειν; ἀλλ'[24]) ὑμεῖς μὲν τοὺς ἄνδρας ἐλθόντες καὶ ἀναλαβόντες καὶ τἆλλα παρασκευασάμενοι ἴτε ἐς Μήδους· ἐγὼ δὲ ἐπανελθὼν[25]) πρὸς τὸν πατέρα πρόειμι δή, ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ὡς τάχιστα μαθὼν, οἷά ἐστι, παρασκευάζωμαι, ὅ τι[26]) ἂν δέωμαι, ὅπως ὡς κάλλιστα σὺν θεῷ ἀγωνιζώμεθα.

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον. Κῦρος δὲ ἐλθὼν οἴκαδε καὶ προσευξάμενος Ἑστίᾳ πατρῴᾳ καὶ Διὶ πατρῴῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ὡρμᾶτο ἐπὶ τὴν στρατείαν· συμπρούπεμπε δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πατήρ. Ἐπεὶ δὲ ἔξω τῆς οἰκίας ἐγένοντο, λέγονται ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ αὐτῷ αἴσιοι γενέσθαι. Τούτων δὲ φανέντων, οὐδὲν ἄλλο ἔτι οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὡς οὐδένα ἂν λύσαντα τὰ τοῦ μεγίστου θεοῦ σημεῖα[27]).

3. Lagerscenen. (Cyrop. II. 1, 30. 2, 1—16. 28—31. 3, 17—24. 4, 1—8.)

1. Κῦρος δὲ αὐτῷ σκηνὴν μὲν κατεσκευάσατο, ὥς τε ἱκανὴν ἔχειν οἷς καλοίη[1]) ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Ἐκάλει δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ταξιάρχων, οὓς[2]) καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι· ἔστι δ' ὅτε[3]) καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν δεκαδάρχων τινὰς καὶ τῶν πεμπαδάρχων ἐκάλει· ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν· ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν πεμπάδα ὅλην καὶ δεκάδα ὅλην καὶ λόχον ὅλον καὶ τάξιν ὅλην. Ἐκάλει δὲ καὶ ἐτίμα καὶ ὁπότε τινὰς ἴδοι[4]) τοιοῦτόν τι ποιήσαντας, ὃ πάντας

---

[24]) ἀλλά oft in der Antwort, wenn die Frage den Begriff der Verneinung enthält. Die Participia müssen gleich dem Fut. exact. „sobald ihr ... haben werdet" hier in den Imperativ zu verwandeln. Kr. § 53, 6, 7 (6). — [25]) ἐπανελθὼν ἐπανελθεῖν πρόειμι (Begriff des Futurum). — [26]) Pronomina und Negativa im Neutr. (οὐδέν) stehen auch bei verbis, die sonst einen andern Casus regieren (δεῖσθαί τινος ... χρῆσθαί τινι), gern im Acc. — [27]) S. den vor. Abschn. Note 59).

[1]) εἷς οἷς = τούτοις, οὓς ... Opt. der Wiederholung 2. Abschn. N. 2); nach einem Haupttempus: s. Kr. — [2]) sc. καλεῖν. — [3]) als Ein Wort ἐνίοτε. B. § 99. A. 9. Kr. § 61. 5. 3. 5. (4. 7. 8). — [4]) Opt. der Wiederholung, wie Note 1).

ἐβούλετο ποιεῖν. Ἦν δὲ τὰ παρατιθέμενα ἀεὶ ἴσα αὐτῷ τε καὶ τοῖς καλουμένοις ἐπὶ δεῖπνον.

Ἀεὶ μὲν οὖν ἐπεμέλετο ὁ Κῦρος, ὁπότε συσκηνοῖεν, 1
ὅπως εὐχαριστότατοί τε ἅμα λόγοι ἐμβληθήσονται[5]) καὶ παρορμῶντες εἰς τἀγαθόν. Ἀφίκετο δ' οὖν καὶ εἰς τόνδε ποτὲ τὸν λόγον· Ἆρά γε, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἐνδεέστεροί τι ἡμῶν διὰ τοῦτο φαίνονται εἶναι οἱ ἑταῖροι, ὅτι οὐ πεπαίδευνται τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμῖν, ἢ οὐδὲν ἄρα διοίσειν ἡμῶν οὔτε ἐν ταῖς συνουσίαις οὔτε ὅταν ἀγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους δέῃ; Καὶ ὁ Ὑστάσπας ὑπολαβὼν εἶπεν· 2
Ἀλλ' ὁποῖοι μέν τινες ἔσονται εἰς τοὺς πολεμίους, οὔπω ἔγωγε ἐπίσταμαι· ἐν μέντοι τῇ συνουσίᾳ δύσκολοι, ναὶ μὰ τοὺς θεούς[6]), ἔνιοι αὐτῶν φαίνονται. Πρῴην μέν γε, ἔφη, Κυαξάρης ἔπεμψεν εἰς τὴν τάξιν ἑκάστην ἱερεῖα, καὶ ἐγένετο[7]) κρέα ἑκάστῳ ἡμῶν τρία ἢ καὶ πλείω τὰ περιφερόμενα. Καὶ ἤρξατο μὲν δὴ ἀπ' ἐμοῦ ὁ μάγειρος τὴν πρώτην περίοδον περιφέρων· ὅτε δὲ τὸ δεύτερον εἰσῄει περιοίσων, ἐκέλευσα ἐγὼ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἄρχεσθαι καὶ ἀνάπαλιν περιφέρειν. Ἀνακραγὼν οὖν τις τῶν κατὰ μέσον τὸν κύκλον κατακειμένων στρατιωτῶν, Μὰ Δί', ἔφη, τῶνδε μὲν οὐδὲν ἴσον ἐστίν, εἴ γε ἀφ' ἡμῶν γε τῶν ἐν μέσῳ οὐδεὶς οὐδέποτε ἄρξεται. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἠχθέσθην, εἴ τι μεῖον δοκοῖεν ἔχειν, καὶ ἐκάλεσα εὐθὺς αὐτὸν πρὸς ἐμέ. Ὁ δὲ μάλα γε τοῦτο εὐτάκτως ὑπήκουσεν. Ὡς δὲ τὰ περιφερόμενα ἧκε πρὸς ἡμᾶς, ἅτε, οἶμαι, ὑστάτους λαμβάνοντας, τὰ σμικρότατα λελειμμένα ἦν. Ἐνταῦθα δὴ ἐκεῖνος πάνυ ἀνιαθεὶς δῆλος ἦν καὶ εἶπε πρὸς ἑαυτόν· Τῆς τύχης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν![8]). Καὶ 4

---

[5]) Ueber ὅπως c. fut. ind. s. Isocr. Note 41). — [6]) μά negativ (nein!), ναὶ μά positiv. — [7]) Die Porson'sche, in die Grammatiken aufgenommene Regel, dass die Attiker nur zum neutr. plur. lebender Wesen das Verb. auch im plural setzen, oder wo der Begriff des Lebenden subintelligirt werden kann (z. B. bei τὰ ὦτα). Dagegen Kr. §. 63. 2. 1. — Rost §. 100. 4. 5. Matth. §. 300. Buttm. §. 129. 1. — [8]) Acc. c. Inf. als Ausruf („dass ich gerade ...!"): B. §. 125. A. 5. B. 142. A. 6. Kr. §. 55. 1. 6.

ἐγὼ εἶπον· Ἀλλὰ μὴ φρόντιζε· αὐτίκα γὰρ ἀφ' ἡμῶν αὖ
ἄρξεται, καὶ σὺ πρῶτος λήψει τὸ μέγιστον. Καὶ ἐν τούτῳ
περιέφερε τὸ τρίτον, οὗ δὴ λοιπὸν ἦν τῆς περιφορᾶς,
κἀκεῖνος ἔλαβε μετ' ἐμὲ δεύτερος. Ὡς δ' ὁ τρίτος ἔλαβε
καὶ ἔδοξεν αὐτῷ μεῖον ἑαυτοῦ λαβεῖν, καταβάλλει ὃ ἔλαβεν,
ὡς ἕτερον 9) ληψόμενος. Καὶ ὁ ἄρταμος, οἰόμενος αὐτὸν
οὐδέν τι δεῖσθαι ὄψου, ᾤχετο περιφέρων, πρὶν λαβεῖν
5 αὐτὸν ἕτερον. Ἐνταῦθα δὴ οὕτω βαρέως ἤνεγκε τὸ πάθος,
ὥστε ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ ὃ εἰλήφει ὄψον, ὃ δ' ἔτι
αὐτῷ λοιπὸν ἦν τοῦ ἐμβάμματος, τοῦτο ὑπὸ τοῦ
ἐκπεπλῆχθαί τε καὶ τῇ τύχῃ ὀργίζεσθαι δυσθετούμενος
ἀνέτρεψεν. Ὁ μὲν δὴ λοχαγὸς ὁ ἐγγύτατα ἡμῶν ἰδὼν
συνεκρότησε τὼ χεῖρε καὶ τῷ γέλωτι 10) ηὐφραίνετο. Ἐγὼ
μέντοι, ἔφη, προσεποιούμην βήττειν· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἐδυνάμην
κατασχεῖν τὸν γέλωτα. Τοιοῦτον μὲν δή σοι ἕνα, ὦ
Κῦρε, τῶν ἑταίρων ἐπιδείκνυμι, ἔφη.
6 Ἐπὶ μὲν δὴ τούτῳ, ὥσπερ εἰκός, ἐγέλασαν. Ἄλλος
δέ τις ἔλεξε τῶν ταξιάρχων· Οὗτος μὲν δή, ὦ Κῦρε,
ὡς ἔοικεν, οὕτω δυσκόλῳ ἐπέτυχεν. Ἐγὼ δέ, ὡς σὺ διδάξας
ἡμᾶς τὰς τάξεις 11) ἀπέπεμψας καὶ ἐκέλευσας διδάσκειν
τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστον τάξιν, ἃ παρὰ σοῦ ἐμάθομεν, οὕτω
δὴ καὶ ἐγώ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι 12) ἐποίουν, ἐλθὼν ἐδίδασκον
13) ἕνα λόχον. Καὶ στήσας τὸν λοχαγὸν πρῶτον,
καὶ τάξας δὴ ἐπ' αὐτῷ 14) ἄνδρα νεανίαν καὶ τοὺς ἄλλους,
ᾗ ᾤμην δεῖν, ἔπειτα στὰς ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν, βλέπων εἰς
τὸν λόχον, ἡνίκα μοι ἐδόκει καιρὸς εἶναι, προϊέναι ἐκέλευσα.
7 Καὶ ὁ ἀνήρ σοι ὁ νεανίας ἐκεῖνος προελθὼν τοῦ
λοχαγοῦ πρότερος ἐπορεύετο. Κἀγὼ ἰδὼν εἶπον· Ἄνθρωπε,
τί ποιεῖς; Καὶ ὅς 15) ἔφη· Προέρχομαι, ὥσπερ

---

9) sc. [illegible] c. part. fut. „in der Absicht zu nehmen“, wie früher, vergl. Isocr. N. 25). — 10) γέλως hier [illegible] Spass. — 11) persönliches und sächliches Object bei διδάσκειν [illegible] — 12) [illegible] in der Vergleichung wiederholt, Isocr. N. 49). — 13) [illegible] — 14) R. § 106. 2. b. genauer Mtth. 586. γ. Krüg. § 68. 41. 3. (37. 3). — 15) = οὗτος. R. § 99. A. 11. B. 126. 5. Veraltete Form des Artikels, Kr. § 50. 1. 5 (3).

σὺ κελεύεις. Κἀγὼ εἶπον· Ἀλλ' οὐκ ἐγὼ σὲ μόνον ἐκέλευον
ἀλλὰ πάντας προϊέναι. Καὶ ὃς ἀκούσας τοῦτο μεταστραφεὶς
πρὸς τοὺς λοχίτας εἶπεν, Οὐκ ἀκούετε, ἔφη,
λοιδορουμένου; προϊέναι, ἔφη, πάντας κελεύει. Καὶ οἱ
ἄνδρες πάντες παρελθόντες τὸν λοχαγὸν ᾖσαν πρὸς ἐμέ.
Ἐπεὶ δὲ ὁ λοχαγὸς αὐτοὺς ἀνεχώριζεν, ἐδυσφόρουν καὶ 8
ἔλεγον, Ποτέρῳ δὴ πείθεσθαι χρή; νῦν γὰρ ὁ μὲν κελεύει
προϊέναι, ὁ δ' οὐκ ἐᾷ. Ἐγὼ μέντοι ἐνεγκὼν ταῦτα πρᾴως
ἐξ ἀρχῆς αὖ καταχωρίσας εἶπον, μηδένα 16) τῶν ὄπισθεν
κινεῖσθαι, πρὶν ἂν 17) ὁ πρόσθεν ἡγῆται· ἀλλὰ τοῦτο
μόνον ὁρᾶν πάντας, τῷ πρόσθεν ἕπεσθαι. 18) Ὡς δ' εἰς 9
Πέρσας τις ἀπιὼν ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ ἐκέλευσέ με τὴν ἐπιστολήν,
ἣν ἔγραψα οἴκαδε, δοῦναι, κἀγὼ (ὁ γὰρ λοχαγὸς
ᾔδει, ὅπου ἔκειτο ἡ ἐπιστολή) ἐκέλευσα αὐτὸν δραμόντα
ἐνεγκεῖν τὴν ἐπιστολήν· ὁ μὲν δὴ ἔτρεχεν, ὁ δὲ νεανίας
ἐκεῖνος εἵπετο τῷ λοχαγῷ, σὺν αὐτῷ τῷ θώρακι καὶ τῇ
κοπίδι, καὶ ὁ ἄλλος δὲ πᾶς λόχος ἰδὼν ἐκεῖνον συνέτρεχε
19) καὶ ἧκον οἱ ἄνδρες φέροντες τὴν ἐπιστολήν. Οὕτως,
ἔφη, ὅ γε ἐμὸς λόχος ἀκριβοῖ σοι πάντα τὰ παρὰ σοῦ 20).
Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ὡς εἰκός, ἐγέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ 21) 10
τῆς ἐπιστολῆς· ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ὦ Ζεῦ καὶ πάντες
θεοί, οἵους ἄρα 22) ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας ἑταίρους, οἵ γε
εὐθεράπευτοι μὲν οὕτως εἰσίν, ὥστε εἶναι 23) αὐτῶν 24) καὶ
μικρῷ ὄψῳ παμπόλλους φίλους ἀνακτήσασθαι· πιθανοὶ
δ' οὕτως εἰσί τινες, ὥστε, πρὶν εἰδέναι τὸ προσταττόμενον,
πρότερον πείθονται. Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, ποίους τινὰς
χρὴ μᾶλλον εὔξασθαι ἢ τοιούτους στρατιώτας ἔχειν. Ὁ
μὲν δὴ Κῦρος ἅμα γελῶν οὕτως ἐπῄνεσε τοὺς στρατιώτας.

---

16) Verbot. — 17) πρὶν ἄν nur nach Negationen, vergl. Note 12) des [illegible] Abschn. — 18) Der Inf. steht epexegetisch, in Apposit. zu τοῦτο. Kr. §. 51. 7. 1. und §. 57. 10. 7 (5). — 19) Constr. ad sensum. R. §. 100. [illegible] Kr. §. 58. 4. 1. — 20) sc. ἐπιταχθέντα. — 21) Arretirung. — 22) R. 131. C. b). Kr. §. 69. 8. — 23) = ἔξεστι. οἷόν τ' εἶναι. — 24) Genit. partit. R. §. 108. 2. d). Kr. §. 47. 9. (7).

11 II. Ἐν δὲ τῇ σκηνῇ ἐτύγχανέ τις ὢν τῶν ταξιάρχων, Ἀγλαϊτάδας ὄνομα [25]), ἀνὴρ τὸν τρόπον τῶν στρυφνοτέρων ἀνθρώπων. Στρυφνῶς οὖν πως εἶπεν· Ἦ γὰρ οἴει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τούτους ἀληθῆ λέγειν ταῦτα; Ἀλλὰ τί μὴν βουλόμενοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ψεύδονται; Τί δ' ἄλλο γ', ἔφη, εἰ μὴ [26]) γέλωτα ποιεῖν ἐθέλοντες ὑπὲρ οὗ [27]) λέγουσι 12 ταῦτα καὶ ἀλαζονεύονται. Καὶ ὁ Κῦρος, Εὐφήμει, ἔφη, μηδὲ λέγε ἀλαζόνας εἶναι τούτους. Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα [28]) κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ πλουσιωτέροις [29]) εἶναι ἢ εἰσὶ καὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποιήσειν ἃ μὴ ἱκανοί εἰσιν ὑπισχνουμένοις, καὶ ταῦτα [30]) φανεροῖς γιγνομένοις ὅτι τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα καὶ κερδᾶναι ποιοῦσιν. Οἱ δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς συνοῦσι μήτε ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν κέρδει μήτε ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκουόντων μήτε ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾷ, πῶς οὐχ οὗτοι ἀστεῖοι ἂν καὶ εὐχάριτες δικαιό-13 τερον ὀνομάζοιντο μᾶλλον [31]) ἢ ἀλαζόνες; Ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως ἀπελογήσατο περὶ τῶν τὸν γέλωτα παρασχόντων· αὐτὸς δὲ ὁ ταξίαρχος, ὁ τὴν τοῦ λόχου χαριτίαν διηγησάμενος, Ἦ που ἄν, ἔφη, ὦ Ἀγλαϊτάδα, εἴ γε κλαίειν ἐπειρώμεθά σε ποιεῖν, σφόδρ' ἂν ἡμῖν ἐμέμφου [32]) (ὥσπερ ἔνιοι καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν λόγοις οἰκτρὰ ἄττα λογοποιοῦντες εἰς δάκρυα πειρῶνται ἄγειν), ὁπότε γε [33]) νῦν καὶ αὐτὸς εἰδώς, ὅτι εὐφραίνειν μέν τί σε βουλόμεθα, βλάψαι δ' οὐδέν, ὅμως οὕτως ἐν πολλῇ ἀτιμίᾳ ἡμᾶς ἔχεις; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀγλαϊτάδας, καὶ 14 δικαίως γε [34])· ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ τοῦ κλαίειν καθίζοντος [35]) τοὺς φίλους πολλαχῇ ἔμοιγε δοκεῖ ἐλάττονος ἄξια διαπράττεσθαι ὁ γέλωτα αὐτοῖς μηχανώμενος. Διό, ἔφη, καὶ σὺ νῦν, ἂν ὀρθῶς λογίζῃ, ἐμὲ ἀληθῆ λέγοντα εὑρήσεις. Κλαύμασι [36]) μέν γε καὶ πατέρες υἱοῖς σωφροσύνην μηχανῶνται, καὶ διδάσκαλοι παισὶν ἀγαθὰ μαθήματα· καὶ νόμοι γε πολίτας διὰ τοῦ κλαίοντας καθίζειν εἰς δικαιοσύνην προτρέπονται. Τοὺς δὲ γέλωτα μηχανωμένους ἔχοις ἂν [37]) εἰπεῖν ἢ σώματα ὠφελοῦντας, ἢ ψυχὰς οἰκονομικωτέρας τι ποιοῦντας ἢ πολιτικωτέρας; Ἐκ τούτου ὁ Ὑστά- 15 σπας ὧδέ πως εἶπε. Σύ, ἔφη, ὦ Ἀγλαϊτάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ, εἰς μὲν τοὺς πολεμίους θαρρῶν δαπανήσεις τοῦτο τὸ πολλοῦ ἄξιον, καὶ κλαίοντας ἐκείνους πειράσει καθίζειν, ἡμῖν δὲ πάντως, ἔφη, καὶ τοῖσδε τοῖς φίλοις τούτου τοῦ ὀλίγου ἀξίου γέλωτος ἐπιδαψιλεύσει. Καὶ γὰρ οἶδ' ὅτι πολύς σοι ἐστιν ἀποκείμενος [38])· οὔτε γὰρ αὐτὸς χρώμενος ἀνήλωκας αὐτὸν οὐδὲ [39]) μὴν φίλοις οὐδὲ ξένοις ἑκὼν εἶναι [40]) γέλωτα παρέχεις· ὥστε οὐδεμία σοι πρόφασίς ἐστιν, ὡς οὐ [41]) παρεκτέον σοι ἡμῖν γέλωτα [42]). Καὶ ὁ Ἀγλαϊτάδας εἶπε, Καὶ οἴει γε, ὦ Ὑστάσπα, γέλωτα ποιεῖν ἐξ ἐμοῦ [43]); Καὶ ὁ ταξίαρχος εἶπε, Ναὶ μὰ Δί', ἀνόητος ἄρα ἐστίν· ἐπεὶ ἔκ γε σοῦ πῦρ, οἶμαι, ῥᾷον ἄν τις ἐκτρίψειεν, ἢ γέλωτα ἐξαράξαιτο. Ἐπὶ τούτῳ μὲν δὴ οἵ τε ἄλλοι ἐγέλασαν, τὸν 16 τρόπον εἰδότες αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγλαϊτάδας ἐπεμειδίασε. Καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν φαιδρωθέντα, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ ταξίαρχε, ὅτι ἄνδρα ἡμῖν τὸν σπουδαιότατον διαφθείρεις, γελᾶν ἀναπείθων, καὶ ταῦτα, ἔφη, οὕτω πολέμιον ὄντα τῷ γέλωτι.

---

[25]) Acc. graecus. Kr. §. 46, 4. 3 (2, 2). — [26]) quid aliud quam nisi — auch τί ἄλλο ἤ. B. § 139. am Ende. Kr. §. 65, 5. 11. (7). Vergl. Note 66) des ersten Abschn. — [27]) Attraction. — [28]) Mtth. § 428. 4. Kr. §. 46. 13. — [29]) Attraction. B. §. 127. B. § 142. 2. 3). Kr. §. 51, 4. 1. — [30]) B. § 150. — [31]) μᾶλλον nicht selten bei einem Comparativ pleonastisch, wie unser „vielmehr“. Kr. § 49. 7. 5. — [32]) Hypothetischer Fragesatz mit Voraussetzung des Gegentheils der Bedingung; vergl. Isocrat. Note 85). — Die Parenthese gehört eigentlich hinter das Bedingungsglied. Diese Versetzung kommt aber öfters vor. — [33]) c. Ind. quandoquidem. Καθίζειν sonst mit Particip. wie nachher. — [34]) ἐν ἀτιμίᾳ ὑμᾶς ἔχω. — [35]) = τιθέντος, ποιοῦντος. Gen. comparat.

[36]) Effectus pro causa (πληγαῖς). [37]) Opt. potent. Ἔχειν c. Inf. an [illegible] können. Ueber das Part. s. Mtth. §. 551, A. 1. Kr. §. 56, 7, 3. — [38]) sc. ὁ γέλως. — [39]) Steigerung von οὔτε auf οὐδέ. R. §. 134. 3. Kr. § 69, 50. 53. — [40]) Ellipse. Auslassung der Partik. ὡς oder ὥστε. B. § 122. 9. Bem. 3. B. §. 150. (S. 452). Oder absolut. Kr. §. 55. 1. — [41]) Nach ὡς und ὅτι (dass) steht οὐ. R. §. 135. 3. C) d. und Anm. 3. Kr. § 67. 3. — [42]) Constr. des griech. Gerundiums. R. §. 110 b), 2. Kr. § 56. 18 (14). — [43]) Doppelsinn: ein G. aus mir herauszubringen, und: mich zum Gelächter zu machen. Das Letztere meint Aglaitades.

28 Ἐκ δὲ τούτου πάλιν αὐτοῖς σκώμματος ἤρχετο ὁ Κῦρος. Κατανοήσας γάρ τινα τῶν λοχαγῶν σύνδειπνον [44]) καὶ παρακλίτην πεποιημένον ἄνδρα ὑπέρδασύν τε καὶ ὑπέραισχρον, ἀνακαλέσας τὸν λοχαγὸν ὀνόματι εἶπεν ὧδε· Ὦ Σαμβαύλα, ἔφη, ἀλλ' ἦ καὶ σὺ κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον, ὅτι καλόν ἐστι, περιάγεις τοῦτο τὸ μειράκιον τὸ παρακατακείμενόν σοι; Νὴ τὸν Δί', ἔφη ὁ Σαμβαύλας· ἥδομαι γοῦν καὶ ἐγὼ συνών τε τούτῳ καὶ θεώμενος τοῦτον [45]).

29 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ σύσκηνοι προσέβλεψαν· ὡς δὲ εἶδον τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνδρὸς ὑπερβάλλον αἴσχει, ἐγέλασαν πάντες. Καί τις εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Σαμβαύλα, ποίῳ ποτέ σε ἔργῳ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἀνήρτηται; Καὶ ὃς εἶπεν, Ἐγὼ ὑμῖν, νὴ τὸν Δία, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ. Ὁποσάκις γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσα εἴτε νυκτὸς εἴτε ἡμέρας, οὐπώποτέ μοι οὔτ' ἀσχολίαν προυφασίσατο οὔτε βάδην ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἀεὶ τρέχων· ὁποσάκις τε αὐτῷ πρᾶξαί τι προσέταξα, οὐδὲν ἀνιδρωτί ποτε αὐτὸν εἶδον ποιοῦντα. Πεποίηκε δὲ καὶ τοὺς δεκαδέας πάντας τοιούτους, οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ ἀποδεικνὺς οἵους δεῖ εἶναι. 30 Καί τις εἶπε, Κἄπειτα τοιοῦτον ὄντα οὐ φιλεῖς [46]) αὐτὸν ὥσπερ τοὺς συγγενεῖς; Καὶ ὁ αἰσχρὸς ἐκεῖνος πρὸς τοῦτο εἶπε· Μὰ Δία, ἔφη· οὐ γὰρ φιλόπονός ἐστιν· ἐπεὶ [47]) ἤρκει ἂν αὐτῷ, εἰ ἐμὲ ἤθελε φιλεῖν, τοῦτο ἀντὶ πάντων τῶν γυμνασίων.

17 III. Ἐκάλεσε δ' ἐπὶ δεῖπνον ὁ Κῦρος καὶ ὅλην ποτὲ τάξιν σὺν τῷ ταξιάρχῳ, ἰδὼν αὐτὸν τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν ἀνδρῶν τῆς τάξεως ἀντιπαρατάξαντα ἑκατέρωθεν εἰς ἐμβολήν, θώρακας μὲν ἀμφοτέρους ἔχοντας καὶ γέρρα ἐν ταῖς ἀριστεραῖς, εἰς δὲ τὰς δεξιὰς νάρθηκας παχεῖς τοῖς ἡμίσεσιν ἔδωκε [48]), τοῖς δ' ἑτέροις εἶπεν, ὅτι βάλλειν δεήσοι ἀναιρουμένους τὰς βώλους [49]). 18 Ἐπεὶ δὲ παρεσκευασμένοι οὕτως ἔστησαν, ἐσήμηνεν αὐτοῖς μάχεσθαι. Ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν βάλλοντες ταῖς βώλοις ἔστιν οἳ [50]) καὶ ἐτύγχανον καὶ θωράκων καὶ γέρρων, οἱ δὲ καὶ μηροῦ καὶ κνημῖδος. Ὅτε δὲ ὁμόσε γένοιντο [51]), οἱ τοὺς νάρθηκας ἔχοντες ἔπαιον τῶν μὲν μηρούς, τῶν δὲ χεῖρας, τῶν δὲ κνήμας, τῶν δὲ καὶ ἐπικυπτόντων ἐπὶ βώλους ἔπαιον τοὺς τραχήλους καὶ τὰ νῶτα. Τέλος δὲ τρεψάμενοι ἐδίωκον οἱ ναρθηκοφόροι παίοντες σὺν πολλῷ γέλωτι καὶ παιδιᾷ. Ἐν μέρει [52]) γε μὴν οἱ ἕτεροι λαβόντες πάλιν τοὺς νάρθηκας ταὐτὰ ἐποίησαν τοὺς τὰς βώλους βάλλοντας [53]). 19 Ταῦτα δ' ἀγασθεὶς ὁ Κῦρος, τοῦ μὲν ταξιάρχου τὴν ἐπίνοιαν, τῶν δὲ τὴν πειθώ, ὅτι ἅμα μὲν ἐγυμνάζοντο, ἅμα δὲ ηὐθυμοῦντο, ἅμα δὲ ἐνίκων οἱ εἰκασθέντες τῇ τῶν Περσῶν ὁπλίσει, τούτοις δὲ [54]) ἡσθεὶς ἐκάλεσέ τε ἐπὶ δεῖπνον αὐτούς, καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ἰδών τινας αὐτῶν ἐπιδεδεμένους, τὸν μέν τινα αὐτῶν ἀντικνήμιον, τὸν δὲ χεῖρα, ἠρώτα τί πάθοιεν. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι πληγεῖεν ταῖς βώλοις. 20 Ὁ δὲ πάλιν ἐπηρώτα, πότερον [55]), ἐπεὶ ὁμοῦ ἐγένοντο, ἢ ὅτε πρόσω ἦσαν; Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτε πρόσω ἦσαν. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, παιδιὰν ἔφασαν εἶναι καλλίστην οἱ ναρθηκοφόροι. Οἱ δ' αὖ συγκεκομμένοι τοῖς νάρθηξιν ἀνέκραγον, ὅτι οὐ σφίσι γε δοκοίη παιδιὰ εἶναι τὸ ἐγγύθεν παίεσθαι· ἅμα δὲ ἐπεδείκνυσαν τῶν ναρθήκων τὰς πληγὰς καὶ ἐν χερσὶ καὶ ἐν τραχήλοις, ἔνιοι δὲ καὶ ἐν προσώποις. Καὶ τότε μέν, ὥσπερ εἰκός, ἐγέλων ἐπ' ἀλλήλοις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ μεστὸν ἦν τὸ πεδίον πᾶν τῶν τούτους μιμουμένων· καὶ εἰ μὴ ἄλλο τι σπουδαιότερον πράττοιεν, ταύτῃ τῇ παιδιᾷ ἐχρῶντο.

---

[44] Object zu [illegible] (Medium): „dass Einer der L. [illegible] sich beigesellt hatte". — [45] Die Verba des Affects mit Partic. R. unter §. 129. 5. Kr. §. 56. 6. 1 (2). — [46] hier: liebkosen, küssen. — [47] Denn; seq. hypoth. mit Voraussetzung des Gegentheils. — [48] Anakoluth durch Uebergang in die directe Rede, st. δόντα und εἰπόντα als Fortsetzung von ἀντιτάξαντα.

[49] — τὰς βώλους .. ἀναιρουμένους Ein Hyperbaton. — [50] — ἔνιοι. [illegible] R. §. 99. A. 9. Kr. §. 61. 5. 3 (1. 7). — [51] Opt. der Wiederholung in der Vergangenheit. — [52] vicissim, ihrerseits; Kr. §. [illegible] 2. 11. — [53] ποιεῖν τινά τι. R. §. 104. 1. B. 131. 5. Kr. §. 46. 12 (18). — [54] δὲ (st. δὴ) zur nachdrücklichen Wiederholung. R. §. 134. A. 5. Kr. §. 69. 16. 4. — [55] sc. ἐπλήγητε; —

21 Ἄλλον δέ ποτε ἰδὼν ταξίαρχον ἄγοντα τὴν τάξιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ τὸ ἄριστον ἐφ’ ἑνός[56], καὶ ὁπότε δοκοίη αὐτῷ καιρὸς εἶναι, παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον λόχον παράγειν[57] καὶ τὸν τρίτον καὶ τὸν τέταρτον εἰς μέτωπον· ἐπεὶ δὲ ἐν μετώπῳ οἱ λοχαγοὶ ἐγένοντο, παρηγγύησεν[58] εἰς δύο[56] ἄγειν τὸν λόχον· ἐκ τούτου δὴ παρῆγον οἱ δεκάδαρχοι εἰς μέτωπον. ὁπότε δ’ αὖ ἐδόκει αὐτῷ καιρὸς εἶναι, παρήγγειλεν εἰς τέτταρας τὸν λόχον· οὕτω δὴ οἱ πεμπάδαρχοι αὖ παρῆγον εἰς τέτταρας· ἐπεὶ δὲ ἐπὶ θύραις τῆς σκηνῆς ἐγένοντο, παραγγείλας αὖ εἰς ἕνα ἰόντων[59] εἰσῆγε τὸν πρῶτον λόχον, καὶ τὸν δεύτερον τούτου κατ’ οὐρὰν ἐκέλευσεν ἕπεσθαι, καὶ τὸν τρίτον καὶ τὸν τέταρτον ὡσαύτως παραγγείλας ἡγεῖτο εἴσω· οὕτω δ’ εἰσαγαγὼν κατέκλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ὥσπερ εἰσεπορεύοντο. τοῦτον οὖν ὁ Κῦρος ἀγασθεὶς τῆς τε πρᾳότητος[60] τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐπιμελείας ἐκάλεσε καὶ ταύτην τὴν τάξιν ἐπὶ τὸ δεῖπνον σὺν τῷ ταξιάρχῳ. 22 Παρὼν δέ τις ἐπὶ τῷ δείπνῳ κεκλημένος ἄλλος ταξίαρχος, Τὴν δ’ ἐμήν, ἔφη, ὦ Κῦρε, τάξιν οὐ καλεῖς εἰς τὴν σκηνήν; καὶ μήν, ὅταν γε παρίῃ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, πάντα ταῦτα ποιεῖ· καὶ ὅταν τέλος ἡ σκηνὴ ἔχῃ, ἐξάγει μὲν ὁ οὐραγός, ἔφη, ὁ τοῦ τελευταίου λόχου τὸν λόχον, ὑστάτους ἔχων τοὺς πρώτους εἰς μάχην τεταγμένους· ἔπειτα ὁ δεύτερος τοὺς τοῦ ἑτέρου λόχου ἐπὶ τούτοις, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ὡσαύτως, ὅπως, ἔφη, καὶ ὅταν δέῃ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἐπίστωνται ὡς δεῖ ἀπιέναι. Ἐπειδὰν δέ, ἔφη, καταστῶμεν ἐπὶ τὸν δρόμον, ἔνθα[61] περιπατοῦμεν, ὅταν μὲν πρὸς ἕω ἴωμεν, ἐγὼ μὲν ἡγοῦμαι, καὶ ὁ πρῶτος λόχος πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος ὡς δεῖ; καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, καὶ αἱ τῶν λόχων δεκάδες καὶ πεμπάδες, ἕως ἂν παραγγέλλω ἐγώ· ὅταν δ’, ἔφη, πρὸς ἑσπέραν ἴωμεν, ὁ οὐραγός τε καὶ οἱ τελευταῖοι πρῶτοι ἀφηγοῦνται. Ἐμοὶ μέντοι οὕτω πείθονται ὑστέρῳ ὄντι, ἵνα ἐθίζωνται καὶ ἕπεσθαι καὶ ἀφηγεῖσθαι ὁμοίως πειθόμενοι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη· Ἦ καὶ ἀεὶ τοῦτο ποιεῖτε; Ὁσάκις γε, ἔφη, καὶ δειπνοποιούμεθα, νὴ Δία. 23 Καλῶ τοίνυν, ἔφη, ὑμᾶς, ἅμα μὲν ὅτι τὰς τάξεις μελετᾶτε καὶ προσιόντες καὶ ἀπιόντες, ἅμα δὲ ὅτι καὶ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἅμα δὲ ὅτι τά τε σώματα περιπατοῦντες ἀσκεῖτε καὶ τὰς ψυχὰς ὠφελεῖτε διδάσκοντες. Ἐπεὶ οὖν πάντα διπλᾶ ποιεῖτε, διπλῆν ὑμῖν δίκαιον[62] καὶ τὴν εὐωχίαν παρέχειν. Μὰ Δί’, ἔφη ὁ ταξίαρχος, μήτοι γε ἐν μιᾷ γε[63] ἡμέρᾳ, εἰ μὴ καὶ διπλᾶς ἡμῖν τὰς γαστέρας παρέξεις. 24 Καὶ τότε μὲν δὴ οὕτω τὸ τέλος τῆς σκηνῆς ἐποιήσαντο. τῇ δ’ ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος ἐκάλεσεν ἐκείνην τὴν τάξιν, ὥσπερ ἔφη, καὶ τῇ ἄλλῃ[64]. Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι τὸ λοιπὸν πάντες αὐτοὺς ἐμιμοῦντο.

IV. 1 Ἐξέτασιν δέ ποτε πάντων τοῦ Κύρου ποιουμένου ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ σύνταξιν, ἦλθε παρὰ Κυαξάρου ἄγγελος λέγων, ὅτι Ἰνδῶν πάρεστι πρεσβεία· Κελεύει οὖν σε ἐλθεῖν ὡς τάχιστα. Φέρω δέ σοι, ἔφη ὁ ἄγγελος, καὶ στολὴν τὴν καλλίστην παρὰ Κυαξάρου· βούλεται γάρ σε ὡς λαμπρότατα καὶ εὐκοσμότατα προσάγειν, ὡς ὀψομένων τῶν Ἰνδῶν, ὅπως ἂν προσίῃς[65]. 2 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος παρήγγειλε τῷ πρώτῳ τεταγμένῳ ταξιάρχῳ, εἰς μέτωπον στῆναι, ἐφ’ ἑνὸς ἄγοντα τὴν τάξιν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντα ἑαυτόν[66]· καὶ τῷ δευτέρῳ[67] ἐκέλευσε ταὐτὸ τοῦτο παραγγεῖλαι· καὶ διὰ πάντων οὕτω παραδιδόναι[68] ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ πειθόμενοι

---

[56] ἐπί c. Gen. oder Acc., auch εἰς c. Acc. vor Zahlen, um die Höhe der Colonne zu bezeichnen; eig. st. der Distributivzahl. Mtth. §. 578. f. 584 9. Kr. §. 68. 40, 6 (36, 6) 21. 9 (17, 7). — [57] παρά neben den ersten Lochos. — [58] Abermals Uebergang in die directe Rede. — [59] Part. absolut. st. relativ. und dieses st. παραγγ. εἰς ἕνα ἰέναι. οὕτως. Kr. §. 47. 3. 2. — [60] Gen. causalis. R. §. 109. 4. B. 132. 6. 1. Kr. §. 47. 21. (20. 21) — [61] Relativ.

[62] sc. ἐστί. — [63] Das erste γε concessiv, das zweite limitirend: [illegible] ist wenigstens nicht. Zu μήτοι denke: παρέχε. — [64] sc. ἡμέρᾳ, eigentl. τῇ τρίτῃ.

[65] Conjunctiv st. Opt., ὅπως Adv. „wie du aufziehen werdest.“ Ebenso [illegible] ὡς ἂν ἥγηται Conj. mit ἄν für die Erwartung; directe Form [illegible] der indirecten. — [66] sc. τὸν Κῦρον sonst würde es εἰς δεξιὰν heissen. — [67] Abhängig von παραγγ. — [68] sc. τὸ παράγγελμα.

ταχὺ μὲν παρήγγελλον[69], ταχὺ δὲ τὰ παραγγελλόμενα ἐποίουν· ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ ἐγένοντο τὸ μὲν μέτωπον[70] ἐπὶ τριακοσίων (τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν οἱ ταξίαρχοι), τὸ δὲ βάθος ἐφ' ἑκατόν. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν, ἕπεσθαι ἐκέλευσεν, ὡς ἂν αὐτὸς ἡγῆται· καὶ εὐθὺς τροχάζων ἡγεῖτο. Ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν ἀγυιὰν τὴν πρὸς τὸ βασίλειον φέρουσαν στενοτέραν[71] οὖσαν ἢ ὡς ἐπὶ μετώπου πάντας διιέναι, παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοστὺν[72] ἕπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δὲ δευτέραν κατ' οὐρὰν ταύτης ἀκολουθεῖν, καὶ διὰ παντὸς οὕτως, αὐτὸς μὲν ἡγεῖτο οὐκ ἀναπαυόμενος, αἱ δὲ ἄλλαι χιλιοστύες κατ' οὐρὰν ἑκάστη τῆς ἔμπροσθεν εἵποντο.
4 Ἔπεμψε δὲ καὶ ὑπηρέτας δύο ἐπὶ τὸ στόμα τῆς ἀγυιᾶς, ὅπως, εἴ τις ἀγνοοίη, σημαίνοιεν τὸ δέον ποιεῖν. Ὡς δ' ἀφίκοντο ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας, παρήγγειλε τῷ πρώτῳ ταξιάρχῳ τὴν τάξιν εἰς δώδεκα τάττειν βάθος[73], τοὺς δὲ δωδεκάρχους ἐν μετώπῳ καθίστασθαι περὶ τὸ βασίλειον· καὶ τῷ δευτέρῳ ταῦτα ἐκέλευσε παραγγεῖλαι, καὶ διὰ παντὸς
5 οὕτως. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν. Ὁ δ' εἰσῄει πρὸς τὸν Κυαξάρην ἐν τῇ Περσικῇ στολῇ οὐδέν τι ὑβρισμένῃ. Ἰδὼν δὲ ὁ Κυαξάρης αὐτὸν τῷ μὲν τάχει ἥσθη, τῇ δὲ φαυλότητι τῆς στολῆς ἠχθέσθη καὶ εἶπε· Τί τοῦτο, ὦ Κῦρε; οἷα πεποίηκας, οὕτω φανεὶς τοῖς Ἰνδοῖς; ἐγὼ δ', ἔφη, ἐβουλόμην σε ὡς λαμπρότατον φανῆναι· καὶ γὰρ ἐμοὶ ἂν κόσμος ἦν τοῦτο, ἐμῆς ὄντα ἀδελφῆς υἱὸν ὅτι μεγαλοπρεπέστατον φαίνεσθαι.
6 Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε· Καὶ πότερον ἄν, ὦ Κυαξάρη, μᾶλλόν σε ἐκόσμουν, εἴπερ[74] πορφυρίδα ἐνδὺς καὶ ψέλια λαβὼν καὶ στρεπτὸν περιθέμενος σχολῇ κελεύοντι ὑπήκουσά σοι, ἢ νῦν, ὅτε σὺν τοιαύτῃ καὶ τοσαύτῃ δυνάμει οὕτω σοι

---

[69] Impf. successiv von einer Reihenfolge von Handlungen. — [70] Die Front bildeten die Taxiarchen. — [71] Nach den alten Grammat. bleibt das ι in στενότερος und στενότατος. Krüg. § 23. 2. 1 u. Pape's Wrtb. s. h. v. — [72] 50 Mann breit, 100 tief, je 10 Anführer an der Spitze. — [73] Nach Abzug von 4 Lochagen waren es 96 Mann, also 8 Dodekaden. Die ganze Front bestand jetzt aus 300 · 8 = 2400 Dodekarchen. — [74] Voraussetzung des Gegentheils, s. Note zu [illegible] am Ende.

ὀξέως ὑπακούω διὰ τὸ σὲ τιμᾶν, ἱδρῶτι καὶ σπουδῇ καὶ αὐτὸς κεκοσμημένος καὶ τοὺς ἄλλους ἐπιδεικνύς σοι οὕτω πειθομένους; Κῦρος μὲν οὖν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κυαξάρης νομίσας αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν ἐκάλεσε τοὺς Ἰνδούς. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ εἰσελθόντες ἔλεξαν, ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς κελεύων ἐρωτᾶν, ἐξ ὅτου[75] ὁ πόλεμος εἴη Μήδοις τε καὶ τῷ Ἀσσυρίῳ· ἐπεὶ δὲ σοῦ ἀκούσαιμεν, ἐκέλευσεν ἐλθόντας αὖ πρὸς τὸν Ἀσσύριον κἀκείνου ταὐτὰ πυθέσθαι· τέλος δ' ἀμφοτέροις εἰπεῖν ὑμῖν, ὅτι ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς τὸ δίκαιον σκεψάμενος[76], φαίη μετὰ τοῦ ἠδικημένου ἔσεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Κυαξάρης εἶπεν· Ἐμοῦ μὲν τοίνυν ἀκούετε, ὅτι οὐκ ἀδικοῦμεν τὸν Ἀσσύριον οὐδέν· ἐκείνου δ', εἰ δεῖσθε, ἐλθόντες[77] νῦν πύθεσθε ὅ τι λέγει. Παρὼν δὲ ὁ Κῦρος ἤρετο τὸν Κυαξάρην· Ἦ καὶ ἐγώ, ἔφη, εἴπω ὅ τι γιγνώσκω; Καὶ ὁ Κυαξάρης ἐκέλευσεν. Ὑμεῖς τοίνυν, ἔφη, ἀπαγγείλατε τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ τάδε (εἰ μή τι ἄλλο Κυαξάρῃ δοκεῖ), ὅτι φαμὲν ἡμεῖς, εἴ τί φησιν ὑφ' ἡμῶν ἠδικῆσθαι ὁ Ἀσσύριος, αἱρεῖσθαι αὐτὸν[78] τὸν Ἰνδῶν βασιλέα δικαστήν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες ᾤχοντο.

4) Freundschaft mit Gobryas. (IV, 6, 1–10. V, 2, 1–13.)

Γωβρύας δ' ἐν τούτῳ παρῆν Ἀσσύριος πρεσβύτης ἀνὴρ ἐφ' ἵππου σὺν ἱππικῇ θεραπείᾳ· εἶχον δὲ πάντες τὰ ἐφίππων ὅπλα. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ τὰ ὅπλα παραλαμβάνειν[1] τεταγμένοι ἐκέλευον παραδιδόναι τὰ ξυστά, ὅπως κατακαύσειαν ὥσπερ τἆλλα. Ὁ δὲ Γωβρύας εἶπεν, ὅτι Κῦρον πρῶτον βούλοιτο ἰδεῖν· καὶ οἱ ὑπηρέται τοὺς μὲν ἄλλους ἱππέας αὐτοῦ κατέλιπον, τὸν δὲ Γωβρύαν ἄγουσι πρὸς τὸν Κῦρον. Ὁ δ' ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν ὧδε·
2 Ὦ δέσποτα, ἐγώ εἰμι τὸ μὲν γένος Ἀσσύριος, ἔχω δὲ καὶ

---

[75] [illegible] — [76] [illegible] — [77] [illegible] — [78] [illegible]

[1] [illegible] Zeitw. —

τεῖχος ἰσχυρὸν καὶ χώρας ἐπάρχω πολλῆς· καὶ ἵππον ἔχω δισχιλίαν τριακοσίαν[2]), ἣν τῷ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ παρειχόμην, καὶ φίλος ἦν ἐκείνῳ ὡς μάλιστα. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν ὑφ᾽ ὑμῶν, ἀνὴρ ἀγαθὸς ὤν, ὁ δὲ παῖς ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἔχει, ἔχθιστος ὢν ἐμοί, ἥκω πρὸς σὲ καὶ ἱκέτης προςπίπτω καὶ δίδωμί σοι ἐμαυτὸν δοῦλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τιμωρὸν αἰτοῦμαι ἐμοὶ γενέσθαι· καὶ παῖδα οὕτως ὡς δυνα-
3 τόν σε ποιοῦμαι· ἄπαις δ᾽ εἰμὶ ἀρρένων παίδων. Ὃς γὰρ ἦν μοι μόνος καὶ καλὸς κἀγαθός, ὦ δέσποτα, καὶ ἐμὲ φιλῶν καὶ τιμῶν, ὥςπερ ἂν εὐδαίμονα πατέρα παῖς τιμῶν[3]) τιθείη, τοῦτον ὁ νῦν βασιλεὺς οὗτος, καλέσαντος τοῦ τότε βασιλέως, πατρὸς δὲ τοῦ νῦν, ὡς δώσοντος[4]) τὴν θυγατέρα τῷ ἐμῷ παιδί — ἐγὼ μὲν ἀπεπεμψάμην μέγα φρονῶν, ὅτι δῆθεν τῆς βασιλέως θυγατρὸς ὀψοίμην τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην — ὁ δὲ νῦν βασιλεὺς εἰς θήραν αὐτὸν παρακαλέσας καὶ ἀνεὶς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς πολὺ κρείττων αὐτοῦ ἱππεὺς ἡγούμενος εἶναι — ὁ μὲν[5]) ὡς φίλῳ συνεθήρα, φανείσης δ᾽ ἄρκτου, διώκοντες ἀμφότεροι, ὁ μὲν νῦν ἄρχων οὗτος ἀκοντίσας ἥμαρτεν (ὡς μήποτ᾽ ὤφελεν[6]), ὁ δ᾽ ἐμὸς παῖς
4 βαλὼν (οὐδὲν δέον[7]) καταβάλλει τὴν ἄρκτον. — Καὶ τότε μὲν δὴ ἀνιαθεὶς ἄρ᾽ οὗτος κατέσχεν ὑπὸ σκότου[8]) τὸν φθόνον· ὡς δὲ πάλιν λέοντος παρατυχόντος ὁ μὲν αὖ ἥμαρτεν (οὐδὲν θαυμαστὸν οἶμαι παθών), ὁ δ᾽ αὖ ἐμὸς παῖς αὖθις τυχὼν κατειργάσατό τε τὸν λέοντα καὶ εἶπεν, Ἆρα[9]) δὶς βέβληκα ἐφεξῆς καὶ καταβέβληκα θῆρα ἑκατεράκις; ἐν τούτῳ δὴ οὐκέτι κατίσχει ὁ ἀνόσιος τὸν φθόνον, ἀλλ᾽ αἰ-

---

[2]) Die grösseren Zahlen bei einem Collectivbegriff im Sing. B. §. 7[illegible] S. 107. Kr. §. 24. 2. 10. — [3]) Zusammengezogene Construction st. ὥσπερ ἂν παῖς τιμῶν [illegible] — [4]) Absicht des Subjects. — [5]) Der Satz [illegible] des Gobryas. Der öftere Wechsel der Construction ist eine natürliche Folge der aufgeregten Stimmung des Gobryas, welche Xenophon ebendadurch treffend darstellt. — [6]) sc. ἁμαρτεῖν. B. §. 119. 3. A. b) A. 2. B. §. 15[illegible] S. 448. Kr. §. 55. 4. 11 (4. 4). — [7]) B. §. 145. A. 7. 2. B. 131. [illegible] Kr. §. 56. 9. 5 (8. 2). — [8]) ὑπό c. Gen. des Orts nur in einigen Redensarten. Kr. §. 68. 43. 1. — [9]) Wie unser „Gelt?" Matth. §. 614. zu Ende. Kr. §. 69. 9.

χμὴν παρά τινος τῶν ἑπομένων ἁρπάσας, παίσας εἰς τὰ στέρνα τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχήν[10]). Κἀγὼ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίου ἐκομισάμην καὶ 5
ἔθαψα τηλικοῦτος ὢν ἄρτι γενειάσκοντα τὸν ἄριστον παῖδα τὸν ἀγαπητόν· ὁ δὲ κατακανών, ὥσπερ ἐχθρὸν ἀπολέσας, οὔτε μεταμελόμενος πώποτε φανερὸς ἐγένετο οὔτε ἀντὶ τοῦ κακοῦ ἔργου τιμῆς τινος ἠξίωσε τὸν κατὰ γῆς. Ὅ γε μὴν πατὴρ αὐτοῦ καὶ συνῴκτισέ με καὶ δῆλος ἦν συναχθόμενός μοι τῇ ξυμφορᾷ[11]). Ἐγὼ μὲν οὖν, εἰ μὲν ἔζη ἐκεῖνος, οὐκ 6
ἄν ποτε ἦλθον[12]) πρὸς σὲ ἐπὶ τῷ ἐκείνου κακῷ· πολλὰ γὰρ φιλικὰ ἔπαθον ὑπ᾽ ἐκείνου καὶ ὑπηρέτησα ἐκείνῳ· ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν τοῦ ἐμοῦ παιδὸς φονέα ἡ ἀρχὴ περιήκει, οὐκ ἄν ποτε ἐγὼ τούτῳ δυναίμην εὔνους γενέσθαι, οὐδὲ οὗτος ἐμὲ εὖ οἶδ᾽ ὅτι[13]) φίλον ἄν ποτε ἡγήσαιτο· οἶδε γάρ, ὡς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἔχω καὶ ὡς, πρόσθεν φαιδρῶς βιοτεύων, νῦν διάκειμαι, ἔρημος ὢν καὶ διὰ πένθους τὸ γῆρας διάγων.

Εἰ οὖν σύ με δέχῃ[14]) καὶ ἐλπίδα τινὰ λάβοιμι τῷ φίλῳ παιδὶ τιμωρίας ἄν[15]) τινος μετὰ σοῦ τυχεῖν, καὶ ἀνηβῆσαι ἄν[15]) πάλιν δοκῶ μοι, καὶ οὔτε ζῶν[16]) ἂν ἔτι αἰ- 7
σχυνοίμην, οὔτε ἀποθνῄσκων[17]) ἀνιώμενος ἂν[15]) τελευτᾶν δοκῶ. Ὁ μὲν οὕτως εἶπε· Κῦρος δ᾽ ἀπεκρίνατο· Ἀλλ᾽ ἤνπερ, ὦ Γωβρύα, καὶ φρονῶν[18]) φαίνῃ[19]), ὅσαπερ λέγεις πρὸς ἡμᾶς, δέχομαί τε ἱκέτην σε καὶ τιμωρήσειν σοι τοῦ παιδὸς τὸν φονέα σὺν θεοῖς ὑπισχνοῦμαι. Λέξον δέ μοι, ἔφη, ἐάν σοι ταῦτα ποιῶμεν καὶ τὰ τείχη σε ἔχειν ἐῶμεν καὶ

---

[10]) Doppelter Acc. B. §. 104. 4. Kr. 47. 13. 10. — [11]) Abl. B. §. 106, [illegible] Dynamischer Dativ. Kr. §. 48. 15. 6. (12. 5). — [12]) Hypoth. Satz [illegible] Voraussetzung des Gegentheils, s. Note 32) zum vorhergehenden Absch. — Ἐκεῖνος ist der vorige König. — [13]) Adverbialisch = σαφῶς. Kr. §. 69, [illegible] 2. — [14]) Allgemeine Bedingung schlechthin, gleich der Frage: Willst du mich oder nicht? Ind. Dieser untergeordnet, der Wunsch im Opt. Herm. de [illegible] S. 173. Bäumlein, Untersuchungen über die griech. Modi, S. 277. — [15]) ἂν potentiale, zum Inf. gehörig = δοκῶ (οἶμαι) ὅτι ἀνηβήσαιμ᾽ ἄν vergl. Note [14]) zum 2. Abschn. — [16]) zu leben, B. 129. 4. a. Kr. §. 56. 6. 4. 5. (6. 2). — [17]) ὅταν ἀποθνῄσκω. — [18]) Gegensatz zu [illegible]. — [19]) Conj. der Erwartung, wofern. —

τὴν χώραν καὶ τὴν δύναμιν, ἥνπερ πρόσθεν εἶχες, σὺ ἡμῖν
9 τί ἀντὶ τούτων ὑπηρετήσεις. Ὁ δὲ εἶπε· Τὰ μὲν τείχη,
ὅταν ἔλθῃς, οἶκόν σοι παρέξω· δασμὸν δὲ τῆς χώρας, ὅνπερ
ἔφερον ἐκείνῳ, σοὶ ἀποίσω· καὶ ὅποι ἂν στρατεύῃ, συστρα-
τεύσομαι τὴν ἐκ τῆς χώρας δύναμιν ἔχων. Ἔστι δέ μοι,
ἔφη, καὶ θυγάτηρ παρθένος ἀγαπητή, γάμου[20] ἤδη ὡραία,
ἣν ἐγὼ πρόσθεν μὲν ᾤμην τῷ νῦν βασιλεύοντι γυναῖκα
τρέφειν· νῦν δὲ αὐτή τέ μοι ἡ θυγάτηρ πολλὰ γοωμένη
ἱκέτευσε[21] μὴ δοῦναι αὐτὴν τῷ τοῦ ἀδελφοῦ φονεῖ, ἐγώ
τε ὡσαύτως γιγνώσκω. Νῦν δὲ σοὶ δίδωμι βουλεύσασθαι
καὶ περὶ ταύτης οὕτως, ὅπως ἄν[22] καὶ ἐγὼ βουλεύων
10 περὶ σὲ φαίνωμαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἐπὶ τούτοις,
ἔφη, ἐγὼ ἀληθευομένοις[23] δίδωμί σοι τὴν ἐμὴν καὶ
λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν· θεοὶ δ' ἡμῖν μάρτυρες ἔστων.
Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπράχθη, ἀπιέναι τε κελεύει τὸν Γωβρύαν
ἔχοντα τὰ ὅπλα, καὶ ἐπήρετο, πόση τις[24] ὁδὸς ὡς αὐτὸν
εἴη, ὡς ἥξοντι[25]. Ὁ δ' ἔλεγεν· Ἢν αὔριον ἴῃς πρωΐ, τῇ
ἑτέρᾳ ἂν αὐλίζοιο παρ' ἡμῖν. Οὕτω δὴ οὗτος μὲν ᾤχετο.

1 II. Ἡμέρᾳ δ' ἀναστάντες ἐπορεύοντο πρὸς Γωβρύαν.
Κῦρος μὲν ἐφ' ἵππου καὶ οἱ Πέρσαι ἱππεῖς, γεγενημένοι
εἰς δισχιλίους· οἱ δὲ τὰ τούτων γέρρα καὶ τὰς κοπίδας
ἔχοντες ἐπὶ τούτοις εἵποντο, ἴσοι ὄντες τὸν ἀριθμόν· καὶ
ἡ ἄλλη δὲ στρατιὰ τεταγμένη ἐπορεύετο. Ἑκάστῳ δ' ἐκέ-
λευσε τοῖς καινοῖς ἑαυτῶν θεράπουσιν εἰπεῖν, ὅτι, ὅστις
ἂν αὐτῶν ἢ τῶν ὀπισθοφυλάκων φαίνηται ὄπισθεν, ἢ τοῦ
μετώπου πρόσθεν τις, ἢ κατὰ πλευρὰ ἔξω τῶν ἐν τῇ τάξει
ἰόντων ἁλίσκηται, κολασθήσεται. Δευτεραῖοι δὲ ἀμφὶ δείλην
γίγνονται πρὸς τῷ Γωβρύα χωρίῳ, καὶ ὁρῶσιν ὑπερισχυρόν
τε τὸ ἔρυμα καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν πάντα παρεσκευασμένα,
ὡς ἄν[26] κράτιστα ἀπομάχοιντο· καὶ βοῦς δὲ πολλοὺς καὶ

---

[20] Gen. des Zwecks, Ziels. B. §. 108, A. 2. Kr. §. 47, 26, 2 (25, 8). — [21] = [illegible] — [22] Abhängig von dem künftigen Urtheil des Cyrus. — [23] Bedingung: damit, dass. B. §. 106, 2. b. Matth. 585 β. Kr. §. 68, 41, 8 (37, 8.). — [24] etwa. — [25] nämlich ὁ Κῦρος. Andeutung der Absicht. — [26] = [illegible] —

παμπολλὰ πρόβατα ὑπὸ τὰ ἐρυμνὰ προσηγμένα ἑώρων.
Πέμψας δὲ ὁ Γωβρύας πρὸς τὸν Κῦρον ἐκέλευσε περιελά- 3
σαντα ἰδεῖν, ᾗ ἡ πρόσοδος εὐπετεστάτη, εἴσω δὲ πέμψαι
πρὸς ἑαυτὸν τῶν πιστῶν τινας, οἵτινες αὐτῷ τὰ ἔνδον
ἰδόντες ἀπαγγελοῦσιν[27]. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος αὐτὸς μὲν 4
τῷ ὄντι[28] βουλόμενος ἰδεῖν, εἴ πῃ[29] εἴη αἱρέσιμον τὸ
τεῖχος, εἰ ψευδὴς φαίνοιτο ὁ Γωβρύας, περιήλαυνε πάν-
τοθεν, ἑώρα τε ἰσχυρότερα πάντα ἢ[30] προσελθεῖν· οὓς δ'
ἔπεμψε πρὸς Γωβρύαν, ἀπήγγελλον τῷ Κύρῳ, ὅτι τοσαῦτα
εἴη ἔνδον ἀγαθά, ὅσα ἐπ' ἀνθρώπων γενεὰν (ὡς σφίσι δοκεῖν)
μὴ ἂν ἐπιλιπεῖν[31] τοὺς ἔνδον ὄντας. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐν 5
φροντίδι ἦν, ὅ τι ποτ' εἴη ταῦτα. Ὁ δὲ Γωβρύας αὐτός
τε ἐξῄει πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς ἔνδοθεν[32] πάντας ἐξῆγε
φέροντας οἶνον, ἄλφιτα, ἄλευρα· ἄλλους δὲ ἐλαύνοντας βοῦς,
αἶγας, οἶς, σῦς· καὶ εἴ τι βρωτόν, πάντα ἱκανὰ προσῆγον,
ὡς δειπνῆσαι πᾶσαν τὴν σὺν Κύρῳ στρατιάν. Οἱ μὲν δὴ 6
ἐπὶ τούτῳ ταχθέντες διῄρουν τε ταῦτα καὶ ἐδειπνοποίουν.
Ὁ δὲ Γωβρύας, ἐπεὶ πάντες αὐτῷ οἱ ἄνδρες ἔξω ἦσαν,
εἰσιέναι τὸν Κῦρον ἐκέλευσεν ὅπως νομίζοι ἀσφαλέστατα.
Προεισπέμψας οὖν ὁ Κῦρος προσκόπους καὶ δύναμιν[33] καὶ
αὐτὸς οὕτως εἰσῄει. Ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν ἀναπεπταμένας ἔχων
τὰς πύλας, παρεκάλει πάντας τοὺς φίλους καὶ ἄρχοντας
τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἔνδον ἦσαν, ἐκφέρων ὁ Γω- 7
βρύας φιάλας χρυσᾶς καὶ πρόχους καὶ κάλπιδας καὶ κόσμον
παντοῖον καὶ δαρεικοὺς ἀμέτρους τινὰς[34] καὶ πάντα καλά,

---

[27] Kr. §. 53, 7, 7. 8. 9. (7. 5. 6). — [28] Das einfache Fut. für die Absicht: relaturos oder qui referrent. B. §. 144, 3. Kr. §. 48, 15, 17 (12. 13). Aus dem dynamischen Dativ entstandenes Adverb. — [29] Negativ zu verstehen: ob nicht doch. Bornemann. Das zweite εἰ = für den Fall, dass. — [30] sc. ὡς, od. ὥστε Matth. §. 448, b. Kr. §. 49, 4 (2, 4.). — [31] Abs. wie ὥστε construirt; ebenso ὡς δοκεῖν. B. §. 122, II. Bem. 1) und 3). Kr. §. 55, 3, 5 (3). 55, 1, 3 (2). Das beigefügte ἄν macht den Satz zur blossen Vermuthung. — [32] Prägnante Constr. st. τοὺς ἔνδον ὄντας ἔνδοθεν ἐξῆγε. B. §. 123, A. 7. a). Kr. §. 50, 8, 14. 15. (7, 7.); Attraction des Adv. zum Verbum. B. §. 151, I, 8. — [33] ohne Artikel: einen Theil des Heeres. — [34] zur Bezeichnung der unbestimmten Menge. —

καὶ τέλος τὴν θυγατέρα, δεινόν τι κάλλος καὶ μέγεθος[35], πενθικῶς δ' ἔχουσαν τοῦ ἀδελφοῦ τεθνηκότος[36], ἐξάγων ὧδε εἶπεν· Ἐγώ σοι, ὦ Κῦρε, τὰ μὲν χρήματα ταῦτα δωροῦμαι, τὴν δὲ θυγατέρα ταύτην ἐπιτρέπω διαθεῖναι, ὅπως ἂν σὺ βούλῃ· ἱκετεύομεν δέ, ἐγὼ μὲν καὶ πρόσθεν, τοῦ υἱοῦ, αὕτη 8 δὲ νῦν, τοῦ ἀδελφοῦ τιμωρὸν γενέσθαι σε. Ὁ δὲ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλ' ἐγὼ σοὶ μὲν καὶ τότε ὑπεσχόμην, ἀψευδοῦντός[37] σου τιμωρήσειν εἰς δύναμιν· νῦν δέ, ὅτι ἀληθεύοντά σε ὁρῶ, ἤδη ὀφείλω τὴν ὑπόσχεσιν· καὶ ταύτῃ ὑπισχνοῦμαι τὰ αὐτὰ ταῦτα σὺν θεοῖς ποιήσειν. Καὶ τὰ μὲν χρήματα ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ μὲν δέχομαι, δίδωμι δ' αὐτὰ τῇ παιδὶ ταύτῃ κἀκείνῳ, ὃς ἂν γήμῃ[38] αὐτήν. Ἓν δὲ δῶρον ἄπειμι ἔχων παρὰ σοῦ, ἀνθ' οὗ ἐγὼ οὐδ' ἂν τὰ ἐν Βαβυλῶνι, εἰ καὶ πλεῖστά ἐστιν, οὐδὲ τὰ πανταχοῦ ἥδιον ἂν 9 ἔχων ἀπέλθοιμι. Καὶ ὁ Γωβρύας, θαυμάσας τε, τί τοῦτ' εἴη, καὶ ὑποπτεύσας[39] μὴ τὴν θυγατέρα λέγοι, οὕτως ἤρετο· Καὶ τί τοῦτ' ἐστίν, ἔφη, ὦ Κῦρε; Καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο· Ὅτι[40], ἔφη, ἐγώ, ὦ Γωβρύα, πολλοὺς μὲν οἶμαι εἶναι ἀνθρώπους, οἳ οὔτε ἀσεβεῖν ἂν θέλοιεν οὔτε ἀδικεῖν οὔτε ἂν ψεύδοιντο ἑκόντες εἶναι[41]· διὰ δὲ τὸ μηδένα αὐτοῖς ἠθεληκέναι[42] προέσθαι μήτε χρήματα πολλὰ μήτε τυραννίδα μήτε τείχη ἐρυμνὰ μήτε τέκνα ἀξιέραστα, ἀποθνήσκουσι 10 πρότερον, πρὶν δῆλοι[43] γενέσθαι, οἷοι ἦσαν· ἐμοὶ δὲ σὺ νυνὶ καὶ τείχη ἐρυμνὰ καὶ πλοῦτον παντοδαπὸν καὶ δύναμιν τὴν σὴν καὶ θυγατέρα ἀξιόκτητον ἐγχειρίσας πεποίηκάς με δῆλον γενέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὅτι οὔτ' ἂν ἀσεβεῖν περὶ ξένους θέλοιμι οὔτ' ἂν ἀδικεῖν χρημάτων ἕνεκα, οὔτε συνθή- 11 κας ἂν ψευδοίμην ἑκὼν εἶναι[41]. Τοῦτ' οὖν ἐγώ σοι, εὖ

---

[35] Acc. graec., an Schönh. und Gr. — [36] Gen. causalis, nur? R. § 109, 4. a. Kr. § 47. 21 (20). — [37] [illegible] — [38] quicunque duxerit. B. § 139. 12. Kr. § 53. 6. 5 (4). — [39] Constr. wie bei φοβοῦμαι. — [40] Pleonastisch in der Antwort, R. § 122. 6. A. 1. Als Anführungszeichen, Kr. § 65. 1. 2 (3). — [41] R. § 122. II. Bem. 3. Kr. § 55. 1. 1. — [42] Der Inf. mit διὰ als Causalsatz, Isocr. N. 68). Ueber μή in diesem Fall s. Isocr. N. 34). — [43] Attraction nach der Regel der Congruenz: das Prädicat steht in dem Casus seines Subjekts. R. § 127. Kr. § 55. 2. 4 (1).

ἴσθι, ἕως ἂν ἀνὴρ δίκαιος ὦ καὶ δοκῶν εἶναι τοιοῦτος ἐπαινῶμαι ὑπ' ἀνθρώπων, οὔποτ' ἐπιλήσομαι, ἀλλὰ πειράσομαί σε ἀντιτιμῆσαι πᾶσι τοῖς καλοῖς. Καὶ ἀνδρὸς δ', 12 ἔφη, τῇ θυγατρὶ μὴ φοβοῦ ὡς ἀπορήσεις[44] ἀξίου ταύτης· πολλοὶ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν ἐμοί, ὧν τις γαμεῖ ταύτην· εἰ μέντοι χρήματα ἕξει τοσαῦτα, ὅσα δίδως, ἢ καὶ ἄλλα πολλαπλάσια τούτων, οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν· σὺ μέντοι εὖ ἴσθι, ὅτι εἰσί τινες αὐτῶν, οἵ, ὧν μὲν σὺ δίδως χρημάτων, οὐδὲ μικρὸν τούτων ἕνεκά σε μᾶλλον θαυμάζουσιν· ἐμὲ δὲ ζηλοῦσι νυνὶ καὶ εὔχονται πᾶσι θεοῖς[45] γενέσθαι ποτὲ[46] ἐπιδείξασθαι, ὡς πιστοὶ μέν εἰσιν οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ πολεμίοις ὡς οὔποτ' ἂν ὑφεῖντο ζῶντες, εἰ μή τις θεὸς βλάπτοι· ἀντὶ δ' ἀρετῆς καὶ δόξης ἀγαθῆς οὐδ' ἂν τὰ Σύρων πρὸς τοῖς σοῖς καὶ Ἀσσυρίων πάντα προέλοιντο. Τοιούτους ἴσθι ἄνδρας ἐνταῦθα καθημένους. 13 Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπε γελάσας· Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, δεῖξον δή μοι, ποῦ οὗτοί εἰσιν, ἵνα σε τούτων τινὰ αἰτήσωμαι[47] παῖδά μοι γενέσθαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Οὐδὲν ἐμοῦ σε δεήσει πυνθάνεσθαι· ἀλλ', ἂν σὺν ἡμῖν ἕπῃ, αὐτὸς σὺ ἕξεις καὶ ἄλλῳ δεικνύναι αὐτῶν ἕκαστον.

5. Abradatas und Panthea. (Cyrop. V, 1. VI, 1. 4.)

1. Καλέσας δὲ ὁ Κῦρος Ἀράσπην Μῆδον, ὃς ἦν ἐκ 2 παιδὸς αὐτῷ ἑταῖρος, ᾧ καὶ τὴν στολὴν ἐκδὺς ἔδωκε τὴν Μηδικήν, ὅτε παρ' Ἀστυάγους εἰς Πέρσας ἀπῄει, τοῦτον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτῷ τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν σκηνήν[1]. Ἦν δὲ αὕτη ἡ γυνὴ Ἀβραδάτου τοῦ Σουσίου[2] 3

---

[44] ὡς oder ὅπως (ohne μή) nach φοβοῦμαι und dergl. als Form der indirecten Frage; Mtth. § 520. A. 1. Rost § 122. A. 5. b) aa. Kr. § 65. 1. 9. § 54. 8. 6 (3). Und zwar scheint diess das Gewöhnliche zu sein, wo μή c. Imper. vorausgeht. — [45] Matth. § 401. Kr. § 48. 7. 11 (2). — [46] sc. ἐξουσίαν τοῦ ἐπιδ. — [47] Gewöhnlicher wäre: ἵνα αἰτήσωμαι παρὰ σοῦ, vergl. B. § 101. Anm. 9. [2] Kr. § 46. 15. A. —

[1] Den Ehrenpreis aus der assyrischen Beute. — [2] Unten im 6. Abschn. § 35 heisst er Σούσων βασιλεύς, d. h. Statthalter. —

ὅτε δὲ ἡλίσκετο τὸ τῶν Ἀσσυρίων στρατόπεδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐκ ἔτυχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὤν, ἀλλὰ πρὸς τὸν τῶν Βακτριανῶν βασιλέα πρεσβεύων ᾤχετο· ἔπεμψε [3] δ' αὐτὸν ὁ Ἀσσύριος περὶ συμμαχίας· ξένος γὰρ ὢν ἐτύγχανε τῷ τῶν Βακτριανῶν βασιλεῖ. Ταύτην οὖν ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν [4] τὸν Ἀράσπην, ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ.
4 Κελευόμενος δὲ ὁ Ἀράσπης ἐπήρετο· Ἑώρακας δ', ἔφη, τὴν γυναῖκα, ὦ Κῦρε, ἥν με κελεύεις φυλάττειν; Μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ' ἔγωγε, ἔφη, ἡνίκα ἐξῃροῦμέν σοι αὐτήν· καὶ δῆτα, ὅτε μὲν εἰσήλθομεν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆς, τὸ πρῶτον οὐ διέγνωμεν αὐτήν· χαμαί τε γὰρ ἐκάθητο καὶ αἱ θεράπαιναι πᾶσαι περὶ αὐτήν· καὶ τοίνυν ὁμοίαν ταῖς δούλαις [5] εἶχε τὴν ἐσθῆτα· ἐπεὶ δὲ γνῶναι βουλόμενοι, ποία εἴη ἡ δέσποινα, πάσας περιεβλέψαμεν, ταχὺ πάνυ καὶ πασῶν ἐφαίνετο διαφέρουσα τῶν ἄλλων, καίπερ καθημένη κεκαλυμμένη τε καὶ εἰς γῆν
5 ὁρῶσα. Ὡς δὲ ἀναστῆναι αὐτὴν ἐκελεύσαμεν, συνανέστησαν μὲν αὐτῇ ἅπασαι αἱ ἀμφ' αὐτήν, διήνεγκε δὲ ἐνταῦθα πρῶτον μὲν τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ καὶ τῇ ἀρετῇ [6] καὶ τῇ εὐσχημοσύνῃ, καίπερ ἐν ταπεινῷ σχήματι ἑστηκυῖα. Δῆλα δ' ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα καταστάζοντα, τὰ μὲν κατὰ τῶν
6 πέπλων, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς πόδας. Ὡς δ' ἡμῶν ὁ γεραίτερος εἶπε· Θάρρει, ὦ γύναι· καλὸν μὲν γὰρ καὶ ἀγαθὸν ἀκούομεν καὶ τὸν σὸν ἄνδρα εἶναι [7]· νῦν μέντοι ἐξαιροῦμεν ἀνδρί σε εὖ ἴσθι ὅτι οὔτε τὸ εἶδος ἐκείνου χείρονι, οὔτε τὴν γνώμην οὔτε δύναμιν ἧττον ἔχοντι, ἀλλ', ὡς ἡμεῖς γε νομίζομεν, εἴ τις καὶ ἄλλος [8]) ἀνήρ, καὶ Κῦρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι, οὗ σὺ ἔσει ἀπὸ τοῦδε· — ὡς

---

[3] st. plusqpf. B. §. 137. A. 1. Kr. §. 53, 6, 1 (2). — [4] praes. inf. von der Dauer, weil ἕως dabeisteht. B. §. 117, 2. Oben nun διαφυλάττειν ἕως ἂν c. Conj., weil in dem Inf. ein Befehl enthalten ist. — Kr. §. 54, 17, 4. — [5] Eine Brachylogie st. τῇ τῶν δούλων (ἐσθῆτι). Person und Sache verglichen. B. §. 109, A. 6. Kr. §. 48, 13, 9. — [6] äusserliche Zucht. — [7] der mittelbare Gegenstand der Wahrnehmung mit Inf., der unmittelbare mit particip. B. §. 129, 4. c. ideelle oder reelle Wahrnehmung. Kr. §. 56, 7, 8 — [8] = vor allen andern, Mtth. §. 617, d. Kr. §. 60, 10, 2.

οὖν [9] τοῦτο ἤκουσεν ἡ γυνή, περικατερρήξατό τε τὸν ἄνωθεν πέπλον καὶ ἀνωδύρετο· συνανεβόησαν δὲ αὐτῇ καὶ αἱ δμωαί. Ἐν τούτῳ δ' ἐφάνη μὲν αὐτῆς τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ προσώπου, ἐφάνη δὲ ἡ δέρη καὶ αἱ χεῖρες· καὶ εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἐμοί τε ἔδοξε καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς ἰδοῦσι μήπω φῦναι μηδὲ γενέσθαι γυνὴ ἀπὸ θνητῶν τοιαύτη ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀλλὰ πάντως, ἔφη, καὶ σὺ θέασαι [10] αὐτήν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, πολύ γε ἧττον [11], εἰ τοιαύτη ἐστίν, οἵαν σὺ λέγεις. Τί δαί; [12] ἔφη ὁ νεανίσκος. Ὅτι, ἔφη, εἰ νυνί, σοῦ ἀκούσας ὅτι καλή ἐστιν, ἐλθεῖν πεισθήσομαι θεασόμενος, οὐδὲ πάνυ [13] μοι σχολῆς οὔσης, δέδοικα μὴ πολὺ θᾶττον [14] ἐκείνη με αὖθις ἀναπείσῃ καὶ πάλιν ἐλθεῖν θεασόμενον· ἐκ δὲ τούτου ἴσως ἂν ἀμελήσας, ὧν [15] με δεῖ πράττειν, καθοίμην ἐκείνην θεώμενος.

Ἡ δὲ Πάνθεια ὡς ᾔσθετο οἰχόμενον τὸν Ἀράσπαν [16], 15
πέμψασα πρὸς τὸν Κῦρον εἶπε· Μὴ λυποῦ, ὦ Κῦρε, ὅτι Ἀράσπας οἴχεται εἰς τοὺς πολεμίους· ἢν γὰρ ἐμὲ ἐάσῃς πέμψαι πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα, ἐγώ σοι ἀναδέχομαι ἥξειν πολὺ Ἀράσπου πιστότερον φίλον. καὶ δύναμιν δὲ οἶδ' ὅτι, ὁπόσην ἂν δύνηται, ἔχων παρέσται σοι. Καὶ γὰρ ὁ μὲν πατὴρ τοῦ νῦν βασιλεύοντος φίλος ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ νῦν βασιλεύων καὶ ἐπεχείρησέ ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα διασπάσαι ἀπ' ἀλλήλων. Ὑβριστὴν οὖν νομίζων αὐτόν, εὖ οἶδ' ὅτι ἄσμενος ἂν πρὸς ἄνδρα, οἷος σὺ εἶ, ἀπαλλαγείη [17].
Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐκέλευε πέμπειν πρὸς τὸν ἄνδρα· 16
ἡ δ' ἔπεμψεν. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Ἀβραδάτας τὰ παρὰ τῆς

---

[9] Der Vordersatz wird wieder aufgenommen, wie diess in längeren Sätzen der Unterredung häufig geschieht. — [10] musst sie durchaus sehen. [illegible] In diesem Falle mit dem Pronom. Kr. §. 54, 4, 1. — [11] [illegible] — [12] B. §. 133, A. 1. — [13] nur gar keine. — [14] ἢ εἰκὸς [illegible] Mtth. §. 457. — [15] Assimilation des Relativs.

[16] Cyrus hatte diesen unter dem Schein eines Ueberläufers als Kundschafter ausgeschickt. — [17] Wenn er nemlich von dir veranlasst würde. Kr. §. 54, 12, 9. Das Particip νομίζων hat causale Bedeutung (weil). Kr. §. 56, 12, 1 (11, 1).

γυναικὸς σύμβολα, καὶ τἆλλα δὲ [18] ᾔσθετο ὡς ἔχοι,
ἄσμενος πορεύεται πρὸς τὸν Κῦρον, ἵππους ἔχων ἀμφὶ
τοὺς [19] χιλίους. Ὡς δ᾽ ἦν πρὸς τοῖς τῶν Περσῶν σκοποῖς,
πέμπει πρὸς τὸν Κῦρον εἰπών, ὃς [20] ἦν. Ὁ δὲ Κῦρος
εὐθὺς ἄγειν κελεύει αὐτὸν πρὸς τὴν γυναῖκα. Ὡς δ᾽ εἰδέτην
47 ἀλλήλους ἡ γυνὴ καὶ ὁ Ἀβραδάτας, ἠσπάζοντο ἀλλήλους
ὡς εἰκὸς ἐκ δυσελπίστων. Ἐκ τούτου δὴ λέγει ἡ Πάνθεια
τοῦ Κύρου τὴν ὁσιότητα καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν πρὸς
αὐτὴν κατοίκτισιν. Ὁ δὲ Ἀβραδάτας ἀκούσας εἶπε· Τί
ἂν οὖν ἐγὼ ποιῶν, ὦ Πάνθεια, χάριν Κύρῳ ὑπέρ τε σοῦ
καὶ ἐμαυτοῦ ἀποδοίην; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη ἡ Πάνθεια, ἢ
πειρώμενος ὅμοιος εἶναι περὶ ἐκεῖνον, οἷόσπερ καὶ ἐκεῖνος
περὶ σέ [21].

48 Ἐκ τούτου δὴ ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀβραδάτας·
καὶ ὡς εἶδεν αὐτόν, λαβόμενος [22] τῆς δεξιᾶς εἶπεν· Ἀνθ᾽
ὧν [15] σὺ εὖ πεποίηκας ἡμᾶς, ὦ Κῦρε, οὐκ ἔχω τί μεῖζον
εἴπω ἢ ὅτι φίλον σοι ἐμαυτὸν δίδωμι καὶ θεράποντα καὶ
ξύμμαχον, καὶ ὅσα ἂν ὁρῶ σε σπουδάζοντα, συνεργὸς πειράσομαι
γίγνεσθαι ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστος. Καὶ ὁ Κῦρος
49 εἶπεν· Ἐγὼ δὲ [23] δέχομαι· καὶ νῦν μέν σε ἀφίημι, ἔφη,
σὺν τῇ γυναικὶ δειπνεῖν· αὖθις δὲ καὶ παρ᾽ ἐμοὶ δεήσει σε
σκηνοῦν σὺν τοῖς σοῖς τε καὶ ἐμοῖς φίλοις.

50 Ἐκ τούτου ὁρῶν ὁ Ἀβραδάτας σπουδάζοντα τὸν Κῦρον
περὶ τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα καὶ περὶ τοὺς τεθωρακισμένους
ἵππους τε καὶ ἱππέας, ἐπειρᾶτο συντελεῖν αὐτῷ εἰς τὰ
ἑκατὸν [19] ἅρματα ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ ἑαυτοῦ ὅμοια ἐκείνῳ·
αὐτὸς δὲ ὡς ἡγησόμενος αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἅρματος παρεσκευάζετο·
συνεζεύξατο δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἅρμα τετράρρυμόν τε

---

[18] καὶ — δὲ ist nur zusammenfassend; und überhaupt den Stand der Dinge . . . R. §. 134, A. 4. Kr. §. 69, 32. 10. (28, 1). — [19] der Artikel bei runden Zahlen nach einer Präpos. R. §. 98. B. c). Kr. §. 50, 2. 9. — [20] = ὅστις. Note 2) zu Isocr. — [21] sc. ἐγένετο. Das abundative καί ist bei dem verglichenen Gegenstand gewöhnlich, R. §. 134. 5. e) u. Kr. §. 69, 32. 13. (28, 6.). — [22] Med. weil die Berührung gegenseitig ist. — [23] Gegensatz zu dem Anerbieten des Abradatas „als ob vorausginge: σὺ μὲν δίδως σεαυτόν." Jacobitz.

καὶ ἵππων ὀκτώ· ἡ δὲ Πάνθεια, ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ἐκ τῶν
ἑαυτῆς χρημάτων χρυσοῦν τε αὐτῷ θώρακα ἐποιήσατο [24]
καὶ χρυσοῦν κράνος, ὡσαύτως δὲ καὶ περιβραχιόνια· τοὺς
δὲ ἵππους τοῦ ἅρματος χαλκοῖς ὅλοις [25] προβλήμασι κατεσκευάσατο [26].

II. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ πρῲ Κῦρος μὲν ἐθύετο, ὁ δ᾽ ἄλλος 1
στρατὸς ἀριστήσας καὶ σπονδὰς [27] ποιησάμενος ἐξωπλίζετο
πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς δὲ καὶ
καλοῖς θώραξι καὶ κράνεσιν· ὥπλιζον δὲ καὶ ἵππους προμετωπιδίοις
καὶ προστερνιδίοις, καὶ τοὺς μὲν μονίππους παραμηριδίοις,
τοὺς δ᾽ ὑπὸ τοῖς ἅρμασιν ὄντας παραπλευριδίοις·
ὥστε ἤστραπτε μὲν χαλκῷ, ἤνθει δὲ φοινικίσι [28]
πᾶσα ἡ στρατιά. Καὶ τῷ Ἀβραδάτᾳ [29] δὲ τὸ τετράρρυμον 2
ἅρμα καὶ ἵππων ὀκτὼ [30] παγκάλως ἐκεκόσμητο.
Ἐπεὶ δ᾽ ἔμελλε τὸν λινοῦν θώρακα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς,
ἐνδύεσθαι, προσφέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσοῦν [31] καὶ
κράνος καὶ περιβραχιόνια καὶ ψέλια πλατέα περὶ τοὺς
καρποὺς τῶν χειρῶν, καὶ χιτῶνα πορφυροῦν ποδήρη, στολιδωτὸν
τὰ κάτω, καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῆ. Ταῦτα δ᾽
ἐποιήσατο [24] λάθρα τοῦ ἀνδρός, ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκείνου
ὅπλα. Ὁ δὲ ἰδὼν ἐθαύμασέ τε καὶ ἐπήρετο τὴν Πάνθειαν, 3
Οὐ δήπου, ὦ γύναι, συγκόψασα τὸν σαυτῆς κόσμον τὰ
ὅπλα μοι ἐποιήσω; Μὰ Δί᾽, ἔφη ἡ Πάνθεια, οὔκουν τόν
γε πλείστου ἄξιον· σὺ γὰρ ἔμοιγε, ἢν καὶ τοῖς ἄλλοις
φανῇς οἷόσπερ ἐμοὶ δοκεῖς εἶναι, μέγιστος κόσμος ἔσει.
Ταῦτα δὲ λέγουσα ἅμα ἐνέδυέ τε [32] τὰ ὅπλα, καὶ λανθάνειν
μὲν [33] ἐπειρᾶτο, ἐλείβετο δὲ αὐτῇ τὰ δάκρυα κατὰ
τῶν παρειῶν.

---

[24] Med. machen lassen. — [25] ganz von Erz. — [26] Abradatas.

[27] Die Weinspende (Trankopfer). — [28] Xen. trägt hier die kriegerische Tracht der Lakedämonier auf die Perser über. — [29] Dat. graec. beim Passiv. — [30] Attributiver Genit. Kr. §. 47, 8, 1. 3. (6, 2.) — [31] sc. τὸν θώρακα, so wie χρυσοῦν auch zu κράνος u. s. w. zu ziehen ist. — [32] [illegible] — [33] sc. δακρύουσα. Kr. §. 56. 16. —

4 Ἐπεὶ δὲ καὶ ὡπλίσθη ὁ Ἀβραδάτας τοῖς ὅπλοις τούτοις, ἐφάνη μὲν κάλλιστος καὶ ἐλευθεριώτατος, ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχούσης ³³)· λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ ὑφηνιόχου τὰς ἡνίας, παρεσκευάζετο ὡς ἀναβησόμενος ἤδη ἐπὶ τὸ ἅρμα. 5 Ἐν δὲ τούτῳ ἡ Πάνθεια, ἀποχωρῆσαι κελεύσασα τοὺς παρόντας πάντας, ἔλεξεν· Ὅτι μέν, ὦ Ἀβραδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη ³⁴) πώποτε γυνὴ τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα μεῖζον τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς ἐτίμησεν, οἶμαί σε γιγνώσκειν, ὅτι ³⁵) καὶ ἐγὼ μία τούτων εἰμί. Τί οὖν ἐμὲ δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγειν; τὰ γὰρ ἔργα οἶμαί σοι 6 πιθανώτερα παρεσχῆσθαι τῶν νῦν λεχθέντων λόγων. Ὅμως ³⁶) δὲ οὕτως ἔχουσα πρὸς σὲ ὥσπερ σὺ οἶσθα, ἐπομνύω σοι τὴν ἐμὴν καὶ σὴν φιλίαν, ἦ μὴν ³⁷) ἐγὼ βούλεσθαι ἂν μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου ³⁸) κοινῇ γῆν ἐπιέσασθαι μᾶλλον ἢ ζῆν μετ' αἰσχυνομένου αἰσχυνομένη ³⁹)· οὕτως ἐγὼ καὶ σὲ τῶν καλλίστων καὶ ἐμαυτὴν ἠξίωκα ⁴⁰). Καὶ Κύρῳ δὲ μεγάλην τινὰ δοκῶ ἡμᾶς χάριν ὀφείλειν, ὅτι με αἰχμάλωτον γενομένην καὶ ἐξαιρεθεῖσαν ἑαυτῷ οὔτε με ⁴¹) ὡς δούλην ἠξίωσε κεκτῆσθαι οὔτε ὡς ἐλευθέραν ἐν ἀτίμῳ ὀνόματι, διεφύλαξε δὲ σοὶ ὥσπερ ἀδελφοῦ γυναῖκα λαβών. Πρὸς δὲ ⁴²) καὶ ὅτε Ἀράσπας ἀπέστη αὐτοῦ ὁ ἐμὲ φυλάττων, ὑπεσχόμην αὐτῷ, εἴ με ἐάσειε πρὸς σὲ πέμψαι, ἥξειν αὐτῷ σὲ πολὺ Ἀράσπου ἄνδρα καὶ πιστότερον καὶ ἀμείνονα.

9 Ἡ μὲν ταῦτα ἔλεξεν· ὁ δὲ Ἀβραδάτας ἀγασθεὶς τοῖς λόγοις καὶ θιγὼν αὐτῆς τῆς κεφαλῆς, ἀναβλέψας εἰς

---

³⁴) Objectiver Genetiv. Isocr. N. [illegible]. — ³⁵) Das zweite [illegible]. — ³⁶) Ὅμως beim Particip. st. beim Hauptverbum, Mth. § 566. 3 am Ende. B. § 130. 1 Note ⁷). Kr. § 56. 13. 3 (12. 5). — ³⁷) Betheuerungsformel gewöhnl. mit Infinitiv. B. § 155. 1 a) Kr. § 69. 28. 1. — ³⁸) σὺν ἀγαθῷ γεν., nach tapferer Gegenwehr (gewöhnliche Redensart). — ³⁹) Attraction des Infinitivsatzes zu ζῆν. B. § 127. B 142. 2. Kr. § 55. 2. 4 (2. 2) 4. 1. § 56. 7. 5 (4). — ⁴⁰) Perf. mit Präsensbedeutung. B. § 116. A. 1. dignas judicavi et judico. Kr. § 53. 3. 2 (1). — ⁴¹) Das Pronomen ist der Deutlichkeit wegen wiederholt. Mth. § 610 am Ende, Epanalepsis. — ⁴²) Adverb. Kr. § 68. 2. 2 (1. 1). —

τὸν οὐρανὸν ἐπηύξατο· Ἀλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι φανῆναι ἀξίῳ ⁴²) μὲν Πανθείας ἀνδρί, ἀξίῳ δὲ καὶ Κύρου φίλῳ τοῦ ἡμᾶς τιμήσαντος. Ταῦτ' εἰπὼν κατὰ τὰς θύρας τοῦ ἁρματείου δίφρου ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἅρμα. Ἐπεὶ δὲ ἀναβάντος αὐτοῦ ⁴³) κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ ὑφηνίοχος, 10 οὐκ ἔχουσα ἡ Πάνθεια, πῶς ἂν ἔτι ἄλλως ἀσπάσαιτο ⁴⁴) αὐτόν, κατεφίλησε τὸν δίφρον· καὶ τῷ μὲν ⁴⁵) προῄει ἤδη τὸ ἅρμα, ἡ δὲ λαθοῦσα αὐτὸν συνεφείπετο, ἕως ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Ἀβραδάτας εἶπε· Θάρρει, Πάνθεια, καὶ χαῖρε καὶ ἄπιθι ἤδη. Ἐκ τούτου δὴ οἱ 11 εὐνοῦχοι καὶ αἱ θεράπαιναι λαβοῦσαι αὐτὴν ἀπῆγον εἰς τὴν ἁρμάμαξαν καὶ κατακλίνασαι κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ ⁴⁶). Οἱ δὲ ἄνθρωποι, καλοῦ ὄντος ⁴⁷) τοῦ θεάματος τοῦ Ἀβραδάτου καὶ τοῦ ἅρματος, οὐ πρόσθεν ἐδύναντο ⁴⁸) θεάσασθαι αὐτόν, πρὶν ἡ Πάνθεια ἀπῆλθεν.

6. Krösus. (Cyrop. VI. 2. VII. 1. 2.)

1 Ἤδη δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ ¹) 1 χρήματα ἄγοντες ²) καὶ ἀπήγγελλον αὐτῷ, ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπιστέλλει τοιάδε· Ἐγώ, ὦ Κῦρε, ἥδομαι, ὅτι μοι ἐπήγγειλας ὧν ἐδέου ³), καὶ βούλομαί σοι ξένος εἶναι καὶ πέμπω σοι χρήματα· κἂν ἄλλων δέῃ, μεταπέμπου. ἐπέσταλται δὲ τοῖς παρ' ἐμοῦ ⁴) ποιεῖν ὅ τι ἂν σὺ κελεύῃς. Ἀκούσας δὲ ὁ Κῦρος εἶπε· Κελεύω τοίνυν ὑμᾶς, τοὺς μὲν 2 ἄλλους μένοντας, ἔνθα κατεσκηνώκατε, φυλάττειν τὰ χρήματα καὶ ζῆν ὅπως ὑμῖν ἥδιστον· τρεῖς δέ μοι ἐλθόντες ⁵) ὑμῶν εἰς τοὺς πολεμίους ὡς παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ περὶ

---

⁴³) Gen. abs. — ⁴⁴) Opt. potent. — ⁴⁵) Abradatas: er liess den Wagen vorwärts gehen. — ⁴⁶) Die Flügel am Wagen, welche übereinandergeschlagen werden, um die darin sitzende Person unsichtbar zu machen; Wagenhimmel. — ⁴⁷) Adversatives Verhältniss des Particips. B. § 130. 1. 4) und Note ⁷). Kr. § 56. 13. 1. — ⁴⁸) Vor Bewunderung der Panthea.

¹) sc. ἄγγελοι. — ²) Das Particip ist Subject: Matth. § 557. 4. Kr. § 18. 2. 3. — ³) Indirecte Frage: Note ²) zu Isokrates. — ⁴) πεμφθεῖσι. — ⁵) Uebergang in den directen Imperativ. —

συμμαχίας ⁶) καὶ τὰ ἐκεῖ μαθόντας, ὅ τι ἂν λέγωσί τε καὶ ποιῶσιν, ὡς τάχιστα ἀπαγγεῖλαι ἐμοί τε καὶ τῷ Ἰνδῷ. Κἂν ταῦτά μοι καλῶς ὑπηρετήσητε, ἔτι μᾶλλον ὑμῖν χάριν εἴσομαι τούτου, ἢ ὅτι χρήματα πάρεστε ἄγοντες. Καὶ γὰρ οἱ μὲν δούλοις ἐοικότες κατάσκοποι οὐδὲν ἄλλο δύνανται εἰδότες ἀπαγγέλλειν, ἢ ὅσα πάντες ἴσασιν· οἱ δὲ οἷοίπερ ὑμεῖς ἄνδρες πολλάκις καὶ τὰ βουλευόμενα καταμανθάνουσιν. Οἱ μὲν δὴ Ἰνδοὶ ἡδέως ἀκούσαντες καὶ ξενισθέντες τότε παρὰ Κύρῳ, συσκευασάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο, ὑποσχόμενοι, ἦ μὴν μαθόντες ⁷) ὅσα ἂν δύνωνται πλεῖστα ἐκ τῶν πολεμίων ἥξειν ὡς δυνατὸν τάχιστα ⁸).

Ἐπεὶ δὲ ἦλθον οἱ Ἰνδοὶ ἐκ τῶν πολεμίων καὶ ἔλεγον, ὅτι Κροῖσος μὲν ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς πάντων ᾑρημένος εἴη τῶν πολεμίων, δεδογμένον δ' εἴη πᾶσι τοῖς συμμάχοις βασιλεῦσι, πάσῃ τῇ δυνάμει ἕκαστον παρεῖναι, χρήματα δὲ ⁹) εἰσφέρειν πάμπολλα, ταῦτα δὲ τελεῖν καὶ μισθουμένους ¹⁰) οὓς δύναιντο, καὶ δωρουμένους οἷς δέοι· ἤδη δὲ καὶ μεμισθωμένους εἶναι ¹¹) πολλοὺς μὲν Θρᾳκῶν μαχαιροφόρους, Αἰγυπτίους ¹²) δὲ προσπλεῖν καὶ ἀριθμὸν ἔλεγον εἰς δώδεκα μυριάδας σὺν ἀσπίσι ποδήρεσι καὶ δόρασι μεγάλοις (οἷάπερ καὶ νῦν ἔχουσι) καὶ κοπίσι· προσέτι δὲ καὶ Κυπρίων στράτευμα· παρεῖναι δ' ἤδη Κίλικας πάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρους καὶ Λυκάονας καὶ Παφλαγόνας καὶ Καππαδόκας καὶ Ἀραβίους καὶ Φοίνικας καὶ σὺν τῷ Βαβυλῶνος ἄρχοντι τοὺς Ἀσσυρίους· καὶ Ἴωνας δὲ καὶ Αἰολέας καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐποικοῦντας σὺν Κροίσῳ ἠναγκάσθαι ἕπεσθαι·
11 πεπομφέναι δὲ Κροῖσον καὶ εἰς Λακεδαίμονα ¹³) περὶ ξυμμαχίας· συλλέγεσθαι δὲ τὸ στράτευμα ἀμφὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, προϊέναι δὲ μέλλειν αὐτοὺς εἰς Θύμβραρα (ἔνθα καὶ νῦν ὁ σύλλογος τῶν ὑπὸ βασιλέα βαρβάρων τῶν κάτω ¹⁴) Συρίας) καὶ ἀγορὰν πᾶσι ¹⁵) παρηγγέλθαι ἐνταῦθα κομίζειν· — σχεδὸν δὲ τούτοις ταὐτὰ ἔλεγον καὶ οἱ αἰχμάλωτοι· ἐπεμέλετο γὰρ καὶ τούτου ὁ Κῦρος, ὅπως ¹⁶) ἁλίσκοιντο, παρ' ὧν ἔμελλε ¹⁷) πεύσεσθαί τι· ἔπεμπε δὲ καὶ δούλοις ἐοικότας ¹⁸) κατασκόπους, ὡς αὐτομόλους· ὡς οὖν ¹⁹) ταῦτα ἤκουσεν ὁ στρατὸς τοῦ Κύρου, 12 ἐν φροντίδι ἐγένετο, ὥσπερ εἰκός, καὶ ἠρεμαίτεροί τε ἢ ὡς εἰώθεσαν διεφοίτων, φαιδροί τε οὐ πάνυ ἐφαίνοντο, ἐκυκλοῦντό τε καὶ μεστὰ ἦν πάντα ἀλλήλους ἐρωτώντων καὶ διαλεγομένων περὶ τούτων.

13 Ὡς δὲ ᾔσθετο ὁ Κῦρος φόβον διαθέοντα ²⁰) ἐν τῇ στρατιᾷ, συγκαλεῖ τούς τε ἄρχοντας τῶν στρατευμάτων καὶ πάντας, ὁπόσων ἀθυμούντων ²¹) ἐδόκει τις βλάβη γίγνεσθαι καὶ προθυμουμένων ὠφέλεια. Προεῖπε δὲ τοῖς ὑπηρέταις, καὶ ἄλλος εἴ τις ²²) βούλοιτο τῶν ὁπλοφόρων προσίστασθαι ἀκουσόμενος τῶν λόγων, μὴ κωλύειν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε· Ἄνδρες ξύμμαχοι, ἐγὼ τοίνυν ²³) 14 ὑμᾶς συνεκάλεσα ἰδών τινας ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ ἀγγελίαι ἦλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πάνυ ἐοικότας περιφοβουμένοις ἀνθρώποις. Δοκεῖ γάρ μοι θαυμαστὸν εἶναι, εἴ τις ὑμῶν, ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι συλλέγονται, δέδοικεν· ὅτι δὲ ἡμεῖς πολὺ μὲν πλείους συνειλέγμεθα νῦν, ἢ ὅτε ἐνικῶμεν ἐκείνους, πολὺ δὲ ἄμεινον σὺν θεοῖς παρεσκευάσμεθα νῦν ἢ πρόσθεν, ταῦτα δὲ ²⁴) ὁρῶντες οὐ θαρρεῖτε ²⁵). Ὦ πρὸς θεῶν, ἔφη, τί 15

---

⁶) St. πεμφθέντες, [illegible] von [illegible] — ⁷) S. Note ⁸⁷) und ⁸⁹) zum vorhergehenden Abschn. — ⁸) Matth. §. 461. Kr. §. 49. 10. 3 (3. 5.) — ⁹) bloss fortsetzendes δέ. B. §. 131. 6. a) bb. — ¹⁰) εἰς τὸ μισθοῦν (Med.) [illegible] (Med.; [illegible]) [illegible] — ¹¹) Wechsel der Construction st. Fortsetzung des Opt. zu ὅτι. — ¹²) Es ist historisch, dass Krösus mit Amasis, K. von Aegypten, ein Bündniss gegen Cyrus geschlossen hatte. — ¹³) Auch diess erzählt Herodot.

¹⁴) unterhalb, d. h. dem ägäischen Meere zu, also westlich. — ¹⁵) Unterthanen in der Gegend nämlich. — ¹⁶) Gewöhnliche Partikel bei Verbis der Fürsorge. Kr. §. 54. 8. 6. — ¹⁷) erwarten konnte. — ¹⁸) als Sclaven [illegible], [illegible] unter dem Schein von. — ¹⁹) Wiederaufnahme des Vordersatzes ἐπεὶ ἦλθον. Epanaleptisch. Kr. §. 69. 52. 3. — ²⁰) Note ²⁹) u. ⁸⁹) [illegible] und B. §. 144. 4. — ²¹) εἰ ἀθυμοῖεν — εἰ προθυμοῖντο. — ²²) [illegible] anderes als [illegible] Vielleicht = [illegible] Kr. §. 65. 5. 9. — ²³) Kr. 69. 62 (54). — ²⁴) Wiederholung des ersten δέ (das [illegible], nach τοῖς, ist nur Fortsetzungspartikel), weil auch der Objectiv- [illegible] in ταῦτα wieder aufgenommen ist. — ²⁵) Mit εἰ zu verbin-

δῆτ' ἂν ἐποιήσατε οἱ νῦν δεδοικότες, εἰ ἤγγελλόν τινες[23] τὰ παρ' ἡμῖν νῦν ὄντα ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν προσιόντα[24], καὶ πρῶτον μὲν ἠκούσατε[25], ἔφη, ὅτι οἱ πρότερον νικήσαντες ἡμᾶς οὗτοι πάλιν ἔρχονται ἔχοντες ἐν ταῖς ψυχαῖς ἣν τότε
17 νίκην ἐκτήσαντο; ἔπειτα δὲ[26], ὥσπερ οὗτοι [illegible] τοῖς πεζοῖς τοῖς ἄλλων, νῦν οὗτοι καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν παρεσκευασμένοι πρὸς τοὺς ἱππέας προσέρχονται, καὶ τὰ μὲν τόξα καὶ ἀκόντια ἀποδεδοκιμάκασι, παλτὸν δὲ ἓν ἰσχυρὸν ἕκαστος λαβὼν προσελαύνειν διανοεῖται, ὡς ἐκ χειρὸς
18 τὴν μάχην ποιησόμενος· πρὸς δ' ἔτι[27] κάμηλοί εἰσιν αὐτοῖς, ἐφ' ὧν προσελῶσιν, ὧν μίαν ἑκάστην ἑκατὸν ἵπποι οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο ἰδόντες· ἔτι δὲ πύργους προσίασιν ἔχοντες, ἀφ' ὧν τοῖς μὲν ἑαυτῶν ἀρήξουσιν, ἡμᾶς δὲ βάλλοντες κωλύσουσι τοῖς ἐν τῷ ἰσοπέδῳ μάχεσθαι[28]· εἰ δὴ
19 ταῦτα ἀπήγγελλέ τις ἡμῖν ἐν τοῖς πολεμίοις ὄντα, οἱ νῦν φοβούμενοι τί ἂν ἐποιήσατε; ὁπότε[29] ἀπαγγελλομένων[30] ἡμῖν ὅτι Κροῖσος μὲν ᾕρηται τῶν πολεμίων στρατηγός, ὃς τοσούτῳ Σύρων κακίων ἐγένετο, ὅσῳ[31] Σύροι μὲν μάχῃ ἡττηθέντες ἔφυγον, Κροῖσος δὲ ἰδὼν[32] ἡττημένους ἀντὶ
20 τοῦ ἀρήγειν τοῖς συμμάχοις φεύγων ᾤχετο. Ἔπειτα δὲ διαγγέλλεται δήπου, ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πολέμιοι οὐχ ἱκανοὶ ἡγοῦνται ὑμῖν εἶναι μάχεσθαι, ἄλλους δὲ μισθοῦνται ὡς ἄμεινον μαχουμένους[33] ὑπὲρ σφῶν ἢ αὐτοί[34]. Εἰ μέντοι τισὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα ὄντα δεινὰ δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα φαῦλα, τούτους ἐγώ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες, ἀφιέναι εἰς τοὺς ἐναντίους· πολὺ γὰρ ἐκεῖ ὄντες[35] πλείω ἂν ἡμᾶς ἢ παρόντες[36] ὠφελοῖεν.

21 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Κῦρος, ἀνέστη Χρυσάντας ὁ Πέρσης καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ὦ Κῦρε, μὴ θαύμαζε, εἴ τινες

ἐσκυθρώπασαν ἀκούσαντες τῶν ἀγγελλόντων· οὐ γὰρ φοβηθέντες οὕτω διετέθησαν, ἀλλ' ἀχθεσθέντες· ὥσπερ γε, ἔφη, εἰ βουλομένων τε καὶ οἰομένων ἤδη ἀριστήσειν ἐξαγγελθείη τι ἔργον, ὃ ἀνάγκη εἴη πρὸ τοῦ ἀρίστου ἐξεργάσασθαι, οὐδεὶς ἄν, οἶμαι, ἡσθείη ἀκούσας· οὕτω τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἤδη οἰόμενοι πλουτήσειν, ἐπεὶ ἠκούσαμεν, ὅτι ἐστὶ περίλοιπον ἔργον, ὃ δεῖ ἐξεργάσασθαι, συνεσκυθρωπάσαμεν οὐ φοβούμενοι, ἀλλὰ πεποιῆσθαι ἂν[37] ἤδη καὶ τοῦτο βουλόμενοι. Ἀλλὰ γὰρ ἐπειδὴ οὐ περὶ Συρίας μόνον ἀγωνιούμεθα, ὅπου σῖτος πολὺς καὶ πρόβατά ἐστι καὶ φοίνικες οἱ καρποφόροι, ἀλλὰ καὶ περὶ Λυδίας, ἔνθα πολὺς μὲν οἶνος, πολλὰ δὲ σῦκα, πολὺ δὲ ἔλαιον, θάλαττα δὲ προσκλύζει, καθ' ἣν πλείω ἔρχεται ἢ ὅσα τις ἑώρακεν ἀγαθά· ταῦτα, ἔφη, ἐννοούμενοι οὐκέτι ἀχθόμεθα, ἀλλὰ θαρροῦμεν ὡς μάλιστα, ἵνα θᾶττον καὶ τούτων τῶν Λυδίων ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ σύμμαχοι πάντες ἥσθησάν τε τῷ λόγῳ καὶ ἐπῄνεσαν.

Ἀβραδάτας δὲ ὁ Σούσων βασιλεὺς εἶπεν· Ἐγώ σοι, ὦ 35 Κῦρε, ἐθελούσιος ὑφίσταμαι τὴν κατὰ πρόσωπον τῆς ἀντίας φάλαγγος τάξιν ἔχειν, εἰ μή τί σοι ἄλλο δοκεῖ. Καὶ 36 ὁ Κῦρος ἀγασθεὶς αὐτὸν καὶ δεξιωσάμενος ἐπήρετο τοὺς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅρμασι Πέρσας· Ἦ καὶ ὑμεῖς, ἔφη, ταῦτα συγχωρεῖτε; Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐ καλὸν εἴη ταῦτα ὑφίεσθαι, διεκλήρωσεν αὐτούς, καὶ ἔλαχεν ὁ Ἀβραδάτας ἧπερ ὑφίστατο, καὶ ἐγένετο κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους.

II. Οἱ μὲν δὴ[38] εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς ἀπῄεσαν πρὸς 1 τὰς τάξεις· τῷ δὲ Κύρῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν προσήνεγκαν οἱ θεράποντες ἐμπιεῖν καὶ φαγεῖν[39] ἔτι οὖσιν ἀμφὶ τὰ ἱερά. Ὁ δὲ Κῦρος ὥσπερ εἶχεν ἑστηκὼς ἀπαρξάμενος[40] ἠρίστα καὶ μετεδίδου ἀεὶ τῷ μάλιστα δεομένῳ· καὶ σπεί-

---

den; οὐ nach R. § 135. A. 2. Kr. § 67. 4. 1; weil εἰ = ἐπεί. — 26) Bedingung mit Voraussetzung des Gegentheils. — 27) wiederhole ἄν. — 28) Eigentl. mit ἄν; s. jedoch R. § 135. A. 10. — 29) Ausgelassen τοσοῦτον φοβεῖσθε. — 30) Gen. abs. wie [illegible]. S. oben I. Abschn. N. 47). Das Gewöhnl. ist der Nom. abs. — 31) = ὅτι. — 32) schon vom Sehen. 33) Isocr. N. 28). — 34) Attr. zu [illegible]. Es ist unnöthig, μάχονται hinzuzudenken. — 35) εἰ ἐκεῖ εἶεν, durch ihre Feigheit nämlich. — 36) Ab-

[illegible] — 37) Ausdruck des Wunsches. — 38) Die Anführer nämlich. — 39) Die Prapos. gilt auch für das zweite Verbum. Ueber den Inf. [illegible] F. § 140. 2. 4; § 55. 3. 20 (10). — 40) Abermals ein griech.

σας καὶ εὐξάμενος ἔπιε· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν οὕτως ἐποίουν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπαρξάμενος Διὶ πατρῴῳ⁴¹) ἡγεμόνα εἶναι καὶ σύμμαχον, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ τοὺς ἅμα αὐτῷ ἐκέλευσεν⁴²). Ὡπλισμένοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον τοῖς αὐτοῖς Κύρῳ⁴³) ὅπλοις, χιτῶσι φοινικοῖς, θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς, λόφοις λευκοῖς, μαχαίραις, παλτῷ κρανείνῳ ἑνὶ ἕκαστος⁴⁴)· οἱ δὲ ἵπποι προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις καὶ παραμηριδίοις χαλκοῖς· τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα παραμηρίδια ἦν καὶ τῷ ἀνδρί· τοσοῦτον μόνον διέφερον⁴⁵) τὰ Κύρου ὅπλα, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐκέχριστο τῷ χρυσοειδεῖ χρώματι, 3 τὰ δὲ Κύρου ὅπλα ὥσπερ κάτοπτρον ἐξέλαμπεν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη καὶ ἔστη ἀποβλέπων ᾗπερ ἔμελλε πορεύεσθαι, βροντὴ δεξιὰ ἐφθέγξατο. Ὁ δ' εἶπεν, Ἑψόμεθά σοι, ὦ Ζεῦ μέγιστε· καὶ ὡρμᾶτο μέν, ἐν δεξιᾷ ἔχων Χρυσάνταν τὸν ἵππαρχον καὶ τοὺς ἱππέας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Ἀρσάμαν καὶ τοὺς 4 πεζούς. Παρηγγύησε δὲ παρορᾶν πρὸς τὸ σημεῖον καὶ ἐν ἴσῳ ἕπεσθαι· ἦν δὲ αὐτῷ τὸ σημεῖον ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος⁴⁶) καὶ νῦν δ' ἔτι τοῦτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ διαμένει. Πρὶν δὲ ὁρᾶν τοὺς πολεμίους, εἰς τρὶς ἀνέπαυσε τὸ στράτευμα.

5 Ἐπεὶ δὲ ἤδη προεληλύθεσαν ὡς εἴκοσι σταδίους, ἤρχοντο ἤδη τὸ τῶν πολεμίων στράτευμα ἀντιπροσιὸν καθορᾶν. Ὡς δ' ἐν τῷ καταφανεῖ πάντες ἀλλήλοις ἐγένοντο, καὶ ἔγνωσαν οἱ πολέμιοι πολὺ ἑκατέρωθεν ὑπερφαλαγγοῦντες⁴⁷), στήσαντες τὴν αὑτῶν φάλαγγα (οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως κυκλοῦσθαι⁴⁸)) ἐπέκαμπτον εἰς κύκλωσιν, ὥσπερ γάμμα ἑκατέρωθεν⁴⁹) τὴν ἑαυτῶν τάξιν ποιήσαντες, ὡς πάν-6 τοθεν ἅμα μάχοιντο. Ὁ δὲ Κῦρος ὁρῶν ταῦτα οὐδέν τι μᾶλλον ἀφίστατο, ἀλλ' ὡσαύτως ἡγεῖτο. Κατανοῶν δὲ ὡς

Gebrauch (von dem Genusse etwas von dem zu Geniessenden den Göttern zu opfern) auf die Perser übertragen. — 41) Der persische Zeus, Ormuzd. — 42) sc. [illegible] — 43) [illegible] X. 65). — 44) Die einzelnen [illegible] Beisätze ohne Verbindung. — 45) Oben Abschn. 3. Note 7. — 46) [illegible] — 47) ὑπερφαλαγγοῦντες; vgl. Note [illegible] — 48) Med. — 49) [illegible]

πρόσω τὸν καμπτῆρα ἑκατέρωθεν ἐποιήσαντο, περὶ ὃν καμπτοντες ἀνέτεινον τὰ κέρατα, Ἐννοεῖς, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἔνθα τὴν ἐπικαμπὴν ποιοῦνται; Πάνυ γε, ἔφη ὁ Χρυσάντας, καὶ θαυμάζω γε· πολὺ γάρ μοι δοκοῦσιν ἀποσπᾶν τὰ κέρατα ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος⁵⁰). Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀπό γε τῆς ἡμετέρας. Τί δὴ τοῦτο; Δῆλον ὅτι, ἔφη, φοβούμενοι μή, ἢν ἐγγὺς ἡμῶν γένηται τὰ κέρατα τῆς φάλαγγος ἔτι πρόσω οὔσης, ἐπιθώμεθα αὐτοῖς. Ἔπειτα, ἔφη ὁ Χρυσάντας, πῶς δυνήσονται ὠφελεῖν οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους οὕτω πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων; Ἀλλὰ δῆλον, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅτι, ἡνίκα ἂν γένηται τὰ κέρατα ἀναβαίνοντα κατ' ἀντιπέρας τῶν πλαγίων τοῦ ἡμετέρου στρατεύματος, στραφέντες ὡς εἰς φάλαγγα⁵¹) ἅμα πάντοθεν ἡμῖν προσίασιν, ὡς ἅμα πάντοθεν μαχούμενοι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Χρυσάντας, εὖ σοι δοκοῦσι βουλεύεσθαι; Πρός γε ἃ ὁρῶσι· πρὸς δὲ ἃ οὐχ ὁρῶσιν⁵²), ἔτι κάκιον, ἢ εἰ κατὰ κέρας⁵³) προσῄεσαν. Ἀλλὰ σὺ μέν, ἔφη, ὦ Ἀρσάμα, ἡγοῦ τῷ πεζῷ ἠρέμα, ὥσπερ ἐμὲ ὁρᾷς· καὶ σύ, ὦ Χρυσάντα, ἐν ἴσῳ⁵⁴) τούτῳ τὸ ἱππικὸν ἔχων συμπαρέπου. Ἐγὼ δὲ ἄπειμι ἐκεῖσε, ὅθεν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι ἄρχεσθαι τῆς μάχης· ἅμα δὲ παριὼν ἐπισκέψομαι ἕκαστα πῶς ἡμῖν ἔχει. Ἐπειδὰν δὲ ἐκεῖ γένωμαι, ὅταν ἤδη ὁμοῦ προσιόντες ἀλλήλοις 9 γιγνώμεθα, παιᾶνα ἐξάρξω, ὑμεῖς δὲ ἐπείγεσθε. Ἡνίκα δ' ἂν ἡμεῖς ἐγχειρῶμεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθήσεσθε μὲν⁵⁵) (οὐ γάρ, οἶμαι, ὀλίγος θόρυβος ἔσται)· ὁρμήσεται δὲ τηνικαῦτα Ἀβραδάτας ἤδη σὺν τοῖς ἅρμασιν εἰς τοὺς ἐναντίους· οὕτω γὰρ αὐτῷ εἰρήσεται⁵⁶). Ὑμᾶς δὲ χρὴ ἕπεσθαι ἐχο-

---

[illegible] wie Γ, also Γ͞ι. — 50) dem Mitteltreffen. — 51) sc. οἱ [illegible] gerichtet, dass die vorgeschobenen Flügel eine Schwenkung machen und gleichsam Fronte gegen uns bilden. — 52) Das Hintertreffen des Croesus mit den Kameelen. — 53) Colonnenweise, wie auf dem Marsche. — 54) In gleicher Linie nebeneinander, wie oben ἐν ἴσῳ ἕπεσθαι. — 55) [illegible] — 56) Fut. 3 häufig statt ῥηθήσεται, um die unverzüglich eintretende Folge zu bezeichnen. Kr. § 53. 9. 3. 1. (S. 2). Ueberhaupt [illegible] und der Ind. nur in selbstständigen Sätzen. Für das Activ [illegible]

μένους ὅτι μάλιστα τῶν ἁρμάτων 56)· οὕτω γὰρ μάλιστα τοῖς πολεμίοις τεταραγμένοις ἐπικεισόμεθα· παρέσομαι δὲ κἀγώ, ᾗ ἂν δέωμαι τάχιστα, διώκων τοὺς ἄνδρας, ἢν οἱ
10 θεοὶ θέλωσι. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ σύνθημα παρεγγυήσας ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ, ἐπορεύετο. Μεταξὺ δὲ τῶν ἁρμάτων καὶ τῶν θωρακοφόρων διαπορευόμενος, ὁπότε προσβλέψειέ τινας τῶν ἐν ταῖς τάξεσι, τοτὲ μὲν εἶπεν ἄν 57), Ὦ ἄνδρες, ὡς ἡδὺ ὑμῶν τὰ πρόσωπα θεᾶσθαι· τοτὲ δ' αὖ ἐν ἄλλοις ἂν ἔλεξεν, Ἆρ' ἐννοεῖτε, ὦ ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγών ἐστιν οὐ μόνον περὶ τῆς τήμερον νίκης, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πρόσθεν, ἣν νενικήκατε, καὶ περὶ
11 πάσης εὐδαιμονίας; Ἐν ἄλλοις δ' ἂν προϊὼν εἶπεν· Ὦ ἄνδρες, τὸ ἀπὸ τοῦδε οὐδέν ποτε ἔτι θεοὺς αἰτιατέον ἔσται· παραδεδώκασι γὰρ ἡμῖν πολλά τε καὶ μεγάλα ἀγαθὰ κτή-
12 σασθαι. Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἀγαθοὶ γενώμεθα. Κατ' ἄλλους δ' αὖ τοιάδε· Ὦ ἄνδρες, εἰς τίνα ποτ' ἂν καλλίονα ἔρανον ἀλλήλους παρακαλέσαιμεν ἢ εἰς τόνδε; Νῦν γὰρ ἔξεστιν ἀγαθοῖς ἀνδράσι γενομένοις 58) πολλὰ κἀγαθὰ 59) ἀλλήλοις
13 εἰσενεγκεῖν. Κατ' ἄλλους δ' αὖ· Ἐπίστασθε μέν, οἶμαι, ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν ἆθλα πρόκειται, τοῖς νικῶσι μὲν διώκειν, παίειν, κατακαίνειν, ἀγαθὰ ἔχειν, καλὰ ἀκούειν, ἐλευθέροις εἶναι, ἄρχειν· τοῖς δὲ κακοῖς δῆλον ὅτι τἀναντία τούτων. Ὅστις οὖν αὑτὸν φιλεῖ, μετ' ἐμοῦ μαχέσθω· ἐγὼ γὰρ κακὸν οὐδὲν οὐδ' αἰσχρὸν ἑκὼν εἶναι 60) προσήσομαι. Ὁπότε
14 δ' αὖ γένοιτο 61) κατά τινας τῶν πρόσθεν συμμαχεσαμένων, εἶπεν ἂν 62)· Πρὸς δὲ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, τί δεῖ λέγειν; ἐπίστασθε γάρ, οἵαν τε οἱ ἀγαθοὶ ἐν ταῖς μάχαις ἡμέραν ἄγουσι
15 καὶ οἵαν οἱ κακοί. Ὡς δὲ παριὼν κατὰ Ἀβραδάταν ἐγένετο, ἔστη· καὶ ὁ Ἀβραδάτας παραδοὺς τῷ ὑφηνιόχῳ τὰς ἡνίας προσῆλθεν αὐτῷ· προσέδραμον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πλησίον

[illegible] dem die Umschreibg. mit εἶναι und part. perf. [illegible] 9. 1 (8. 1). Mtth. §. 498. B. §. 138, 3. — 57) B. §. 108, A. 7. Kr. §. 47. 12 (11 [illegible] 58) Isocr. Note 9), [illegible] — 59) [illegible] — 60) Mtth. 444. 1. Kr. §. 69. 52. 3 (28. 2). — 61) Note 47) zu Abschn. [illegible] — 62) Wiederholter Fall in der Vergangenheit, oben Abschn. 2. Note 5.

τεταγμένων καὶ πεζῶν καὶ ἁρματηλατῶν. Ὁ δ' αὖ Κῦρος ἐν τοῖς παραγεγενημένοις ἔλεξεν· Ὁ μὲν θεός, ὦ Ἀβραδάτα, ὥσπερ σὺ ἠξίους, συνηξίωσε σὲ καὶ τοὺς σὺν σοὶ πρωτοστάτας εἶναι τῶν συμμάχων· σὺ δὲ τοῦτο μέμνησο, ὅταν δέῃ σε ἤδη ἀγωνίζεσθαι, ὅτι Πέρσαι οἵ τε θεασόμενοι ὑμᾶς ἔσονται καὶ οἱ ἑψόμενοι ὑμῖν καὶ οὐκ ἐάσοντες ἐρήμους ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ ὁ Ἀβραδάτας εἶπεν, Ἀλλὰ τὰ μὲν 16
καθ' ἡμᾶς 63) ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Κῦρε, καλῶς ἔχειν· ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ με, ὅτι τὰ μὲν τῶν πολεμίων κέρατα ἰσχυρὰ ὁρῶ ἀνατεινόμενα καὶ ἅρμασι καὶ παντοδαπῇ στρατιᾷ· ἡμέτερον δ' οὐδὲν ἄλλο αὐτοῖς ἀντιτέτακται ἢ ἅρματα· ὥστ' ἔγωγ', ἔφη, εἰ μὴ ἔλαχον τήνδε τὴν τάξιν, ᾐσχυνόμην ἂν ἐνθάδε ὤν 64)· οὕτω πολύ μοι δοκῶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι 65). Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἀλλ' εἰ τὰ παρὰ σοὶ κα- 17
λῶς ἔχει, θάρρει ὑπὲρ ἐκείνων· ἐγὼ γάρ σοι σὺν θεοῖς ἔρημα τῶν πολεμίων τὰ πλάγια ταῦτα ἀποδείξω. Ὡς δ' 19
αὖ παριὼν ἐγένετο πρὸς τῷ εὐωνύμῳ, ἔνθα ὁ Ὑστάσπης τοὺς ἡμίσεις ἔχων ἦν τῶν Περσῶν ἱππέων, ὀνομάσας αὐτὸν εἶπεν, Ὦ Ὑστάσπα, νῦν ὁρᾷς ἔργον τῆς σῆς ταχυεργίας· νῦν γάρ, εἰ φθάσομεν τοὺς πολεμίους κατακαίνοντες, οὐδεὶς ἡμῶν ἀποθανεῖται. Καὶ ὁ Ὑστάσπης ἐπιγελάσας εἶπεν, 20
Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἐξ ἐναντίας ἡμῖν μελήσει· τοὺς δ' ἐκ πλαγίου σὺ ἄλλοις πρόσταξον, ὅπως μηδ' οὗτοι σχολάζωσι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐπί γε τούτους ἐγὼ αὐτὸς παρέρχομαι· ἀλλ', ὦ Ὑστάσπα, τόδε μέμνησο· ὅτῳ ἂν ἡμῶν ὁ θεὸς νίκην διδῷ, ἤν τί που μένῃ πολέμιον, πρὸς τὸ μαχόμενον ἀεὶ 66) συμβάλλωμεν. Ταῦτα εἰπὼν προῄει. Ἐπεὶ 21
δὲ κατὰ τὸ πλευρὸν παριὼν ἐγένετο καὶ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν ταύτῃ ἁρμάτων, πρὸς τοῦτον ἔλεξεν, Ἐγὼ δ' ἐπέρχομαι ὑμῖν ἐπικουρήσων· ἀλλ', ὁπόταν αἴσθησθε ἡμᾶς ἐπι-

---

63) Auf unserem Posten, d. h. das Mitteltreffen. — 64) Aor. im Bedingungssatz, Impf. im Nachsatz. B. §. 139, 10. Kr. §. 54, 9, 2 (10, 2). — [illegible] s. Isocr. Note 29). — 65) πολὺ beim Superlativ, st. πολλῷ, Mtth. §. 461. Kr. §. 48. 15. 11. (12. 9). — 66) eig. πρὸς τὸ ἀεὶ μαχ. wo jedesmal gekämpft wird; ἀεὶ steht aber bald vor dem Artikel, bald nach dem

τιθεμένοις κατ' ἄκρον 67), τότε καὶ ὑμεῖς πειρᾶσθε ἅμα διὰ τῶν πολεμίων ἐλαύνειν· πολὺ γὰρ ἂν ἀσφαλέστεροι ἔσε-22σθε ἔξω γενόμενοι ἢ ἔνδον ἀπολαμβανόμενοι 68). Ἐπεὶ δ' αὖ παριὼν ἐγένετο ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν, Ἀρταγέρσαν μὲν καὶ Φαρνοῦχον ἐκέλευσεν ἔχοντας τήν τε τῶν πεζῶν χιλιοστὺν καὶ τὴν τῶν ἱππέων μένειν αὐτοῦ. Ἐπειδὰν δ', ἔφη, αἰσθάνησθε ἐμοῦ ἐπιτιθεμένου 69) τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας, τότε καὶ ὑμεῖς τοῖς καθ' ὑμᾶς ἐπιχειρεῖτε· μαχεῖσθε δ', ἔφη, πρὸς κέρας 70), ὥσπερ ἀσθενέστατον στράτευμα γίγνεται, φάλαγγα ἔχοντες 71), ὥσπερ ἂν ἰσχυρότατοι εἴητε. Καὶ εἰσὶ μέν, ὡς ὁρᾶτε, τῶν πολεμίων ἱππεῖς οἱ ἔσχατοι· πάντως δὲ πρόετε πρὸς αὐτοὺς τὴν τῶν καμήλων τάξιν καὶ εὖ ἴστε ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι γελοίους τοὺς πολεμίους θεάσεσθε.

---

23 III. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος, ταῦτα διαπραξάμενος, ἐπὶ τὸ δεξιὸν παρῄει. Ὁ δὲ Κροῖσος, νομίσας ἤδη ἐγγύτερον εἶναι τῶν πολεμίων τὴν φάλαγγα, σὺν ᾗ αὐτὸς ἐπορεύετο, ἢ τὰ ἀνατεινόμενα κέρατα, ἦρε τοῖς κέρασι σημεῖον, μηκέτι ἄνω πορεύεσθαι 72), ἀλλ' αὐτοῦ ἐν κύκλῳ στραφῆναι 72). Ὡς δ' ἔστησαν ἀντία πρὸς τὸ τοῦ Κύρου στράτευμα ὁρῶντες, ἐσήμηνεν αὐτοῖς πορεύεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. 24 Καὶ οὕτω δὴ προσῇσαν τρεῖς φάλαγγες ἐπὶ τὸ Κύρου στράτευμα· ἡ μὲν μία κατὰ πρόσωπον· τὼ δὲ δύο 73), ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιόν, ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον, ὥστε πολὺν φόβον παρεῖναι πάσῃ τῇ Κύρου στρατιᾷ. Ὥσπερ γὰρ μικρὸν πλινθίον ἐν μεγάλῳ τεθέν, οὕτω καὶ τὸ Κύρου στράτευμα πάντοθεν περιείχετο ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ ἱππεῦσι καὶ ὁπλίταις καὶ πελτοφόροις καὶ τοξόταις καὶ ἅρμασι 25 πλὴν ἐξόπισθεν. Ὅμως δ' ὁ Κῦρος ἐπεὶ παρήγγειλεν, ἐστράφησαν πάντες ἀντιπρόσωποι τοῖς πολεμίοις· καὶ ἦν μὲν πολλὴ πανταχόθεν σιγὴ ὑπὸ τοῦ τὸ μέλλον*) ὀκνεῖν· ἡνίκα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνα, συνεπή-26χησε δὲ πᾶς ὁ στρατός. Μετὰ δὲ τοῦτο τῷ Ἐνυαλίῳ τε ἅμα ἐπηλάλαξαν καὶ ἐξανίσταται ὁ Κῦρος, καὶ εὐθὺς μετὰ τῶν ἱππέων λαβὼν πλαγίους τοὺς πολεμίους ὁμόσε αὐτοῖς τὴν ταχίστην συνεμίγνυεν· οἱ δὲ πεζοὶ αὐτῷ συντεταγμένοι ταχὺ ἐφείποντο, καὶ περιεπτύσσοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥστε πολὺ ἐπλεονέκτει. Φάλαγγι γὰρ κατὰ κέρας 74) προσέβαλλεν, ὥστε ταχὺ ἰσχυρὰ φυγὴ ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.

Ὡς δὲ ᾔσθετο ὁ Ἀρταγέρσης ἐν ἔργῳ ὄντα τὸν Κῦ-27ρον, ἐπιτίθεται καὶ αὐτὸς κατὰ τὰ εὐώνυμα, προεὶς τὰς καμήλους, ὥσπερ Κῦρος ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ ἵπποι αὐτὰς ἐκ πάνυ πολλοῦ οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔκφρονες γιγνόμενοι ἔφευγον, οἱ δ' ἐξήλλοντο, οἱ δ' ἐνέπιπτον ἀλλήλοις· τοιαῦτα γὰρ πάσχουσιν ἵπποι ὑπὸ καμήλων. Ὁ δὲ Ἀρτα-28γέρσης, συντεταγμένους ἔχων τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ταραττομένοις ἐπέκειτο· καὶ τὰ ἅρματα δὲ τά τε κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον ἅμα ἐνέβαλλε· καὶ πολλοὶ μὲν τὰ ἅρματα φεύγοντες ὑπὸ τῶν κατὰ κέρας ἑπομένων ἀπέθνησκον, πολλοὶ δὲ τούτους φεύγοντες ὑπὸ τῶν ἁρμάτων ἡλίσκοντο.

Καὶ ὁ Ἀβραδάτας δὲ οὐκέτι ἔμελλεν, ἀλλὰ ἀναβοήσας 29 „Ἄνδρες φίλοι, ἕπεσθε" ἐνίει 75) οὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἐξαιμάττων τῷ κέντρῳ· συνεξώρμησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἁρματηλάται. Καὶ τὰ μὲν ἅρματα 76) ἔφευγεν αὐτοὺς εὐθύς, τὰ μὲν καὶ ἀναλαβόντα τοὺς παραβάτας, τὰ δὲ καὶ ἀπολιπόντα. Ὁ δὲ Ἀβραδάτας 30 ἀντικρὺ δὲ αὐτῶν εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων φάλαγγα ἐμβάλλει· συνεισέβαλον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἐγγύτατα τεταγμένοι. Πολλαχοῦ μὲν οὖν καὶ ἄλλοθι δῆλον, ὡς οὐκ ἔστιν ἰσχυροτέρα φάλαγξ, ἢ ὅταν ἐκ φίλων συμμάχων ἠθροισμένη ᾖ, καὶ ἐν τούτῳ δὲ 77) ἐδήλωσεν 78). Οἱ μὲν γὰρ ἑταῖροί τε αὐτοῦ καὶ ὁμοτράπεζοι συνεισέβαλον, οἱ δ' ἄλλοι ἡνίο-

---

Particip. — 67) auf dem äussersten Flügel. — 68) Ein Scherz, wie wenn Hystaspes — 69) [illegible] Note 59). — 70) Gegen die Flanke. — 71) indem ihr Fronte bildet. — 72) Verbot. — 73) Ueber das Genus vgl. Kr. § 58, 1. 2. § 44. 9. 2. B. § 100. 4. 1. B. 123, 2. — *) Acc. zu ὀκνεῖν: aus Befürchtung vor dem nächsten Augenblick, dem Ausgang. — 74) Mit der Fronte gegen die (feindliche) Flanke. — 75) sc. ἑαυτόν. — 76) Die feindlichen. — 77) [illegible] καὶ — καὶ δέ. — 78) Impersonell: B. § 129. 10. Kr.

χοι, ὡς εἶδον ὑπομένοντας πολλῷ στίφει τοὺς Αἰγυπτίους,
ἐξέκλιναν κατὰ τὰ φεύγοντα ἅρματα καὶ τούτοις ἐφείποντο.
31 Οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀβραδάταν, ᾗ μὲν ἐνέβαλον (ἅτε οὐ δυναμένων[79])
διαχάσασθαι τῶν Αἰγυπτίων διὰ τὸ μένειν τοὺς
ἔνθεν καὶ ἔνθεν[80]) αὐτῶν), τοὺς μὲν ὀρθοὺς τῇ ῥύμῃ τῶν
ἵππων παίοντες ἀνέτρεπον, τοὺς δὲ πίπτοντας κατῄκων
καὶ αὐτοὺς καὶ ὅπλα, καὶ ἵπποις καὶ τροχοῖς. Ὅτου δ'
ἐπιλάβοιτο τὰ δρέπανα, πάντα βίᾳ διεκόπτετο καὶ ὅπλα
32 καὶ σώματα. Ἐν δὲ τῷ ἀδιηγήτῳ τούτῳ ταράχῳ, ὑπὸ
τῶν παντοδαπῶν σωρευμάτων ἐξαλλομένων τῶν τροχῶν,
ἐκπίπτει ὁ Ἀβραδάτης, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν συνεισβαλόντων.
Καὶ οὗτοι μὲν ἐνταῦθα ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι κατεκόπησαν
καὶ ἀπέθανον· οἱ δὲ Πέρσαι συνεπισπόμενοι, ᾗ
μὲν ὁ Ἀβραδάτης ἐνέβαλε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ταύτῃ συνεισπεσόντες
τεταραγμένους[81]) ἐφόνευον, ᾗ δὲ ἀπαθεῖς ἐγένοντο
οἱ Αἰγύπτιοι (πολλοὶ δ' οὗτοι ἦσαν), ἐχώρουν ἐναντίοι
τοῖς Πέρσαις. Ἔνθα δὴ δεινὴ μάχη ἦν καὶ δοράτων
33 καὶ ξυστῶν καὶ μαχαιρῶν. Ἐπλεονέκτουν μέντοι οἱ Αἰγύπτιοι
καὶ πλήθει καὶ τοῖς ὅπλοις· τά τε γὰρ δόρατα
ἰσχυρά τε καὶ μακρὰ ἔτι καὶ νῦν ἔχουσιν, αἵ τε ἀσπίδες
πολὺ μᾶλλον τῶν θωράκων καὶ τῶν γέρρων καὶ στεγάζουσι
τὰ σώματα καὶ πρὸς τὸ ὠθεῖσθαι συνεργάζονται πρὸς τοῖς
ὤμοις οὖσαι. Συγκλείσαντες οὖν τὰς ἀσπίδας ἐχώρουν καὶ
34 ἐώθουν. Οἱ δὲ Πέρσαι οὐκ ἐδύναντο ἀντέχειν, ἅτε ἐν ἄκραις
ταῖς χερσὶ τὰ γέρρα ἔχοντες, ἀλλ' ἐπὶ πόδα ἀνεχάζοντο[82])
παίοντες καὶ παιόμενοι, ἕως ὑπὸ ταῖς μηχαναῖς
ἐγένοντο. Ἐπεὶ μέντοι ἐνταῦθα ἦλθον, ἐπαίοντο αὖθις οἱ
Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν πύργων· καὶ οἱ ἐπὶ πᾶσι[83]) δὲ οὐκ
εἴων φεύγειν οὔτε τοὺς τοξότας οὔτε τοὺς ἀκοντιστάς, ἀλλ'
ἀνατεταμένοι τὰς μαχαίρας ἠνάγκαζον καὶ τοξεύειν καὶ
ἀκοντίζειν. Ἦν δὲ πολὺς μὲν ἀνδρῶν φόνος, πολὺς δὲ

---

§. 61, 5, 7. — [79]) Objectiver Grund. Note [8]) zum ersten Abschnitt. — [80]) = ἑκατέρωθεν. — [81]) sc. τοὺς πολεμίους — [82]) pedem referebant. d. h. dem Feinde das Gesicht zugekehrt. — [83]) Die Hintersten. —

κτύπος ὅπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, πολλὴ δὲ βοὴ τῶν
μὲν ἀνακαλούντων ἀλλήλους, τῶν δὲ παρακελευομένων, τῶν
δὲ θεοὺς ἐπικαλουμένων.

Ἐν δὲ τούτῳ Κῦρος διώκων τοὺς καθ' αὑτὸν παραγίγνεται. 36
Ὡς δ' εἶδε τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς χώρας ἐωσμένους,
ἤλγησέ τε καὶ γνούς, ὅτι οὐδαμῶς ἂν θᾶττον σχοίη[84])
τοὺς πολεμίους τῆς εἰς τὸ πρόσθεν προόδου ἢ εἰ εἰς τὸ
ὄπισθεν περιελάσειεν αὐτῶν, παραγγείλας ἕπεσθαι τοῖς
μεθ' ἑαυτοῦ, περιήλαυνεν εἰς τὸ ὄπισθεν· καὶ εἰσπεσόντες
παίουσιν ἀφορῶντας καὶ πολλοὺς κατακαίνουσιν. Οἱ δὲ 37
Αἰγύπτιοι ὡς ᾔσθοντο, ἐβόων τε ὅτι ὄπισθεν οἱ πολέμιοι,
καὶ ἐστρέφοντο ἐν ταῖς πληγαῖς. Καὶ ἐνταῦθα δὴ φύρδην
ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Πεπτωκὼς δέ τις ὑπὸ τῷ
Κύρου ἵππῳ καὶ πατούμενος παίει εἰς τὴν γαστέρα τῇ
μαχαίρᾳ τὸν ἵππον αὐτοῦ· ὁ δὲ ἵππος πληγεὶς σφαδάζων
ἀποσείεται τὸν Κῦρον. Ἔνθα δὴ ἔγνω ἄν τις[85]), ὅσου 38
ἄξιον εἴη[86]) τὸ φιλεῖσθαι ἄρχοντα ὑπὸ τῶν περὶ αὐτόν.
Εὐθὺς γὰρ ἀνεβόησάν τε πάντες καὶ προσπεσόντες ἐμάχοντο·
ἐώθουν, ἐωθοῦντο· ἔπαιον, ἐπαίοντο. Καταπηδήσας
δέ τις ἀπὸ τοῦ ἵππου τῶν Κύρου ὑπηρετῶν ἀναβάλλει
αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἵππον. Ὡς δ' ἀνέβη ὁ Κῦρος, 39
κατεῖδε πάντοθεν ἤδη παιομένους τοὺς Αἰγυπτίους· καὶ
γὰρ Ὑστάσπης ἤδη παρῆν σὺν τοῖς Περσῶν ἱππεῦσι καὶ
Χρυσάντας. Ἀλλὰ τούτους ἐμβαλεῖν μὲν οὐκέτι εἴα εἰς
τὴν φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἔξωθεν δὲ τοξεύειν καὶ
ἀκοντίζειν ἐκέλευεν. Ὡς δ' ἐγένετο περιελαύνων παρὰ τὰς
μηχανάς, ἔδοξεν[87]) αὐτῷ ἀναβῆναι ἐπὶ τῶν πύργων τινὰ
καὶ κατασκέψασθαι, εἴ πῃ καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων
καὶ μάχοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, κατεῖδε μεστὸν τὸ 40
πεδίον ἵππων, ἀνθρώπων, ἁρμάτων, φευγόντων, διωκόντων,
κρατούντων, κρατουμένων· μένον δ' οὐδαμοῦ οὐδὲν
ἔτι ἠδύνατο κατιδεῖν, πλὴν τὸ τῶν Αἰγυπτίων. Οὗτοι δὲ
ἐπειδὴ ἠποροῦντο, πάντοθεν κύκλον ποιησάμενοι, ὥςτε ὁρᾶ-

---

[84]) = κατάσχοι, ἀπείρξειε. — [85]) cerneres: R. §. 120, 6. c. αα). Kr. § 54, 10, 3. Vgl. Note [58]). — [86]) Opt. der orat. obliq. — [87]) placuit. —

ὅθεν τὰ ὅπλα ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ἐκάθηντο, καὶ ἔπραττον μὲν οὐδὲν ἔτι, ἔπασχον δὲ πολλὰ καὶ δεινά.

Ἀγασθεὶς δὲ ὁ Κῦρος αὐτοὺς καὶ οἰκτείρων, ὅτι ἀγαθοὶ ἄνδρες ὄντες ἀπώλλυντο, ἀνεχώρισε πάντας τοὺς περιμαχομένους καὶ μάχεσθαι οὐδένα ἔτι εἴα· πέμπει δὲ πρὸς αὐτοὺς κήρυκα ἐρωτῶν, πότερα βούλονται ἀπολέσθαι πάντες ὑπὸ τῶν προδεδωκότων[88] αὐτοὺς ἢ σωθῆναι, ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι. Οἱ δ' ἀπεκρίναντο, Πῶς δ' ἂν ἡμεῖς σωθείημεν ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι; Ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν, Ὅτι ἡμεῖς ὑμᾶς ὁρῶμεν μόνους καὶ μένοντας καὶ μάχεσθαι θέλοντας. Ἀλλὰ τοὐντεῦθεν, ἔφασαν οἱ Αἰγύπτιοι, τί καὶ καλὸν ἂν ποιοῦντες σωθείημεν; Καὶ ὁ Κῦρος αὖ πρὸς τοῦτο εἶπεν, Εἰ τῶν τε συμμαχομένων μηδένα προδόντες σωθείητε, τά τε ὅπλα ἡμῖν παραδόντες, φίλοι τε γενόμενοι τοῖς αἱρουμένοις ὑμᾶς σῶσαι, ἐξὸν[89] ἀπολέσαι. Ἀκούσαντες ταῦτα ἐπήροντο, Ἢν δὲ γενώμεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρῆσθαι; Ἀπεκρίνατο ὁ Κῦρος, Εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν. Ἐπηρώτων πάλιν οἱ Αἰγύπτιοι, Τίνα εὐεργεσίαν; Πρὸς τοῦτο εἶπεν ὁ Κῦρος, Μισθὸν μὲν ὑμῖν δοίην ἂν πλείονα ἢ νῦν ἐλαμβάνετε, ὅσον ἂν χρόνον πόλεμος ᾖ[90]· εἰρήνης δὲ γενομένης[91] τῷ βουλομένῳ ὑμῶν μένειν παρ' ἐμοὶ χώραν τε δώσω καὶ πόλεις καὶ γυναῖκας καὶ οἰκέτας. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι τὸ μὲν ἐπὶ Κροῖσον συστρατεύειν ἀφελεῖν[92] σφίσιν ἐδεήθησαν, τὰ δ' ἄλλα συνομολογήσαντες ἔδοσαν πίστιν καὶ ἔλαβον. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοί τε οἱ καταμείναντες τότε ἔτι καὶ νῦν βασιλεῖ πιστοὶ διαμένουσι· Κῦρός τε πόλεις αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω, αἳ ἔτι καὶ νῦν πόλεις Αἰγυπτίων καλοῦνται, Λάρισσαν δὲ καὶ Κυλλήνην παρὰ Κύμην πλησίον θαλάττης, ἃς ἔτι καὶ νῦν οἱ ἀπ' ἐκείνων[93] ἔχουσι. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ὁ Κῦρος ἤδη σκοταῖος ἀναγαγὼν ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Θυμβράροις.

---

[88] ὑπό zeigt auch bei verbis intrans. die wirkende Ursache an; hier [illegible] durch die Schuld. Mtth. §. 496. 3. und 592. Kr. §. 52. 3. 1. — [89] [illegible] Abschn. 2. Note 17). — [90] Beziehung auf die Zukunft. — [91] ἐὰν δὲ εἰρήνη γένηται. Isocr. N. 8). — [92] hier erlassen. Der Casus s. B. §. 109. A. 9. — [93] Ihre Nachkommen.

IV. Κροῖσος μέντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων[1] ἔφευγε σὺν 1
τῷ στρατεύματι· τὰ δ' ἄλλα φῦλα, ὅποι ἐδύνατο προσω-
τάτω, ἐν τῇ νυκτὶ τῆς ἐπ' οἴκου ὁδοῦ[2] ἕκαστος ἀπεχώρει.
Ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεις ἦγε Κῦρος. 2
Ὡς δ' ἐγένετο πρὸς τῷ τείχει[3] τῷ ἐν Σάρδεσι, τάς τε
μηχανὰς ἀνίστη ὡς προσβαλῶν[4] πρὸς τὸ τεῖχος καὶ κλί-
μακας παρεσκευάζετο. Ταῦτα δὲ ποιῶν κατὰ τὰ ἀποτο- 3
μώτατα δοκοῦντα εἶναι τοῦ Σαρδιανῶν ἐρύματος[3] τῆς
ἐπιούσης νυκτὸς ἀναβιβάζει Χαλδαίους τε καὶ Πέρσας.
Ἡγήσατο δ' αὐτοῖς ἀνὴρ Πέρσης, δοῦλος γεγενημένος τῶν
ἐν τῇ ἀκροπόλει τινὸς φρουρῶν καὶ καταμεμαθηκὼς κατά-
βασιν εἰς τὸν ποταμὸν[5] καὶ ἀνάβασιν τὴν αὐτήν. Ὡς δ' 4
ἐγένετο τοῦτο δῆλον, ὅτι εἴχετο τὰ ἄκρα, πάντες δὴ ἔφευ-
γον οἱ Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν, ὅπῃ ἐδύνατο ἕκαστος τῆς
πόλεως. Κῦρος δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰσῄει εἰς τὴν πόλιν καὶ
παρήγγειλεν, ἐκ τῆς τάξεως μηδένα κινεῖσθαι. Ὁ δὲ Κροῖ- 5
σος κατακλεισάμενος ἐν τοῖς βασιλείοις Κῦρον ἐβόα[6]· ὁ
δὲ Κῦρος τοῦ μὲν Κροίσου φύλακας[7] κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ
ἀπαγαγὼν πρὸς τὴν ἐχομένην ἄκραν, ὡς εἶδε τοὺς μὲν Πέρ-
σας φυλάττοντας τὴν ἄκραν ὥσπερ ἔδει, τὰ δὲ τῶν Χαλ-
δαίων ὅπλα ἔρημα (κατεδεδραμήκεσαν γὰρ ἁρπασόμενοι τὰ
ἐκ[8] τῶν οἰκιῶν), εὐθὺς συνεκάλεσεν αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀπιέναι ἐκ τοῦ στρατεύματος τάχιστα.
Οὐ γὰρ ἄν, ἔφη, ἀνασχοίμην πλεονεκτοῦντας ὁρῶν[9] τοὺς 6
ἀτακτοῦντας. Καὶ εὖ μέν, ἔφη, ἐπίστασθε, ὅτι παρεσκευα-

---

[1] Der Casus des Bleibens bei einem Verbum der Bewegung, das zu erreichende Ziel: Kr. §. 68. 40. 3. (36. 3.) B. §. 110. A. 2. Mtth. §. 584. a) — Abschn. 1. III. Note 49) — [2] B. §. 108. 2. b). Kr. §. 47. 1. — [3] Die Burg der Stadt. — [4] Absicht. Isocr. N. 28). — [5] Der Paktolus. — [6] Zu Hülfe gegen die Soldaten. — [7] eine Schutzwache für . . . Der Genitiv ist in diesem Fall gewöhnlich. — [8] Abschn. 1. III Note 49) — [9] Absch. 3,

ζόμην ἐγὼ ὑμᾶς τοῖς ἐμοὶ συστρατευομένοις πᾶσι Χαλδαίοις μακαριστοὺς ποιῆσαι· νῦν δ', ἔφη, μὴ θαυμάζετε, ἤν τις[10] καὶ ἀπιοῦσιν ὑμῖν κρείττων ἐντύχῃ. Ἀκούσαντες
7 ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι ἐδέοντό τε καὶ ἱκέτευον παύσασθαι ὀργιζόμενον[11], καὶ τὰ χρήματα πάντα ἀποδώσειν ἔφασαν. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι οὐδὲν αὐτῶν δέοιτο[12]· ἀλλ' εἴ με, ἔφη, βούλεσθε παύσασθαι ἀχθόμενον, ἀπόδοτε πάντα ὅσα ἐλάβετε τοῖς διαφυλάξασι τὴν ἄκραν. Ἢν γὰρ αἴσθωνται οἱ ἄλλοι στρατιῶται ὅτι πλεονεκτοῦσιν οἱ εὔτακτοι γενόμενοι,
8 πάντα μοι καλῶς ἕξει. Οἱ μὲν δὴ Χαλδαῖοι οὕτως ἐποίησαν ὡς ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος, καὶ ἔλαβον οἱ πειθόμενοι πολλὰ καὶ παντοῖα χρήματα. Ὁ δὲ Κῦρος καταστρατοπεδεύσας τοὺς ἑαυτοῦ ὅπου ἐδόκει τὸ ἐπιτηδειότατον εἶναι τῆς πόλεως, μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις παρήγγελλε καὶ ἀριστοποιεῖσθαι.

9 Ταῦτα διαπραξάμενος ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Κροῖσον[13]. Ὁ δὲ Κροῖσος ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, Χαῖρε, ὦ δέσποτα, ἔφη· τοῦτο[14] γὰρ ἡ τύχη καὶ ἔχειν τὸ ἀπὸ
10 τοῦδε[15] δίδωσί σοι καὶ ἐμοὶ προσαγορεύειν. Καὶ σύ γε[16], ἔφη, ὦ Κροῖσε, ἐπείπερ ἄνθρωποί γέ ἐσμεν ἀμφότεροι. Ἀτάρ, ἔφη, ὦ Κροῖσε, ἆρ' ἄν τί μοι ἐθελήσαις συμβουλεῦσαι; Καὶ βουλοίμην γ' ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀγαθόν τί σοι εὑρεῖν· τοῦτο γὰρ ἂν οἶμαι ἀγαθὸν κἀμοὶ γενέσθαι. Ἄκου-
11 σον τοίνυν, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γὰρ ὁρῶν τοὺς στρατιώτας πολλὰ πεπονηκότας καὶ πολλὰ κεκινδυνευκότας καὶ νῦν νομίζοντας πόλιν ἔχειν τὴν πλουσιωτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ μετὰ

---

l. Note [65]. — [10] Drohung mit dem zu erwartenden Fall, daher [illegible] c. Ind. od. Opt. Isocr. N. [29]. — [11] B. 144. A. 3. R. 129. 4 b. Kr. §. 56. 5. 2. — [12] Indirecte Rede. — [13] Nach Herodot hatte Cyrus den Krösus auf den Scheiterhaufen setzen lassen, und wurde nur durch den dreimaligen Ausruf desselben „o Solon!" bewogen, ihn zu begnadigen, um über diesen räthselhaften Ausruf Aufklärung zu erhalten. Bei Xen. erscheint jener durchaus menschlicher. — [14] so (nämlich δεσπότης) zu heissen [illegible], und so (dich) zu nennen: Mtth. 120. A. 2. a). — [15] B. §. 126. A. 5. R. 98. 4. Kr. §. 46. 3. 2. — [16] sc. χαῖρε.

Βαβυλῶνα, ἀξιῶ ὠφεληθῆναι τοὺς στρατιώτας. Γιγνώσκω γάρ, ἔφη, ὅτι, εἰ μή τινα καρπὸν λήψονται τῶν πόνων, οὐ δυνήσομαι αὐτοὺς πολὺν χρόνον πειθομένους ἔχειν. Διαρπάσαι μὲν οὖν αὐτοῖς ἐφεῖναι τὴν πόλιν οὐ βούλομαι· τήν τε γὰρ πόλιν νομίζω ἂν διαφθαρῆναι, ἔν τε τῇ ἁρπαγῇ εὖ οἶδ' ὅτι οἱ πονηρότατοι πλεονεκτήσειαν ἄν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κροῖσος ἔλεξεν· Ἀλλ' ἐμέ, ἔφη, ἔασον λέξαι πρὸς οὓς 12
ἂν ἐγὼ Λυδῶν ἔλθω, ὅτι διαπέπραγμαι παρὰ σοῦ μὴ ποιῆσαι ἁρπαγὴν μηδὲ ἐᾶσαι ἀφανισθῆναι παῖδας καὶ γυναῖκας· ὑπεσχόμην[17] δέ σοι ἀντὶ τούτου ἦ μὴν παρ' ἑκόντων Λυδῶν ἔσεσθαι[18] πᾶν ὅ τι καλὸν κἀγαθόν ἐστιν ἐν Σάρδεσιν. Ἢν γὰρ ταῦτα ἀκούσωσιν, οἶδ' ὅτι ἥξει σοι 13
πᾶν ὅ τι ἐστὶν ἐνθάδε καλὸν κτῆμα ἀνδρὶ καὶ γυναικί· καὶ ὅμως εἰς νέωτα πολλῶν καὶ καλῶν πάλιν σοι πλήρης ἡ πόλις ἔσται. Ἢν δὲ διαρπάσῃς, καὶ αἱ τέχναι σοι, ἅς πηγάς φασι τῶν καλῶν εἶναι, διεφθαρμέναι ἔσονται[19]. Ἐξέ- 14
σται δέ σοι ἰδόντι ταῦτα ἐλθόντα[20] ἔτι καὶ περὶ τῆς ἁρπαγῆς βουλεύσασθαι. Πρῶτον δέ, ἔφη, ἐπὶ τοὺς ἐμοὺς θησαυροὺς πέμπε, καὶ παραλαμβανέτωσαν οἱ σοὶ φύλακες παρὰ τῶν ἐμῶν φυλάκων. Ταῦτα μὲν δὴ ἅπαντα οὕτω συνῄνεσε ποιεῖν ὁ Κῦρος, ὥσπερ ἔλεξεν ὁ Κροῖσος.

Τάδε δέ μοι πάντως, ἔφη, ὦ Κροῖσε, λέξον, πῶς σοι 15
ἀποβέβηκε τὰ ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖς χρηστηρίου· σοὶ[21] γὰρ δὴ λέγεται πάνυ γε τεθεραπεῦσθαι ὁ Ἀπόλλων καί σε[22] πάντα ἐκείνῳ πειθόμενον πράττειν. Ἐβουλόμην ἄν[23], ἔφη, 16
ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχειν· νῦν δὲ πάντα τἀναντία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πράττων προσηνέχθην τῷ Ἀπόλλωνι. Πῶς δέ; ἔφη

---

[17] Aor. im Gegensatz zu dem Perf. διαπέπραγμαι, weil das Versprechen noch auf Erfüllung wartet. — [18] = δοθήσεσθαι. — [19] Umschreibung des Fut. 3., welches dient, um die Geschwindigkeit des Erfolgs zu bezeichnen; Mtth. §. 498. Kr. §. 53, 9. 1. Vgl. Abschn. 6, Note [56]. — [20] sc. τὰ κτήματα — [illegible] ἐνθάδ' ἰδεῖν — B. §. 139. 12. Kr. §. 56, 10. 1. (9. 1.) — [21] Dat. graec. beim Passiv = ὑπὸ σοῦ. — [22] Mit dem Wechsel der Person (von der dritten zur zweiten) tritt auch veränderte Construction ein. Im Uebrigen s. R. §. 126. A. 2: Nom. c. Inf. wenn das Subject, Acc. wenn das Prädicat den Hauptbegriff bildet; auch Kr. §. 55. 4. 2. — [23] sc. εἰ ἐξῆν. R. §. 120, 6. ββ). Kr. §. 54, 3,

17 ὁ Κῦρος, δίδασκε· πάνυ γὰρ παράδοξα λέγεις. Ὅτι πρῶτον
μέν, ἔφη, ἀμελήσας ἐρωτᾶν τὸν θεόν, εἴ τι ἐδεόμην,
ἀπεπειρώμην αὐτοῦ, εἰ δύναιτο ἀληθεύειν. Τοῦτο δέ, ἔφη,
μὴ ὅτι[24] θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοὶ ἐπειδὰν
γνῶσιν ἀπιστούμενοι[25], οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας. Ἐπεὶ
18 μέντοι ἔγνω καὶ μάλα ἄτοπα[26] ἐμοῦ ποιοῦντος[27] καὶ
πρόσω[28] Δελφῶν ἀπέχοντος, οὕτω δὴ πέμπω περὶ παίδων.
19 Ὁ δέ μοι τὸ μὲν πρῶτον οὐδ᾽ ἀπεκρίνατο· ἐπεὶ δ᾽ ἐγὼ
πολλὰ μὲν πέμπων ἀναθήματα χρυσᾶ, πολλὰ δὲ ἀργυρᾶ,
πάμπολλα δὲ θύων ἐξιλασάμην ποτὲ αὐτόν, ὡς ἐδόκουν,
τότε δή μοι ἀποκρίνεται ἐρωτῶντι, τί ἄν μοι ποιήσαντι[29]
παῖδες γένοιντο· ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι ἔσοιντο. Καὶ ἐγένοντο
20 μὲν (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ[30] τοῦτο ἐψεύσατο), γενόμενοι δὲ οὐδὲν
ὤνησαν. Ὁ μὲν γὰρ κωφὸς ὢν διετέλει· ὁ δέ, ἄριστος
γενόμενος, ἐν ἀκμῇ τοῦ βίου ἀπώλετο.[*] Πιεζόμενος δὲ
ταῖς περὶ τοὺς παῖδας συμφοραῖς πάλιν πέμπω καὶ ἐπερωτῶ
τὸν θεόν, τί ἂν ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον εὐδαιμονέστατα
διατελέσαιμι· ὁ δέ μοι ἀπεκρίνατο·

Σαυτὸν γιγνώσκων εὐδαίμων, Κροῖσε, περάσεις.

21 Ἐγὼ δὲ ἀκούσας τὴν μαντείαν ἥσθην· ἐνόμιζον γὰρ
τὸ ῥᾷστόν μοι αὐτὸν προστάξαντα[31] τὴν εὐδαιμονίαν διδόναι·

ἄλλους μὲν γὰρ γιγνώσκειν τοὺς μὲν οἷόν τ᾽ εἶναι,
τοὺς δ᾽ οὔ· ἑαυτὸν δέ, ὅστις ἐστί, πάντα τινὰ ἐνόμιζον ἄνθρωπον
εἰδέναι. Καὶ τὸν μετὰ ταῦτα δὴ χρόνον, ἕως μὲν 22
εἶχον ἡσυχίαν, οὐδὲν ἐνεκάλουν μετὰ τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον
ταῖς τύχαις. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεπείσθην ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου
ἐφ᾽ ὑμᾶς στρατεύεσθαι, εἰς πάντα[32] μὲν κίνδυνον
ἦλθον· ἐσώθην μέντοι οὐδὲν κακὸν λαβών. Οὐκ αἰτιῶμαι
δ᾽ οὐδὲ[30] τάδε τὸν θεόν. Ἐπεὶ γὰρ ἔγνων ἐμαυτὸν μὴ
ἱκανὸν[33] ὑμῖν μάχεσθαι, ἀσφαλῶς σὺν τῷ θεῷ ἀπῆλθον
καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σὺν ἐμοί. Νῦν δ᾽ αὖ πάλιν ὑπό τε πλούτου 23
τοῦ παρόντος διαθρυπτόμενος καὶ ὑπὸ τῶν δεομένων
με προστάτην γενέσθαι καὶ ὑπὸ τῶν δώρων, ὧν ἐδίδοσάν
μοι, καὶ ὑπ᾽ ἀνθρώπων, οἵ με κολακεύοντες ἔλεγον ὡς, εἰ
ἐγὼ ἐθέλοιμι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ πείθοιντο καὶ μέγιστος
ἂν εἴην ἀνθρώπων· ὑπὸ τοιούτων δὲ[34] λόγων ἀναφυσώμενος,
ὡς εἵλοντό με πάντες οἱ κύκλῳ βασιλεῖς προστάτην
τοῦ πολέμου, ὑπεδεξάμην τὴν στρατηγίαν, ὡς ἱκανὸς
ὢν[35] μέγιστος γενέσθαι. Ἀγνοῶν ἄρα ἐμαυτόν, ὅτι
σοὶ ἀντιπολεμεῖν ἱκανὸς ᾤμην εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν 24
γεγονότι[36], ἔπειτα δὲ διὰ βασιλέων[37] πεφυκότι, ἔπειτα
δ᾽ ἐκ παιδὸς ἀρετὴν ἀσκοῦντι (τῶν δ᾽ ἐμῶν προγόνων ἀκούω
τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα[38] ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλεύθερον
γενέσθαι)· ταῦτ᾽ οὖν ἀγνοήσας δικαίως, ἔφη, ἔχω τὴν
δίκην. Ἀλλὰ νῦν δή, ἔφη, ὦ Κῦρε, γιγνώσκω μὲν ἐμαυτόν· 25
σὺ δ᾽, ἔφη, δοκεῖς ἔτι ἀληθεύσειν τὸν Ἀπόλλω, ὡς εὐδαίμων
ἔσομαι γιγνώσκων ἐμαυτόν; Σὲ δ᾽ ἐρωτῶ διὰ τοῦτο,

---

10 (7). — [24] ne dicam; μὴ ὅτι in der Regel nur, wenn der Hauptsatz verneinend (oder fragend) ist, also ein οὐ oder ἀλλ᾽ οὐδὲ folgt. Ueber den Unterschied von οὐχ ὅτι und οὐχ ὅπως s. B. §. 150. Kr. §. 67. 14. 3. (13. 1). — [25] Mit γνῶσιν zu verbinden: ὅτι [illegible] ἀπιστοῦνται. Vgl. Isocr. Note 57). — [26] Das Nähere erzählt Herodot I. 47: Krösus briet eine Schildkröte mit Schöpsenfleisch in einem ehernen Kessel. — [27] R. §. 108. A. 11. Gen. object. Kr. §. 47, 10. 13. — [28] = καίπερ πρόσω, soweit auch. — [29] Verschmelzung des Frage- und des transitiven Satzes, st. τί ἂν δέοι ποιεῖν, ὥστε παῖδας ἄν μοι γενέσθαι; nach R. §. 123, b. 10. b. Kr. §. 51, 17. 5. (14. 3. 1). Eigentlich aber: εἰ τί ποιήσαιμι, παῖδες ἂν ἐμοὶ γένοιντο. — [*] Atys. Er kam durch Unvorsichtigkeit eines Andern auf der Jagd ums Leben. — [30] R. §. 134. 6. 1) das erste οὐδὲ zum Verbum, das zweite zu τοῦτο (ne hoc quidem). Kr. §. 67. 12. — [31] „unter der leichtesten Bedingung."

[32] Ohne Artikel: „allerlei, jeder Art." — [33] sc. ὄντα. Sonst ἱκανός [illegible]. — [34] Das δὲ der Wiederholung, Wiederaufnahme der Rede. R. §. 134, A. 2. — [35] Isocr. Note 28). — [36] Nach griechischer Meinung stammten die Perserkönige von Perseus, dem Sohn des Zeus. — [37] „durch eine Reihe von K." — [38] Gyges, des Krösus Grossvater, war ein Hirte des Königs Kandaules gewesen, Herod. I, 7. — Die Parenthese gehört eigentlich zu ἀγνοῶν, allein die Griechen lieben es, Parenthesen ans Ende zu setzen, um die Rede nicht zu unterbrechen. Ein Beispiel oben Abschnitt 3. 1 Note 4).

ὅτι ἄριστ' ἄν μοι δοκεῖς εἰκάσαι τοῦτο ἐν τῷ παρόντι· καὶ
γὰρ δύνασαι ποιῆσαι[39].
26 Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Βουλήν[40] μοι δὸς περὶ τούτου,
ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γάρ σοι ἐννοῶν τὴν πρόσθεν εὐδαιμονίαν,
οἰκτείρω τέ σε καὶ ἀποδίδωμι ἤδη γυναῖκά τε ἔχειν ἣν
εἶχες καὶ τὰς θυγατέρας (ἀκούω γάρ σοι εἶναι) καὶ τοὺς
φίλους καὶ τοὺς θεράποντας καὶ τράπεζαν, σὺν οἷς περ
27 ἐζῆτε· μάχας δέ σοι καὶ πολέμους ἀφαιρῶ. Μὰ Δία μηδὲν
τοίνυν, ἔφη ὁ Κροῖσος, σὺ ἐμοὶ ἔτι βουλεύου ἀποκρίνασθαι
περὶ τῆς ἐμῆς εὐδαιμονίας· ἐγὼ γὰρ ἤδη σοι λέγω,
ἢν ταῦτά μοι[41]) ποιήσῃς, ἃ λέγεις, ὅτι, ἣν ἄλλοι τε μακαριωτάτην
ἐνόμιζον εἶναι βιοτὴν καὶ ἐγὼ συνεγίγνωσκον αὐτοῖς,
28 ταύτην καὶ ἐγὼ νῦν ἔχων διάξω. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε,
Τίς δὴ ὁ ἔχων ταύτην τὴν μακαρίαν βιοτήν; Ἡ ἐμὴ γυνή, εἶπεν,
ὦ Κῦρε· ἐκείνη γὰρ τῶν μὲν ἀγαθῶν καὶ τῶν μαλακῶν καὶ
εὐφροσυνῶν πασῶν ἐμοὶ τὸ ἴσον μετεῖχε, φροντίδων δέ,
ὅπως ταῦτα ἔσται[42], καὶ πολέμου καὶ μάχης οὐ μετῆν
αὐτῇ. Οὕτω δὴ καὶ σὺ δοκεῖς ἐμὲ κατασκευάζειν, ὥσπερ
ἐγὼ[43] ἣν ἐφίλουν μάλιστ' ἀνθρώπων· ὥστε τῷ Ἀπόλλωνι
29 ἄλλα μοι δοκῶ χαριστήρια ὀφειλήσειν. Ἀκούσας δὲ ὁ Κῦρος
τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐθαύμασε μὲν τὴν εὐθυμίαν, ἦγε
δέ[44] τὸ λοιπόν, ὅποι καὶ αὐτὸς πορεύοιτο, εἴτ' ἄρα καὶ
χρήσιμόν τι νομίζων αὐτὸν εἶναι, εἴτε[45] καὶ ἀσφαλέστερον
οὕτως ἡγούμενος.

7. Abradatas' Leichenfeier. (Cyrop. VII. 3.)

2 Ὁ δὲ Κῦρος καλέσας τινὰς τῶν παρόντων ὑπηρετῶν,
Εἴπατέ μοι, ἔφη, ἑώρακέ τις ὑμῶν Ἀβραδάταν; θαυμάζω

---

[39] εὐδαίμονα ἐμέ. — [40] „Bedenkzeit", worauf Krösus: μηδὲν [illegible] βουλεύου. — [41] Ausnahmsweise Dativ. B. § 104. A. 9. Kr. § 46. 12. [illegible] — [42] Vgl. Isocr. Note [41]). — [43] Sc. κατασκευάζων ἐκείνην. — [44] [illegible] — [45] sive — sive. Das Particip vertritt hier die Stelle eines Causalsatzes. B. § 144. 2. Kr. § 56. 12. 1.

γάρ, ἔφη, ὅτι πρόσθεν θαμίζων ἐφ' ἡμᾶς νῦν οὐδαμοῦ
φαίνεται. Τῶν οὖν ὑπηρετῶν τις ἀπεκρίνατο, Ὅτι[1], ὦ 3
δέσποτα, οὐ ζῇ, ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν ἐμβαλὼν τὸ
ἅρμα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους· οἱ δ' ἄλλοι πλὴν τῶν ἑταίρων
αὐτοῦ ἐξέκλιναν ὥς φασιν, ἐπεὶ τὸ στῖφος εἶδον τὸ τῶν
Αἰγυπτίων. Καὶ νῦν γε, ἔφη, λέγεται αὐτοῦ ἡ γυνὴ ἀνελομένη 4
τὸν νεκρὸν καὶ ἐνθεμένη εἰς τὴν ἁρμάμαξαν, ἐν
ᾗπερ αὐτὴ ὠχεῖτο, προσκεκομικέναι αὐτὸν[2] ἐνθάδε ποι
πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμόν. Καὶ τοὺς μὲν εὐνούχους 5
καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ὀρύττειν φασὶν ἐπὶ λόφου
τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι· τὴν δὲ γυναῖκα λέγουσιν,
ὡς κάθηται[3] χαμαί, κεκοσμηκυῖα οἷς εἶχε τὸν ἄνδρα, τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ ἔχουσα ἐπὶ τοῖς γόνασι. Ταῦτα ἀκούσας 6
ὁ Κῦρος ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρὸν[4] καὶ εὐθὺς ἀναπηδήσας
ἐπὶ τὸν ἵππον, λαβὼν χιλίους ἱππέας, ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ
πάθος. Γαδάταν δὲ καὶ Γωβρύαν ἐκέλευσεν, ὅ τι δύναιντο 7
λαβόντας καλὸν κόσμημα ἀνδρὶ φίλῳ καὶ ἀγαθῷ τετελευτηκότι
μεταδιώκειν· καὶ ὅστις εἶχε τὰς ἑπομένας ἀγέλας
καὶ βοῦς καὶ ἵππους, εἶπε τούτῳ καὶ ἅμα πρόβατα πολλὰ
ἐλαύνειν, ὅπῃ ἂν αὐτὸν πυνθάνηται ὄντα, ὡς ἐπισφαγείη
τῷ Ἀβραδάτᾳ.

Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὴν γυναῖκα χαμαὶ καθημένην καὶ τὸν 8
νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ἐπὶ τῷ πάθει καὶ εἶπε, Φεῦ,
ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχή! οἴχῃ δὴ ἀπολιπὼν[5] ἡμᾶς,
καὶ ἅμα ἐδεξιοῦτο αὐτόν, καὶ ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἐπηκολούθησεν·
ἀπεκέκοπτο γὰρ κοπίδι ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων.
Ὁ δὲ ἰδὼν πολὺ ἔτι μᾶλλον ἤλγησε· καὶ ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύρατο, 9
καὶ δεξαμένη δὴ παρὰ τοῦ Κύρου ἐφίλησέ τε τὴν
χεῖρα καὶ πάλιν ὡς οἷόν τ' ἦν προσήρμοσε, καὶ εἶπε, Καὶ 10

---

[1] Weil = Hauptsatz: οὐδαμοῦ φαίνεται. — [2] Häufiger Pleonasmus. Kr. § 51. 5. 1. — [3] Das Subject des abhängigen Satzes als Object im Hauptsatz, B. § 120. S. B. § 151. I. 6. (unter Attraction); richtiger Prolepsis (Anticipation) nach Kr. § 61. 6. 1 (5.). — [4] Griechischer und orientalischer Ausdruck des Schmerzens. (Jerem. 31, 19. Ezech. 21, 12. u. bei Homer [illegible]) — [5] B. § 100. 4. d. Kr. § 53. 1. 1.

τἆλλα σοι[6], ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχει· ἀλλὰ τί δεῖ σε ὁρᾶν; καὶ ταῦτα, ἔφη, οἶδ᾽ ὅτι δι᾽ ἐμὲ οὐχ ἥκιστα ἔπαθεν, ἴσως δὲ καὶ διὰ σέ, ὦ Κῦρε, οὐδὲν ἧττον. Ἐγώ τε γὰρ ἡ μωρὰ πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ οὕτω ποιεῖν, ὅπως σοι φίλος ἄξιος λόγου φανείη[7]· αὐτός τε οἶδ᾽ ὅτι οὗτος οὐ τοῦτο ἐνενόει, ὅ τι πείσοιτο, ἀλλὰ τί ἂν ποιήσας σοι χαρίσαιτο[8]. Καὶ γὰρ οὖν[9], ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμπτως τετελεύτηκεν, ἐγὼ δ᾽ ἡ παρακελευομένη[10] ζῶσα παρακάθημαι. 11 Καὶ ὁ Κῦρος χρόνον μέν τινα σιωπῇ κατεδάκρυσεν, ἔπειτα δὲ ἐφθέγξατο· Ἀλλ᾽ οὗτος μὲν δή, ὦ γύναι, ἔχει τὸ κάλλιστον τέλος· νικῶν γὰρ τετελεύτηκε· σὺ δὲ λαβοῦσα τοῖσδε ἐπικόσμει αὐτὸν τοῖς παρ᾽ ἐμοῦ (παρῆν δὲ ὁ Γωβρύας καὶ ὁ Γαδάτας πολὺν καὶ καλὸν κόσμον φέροντες)· ἔπειτα δ᾽, ἔφη, ἴσθι ὡς οὐδὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μνῆμα πολλοὶ χώσουσιν ἀξίως ἡμῶν, 12 καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ, ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Καὶ σὺ δέ, ἔφη, οὐκ ἔρημος ἔσει, ἀλλ᾽ ἐγώ σε καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τἆλλα[11] τιμήσω καὶ συστήσω[12] ὅστις ἀποκομιεῖ σε, ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλωσον πρὸς ἐμέ, πρὸς ὅντινα χρῄζεις κομισθῆναι. 13 Καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν· Ἀλλὰ[13] θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐ[14] μή σε κρύψω, πρὸς ὅντινα βούλομαι ἀφικέσθαι.

14 Ὁ μὲν δὴ ταῦτ᾽ εἰπὼν ἀπῄει, κατοικτίρων τήν τε γυναῖκα, οἵου[15] ἀνδρὸς στέροιτο, καὶ τὸν ἄνδρα, οἵαν γυναῖκα καταλιπὼν οὐκέτ᾽ ὄψοιτο. Ἡ δὲ γυνὴ τοὺς μὲν εὐνούχους ἐκέλευσεν ἀποστῆναι, ἕως ἄν, ἔφη, τόνδ᾽ ἐγὼ ὀδύρωμαι ὡς βούλομαι· τῇ δὲ τροφῷ εἶπε παραμένειν, καὶ

ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι αὐτήν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἑνὶ ἱματίῳ. Ἡ δὲ τροφὸς πολλὰ ἱκετεύουσα μὴ ποιεῖν τοῦτο, ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυε καὶ χαλεπαίνουσαν ἑώρα, ἐκάθητο κλαίουσα. Ἡ δὲ ἀκινάκην πάλαι παρεσκευασμένη σφάττει ἑαυτὴν καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στέρνα τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνησκεν. Ἡ δὲ τροφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν ἄμφω, ὥσπερ ἡ Πάνθεια ἐπέστειλεν. Ὁ δὲ Κῦρος ὡς ᾔσθετο τὸ ἔργον τῆς 15 γυναικός, ἐκπλαγεὶς ἵεται, εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι. Οἱ δὲ εὐνοῦχοι ἰδόντες τὸ γεγενημένον, τρεῖς ὄντες, σπασάμενοι καὶ αὐτοὶ τοὺς ἀκινάκας ἀποσφάττονται, οὗπερ ἔταξεν αὐτούς, ἑστηκότες. Ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἐπλησίασε τῷ πάθει, 17 θαυμάσας τε τὴν γυναῖκα καὶ κατολοφυράμενος ἀπῄει· καὶ τούτων ᾗ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν πάντων τῶν καλῶν, καὶ τὸ μνῆμα ὑπερμέγεθες ἐχώσθη, ὥς φασιν.[16]

8) Eroberung Babylons. (Cyrop. VII. 4. 5.)

1. Κῦρος δὲ ὡρμᾶτο ἐκ Σάρδεων, φρουρὰν μὲν πεζὴν καταλιπὼν πολλὴν ἐν Σάρδεσι, Κροῖσον δ᾽ ἔχων, ἄγων δὲ πολλὰς ἁμάξας πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χρημάτων[1]. Ἧκε δὲ καὶ ὁ Κροῖσος γεγραμμένα ἔχων ἀκριβῶς ὅσα ἐν ἑκάστῃ ἦν τῇ ἁμάξῃ, καὶ διδοὺς τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα εἶπε· Ταῦτα, ἔφη, ἔχων, ὦ Κῦρε, εἴσει τόν τέ σοι ὀρθῶς 15 ἀποδιδόντα[2] ἃ ἄγει, καὶ τὸν μή. Καὶ ὁ Κῦρος ἔλεξεν· Ἀλλὰ σὺ μὲν καλῶς ἐποίεις, ὦ Κροῖσε, προνοῶν[3]· ἔμοιγε μέντοι ἄξουσι τὰ χρήματα, οἵπερ καὶ ἔχειν αὐτὰ ἄξιοί εἰσιν· ὥστε, ἤν τι καὶ κλέψωσι, τῶν[4] ἑαυτῶν κλέψονται.

---

[6] [illegible] — [7] Eintritt [illegible] einem [illegible] Cyrop. Abschn. I. N. 15). — [8] Vergl. Abschn. [illegible] Nom. 29). — [9] Und darum nun. — [10] Part. Impf. — [11] [illegible] weiter oben [illegible] von den Umständen. — [12] [illegible] weil es schon in diesem enthalten ist. — [13] Supplire [illegible] — [14] [illegible] R. § 155. 7. M. § 517. A. Anm. B. § 148. A. 6. [illegible] Kr. § 53. 7. 6. — [15] [illegible] Der Grieche [illegible] denkt sich als indir. Frage (Ausruf).

[16] Ein Gemälde der sterbenden Panthea beschreibt Philostrat [illegible]

[1] Genitiv des Inhalts, R. § 108. 6. ohne Artikel, Kr. § 47. 8. 4. 5. [illegible] — [2] [illegible] — [3] ὅτι προνοεῖς, Matth. §. 554. — [4] Gen. part. von τὰ ἑαυτῶν. Ueber die Häufung verschiedener Genitivi Kr. § 47. 9. A. 8.

Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις καὶ
τοῖς ἄρχουσιν, ὅπως εἰδεῖεν τῶν ἐπιτρόπων ἅ τε δέοι
14 αὐτοῖς ἀποδιδοῖεν, ἅ τε μή. Ἦγε δὲ καὶ Λυδῶν οὓς μὲν
ἑώρα καλλωπιζομένους καὶ ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ἅρμασι
καὶ πάντα πειρωμένους ποιεῖν, ὅ τι⁵) ᾤοντο αὐτῷ χαριεῖσθαι,
τούτους μὲν σὺν τοῖς ὅπλοις· οὓς δὲ ἑώρα ἀχαρίτως
ἑπομένους, τοὺς μὲν ἵππους αὐτῶν παρέδωκε Πέρσαις τοῖς
πρώτοις⁶) συστρατευομένοις, τὰ δὲ ὅπλα κατέκαυσε· σφενδόνας
δὲ καὶ τούτους ἠνάγκασεν ἔχοντας ἕπεσθαι. Καὶ πάντας
15 δὲ τοὺς ἀνόπλους τῶν ὑποχειρίων γενομένων σφενδονᾶν
ἠνάγκαζε μελετᾶν, νομίζων τοῦτο τὸ ὅπλον δουλικώτατον
εἶναι· σὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ δυνάμει μάλα ἔστιν ἔνθα⁷) ἰσχυρῶς
ὠφελοῦσι σφενδονῆται παρόντες, αὐτοὶ δ' καθ' ἑαυτοὺς
οὐδ' ἂν οἱ πάντες σφενδονῆται μείνειαν πάνυ ὀλίγους ὁμόσε
ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις.

16 Ὡρμᾶτο δὲ ἐπὶ Βαβυλῶνος⁸)· κατεστρέψατο μὲν
Φρύγας τοὺς ἐν τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, κατεστρέψατο δὲ Καππαδόκας,
ὑποχειρίους δὲ ἐποιήσατο Ἀραβίους⁹). Ἐξώπλισε
δὲ ἀπὸ πάντων τούτων Πέρσας μὲν ἱππέας οὐ μείους
τετρακισμυρίους, πολλοὺς δὲ ἵππους τῶν αἰχμαλώτων καὶ
πᾶσι τοῖς συμμάχοις διέδωκε· καὶ πρὸς Βαβυλῶνα ἀφικνεῖτο
παμπόλλους μὲν ἱππέας ἔχων, παμπόλλους δὲ τοξότας καὶ
ἀκοντιστάς, σφενδονήτας δὲ ἀναριθμήτους.

1 Ἐπεὶ δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ἦν ὁ Κῦρος, περιέστησε μὲν
πᾶν τὸ στράτευμα περὶ τὴν πόλιν· ἔπειτα αὐτὸς περιήλαυνε
τὴν πόλιν σὺν τοῖς φίλοις τε καὶ ἐπικαιρίοις τῶν
2 συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ κατεθεάσατο τὰ τείχη, ἀπάγειν παρεσκευάσατο
τὴν στρατιὰν ἀπὸ τῆς πόλεως· ἐξελθὼν δέ τις
αὐτόμολος ἔλεγεν, ὅτι ἐπιτίθεσθαι μέλλοιεν αὐτῷ, ὁπότε

---

⁵) Das collektive ὅ τι, [illegible] steht häufig im Sing., auch wenn es sich auf einen Plural bezieht. M. § 473. Kr. § 58, 4. 5. — ⁶) Gegenüber den Assyrern. — ⁷) Adv. = ἐνίοτε; [illegible] Abschn. 3 Note ⁹) und ¹⁰). — ⁸) Abschn. 1. III. N. ⁴⁹); [illegible] Kr. § 48 [illegible] 3 u. §. 46. 5. 3. — ⁹) Die Araber in Mesopotamien, von den Griechen σκηνῖται (Zeltaraber) genannt.

ἀπάγοι τὸ στράτευμα· κατανοουμένοις γάρ, ἔφη, αὐτοῖς ἀπὸ
τοῦ τείχους ἀσθενὴς ἐδόκει εἶναι ἡ φάλαγξ. Καὶ οὐδὲν
θαυμαστὸν ἦν οὕτως ἔχειν· περὶ γὰρ πολὺ τεῖχος κυκλουμένοις¹⁰)
ἀνάγκη ἦν ἐπ' ὀλίγων τὸ βάθος γενέσθαι τὴν
φάλαγγα. Ἀκούσας οὖν ὁ Κῦρος ταῦτα, στὰς κατὰ μέσον 3
τῆς αὑτοῦ στρατιᾶς σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν παρήγγειλεν ἀπὸ
τοῦ ἄκρου¹¹) ἑκατέρωθεν τοὺς ὁπλίτας ἀναπτύσσοντας τὴν
φάλαγγα πορεύεσθαι παρὰ τὸ ἑστηκὸς¹²) τοῦ στρατεύματος,
ἕως γένοιτο ἑκατέρωθεν τὸ ἄκρον κατ' αὐτὸν¹³) καὶ κατὰ
τὸ μέσον. Οὕτως οὖν ποιούντων¹⁴), οἵ τε μένοντες εὐθὺς
θαρραλεώτεροι ἐγίγνοντο, ἐπὶ διπλασίου τὸ βάθος γιγνόμενοι·
οἵ τ' ἀπιόντες¹⁵) ὡσαύτως θαρραλεώτεροι· εὐθὺς
γὰρ οἱ μένοντες αὐτῶν πρὸς τοὺς πολεμίους ἐγίγνοντο.
Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι¹⁵) ἑκατέρωθεν συνῆψαν τὰ ἄκρα,
ἔστησαν ἰσχυρότεροι γεγενημένοι, οἵ τε ἀπεληλυθότες διὰ
τοὺς ἔμπροσθεν, οἵ τ' ἔμπροσθεν διὰ τοὺς ὄπισθεν προσγεγενημένους.
Ἀναπτυχθείσης δὲ οὕτω τῆς φάλαγγος, 5
ἀνάγκη τοὺς πρώτους ἀρίστους εἶναι καὶ τοὺς τελευταίους,
ἐν μέσῳ δὲ τοὺς κακίστους τετάχθαι· ἡ δ' οὕτως ἔχουσα
τάξις καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐδόκει εὖ παρεσκευάσθαι καὶ
πρὸς τὸ μὴ φεύγειν. Καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ καὶ οἱ γυμνῆτες
οἱ ἀπὸ τῶν κεράτων ἀεὶ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο τοῦ ἄρχοντος,
ὅσῳ ἡ φάλαγξ βραχυτέρα ἐγίγνετο ἀναδιπλουμένη.
Ἐπεὶ δὲ οὕτω συνεσπειράθησαν, ἀπῇσαν, ἕως μὲν ἐξικνεῖτο
τὰ βέλη ἀπὸ τοῦ τείχους, ἐπὶ πόδα¹⁶)· ἐπεὶ δὲ ἔξω βελῶν
ἐγένοντο, στραφέντες καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα βήματα
προϊόντες μετεβάλλοντο ἐπ' ἀσπίδα¹⁷) καὶ ἵσταντο πρὸς
τὸ τεῖχος βλέποντες· ὅσῳ δὲ προσωτέρω ἐγίγνοντο, τοσῷδε

---

¹⁰) gew. nach. zu τὴν φάλαγγα = ὅτε ἐκυκλοῦντο. — ¹¹) [illegible] — ¹²) [illegible] die Mitte nämlich. — ¹³) wo Er stand, d. h. hinter [illegible] Mittelreihen. — ¹⁴) Bedingungssatz: εἰ [illegible] ἐποίουν, so mussten sie [illegible] Aor. [illegible] (Aor.) von der wirklichen Ausführung. ¹⁵) Die Rotten aus der Fronte, welche die Schwenkung von den beiden Flanken nach hinten gemacht hatten. — ¹⁶) pedem referentes. Abschn. 6. III. N. ⁴⁹). — ¹⁷) nach der Schildseite, d. i. linksum.

μαλακώτερον μετεβάλλοντο· ἐπεὶ δ᾽ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἔδοξαν
εἶναι, ξυνεῖρον ἀπιόντες, ἔστε ἐπὶ ταῖς σκηναῖς ἐγένοντο.

7 II. Ἐπεὶ δὲ κατεστρατοπεδεύσαντο, συνεκάλεσεν ὁ Κῦ-
ρος τοὺς ἐπικαιρίους καὶ ἔλεξεν· Ἄνδρες σύμμαχοι, τεθεά-
μεθα μὲν κύκλῳ τὴν πόλιν· ἐγὼ δέ, ὅπως μὲν ἄν τις τείχη
οὕτως ἰσχυρὰ καὶ ὑψηλὰ προσμαχόμενος ἕλοι[18], οὐκ ἐνο-
ρᾶν μοι δοκῶ· ὅσῳ δὲ πλείονες ἄνθρωποι ἐν τῇ πόλει εἰσίν,
ἐπείπερ οὐ μάχονται ἐξιόντες, τοσούτῳ ἂν θᾶττον λιμῷ
αὐτοὺς ἡγοῦμαι ἁλῶναι. Εἰ μή τιν᾽ οὖν ἄλλον τρόπον
ἔχετε λέγειν, τούτῳ πολιορκητέους φημὶ εἶναι τοὺς ἄνδρας.
8 Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν· Ὁ δὲ ποταμός, ἔφη, οὗτος οὐ
διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ, πλάτος ἔχων πλεῖον ἢ ἐπὶ δύο
στάδια; Ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Γωβρύας· καὶ βάθος γε, ὡς
οὐδ᾽ ἂν δύο ἄνδρες, ὁ ἕτερος ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἑστηκώς, τοῦ
ὕδατος ὑπερέχοιεν· ὥστε τῷ ποταμῷ ἔτι ἰσχυροτέρα ἐστὶν
9 ἡ πόλις ἢ τοῖς τείχεσι. Καὶ ὁ Κῦρος, Ταῦτα μέν, ἔφη,
ὦ Χρυσάντα, ἐῶμεν, ὅσα κρείττω ἐστὶ τῆς ἡμετέρας δυ-
νάμεως· διαμετρησαμένους δὲ χρὴ ὡς τάχιστα τὸ μέρος[19]
ἑκάστους ἡμῶν ὀρύττειν τάφρον ὡς πλατυτάτην καὶ βαθυ-
τάτην, ὅπως ὅτι ἐλαχίστων ἡμῖν τῶν φυλάκων δέῃ. Οὕτω
10 δὴ κύκλῳ διαμετρήσας περὶ τὸ τεῖχος, ἀπολιπὼν ὅσον[20]
τύρσεσι μεγάλαις ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, ὤρυττεν ἔνθεν καὶ
ἔνθεν τοῦ τείχους τάφρον ὑπερμεγέθη, καὶ τὴν γῆν ἀνέβαλ-
11 λον πρὸς ἑαυτούς.[21] Καὶ πρῶτον μὲν πύργους ἐπὶ τῷ πο-
ταμῷ ᾠκοδόμει, φοίνιξι[22] θεμελιώσας οὐ μεῖον ἢ πλε-
θριαίοις· εἰσὶ γὰρ καὶ μείζονες ἢ τοσοῦτοι τὸ μῆκος πεφυ-
κότες· καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι οἱ φοίνικες ὑπὸ βάρους ἄνω

---

[18] Indirecte Frage, mit Opt. potent. — Die Mauer war nach Herodot (I. 178.) ein Viereck von 480 (nach Ktesias 360) Stadien oder 12 (9) geographischen Meilen im Umfange, 200 Ellen (Fuss) hoch und über 30 Fuss breit. Vgl. Ukert Geogr. I, 2. S. [illegible] — [19] [illegible] — [20] sc. [illegible] — [21] [illegible] — [22] [illegible] Strabo.

κυρτοῦνται, ὥσπερ οἱ ὄνοι οἱ κανθήλιοι. Τούτους δ᾽ ὑπε- 12
τίθει τούτου ἕνεκα, ὅπως ὅτι μάλιστα ἐοίκοι πολιορκήσειν
παρασκευαζομένῳ, ὡς[23], εἰ καὶ διαφύγοι ὁ ποταμὸς εἰς
τὴν τάφρον, μὴ ἀνέλοι τοὺς πύργους. Ἀνίστη δὲ καὶ ἄλ-
λους πολλοὺς πύργους ἐπὶ τῆς ἀμβολάδος γῆς, ὅπως ὅτι
πλεῖστα φυλακτήρια εἴη. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἐποίουν· οἱ 13
δ᾽ ἐν τῷ τείχει κατεγέλων τῆς πολιορκίας, ὡς ἔχοντες τὰ
ἐπιτήδεια πλέον ἢ εἴκοσιν ἐτῶν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ
Κῦρος τὸ στράτευμα κατένειμε δώδεκα μέρη[24], ὡς μῆνα
τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕκαστον τὸ μέρος φυλάξον[25]. Οἱ δ᾽ αὖ Βα- 14
βυλώνιοι, ἀκούσαντες ταῦτα, πολὺ ἔτι μᾶλλον τούτου κα-
τεγέλων, ἐννοούμενοι εἰ[26] σφᾶς Φρύγες καὶ Λυδοὶ καὶ
Ἀράβιοι καὶ Καππαδόκαι φυλάξοιεν, οὓς σφίσιν ἐνόμιζον
πάντας εὐμενεστέρους εἶναι ἢ Πέρσαις.
Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμέναι ἦσαν. Ὁ δὲ 15
Κῦρος, ἐπειδὴ ἑορτὴν ἐν τῇ Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι[27],
ἐν ᾗ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κω-
μάζουσιν, ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὼν
πολλοὺς ἀνθρώπους ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους τὰς πρὸς
τὸν ποταμόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς 16
τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί, ἡ δὲ διὰ τῆς πόλεως τοῦ
ποταμοῦ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐγίγνετο. Ὡς δὲ τὸ 17
τοῦ ποταμοῦ οὕτως ἐπορσύνετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος
Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων εἰς δύο[28] ἄγον-
τες τὴν χιλιοστὺν παρεῖναι πρὸς αὐτόν, τοὺς δ᾽ ἄλλους
συμμάχους κατ᾽ οὐρὰν τούτων ἕπεσθαι ᾗπερ πρόσθεν[29]

---

[23] ὡς [illegible] abhängig von ἐοίκοι und πολιορκήσειν, das auch in παρασκευαζομένῳ liegt. — Die ganze Veranstaltung ist nemlich nur zum Schein, um die Augen der Babylonier von der wahren Absicht des Cyrus abzulenken. — Uebrigens giebt es auch Beispiele, dass zwei getrennte Finalsätze von einem Verbum abhängen, wovon Bornemann Dem. p. Cor. pag. 279, 9 [illegible] — πολιορκ. Der Inf. fut. häufig beim Begriff des Vorhabens etc. B. §. 116. A. 7. Kr. §. 53. 7. 11. — [24] B. §. 104. A. 11. Kr. §. 46. 14. — [25] Abschn. 1. I. Note 59). — [26] = ὅτι. B. §. 121. A. 5. B. §. 149. S. 433. Kr. §. 65. 5. 7. — [27] Mittelbare Wahrnehmung. Inf. Abschn. 5. N. 7) — [28] Abschn. 3. N. 56) — [29] sc. τεταγμένοι ἦσαν.

συντεταγμένους. Οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο· ὁ δέ, καταβιβάσας εἰς
τὸ ξηρὸν τοῦ ποταμοῦ τοὺς ἱππέας καὶ πεζοὺς καὶ τινὰς
ἐκέλευσε σκέψασθαι, εἰ πορεύσιμον εἴη τὸ ἔδαφος
τοῦ ποταμοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλαν ὅτι πορεύσιμον εἴη,
ἐνταῦθα δὴ συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν καὶ τῶν
ἱππέων ἔλεξε τοιάδε·

20 Ἄνδρες, ἔφη, φίλοι, ὁ μὲν ποταμὸς ἡμῖν παρακεχώρηκε
τῆς εἰς τὴν πόλιν ὁδοῦ· ἡμεῖς δὲ θαρροῦντες εἰσίωμεν
μηδὲν φοβούμενοι εἴσω, ἐνθυμούμενοι ὅτι οὗτοι, ἐφ'
οὓς νῦν πορευσόμεθα, ἐκεῖνοί εἰσιν οὓς ἡμεῖς καὶ συμμάχους
πρὸς ἑαυτοῖς ἔχοντας καὶ ἐγρηγορότας ἅπαντας καὶ
νήφοντας καὶ ἐξωπλισμένους καὶ συντεταγμένους ἐνικῶμεν·
21 νῦν δ' ἐπ' αὐτοὺς ἴμεν, ἐν ᾧ[30] πολλοὶ μὲν αὐτῶν καθεύδουσι,
πολλοὶ δ' αὐτῶν μεθύουσι, πάντες δὲ ἀσύντακτοί
εἰσιν· ὅταν δὲ καὶ αἴσθωνται ἡμᾶς ἔνδον ὄντας[31], πολὺ
ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν ἀχρεῖοι ἔσονται ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαι.
22 Εἰ δέ τις τοῦτο ἐνθυμεῖται, ὃ δὴ λέγεται[32] φοβερὸν εἶναι
τοῖς εἰς πόλιν εἰσιοῦσι, μὴ ἐπὶ τὰ τέγη ἀναβάντες βάλλωσιν
ἔνθεν καὶ ἔνθεν, τοῦτο[33] μάλιστα θαρρεῖτε· ἢν γὰρ
ἀναβῶσί τινες ἐπὶ τὰς οἰκίας, ἔχομεν σύμμαχον θεὸν
Ἥφαιστον. Εὔφλεκτα δὲ τὰ πρόθυρα αὐτῶν, φοίνικος[34]
μὲν τὰ θύρετρα πεποιημένα, ἀσφάλτῳ δὲ ἐκκαύματι κεχρισμένα.
23 Ἡμεῖς δ' αὖ πολλὴν μὲν δᾷδα ἔχομεν, ἣ ταχὺ
πολὺ πῦρ τέξεται, πολλὴν δὲ πίτταν καὶ στυππεῖον, ἃ ταχὺ
παρακαλεῖ πολλὴν φλόγα· ὥστε ἀνάγκην εἶναι ἢ φεύγειν
ταχὺ τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν[35] ἢ ταχὺ κατακεκαῦσθαι.
24 Ἀλλ' ἄγετε, λαμβάνετε τὰ ὅπλα· ἡγήσομαι δ' ἐγὼ σὺν
τοῖς θεοῖς.

Ὑμεῖς δέ, ἔφη, ὦ Γαδάτα καὶ Γωβρύα, δείξατε τὰς
ὁδούς· ἴστε γάρ· ὅταν δ' ἐντὸς γενώμεθα, τὴν ταχίστην

---

[30] sc. χρόνῳ. — [31] Note [29]) zu Isocr. — [32] Die bekannte ängstliche Gefahr. — [33] Acc. adv. B. § 101. 10. Kr. § 46. 3. 9 (2. 2.): in dieser Hinsicht, deshalb. — [34] Genitiv des Stoffes. B. § 108. 6. Kr. § 47. 8 (9.). — [35] Anstatt ἐκ; von der Attraction der Ortsbezeichnung zum Verbum. Abschn. I. N. [21]).

ἄγετε ἐπὶ τὰ βασίλεια. Καὶ μήν, ἔφασαν οἱ ἀμφὶ τὸν 25
Γωβρύαν[36], οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν, εἰ καὶ ἄκλειστοι αἱ
πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου εἶεν· ὡς[37] ἐν κώμῳ δοκεῖ ἡ πόλις
πᾶσα εἶναι τῇδε τῇ νυκτί. Φυλακῇ μέντοι πρὸ τῶν
πυλῶν ἐντευξόμεθα· ἔστι γὰρ ἀεὶ τεταγμένη. Οὐκ ἂν
μέλλειν δέοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀλλ' ἰέναι, ἵνα ἀπαρασκεύους
ὡς μάλιστα λάβωμεν τοὺς ἄνδρας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐρρήθη, ἐπορεύοντο· τῶν δὲ ἀπαντώντων 26
οἱ μὲν ἀπέθνῃσκον παιόμενοι, οἱ δ' ἔφευγον πάλιν
εἴσω, οἱ δ' ἐβόων. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν συνεβόων
αὐτοῖς, ὡς κωμασταὶ ὄντες καὶ αὐτοί· καὶ ἰόντες ᾗ ἐδύναντο,
ὡς τάχιστα ἐπὶ τοῖς βασιλείοις ἐγένοντο. Καὶ οἱ 27
μὲν σὺν τῷ Γωβρύᾳ καὶ Γαδάτᾳ τεταγμένοι κεκλεισμένας
εὑρίσκουσι τὰς πύλας τοῦ βασιλείου· οἱ δ' ἐπὶ τοὺς φύλακας
ταχθέντες ἐπεισπίπτουσιν αὐτοῖς πίνουσι πρὸς φῶς
πολὺ καὶ εὐθὺς ὡς πολεμίοις ἐχρῶντο. Ὡς δὲ κραυγὴ καὶ 28
κτύπος ἐγίγνετο, αἰσθόμενοι οἱ ἔνδον τοῦ θορύβου, κελεύσαντος
τοῦ βασιλέως σκέψασθαι τί εἴη τὸ πρᾶγμα, ἐκθέουσί
τινες[38] ἀνοίξαντες τὰς πύλας. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γαδάταν 29
ὡς εἶδον τὰς πύλας χαλώσας, εἰσπίπτουσι καὶ τοῖς πάλιν
φεύγουσιν εἴσω ἐφεπόμενοι καὶ παίοντες ἀφικνοῦνται πρὸς
τὸν βασιλέα, καὶ ἤδη ἑστηκότα αὐτὸν καὶ ἐσπασμένον[39], 30
ὃν εἶχεν, ἀκινάκην εὑρίσκουσι. Καὶ τοῦτον μὲν[40] οἱ σὺν
Γαδάτᾳ καὶ Γωβρύᾳ πολλοὶ ἐχειροῦντο· καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
δὲ ἀπέθνῃσκον, ὁ μὲν προβαλλόμενός τι, ὁ δὲ φεύγων, ὁ δέ
γε καὶ ἀμυνόμενος ὅτῳ ἐδύνατο. Ὁ δὲ Κῦρος διέπεμπε 31
τὰς τῶν ἱππέων τάξεις κατὰ τὰς ὁδοὺς καὶ προεῖπεν, οὓς
μὲν ἔξω λαμβάνοιεν, κατακαίνειν, τοὺς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις
κηρύττειν τοὺς Συριστὶ ἐπισταμένους[41] ἔνδον μένειν· εἰ
δέ τις ἔξω ληφθείη, ὅτι θανατώσοιτο.

---

[36] B. § 98. A. 10. Kr. § 50. 5. 6. (4. 4.). — [37] sosehr. — [38] Mech. § 319. Partitive Apposition: Kr. § 57. 8, A. B. § 131. A. 2. fin. — [39] Med. mit activer Bedeutung. — [40] Belsazar, Dan. 5. 30. Nabonnedus Herod. I. 188. Die Eroberung fällt in das Jahr 536 v. Ch. — [41] τ. Σ. ἐπιστ., ἱππέας ist Subject zu κηρύττειν, wovon abhängt: τοὺς δ' ἐν…

32 Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν. Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας
ἧκον· καὶ θεοῖς μὲν πρῶτον προσεκύνουν, ὅτι τετιμωρημένοι
ἦσαν τὸν ἀνόσιον βασιλέα· ἔπειτα δὲ Κύρου κατεφίλουν
καὶ χεῖρας καὶ πόδας, πολλὰ δακρύοντες ἅμα[42]
33 χαρᾷ καὶ εὐφραινόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ
ᾔσθοντο οἱ τὰς ἄκρας ἔχοντες ἑαλωκυῖάν τε τὴν πόλιν καὶ
34 τὸν βασιλέα τεθνηκότα, παραδιδόασι καὶ τὰς ἄκρας. Ὁ
δὲ Κῦρος τὰς μὲν ἄκρας εὐθὺς παρελάμβανε, καὶ φρουράρχους
τε καὶ φρουροὺς εἰς ταύτας ἀνέπεμπε· τοὺς δὲ
τεθνηκότας θάπτειν ἐφῆκε τοῖς προσήκουσι· τοὺς δὲ κήρυκας
κηρύττειν ἐκέλευσεν, ἀποφέρειν πάντας τὰ ὅπλα
Βαβυλωνίους· ὅπου δὲ ληφθήσοιτο ὅπλα ἐν οἰκίᾳ, προηγόρευεν,
ὡς πάντες οἱ ἔνδον ἀποθανοῖντο. Οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον·
ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα μὲν εἰς τὰς ἄκρας κατέθετο,
35 ὡς εἴη ἕτοιμα, εἴ τι δέοι χρῆσθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα
ἐπέπρακτο, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας, ὡς δοριαλώτου
τῆς πόλεως οὔσης[43], ἀκροθίνια τοῖς θεοῖς καὶ τεμένη
ἐκέλευσεν ἐξελεῖν· ἐκ τούτου δὲ καὶ οἰκίας διεδίδου
καὶ ἀρχεῖα τούτοις, οὕσπερ κοινῶνας ἐνόμιζε τῶν κατεπραγμένων·
καὶ οὕτω διένειμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο[44], τὰ κράτιστα
τοῖς ἀρίστοις. Εἰ δέ τις οἴοιτο μεῖον ἔχειν, διδάσκειν
36 προσιόντας[45] ἐκέλευε. Προεῖπε δὲ Βαβυλωνίοις μὲν
τὴν γῆν ἐργάζεσθαι καὶ τοὺς δασμοὺς ἀποφέρειν καὶ θεραπεύειν
τούτους οἷς ἕκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρσας δὲ
τοὺς κοινῶνας[46] καὶ τῶν συμμάχων ὅσοι μένειν ᾑροῦντο
παρ' αὐτῷ, ὡς δεσπότας ὧν[47] ἔλαβον προηγόρευε διαλέγεσθαι[48].

μετα. — [42] zum Part. gehörig. — [43] quoniam — esset, subjectiver Causalsatz. R. §. 131. A. 3. Kr. §. 56. 12. 2 (11. 2). — [44] in einer früheren Versammlung des Heeres (nach griech. Sitte). — [45] προσιόντας καὶ διδάσκειν (δηλοῦν), ὅτι μεῖον (τοῦ δέοντος) ἔχοιεν. Τὶς ist collectiv genommen. Kr. §. 58. 4. 5. — [46] sc. τῶν αὐτῷ κατεπεπραγμένων, wie vorher. — [47] τούτων, οὓς δούλους ἔλαβον. Ὡς δεσπ. „im Tone des Gebieters." — [48] sc. αὐτοῖς.

9) Herrschaft und Ende. (Cyrop. VIII. 5. 17—28. 6. 19—22. 8. 1. 2. 13—23. u. 7. 1—fin.)

1. Ἐπεὶ δὲ κατεστήσατο τὴν ἐν Βαβυλῶνι ἀρχήν, τρέπεται 17
ὁ Κῦρος πρὸς Κυαξάρην. Ἐπεὶ δὲ ἠσπάσαντο ἀλλήλους,
πρῶτον μὲν δὴ ὁ Κῦρος εἶπε τῷ Κυαξάρῃ, ὅτι
οἶκος αὐτῷ ἐξῃρημένος εἴη ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀρχεῖα[1], ὅπως
ἔχῃ[2], καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ, εἰς οἰκεῖα κατάγεσθαι· ἔπειτα
δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. Ὁ δὲ 18
Κυαξάρης ταῦτα μὲν ἐδέχετο, προσέπεμψε δὲ αὐτῷ τὴν
θυγατέρα, στέφανόν τε χρυσοῦν καὶ ψέλια φέρουσαν καὶ
στρεπτὸν καὶ στολὴν Μηδικὴν ὡς δυνατὸν καλλίστην. Καὶ 19
ἡ μὲν δὴ παῖς ἐστεφάνου τὸν Κῦρον· ὁ δὲ Κυαξάρης εἶπε,
Δίδωμι δέ σοι, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ αὐτὴν ταύτην γυναῖκα,
ἐμὴν οὖσαν θυγατέρα· καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ ἔγημε τὴν τοῦ
ἐμοῦ πατρὸς θυγατέρα, ἐξ ἧς σὺ ἐγένου. Αὕτη δέ ἐστιν,
ἣν σὺ πολλάκις παῖς ὤν, ὅτε παρ' ἡμῖν ἦσθα, ἐτιθηνήσω·
καὶ ὁπότε τις ἐρωτῴη αὐτήν, τίνι γαμοῖτο[3], ἔλεγεν
ὅτι Κύρῳ. Ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ φερνὴν Μηδίαν
τὴν πᾶσαν· οὐδὲ γάρ ἐστί μοι ἄρρην παῖς. Ὁ μὲν οὕτως 20
εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος ἀπεκρίνατο, Ἀλλ', ὦ Κυαξάρη, τό τε
γένος ἐπαινῶ καὶ τὴν παῖδα καὶ τὰ δῶρα· βούλομαι δέ,
ἔφη, σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ καὶ τῇ τῆς μητρὸς ταῦτά
σοι συναινέσαι. Εἶπε μὲν οὖν οὕτως ὁ Κῦρος· ὅμως δὲ
τῇ παιδὶ πάντα ἐδωρήσατο ὁπόσα ᾤετο καὶ τῷ Κυαξάρῃ
χαρίζεσθαι. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἐς Πέρσας ἐπορεύετο.

Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τοῖς Περσῶν ὁρίοις ἐγένετο πορευόμενος, 21
τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς
φίλοις εἰς τὴν πόλιν[4] ἐπορεύετο, ἱερεῖα μὲν ἄγων ὡς[5]
πᾶσι Πέρσαις ἱκανὰ θύειν τε καὶ ἑστιᾶσθαι· δῶρα δὲ ἦγεν,
οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις

---

[1] ein Palast mit einem Hofstaat. — [2] Er kann es wirklich, wenn er kommt; daher Conj. auch in der Erzählung und nach dem Opt. R. §. 122. A. 6. B. 139. A. 1. Kr. §. 54. 8. 2. — [3] Eigentlich: cui nuptura esset. Der optativ. futuri steht aber nur selten. Kr. §. 26. 11, 13. §. 53. 7. 10 (7). — [4] Persepolis. — [5] ὥστε ἱκανὰ εἶναι.

φίλοις, οἷα δ' ἔπρεπεν ἄρχειν καὶ γεραιτέροις καὶ τοῖς
ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι Πέρσαις καὶ Περσίσιν
ὅσαπερ καὶ νῦν ἔτι δίδωσιν, ὅτανπερ ἀφίκηται βασιλεὺς
22 εἰς Πέρσας. Ἐκ δὲ τούτου συνέλεξε Καμβύσης τοὺς γεραιτέρους Περσῶν καὶ τὰς ἀρχάς, οἵπερ τῶν μεγίστων κύριοί εἰσι· παρεκάλεσε δὲ καὶ Κῦρον, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

Ἄνδρες Πέρσαι καὶ σύ, ὦ Κῦρε, ἐγὼ ἀμφοτέροις ὑμῖν
εἰκότως εὔνους εἰμί· ὑμῶν μὲν γὰρ βασιλεύω· σὺ δέ, ὦ
Κῦρε, παῖς ἐμὸς εἶ. Δίκαιος οὖν εἰμι[6], ὅσα γιγνώσκειν
23 δοκῶ ἀγαθὰ ἀμφοτέροις, ταῦτα εἰς τὸ μέσον λέγειν. Τὰ
μὲν γὰρ παρελθόντα[7], ὑμεῖς μὲν Κῦρον ηὐξήσατε στράτευμα δόντες καὶ ἄρχοντα τούτου αὐτὸν καταστήσαντες.
Κῦρος δὲ ἡγούμενος τούτου σὺν θεοῖς εὐκλεεῖς μὲν ὑμᾶς,
ὦ Πέρσαι, ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἐποίησεν, ἐντίμους δ' ἐν τῇ
Ἀσίᾳ πάσῃ· τῶν δὲ συστρατευσαμένων τοὺς μὲν ἀρίστους
καὶ πεπλούτικε[8], τοῖς δὲ πολλοῖς μισθὸν καὶ τροφὴν παρεσκεύακεν· ἱππικὸν δὲ καταστήσας Περσῶν πεποίηκε Πέρσαις
24 καὶ πεδίων εἶναι μετουσίαν. Ἢν μὲν οὖν καὶ τὸ λοιπὸν οὕτω γιγνώσκητε, πολλῶν καὶ ἀγαθῶν αἴτιοι ἀλλήλοις
ἔσεσθε. Εἰ δὲ ἢ σύ, ὦ Κῦρε, ἐπαρθεὶς ταῖς παρούσαις
τύχαις ἐπιχειρήσεις[10] καὶ Περσῶν ἄρχειν ἐπὶ πλεονεξίᾳ[9]
ὥσπερ τῶν ἄλλων, ἢ ὑμεῖς, ὦ πολῖται, φθονήσαντες τούτῳ
τῆς δυνάμεως, καταλύειν πειράσεσθε τοῦτον τῆς ἀρχῆς,
εὖ ἴστε ὅτι ἐμποδὼν ἀλλήλοις πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε.
25 Ὡς οὖν μὴ ταῦτα γίγνηται, ἀλλὰ τἀγαθά, ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη,
θύσαντας ὑμᾶς κοινῇ καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυρομένους συνθέσθαι, σὲ μέν, ὦ Κῦρε, ἤν τις ἢ ἐπιστρατεύηται χώρᾳ Περσίδι ἢ Περσῶν νόμους διασπᾶν πειρᾶται, βοηθήσειν παντὶ
σθένει· ὑμᾶς δέ, ὦ Πέρσαι, ἤν τις ἢ ἀρχῆς Κῦρον ἐπιχειρῇ

---

[6] Persönliche Construction st. δίκαιόν ἐστι. Vgl. B. § 151. I. 7. Kr. § 55, 3, 10. — [7] Acc. der Beziehung, oben Abschn. 1, II. Note 15). — [8] Ueber den Wechsel des Tempus, B. § 116, A. 3. Kr. § 53, 6, 1 (2). — [9] d. h. τυραννικῶς, vergl. Abschn. 1. II § 18, die drei letzten Sätze. — [10] Εἰ c. Ind. Fut. seq. Futuro: die einfache logische Consequenz ohne die Erwartung, dass die Bedingung eintrete. S. unten N. 35) zu diesem Abschnitt.

καταπαύειν ἢ ἀφίστασθαί τις τῶν ὑποχειρίων, βοηθήσειν
καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ Κύρῳ καθ' ὅ τι ἂν ἐπαγγέλλῃ. Καὶ
ἕως μὲν ἂν ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ γίγνεται ἡ ἐν Πέρσαις βασιλεία· 26
ὅταν δ' ἐγὼ τελευτήσω, δῆλον ὅτι Κύρου, ἐὰν ζῇ. Καὶ
ὅταν μὲν οὗτος ἀφίκηται εἰς Πέρσας, ὁσίως ἂν ὑμῖν ἔχοι,
τοῦτον θύειν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ ὑμῶν, ἅπερ νῦν ἐγὼ θύω· ὅταν
δ' οὗτος ἔκδημος ᾖ, καλῶς ἂν οἶμαι ὑμῖν ἔχειν, εἰ ἐκ τοῦ
γένους[11], ὃς ἂν δοκῇ ὑμῖν ἄριστος εἶναι, οὗτος τὰ τῶν
θεῶν ἀποτελοίη. Ταῦτα εἰπόντος Καμβύσου, συνέδοξε 27
Κύρῳ τε καὶ τοῖς Περσῶν τέλεσι· καὶ συνθέμενοι ταῦτα
τότε καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυράμενοι, οὕτω καὶ νῦν ἔτι διαμένουσι ποιοῦντες πρὸς ἀλλήλους Πέρσαι τε καὶ Βασιλεύς.
Τούτων δὲ πραχθέντων, ἀπῄει ὁ Κῦρος.

Ὡς δ' ἀπιὼν ἐγένετο ἐν Μήδοις, συνδόξαν[12] τῷ πα- 28
τρὶ καὶ τῇ μητρί, γαμεῖ τὴν Κυαξάρου θυγατέρα, ἧς ἔτι
καὶ νῦν λόγος ὡς παγκάλου γενομένης*).

II. Ἐπεὶ δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτός, συνήγειρε στρατιὰν 19
εἰς Βαβυλῶνα καὶ λέγεται αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν
ἱππέων μυριάδας, εἰς δισχίλια δὲ ἅρματα δρεπανηφόρα,
πεζῶν δὲ εἰς μυριάδας ἑξήκοντα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνε- 20
σκεύαστο αὐτῷ, ὥρμα δὴ ταύτην τὴν στρατείαν, ἐν ᾗ
λέγεται καταστρέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα Συρίαν ἐκβάντι[12*] οἰκεῖ μέχρις Ἐρυθρᾶς θαλάττης[13]. Μετὰ δὲ
ταῦτα ἡ εἰς Αἴγυπτον στρατεία λέγεται γενέσθαι, καὶ κα-

---

[11] Einer vom Geblüte (dem königlichen). — [12] Acc. abs. s. Abschn. 1, Note 17). — *) Nach der Geschichte war es, wie auch Xenophon gesteht, die Schwester des Kyaxares; womit dann freilich die Sage von der Abstammung des Cyrus von Astyages nicht wohl besteht. „Ueberwundene Völker des Orients pflegen sich in ihren Sagen immer damit zu trösten, dass sie den Sieger als einen Zweig ihres alten Königshauses darstellen, so dass doch im Grunde nur dieses in der neuen Dynastie fortbestehe. So fabeln spätere Geschichtschreiber des Orients eine ähnliche Geschichte von Eskander Dsulkarnein (Alexander d. Gr.)." Leo, Universalgeschichte I. 2te Aufl. S. 117. N. 7*). Ebenso machten sich mehrere überwundene Völker die Ehre streitig, dass Cyrus aus ihrem Königsstamme geheirathet habe. — 12*) = ἐκβάντι τῆς Συρίας, cum discesseris e Syria. — [13] Der indische Ocean.

ταστρέψασθαι [14] Αἴγυπτον. Καὶ ἐκ τούτου τὴν ἀρχὴν
ὥριζεν αὐτῷ πρὸς ἕω μὲν ἡ Ἐρυθρὰ θάλαττα, πρὸς
ἄρκτον δὲ ὁ Εὔξεινος πόντος, πρὸς ἑσπέραν δὲ Κύπρος
καὶ Αἴγυπτος, πρὸς μεσημβρίαν δὲ Αἰθιοπία. Τούτων δὲ
τὰ πέρατα τὰ μὲν διὰ θάλπος, τὰ δὲ διὰ ψῦχος, τὰ δὲ
22 διὰ ὕδωρ, τὰ δὲ δι᾽ ἀνυδρίαν δυσοίκητα. Αὐτὸς δ᾽ ἐν
μέσῳ τούτων τὴν δίαιταν ποιησάμενος τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν
χειμῶνα χρόνον διῆγεν ἐν Βαβυλῶνι ἑπτὰ μῆνας· αὕτη
γὰρ ἀλεεινὴ ἡ χώρα· τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ τρεῖς μῆνας
ἐν Σούσοις· τὴν δὲ ἀκμὴν τοῦ θέρους δύο μῆνας ἐν Ἐκβατάνοις·
οὕτω δὴ ποιοῦντα αὐτὸν λέγουσιν ἐν ἐαρινῷ θάλπει
καὶ ψύχει διάγειν ἀεί.

Τοσαύτη δὲ γενομένη [ἡ ἀρχὴ] μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου
ἐκυβερνᾶτο· καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ᾽ ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτοῦ
παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵ τε ἀρχόμενοι Κῦρον
ὡς πατέρα ἐσέβοντο.

13 Καὶ τὸ μὲν δὴ μεγέθει δώρων περιβάλλειν πλουσιώτατον
ὄντα, οὐ θαυμαστόν· τὸ δὲ τῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ
τῶν φίλων βασιλεύοντα περιγενέσθαι, τοῦτο ἀξιολογώτερον.
Ἐκεῖνος τοίνυν λέγεται κατάδηλος εἶναι μηδενὶ
ἂν οὕτως αἰσχυνθεὶς [15] ἡττώμενος, ὡς φίλων θεραπείᾳ.
14 Καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι [16] παραπλήσια
ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ·
τόν τε γὰρ νομέα χρῆναι ἔφη εὐδαίμονα τὰ κτήνη ποιοῦντα
χρῆσθαι αὐτοῖς, ᾗ δὴ [17] προβάτων εὐδαιμονία, τόν τε βασιλέα
ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιοῦντα
χρῆσθαι αὐτοῖς. Οὐδὲν οὖν θαυμαστόν, εἴπερ [18] ταύτην
εἶχε τὴν γνώμην, τὸ φιλονείκως ἔχειν [19] πάντων [20] ἀνθρώπων
θεραπείᾳ περιγενέσθαι.

---

[14] sc. ὁ Κῦρος. — [15] Prädikat zu κατάδηλος εἶναι (B. § 129, A. 4) = ὅτι αἰσχυνθείη ἄν, wie ἡττώμενος zu αἰσχυνθείς (B. § 129, 4 a). Kr. §. 56. 15. 1. — Εἶναι mit imperf. Kr. § 53, 2. 9 (4). — Μηδενί, weil ἡττώμενος hypothetisch ist: μηδενὶ εἰ ἡττῷτο οὕτως ἂν αἰσχυνθείη. Sonst οὐ Kr. §. 67. 8. 1. Ueber das Partic. Kr. § 56. 6. 5. — [16] anstatt ὅτι ἔλεγε. Uebrigens pleonastisch, wie die Redensart λόγον λέγειν. — [17] ᾗ, ὅσον δύναται, προβ. εὐδαίμονα εἶναι. — [18] si quidem. — [19] sc. αὐτόν. — [20] zu περιγεν. Gen. comparat.

Καλὸν δὲ ἐπίδειγμα καὶ τοῦτο λέγεται Κῦρος ἐπιδεῖξαι [21] 15
Κροίσῳ, ὅτε ἐνουθέτει αὐτὸν ὡς διὰ τὸ πολλὰ διδόναι
πένης ἔσοιτο, ἐξὸν [12] αὐτῷ θησαυροὺς χρυσοῦ πλείστους
ἑνί γε ἀνδρὶ [22] ἐν τῷ οἴκῳ καταθέσθαι· καὶ [23] τὸν Κῦρον
λέγεται ἐρέσθαι, Καὶ πόσα ἂν ἤδη οἴει μοι χρήματα
εἶναι, εἰ συνέλεγον χρυσίον ὥσπερ σὺ κελεύεις, ἐξ ὅτου ἐν
τῇ ἀρχῇ εἰμι; Καὶ τὸν Κροῖσον εἰπεῖν πολύν τινα ἀριθμόν.
Καὶ τὸν Κῦρον πρὸς ταῦτα, Ἄγε δή, φάναι, ὦ 16
Κροῖσε, σύμπεμψον ἄνδρα σὺν Ὑστάσπῃ τουτῳί, ὅτῳ σὺ
πιστεύεις μάλιστα. Σὺ δέ, Ὑστάσπα, ἔφη, περιελθὼν
πρὸς τοὺς φίλους λέγε αὐτοῖς, ὅτι δέομαι χρυσίου πρὸς
πρᾶξίν τινα (καὶ γὰρ τῷ ὄντι προσδέομαι)· καὶ κέλευε
αὐτούς, ὁπόσα ἂν ἕκαστος δύνηται, πορίσαι μοι χρήματα,
γράψαντας δὲ καὶ κατασημηναμένους δοῦναι τὴν ἐπιστολὴν
[24] τῷ Κροίσου θεράποντι φέρειν. Ταῦτα δέ, ὅσα 17
ἔλεγε, καὶ γράψας καὶ σημηνάμενος ἐδίδου τῷ Ὑστάσπῃ
φέρειν πρὸς τοὺς φίλους· ἐνέγραψε δὲ πρὸς πάντας, καὶ
Ὑστάσπην ὡς φίλον αὐτοῦ δέχεσθαι. Ἐπεὶ δὲ περιῆλθε
καὶ ἤνεγκεν ὁ Κροίσου θεράπων τὰς ἐπιστολάς, ὁ μὲν δὴ
Ὑστάσπης εἶπεν· Ὦ Κῦρε βασιλεῦ, καὶ ἐμοὶ ἤδη χρὴ ὡς
πλουσίῳ χρῆσθαι· πάμπολλα γὰρ ἔχων πάρειμι δῶρα διὰ
τὰ σὰ γράμματα [25]. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Εἷς μὲν τοίνυν 18
καὶ οὗτος ἤδη θησαυρὸς ἡμῖν, ὦ Κροῖσε· τοὺς δὲ ἄλλους
καταθεῶ καὶ λόγισαι, πόσα ἐστὶν ἕτοιμα χρήματα, ἤν τι
δέωμαι χρῆσθαι. Λέγεται δὴ λογιζόμενος ὁ Κροῖσος πολλαπλάσια
εὑρεῖν ἢ ἔφη Κύρῳ ἂν εἶναι ἐν τοῖς θησαυροῖς
ἤδη, εἰ συνέλεγεν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο φανερὸν ἐγένετο, εἰπεῖν 19
λέγεται ὁ Κῦρος, Ὁρᾷς, φάναι, ὦ Κροῖσε, ὡς εἰσὶ καὶ
ἐμοὶ θησαυροί; Ἀλλὰ σὺ μὲν κελεύεις με παρ᾽ ἐμοὶ αὐτοὺς
συλλέγοντα φθονεῖσθαί τε δι᾽ αὐτοὺς καὶ μισεῖσθαι καὶ
φύλακας αὐτοῖς ἐφιστάντα μισθοφόρους τούτοις πιστεύειν·
ἐγὼ δέ, τοὺς φίλους πλουσίους ποιῶν τούτους μοι νο-

---

[21] Kr. §. 16. 5. (3). — [22] quantum quidem unus vir congerere possit. — [23] Epexegetisch: nemlich. — [24] Das Verzeichniss. — [25] ὅτι ἔγραψας, ἐμὲ ὡς φίλον σου δέχεσθαι.

μίζω θησαυροὺς καὶ φύλακας ἅμα ἐμοί τε καὶ τῶν ἡμε-
τέρων ἀγαθῶν πιστοτέρους εἶναι, ἢ εἰ φρουροὺς μισθοφό-
ρους ἐπεστησάμην[26]. Καὶ ἄλλο δέ σοι φράσω· ἐγὼ γάρ, ὦ
Κροῖσε, ἃ μὲν οἱ θεοὶ δόντες εἰς τὰς ψυχὰς τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἐποίησαν ὁμοίως πάντας πένητας[27], τούτων μὲν οὐδ'
αὐτὸς δύναμαι περιγενέσθαι, ἀλλ' εἰμὶ ἄπληστος κἀγὼ
21 ὥσπερ οἱ ἄλλοι χρημάτων· τῇδέ γε μέντοι διαφέρειν μοι
δοκῶ τῶν πλείστων, ὅτι οἱ μέν, ἐπειδὰν τῶν ἀρκούντων[28]
περιττὰ κτήσωνται, τὰ μὲν αὐτῶν κατορύττουσι, τὰ δὲ κα-
τασήπουσι, τὰ δὲ ἀριθμοῦντες καὶ μετροῦντες καὶ ἱστάντες
καὶ διαψύχοντες καὶ φυλάττοντες πράγματα ἔχουσι, καὶ
ὅμως ἔνδον ἔχοντες τοσαῦτα οὔτε ἐσθίουσι πλείω ἢ δύνανται
φέρειν (διαρραγεῖεν γὰρ ἄν), οὔτ' ἀμφιέννυνται πλείω ἢ
δύνανται φέρειν (ἀποπνιγεῖεν γὰρ ἄν)· ἀλλὰ τὰ περιττὰ
22 χρήματα πράγματα[29] ἔχουσιν. Ἐγὼ δὲ ὑπηρετῶ[29a] μὲν
τοῖς θεοῖς καὶ ὀρέγομαι ἀεὶ πλειόνων· ἐπειδὰν δὲ κτήσωμαι,
ἃ ἂν ἴδω περιττὰ ὄντα τῶν ἐμοὶ ἀρκούντων, τούτοις τάς τ'
ἐνδείας τῶν φίλων ἐξακοῦμαι καὶ πλουτίζων καὶ εὐεργετῶν
ἀνθρώπους εὔνοιαν ἐξ αὐτῶν κτῶμαι καὶ φιλίαν, καὶ ἐκ
τούτων καρποῦμαι ἀσφάλειαν καὶ εὔκλειαν, ἃ οὔτε κατασή-
πεται οὔτε ὑπερπληροῦντα[30] λυμαίνεται· ἀλλὰ ἡ εὔκλεια,
ὅσῳ ἂν πλείων ᾖ, τοσούτῳ καὶ μείζων καὶ καλλίων καὶ κου-
φοτέρα φέρειν γίγνεται, πολλάκις δὲ καὶ τοὺς φέροντας
23 αὐτὴν κουφοτέρους[31] παρέχεται. Ὅπως δὲ καὶ τοῦτο εἰ-
δῇς, ἔφη, ὦ Κροῖσε, ἐγὼ οὐ τοὺς πλεῖστα ἔχοντας καὶ φυ-
λάττοντας πλεῖστα εὐδαιμονεστάτους ἡγοῦμαι (οἱ γὰρ τὰ
τείχη φυλάττοντες οὕτω γ' ἂν εὐδαιμονέστατοι εἴησαν·
πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττουσιν)· ἀλλ' ὃς ἂν
κτᾶσθαί τε πλεῖστα δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ, χρῆσθαί τε
πλείστοις σὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέστατον
νομίζω.

---

[26] was ich nicht thue: Irreal. N. [illegible] — [27] weil Kyros [illegible] — [28] Gen. comparat. — [29] πράγματα (Mühe) „zur Last“. — [29a] „ich gehorche zwar [illegible] (vorher [illegible]) d. h. [illegible] der [illegible] Neigung“. — [30] = [illegible] — [31] [illegible] Gegensatz zu φέρειν.

III. Οὕτω δὲ τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δὴ
πρεσβύτης ὢν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἕβδομον
ἐπὶ τῆς αὑτοῦ ἀρχῆς. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ πά-
λαι δή, ὥσπερ εἰκός, ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ· ὁ δὲ Κῦρος
ἔθυσε τὰ νομιζόμενα ἱερὰ καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις
κατὰ τὰ πάτρια καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν, ὥσπερ εἰώθει.
Κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ ὄναρ εἶδε τοιόνδε· ἔδοξεν 2
αὐτῷ προσελθὼν κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον[32] εἰπεῖν,
Συσκευάζου, ὦ Κῦρε· ἤδη γὰρ εἰς θεοὺς ἄπει. Τοῦτο δὲ
ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἰδέναι ὅτι τοῦ
βίου ἡ τελευτὴ παρείη. Εὐθὺς οὖν λαβὼν ἱερεῖα ἔθυε Διί 3
τε πατρῴῳ καὶ Ἡλίῳ[33] καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἐπὶ τῶν
ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν, ὧδε ἐπευχόμενος· Ζεῦ πατρῷε
καὶ Ἥλιε καὶ πάντες θεοί, δέχεσθε τάδε καὶ τελεστήρια
πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων καὶ χαριστήρια, ὅτι ἐσημή-
νατέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οὐρανίοις[34] καὶ ἐν οἰωνοῖς
καὶ ἐν φήμαις, ἅ τ' ἐχρῆν ποιεῖν καὶ ἃ οὐκ ἐχρῆν. Πολλὴ
δ' ὑμῖν χάρις[35], ὅτι κἀγὼ ἐγίγνωσκον τὴν ὑμετέραν ἐπι-
μέλειαν καὶ οὐδεπώποτε ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ ἄνθρωπον
ἐφρόνησα. Αἰτοῦμαι δ' ὑμᾶς δοῦναι καὶ νῦν παισὶ μὲν καὶ
γυναικὶ καὶ φίλοις καὶ πατρίδι εὐδαιμονίαν, ἐμοὶ δέ, οἷόν-
περ αἰῶνα δεδώκατε, τοιαύτην καὶ τελευτὴν δοῦναι. Ὁ μὲν 4
δὴ ταῦτα ποιήσας καὶ οἴκαδε ἐλθών, ἔδοξεν[36] ἀναπαύ-
σασθαι καὶ κατεκλίθη. Ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, οἱ τεταγμένοι
προσιόντες λούσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι
ἡδέως ἀναπαύοιτο. Οἱ δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ὥρα ἦν,
δεῖπνον παρετίθεσαν· τῷ δὲ ἡ ψυχὴ σῖτον μὲν οὐ προσίετο,
διψῆν δ' ἐδόκει, καὶ ἔπιεν ἡδέως. Ὡς δὲ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ 5
συνέβαινεν αὐτῷ ταὐτὰ καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τοὺς παῖδας·
οἱ δ' ἔτυχον συνηκολουθηκότες αὐτῷ καὶ ὄντες ἐν Πέρ-

---

[32] Von übermenschlicher Grösse. Mtth. §. 449. Kr. §. 49. 4. (2. 3.)

[33] Dem persischen Mithras, dem unsichtbaren König der Könige, den die Griechen mit dem Sonnengott verglichen. — [34] sc. σημείοις, Blitz und Donner. — [35] sc. ἔστω. — [36] sc. αὐτῷ, placuit ei: Anakoluth. R. §. 131. Kr. §. 45. 2. 2. §. 56. 9. 4.

σας)· ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς φίλους καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς.
Παρόντων δὲ πάντων ἤρχετο τοιοῦδε λόγου·
6 Παῖδες ἐμοὶ καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν
τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν· ἐκ πολλῶν τοῦτο σαφῶς
γιγνώσκω· ὑμᾶς δὲ χρή, ὅταν τελευτήσω, ὡς περὶ εὐδαίμονος
ἐμοῦ[37] καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα. Ἐγὼ γὰρ παῖς τε ὢν
τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ κεκαρπῶσθαι, ἐπεί τε
ἥβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις, τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος τὰ ἐν
ἀνδράσι· σύν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἀεὶ συναυξανομένην
ἐπιγιγνώσκειν ἐδόκουν καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν, ὥστε καὶ
τοὐμὸν γῆρας οὐδεπώποτε ᾐσθόμην τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον
γιγνόμενον, καὶ οὔτ' ἐπιχειρήσας οὔτ' ἐπιθυμήσας
7 οἶδα ὅτου ἠτύχησα. Καὶ τοὺς μὲν φίλους ἐπεῖδον δι' ἐμοῦ
εὐδαίμονας γενομένους, τοὺς δὲ πολεμίους ὑπ' ἐμοῦ δουλωθέντας·
καὶ τὴν πατρίδα, πρόσθεν ἰδιωτεύουσαν ἐν τῇ
Ἀσίᾳ, νῦν προτετιμημένην καταλείπω· ὧν τ' ἐκτησάμην οὐδὲν
οἶδα ὅ τι[38] οὐ διεσωσάμην. Καὶ τὸν μὲν παρελθόντα
χρόνον ἔπραττον οὕτως, ὥσπερ ηὐχόμην· φόβος δέ μοι συμπαρομαρτῶν,
μή τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἢ ἴδοιμι ἢ ἀκούσαιμι
ἢ πάθοιμι χαλεπόν, οὐκ εἴα με τελέως μέγα φρονεῖν
8 οὐδ' εὐφραίνεσθαι ἐκπεπταμένως. Νῦν δ' ἢν τελευτήσω,
καταλείπω μὲν ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ζῶντας, οὕσπερ ἔδοσάν μοι
οἱ θεοὶ γενέσθαι, καταλείπω δὲ πατρίδα καὶ φίλους εὐδαιμονοῦντας·
ὥστε πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μακαριζόμενος
9 τὸν ἀεὶ χρόνον μνήμης τυγχάνοιμι; Δεῖ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν
με ἤδη σαφηνίσαντα καταλιπεῖν, ὡς ἂν μὴ[39] ἀμφίλογος
γενομένη πράγματα ὑμῖν παράσχῃ. Ἐγὼ δὲ νῦν φιλῶ
μὲν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὦ παῖδες· τὸ δὲ προβουλεύειν
καὶ τὸ ἡγεῖσθαι ἐφ' ὅ τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι, τοῦτο[40]

---

[37] ὡς εὐδ. ὄντος περὶ ἐμοῦ λέγειν. Das fehlende [illegible] Mtth. §. 549. 6 A. 3. Kr. §. 56. 12. 3. — [38] vergl. Anabas. I, IV, [illegible]. — [39] ὡς (ὅπως) ἂν μὴ bezeichnet den Gegenstand der Befürchtung mit dem Nebenbegriff der Verhinderung. Mtth. §. 520 A. 1. Vergl. Kr. §. 54. 8. 4. Der Conjunctiv ist nothwendig, wo der Begriff der Furcht nicht ausgedrückt ist. Anders ist dies in selbständigen Sätzen. Kr. §. 54. 8. 13 (8. 6). — [40] Mtth. §. 472. 2. Kr. §. 51. 7. 5.

προστάττω τῷ προτέρῳ γενομένῳ καὶ πλειόνων κατὰ τὸ εἰκὸς
ἐμπείρῳ. Ἐπαιδεύθην δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆσδε
τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος, τοῖς πρεσβυτέροις οὐ
μόνον ἀδελφοῖς ἀλλὰ καὶ πολίταις καὶ ὁδῶν καὶ θάκων καὶ
λόγων ὑπείκειν· καὶ ὑμᾶς δέ, ὦ παῖδες, οὕτως ἐξ ἀρχῆς
ἐπαίδευον, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων
προτετιμῆσθαι. Ὡς οὖν παλαιὰ καὶ εἰθισμένα καὶ ἔννομα
λέγοντος ἐμοῦ, οὕτως[41] ἀποδέχεσθε. Καὶ σὺ μέν, ὦ Καμβύση,
τὴν βασιλείαν ἔχε, θεῶν τε διδόντων καὶ ἐμοῦ, ὅσον
ἐν ἐμοί· σοὶ δέ, ὦ Ταναοξάρη[42], σατράπην εἶναι δίδωμι
Μήδων τε καὶ Ἀρμενίων καὶ τρίτων[43] Καδουσίων· ταῦτα
δέ σοι διδοὺς νομίζω ἀρχὴν μὲν μείζω καὶ τοὔνομα τῆς
βασιλείας τῷ πρεσβυτέρῳ καταλιπεῖν, εὐδαιμονίαν δὲ σοὶ
ἀλυποτέραν. Ὁποίας μὲν γὰρ ἀνθρωπίνης εὐφροσύνης 12
ἐπιδεὴς ἔσει, οὐχ ὁρῶ, ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκοῦντα ἀνθρώπους
εὐφραίνειν παρέσται. Τὸ δὲ δυσκαταπρακτοτέρων
τε ἐρᾶν καὶ τὸ πολλὰ μεριμνᾶν καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἡσυχίαν
ἔχειν, κεντριζόμενον ὑπὸ τῆς πρὸς τἀμὰ ἔργα φιλονικίας,
καὶ τὸ ἐπιβουλεύειν καὶ τὸ ἐπιβουλεύεσθαι, ταῦτα
τῷ βασιλεύοντι ἀνάγκη σοῦ[44] μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν· ἃ
σάφ' ἴσθι τοῦ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀσχολίας παρέχειν.
Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σύ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ τόδε τὸ χρυσοῦν 13
σκῆπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διασῷζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ
φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον.
Πιστοὺς δὲ μὴ νόμιζε φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους (πᾶσι γὰρ
ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνοιντο, ὥσπερ καὶ τἆλλα τὰ πεφυκότα
πᾶσι τὰ αὐτὰ φαίνεται)· ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς τίθεσθαι
δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἐστιν οὐδαμῶς σὺν
τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. Εἰ οὖν καὶ ἄλλους 14
τινὰς πειράσει συμφύλακας τῆς βασιλείας ποιεῖσθαι, μηδαμόθεν
πρότερον ἄρχου ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γενομένου. Καὶ

---

[41] Oft pleonastisch nach ὡς c. Part. (auch nach blossem Particip). Mtth. 569. 5 R. 131. A. 3. Kr. §. 56. 10. 3. (9. 2). — [42] Bei Herodot: Smerdis. — [43] Apposition: als dritter, = τὸ τρίτον Kr. §. 57. 5. 3. — [44] ἢ σοί.

πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι, καὶ σύσσιτοι
ἀποσκήνων· οἱ δὲ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες καὶ
ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων
ἀγαπώμενοι καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα
15 προσαγορεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὗτοι οἰκειότατοι; Μὴ
οὖν, ἃ οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς,
μάταιά ποτε ποιήσητε[45]), ἀλλ᾽ ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδομεῖτε
ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτως ἀεὶ ἀνυπέρβλητος ἄλλοις[46])
ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. Ἑαυτοῦ τοι κήδεται ὁ προνοῶν
ἀδελφοῦ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω καλὸν
ὡς ἀδελφῷ; τίς δ᾽ ἄλλος τιμήσεται[47]) δι᾽ ἄνδρα μέγα δυνάμενον
οὕτως ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν,
16 ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος, οὕτως ὡς τὸν ἀδελφόν; Μήτε οὖν
θᾶττον μηδεὶς σοῦ τούτῳ ὑπακουέτω, μήτε προθυμότερον
παρέστω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου οὔτε ἀγαθὰ οὔτε
δεινὰ ἢ σοί. Ἐννόει δὲ καὶ τάδε· τίνι χαρισάμενος ἐλπίσαις
ἂν μειζόνων τυχεῖν, ἢ τούτῳ; τίνι δ᾽ ἂν βοηθήσας
ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις; τίνα δ᾽ αἴσχιον μὴ φιλεῖν
ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ ἁπάντων κάλλιον προτιμᾶν ἢ
τὸν ἀδελφόν; Μόνου τοι, ὦ Καμβύση, πρωτεύοντος ἀδελφοῦ
παρ᾽ ἀδελφῷ[48]) οὐδὲ φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων ἐφικνεῖται.
17 Ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατρῴων, ὦ παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ
τι καὶ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν.

Οὐ γὰρ δήπου[49]) τοῦτό γε σαφῶς δοκεῖτε εἰδέναι, ὡς
οὐδὲν εἰμι ἐγὼ ἔτι, ἐπειδὰν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου[50]) τελευτήσω·
οὐδὲ γὰρ νῦν τοι τήν γ᾽ ἐμὴν ψυχὴν ἑωρᾶτε, ἀλλ᾽
18 οἷς διεπράττετο τούτοις αὐτὴν ὡς οὖσαν κατεφωρᾶτε. Τὰς
δὲ τῶν ἄδικα παθόντων[51]) ψυχὰς οὔπω κατενοήσατε, οἵους

---

[45]) Isocr. Note [14]). — [46]) Dat. commun., wie aus dem folgenden Satz erhellt: „eure gegenseitige Freundschaft“. — [47]) Fut. Med. st. Pass. B. § 114 A. 1. B. 113. 5. Bei τιμᾶν gewöhnlich. B. gr. Gram. §. 113, 5. N. — Kr. §. 39. 11. 5. — [48]) Also bei Dat. — [49]) Von hier an bis μήτε βουλεύσητε ist zu vergleichen Cic. de Senect. 22, 79 folg. Xen. lässt den Cyrus ganz sokratisch reden. — [50]) R. §. 108, 5. (1). Kr. §. 47, 13, 7. — [51]) Unschuldig getödtete. Ueber die Prolepsis s. Abschn. 7. N. [3])

μὲν φόβους[52]) τοῖς μιαιφόνοις ἐμβάλλουσιν; οἵους δὲ παλαμναίους
τοῖς ἀνοσίοις ἐπιπέμπουσι; Τοῖς δὲ φθιμένοις
τὰς τιμὰς διαμένειν ἔτι ἂν[53]) δοκεῖτε, εἰ μηδενὸς αὐτῶν
αἱ ψυχαὶ κύριαι ἦσαν; Οὔτοι ἔγωγε, ὦ παῖδες, οὐδὲ τοῦτο 19
πώποτε ἐπείσθην, ὡς ἡ ψυχή, ἕως μὲν ἂν ἐν θνητῷ σώματι
ᾖ, ζῇ, ὅταν δὲ τούτου ἀπαλλαγῇ, τέθνηκεν. Ὁρῶ γὰρ
ὅτι καὶ τὰ θνητὰ σώματα, ὅσον ἂν ἐν αὐτοῖς χρόνον ᾖ ἡ
ψυχή, ζῶντα παρέχεται. Οὐδέ γε ὅπως[54]) ἄφρων ἔσται ἡ 20
ψυχή, ἐπειδὰν τοῦ ἄφρονος σώματος δίχα γένηται, οὐδὲ
τοῦτο πέπεισμαι[55])· ἀλλ᾽ ὅταν ἄκρατος καὶ καθαρὸς ὁ νοῦς
ἐκκριθῇ, τότε καὶ φρονιμώτατον εἰκὸς αὐτὸν εἶναι. Διαλυομένου
δὲ ἀνθρώπου, δῆλά ἐστιν ἕκαστα ἀπιόντα[15]) πρὸς τὸ
ὁμόφυλον πλὴν τῆς ψυχῆς· αὕτη δὲ μόνη οὔτε παροῦσα
οὔτε ἀπιοῦσα[56]) ὁρᾶται. Ἐννοήσατε δέ, ἔφη, ὅτι ἐγγύτερον 21
μὲν τῷ ἀνθρωπίνῳ θανάτῳ οὐδέν ἐστιν ὕπνου· ἡ δὲ τοῦ
ἀνθρώπου ψυχὴ τότε δήπου θειοτάτη καταφαίνεται, καὶ
τότε τι τῶν μελλόντων προορᾷ· τότε γάρ, ὡς ἔοικε, μάλιστα
ἐλευθεροῦται. Εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχει ταῦτα, ὥσπερ 22
ἐγὼ οἴομαι, καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα· καὶ τὴν ἐμὴν
ψυχὴν καταιδούμενοι, ποιεῖτε ἃ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως,
ἀλλὰ μένουσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει,
ἀλλὰ θεούς γε τοὺς ἀεὶ ὄντας καὶ πάντ᾽ ἐφορῶντας καὶ
πάντα δυναμένους, οἳ καὶ τήνδε τὴν τῶν ὅλων τάξιν συνέχουσιν
ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον καὶ ὑπὸ κάλλους
καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι, μήποτε
ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον[57]) μήτε ποιήσητε μήτε βουλεύσητε. 23
Μετὰ μέντοι θεούς, καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ
ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε· οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ
ἀποκρύπτονται, ἀλλ᾽ ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη ἀεὶ ζῆν τὰ ὑμέ-

---

[52]) R. §. 97, 3. b. Kr. §. 44, 3. 4: Schrecken. So später ὑποψίαι, [illegible] u. dergl. — [53]) Vergl. Abschn. 2. Note [14]). — [54]) B. §. 150. S. 444 und oben Abschn. 6. IV. Note [24]). Οὐχ ὅπως — . ἀλλὰ . . καί — „nicht nur nicht, sondern vielmehr“. — [55]) parenthetisch. — [56]) Die Negation beim Particip anstatt beim Verbum finit. (R. §. 135. A. 6.), wie im Deutschen. — [57]) Steigerung: 1) gegen die Ehrfurcht, 2) gegen die göttlichen Gesetze. Ueber die Häufung der Negation Isocr. Note [21]).

ἱερὰ ἔργα· ἃ ἢν μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν ἀδίκων φαίνηται, δυνατοὺς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ ἐς ἀλλήλους ἄδικόν τι φρονήσετε 58), ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι 59) ἀποβαλεῖτε. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναιτο ὑμῖν, οὐδ' εἰ πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν μάλιστα φιλίᾳ προσήκοντα. Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ
23 ὑμᾶς ἱκανῶς διδάσκω, οἵους χρὴ πρὸς ἀλλήλους εἶναι, — 60)· εἰ δὲ μή, καὶ παρὰ τῶν προγεγενημένων μανθάνετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία. Οἱ μὲν γὰρ 61) πολλοὶ διαγεγένηνται φίλοι μὲν γονεῖς παισί, φίλοι δὲ ἀδελφοὶ ἀδελφοῖς· ἤδη δέ τινες τούτων καὶ ἐναντία ἀλλήλοις 62) ἔπραξαν. Ὁποτέρους ἂν οὖν αἰσθάνησθε τὰ πραχθέντα συνενεγκόντα, ταῦτα δὴ αἱρούμενοι ὀρθῶς ἂν βουλεύοισθε. Καὶ τούτων μὲν
25 ἴσως ἤδη ἅλις.

Τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε μήτε ἐν ἀργύρῳ μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενί 63), ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε 64). Τί γὰρ τούτου μακαριώτερον, τοῦ γῇ μιχθῆναι, ἣ πάντα μὲν τὰ καλά, πάντα δὲ τἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει; Ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγενόμην καὶ νῦν ἡδέως ἄν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι
26 τοῦ εὐεργετοῦντος 65) ἀνθρώποις. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλείπειν μοι φαίνεται ἡ ψυχή, ὅθεν περ 66) ὡς ἔοικε πᾶσιν

---

58) Nach R. §. 121, 10. A. 3. εἰ c. Ind. fut. wenn das Eintreten der Bedingung mit Sicherheit erwartet wird; richtiger Mtth. §. 523. 1. Anm. von dem nothwendigen Zusammenhange zwischen Bedingung und Folge (logische Consequenz) vergl. Isocr. N. 22) 1) und 4). Offenbar will Cyrus den Fall des Unrechts seiner Söhne nicht mit grösserer Sicherheit erwarten als den der Rechtschaffenheit. Daher ganz richtig Krüger §. 54. 12. 2. εἰ mit ind. fut. leicht auch anwendbar, wo man die Wirklichkeit der Bedingung ablehnt oder als zweifelhaft hinstellt. — 59) st. τὸ [illegible] Isocr. Note 68). — 60) Aposiopese (verschwiegener Nachsatz), [illegible] R. §. 151, IV. 4 R. 139. 8. Kr. §. 54. 12. 12. §. 65. 5. 12 (8). — 61) Eigentlich τούτων γὰρ (τῶν προγεγενημένων) πολλοὶ μὲν …, τινὲς δὲ …, wodurch das nachfolgende τούτων überflüssig würde. Abschn. 8. Note 48). — 62) Brachylogie, wie Abschn. 5. Note 5). R. §. 101. A. 9. 1). Zu ἐναντίος Kr. §. 48, 13, 4. — 63) Wachsmuth [illegible] Cic. Tusc. I. 45. — 64) Isocr. N. 12) — 65) Neutrum st. τῆς εὐεργετούσης (γῆς). — 66) Von den Extremitäten.

ἄρχεται ἀπολείπουσα. Εἴ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς ἐμῆς ἅψασθαι ἢ ὄμμα τοὐμὸν ζῶντος 67) ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω· ὅταν δ' ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι, αἰτοῦμαι ὑμᾶς, ὦ παῖδες, μηδεὶς ἔτ' ἀνθρώπων τοὐμὸν σῶμα ἰδέτω, 68) μηδ' αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρσας μέντοι πάντας καὶ τοὺς συμμά- 27
χους ἐπὶ τὸ μνῆμα τοὐμὸν παρακαλεῖτε συνησθησομένους ἐμοί, ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν 69) ἔτι κακὸν παθεῖν, μήτε ἢν μετὰ τοῦ θείου γένωμαι, μήτε ἢν μηδὲν ἔτι ὦ· ὁπόσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τούτους εὖ ποιήσαντες 70), ὁπόσα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται, ἀποπέμπετε. Καὶ τοῦτο, ἔφη, μέμνησθέ μου τελευταῖον· Τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. Καὶ 28
χαίρετε, ὦ φίλοι παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ 71) ἀπαγγέλλετε 72) ὡς παρ' ἐμοῦ· καὶ πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι, χαίρετε.

Ταῦτ' εἰπὼν καὶ πάντας δεξιωσάμενος συνεκαλύψατο 73) καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν.

---

67) Apposit. des Possessivs. R. §. 101, 3. a. Kr. §. 51, 4, 5. — 68) [illegible] des Imp. aor. mit μή ausnahmsweise: R. §. 121, A. 1. Kr. §. 54, 2, [illegible]. — 69) ἂν potentiale. Kr. §. 65. 3. 2. 4. — 70) δωρησάμενοι. — 71) [illegible]. — 72) χαίρειν. — 73) Sitte der Sterbenden bei den Alten.

B. Der jüngere Cyrus.

1) Verhältniss zum König. (Anabasis I, 1.)

1. *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος* 1) *γίγνονται παῖδες δύο,*
πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος. Ἐπεὶ
δὲ ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν 2) *τοῦ βίου, ἐβούλετο*
τὼ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος
παρὼν ἐτύγχανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται 3) *ἀπὸ*
τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε 4), *καὶ στρατηγὸν*
δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται.
Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς
φίλον 5)· *καὶ τῶν Ἑλλήνων* 6) *δὲ ἔχων ὁπλίτας ἀνέβη τριακοσίους,*
ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον. Ἐπειδὴ δὲ

---

1) Der Genet. bei *γίγνεσθαι* wie bei *εἶναι* drückt auch die Angehörigkeit, eine Art des Besitzes aus: Von D. und P. stammen. — Kr. §. 47, 6, 5 (4. 1.). — Der Vater ist Darius II. Ochus (auch Nothos, der Unächte, genannt) † 404 v. Chr. — 2) *Τελευτή*, wie auch *ἀρχή*, öfter ohne Artikel. Kr. §. 50, 2, 16. — 3) Das historische Präsens gebraucht der Grieche (in Hauptsätzen) viel häufiger als wir und selbst als die Lateiner. Matth. §. 504. I. 1. B. §. 137. A. 7. Kr. §. 53, 1, 11 (5). Ueber das Med. §. 52, 10, 6. 11. (10. 1). — 4) Aor. st. des Plusquamperfects. B. §. 137. A. 1. Kr. §. 53. 6. 1 (2). Als Satrape war er Civilgouverneur, als Stratege (pers. Karanos) zugleich Befehlshaber über die Truppen seiner Provinz. Nach Xen. Hellen. 1, 4 war Cyrus im Jahre 407 von seinem Vater nach Sardes geschickt worden, um die Spartaner gegen Athen zu unterstützen. Kr. — 5) st. *ὄντα* Matth. §. 549. 6. A. 3. Kr. §. 69. 63 (55). 2. 3. — 6) Mit dem Artikel, weil es als bekannt vorausgesetzt wird, dass Kyros Griechen als Söldner hatte. Kr. (§. 50. 2.)

ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης.
Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν
ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ. Ὁ δὲ πείθεταί τε καὶ συλλαμβάνει
Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν 7)· *ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη*
αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Ὁ δ᾽ ὡς ἀπῆλθε 4
κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι
ἔσται 8) *ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλ᾽, ἢν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ᾽*
ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ,
φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην.
Ὅστις δ᾽ ἀφικνοῖτο 9) *τῶν παρὰ βασιλέως* 10) *πρὸς αὐτόν,* 5
πάντας 11) *οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο ὥσθ᾽ ἑαυτῷ μᾶλλον*
φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ᾽ ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων
ἐπεμελεῖτο ὡς 12) *πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς*
ἔχοιεν αὐτῷ. Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροιζεν ὡς μάλιστα 6
ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον
13) *λάβοι βασιλέα. Ὧδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογήν.*
Ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς
φρουράρχοις ἑκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους
ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος 14) *Τισσαφέρνους*
ταῖς πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις
Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δ᾽
ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ 7
δ᾽ ὁ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους,
ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον 15), *τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε,*
τοὺς δ᾽ ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας
*) *συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ*

---

7) Isocr. Note 28). — 8) Indirecte Frage: wie (er es anzufangen habe dass) er nie wieder in des Königs Gewalt sei. B. 122. 10. b. Kr. §. 54. 8. 6. (3). §. 67. 5. §. 68. 41 (37). 9. — 9) Xen. A. 1. Note 2).

10) Attraction für *τῶν παρὰ βασιλεῖ παρὰ βασιλέως*. B. §. 151. I. 8. M. §. 596. Kr. §. 50. 8. 14. (7. 7.) *Βασιλεύς* steht, besonders vom Perserkönige gebraucht, gewöhnlich ohne Artikel, weil es eine moralische Person bezeichnend eine Art Gattungsbegriff ist. K. — 11) A. 8. N. 5). — 12) Xen. A. 4. N. 26). — 13) Dem *ὅτι* beim Superlativ wird niemals *δύνασθαι* beigesetzt. K. Man denke (*οἷόν τ᾽*) *εἴη* hinzu, sonst *ἐστί* oder *ἦν*. — 14) Isocr. Note 28). — 15) A. 3. Note 18) Matth. §. 472, 2. b. (= nämlich). — *) Kr. 53, 1, 3.

γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ
8 ἀθροίζειν στράτευμα. Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἠξίου ἀδελφὸς ὢν[16] αὐτοῦ δοθῆναί οἱ[17] ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν· καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τῆς μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλῆς οὐκ ᾐσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων ὧν[18] Τισσαφέρ-
9 νης ἐτύγχανεν ἔχων. Ἄλλο δὲ στράτευμα συνελέγετο αὐτῷ ἐν Χεῤῥονήσῳ τῇ καταντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος ἦν Λακεδαιμόνιος, φυγάς. Τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χεῤῥονήσου ὁρμώμενος τοῖς Θρᾳξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἑκοῦσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ
10 στράτευμα. Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ἐτύγχανε ξένος ὢν αὐτῷ, καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς[1]) οὕτω περιγενόμενος ἂν[19] τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἓξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλεύσηται[20]. Οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ*) τρεφόμενον στράτευμα. Πρόξενον δὲ τὸν Βοιώ-

τιον, ξένον ὄντα αὐτῷ, ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλεί- 11
στους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων[14] τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τῶν Μιλησίων. Καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω[21], τὴν 1
μὲν[22] πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα στράτευμα· καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στράτευμα[23]· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παρήγγειλε λαβόντα[24] τοὺς ἄνδρας, πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. Ἐκάλεσε δὲ 2
καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι[25] πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι[20] οἴκαδε. Οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις[26].

---

[16] Attraction zu ἠξίου für ἀδελφῷ ὄντι zu δοθῆναι. — [17] B. § 127. A. 3. Kr. §. 51. 2. 4. — [18] Diese Attraction findet gewöhnlich statt, wo der relative Satz eine genauere (adjectivische) Bestimmung des Begriffes, auf den er sich bezieht, enthält, aber nicht in Sätzen wie: χρήματα ἔδωκε τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ, ὃν ὠφελεῖν ἐβούλετο. K. — [19] B. §. 139. 14. Kr. §. 69. 7, 1. (6. 5.). — [20] Isokr. Note [82]. A. 2. Note [12]; A. 3. Note [17] und [65]. — *) Zu τρεφόμενον = ὑπ' αὐτοῦ. S. Isokr. N. [36].

[21] Von der Küste ins innere Land, hier nach Oberasien; daher ἀνάβασις. Die Adverbia ἄνω, κάτω, εἴσω, ἔξω, ἔνθα, ἐνταῦθα werden auch mit Wörtern, die eine Bewegung anzeigen, verbunden, um die Richtung zu bezeichnen. K. — [22] Im Folgenden liegt der Gedanke: in der That aber war der Zug gegen den König gerichtet. K. — [23] Bei dieser Stellung ist das Substantiv regelmässig ohne Artikel und durch ein oder mehrere Wörter vom Relativ getrennt. K. — [24] St. λαβόντι. B. §. 142, A. 2. M. 536. Anm. K. § 127. A. 2. Kr. §. 55. 2. 7 (5). — [25] Aor. für παύσεσθαι ohne Bezeichnung einer Dauer. — [26] S. Xen. A. I. III, N. [49].

2) Schwierigkeiten im Heere (Anab. I. 3. 4.)

[Ἐλθὼν δὲ] εἰς Ταρσούς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην
1 καὶ εὐδαίμονα, ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέ-
ρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν[1] ἰέναι τοῦ
πρόσω[2]· ὑπώπτευον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθω-
θῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ[3] ἔφασαν. Πρῶτος δὲ Κλέαρχος
τοὺς αὑτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο[4] ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε
ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἤρξατο προϊέναι.
2 Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε τὸ μὴ[5] καταπετρω-
θῆναι, ὕστερον δ', ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι,
συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὑτοῦ στρατιωτῶν. Καὶ πρῶτον
μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἑστώς· οἱ δὲ ὁρῶντες ἐθαύμαζον
3 καὶ ἐσιώπων· εἶτα[6] ἔλεξε τοιάδε·

Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω
τοῖς παροῦσι πράγμασιν[7]. Ἐμοὶ γὰρ Κῦρος ξένος ἐγένετο
καί με φεύγοντα[8] ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε
καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον
κατεθέμην ἐμοί, ἀλλ' οὐδὲ καθηδυπάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς
4 ἐδαπάνων. Καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησα
καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην[9] μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς
Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων, βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς
ἐνοικοῦντας Ἕλληνας[10] τὴν γῆν. Ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει,
λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοίην αὐτὸν ἀνθ'
5 ὧν[11] εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμ-
πορεύεσθαι, ἀνάγκη δή μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα[12] τῇ Κύρου
φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενον μεθ' ὑμῶν ἰέναι.
Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα, αἱρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς
καὶ σὺν ὑμῖν ὅ τι ἂν δέῃ[13] πείσομαι. Καὶ οὔποτε ἐρεῖ

---

[1] negabant. Isocr. Note 19). — [2] Gen. des Strebens. — [3] Isocr. Note 38). — [4] Impf. inchoat. — [5] Μή s. A. 1. Note 31). — [6] Εἶτα und ἔπειτα entsprechen oft ohne hinzugefügtes δέ einem vorhergehenden μέν. K. — [7] Dat. caus. B. §. 133. 4. 3). Kr. §. 48. 15. 7. (12. 6.) — [8] Praes. der Dauer: in der Verbannung lebend. — [9] sc. αὐτούς. — [10] Beim Med. Accus., beim Act. Dat. der Person. — [11] St. ἀντὶ τούτων ἅ. Das Neutr. im Accus. wie bei ποιεῖν. B. §. 131, 5. Kr. §. 46. 12. 1. — [12] S. den vor. Abschn. Note 24). — [13] sc. πάσχειν.

οὐδείς, ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους προ-
δοὺς τοὺς Ἕλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἱλόμην· ἀλλ' 6
ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι οὐδὲ ἕπεσθαι, ἐγὼ
σὺν ὑμῖν ἕψομαι καὶ ὅ τι ἂν δέῃ πείσομαι. Νομίζω γὰρ
ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους,
καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος, ὅπου ἂν ὦ, ὑμῶν
δ' ἔρημος ὢν οὐκ ἂν ἱκανὸς εἶναι οἶμαι οὔτ' ἂν φίλον ὠφε-
λῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. Ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος[14],
ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς[15], οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.

Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἵ τε αὐτοῦ ἐκείνου 7
καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα
πορεύεσθαι, ἐπῄνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασίωνος
πλείους ἢ δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα
ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχῳ. Κῦρος δὲ τούτοις ἀπο- 8
ρῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ
ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρᾳ δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων
αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε[16] θαρρεῖν, ὡς καταστησομένου τού-
των[17] εἰς τὸ δέον· μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐ-
τὸς δ' οὐκ ἔφη ἰέναι. Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τούς τε 9
μεθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ
τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον[17], ἔλεξε τοιάδε·

Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕ-
τως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον· οὔτε
γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεί γε οὐ συνεπόμεθα
αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης· ὅτι μέντοι ἀδικεῖ- 10
σθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν, οἶδα· ὥστε καὶ μεταπεμπομένου
αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον[18] αἰσχυνόμενος,
ὅτι σύνοιδα ἐμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος[19] αὐτόν, ἔπειτα

---

[14] Statt des abhängigen Satzes ὡς εἶμι. Matth. §. 569. 2. Rost. §. 182. 4. Kühner Schulgr. §. 312. 12. ὡς c. Part. legt den Gedanken in die Seele der Soldaten: Kr. §. 69. 63. 3. — Ueber ἔχετε τὴν γνώμην (= ἔχειν [illegible]) Kr. §. 47. 10. 5. 7. — [15] sc. ἴητε A. 1. II. N. 46). Ueber καί im Relativsatz, vgl. Isokr. Note 40). — [16] = ἐκέλευε. — [17] Wer wollte; B. §. 98. 3. B. b. Matth. §. 270. Kr. §. 50. 4. (3). 3. §. 56. 3. 4. — [18] = τοῦτό ἐστιν ὅτι (hauptsächlich darum, weil) B. 151. IV. 6. Kr. §. 57. 10. 12. — [19] B. §. 144. A. 2. Kr. §. 46, 5. 4. (3. 2). §. 56. 7. 6 (5).

11 καὶ δεδιὼς μὴ λαβών με δίκην ἐπιθῇ ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ
ἠδικῆσθαι. Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν
οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλεύεσθαι, ὅτι χρὴ ποιεῖν
ἐκ τούτων[20]. Καὶ ἕως γε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον
μοι δοκεῖ εἶναι, ὅπως ἀσφαλέστατα μενοῦμεν· εἴ τε ἤδη
δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα ἄπιμεν καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια
ἕξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ἰδιώτου
12 ὄφελος οὐδέν. Ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ᾧ
ἂν φίλος ᾖ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ᾖ· ἔχει
δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικήν, ἣν πάντες
ὁμοίως ὁρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω
δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι. Ὥστε ὥρα λέγειν, ὅ τι τις
γιγνώσκει ἄριστον εἶναι.

13 Ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ
μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέξοντες ἃ ἐγίγνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ'
ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες οἵα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς
14 Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. Εἷς δὲ δὴ[21] εἶπε,
προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν
Ἑλλάδα, στρατηγοὺς μὲν ἑλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ
βούλεται[22] Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι
(ἡ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι) καὶ
συσκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν·
ἐὰν δὲ μὴ διδῷ[23] ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον,
ὅστις ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει[24]. Ἐὰν δὲ μηδὲ
ἡγεμόνα διδῷ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ
προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι[25] μήτε
Κῦρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες[26], ὧν πολλοὺς καὶ
πολλὰ χρήματα ἔχουσι[22] ἀνηρπακότες[27].

Οὗτος μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος
εἶπε τοσοῦτον[28]·

Ὡς μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ[29] ταύτην τὴν στρατηγίαν 15
μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ
ποιητέον· ὡς δὲ[30] τῷ ἀνδρὶ ᾧ ἂν ἕλησθε πείσομαι, ᾗ δυνατὸν
μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι, ὥς
τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων.

Μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐήθειαν 16
τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ πάλιν τὸν
στόλον Κύρου μὴ ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δὲ ὡς εὔηθες εἴη
ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου ᾧ λυμαινόμεθα[31] τὴν πρᾶξιν.
Εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν ᾧ ἂν Κῦρος διδῷ, τί
κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κῦρον προκαταλαμβάνειν;
Ἐγὼ γὰρ ὀκνοίην μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ 17
ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς ταῖς τριήρεσι[32] καταδύσῃ[33],
φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι, ᾧ δοίη, ἕπεσθαι, μὴ ἡμᾶς
ἀγάγῃ ὅθεν οὐχ οἷόν τε ἔσται ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ' ἂν
ἄκοντος ἀπιὼν Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών· ὃ οὐ δυνατόν
ἐστιν. Ἀλλ' ἐγώ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ 18
δέ μοι, ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον, οἵτινες ἐπιτήδειοι[34],
σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον, τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι·
καὶ ἐὰν μὲν ἡ πρᾶξις ᾖ παραπλησία οἵαπερ[35] καὶ πρόσ-

---

[20] [illegible] — [21] [illegible] wird [illegible] Gegensatz mit Nachdruck hervorgehoben werden soll: „aber nun“. — [22] Über den Indic. Mtth. §. 529, 5. oben A. I. 1 Note [23]. B. §. 123 [illegible] 6. Kr. §. 65. 5. 18 (11. 1. 8). — [23] Vgl. Abschn. Note [20]. — [24] [illegible] Fut. wie bei ὅπως, wo etwas nur zukünftig Gedachtes vorgestellt wird, [illegible] auch um das Beabsichtigte zu bezeichnen. Kr. §. 53. 7. 7 (5). Vgl. Abschn. Note [8]. Eben so προκαταληψομένους für ἄνδρας οἳ προκαταλήψονται K. — [25] Beweis gegen die Dawes'sche Regel, dass ὅπως μή und οὐ μή den Conj. aor. I. Act. oder Med. bei sich haben; s. B. §. 139. 4 Note**) und B. §. 122. A. 1. Mtth. §. 519, 7. Kr. §. 54. 8. 5.

[26] Bei den Verben von φθάνω und λανθάνω steht auch das beigefügte Particip im Aorist, wenn dies nicht etwa, wie bei ἔχοντες öfter, einen dauernden Zustand bezeichnen soll. K. — [27] Mtth. §. 559. b. B. §. 150. [illegible] B. 146. 12. Kr. §. 56. 3. 6 (3). — [28] Verringernd: nur so viel. — [29] B. §. 131. A. 3. M. 569. Kr. §. 56. 9. 10. ὡς c. Part. von dem Vermeintlichen, c. Ind. vom Wahren. ὡς [illegible]. — [30] Aufhebung der Negation (μηδείς) = ἀλλὰ πάντες. — [31] B. 104. A. 1. — [32] B. §. 106. [illegible] Kr. §. 48. 15. 19. (12. 12). — [33] Nach den Verbis metuendi [illegible], wie auch im Lateinischen, der Infin., in so fern sie bedeuten sich scheuen; μή, in so fern die Furcht vor einer nicht gewünschten Folge bezeichnet wird. K. B. §. 122. A. 5. a) und b). Kr. §. 55. 3. 18 (9). — [34] sc. εἰσί. — [35] Attraction für ἐκείνῃ οἵαπερ, der zu welcher. [illegible]

ὅθεν ἐχρῆτο τοῖς ξένοις, ἕπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους
19 εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ[36] συναναβάντων· ἐὰν δὲ μείζων
ἡ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνηται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπι-
κινδυνοτέρα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα
πρὸς φιλίαν[37] ἀφιέναι· οὕτω γὰρ καὶ ἑπόμενοι ἂν[38] φί-
λοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἑποίμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς ἂν
ἀπίοιμεν· ὅ τι δ᾽ ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ, ἀπαγγεῖλαι[39] δεῦρο·
20 ἡμᾶς δ᾽ ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι. Ἔδοξε ταῦτα,
καὶ ἄνδρας ἑλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν, οἳ ἠρώτων
Κῦρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. Ὁ δ᾽ ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούει
Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι,
ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλε-
σθαι ἐλθεῖν· κἂν μὲν ᾖ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χρῄζειν ἐπι-
θεῖναι αὐτῷ, ἢν δὲ φεύγῃ, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦτα βουλευ-
21 σόμεθα. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἱρετοὶ ἀναγγέλλουσι
τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγει πρὸς
βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἕπεσθαι. Προσαιτοῦσι δὲ μισθόν·
ὁ δὲ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὗ[41] πρό-
τερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ
στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγει, οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν
οὐδεὶς ἔν γε τῷ φανερῷ.

11 Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει ἐπὶ τὸν Εὐφράτην πο-
ταμόν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι
ᾠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων, Θάψακος ὀνόματι. Ἐνταῦθα
ἔμειναν ἡμέρας πέντε· καὶ Κῦρος μεταπεμψάμενος τοὺς
στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν, ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς
βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν
ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπείθειν ἕπεσθαι. Οἱ δὲ
12 ποιήσαντες ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται
ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι
ταῦτ᾽ εἰδότας κρύπτειν[42], καὶ οὐκ ἔφασαν ἰέναι, ἐὰν μὴ

---

[36] Dem Cyrus. — [37] In Freundschaft, freundschaftlich. M. § 591 am Ende. Kr. §. 68, 39, 8. — [38] B. §. 139, A. 4. R. §. 120, A. 5 Kr. §. 69. 7. 5. (6. 9) §. 54. 3. 6 (4). — [39] sc. δοκεῖ τοὺς πρὸς Κῦρον ἐλθόντας. Kr. — [40] sc. ἐρωτᾶν — [41] = τούτου, [illegible] — [42] S. oben A. 1. 1. Note [18].

τις[43] αὐτοῖς χρήματα διδῷ, ὥσπερ καὶ τοῖς προτέροις[44]
μετὰ Κύρου ἀναβᾶσι παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου, καὶ
ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων[45], ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πα-
τρὸς Κῦρον. Ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγγελλον· ὁ 13
δ᾽ ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἑκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς,
ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα ἥκωσι[46], καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῆ,
μέχρι ἂν καταστήσῃ[47] τοὺς Ἕλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν.
Τὸ μὲν δὴ πολὺ[48] τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπείσθη.

3) Klearchs Strenge und ihre Folgen. (Anab. I, 5.)

Πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους 10
σταθμοὺς ἦν πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρ-
μάνδη· ἐκ ταύτης οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐπιτήδεια,
σχεδίαις διαβαίνοντες ὧδε. Διφθέρας, ἃς εἶχον στεγάσματα,
ἐπίμπλασαν χόρτου κούφου, εἶτα συνῆγον καὶ συνέσπων, ὡς
μὴ ἅπτεσθαι[1] τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον
καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πε-
ποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σῖτον μελίνης· τοῦτο[2]
γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλεῖστον. Ἀμφιλεξάντων δέ τι ἐνταῦθα 11
τῶν τε τοῦ Μένωνος στρατιωτῶν καὶ τῶν τοῦ Κλεάρχου,
ὁ Κλέαρχος, κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος[3], πληγὰς
ἐνέβαλεν· ὁ δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα ἔλεγεν·
ἀκούσαντες δ᾽ οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο
ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλέαρχος ἐλ- 12
θὼν ἐπὶ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκεψά-
μενος τὴν ἀγορὰν ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ

---

[43] sc. man, hier Cyrus. — [44] qui priores. — [45] Für ἰοῦσι. M. § 561. B. §. 145. 4. R. §. 131. A. 2. Kr. §. 47. 4. 2. — [46] St. ἐπεὶ [illegible] Uebergang in die Gegenwart oder in die directe Rede. — [47] μέχρι [illegible] ἄχρι ἄν seq. Conj. im abhäng. Satz, wenn ein bestimmt erwarte[illegible] Ziel gemeint ist. Kr. §. 54. 17. 4. (Uebergang in die directe Form.) [48] πολύ, ein grosser Theil, τὸ πολύ, der grosse Theil. Kr.

[1] Beabsichtigter Erfolg: R. §. 122. 9. a) B. §. 149. 1. Kr. §. 65. 3. 4. — [2] Statt [illegible]. Vgl. M. §. 439. R. §. 100. A. 9. Kr. §. 58. 3. 6 (5). — [3] Der [illegible] Urheber des Streits.

τοῦ Μένωνος στρατεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν·
Κῦρος δὲ οὔπω ἧκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλαυνε· τῶν δὲ Μένω-
νος στρατιωτῶν ξύλα σχίζων τις ὡς εἶδε τὸν Κλέαρχον
διελαύνοντα, ἵησι τῇ ἀξίνῃ· καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἥμαρτεν·
ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος[4], εἶτα πολλοί, κραυγῆς γενομέ-
13 νης. Ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα καὶ εὐ-
θὺς παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα· καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας αὐ-
τοῦ ἐκέλευσε μεῖναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας[5],
αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θρᾷκας καὶ τοὺς ἱππέας, οἳ ἦσαν
αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετταράκοντα, τούτων
δὲ οἱ πλεῖστοι Θρᾷκες, ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ'
ἐκείνους ἐκπεπλῆχθαι[6] καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν
ἐπὶ τὰ ὅπλα· οἱ δὲ καὶ[7] ἕστασαν ἀποροῦντες τῷ πράγματι.
14 Ὁ δὲ Πρόξενος, ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιὼν καὶ τάξις[8]
αὐτῷ ἑπομένη τῶν ὁπλιτῶν, εὐθὺς οὖν[9] εἰς τὸ μέσον
ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα[10] καὶ ἐδεῖτο τοῦ Κλεάρ-
χου μὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ δ' ἐχαλέπαινεν ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου
δεήσαντος[11] καταλευσθῆναι πρᾴως λέγοι τὸ αὑτοῦ πά-
15 θος[12], ἐκέλευέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι. Ἐν
τούτῳ δὲ ἐπῄει Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθὺς δ'
ἔλαβε τὰ παλτὰ[13] εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι
16 τῶν πιστῶν ἧκεν ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον καὶ λέγει τάδε· Κλέ-
αρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ
ἴστε ὅ τι ποιεῖτε. Εἰ γάρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε,
νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι[14] καὶ
ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων

---

[4] alius atque alius. — [5] Wie zum Kampf bereit, daher θέσθαι τὰ ὅπλα auch: sich rüsten. — [6] S. A. I. 1. Note 33). — [7] einige auch. — [8] Eine Abtheilung von 200 Mann. — [9] wie immer nach einer Parenthese. — [10] Machte Halt, weil dabei die Waffen abgelegt wurden. Den Schild stemmte man auf ein dreifüssiges Gerüste, κιλλίβας, die Lanze steckte man mit dem σαυρωτήρ in die Erde. K. — [11] B. S. 150, S. 148. M. §. 297. Kr. §. 47, 16. 2. (15. 2). §. 55. 3. 4. — [12] St. περὶ τοῦ — mit Ruhe, Milde über das von ihm Erlittene spräche, sich nicht empört darüber zeigte. K. — [13] Der Artikel steht, weil zwei παλτά zu seiner regelmässigen Bewaffnung gehörten. K. — [14] A. 6. III. Note 39).

ἐχόντων[15] πάντες οὗτοι οὓς ὁρᾶτε[16] βάρβαροι πολεμιώ-
τεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. Ἀκούσας 17
ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμ-
φότεροι κατὰ χώραν[17] ἔθεντο τὰ ὅπλα.

4) Schlacht bei Kunaxa. (Anab. I. 7. 1—4. 8.)

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς 1
τρεῖς, παρασάγγας δώδεκα. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κῦ-
ρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν
τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιοῦσαν
ἕω ἥξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχούμενον· καὶ
ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα
δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέ-
ταξε. Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ αὐ- 2
τόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἥκοντες ἀπήγγελλον Κύρῳ
περὶ τῆς βασιλέως στρατιᾶς. Κῦρος δὲ συγκαλέσας τοὺς
στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν Ἑλλήνων συνεβουλεύετό τε
πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς[1] παρῄνει θαρρύ-
νων τοιάδε·

Ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων 3
συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνονας καὶ κρείτ-
τους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον.
Ὅπως οὖν ἔσεσθε[2] ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτη-
σθε καὶ ὑπὲρ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. Εὖ γὰρ ἴστε ὅτι
τὴν ἐλευθερίαν ἑλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων
πολλαπλασίων. Ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε, εἰς οἷον ἔρχεσθε 4
ἀγῶνα, ἐγὼ ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω. Τὸ μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ
καὶ πολλῇ κραυγῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ

---

[15] Neutrum. — [16] Der Relativsatz vertritt die Stelle des Artikels. K. — [17] An ihren Ort im Lager.

[1] „Von sich aus", im Gegensatz zu συνεβουλεύετο, fragte sie um ihren Rath. — [2] St. des Imperativs: Mtth. A. 623. 2. sc. ἐπιμελεῖσθε, wie im Deutschen: „dass ihr nun nur. . .!" A. 1, II. N. 58*).

ἀλλὰ καὶ αἰσχύνεσθαί μοι δοκεῖ³) οἵους ἡμῖν⁴) γνώσεσθε
τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους⁵). Ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν⁶)
ὄντων καὶ εὐτόλμων γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἴκαδε
βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν,
πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἑλέσθαι ἀντὶ
τῶν οἴκοι.

1 Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν⁷) καὶ πλησίον
ἦν ὁ σταθμὸς ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἡνίκα Πατηγύας, ἀνὴρ
Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν, προφαίνεται ἐλαύνων
ἀνὰ κράτος ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν οἷς ἐνετύγ-
χανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν
στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευα-
2 σμένος. Ἔνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδό-
κουν οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ*) ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπε-
3 σεῖσθαι⁸). Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἅρματος τὸν
θώρακα ἐνέδυ καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς
χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζε-
σθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. Ἔνθα
4 δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ
τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ
ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ⁹) στρά-
τευμα τὸ εὐώνυμον κέρας εἶχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρ-
5 βαρικοῦ ἱππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρ-
χον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν
δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὕπαρχος καὶ τὸ ἄλλο
6 βαρβαρικόν· Κῦρος δὲ καὶ ἱππεῖς τούτου ὅσον ἑξακόσιοι
ὡπλισμένοι θώραξι μεγάλοις καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι

πάντες πλὴν Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν¹⁰) ἔχων τὴν κεφα-
λὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο.

Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὔπω καταφανεῖς 8
ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἡνίκα δὲ δείλη¹¹) ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορ-
τὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ
μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. Ὅτε δὲ ἐγγύτερον
ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχαι
καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. Καὶ ἦσαν ἱππεῖς μὲν 9
λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρ-
νης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ τούτων γεῤῥοφόροι,
ἐχόμενοι δὲ ὁπλῖται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν· Αἰ-
γύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἱππεῖς, ἄλλοι τοξό-
ται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη, ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώ-
πων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπορεύετο· πρὸ δ' αὐτῶν ἅρματα 10
διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλού-
μενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον
ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς
διακόπτειν ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. Ἡ δὲ γνώμη ἦν, ὡς εἰς τὰς
τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλῶντα καὶ διακόψοντα¹²). Ὃ μέντοι 11
Κῦρος εἶπεν, ὅτε καλέσας¹³) παρεκελεύετο τοῖς Ἕλλησι
τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνασχέσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο·
οὐ γὰρ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ, ὡς ἀνυστόν¹⁴), καὶ ἡσυχῇ ἐν
ἴσῳ καὶ βραδέως προσῇσαν. Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρε- 12
λαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ
τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν¹⁵) τὸ στράτευμα κατὰ
μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη· κἂν τοῦτ',

---

[3] Bescheidener Ausdruck: ich möchte, muss. „Es ist mir als ob ich.“ Kr. §. 51, 2, 1. Zu αἰσχ. kann man vor οἵους — ergänzen: ὁρῶν. Kr. §. 51, 13, 17. Anders Mtth. §. 480, A. 3. Der Relativsatz als Objectsaccusativ zu αἰσχύν. (Vgl. Kr. §. 51, 13, A. 2 und 5. — [4] Der ethische Dativ drückt ein Interesse, eine Theilnahme an der Handlung aus. Kr. — [5] Xenophon hat am Schlusse der Cyropädie gezeigt, wie die Perser seiner Zeit entartet seien. — [6] Dem ἀνθρώποις entgegengesetzt. Aufgelöst: Ἐὰν δὲ ὑμεῖς... — [7] Griech. Bezeichnung der Vormittagszeit. — *) überhaupt alle; auch die Barbaren. — [8] sc. βασιλέα. — [9] = σύν.

[10] Ohne Helm, mit der blossen Tiara. — [11] Hier πρωΐα, die Zeit [illegible] Mittag, während δείλη ὀψία die um Sonnenuntergang ist. K. — [12] [illegible] ἐλῶντα (ἐλάω) Fut. part. die Absicht, vergl. Isocr. Note ²⁸). Sonst [illegible] des Part. bei ἡ γνώμη, vergl. B. Abschn. 2, Note ¹⁴). — [13] τοὺς στρατηγούς. Oben Note ¹) Wenn zwei verbundene Verba, zumal ein Particip mit seinem Verbum finitum, ein gemeinsames Object haben, so setzt der Grieche, auch wenn beide verschiedene Casus regieren, regelmässig nur einmal, gewöhnlich in dem Casus, welchen das zunächst stehende Verbum erfordert. K. §. 60, 5 (1). — Von ψεύδομαι der Aor. Pass. re[illegible], Med. transitiv. — [14] = δυνατόν. — [15] Inf. als indirecter Imperativ. Kr. §. 55, 3, 13 (7).

13 ἔφη, νικῶμεν[16], πάνθ' ἡμῖν πεποίηται[17]. Ὁρῶν δὲ ὁ Κλέ-
αρχος τὸ μέσον στῖφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ
Ἑλληνικοῦ εὐωνύμου βασιλέα· τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν
βασιλεύς, ὥστε μέσον[18] τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐω-
νύμου ἔξω ἦν· ἀλλ'[19] ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀπο-
σπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ
κυκλωθείη ἑκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ
μέλει ὅπως καλῶς ἔχοι.

14 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα
ὁμαλῶς προῄει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον
συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος παρε-
λαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο
ἑκατέρωσε ἀποβλέπων εἴς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φί-
15 λους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθη-
ναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι, ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι·
ὁ δ' ἐπιστήσας[20] εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν ὅτι τὰ
16 ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια[21] καλά. Ταῦτα δὲ λέγων θο-
ρύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο τίς ὁ θό-
ρυβος εἴη. Ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν ὅτι τὸ σύνθημα[22] παρ-

---

[16] vicerimus. Sonst wird das lateinische Futurum exactum durch den Conjunctiv (Optativ oder das Particip) des Aorists ausgedrückt, allein νικᾶν heisst oft im Präsens „Sieger sein." Kr. §. 53, 1. 5. — [17] Noch bestimmter als das Fut. III. πεποιήσεται, und entsprechend dem Präsens νικῶμεν. Kr. §. 53, 3, 4. Ueber den Dativ (ἡμῖν) s. M. §. 500. B. §. 117, A. ?). M. §. 490. (S. 922 oben): „er steht am häufigsten bei Verbis, deren P[assiv] Act. nicht sehr im Gebrauch ist, wie λέγω, πράττω." S. jedoch auch das Beispiel bei Isocr. Note 36). — [18] μέσον, δεξιόν, εὐώνυμον (κέρας) als taktische Bezeichnungen stehen oft ohne Artikel. Kr. §. 50, 2, 13. — [19] ἀλλά ist durch den Zwischensatz veranlasst. — ὅτι μέλει = Inf. Daher Opt. ἔχοι (st. ἔχει), in Beziehung auf den Aorist ἀπεκρ. — [20] sc. τὸν ἵππον. — [21] ἱερά, Vorzeichen aus den Eingeweiden, σφάγια, aus den Bewegungen des Opferthieres. K. — [22] Das Feldgeschrei, welches die Strategen kurz vor dem Kampfe ausgaben (παραγγέλλειν, εἰπεῖν, παραγγέλλεσθαι), wurde den Flügelmännern mitgetheilt, von diesen ihren Nebenleuten zugeflüstert und so bis zum Ende der Schlachtreihe verbreitet, von wo es auf dieselbe Weise zurückkehrte, ἀνταπεδίδοτο, um das beim Herannahen der Gefahr leicht mögliche Vergessen zu verhüten. (Cyrop. III, 3, 58.) K.

έρχεται δεύτερον ἤδη. Καὶ ὅς ἐθαύμασε τίς παραγγέλλει,
καὶ ἤρετο ὅ τι καὶ[23] εἴη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο,
ὅτι Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη. Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας, Ἀλλὰ 17
δέχομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω[24]. Ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς
τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπήλαυνε· καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα
στάδια διειχέτην τὼ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων, ἡνίκα ἐπαιάνι-
ζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ προήρχοντο[24*] ἀντίοι ἰέναι τοῖς
πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγ- 18
γος, τὸ ἐπιλειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγ-
ξαντο πάντες οἷόνπερ τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες
δὲ ἔθεον. Λέγουσι δέ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ
δόρατα ἐδούπησαν φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις. Πρὶν δὲ 19
τόξευμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι.
Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες,
ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἕπεσθαι.
Τὰ δ' ἅρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, 20
τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων, κενὰ ἡνιόχων. Οἱ δ' ἐπεὶ
προΐδοιεν[25] διΐσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσ-
περ ἐν ἱπποδρόμῳ ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦ-
τον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ[26] τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ
τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευ-
θῆναί τις ἐλέγετο.

Κῦρος δ' ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὑτοὺς 21
καὶ διώκοντας, ἡδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασι-
λεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὣς[27] ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ
συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων
τάξιν ἐπεμελεῖτο ὅ τι ποιήσει βασιλεύς. Καὶ γὰρ ᾔδει αὐ-
τὸν ὅτι μέσον ἔχοι[28] τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ 22
πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐ-

---

[23] was auch, was dann, wenn schon eins sei. Kr. §. 69, 32, 16. Ueber die Frage nach θαυμάζω Kr. §. 65, 1, 7 (5). — [24] Ita fiat! Δέχομαι gewöhnliche Formel bei einer Vorbedeutung. — [24*] προέρχομαι. Ἰέναι pleonastisch. — [25] Einzelne Fälle, Opt. iterativus. A, 2. Note 2). — [26] οὐδέ — δέ wie καί — δέ. Denn καί liegt in οὐδέ. K. — [27] οὕτως. — [28] Prolepsis, vergl. A, Abschn. 7, Note 3).

τῶν γένοιτο, νομίζοντες αὐτὸ καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι,
ἢν ᾖ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἑκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρῄζοιεν[29],
ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. Καὶ
23 βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς ὅμως
ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς
αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις
24 ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν. Ἔνθα δὴ
Κῦρος δείσας, μὴ ὄπισθεν γενόμενος κατακόψῃ[30] τὸ Ἑλληνικόν,
ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις
νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε
τοὺς ἑξακισχιλίους· καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ
25 χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. Ὡς δ' ἡ τροπὴ
ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξακόσιοι εἰς τὸ διώκειν
ὁρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν,
26 σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ
ὢν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος· καὶ εὐθὺς
οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπών, Τὸν ἄνδρα*) ὁρῶ, ἵετο ἐπ' αὐτὸν
καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος,
ὥς φησι Κτησίας[31] ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ
τραῦμά φησι. Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ
τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι[32] καὶ βασιλεὺς
καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὁπόσοι
μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει· παρ'
ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ
ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἀρταπάτης δ'
ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων θεράπων λέγεται,
ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κῦρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου
περιπεσεῖν αὐτῷ. Καὶ οἱ μέν φασι βασιλέα κελεῦσαί

---

[29] Der eine Fall als wirklich angenommen: ἐάν, — der andere als möglich, d. h. blos gedacht: εἰ c. Opt. — [30] sc. βασιλεύς. Kr. § 61. 8. 2. — *) Den rechten Mann. — [31] Ein Grieche, Leibarzt des Königs und persischer Geschichtsschreiber. Nach diesem traf Cyrus den König mit dem Speere. — [32] Anakoluthie, die dadurch veranlasst ist, dass der Schriftsteller bei dem Particip nur den zweiten Satz Κῦρος δὲ κ. τ. λ. als den wichtigeren berücksichtigte. Kr. §. 56. 9. 3.

τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν[33] Κύρῳ, οἱ δ' ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι
σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ
στρεπτὸν δὲ ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τἆλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι
Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὔνοιάν τε καὶ
πιστότητα.

5) Character des Cyrus. (Anab. I. 9.)

Κῦρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν Περσῶν
τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλικώτατός τε
καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται τῶν
Κύρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι. Πρῶτον μὲν γὰρ ἔτι 2
παῖς ὤν, ὅτ' ἐπαιδεύετο καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς
ἄλλοις παισί, πάντων πάντα κράτιστος ἐνομίζετο. Πάντες 3
γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως
θύραις παιδεύονται· ἔνθα πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθοι
ἄν τις, αἰσχρὸν δ' οὐδὲν οὔτ' ἀκοῦσαι οὔτ'
ἰδεῖν ἔστι. Θεῶνται δ' οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους 4
ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους·
ὥστε εὐθὺς παῖδες ὄντες μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ
ἄρχεσθαι. Ἔνθα Κῦρος αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν 5
ἡλικιωτῶν ἐδόκει εἶναι, τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ
ὑποδεεστέρων μᾶλλον πείθεσθαι, ἔπειτα δὲ φιλιππότατος
καὶ τοῖς ἵπποις ἄριστα χρῆσθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν
καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσεως,
φιλομαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον. Ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ 6
ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι
φιλοκινδυνότατος. Καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ
ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ
τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ὠτειλὰς φανερὰς εἶχε, τέλος δὲ
κατέκανε· καὶ τὸν πρῶτον μέντοι βοηθήσαντα πολλοῖς μακαριστὸν
ἐποίησεν.

---

[33] als Leichenopfer.

30 Μέγα δὲ τεκμήριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου
αὐτῷ γενόμενον ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς
ἐδύνατο τοὺς πιστοὺς καὶ εὔνους καὶ βεβαίους. Ἀποθνῄσκοντος
31 γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι
ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ Κύρου πλὴν Ἀριαίου·
οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ ἱππικοῦ
ἄρχων· ὡς δ᾽ ᾔσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων
καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οὗ ἡγεῖτο.

* * *

C. Rückzug der 10,000 Griechen.

1) Verlegenheit und Entschlossenheit. (Anab. II. 1.)

Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον 2
ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα ὅ τι χρὴ
ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις[1]
ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προϊέναι εἰς τὸ
πρόσθεν, ἕως Κύρῳ συμμίξειαν[2]. Ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων 3
ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων,
γεγονὼς ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ
Ταμώ. Οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν[3], Ἀριαῖος
δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη[4] μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων,
ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὡρμῶντο, καὶ λέγοι ὅτι ταύτην
μὲν τὴν ἡμέραν περιμείνειεν ἂν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν,
τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε. Ταῦτα
ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πυνθανόμενοι 4
βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· Ἀλλ᾽
ὤφελε[5] μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε
Ἀριαίῳ ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καί, ὡς ὁρᾶτε, οὐδεὶς
ἔτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευό-

---

[1] Attraction. — [2] Das blos gedachte Ziel, nach einem histor. Tempus, Optat. Kr. §. 65. 7. 8 (2); das Activum, §. 52, 2. 10 (9); der Aorist, §. 53. 6. 5 (4). — [3] Ausgemachte Thatsache, pf. indic. — [4] Was in der Willkühr des Ariaus steht, blosser Opt.; — mit ἄν dasjenige, was von ihnen (den Griechen) abhängt. — [5] B. §. 151. Seite 443. Matth. §. 513, A. 3. Kr. §. 54. 3, 4 (3).

μεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα[6]). Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν
ἐνθάδε ἔλθῃ[7]), εἰς τὸν θρόνον τὸν βασίλειον καθιεῖν αὐτόν·
5 τῶν γὰρ μάχῃ νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. Ταῦτ' εἰπὼν
ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν
Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων
6 ἐβούλετο[8])· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου. Οἱ μὲν
ᾤχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε. Τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο
σῖτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων, κόπτοντες[9])
τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις[10]) δ' ἐχρῶντο, μικρὸν προϊόντες
ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ[11]) ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς
πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν[12])
τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς
γέρροις καὶ ταῖς ξυλίναις ἀσπίσι ταῖς Αἰγυπτίαις[13])·
πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἅμαξαι ἦσαν φέρεσθαι[14]) ἔρημοι·
οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἕψοντες ἤσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

7 Καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται
παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι
βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῖνος εἷς Ἕλλην, ὃς ἐτύγχανε
παρὰ Τισσαφέρνει ὢν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο
ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὁπλομαχίαν.
8 Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν
Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας,
ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας
τὰ ὅπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὑρίσκεσθαι
9 ἄν τι δύνωνται ἀγαθόν. Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως
κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος
τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ ὅπλα
παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μέν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί,

---

[6]) B. §. 139, 10. M. §. 508, b. Verschiedene Zeiten im Vorder- und Nachsatz. Kr. §. 54. 10. 4 (2). — [7]) Kr. §. 26. 11. 11 und §. 53. 6. 5 (4). — [8]) sc. ἀποστέλλεσθαι. — [9]) Das Subject ist ein Collectiv. Kr. §. 58. 4. 1. — [10]) Prädicats-Dativ. Kr. §. 57. 3. 2. — [11]) ἐκεῖσε οὗ. — [12]) Aus den Köchern. — [13]) Das Adj. zu beiden Subst. gehörig. — [14]) Abhängig von ἦσαν, konnten herbeigeschafft werden. Kr. §. 55. 3. 20 (10).

τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅ τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον
ἔχετε[14*])· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἥξω. Ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν
τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξῃρημένα[15])· ἔτυχε
γὰρ θυόμενος. Ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ μὲν ὁ Ἀρκάς, 10
πρεσβύτατος ὤν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ
ὅπλα παραδοίησαν· Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, Ἀλλ' ἐγώ,
ἔφη, ὦ Φαλῖνε, θαυμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ
τὰ ὅπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν,
τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν, ἀλλ' οὐ[16]) λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας
βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις,
ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. Πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· 11
Βασιλεὺς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ
αὐτῷ ἐστιν ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; Νομίζει δὲ καὶ
ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν
ἐντὸς ἀδιαβάτων, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς
δυνάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύναισθε ἂν
ἀποκτεῖναι. Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος*) Ἀθηναῖος εἶπεν· 12
Ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὡς σὺ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν ἄλλο
εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. Καὶ ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα
ἂν[17]) καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ
τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ
ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν[18]), ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ
τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ 13
Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας,
ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριστα[19])· ἴσθι μέντοι ἀνόητος
ὢν[20]), εἰ οἴει ἂν τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι
τῆς βασιλέως δυνάμεως. Ἄλλους δέ τινας ἔφασαν λέγειν 14
ὑπομαλακιζομένους, ὡς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ
γ' ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιντο, εἰ βούλοιτο φίλος γενέ-

[14*]) sc. ἀποκρίνασθαι, was ihr — wisset. — [15]) Die Eingeweide. — [16]) „anstatt". — [17]) S. V. 4. Note 15). — [18]) sc. ἡμᾶς. — [19]) Was recht schön klingt. K. — [20]) = ὅτι ἀνόητος εἶ. Isocr. Note 29). — *) Nicht der Geschichtschreiber dieses Namens. Aus Vermuthung war hier der Name Xenophon in den Text gekommen; allein Xenophon lässt seine Person absichtlich erst später hervortreten.

σθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρῆσθαι, εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον
στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' ἂν αὐτῷ.
15 Ἐν τούτῳ καὶ Κλέαρχος ἧκε καὶ ἠρώτησεν εἰ ἤδη
ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· Οὗτοι
μέν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπὲ τί λέ-
16 γεις[21]. Ὁ δ' εἶπεν· Ἐγώ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἑόρακα·
οἶμαι δέ, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οὗτοι· σύ τε γὰρ Ἕλλην εἶ
καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτοι ὄντες ὅσους σὺ ὁρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ
ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ
17 ὧν λέγεις. Σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ τι σοι
δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει
εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ἀναλεγόμενον*) ὅτι Φαλῖνός ποτε
πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὅπλα
παραδοῦναι ξυμβουλευομένοις ξυνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε.
Οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι ἃ ἂν συμ-
18 βουλεύσῃς. Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ
αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα ξυμβουλεῦσαι μὴ
παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλ-
19 ληνες. Φαλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ
εἶπεν ὧδε· Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν
ἐστι σωθῆναι πολεμοῦντας[22] βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ πα-
ραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπὶς
ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν.
20 Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ
λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε[23], ὅτι ἡμεῖς οἰό-
μεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι
εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ· εἰ δὲ
δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ
21 ἄλλῳ παραδόντες. Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· Ταῦτα μὲν δὴ
ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσεν βα-

---

[21] Indir. „was du meinst". — *) = ὅταν ἀναγγέλληται. — [22] S. B, Abschn. 1. Note [24]. σωθῆναι, aorist, weil an die einzelne Bedingung πολεμοῦντας geknüpft; nachher das Präsens von der Rettung überhaupt. — [23] οὗτος, τοιοῦτος, τοσοῦτος regelmässig vom Vorhergegangenen; ὅδε, τοιόσδε, τοσόσδε vom Folgenden. Oben §. 17 τάδε „so und so".

σιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προϊ-
οῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἴπατε οὖν καὶ περὶ τού-
του πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν ἢ ὡς πολέμου ὄντος[24]
παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· Ἀπάγγελλε τοί- 22
νυν καὶ περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ ἅπερ καὶ
βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλῖνος. Ἀπεκρί-
νατο ὁ Κλέαρχος· Ἢν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ
καὶ προϊοῦσι πόλεμος. Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· Σπονδὰς ἢ 23
πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταὐτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο·
Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἢ προϊοῦσι πόλεμος.
Ὅ τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηνε.

Φαλῖνος μὲν δὴ ᾤχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Οἱ δὲ παρὰ 1
Ἀριαίου ἧκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος. Μένων δὲ αὐτοῦ
ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον ὅτι πολλοὺς φαίη
Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνα-
σχέσθαι[25] αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπ-
ιέναι, ἥκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μή, αὐτὸς
πρῳὶ ἀπιέναι φησίν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν· Ἀλλ' οὕτω[26] 2
χρὴ ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἥκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή,
πράττετε ὁποῖον ἄν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν.
Ὅ τι δὲ ποιήσοι, οὐδὲ τούτοις εἶπε. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤδη 3
ἡλίου δύνοντος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς
ἔλεξε τοιάδε· Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι[27] ἐπὶ βα-
σιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο·
ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως
ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα
ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. Οὐ
μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἷόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ
ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλὰ
ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἦν. Ὧδε οὖν χρὴ ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν 4

---

[24] S. B, 2. Note [20]. — [25] Der Acc. c. Inf. auch im Nebensatz. Mtz. §. 538. B. 123. A. 4. Kr. §. 55. 4. 9. vergl. Zumpt lat. Gr. §. 603. — [26] Hier = ὧδε. — [27] Abhängig von ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Construct. ad synesin. Kr. §. 55, 3. 20 (10).

ὅ τι τις ἔχει· ἐπειδὰν δὲ σημήνῃ 28) τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι,
συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε
ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἕπεσθε τῷ
ἡγουμένῳ 29), τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ 30),
5 τὰ δὲ ὅπλα 31) ἔξω. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ
καὶ οἱ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποίουν οὕτω. Καὶ τὸ
λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δὲ ἐπείθοντο, οὐχ ἑλόμενοι, ἀλλὰ
ὁρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ᾽ ἄλλοι
ἄπειροι ἦσαν.

6 Ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ ἣν ἦλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας 32)
μέχρι τῆς μάχης 33) σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα,
παρασάγγαι πέντε καὶ τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι,
στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ
τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στάδιοι ἑξήκοντα
καὶ τριακόσιοι.

2) Die Verträge und die Treulosigkeit des Tissaphernes.

(Anab. II. 2 3. 1–5. 6. 1–4.)

8 I.*) **Κλέαρχος** μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις ἡγεῖτο κατὰ τὰ
παρηγγελμένα, οἱ δ᾽ εἵποντο· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον
σταθμὸν παρ᾽ Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ
μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὅπλα συνῆλθον οἱ
στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρ᾽ Ἀριαῖον· καὶ
ὤμοσαν οἵ τε Ἕλληνες καὶ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ
κράτιστοι μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε 1) ἔσεσθαι·
οἱ δὲ βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως.

Ταῦτα δ᾽ ὤμοσαν, σφάξαντες κάπρον καὶ ταῦρον καὶ λύκον 9
καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα 2) βάπτοντες οἱ μὲν Ἕλληνες ξίφος,
οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ 3) ἐγένετο, 10
εἶπεν ὁ Κλέαρχος· Ἄγε δή, ὦ Ἀριαῖε, ἐπείπερ ὁ αὐτὸς
ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπὲ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ
τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ἥνπερ ἤλθομεν ἢ ἄλλην τινὰ
ἐννενοηκέναι δοκεῖς ὁδὸν κρείττω. Ὁ δ᾽ εἶπεν· Ἣν μὲν ἤλθομεν 11
ἀπιόντες, παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει
γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων. Ἑπτακαίδεκα γὰρ
σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω 4) οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας
οὐδὲν εἴχομεν λαμβάνειν· ἔνθα δ᾽ εἴ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι
κατεδαπανήσαμεν. Νῦν δ᾽ ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι
μακροτέραν μέν, τῶν δ᾽ 5) ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. Πορευτέον 12
δ᾽ ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνώμεθα
μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ
στρατεύματος· ἢν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν
ἀπόσχωμεν, οὐκέτι 6) μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν.
Ὀλίγῳ μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν
δ᾽ ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχὺ πορεύεσθαι· ἴσως
δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. Ταύτην, ἔφη, γνώμην ἔχω
ἔγωγε.

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη 7) ἢ 13
ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον.
Ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν
ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κώμας τῆς
Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο 8) μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. Ἔτι

---

28) B. § 129. 9. Kr. § 61. 4. 3 (4). [illegible] Schein ist. [illegible] — 29) Dem vorangehenden Heerführer, der Spitze. — 30) ab inne, wo wir die Richtung [illegible]; nach dem Flusse zu [illegible] K. — 31) Die Hopliten. — 32) Matth. § 321. 6. Kr. § 47, 9. [illegible] Ebenso die Lateiner. — 33) Das Schlachtfeld.

*) Zusatz der zweiten Auflage. Von hier bis [illegible] Μετὰ ταῦτα — [illegible] τὸν Ζαπάταν.

1) μήτε — τε, wie neque — et. Kr. § 69. 53 (48).

2) εἰς ἀσπίδα — dass das Blut in den Schild hineinlief. Kr. — 3) [illegible] der Treue durch Eid, Handschlag etc.: Gelöbniss. — 4) σταθμός ist zunächst die Herberge, das Quartier; dann der Weg bis [illegible], und die Zeit, die man braucht, um den Weg zu machen. Hier [illegible] der Zeit. — 5) Parataktisch st. Relativ. — 6) S. A. 7. Note 14). [illegible] folgt der Indicativ Futuri oder der Conjunctiv Aoristi; das Präsens erklärt Hermann durch die Annahme, dass der Schriftsteller mit historischer Lebhaftigkeit die Zukunft als Gegenwart vorgestellt habe. Kr. — γνώμην ohne Artikel ist Prädikat: ich habe dieses als Meinung. Kr.

7) [illegible] zu bedeuten. — 8) ἐψεύσθησαν, passiv: betrogen sich. S. B. 4.

14 δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πολεμίους ὁρᾶν ἱππέας· καὶ τῶν τε
Ἑλλήνων οἳ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες, εἰς τὰς τάξεις
ἔθεον, καὶ Ἀριαῖος, ἐτύγχανε γὰρ ἐφ᾽ ἁμάξης πορευόμενος
15 διότι ἐτέτρωτο, καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Ἐν
ᾧ δὲ ὡπλίζοντο ἧκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποὶ
ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἰσιν ἀλλ᾽ ὑποζύγια νέμοιτο. Καὶ εὐθὺς
ἔγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς·
καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω. Κλέ-
16 αρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· ᾔδει γὰρ καὶ
ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας· ἤδη δὲ
καὶ ὀψὲ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ
δοκοίη φεύγειν, ἀλλ᾽ εὐθύωρον 9) ἄγων ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ
εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν,
ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος
17 καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν 10) ξύλα. Οἱ μὲν οὖν πρῶτοι
ὅμως τρόπῳ τινὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοταῖοι
προσιόντες ὡς ἐτύγχανον ἕκαστοι ηὐλίζοντο, καὶ κραυγὴν
ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν
18 11)· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ
τῶν σκηνωμάτων. Δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστεραίᾳ ἐγένετο·
οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ᾽ οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε
καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. Ἐξεπλάγη δέ, ὡς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς
τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος.

1 Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὅπλα παραδιδόναι
ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας
2 ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. Οἱ δ᾽ ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας,
ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον
οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν,
εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν
ἄχρις ἂν σχολάσῃ 12). Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα
ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντῃ φάλαγγα πυκνήν,

---

§. 11. S. 115. — 9) grade aus. Kr. §. 46. 5, 7. — 10) S. B, 1. Note 10). — 11) Inf. die wahrscheinliche, Indic. die wirkliche Folge. Kr. §. 65, 3 und A. 1. — 12) S. B. 2. Note 47).

τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους,
καὶ αὐτός τε προῆλθε, τούς τε εὐοπλοτάτους ἔχων
καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὑτοῦ στρατιωτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις
στρατηγοῖς ταῦτα ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, 4
ἀνηρώτα τί βούλοιντο. Οἱ δ᾽ ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν
ἥκοιεν ἄνδρες οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται 13) τά τε παρὰ βασιλέως
τοῖς Ἕλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων
βασιλεῖ. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ 5
ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ᾽ ὁ τολμήσων
14) περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἕλλησι μὴ πορίσας 15)
ἄριστον. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ 6
ἧκον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς που ἦν βασιλεὺς ἢ
ἄλλος τις ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δὲ ὅτι
εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ καὶ ἥκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες,
οἳ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν 13) ἔνθεν 16)
ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια. Ὁ δὲ ἠρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι 7
σπένδοιτο 17) ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν 18), ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις
ἔσοιντο σπονδαί. Οἱ δέ, Ἅπασιν, ἔφασαν, μέχρι ἂν βασιλεῖ
τὰ παρ᾽ ὑμῶν 19) διαγγελθῇ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, 8
μεταστησάμενος 20) αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο· καὶ
ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχὺ καὶ καθ᾽ ἡσυχίαν ἐλθεῖν
τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· 9
Δοκεῖ μὲν κἀμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ,
ἀλλὰ διατρίψω ἔστ᾽ ἂν ὀκνήσωσιν 21) οἱ ἄγγελοι, μὴ
ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἶμαί γε μέντοι,
ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι.
Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι
σπένδοιτο καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς 22) τὰ ἐπιτήδεια.

---

13) S. B, 2. Note 22). — 14) S. B, 2. Note 17). — 15) Bedingung. 16) für ἐκεῖσε ἔνθεν. — 17) ob er den Vertrag schliessen solle. — 18) [illegible] für sie allein, die Unterhändler. — 19) Eure Antwort. — 20) Med. = abtreten lassen. Kr. §. 52. 10, S. 11. 1. — 21) bis ihnen bange geworden ist: Kr. §. 53, 5, 1. 2. — 22) Vorher ἐπί. Den Unterschied s. Kr. §. 68. 42 (38), 2. und 39 (35), 1.

10 Καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο. Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὰς
μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει
καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ
αὐλῶσιν [23] πλήρεσιν ὕδατος, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν
ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ᾽ ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων
11 οἳ ἦσαν ἐκπεπτωκότες [24], τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. Καὶ ἐνταῦ-
θα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάτει, ἐν μὲν τῇ ἀρι-
στερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ
εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν,
ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον [25] ἔπαισεν ἂν [26], καὶ ἅμα αὐ-
τὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν
12 αἰσχύνην εἶναι μὴ οὐ [27] συσπουδάζειν. Καὶ ἐτάχθησαν
μὲν πρὸς αὐτὸ οἱ τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ
Κλέαρχον ἑώρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρε-
13 σβύτεροι. Πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑπ-
οπτεύων μὴ ἀεὶ οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος·
οὐ γὰρ ἦν ὥρα οἵα [28] τὸ πεδίον ἄρδειν· ἀλλ᾽ ἵνα ἤδη
πολλὰ προφαίνοιτο τοῖς Ἕλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν,
τούτου ἕνεκα βασιλέα ὑπώπτευεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ
14 ἀφεικέναι. Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας ὅθεν ἀπέ-
δειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνῆν δὲ σῖ-
τος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος [29] ἑψητὸν ἀπὸ
15 τῶν αὐτῶν. Αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, οἵας
μὲν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἔστιν ἰδεῖν, τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο,
αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυ-
μάσιαι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ἡ δὲ ὄψις ἠλέκτρου [30]
οὐδὲν διέφερε· τὰς δέ τινας ξηραίνοντες τραγήματα [31]
ἀπετίθεσαν.

---

[23] Canäle. — [24] [illegible] — [25] Einen, bei dem es [illegible] war. — [26] A. 6. II. Note [illegible]. — [27] M. § 600. S. 1229. B. 150. 6. Kr. § 67. 12. 6 (5). A. 1. II. Note 41). — [28] = τοιαύτη ὥστε: die Jahreszeit um zu —. M. § 479 a. 2. B. § 139 F. 1. R. 185. 2. Kr. § 55. 3. 5 (3). — [29] eingekochtes Getränk. — [30] bei ἠλέκτρου [illegible]. Kr. § 48. 13, 9. M. § 453. — [31] Prädicatsnomen: zum Nachtisch. Kr. § 57. 3. 1.

II. Μετὰ ταῦτα *) ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζάβατον πο- 1
ταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν
ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ
οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. Ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ, συγ- 2
γενέσθαι Τισσαφέρνει καί, εἴ πως δύναιτο, παῦσαι τὰς
ὑποψίας πρὶν [1] ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψέ
τινα ἐροῦντα ὅτι ξυγγενέσθαι αὐτῷ χρῄζοι. Ὁ δὲ ἑτοί- 3
μως ἐκέλευσεν ἥκειν. Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρ-
χος τάδε·

Ἐγώ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημέ-
νους καὶ δεξιὰς δεδομένας, μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους· φυλατ-
τόμενον δὲ σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὁρῶν-
τες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα. Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύνα- 4
μαι οὔτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ
τε σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδ᾽ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐ-
δέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα,
ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώ- 5
πους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας,
οἳ φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν,
ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτε βουλο-
μένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας 6
νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι ἥκω καὶ διδά-
σκειν σε βούλομαι ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. Πρῶ- 7
τον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι [2] κωλύουσι
πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὑτῷ
παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ᾽ ἂν εὐδαιμονίσαιμι. Τὸν
γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ᾽ ἀπὸ [3] ποίου ἂν τάχους
οὔτε ὅποι ἂν φεύγων τις ἀποφύγοι, οὔτ᾽ εἰς ποῖον ἂν σκό-
τος ἀποδραίη, οὔθ᾽ ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίη [4].

---

*) Nach dem Uebergange über den Tigris, unterhalb der Stadt Opis. In unseren älteren Handschriften heisst dieser Nebenfluss Ζαπάτας.

[1] Kr. §. 54. 17, 6. (14. 2). Isocr. Note 47) u. A. 2. Note 12). — [2] [illegible] Schwüre bei den Göttern, weil man sagt ὀμνύναι θεούς. M. §. [illegible] Kr. §. 47. 7, 2 (5.). — [3] Wie ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς, mit einem Sprung. — [4] Eigentlich ἀποδρᾶς, ἀποστάς, sc. ἀποφύγοι.

Πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὕποχα καὶ πανταχῇ πάντων
8 ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν
ὅρκων οὕτω γιγνώσκω, παρ' οὓς[5] ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι
κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἔγωγε ἐν τῷ
9 παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. Σὺν μὲν γὰρ
σοὶ πᾶσα μὲν ἡμῖν ὁδὸς εὔπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός,
τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δέ σου πᾶσα
μὲν διὰ σκότους ἡ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα·
πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον
10 δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. Εἰ
δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν[6] ἢ τὸν
εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον[7]
ἀγωνιζοίμεθα; Ὅσων δὲ δὴ καὶ οἵων ἂν ἐλπίδων
ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἴ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν,
11 ταῦτα λέξω. Ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι,
νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν ὃν βούλοιτο·
σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τήν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν
ἔχοντα καὶ τὴν σεαυτοῦ ἀρχὴν σώζοντα, τὴν δὲ βασιλέως
δύναμιν, ᾗ Κῦρος πολεμίᾳ ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην ξύμμαχον
12 οὖσαν. Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων τίς οὕτω μαίνεται ὅστις[8]
οὐ βούλεταί σοι φίλος εἶναι; Ἀλλὰ μήν, ἐρῶ γὰρ
καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον
13 ἡμῖν εἶναι, οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας,
οὓς νομίζω ἂν[9] σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν
παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη
πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ
τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ· Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς
νῦν γιγνώσκω τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ ποίᾳ δυνάμει συμμάχῳ
χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσεσθε τῆς νῦν σὺν ἐμοὶ

---

[5] τοὺς θεούς, die den Eid gleichsam verwahren. — [6] Kr. §. 62. 3. 7 (3). A. 1. II. Note 30). — [7] ἔφεδροι nannte man die Athleten, welche bei Verloosung der Paare (wenn die Zahl ungerade war) keine Gegner erhalten hatten und darauf mit frischen Kräften gegen die Sieger kämpften, desshalb furchtbare Gegner. Kr. — [8] = ὥστε, ita, ut. M. §. 479 A. 1. Kr. §. 51. 13, 10. — [9] ἂν zum Inf. A. 2. Note 14).

οὔσης[10]. Ἀλλὰ μὴν[11] ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ εἰ 14
μὲν βούλοιό τῳ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δέ τίς
σε λυποίη, ὡς δεσπότης ἀναστρέφοιο ἔχων[12] ἡμᾶς ὑπηρέτας,
οἵ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν,
ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν
ἔχοιμεν δικαίως. Ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ 15
οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν
ὥστε καὶ ἥδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τὸ ὄνομα[13], τίς ἐστιν οὕτω
δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεῖσαι, λέγων ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν.

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη·

Ἀλλ' ἥδομαι μέν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους 16
λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις,
ἅμα ἄν μοι δοκεῖς[9] καὶ σεαυτῷ κακόνους εἶναι. Ὡς δ'
ἂν μάθῃς[14], ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ'
ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα 17
ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν
ἢ πεζῶν ἢ ὁπλίσεως, ἐν ᾗ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ ἂν
εἶμεν[15], ἀντιπάσχειν[16] δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; Ἀλλὰ χωρίων 18
ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν;
Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῷ
πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὑμῖν ὁρᾶτε ὄντα πορευτέα,
ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν,
τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι
ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν
οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς
διαπορεύοιμεν. Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό 19
γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστιν[15], ὃν ἡμεῖς δυναί-

---

[10] Gen. comp. = ἢ τῇ — οὔσῃ. Kr. §. 47. 27. 1. — Ueber ἄν beim Ind. (oder Infin.) = vorkommenden Falls, Kr. §. 64. 3. 3. — [11] Wiederaufnahme des unterbrochenen Gedankens. — [12] Bedingung zu εἴης sowohl als zu ἀναστρέφοιο, zu welchem auch das ἄν zu beziehen ist. — [13] Namentlich. — [14] „Damit du eintretenden Falls wissest". Kr. §. 54, 8. 1 (2). — [15] Der eigentliche Nachsatz zu εἰ — ἐβουλόμεθα wäre ἱκ.

μεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ᾧ ὑμεῖς οὐδ'
20 εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε μάχεσθαι ἂν δύναισθε. Πῶς ἂν οὖν
ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων
μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων
τοῦτον ἂν[17] τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὃς μόνος μὲν πρὸς
θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός; Παντάπασι
21 δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἀνάγκῃ ἐχομένων,
καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι[18] δι' ἐπιορκίας τε
πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι.
Οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἠλίθιοι οὔτε ἀλόγιστοί
22 ἐσμεν. Ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν;
Εὖ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἴτιος, τὸ[19] τοῖς
Ἕλλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ᾧ Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ
διὰ μισθοδοσίαν πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίαν
23 ἰσχυρόν. Ὅσα δέ μοι ὑμεῖς χρήσιμοί ἐστε[20], τὰ
μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ
ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν,
τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἕτερος
εὐπετῶς ἔχοι[21].

24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ
εἶπεν, Οὐκοῦν, ἔφη[22], οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν
ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες πολεμίους ποιῆσαι
ἡμᾶς, ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ ἐγὼ μέν γε, ἔφη ὁ 25
Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἵ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ
ἐλθεῖν[23] ἐν τῷ ἐμφανεῖ, λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας
ὡς σὺ ἐπιβουλεύεις ἐμοί τε καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ.
Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ ἐγὼ 26
δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω. Ἐκ τούτων δὴ τῶν 27
λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε
αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ
ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον δῆλός τ' ἦν πάνυ
φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ ἃ ἔλεγεν
ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν· ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην
οὓς ἐκέλευσε, καὶ οἳ ἂν ἐξελεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν
Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἕλλησιν
ὄντας τιμωρηθῆναι. Ὑπώπτευε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα 28
Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ'
Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως
τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν φίλος ᾖ Τισσαφέρνει.
Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος, ἅπαν τὸ στράτευμα 29
πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδὼν
εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ,
μὴ ἰέναι[24] πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ
πιστεύειν Τισσαφέρνει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, 30
ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι
δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν
ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ 31
μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων
Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης
Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ θύραις ἔμενον. Οὐ πολλῷ δὲ 32
ὕστερον ἀπὸ[25] τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο
καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρ-

ἂν ᾖμεν (impf.), vergl. aber Kr. § 54. 12. 7. und 11 (10). 2. Der Indicativsatz ([illegible] und § 19 κρεῖττον [illegible]) dient nur als Uebergang. — [16] Der Infin. ohne Artikel bei prädicativ gebrauchten Substantiven, wie ὥρα, καιρός, κίνδυνος u. dergl. Kr. § 50. 6. 1. (5, 5.) — [17] ἂν wegen der Entfernung des vorigen ἂν wiederholt. M. § 600. b. B. § 139. A. 4. R. § 120. A. 4. Kr. § 69. 7. 3. (6. 7.). Vorher μηδένα, weil das Particip hypothetische Bedeutung hat. — [18] Umschreibung für τὸ ἐθέλειν. Kr. § 47. 6. 8. (4. 3.) καὶ τούτων, und zwar. Ebd. § 51. 7. 13. — [19] Als Apposition zu ἔρως, anstatt τοῦ (Gen. obj.). — Nachher ᾧ ... τούτῳ, Abl. bei militärischen Marschbenennungen, wie im Latein. quo exercitu. Kr. § 51. 11. — [20] st. ἔσεσθε, weil schon die Gegenwart als Anfangspunkt der Sache betrachtet wird. — [21] Die Tiara ist die thurmförmige Kopfbedeckung vornehmer Perser mit nach vorn übergebogener Spitze, die nur bei der königlichen Tiara, Kitaris oder Kidaris genannt, aufrecht (ὀρθή) sein durfte. Der Gedanke ist: Die königliche Gesinnung könnte wohl auch ein Anderer sich aneignen, nämlich er selbst, womit er andeutet, dass er wohl im Vertrauen auf ihre Hülfe sich zum Abfall entschliessen könne. Kr. — [22] A. 1.
I. N. 24). Οὐκοῦν (nicht οὔκουν), weil der Sprechende eine Antwort erwartet. — [23] sc. εἰς λόγους. — [24] μή, weil in ἀντέλεγον ein Verbot liegt. V. 2. II. N. 31)

βάρων τινὲς ἱππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν
Ἕλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον.
33 Οἱ δὲ Ἕλληνες τήν τε ἱππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ
στρατοπέδου ὁρῶντες καὶ ὅ τι ἐποίουν ἠμφιγνόουν, πρὶν
Νίκαρχος Ἀρκὰς ἧκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα
καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα.
34 Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα
πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς
35 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος
δὲ καὶ Ἀρτάοζος καὶ Μιθριδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι·
ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἑρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους
ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὁρᾶν καὶ γιγνώσκειν· συνηκολούθουν
δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους.
36 Οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἴ
τις εἴη τῶν Ἑλλήνων ἢ στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι
37 τὰ παρὰ βασιλέως. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι
τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ
Σοφαίνετος Στυμφάλιος, ξὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος,
ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δ᾽ ἐτύγχανεν
38 ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ ξὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος. Ἐπεὶ δὲ
ἔστησαν εἰς ἐπήκοον 25), λέγει Ἀριαῖος· Κλέαρχος μέν, ὦ ἄνδρες
Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς
λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε. Πρόξενος δὲ καὶ Μένων
ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν.
Ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν,
39 ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου 26) δούλου. Πρὸς
ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος·
Ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε
Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ᾽ ἀνθρώπους,
οἵτινες ὀμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς
νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε
καὶ πανουργοτάτῳ τούς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὤμνυτε ὡς 27)

---

25) An einen Ort, wo sie hören konnten, was jene sagten. Auf Hörweite. — 26) Des Königs. — 27) so ohne Weiteres. Bornemann.

ἀπολωλέκατε, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς
πολεμίοις ἔρχεσθε ἐφ᾽ ἡμᾶς. Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· Κλέαρχος 40
γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει
τε καὶ Ὀρόντᾳ καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. Ἐπὶ 41
τούτοις Ξενοφῶν τάδε εἶπε· Κλέαρχος μὲν τοίνυν εἰ παρὰ
τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ
ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων
ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί,
πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες
ἀμφοτέροις πειράσονται καὶ ὑμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.
Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες 42
ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν ὡς 1
βασιλέα, καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς 28) ἐτελεύτησαν,
εἷς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν
ἐμπείρως αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς
καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. Καὶ γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος 29) 2
ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, παρέμενεν,
ἐπεὶ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, πείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν
ὡς οἱ Θρᾷκες ἀδικοῦσι τοὺς Ἕλληνας 30) καὶ διαπραξάμενος
ὡς ἐδύνατο παρὰ τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὡς πολεμήσων
τοῖς ὑπὲρ Χεῤῥονήσου καὶ Περίνθου Θρᾳξίν. Ἐπεὶ δὲ μεταγνόντες 3
πως οἱ ἔφοροι ἤδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ ἀποστρέφειν
αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται,
ἀλλ᾽ ᾤχετο πλέων εἰς Ἑλλήσποντον. Ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη 4
31) ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ τελῶν ὡς ἀπειθῶν.*)

---

28) R. §. 104. A. 8. §. 112. 7. B. §. 121. A. 2. Mtth. §. 490. Kr. §. 52. 4. 6 (2). — 29) der Peloponnesische. — 30) Die im Thrakischen Chersones wohnten. Kr. — 31) (Abwesend) zum Tode verurtheilt.

*) Die wahre Ursache verschweigt Xen. Es war dieselbe Treulosigkeit, wie er an den Häuptern von Byzanz begangen, in deren Bewusstsein vielleicht er jetzt alle Geistesgegenwart verlor und leichtgläubig in die Falle ging.

3) Xenophon stellt sich an die Spitze des Heeres.
(Anab. III. 1, 2—14.)

2 **1.** Ἐπεὶ δὲ οἵ τε στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι ἀπολώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοούμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμὼν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προὐδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἱππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὔδηλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδ' ἂν ἕνα κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθείη. 3 Ταῦτα ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἑσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὔποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

4 Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. 5 Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας μή τι πρὸς τῆς πόλεως οἱ ἐπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι, ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι 6 τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἂν[1] θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα

καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ[2] καὶ καλῶς πράξας σωθείη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων, θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. 7 Ὁ δ' ἀκούσας ᾐτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῷον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθείη. Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἤρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. 8 Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός, ἐξέπλει καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. 9 Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπρουθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν· εἶπε δὲ ὅτι, ἐπειδὰν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας.

10 Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως, ἐξαπατηθείς, οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ᾔδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμήν, οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες, ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν. 11 Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. Ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσαν[3]. 12 Περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ πῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὢν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· πῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δ' ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ*) δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπό τινων ἀποριῶν.

---

[1] Ueber das doppelte ἄν, beim Fragwort und beim Verbum, Kr. §. 69, 7, 3. (6, 6). B. §. 120. A. 4. 5. Nachher dieselbe Frage mit ὅπως ἄν s. Note [2]. — [2] S. B. 2. Note [22]. — [3] Wechsel der Constr. st. πᾶσα (λάμπεσθαι). — *) ne non, zu φοβ. S. Xen. B. 2. I. N. [27].

13 Ὁποῖόν τι μὲν δή ἐστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι
σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ
τάδε. Εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ
ἐμπίπτει· Τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νὺξ προβαίνει· ἅμα δὲ
τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἥξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα
ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ οὐχὶ[4] πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα
ἐπιδόντας[5], πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας ὑβριζομένους
14 ἀποθανεῖν; Ὅπως δ' ἀμυνούμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται
οὐδ' ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὥσπερ
ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας[6] πόλεως
στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν
ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμείνω; Οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος
15 ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. Ἐκ
τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς.
Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· Ἐγώ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί,
οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι, οὐδ' ὑμεῖς,
16 οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἵοις[7] ἐσμέν. Οἱ μὲν γὰρ
δὴ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον
ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρεσκευάσθαι,
ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὡς κάλ-
17 λιστα ἀγωνιούμεθα. Καὶ μὴν εἰ ὑφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ
γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὃς[8] καὶ τοῦ
ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἤδη
ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς
δέ[9], οἷς κηδεμὼν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δ'

ἐπ' αὐτὸν[10] ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ
ἀποκτενοῦντες[11] εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν;
Ἆρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος 18
πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί
ποτε ἐφ' ἑαυτόν; Ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα,
πάντα ποιητέον.

Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὔποτε ἐ- 19
παυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐ-
τῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν[12] ὅσην μὲν χώραν καὶ
οἵαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θερά-
ποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ δ' αὖ τῶν 20
στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν πάν-
των οὐδενὸς ἡμῖν μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου[13] δ'
ὠνησόμεθα ᾔδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δέ πως πο-
ρίζεσθαι[14] τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους, ὅρκους ἤδη κατέχον-
τας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίοτε τὰς σπονδὰς μᾶλ-
λον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον. Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι 21
ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων
ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία. Ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦ-
τα τὰ ἀγαθὰ ἆθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες
ὦσιν·[15] ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοί εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ
εἰκός, ἔσονται.

Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολ- 22
λὰ ὁρῶντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς
τῶν θεῶν ὅρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν

---

[4] S. Xen. A. 1, II. Note [3]). — [5] Partcip. zu ἐπεῖδον. postquam asperrima viderimus, v. Erleben. Kr. §. 53, 6, 7. — [6] Ein Fragwort hinter dem Artikel. Kr. §. 51, 17, 4. (15, 3). B. §. 123 b) 10, c. Vgl. auch Xen. A. 6, IV. Note [29]). Der Sinn ist: aus welcher Stadt her soll der Feldherr sein, von dem ich erwarte, dass er dies thun wird? (Soll es etwa ein Spartaner sein?) Kr. — [7] neutr. sc. πράγμασι, Umständen. — [8] Causal; da derselbe. Vergl. M. §. 477. — [9] ἡμᾶς ziehen Manche als Subjects-Accusativ zu παθεῖν. Vergl. B. §. 142, A. 2. M. §. 536. R. 126, A. 3. Kr. §. 55, 2, 3. Vielleicht ist jedoch ein Anakoluth anzunehmen. Der Schriftsteller hätte dann angefangen, als sollte folgen: τί ἂν οἰόμεθα ποιῆσαι αὐτόν. Kr. —

[10] Verbindung eines selbständigen Satzes mit einem relativen. Eigentlich ist das Subject aus οἷς herbeizuziehen: „Die wir vielmehr". Kr. §. 60, 6. (51. 1. Vergl. B. 2. I. Note [5]). — [11] Isocr. Note [28]).

*) §§. 19—21 und 26—44 sind Zusätze der 2. Auflage.

[12] Der Satz ὅσην ἔχοιεν ist als substantivirtes Object zu betrachten; ohne Genetiv der Person dabei. — [13] Gen. pretii: wofür. — Die Constr. ist hier parataktisch, statt: ἐπεὶ ᾔδειν ὀλίγους ἔτι ἔχοντας (ἔχειν), ὅτου (ἀλλάξασθαι) ὠνησόμεθα (τὰ ἐπιτήδεια). — [14] abhängig von κατέχοντας (abhalten). Kr. §. 51, 13, 3. 4. (12). — [15] Der Relativsatz als obliquer Casus gebraucht.

23 ἀγῶνα πολὺ 16) σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. Ἔτι δ᾽ ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες 17) καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοί, ὥσπερ τὸ πρόσθεν, νίκην ἡμῖν διδῶ-
24 σιν. Ἀλλ᾽ 18) ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ᾽ ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ᾽ 19) ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας 20) ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετήν. Φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγό-
25 τεροι. Κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἕπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ᾽ ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι, ἐρύκειν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ τὰ κακά.

26 Ὁ μὲν ταῦτ᾽ ἔλεξεν· οἱ δὲ λοχαγοί, ἀκούσαντες ταῦτα, ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ἅπαντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ᾽ εἶπεν ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναιτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. Ὁ μέντοι
27 Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν 21) ἔλεξεν ὧδε· Ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύ γε οὐδὲ ὁρῶν γιγνώσκεις οὐδὲ 22) ἀκούων μέμνησαι. Ἐν ταὐτῷ γε μέντοι ἦσθα τούτοις 23), ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ
28 πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα. Ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ᾽ ἐξοπλισάμενοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν

---

[16] Xen. A. I, 1. Note 10). — [17] Die Feinde. Ebenso οἱ ἄνθρωποι. — [18] ἀλλὰ gehört zwar dem Sinne nach zu μὴ ἀναμένωμεν, ist aber doch nicht durch ein Komma von ἴσως zu trennen. Vergl. M. § 615. Kr. — [19] ἐπί bezeichnet hier nicht eine feindliche Richtung, sondern die Absicht des Herbeiholens. — [20] Futurum s. B. §. 73. 2. 4). Kr. §. 31. 9. — [21] mitten in der Rede ihn unterbrechend. Sonst steht μεταξύ beim Partic. pleonastisch für während. Kr. §. 56, 10. 3. Matth. §. 557.

[22] selbst nicht — noch. Denn das blosse weder — noch kann ja οὔτε — οὔτε (οὔτε — οὐδὲ) heissen. Dasselbe gilt von μηδὲ und μήτε. Vergl. M. §. 609. B. §. 136 p. 435. Kr. §. 69, 53. A (49). — [23] De comparat. gen. neutr. „wie diese Umstände", wie jetzt.

αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν; Ἐπεὶ δ᾽ αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, 29
εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὅπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι οὐδὲ 24) ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ᾽ οἶμαι ἐρῶντες τούτου; ἃ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνασθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῄς, πείθειν δὲ 25) πάλιν κελεύεις ἰόντας; Ἐμοὶ δέ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν 30
ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσίεσθαι εἰς ταὐτὸ ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκεύη ἀναθέντας ὡς σκευοφόρῳ 26) χρῆσθαι. Οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλλην ὢν τοιοῦτός ἐστιν.

Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν· Ἀλ- 31
λὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Λυδὸν 27) ἀμφότερα τὰ ὦτα τετρυπημένον. Καὶ εἶχεν οὕτως.
Τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν· οἱ δ᾽ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις 32
ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο 28), τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ᾽ αὖ λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν. Ἐπεὶ δὲ πάντες συν- 33
ῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. Ἐν- 34
ταῦθα Ἱερώνυμος Ἠλεῖος πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε· Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν

---

[24] οὐδὲ — οὐδέ, nicht einmal — ne — quidem. S. B. §. 135 A. 7. b. Kr. §. 67. 11. 1. οὐδ᾽ ἀποθανεῖν, durch Fesseln sich den Tod zu geben gehindert. Kr. — [25] nämlich den König, dass er sie ungehindert heimziehen lasse. Das Präs. mit ἰόντας vom Versuch; im Deutschen: hingehen und. — [26] ὡς σκευοφόρῳ — μήτε — τε nicht —, vielmehr —. Εἰς ταὐτὸ in Gemeinschaft mit —. — [27] Lydische und phrygische Sclaven, bei den Griechen verachtet. — [28] umgekommen war. Kr.

καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εἴ τι δυναίμεθα
ἀγαθόν[29]. Λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ὦ Ξενοφῶν, ἅπερ
35 καὶ πρὸς ἡμᾶς. Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· Ἀλλὰ
ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης
οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις
δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἢν δύνωνται, ἀπολέσωσιν.
Ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα, ὡς μήποτ' ἐπὶ
τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον, ἢν δυνώμεθα, ἐκεῖνοι
36 ἐφ' ἡμῖν. Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς, τοσοῦτοι ὄντες
ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν[30]. Οἱ
γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέπουσι, κἂν
μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθύμους, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἢν δὲ
ὑμεῖς αὐτοί τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς
πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε ὅτι ἕψονται
37 ὑμῖν καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι. Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν
ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Ὑμεῖς γάρ ἐστε
στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν,
ὑμεῖς καὶ χρήμασι[31] καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ
νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς
ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων
38 καὶ προπονεῖν, ἤν που δέῃ. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἴομαι
ἂν ὑμᾶς μέγα ὀνῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε ὅπως
ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ
ἀντικατασταθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν
οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν[32] οὐδαμοῦ,
ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ
εὐταξία σῴζειν δοκεῖ[33], ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.
39 Ἐπειδὰν δὲ καταστήσησθε[34] τοὺς ἄρχοντας ὅσους

δεῖ, ἢν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε,
οἶμαι ὑμᾶς πάνυ ἂν ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν μὲν 40
γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ
τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων[35]
οὐκ οἶδα ὅ τι ἄν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς
δέοι τι[36] εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἢν δέ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς 41 γνώμας,
ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται, ἀλλὰ
καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε 42
γὰρ δήπου ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ
τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς
ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἐναντίοι οὐ δέχονται. Ἐντεθύμημαι 43
δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι
ζῆν ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν[37] κακῶς τε
καὶ αἰσχρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνῄσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν
μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις,
περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνῄσκειν ἀγωνίζονται, τούτους
ὁρῶ μᾶλλόν πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καὶ ἕως
ἂν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. Ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν 44
καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμέν, αὐτούς τε ἄνδρας
ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. Ὁ μὲν
ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· Ἀλλὰ πρόσθεν μέν, 45
ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον
εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς[38] λέγεις τε καὶ
πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους·
κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. Καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, 46
ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἱρεῖσθε οἱ δεόμενοι[39] ἄρ-

---

[29] Vergl. Xen. C. 1. 1. §. 8. τι zu ἀγαθόν zu ziehen: um wo möglich etwas G. z. beschl. — [30] καιρ.: Wichtigkeit, Bedeutung. — [31] durch ihren höheren Sold. Kr. §. 48, 15. 9. (12. 7). — [32] um es kurz zu sagen. Das um liegt aber wohl mehr im Infinitiv als in ὡς, was auch fehlen kann. Kr. §. 55. 1. 2. M. §. 544. Der Dativ ist analog dem Stehen des M. §. 388. b. Kr. §. 48. 5. 2: dem Zusammenfassenden, wenn man es zusammen fasst. — [33] erfahrungsmässig. — [34] Isocr. Note 82). ἢν — παραθαρρύνητε mit οἶμαι — ποιῆσαι zu verbinden. — [35] sc. αὐτῶν, wenigstens bei dieser Stimmung. — [36] sc. χρῆσθαι. Kr. §. 55, 4, 11 (4). — [37] Parallelismus des Demonstrativsatzes mit dem Relativsatz: μὲν — μὲν, nachher δὲ — (δὲ): das zweite δὲ fehlt aber zwischen τούτους und ὁρῶ, in Folge des Zwischensatzes, welcher ebenfalls durch μὲν und δὲ zusammengefügt ist: τὸν μὲν — περὶ δὲ τοῦ. — Kr. §. 69. 16. 2. — [38] ἐφ' οἷς = ἐπὶ τούτοις ἃ — causal: darüber, was — Anm. A. 4. Note 23) und Isocr. Note 38). — [39] soweit ihr keine (Anführer) mehr habt. Ueber das Partic. mit dem Artikel beim Imper. Kr. §. 50. 8. 5. (6. 3).

χοντας, καὶ ἑλόμενοι ἥκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου
καὶ τοὺς αἱρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ᾽ ἐκεῖ συγκαλοῦμεν[20]) τοὺς
ἄλλους στρατιώτας. Παρέστω δ᾽ ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης
5 ὁ κῆρυξ. Καὶ ἅμα ταῦτ᾽ εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο,
ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ᾑρέθησαν ἄρχον-
τες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σω-
κράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος
Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

1 II.*) Ἐπεὶ δὲ ᾕρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ
εἰς τὸ μέσον ἧκον οἱ ἄρχοντες. Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύ-
λακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ
δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτον μὲν
2 Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ὦ ἄνδρες
στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὁπότε ἀνδρῶν στρατη-
γῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν, πρὸς δ᾽ ἔτι καὶ οἱ
3 ἀμφὶ Ἀριαῖον, οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες, προδεδώκασιν
ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τε-
λέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι ὅπως ἢν μὲν δυ-
νώμεθα, καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς
γε ἀποθνῄσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες
τοῖς πολεμίοις. Οἴομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷα
4 τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν.¹) Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ
Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἀλλ᾽ ὁρᾶτε μέν, ὦ ἄνδρες,
τὴν βασιλέως ἐπιορκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσα-
φέρνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλά-
δος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ
τούτοις αὐτὸς ὀμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξα-
πατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον
ᾐδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς
5 τούτοις²) ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος
δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν
καὶ ἐλάβομεν³) πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος

οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τὸν τεθνηκότα αἰδε-
σθείς, τιμώμενος⁴) μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς
τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστὰς ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους
κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτί- 6
σαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὁρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι
ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἂν δυνώμεθα κράτι-
στα τοῦτο ὅ τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλε- 7
μον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ
θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε τελευ-
τᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα ἐν
τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε·
Τὴν μὲν⁵) τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει 8
μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δέ, οἶμαι, καὶ ὑμεῖς. Εἰ μὲν
οὖν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι⁶), ἀνάγκη
ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὁρῶντας καὶ τοὺς στρατη-
γούς, οἳ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πε-
πόνθασιν· εἰ μέντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε
πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παν-
τὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλαὶ ἡμῖν
καὶ καλαὶ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐ- 9
τοῦ πτάρνυταί τις· ἀκούσαντες δ᾽ οἱ στρατιῶται πάντες
μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν. Καὶ Ξενοφῶν εἶπε·
Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων
οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὔξασθαι τῷ θεῷ
τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν
ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν
κατὰ δύναμιν. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ᾽, ἔφη, ἀνατεινάτω
τὴν χεῖρα. Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἐκ τούτου εὔξαντο
καὶ ἐπαιάνισαν. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρ-
χετο πάλιν ὧδε·

---

*) §§. 1–6 Zusatz der 2. Auflage.

[1] Wunsch. Kr. §. 54, 14, 1 (3, 1). — [2] durch eben diese M der Täuschung. — [3] Kr. §. 60, 6, 2. (5.)

[4] Adversativ: Kr. §. 56, 13, 1. und 15, 5. — [5] Dieses μέν bezieht sich auf den im Folgenden liegenden Gedanken: „was aber unsere Lage anbelangt“ K. — [6] Den Weg der Freundschaft einschlagen. So bald darauf διὰ πολέμου ἰέναι. Vergl. M. §. 580, c. Kr. §. 68, 22 (18), 2.

Ἐτύγχανον λέγων ὅτι πολλὰς καὶ καλὰς ἐλπίδας ἡμῖν
10 εἶεν σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν
τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ
τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους λελύκασιν. Οὕτω δ' ἐχόντων[5*]
εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς, ἡμῖν
δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοί εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ
μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικρούς, κἂν ἐν δεινοῖς ὦσι, σώ-
11 ζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. Ἔπειτα δὲ — [6*]) ἀναμνήσω
γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους,
ἵνα εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι, σῴζονταί
τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. Ἐλ-
θόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στό-
λῳ ὡς ἀφανιούντων αὖθις[7] τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοὶ
13 Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς. Ἔπειτα ὅτε Ξέρ-
ξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ
τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς
τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ὧν
ἔστι μὲν τεκμήρια ὁρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύ-
ριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ
ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς
14 θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων μέν ἐστε προγόνων. Οὐ
μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ, ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ'
οὔπω πολλαὶ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς
ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν
15 τοῖς θεοῖς. Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας
ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας
σωτηρίας ὁ ἀγών ἐστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ
16 ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους εἶναι. Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρ-
ραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Τότε
μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε πλῆθος ἄμετρον ὁρῶν-
τες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι

[5*] sc. τῶν πραγμάτων. Vergl. M. §. 563. B. §. 145, A. 6. R. 126 A. 5. Kr. §. 47, 4. 5. — [6*] Aposiopese; [illegible] καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν σῴζονται οἱ ἀγαθοί. — [7] Rursus, [illegible] rum. secundo. Wieder von der Erde vertilgen.

ἐπ' αὐτούς· νῦν δέ, ὁπότε καὶ πεῖραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν,
ὅτι θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες μὴ δέχεσθαι ὑμᾶς,
τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι; Εἰ δέ τις ὑ-
μῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, τοῖς δὲ
πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἱπ-
πεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοί εἰσιν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ
ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτι-
σθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, ὅ τι ἂν
ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. Οὐκοῦν τῶν γε ἱππέων πολὺ 19
ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν; Οἱ μὲν γὰρ ἐφ'
ἵππων κρέμανται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον ἀλλὰ καὶ
τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυ-
ρότερον παίσομεν, ἤν τις προσίῃ, πολὺ δ' ἔτι μᾶλλον ὅτου
ἂν βουλώμεθα τευξόμεθα. Ἑνὶ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱπ-
πεῖς ἡμᾶς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.
Εἰ δὲ τοὺς ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως 22
ὑμῖν δοκεῖτε ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε εἰ[8] ἄρα
τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. Πάντες
γὰρ οἱ ποταμοί, ἢν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὦσι,
προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίγνονται οὐδὲ τὸ
γόνυ βρέχοντες. Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν, ἡγε- 23
μών τε μηδεὶς ἡμῖν φανεῖται, οὐδ' ὣς ἡμῖν γε ἀθυμη-
τέον. Ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσούς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίη-
μεν βελτίους εἶναι, οἳ[9] βασιλέως ἄκοντος ἐν τῇ βασιλέως
χώρᾳ πολλάς τε καὶ μεγάλας τε καὶ εὐδαίμονας πόλεις οἰ-
κοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως· Λυκάονας δὲ καὶ
αὐτοὶ εἴδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες
τὴν τούτων χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην[10] 24
ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὡρμημένους,

---

[8] = ob nach Begriffen, die eine Ungewissheit oder einen Zweifel enthalten, auch wo man den Gedanken für wahr hält. Nur wird hiebei nicht, wie durch unser „ob nicht", dem Urtheile Anderer vorgegriffen. Kr. vergl. Gramm. Spr. §. 65, 1. 8 (6). — [9] Relativsatz st. ὅτι oder des Inf. zu Μυσούς. — [10] Die Bedingung εἰ μὴ ἐδεδοίκειν liegt in dem nachfolgenden Satze: δέδοικα §. 25.

ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ τῃ οἰκήσοντας. Οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὁμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσειέ γ' ἂν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι. Καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ' ὅτι τρισάσμενος ταῦτ'
25 ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν παρασκευαζομένους. Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, μή, ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι[11] ἐπιλαθώ-
26 μεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. Δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἕλλησιν ὅτι ἑκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς, τοὺς νῦν οἴκοι ἀκλήρους πολιτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους[12] πλουσίους ὁρᾶν. Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τἀγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν
29 κρατούντων ἐστί. Λοιπόν μοι εἰπεῖν ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. Ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ· λαβόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας
30 ἀναρχίᾳ ἂν καὶ ἀταξίᾳ ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν.
31 Ἢν δέ τις ἀπειθῇ[13], ἢν ψηφίσησθε τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς[14] οὐδ' ἑνὶ ἐπιτρέψον-
32 τας κακῷ[15] εἶναι. Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. Ὅτῳ οὖν ταῦ-

---

[11] Von Odysseus' Gefährten, die welche Lotos gegessen. Odyss. IX 94 ff. Das wiederholte μή. Kr. § 67, 11, 3. — [12] Zu αὐτοῖς gehörig, diesmal ohne Attr. Xen. B, 1, Note 24). — [13] Bedingung zu κολάζειν Nebensatz zum Nebensatz. Kr. §. 54. 12. 8. — [14] in denen, welche — [15] C, 1 N. 2).

τα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται. Εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον[16] ἢ ταύτῃ, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.

Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· Ἀλλ' εἰ μέν τινος 33
ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα[17] ἐξέσται ποιεῖν· ἃ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. Ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀναστὰς δὲ πάλιν 34
εἶπε Ξενοφῶν· Ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι. Δῆλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου ἕξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλεῖον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμι εἰ οἱ πολέμιοι, ὥς- 35
περ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσί τε καὶ δάκνουσιν, ἢν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. Ἴσως οὖν ἀσφα- 36
λέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὅπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ ᾖ. Εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθείη, τίνα χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἑκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἄν, ὁπότε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλεύεσθαι ἡμᾶς δέοι, ἀλλὰ χρῴμεθ' ἂν εὐθὺς τοῖς τεταγμένοις. Εἰ μὲν οὖν ἄλλος 37
τις βέλτιον[17*] ὁρᾷ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ἡγείσθω, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευρῶν ἑκατέρων δύο τῶν πρεσβυτάτων στρατηγὼ ἐπιμελείσθων· ὀπισθοφυλακῶμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγώ τε καὶ Τιμασίων τὸ νῦν εἶναι[18]. Τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι 38
ταύτης τῆς τάξεως, βουλευσόμεθα ὅ τι ἂν ἀεὶ κράτιστον δοκῇ εἶναι. Εἰ δέ τις ἄλλο ὁρᾷ βέλτιον, λεξάτω. Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν· Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω

---

[16] sc. δοκεῖ — ταύτῃ so (auf diesem Wege.) Adv. st. des Neutr. — [17] Auch in der Folge. Kr. — [17*] ohne τι. Kr. Spr. §. 13. 4. 10. — [18] B §. 122. 9. Bem. 3). Kr. §. 55, 1, 1. und §. 68. 25. 3. (21, 3).

τω τὴν χεῖρα. Ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. Καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικώντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνῄσκειν ἐστί· καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικώντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σῴζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

1 III. Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες κατέκαον
τὰς ἁμάξας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περιττῶν ὅτου
μὲν δέοιτό τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ ἄλλα εἰς τὸ
πῦρ ἐρρίπτουν. Ταῦτα ποιήσαντες ἠριστοποιοῦντο. Ἀριστοποιουμένων
δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθραδάτης σὺν ἱππεῦσιν
ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος τοὺς στρατηγοὺς εἰς ἐπήκοον
2 λέγει ὧδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ Κύρῳ πιστὸς
ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε, καὶ νῦν ὑμῖν εὔνους· καὶ ἐνθάδε
εἰμὶ σὺν πολλῷ φόβῳ διάγων. Εἰ οὖν ὁρῴην ὑμᾶς
σωτήριόν τι βουλευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς
θεράποντας πάντας ἔχων. Λέξατε οὖν, ἔφη, πρός με[19]
τί ἐν νῷ ἔχετε ὡς φίλον τε καὶ εὔνουν καὶ βουλόμενον
3 κοινῇ σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιεῖσθαι. Βουλευομένοις τοῖς
στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χειρίσοφος·
Ἡμῖν δοκεῖ, ἢν μέν τις ἐᾷ ἡμᾶς ἀπιέναι οἴκαδε,
διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα ἀσινέστατα·
ἢν δέ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύῃ, διαπολεμεῖν τούτῳ
4 ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. Ἐκ τούτου ἐπειρᾶτο Μιθραδάτης
διδάσκειν ὡς ἄπορον εἴη βασιλέως ἄκοντος σωθῆναι.
Ἔνθα δὴ ἐγιγνώσκετο ὅτι ὑπόπεμπτος εἴη· καὶ γὰρ τῶν
Τισσαφέρνους τις οἰκείων παρηκολούθει πίστεως ἕνεκα.
5 Καὶ ἐκ τούτου ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι, δόγμα
ποιήσασθαι, τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι, ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ
εἶεν.

---

[19] B. §. 72. A. 3. B. §. 58. A. 1. Kr. §. 28. 1. 2.

IV. Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπορεύοντο 1
πρῳαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ αὐτοὺς ἔδει
διαβῆναι, ἐφ' ᾗ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῖντο[19*] αὐτοῖς διαβαίνουσιν
οἱ πολέμιοι. Διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῖς ἐπιφαίνεται 2
ὁ Μιθραδάτης πάλιν, ἔχων ἱππέας χιλίους, τοξότας δὲ καὶ
σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους· τοσούτους γὰρ ᾔτησε Τισσαφέρνην
καὶ ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ἂν τούτους λάβῃ, παραδώσειν
αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ πρόσθεν
προσβολῇ ὀλίγους ἔχων ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ
ἐνόμιζε ποιῆσαι. Ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπεῖχον 3
τῆς χαράδρας ὅσον ὀκτὼ σταδίους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθραδάτης
ἔχων τὴν δύναμιν. Παρήγγελτο δὲ τῶν τε πελταστῶν
οὓς ἔδει διώκειν καὶ τῶν ὁπλιτῶν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν
εἴρητο θαρροῦσι διώκειν ὡς ἐφεψομένης[20] ἱκανῆς δυνάμεως.
Ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθραδάτης κατειλήφει[21] καὶ ἤδη 4
σφενδόναι καὶ τοξεύματα ἐξικνοῦντο, ἐσήμηνε[22] τοῖς Ἕλλησι
τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε οἷς εἴρητο καὶ
οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἔφευγον ἐπὶ
τὴν χαράδραν. Ἐν ταύτῃ τῇ διώξει τοῖς βαρβάροις τῶν 5
τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν ἱππέων ἐν τῇ χαράδρᾳ
ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. Τοὺς δὲ ἀποθανόντας
αὐτοκέλευστοι οἱ Ἕλληνες ᾐκίσαντο, ὡς ὅτι φοβερώτατον
τοῖς πολεμίοις εἴη ὁρᾶν. Καὶ οἱ μὲν πολέμιοι οὕτω[23] 6
πράξαντες ἀπῆλθον, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι
τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο ἐπὶ[24] τὸν Τίγρητα ποταμόν.

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν παρασάγγας δέκα. Εἰς τοῦτον 13
δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρνης ἐπεφάνη, οὕς τε αὐτὸς
ἱππέας ἦλθεν ἔχων[25] καὶ τὴν Ὀρόντου δύναμιν τοῦ τὴν

[19*] So accentuiren Buttm. Gr. Gr. I. §. 107. N. 35. und Kr. Spr. §. [illegible] — [20] Isocr. N. 28). — [21] sc. αὐτοῖς. — [22] B. §. 129. S. R. [illegible] A. 2. [illegible] Kr. §. 61. 4. 3 (1). — [23] sc. κακῶς. — [24] In die Nähe —; [illegible] schon seit dem Uebergange auf dem linken Ufer flussaufwärts, [illegible] entfernt vom Flusse. — [25] ἔχων in doppelter Beziehung zu [illegible] erstlich zu ἦλθεν und zweitens zu ἐπεφάνη.

βασιλέως θυγατέρα ἔχοντος καὶ οὓς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὓς ὁ βασιλέως ἀδελφὸς[26]) ἔχων βασιλεῖ ἐβοήθει[27]), καὶ πρὸς τούτοις ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ,
14 ὥστε τὸ στράτευμα πάμπολυ ἐφάνη. Ἐπεὶ δ᾽ ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν τῶν τάξεων ἔχων ὄπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια παραγαγὼν[28]) ἐμβάλλειν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ᾽ ἐβούλετο διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγγειλε
15 καὶ τοξεύειν. Ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἡμάρτανεν ἀνδρός (οὐδὲ γάρ, εἰ πάνυ προυθυμεῖτο, ῥᾴδιον ἦν), καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει καὶ αἱ ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν.

4) Zug durch die Karduchen und durch Armenien
(Anab. IV, 1. 2. 1. 5.)

2 1. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο[1]), ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν
3 ὀρέων πορευτέον εἶναι. Ἤκουον γὰρ τῶν ἁλισκομένων ὅτι εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἢν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἢν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασι. Καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι. Καὶ ἔστιν
4 οὕτως ἔχον. Τὴν δ᾽ εἰς τοὺς Καρδούχους[2]) ἐμβολὴν ὧδε ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι

---

[26]) Ein unechter Bruder des Cyrus und Artaxerxes, dem die Griechen erst nach dem Uebergange über den Tigris bei Opis begegnet waren, wo er sie ruhig vorbeiziehen liess. — [27]) Impf. vom conatus: hatte wollen. [28]) „er liess sie, um eine Phalanx zu bilden, rechts und links (εἰς τὰ πλάγια) aufmarschiren. Kr.

[1]) Sie hatten den Fluss zur Linken, das Gebirge zur Rechten; jetzt schlossen sich beide zusammen. — [2]) Die heutigen **Kurden**.

πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα. Ἡνίκα δ᾽ ἦν 5
ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον[3]) σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. Ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ στρα- 6
τεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ᾽ αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνῆτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὁπλίταις εἵπετο οὐδένα ἔχων γυμνῆτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι μή τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποιτο. Καὶ ἐπὶ 7
μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος πρίν τινα αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ᾽ ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ ἀεὶ[4]) τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὀρέων. Ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρ- 8
δοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας, ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι εἴ[5]) πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διιέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅτῳ τις 9
ἐπιτυγχάνοι, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν.
Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς 10
κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις εἰς τὰς κώμας, τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι τινὲς ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν.
Εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθα- 11
ρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηὐλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ

---

[3]) = τοσοῦτον, ὥστε … R. §. 104, 9. A. 3. Vergl. Xen. C. 2. 1. N. [illegible]) — [4]) st. τὸ ἀεὶ … wie öfters. — [5]) Prägnante Constr. „um zu versuchen, ob“. Kr. §. 65. 1. 10.

πολλὰ ἔκαιον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεώρων[6]) ἀλλή-
12 λους. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ
λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε, τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγ-
καῖα καὶ δυνατώτατα πορεύεσθαι[7]) ἔχοντας, καταλιπόντας
τἆλλα, καὶ ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν
13 τῇ στρατιᾷ πάντα ἀφεῖναι[8]). Σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν
πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, καὶ
πολλοὶ δὴ αὐτῶν[9]) οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες[10]) ἀπόμαχοι ἦσαν,
διπλάσιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι
πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. Δόξαν[11]) δὲ ταῦτα, ἐκήρυ-
ξαν οὕτω ποιεῖν.

14 Ἐπειδὴ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες ἐν
στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὑρίσκοιεν τῶν εἰρημένων[12]) μὴ
ἀφειμένον, ἀφῃροῦντο· οἱ δ' ἐπείθοντο, πλὴν εἴ τίς τι ἔκλε-
ψεν[13]). Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν,
15 τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι. Εἰς δὲ τὴν
ὑστεραίαν γίγνεται χειμὼν πολύς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύε-
16 σθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ οἱ πολέμιοι
ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς
προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ
Ἕλληνες ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες σχολῇ πορεύε-
σθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε
17 οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. Ἔνθα ὁ Χειρίσοφος, ἄλ-
λοτε μὲν ὅτε παρεγγυῷτο ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενεν,
ἀλλ' ἦγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἕπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν ὅτι
πρᾶγμά τι[14]) εἴη· σχολὴ δ' οὐκ ἦν ἰδεῖν[15]) παρελθόντι τὸ
αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῇ ἐγίγνετο
18 τοῖς ὀπισθοφύλαξι. Καὶ ἐνταῦθα ἀποθνῄσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς

---

[6]) Sie gaben sich durch die Feuer Signale, einander zu Hülfe zu kommen. Kr. — [7]) Der Inf. vom Adj. regiert. — [8]) Anakoluthie anstatt ἀφέντας πορεύεσθαι. — [9]) partitiv. sc. τῶν Ἑλλήνων. — [10]) = τεταγμένοι ἐπί. — [11]) Part. absol. Der Sing. nach der Constr. τοῦτο δόξαν. Kr. §. 56. 9, 4 und 5. — [12]) Das ὃ εἴρηται sc. ἀφεῖναι. Kr. — [13]) Heimlich durchbringen. Kr. — [14]) Eine Schwierigkeit. — [15]) Vergl. C. 2. II. Note [10]). παρελθόντι sc. αὐτῷ. Kr. §. 60. 7 (6). 1.

Λακωνικὸς, Κλεώνυμος, τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς
σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἀρκάς, διαμπερὲς 19
εἰς τὴν κεφαλήν. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσ-
περ εἶχεν ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ᾐτιᾶτο
αὐτὸν ὅτι οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα
μάχεσθαι. Καὶ νῦν δύο καλώ τε κἀγαθὼ ἄνδρε τέθνατον
καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι αὐτὼ ἐδυνάμεθα. Ἀποκρί- 20
νεται πρὸς ταῦτα ὁ Χειρίσοφος, Βλέψον, ἔφη, εἰς τὰ ὄρη
καὶ ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα ἐστί· μία δὲ αὕτη ὁδὸς ἣν ὁρᾷς
ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ὁρᾶν ἀνθρώπων ἔξεστί σοι ὄχλον
τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν[16]). 21
Ταῦτ'[17]) ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ
πως δυναίμην φθάσαι πρὶν κατειλῆφθαι τὴν ὑπερβολήν·
οἱ δ' ἡγεμόνες οὓς ἔχομεν οὔ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. Ὁ 22
δὲ Ξενοφῶν λέγει· Ἀλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας. Ἐπεὶ γὰρ
ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ ἡμᾶς καὶ
ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐτῶν, καὶ
ζῶντας προυθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκεν ὅπως
ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα.

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον διαλα- 23
βόντες, εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. Ὁ μὲν
οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη καὶ μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων·
ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου κατε-
σφάγη. Ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι οὗτος μὲν διὰ ταῦτα οὐ 24
φαίη εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ τυγχάνει[18]) θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀν-
δρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑπο-
ζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. Ἐρωτώμενος δ' εἰ εἴη τι ἐν 25
αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, ὃ εἰ μή τις προ-
καταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. Ἐνταῦθα ἐδό- 26
κει, συγκαλέσαντες λοχαγοὺς καὶ πελταστὰς[19]) καὶ τῶν
ὁπλιτῶν, λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐρωτᾶν εἴ τις αὐτῶν
ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς

---

[16]) ἔκβασις insofern der Zugang ein Ausgang aus Thälern und Schluchten war. Kr. — [17]) = διὰ ταῦτα. M. §. 467. 14. Kr. §. 46. 3, 4. — [18]) S. 2. Note [46]) — [19]) Apposit. st. τῶν πελταστῶν.

26 ἐθελοντὰς πορεύεσθαι. Ὑφίσταται τῶν μὲν ὁπλιτῶν Ἀριστώνυμος,
Μεθυδριεὺς Ἀρκάς, καὶ Ἀγασίας, Στυμφάλιος
Ἀρκάς. Ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος, Παρράσιος
Ἀρκάς, καὶ οὗτος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν
ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· ἐγὼ γάρ,
ἔφη, οἶδα ὅτι ἕψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου.
27 Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων
ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. Ὑφίσταται Ἀριστέας
Χῖος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα
ἐγένετο.

1 II. Καὶ ἦν μὲν δείλη ἤδη, οἱ δ᾽[20]) ἐκέλευον αὐτοὺς
ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. Καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν
αὐτοῖς καὶ συντίθενται, τὴν μὲν νύκτα, ἢν λάβωσι
τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ
σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας[21]) ἰέναι ἐπὶ
τοὺς κατέχοντας τὴν φανερὰν ἔκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν[22])
2 ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. Ταῦτα συνθέμενοι
οἱ μὲν ἐπορεύοντο, πλῆθος ὡς δισχίλιοι· καὶ ὕδωρ
πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας
ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ
οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν
3 οἱ περιιόντες. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες,
ἣν ἔδει διαβάντας[23]) πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα
ἐκύλινδον οἱ βάρβαροι ὁλοιτρόχους ἁμαξιαίους
καὶ μείζους καὶ ἐλάττους (λίθους), οἳ φερόμενοι πρὸς τὰς
πέτρας παιόμενοι διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ
4 πελάσαι οἷόν τ᾽ ἦν τῇ εἰσόδῳ. Ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ
μὴ ταύτῃ δύναιντο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν,
μέχρι σκότος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες,
τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι

---

[20]) Xenophon und Cheirisophos. — [21]) [illegible] τὸ ἄκρον κατειληφότες, die Freiwilligen nämlich. — [22]) Das Fut. weil der Satz ein Versprechen enthält, daher auch Nom. c. Inf. Die vorhergehenden Infinitive enthalten einen Befehl. Kr. § 55, 3, 13 (7) und 4, 1. — [23]) Ueber den sie gegangen sein mussten, um — Kr. § 56, 10, 5. —

ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. Οἱ μέντοι
πολέμιοι οὐδ᾽ ἀνεπαύσαντο[24]), δι᾽ ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδοῦντες
τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ᾽ ἦν τῷ ψόφῳ. Οἱ δὲ 5
ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιιόντες καταλαμβάνουσι τοὺς
φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατακανόντες,
τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ᾽ ἔμενον ὡς κατέχοντες
τὸ ἄκρον. Οἱ δ᾽[25]) οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ 6
αὐτῶν, παρ᾽ ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδὸς ἐφ᾽ ᾗ ἐκάθηντο οἱ
φύλακες. Ἔφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν
οἳ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο. Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα 7
διήγαγον· ἐπεὶ δ᾽ ἡμέρα ὑπέφαινεν, ἐπορεύοντο σιγῇ
συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο,
ὥστ᾽ ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. Ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους,
ἥ τε σάλπιγξ ἐφθέγξατο καὶ ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες
ἵεντο εἰς τοὺς ἀνθρώπους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες
τὴν ὁδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον· εὔζωνοι γὰρ
ἦσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος 8
εὐθὺς ἵεντο ἄνω κατὰ τὴν φανερὰν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν
στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο ᾗ ἔτυχον ἕκαστοι
ὄντες, καὶ ἀναβάντες, ὡς ἐδύναντο, ἀνίμων ἀλλήλους
τοῖς δόρασι. Καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι 9
τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δέ, ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων
τοὺς ἡμίσεις[26]) ἐπορεύετο ᾗπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες·
εὐοδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὄπισθεν
τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. Πορευόμενοι δ᾽ ἐντυγχάνουσι 10
λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς
ἢ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη ἢ διεζεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.
Καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορεύθησαν ᾗπερ οἱ ἄλλοι, τὰ
δ᾽[27]) ὑποζύγια[28]) οὐκ ἦν ἄλλῃ ἢ ταύτῃ ἐκβῆναι. Ἔνθα 11
δὴ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λό-

---

[24]) Sie schliefen nicht einmal. Denn ἀναπαύεσθαι (wie παύεσθαι) mit dem folgenden Particip zu verbinden, gestattet der Sprachgebrauch nicht. [illegible] — [25]) Das nämliche Subject. — [26]) M. § 442. — [27]) Der Adversativsatz statt des hypothetischen. C. 3, II. Note [19]). — [28]) Acc. c. Inf. zu ἦν (= ἐξῆν)

φον ὀρθίοις τοῖς λόχοις [29], οὐ κύκλῳ, ἀλλὰ καταλιπόντες
12 ἔφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλοιντο φεύγειν. Καὶ τέως
μὲν [30] αὐτοὺς ἀνεβαίνοντας, ὅπῃ ἐδύνατο ἕκαστος, οἱ βάρβαροι
ἐτόξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς δ᾽ οὐ προσίεντο, ἀλλὰ
φυγῇ λείπουσι τὰ χωρία.

22 III. Ἐκ δὲ τούτου πᾶν ἄνω ᾔγετο τὸ Ἑλληνικόν,
καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ
ἐπιτηδείοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὃν ἐν λάκκοις
23 κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο,
ὥστε λαβόντες τοὺς νεκροὺς ἀπέδοσαν [31] τὸν
ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν
24 δυνατῶν, ὥσπερ νομίζεται [32] ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. Τῇ δὲ
ὑστεραίᾳ ἄνευ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ᾽ οἱ πολέμιοι
καὶ ὅπῃ εἴη στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώλυον
25 τὰς παρόδους. Ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν,
Ξενοφῶν ὄπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλυε τὴν
ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις ἀνωτέρω πειρώμενος
26 γίγνεσθαι τῶν κωλυόντων· ὁπότε δὲ τοῖς ὄπισθεν
ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων καὶ πειρώμενος ἀνωτέρω
γίγνεσθαι τῶν κωλυόντων ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου
τοῖς ὄπισθεν· καὶ ἀεὶ οὕτως ἐβοήθουν ἀλλήλοις καὶ
27 ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμελοῦντο. Ἦν δὲ ὁπότε καὶ αὐτοῖς
τοῖς ἀναβᾶσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι πάλιν
καταβαίνουσιν· ἐλαφροὶ γὰρ ἦσαν, ὥστε καὶ ἐγγύθεν
φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν γὰρ εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ
28 σφενδόνας. Ἄριστοι δὲ τοξόται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγὺς
τριπήχη, τὰ δὲ τοξεύματα πλέον ἢ διπήχη· εἷλκον δὲ
τὰς νευρὰς ὁπότε τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ
29 ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνοντες. Τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει
διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν θωράκων. Ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς
οἱ Ἕλληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις [33], ἐναγκυλῶντες.

---

[29] Mit [illegible] Lochen, also [illegible] Mann hinter einander. Kr. — [30] Mit dem Particip zu verbinden, = [illegible] ἀνέβαινον. — [31] Statt ἀπέδοσαν τὸν ἡ. [illegible] — [32] = ὥσπερ νόμος ἐστί. S. [illegible] Kr. §. 55. 4. 11 (4). — [33] Prädicats-Dativ. Vergl. C. 1, Note [illegible]). Ueber den Opt. bei ἐπεί Xen. B. 4. N. 29). A. 2. N. 2).

Ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρῆτες χρησιμώτατοι
ἐγένοντο.

Ταύτην δ᾽ αὖ τὴν ἡμέραν ηὐλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις 1
ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν,
εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὁρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν
Καρδούχων χώραν. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα ἀνεπαύσαντο
ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς
ἓξ ἢ ἑπτὰ στάδια τῶν Καρδούχων. Τότε μὲν οὖν 2
ηὐλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντες καὶ
πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες. Ἑπτὰ
γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων,
πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ
τὰ σύμπαντα [34] ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. Ὡς
οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

IV. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν τὸν ποταμόν [35], συνταξάμενοι 1
ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον
[36] ἅπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μεῖον ἢ πέντε παρασάγγας·
οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς
πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. Εἰς δὲ ἣν ἀφίκοντο 2
κώμην, μεγάλη τε ἦν καὶ βασίλειον εἶχε τῷ σατράπῃ, καὶ
ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δ᾽
ἦν δαψιλῆ. Ἐντεῦθεν δ᾽ ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος 3
ποταμοῦ· εἶτα δὲ ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν
ποταμόν. Οὗτος δ᾽ ἦν μέγας μὲν οὔ, καλὸς δέ· κῶμαι
δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν. Ὁ δὲ τόπος οὗτος 4
Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἑσπέραν. Ὕπαρχος δ᾽ ἦν αὐτῆς
Τιρίβαζος ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος· καὶ ὁπότε παρείη,
οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. Οὗτος 5
προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἑρμηνέα εἶπεν [37]
ὅτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. Τοῖς δὲ στρατηγοῖς
ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἠρώτων

---

[34] sc. ἔπαθον. — [35] Den Kentritês. Der Uebergang geschah unter heftigen Angriffen der Karduchen auf der einen und der Armenier auf der andern Seite. — [36] Accusat. des Raumes oder Weges. — [37] Liess sagen.

6 τί θέλοι. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιτο ἐφ᾽ ᾧ[37] μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτ᾽ ἐκείνους καίειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰ ἐπιτήδεια, ὅσων δέοιντο. Ἔδοξε
7 ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις. Καὶ Τηρίβαζος παρηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ πολλάς, πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς.
8 Στρατοπεδευομένων δ᾽ αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἕωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἑώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιό-
9 νος. Ἐνταῦθα εἶχον πάντα ὅσα ἐστὶν ἀγαθά, ἱερεῖα, σῖτον, οἴνους παλαιοὺς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντοδαπά. Τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατίδοιεν στράτευμα καὶ νύκτωρ πολλὰ πυρὰ
10 φαίνοιτο. Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. Ἐν-
11 τεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἐδόκει διαιθριάζειν. Νυκτερευόντων δ᾽ αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπέδησεν ἡ χιών· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένων γὰρ ἀλεεινὸν[38] ἦν ἡ χιὼν
12 ἐπιπεπτωκυῖα ὅτῳ μὴ παραρρυείη. Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχ᾽ ἀναστάς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος[39] ἔσχιζεν. Ἐκ δὲ τούτου
13 καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα ηὕρισκον τὸ χρῖσμα, ᾧ ἐχρῶντο ἀντ᾽ ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν[40] καὶ τερεβίνθινον. Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον ηὑρίσκετο.

14 Ἐντεῦθεν ἔπεμψαν τῆς νυκτὸς Δημοκράτην Τεμενίτην, ἄνδρας δόντες, ἐπὶ τὰ ὄρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. Πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν 15 πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἧκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ σάγαριν οἵανπερ καὶ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. Ἐρωτώμενος δέ, ποδαπὸς εἴη, Πέρσης 16 μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ᾽ ἀπὸ τοῦ Τηριβάζου στρατεύματος, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. Οἱ δὲ ἠρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα[41], ὁπόσον τε εἴη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. Ὁ δ᾽ εἶπεν, ὅτι Τηρίβαζος εἴη ἔχων τήν τε ἑαυτοῦ 17 δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς, ᾗπερ μοναχῇ εἴη πορεία, ἐνταῦθα ἐπιθησόμενον τοῖς Ἕλλησιν. Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδο- 18 ξε τὸ στράτευμα συναγαγεῖν· καὶ εὐθύς, φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον, ἐπορεύοντο, ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἁλόντα ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προϊ- 20 όντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον[42] οὐκ ἔμειναν τοὺς ὁπλίτας, ἀλλ᾽ ἀνακραγόντες ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ 21 δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ᾽ ἔφευγον· ὅμως δὲ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἥλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἡ Τηριβάζου ἑάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ[43] ἀρτοκόποι καὶ οἰνοχόοι φάσκοντες εἶναι.

V. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς, 2 παρασάγγας πεντεκαίδεκα, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν· καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. Ἐλέγοντο δ᾽ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι. Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο 3 διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου. Ὁ δὲ τρίτος σταθμὸς ἐγένετο χαλεπὸς καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους.

---

[37] ἐπὶ τούτῳ, ὥστε. — [illegible], Note 35). — [38] [illegible] N. 25). Der Opt. im Relativsatz. Kr. §. 65, 6, 5. (5, 5). — [39] sc. τὸ ξύλον. — [40] sc. ἀμυγδάλων. Vergl. M. §. 155. Kr. §. 43, 3. 12.

[41] Xenoph. A. 7. Note 7). — [42] τῶν πολεμίων. — [43] Der Artikel [illegible] zum Particip.

12 Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ δυνάμενα[44] τῶν ὑποζυγίων ἥρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν οἵ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἵ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. 13 Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πορεύοιτο, τῶν δὲ ποδῶν εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν 14 νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο[45] εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι αὐτοῖς πεποιημέναι ἐκ τῶν νεο15δάρτων βοῶν. Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθεν τὴν χιόνα εἴκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινά, ἣ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ. Ἐνταῦθ᾽ ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πο16ρεύεσθαι. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὡς ᾔσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων ὅτι ἕπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι· καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινεν. Οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι. 17 Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἑπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσῇσαν πολλῷ θορύβῳ, ἀμφὶ 18 ὧν εἶχον διαφερόμενοι[46]. Ἔνθα δὴ οἱ μὲν ὀπισθοφύλακες, ἅτε ὑγιαίνοντες, ἐξαναστάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες, ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ἧκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο.

---

[44] sc. ἕπεσθαι. — [45] schnitten ein. — [46] wie oben ἀλλήλοις ἐμάχοντο.

5) Heiterkeit in Gefahren. (Anab. IV. 6.)

Μετὰ τοῦτο ἐπεὶ διέβησαν τὸν Φᾶσιν ποταμόν, εὖρος 5 πλεθριαῖον, ἐπὶ τῇ εἰς τὸ πεδίον ὑπερβολῇ ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοί. Χειρίσοφος δ᾽ 6 ἐπεὶ κατεῖδε τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων εἰς τριάκοντα σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρας[1] ἄγων πλησιάσῃ τοῖς πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παράγειν τοὺς λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. Ἐπεὶ δὲ ἦλθον οἱ ὀπισθοφύλακες, 7 συνεκάλεσε τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ ἔλεξεν ὧδε· Οἱ μὲν πολέμιοι, ὡς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους· ὥρα δὲ βουλεύεσθαι ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγεῖλαι μὲν ἀριστοποιεῖ- 8 σθαι τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλεύεσθαι εἴτε τήμερον εἴτε αὔριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὄρος. Ἐμοὶ δέ γε, ἔφη 9 ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπὰν τάχιστα[2] ἀριστήσωμεν, ἐξοπλισαμένους ὡς τάχιστα ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Εἰ γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἵ τε νῦν ἡμᾶς ὁρῶντες πολέμιοι θαρραλεώτεροι ἔσονται, καὶ ἄλλους εἰκὸς τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι[3].

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν· Ἐγὼ δ᾽ οὕτω γιγνώσκω. 10 Εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι ὅπως ὡς κράτιστα μαχούμεθα· εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς ῥᾷστα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκεπτέον εἶναι ὅπως ὡς ἐλάχιστα μὲν τραύματα λάβωμεν, ὡς ἐλάχιστα δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλωμεν. Τὸ μὲν οὖν ὄρος ἐστὶ τὸ ὁρώμενον 11 πλέον ἢ ἐφ᾽ ἑξήκοντα στάδια, ἄνδρες δ᾽ οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν ἀλλ᾽ ἢ[4] κατ᾽ αὐτὴν τὴν ὁδόν· πολὺ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου ὄρους καὶ κλέψαι[5] τι πειρᾶσθαι λαθόντας καὶ ἁρπάσαι φθάσαντας, ἢν δυνώμεθα,

---

[1] Im langen Zuge, nur wenige neben einander. — [2] = ὡς ἂν τάχιστα. — [3] Der Aorist. st. Fut. Exact. — [4] nisi, = ἀλλά, welches auch allein so vorkommt. B. §. 134, 6. ⁴). Kr. §. 69. 4. 6 (1). — [5] In κλέψαι liegt ein Wortspiel, hier etwa erschleichen, unten stehlen.

13 μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία καὶ ἄνδρας παρεσκευασμένους
μάχεσθαι. Κλέπτειν δὲ οὐκ ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἐξὸν
μὲν [6] νυκτὸς ἰέναι, ὡς μὴ ὁρᾶσθαι, ἐξὸν δὲ ἀπελθεῖν
τοσοῦτον ὡς μὴ αἴσθησιν παρέχειν. Δοκοῖμεν δ' ἂν μοι
ταύτῃ προςποιούμενοι προςβάλλειν ἐρημοτέρῳ ἂν [7] τῷ ἄλλῳ
ὄρει χρῆσθαι· μένοιεν [8] γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ
14 πολέμιοι. Ἀτὰρ τί ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς
γὰρ ἔγωγε, ὦ Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους,
ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων [9], εὐθὺς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν,
καὶ οὐκ αἰσχρὸν εἶναι, ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ κωλύει
15 νόμος. Ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν,
νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐστιν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες,
μαστιγοῦσθαι. Νῦν οὖν μάλα σοι καιρός ἐστιν ἐπιδείξασθαι
τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μέντοι μὴ ληφθῶμεν
κλέπτοντες [10] τοῦ ὄρους, ὡς μὴ πολλὰς πληγὰς
λάβωμεν.

16 Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, κἀγὼ ὑμᾶς ἀκούω
τοὺς Ἀθηναίους δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια [11], καὶ
μάλα ὄντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς
κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἴπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν
ἀξιοῦνται· ὥστε ὥρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν.
17 Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἕτοιμός εἰμι τοὺς ὀπισθοφύλακας
ἔχων, ἐπειδὰν δειπνήσωμεν, ἰέναι καταληψόμενος
τὸ ὄρος. Ἔχω δὲ καὶ ἡγεμόνας· οἱ γὰρ γυμνῆτες
τῶν ἑπομένων ἡμῖν κλωπῶν ἔλαβόν τινας ἐνεδρεύσαντες·
καὶ τούτων πυνθάνομαι ὅτι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ ὄρος,
ἀλλὰ νέμεται καὶ αἰξὶ καὶ βουσίν· ὥστε, ἐάνπερ ἅπαξ λάβωμέν
18 τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἔσται. Ἐλπίζω
δὲ οὐδὲ τοὺς πολεμίους μενεῖν ἔτι, ἐπειδὰν ἴδωσιν
ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι

---

[6] Part. abs. — [7] Wiederholtes ἄν, Xen. C. 3. 1. Note [1]. — [8] Der blosse Optativ ohne ὅτι, ὡς zur Fortsetzung der Oratio obliqua. M. § 529, 3. Kr. § 64, 2. 2 (6). Uebrigens supplire ἄν aus dem Vorigen. — [9] Die edlen Spartaten. — [10] erhaschen; daher das Object im Genitiv. — [11] Durch Unterschlagung.

καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον ἡμῖν. Ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπε· 19
Καὶ τί δεῖ σὲ ἰέναι καὶ λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλὰ
ἄλλους πέμψον, ἐὰν μή τινες ἐθελούσιοι φαίνωνται. Ἐκ 20
τούτου Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς ἔρχεται ὁπλίτας ἔχων
καὶ Ἀριστέας Χῖος γυμνῆτας καὶ Νικόμαχος Οἰταῖος γυμνῆτας·
καὶ σύνθημα ἐποιήσαντο, ὁπότε ἔχοιεν τὰ ἄκρα,
πυρὰ καίειν πολλά. Ταῦτα συνθέμενοι ἠρίστων· ἐκ δὲ τοῦ 21
ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν ὡς δέκα
σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὡς μάλιστα δοκοίη
ταύτῃ προσάξειν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν καὶ νὺξ ἐγένετο, οἱ μὲν ταχθέντες 22
ᾤχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος· οἱ δὲ ἄλλοι
αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. Οἱ δὲ πολέμιοι ὡς ᾔσθοντο ἐχόμενον
τὸ ὄρος, ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός.
Ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, Χειρίσοφος μὲν θυσάμενος ἦγε 23
κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὄρος καταλαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα
ἐπῇσαν. Τῶν δ' αὖ πολεμίων τὸ μὲν πολὺ ἔμενεν ἐπὶ τῇ 24
ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους, μέρος δ' αὐτῶν ἀπήντα τοῖς κατὰ
τὰ ἄκρα. Πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶναι τοὺς πολλοὺς [12] ἀλλήλοις,
συμμιγνύασιν οἱ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνες
καὶ διώκουσιν. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν 25
πελτασταὶ τῶν Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους.
Χειρίσοφος δὲ βάδην ταχὺ [13] ἐφείπετο σὺν τοῖς
ὁπλίταις. Οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπειδὴ τὸ ἄνω 26
ἑώρων ἡττώμενον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ
αὐτῶν, γέρρα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη· ἃ οἱ Ἕλληνες ταῖς
μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῖα ἐποίουν. Ὡς δ' ἀνέβησαν, θύσαντες 27
καὶ τρόπαιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον
καὶ εἰς κώμας πολλῶν καὶ ἀγαθῶν γεμούσας ἦλθον.

6) Ankunft vor Trapezunt. (Anab. IV. 7. 15–27. 8. 22—fin.)

Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Ταόχων καὶ Χαλύβων. 15
Οὗτοι [1] ἦσαν ὧν διῆλθον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦε-

---

[12] Die Hauptheere beider Theile. — [13] Im Geschwindschritt.

[1] Die Letzteren.

σαν. Εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἤτρου, ἀντὶ δὲ
16 τῶν πτερύγων σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα. Εἶχον δὲ καὶ
κνημῖδας καὶ κράνη, καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον
ξυήλην Λακωνικήν, ᾧ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν δύναιντο· καὶ
ἀποτέμνοντες ἂν[2] τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο· καὶ
ᾖδον καὶ ἐχόρευον ὁπότε οἱ πολέμιοι ὄψεσθαι αὐτοὺς ἔμελλον.
Εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πηχῶν μίαν λόγχην[3]
17 ἔχον. Οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπεὶ δὲ
παρέλθοιεν οἱ Ἕλληνες, εἵποντο ἀεὶ μαχούμενοι. Ὤκουν δὲ
ἐν τοῖς ὀχυροῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις[4] ἀνακεκομισμένοι
ἦσαν, ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας,
ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον.
18 Ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἅρπασον ποταμόν,
19 εὖρος τεττάρων πλέθρων. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ
Σκυθηνῶν καὶ ἦλθον πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα καὶ
οἰκουμένην[5], ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. Ἐκ ταύτης ὁ ἄρχων τῆς
χώρας τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν
20 πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει
ὅτι πέντε ἡμερῶν ἄξει αὐτοὺς εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται
θάλατταν· εἰ δὲ μή, τεθνάναι ἐπηγγέλλετο. Καὶ ἡγούμενος
ἐπεὶ ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἑαυτοῖς πολεμίαν, παρεκελεύετο
αἴθειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι
21 τούτου ἕνεκα ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. Καὶ
ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ (ἱερὸν) ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα
δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ
τοῦ ὄρους καὶ κατεῖδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο.
22 Ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾠήθησαν
ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἵποντο
γὰρ καὶ ὄπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ
ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγρησαν, ἐνέδραν

---

[2] So viel als ἀποτέμνοντες ἂν καί... [illegible] Note [6]. — [3] Eine λόγχη war auch der σαυρωτήρ oder στύραξ (στυράκιον), eine Spitze am untern Ende, um die Lanze in die Erde zu stecken oder wohl auch, wenn die vordere λόγχη abgebrochen war, damit zu kämpfen. K. — [4] Xen. A. I. III N. [illegible] — [5] H. z. T. Erzerum.

ποιησάμενοι· καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν[5] ὠμοβόεια
ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν.

Ἐπειδὴ δὲ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ 23
οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας καὶ
πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο,
ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι· καὶ ἀναβὰς ἐφ' 24
ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει·
καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν „Θάλαττα,
Θάλαττα" καὶ παρεγγυώντων. Ἔνθα δὴ ἔθεον ἅπαντες
καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ
ἵπποι. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα 25
δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς
δακρύοντες. Καὶ ἐξαπίνης, ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος[6], οἱ
στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν.
Ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλῆθος ὠμοβοείων καὶ 26
βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός
τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. Μετὰ 27
ταῦτα τὸν ἡγεμόνα ἀποπέμπουσιν οἱ Ἕλληνες δῶρα δόντες
ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν
καὶ δαρεικοὺς δέκα· ᾔτει δὲ μάλιστα τοὺς[7] δακτυλίους,
καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην
δὲ δείξας αὐτοῖς οὗ σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύσονται
εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἑσπέρα ἐγένετο, ᾤχετο τῆς νυκτὸς
ἀπιών.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μακρώνων 22
καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα,
οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, Σινωπέων ἀποικίαν,
ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς
τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις. Καὶ ἐντεῦθεν 23
ὁρμώμενοι ἐλῄζοντο τὴν Κολχίδα. Ἀγορὰν δὲ παρεῖχον

---

[5] Pleonasmus. — [6] nescio quo adhortato. Wie ὅστις δή. B. 134, [illegible] Zu ὅστις δή und ähnlichen Verbindungen ist nicht ἂν ᾖ oder εἴη zu ergänzen (M. §. 483), sondern eher das Verbum nochmals zu denken. ὅστις δή substantivirt als Subject. Kr. §. 51. 15. 1. — Der Artikel steht hier δεικτικῶς. Kr. §. 50. 2. 3 (2).

τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλ-
24 ληνας καὶ ξένια ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. Συν-
διεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ
πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον
25 βόες. Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἣν εὔξαντο[8] παρεσκευά-
ζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ τῷ
Σωτῆρι[9] καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα, καὶ τοῖς ἄλλοις
θεοῖς ἃ εὔξαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ
ὄρει ἔνθαπερ ἐσκήνουν. Εἵλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρ-
τιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν οἴκοθεν, παῖδα ἄκων κατακανὼν
ξυήλῃ πατάξας, δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι[10] καὶ τοῦ ἀγῶ-
νος προστατῆσαι.

26 Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν
τῷ Δρακοντίῳ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον
πεποιηκὼς εἴη. Ὁ δὲ δείξας οὗπερ ἑστηκότες ἐτύγχανον,
Οὗτος ὁ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἄν τις βούλη-
ται. Πῶς οὖν, ἔφασαν, δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ
δασεῖ οὕτως; Ὁ δ' εἶπε, Μᾶλλόν τι ἀνιάσεται ὁ καταπε-
27 σών. Ἠγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων
οἱ πλεῖστοι, δόλιχον[11] δὲ Κρῆτες πλείους ἢ ἑξήκοντα
ἔθεον, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἕτεροι[12]. Καὶ
καλὴ θέα ἐγένετο. πολλοὶ γὰρ κατέβησαν[13], καὶ, ἅτε θεω-
28 μένων τῶν ἑταίρων, πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο. Ἔθεον δὲ
καὶ ἵπποι καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας ἐν
τῇ θαλάττῃ ἀναστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν
ἄγειν. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς
τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἔνθα
πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο αὐτῶν.

---

[8] S. Anm. Rede, C. 3. II. §. 9. — [9] sc. σωτήρια. — [10] Inf. bei εἵλοντο Kr. §. 55, 3, 20 (10). — [11] στάδιον hier der einfache Wettlauf in der Rennbahn, dagegen ὁ δόλιχος (sc. δρόμος) Dauerlauf, siebenmal die Länge einer Bahn von 20 Stadien, dreimal hin und zurück und wieder bis zum Ziele, zusammen 140 Stadien = 3½ deutsche Meilen. S. Pape's Lex. — [12] sc. ἠγωνίζοντο. — [13] In die Schranken treten. Kr.

D. Sokratisches.

1) Herkules am Scheidewege (Memorab. II, 1.)

Πρόδικος ὁ σοφὸς[1] ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ τοῦ 21
Ἡρακλέους φησὶν Ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην ὡρ-
μᾶτο, ἐν ᾗ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι δηλοῦσιν,
εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν
διὰ κακίας, ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀποροῦντα,
ποτέραν τὴν ὁδὸν τράπηται[2]· καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο 22
γυναῖκας προσιέναι μεγάλας, τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ τε
ἰδεῖν καὶ ἐλευθέριον φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα κα-
θαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνῃ,
ἐσθῆτι δὲ λευκῇ[3]· τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς
πολυσαρκίαν τε καὶ ἁπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν
χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος[4])
δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς
φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν[5] ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα
δέ, ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα[6] διαλάμποι· κατασκοπεῖσθαι

---

[1] Ein berühmter Sophist aus Keos. Die Erzählung hat auch Cic. aufgenommen: de Offic. I, 32. — [2] Conj. deliberativus. B. §. 119, 2. 1). Kr. §. 54, 7. — [3] Eine häufige Inconcinnität, st. τὴν δὲ ἐσθῆτα λευκήν. — [4] Das Neutr. des Particips = Subst. (die Wirklichkeit). — [5] Auf φανῆναι zu beziehen: die attributive Form geht hier in die prädicative über. — [6] Die [illegible] überhaupt, wie ἀρετή u. dgl. ohne Artikel.

δὲ θαμὰ ἑαυτήν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται· πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν.
23 Ὡς δ' ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δ' ἑτέραν φθάσαι βουλομένην προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπεῖν· Ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ[7]· ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιήσῃ[8], ἐπὶ τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥᾴστην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς
24 ἄγευστος ἔσει, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων, οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος διοίσει, τί ἂν κεχαρισμένον ἢ σιτίον ἢ ποτὸν εὕροις· ἢ τί ἂν ἰδών, ἢ τί ἀκούσας τερφθείης, ἢ τίνων ὀσφραινόμενος ἢ ἁπτόμενος ἡσθείης, τίσι δὲ παιδικοῖς ὁμιλῶν μάλιστ' ἂν εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἂν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις.
25 Ἐὰν δέ ποτε γένηταί τις ὑποψία σπάνεως ἀφ' ὧν[9] ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος, μή σε ἀγάγω ἐπὶ τὸ[10] πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις[11] σὺ χρήσῃ, οὐδενὸς ἀπεχόμενος ὅθεν ἂν δυνατὸν ᾖ τι κερδᾶναι· πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοὶ ξυνοῦσιν ἐξουσίαν ἐγὼ πα-
26 ρέχω. Καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα, Ὦ γύναι, ἔφη, ὄνομα δὲ[12] σοι τί ἐστιν; Ἡ δέ, Οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι, ἔφη, καλοῦσί με Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ μισοῦντές με ὑποκοριζόμενοι ὀνομάζουσί με Κακίαν. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελ-
27 θοῦσα εἶπε· Καὶ ἐγὼ ἥκω πρὸς σέ, ὦ Ἡράκλεις, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαντάς σε καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τράποιο[13], σφόδρ' ἂν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτην ἀγα-

---

[7] Bei indir. Modus (Opt.) [illegible]. — [8] Isocr. Note 82). das M reflexiv Kr. §. 52, 10. — [9] Bezeichnung der Mittel. — [10] Isocr. N 68) — [11] Das Demonstrativ neben der Attraction. R. §. 99, 10. Madv. § 473. Kr. §. 51, 11, 2. — [12] Δὲ in Fragen deutet auf eine Ellipse: „deine Absicht kenne ich jetzt: aber —" Kühner, Ausf. Gr. §. 835. 5. Kr. §. 69, 16, 5. — [13] Bescheidener als die Erste (ἐὰν — ποιήσῃ) spri

θὸν γενέσθαι καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς[14] διαπρεπεστέραν φανῆναι· οὐκ ἐξαπατήσω δέ σε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ' ᾗπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγήσομαι μετ' ἀληθείας. Τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ 28
καλῶν[15] οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διδόασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἵλεως εἶναί σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεούς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον· εἴτε ὑπό τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελητέον· εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν· εἴτε γῆν φέρειν σοι βούλει καρποὺς ἀφθόνους, τὴν γῆν θεραπευτέον· εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἴει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον· εἴτε διὰ πολέμου ὁρμᾷς αὔξεσθαι καὶ βούλει δύνασθαι τούς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον, καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι[16] ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ
ἱδρῶτι. Καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν (ὥς φησι Πρόδι- 29
κος)· Ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλεις, ὡς χαλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας[17] ἡ γυνή σοι αὕτη διηγεῖται; ἐγὼ δὲ ῥᾳδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε.
Καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπεν, Ὦ τλῆμον, τί δὲ[12] σὺ ἀγαθὸν ἔχεις; 30
ἢ τί ἡδὺ οἶσθα, μηδὲν τούτων ἕνεκα πράττειν ἐθέλουσα; ἥτις[18] οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι, πάντων ἐμπίπλασαι· πρὶν μὲν πεινῆν ἐσθίουσα, πρὶν δὲ διψῆν πίνουσα· καὶ ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς, ὀψοποιοὺς μηχανωμένη[19]· ἵνα δὲ ἡδέως πίῃς, οἴνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζῃ· καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς[20]· ἵνα δὲ καθυπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς

---

cht im Optativ. — [14] τοῖς σοῖς nämlich. ἐπί. Grund, Bedingung: Isocr. N. [illegible]) — [15] ὅσα γάρ ἐστιν ἀγ. κ. καλ. τούτων ... — [16] = τὴν χρῆσιν αὐτῶν — [17] A. 9. Note 52). — [18] Engere (causale) Verbindung, = quippe qui: Kühner, §. 781. 4. 5. Kr. §. 51, 8, 2. — [19] Wechsel der Construction, st. μηχανᾷ — [20] Um den Wein zu kühlen.

στρωμνὰς μαλακάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὑπόβαθρα ταῖς κλίναις παρασκευάζεις· οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ
31 διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ τι ποιῇς¹⁹), ὕπνου ἐπιθυμεῖς. Ἀθάνατος δὲ οὖσα, ἐκ θεῶν μὲν ἀπέρριψαι, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζῃ· τοῦ δὲ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου σεαυτῆς, ἀνήκοος εἶ, καὶ τοῦ πάντων ἡδίστου θεάματος ἀθέατος, οὐδὲν γὰρ πώποτε σεαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. Τίς δ' ἄν σοι λεγούσῃ τι²⁰) πιστεύσειε; τίς δ' ἂν δεομένῃ τινὸς²¹) ἐπαρκέσειεν; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἳ²²) νέοι μὲν ὄντες τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι· ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες· τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις βαρυνόμενοι· τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χα-
32 λεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. Ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον οὔτε ἀνθρώπειον χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται· τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις, οἷς προσήκει²³), ἀγαπητὴ μὲν συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἴκων δεσπόταις, εὐμενὴς δὲ παραστάτις οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν
33 πολέμῳ σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη δὲ φιλίας κοινωνός. Ἔστι δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις· ἀνέχονται γάρ, ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν· ὕπνος δὲ αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὔτε ἀπολείποντες αὐτὸν ἄχθονται, οὔτε διὰ τοῦτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. Καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται· καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ τὰς παρούσας²⁴) ἥδονται πράττοντες, δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν· ὅταν δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. Τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ τοκέων ἀγαθῶν Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένῳ²⁵) τὴν μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι.

Οὕτω πως διώκει Πρόδικος τὴν ὑπ' Ἀρετῆς²⁶) Ἡρακλέους παίδευσιν· ἐκόσμησε μέντοι τὰς γνώμας ἔτι μεγαλειοτέροις ῥήμασιν ἢ ἐγὼ νῦν. Σοὶ δ' οὖν ἄξιον, ὦ Ἀρίστιππε, τούτων ἐνθυμουμένῳ²⁷) πειρᾶσθαί τι καὶ τῶν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου²⁸) φροντίζειν.

---

2) Nutzen der Leibesübungen. (Mem. III. 12.)

Ἐπιγένην δὲ τῶν ξυνόντων¹) τινά, νέον τε ὄντα καὶ τὸ σῶμα κακῶς ἔχοντα ἰδών, Ὡς ἰδιωτικῶς, ἔφη, τὸ σῶμα ἔχεις, ὦ Ἐπίγενες. Καὶ ὅς, Ἰδιώτης²) μέν, ἔφη, εἰμί, ὦ Σώκρατες. — Οὐδέν γε μᾶλλον³), ἔφη, τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ μελλόντων ἀγωνίζεσθαι· ἢ δοκεῖ σοι μικρὸς εἶναι ὁ περὶ τῆς ψυχῆς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγών, ὃν Ἀθηναῖοι θήσουσιν, ὅταν τύχωσιν⁴); Καὶ μὴν οὐκ ὀλίγοι μὲν διὰ τὴν τῶν σω- 2
μάτων καχεξίαν ἀποθνήσκουσί τε ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις καὶ αἰσχρῶς σῴζονται· πολλοὶ δὲ δι' αὐτὸ τοῦτο ζῶντες τε ἁλίσκονται καὶ ἁλόντες ἤτοι δουλεύουσι τὸν λοιπὸν

---

[21]) Das Object auch zum Verb. fin. R. §. 108, 2. 1). — [22]) Ad sensum: οἱ θιασῶται. R. §. 100. Kr. §. 58, 4, 1. — [23]) = παρ' οἷς προσήκει τιμᾶσθαι. Kr. §. 55, 4, 11. Die Präpos. wird vor dem Rel. selten wiederholt. — [24]) Zu πράττοντες, und dieses [illegible] Oder [illegible] [illegible] von ἥδομαι τι πράττω construirt. Kr. §. 46, 5, 11. — [25]) Be[illegible] διαπονήσῃ. Zugleich Attraction. — [26]) ὑπό, weil es Subst. die passive Bedeutung hat. — [27]) Attraction. Mit Genitiv obj. der Sachobjecte. Kr. §. 47, 11, 1. — [28]) Umschreibung st. τοῦ μέλλ. βίου. Der Inf. von πειρᾶσθαι abhängig.

[1]) sc. τῷ Σωκράτει. — [2]) Der keine freie Kunst, auch die Gymnastik nicht treibt, kein ἀσκητής. [illegible] — [3]) Non magis [illegible] εἶ, dem Sinne nach ἰδιώτης σε δεῖ εἶναι, ἢ τοῖς μέλλουσι. — [4]) sc. ἀγῶνα θεῖναι „nach Umständen“.

βίον, ἐὰν οὕτω τύχωσι, τὴν χαλεπωτάτην δουλείαν, ἢ εἰς τὰς ἀνάγκας τὰς ἀλγεινοτάτας ἐμπεσόντες καὶ ἐκτίσαντες ἐνίοτε πλείω τῶν ὑπαρχόντων[5] αὐτοῖς τὸν λοιπὸν βίον ἐνδεεῖς τῶν ἀναγκαίων ὄντες καὶ κακοπαθοῦντες διαζῶσι, πολλοὶ δὲ δόξαν αἰσχρὰν κτῶνται, διὰ τὴν τοῦ σώματος 3 ἀδυναμίαν δοκοῦντες ἀποδειλιᾶν. Ἢ καταφρονεῖς τῶν ἐπιτιμίων τῆς καχεξίας τούτων[6], καὶ ῥᾳδίως ἂν οἴει φέρειν τὰ τοιαῦτα; καὶ μὴν οἶμαί γε πολλῷ ῥᾴω καὶ ἡδίω τούτων[7] εἶναι, ἃ δεῖ ὑπομένειν τὸν ἐπιμελόμενον τῆς τοῦ σώματος εὐεξίας· ἢ ὑγιεινότερόν τε καὶ εἰς τἆλλα χρησιμώτερον νομίζεις εἶναι τὴν καχεξίαν τῆς εὐεξίας; ἢ τῶν 4 διὰ τὴν εὐεξίαν γιγνομένων καταφρονεῖς; Καὶ μὴν πάντα γε τἀναντία συμβαίνει τοῖς εὖ τὰ σώματα ἔχουσιν ἢ[8] τοῖς κακῶς· καὶ γὰρ ὑγιαίνουσιν οἱ τὰ σώματα εὖ ἔχοντες καὶ ἰσχύουσι, καὶ πολλοὶ μὲν διὰ τοῦτο ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀγώνων σῴζονταί τε εὐσχημόνως καὶ τὰ δεινὰ πάντα διαφεύγουσι· πολλοὶ δὲ φίλοις τε βοηθοῦσι καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετοῦσι, καὶ διὰ ταῦτα χάριτός τε ἀξιοῦνται καὶ δόξαν μεγάλην κτῶνται καὶ τιμῶν καλλίστων τυγχάνουσι· καὶ διὰ ταῦτα τόν τε λοιπὸν βίον ἥδιον καὶ κάλλιον διαζῶσι, καὶ τοῖς ἑαυτῶν παισὶ καλλίους ἀφορμὰς εἰς τὸν βίον κατα-5 λείπουσιν. Οὔτοι[9] χρή, ὅτι ἡ πόλις οὐκ ἀσκεῖ δημοσίᾳ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, διὰ τοῦτο καὶ ἰδίᾳ ἀμελεῖν, ἀλλὰ μηδὲν ἧττον ἐπιμελεῖσθαι. Εὖ γὰρ ἴσθι ὅτι οὐδὲ[10] ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἀγῶνι, οὐδὲ[10] ἐν πράξει οὐδεμιᾷ μεῖον ἕξεις διὰ τὸ βέλτιον τὸ σῶμα παρεσκευάσθαι· πρὸς πάντα γάρ, ὅσα πράττουσιν ἄνθρωποι, χρήσιμον τὸ σῶμά ἐστιν, ἐν πάσαις δὲ ταῖς τοῦ σώματος χρείαις πολὺ διαφέρει ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν[11]· ἐπεὶ[12] καὶ ἐν

---

[5] Gen. comp. = ἢ ὑπῆρχε. — [6] Die aufgezählten Nachteile. — [7] Isocr. Note 25). — [8] Auch [illegible] R. §. 108. A. 19. — [9] [illegible] Es liegt ein Tadel gegen Athen in dieser Bemerkung, dass es die gymnastischen Uebungen nicht durch ein Gesetz gebietet, sondern der Privatsitte überlässt. — [10] ne quidem und neque; verbundene Glieder werden durch οὔτε — οὔτε verneint. — [11] sc. τοῦ κακῶς ἔχειν. — [12] = γὰρ [illegible]

ᾧ δοκεῖς ἐλαχίστην σώματος χρείαν εἶναι, ἐν τῷ διανοεῖσθαι, τίς οὐκ οἶδεν ὅτι καὶ ἐν τούτῳ πολλοὶ μεγάλα σφάλλονται διὰ τὸ μὴ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα; καὶ λήθη δὲ καὶ ἀθυμία καὶ δυσκολία καὶ μανία πολλάκις πολλοῖς διὰ τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν εἰς τὴν διάνοιαν ἐμπίπτουσιν οὕτως, ὥστε καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλλειν; Τοῖς δὲ τὰ σώματα εὖ ἔχουσι πολλὴ ἀσφάλεια καὶ οὐδεὶς κίνδυνος, διά γε τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν τοιοῦτόν τι παθεῖν· εἰκὸς δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ ἐναντία τῶν διὰ τὴν καχεξίαν γιγνομένων καὶ τὴν εὐεξίαν χρήσιμον εἶναι. Καίτοι[13] τῶν γε τοῖς εἰρημένοις ἐναντίων ἕνεκα τί οὐκ ἄν τις νοῦν ἔχων ὑπομείνειεν; Αἰσχρὸν δὲ καὶ τὸ διὰ τὴν ἀμέλειαν γηρᾶσαι[14], πρὶν ἰδεῖν ἑαυτόν, ποῖος ἂν κάλλιστος καὶ κράτιστος τῷ σώματι γένοιτο[15]· ταῦτα δὲ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀμελοῦντα· οὐ γὰρ ἐθέλει αὐτόματα γίγνεσθαι.

3) Aus dem Symposion. (Symp. 3. 1.)

Ἐκ δὲ τούτου συνηρμοσμένῃ τῇ λύρᾳ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐκιθάριζεν ὁ παῖς, καὶ ᾖδεν. Ἔνθα δὴ ἐπῄνεσαν μὲν πάντες· ὁ δὲ Σωκράτης εἶπεν· Οὗτοι μὲν δή, ὦ ἄνδρες, 2 ἱκανοὶ τέρπειν ἡμᾶς φαίνονται· ἡμεῖς δὲ τούτων οἶδ' ὅτι[1] πολὺ βελτίους οἰόμεθα εἶναι· οὐκ αἰσχρὸν οὖν, εἰ μηδ' ἐπιχειρήσομεν συνόντες ὠφελεῖν τι ἢ εὐφραίνειν ἀλλήλους; Ἐντεῦθεν εἶπον πολλοί, Σὺ τοίνυν ἡμῖν ἐξηγοῦ, ποίων λόγων ἁπτόμενοι μάλιστ' ἂν ταῦτα ποιοῖμεν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ἥδιστ' ἂν ἀπολάβοιμι παρὰ Καλλίου τὴν ὑπόσχεσιν. Ἔφη[2] γὰρ δήπου, εἰ συνδειπνοῖμεν, ἐπιδείξειν τὴν αὑτοῦ σοφίαν.— Καὶ ἐπιδείξω γε, ἔφη, ἐὰν καὶ ὑμεῖς ἅπαντες εἰς μέσον φέρητε, ὅ τι ἕκαστος ἐπίστασθε ἀγαθόν. — Ἀλλ' οὐδείς σοι, ἔφη, ἀντιλέγει τὸ μὴ οὐ[3] λέξειν,

---

[13] Folgerung: at vero. — [14] Allgem. Subj., wozu nachher ἀμελοῦντα. Vergl. Isocr. N. 33) und N. 11). — [15] Möglichkeit (Denkbarkeit) über-[illegible] Vergl. A. 1, II. N. 33).

[1] Adverbialisch. A. 4. N. 13). — [2] = ὑπέσχετο, daher folgt Inf. Futur. — [3] A. 1. II. N. 3).

ὅ τι ἕκαστος ἡγεῖται πλείστου ἄξιον ἐπίστασθαι. — Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, λέγω ὑμῖν, ἐφ' ᾧ μέγιστον φρονῶ. Ἀνθρώπους γὰρ οἶμαι ἱκανὸς εἶναι βελτίους ποιεῖν. Καὶ ὁ Ἀντισθένης εἶπε· Πότερον τέχνην τινὰ βαναυσικὴν ἢ καλοκἀγαθίαν διδάσκων; — Εἰ καλοκἀγαθία ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη. — Νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἀντισθένης, ἥ γε ἀναμφιλογωτάτη. Ἐπεί τοι ἀνδρεία μὲν καὶ σοφία ἔστιν ὅτε βλαβερὰ καὶ φίλοις καὶ πόλει δοκεῖ εἶναι, ἡ δὲ δικαιοσύνη οὐδὲ καθ'
5 ἓν συμμίγνυται τῇ ἀδικίᾳ. — Ἐπειδὰν τοίνυν καὶ ὑμῶν ἕκαστος εἴπῃ, ὅ τι ὠφέλιμον ἔχει, τότε κἀγὼ οὐ φθονήσω[4] εἰπεῖν τὴν τέχνην, δι' ἧς τοῦτο ἀπεργάζομαι. Ἀλλὰ σὺ αὖ, ἔφη, λέγε, ὦ Νικήρατε, ἐπὶ ποίᾳ ἐπιστήμῃ μέγα φρονεῖς. — Καὶ ὃς εἶπεν· Ὁ πατὴρ ἐπιμελούμενος, ὅπως ἀνὴρ ἀγαθὸς γενοίμην, ἠνάγκασέ με πάντα τὰ Ὁμήρου ἔπη μαθεῖν· καὶ νῦν δυναίμην ἂν Ἰλιάδα ὅλην καὶ Ὀδύσ-
6 σειαν ἀπὸ στόματος[5] εἰπεῖν. — Ἐκεῖνο δ', ἔφη ὁ Ἀντισθένης, λέληθέ σε, ὅτι καὶ οἱ ῥαψῳδοὶ πάντες ἐπίστανται ταῦτα τὰ ἔπη. — Καὶ πῶς ἄν, ἔφη, λελήθοι[6] ἀκροώμενόν γε αὐτῶν ὀλίγου ἀν' ἑκάστην ἡμέραν; — Οἶσθά τι οὖν ἔθνος, ἔφη, ἠλιθιώτερον ῥαψῳδῶν; — Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Νικήρατος, οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ. — Δῆλον γάρ, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅτι τὰς ὑπονοίας οὐκ ἐπίστανται. Σὺ δὲ Στησιμβρότῳ τε καὶ Ἀναξιμάνδρῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς πολὺ δέδωκας ἀργύριον, ὥστε οὐδέν σε τῶν πολλοῦ ἀξίων
7 λέληθε. Τί γὰρ[7] σύ, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε; ἐπὶ τίνι μέγιστον φρονεῖς; — Ἐπὶ κάλλει, ἔφη. — Ἦ οὖν καὶ σύ, ὁ Σωκράτης ἔφη, ἕξεις λέγειν, ὅτι τῷ σῷ κάλλει ἱκανὸς εἶ βελτίους ἡμᾶς ποιεῖν; — Εἰ δὲ μή, δῆλόν γε ὅτι φαῦλος
8 φανοῦμαι. — Τί γὰρ σύ, εἶπεν, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς, ὦ Ἀντίσθενες; Ἐπὶ πλούτῳ, ἔφη. — Ὁ μὲν δὴ Ἑρμογένης ἀνήρετο, εἰ πολὺ εἴη αὐτῷ ἀργύριον. Ὁ δὲ ἀπώμοσε μηδὲ ὀβολόν[8]. — Ἀλλὰ γῆν πολλήν, ἔφη, κέκτησαι;

---

[4] non recusabo. — [5] ex tempore. — [6] sc. ἔπη. — [7] Doch: es wäre vorausgegangen ἀλλὰ [illegible] — [8] sc. [illegible]

Ἴσως ἄν, ἔφη, Αὐτολύκῳ[9] τούτῳ ἱκανὴ γένοιτο ἐγκονίσασθαι. — Ἀκουστέον ἂν εἴη καὶ σοῦ. Τί γὰρ σύ, ἔφη, ὦ 9
Χαρμίδη, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς; — Ἐγὼ αὖ, ἔφη, ἐπὶ πενίᾳ μέγα φρονῶ. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπ' εὐχαρίστῳ γε πράγματι. Τοῦτο γὰρ δὴ ἥκιστα μὲν ἐπίφθονον, ἥκιστα δὲ περιμάχητον, καὶ ἀφύλακτον ὂν σώζεται καὶ ἀμελούμενον ἰσχυρότερον γίγνεται. Σὺ δὲ δή, ἔφη ὁ Καλλίας, 10
ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς, ὦ Σώκρατες; Καὶ ὅς, μάλα σεμνῶς ἀνασπάσας τὸ πρόσωπον, Ἐπὶ μαστροπείᾳ[10], εἶπεν. Ἐπεὶ δὲ ἐγέλασαν ἐπ' αὐτῷ, Ὑμεῖς μὲν γελᾶτε, ἔφη· ἐγὼ δὲ οἶδ' ὅτι καὶ πάνυ ἂν πολλὰ χρήματα λαμβάνοιμι, εἰ βουλοίμην χρῆσθαι τῇ τέχνῃ. Σύ γε μὴν δῆλον, ἔφη ὁ Λύκων 11
πρὸς τὸν Φίλιππον, ὅτι ἐπὶ τῷ γελωτοποιεῖν μέγα φρονεῖς; Δικαιότερόν γ', ἔφη, οἴομαι ἢ Καλλιππίδης ὁ ὑποκριτής, ὃς ὑπερσεμνύνεται, ὅτι δύναται πολλοὺς κλαίοντας καθίζειν. Οὐκοῦν καὶ σύ, ἔφη ὁ Ἀντισθένης, λέξεις, ὦ Λύκων, ἐπὶ 12
τίνι μέγα φρονεῖς; Καὶ ὃς ἔφη· Οὐ γὰρ ἅπαντες ἴστε, ἔφη, ὅτι ἐπὶ τούτῳ τῷ υἱεῖ; — Οὗτός γε[9] μήν, ἔφη τις, δῆλον ὅτι ἐπὶ τῷ νικηφόρος εἶναι. Καὶ ὁ Αὐτόλυκος ἀνερυθριάσας εἶπε, Μὰ Δί', οὐκ ἔγωγε. Ἐπεὶ δὲ ἅπαντες 13
ἡσθέντες, ὅτι ἤκουσαν αὐτοῦ φωνήσαντος, προσέβλεψαν, ἤρετό τις αὐτόν, Ἀλλ' ἐπὶ τῷ[11] μήν, ὦ Αὐτόλυκε; Ὁ δ' εἶπεν, ὅτι ἐπὶ τῷ πατρί. Καὶ ἅμα ἐνεκλίθη αὐτῷ. Καὶ ὁ Καλλίας ἰδών, Ἆρ' οἶσθα, ἔφη, ὦ Λύκων, ὅτι πλουσιώτατος εἶ ἀνθρώπων; — Μὰ Δί', ἔφη, τοῦτο μέντοι ἐγὼ οὐκ οἶδα. — Ἀλλὰ λανθάνει σε, ὅτι οὐκ ἂν δέξαιο τὰ βασιλέως χρήματα ἀντὶ τοῦ υἱοῦ; — Ἐπ' αὐτοφώρῳ εἴλημμαι, ἔφη, πλουσιώτατος ὡς ἔοικεν ἀνθρώπων ὤν. — Σὺ δέ, 14
ἔφη ὁ Νικήρατος, ὦ Ἑρμόγενες, ἐπὶ τίνι μάλιστα ἀγάλλει; Καὶ ὅς, Ἐπὶ φίλων, ἔφη, ἀρετῇ καὶ δυνάμει, καὶ ὅτι τοιοῦτοι ὄντες ἐμοῦ ἐπιμέλονται. Ἐνταῦθα τοίνυν πάντες

---

[9] Autolykos, der Sohn des Lykon, hatte im παγκράτιον gesiegt. Ihm zu Ehren war dieses Festmahl veranstaltet. — [10] In welchem Sinn, wird sogleich erklärt. — [11] = τίνι.

προσέβλεψαν αὐτῷ, καὶ πολλοὶ ἅμα ἤροντο, εἰ καὶ σφίσι δηλώσει αὐτούς. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι οὐ φθονήσει.

1 Ἐκ τούτου ἔλεξεν ὁ Σωκράτης, Οὐκοῦν λοιπὸν ἂν εἴη ἡμῖν, ἃ ἕκαστος ὑπέσχετο, ἀποδεικνύναι ὡς πολλοῦ ἄξιά ἐστιν. Ἀκούοιτ' ἄν, ἔφη ὁ Καλλίας, ἐμοῦ πρῶτον. Ἐγὼ γὰρ ἐν τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ὑμῶν ἀκούω ἀπορούντων, τί τὸ δίκαιον, ἐν τούτῳ δικαιοτέρους τοὺς ἀνθρώπους ποιῶ. Καὶ ὁ Σωκράτης, Πῶς, ὦ λῷστε; ἔφη. — Διδοὺς νὴ Δί' ἀργύριον. 2 Καὶ ὁ Ἀντισθένης ἐπαναστὰς μάλα ἐλεγκτικῶς αὐτὸν ἐπήρετο, Οἱ δὲ ἄνθρωποι, ὦ Καλλία, πότερον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἢ ἐν τῷ βαλλαντίῳ τὸ δίκαιόν σοι δοκοῦσιν ἔχειν; Ἐν ταῖς ψυχαῖς, ἔφη. — Κἄπειτα σὺ εἰς τὸ βαλλάντιον διδοὺς ἀργύριον, τὰς ψυχὰς δικαιοτέρας ποιεῖς; — Μάλιστα. — Πῶς; — Ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι ὡς ἔστιν[12], ὅτου[13] ὠνούμενοι τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσιν, οὐκ ἐθέλουσι κακουργοῦντες κινδυνεύειν. — Ἦ καί σοι, ἔφη, ἀποδιδόασιν ὅ τι ἂν λάβωσι; 3 — Μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή. — Τί δέ; ἀντὶ τοῦ ἀργυρίου χάριτας; — Οὐ μὰ τὸν Δί', οὐδὲ τοῦτ', ἀλλ' ἔνιοι καὶ ἐχθιόνως ἔχουσιν ἢ πρὶν λαβεῖν. Θαυμαστά γ', ἔφη ὁ Ἀντισθένης ἅμα εἰσβλέπων ὡς ἐλέγχων αὐτόν, εἰ πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους δύνασαι δικαίους ποιεῖν αὐτούς, 4 πρὸς δὲ σεαυτὸν οὔ. Καὶ τί τοῦτ', ἔφη ὁ Καλλίας, θαυμαστόν; Οὐ καὶ τέκτονάς τε καὶ οἰκοδόμους πολλοὺς ὁρᾷς, οἳ ἄλλοις μὲν πολλοῖς ποιοῦσιν οἰκίας, ἑαυτοῖς δὲ οὐ δύνανται ποιῆσαι, ἀλλ' ἐν μισθωταῖς οἰκοῦσι; Καὶ ἀνάσχου μέντοι, ὦ σοφιστά, ἐλεγχόμενος[14]. Νὴ Δί', ἔφη 5 ὁ Σωκράτης, ἀνεχέσθω μέντοι· ἐπεὶ καὶ οἱ μάντεις λέγονται δήπου ἄλλοις μὲν προαγορεύειν τὸ μέλλον, ἑαυτοῖς δὲ μὴ προορᾶν τὸ ἐπιόν. Οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος ἐνταῦθα ἔληξεν.

6 Ἐκ τούτου δὲ ὁ Νικήρατος, Ἀκούοιτ' ἄν, ἔφη, καὶ ἐμοῦ ἃ ἔσεσθε βελτίους, ἢν ἐμοὶ συνῆτε. Ἴστε γὰρ δήπου

---

[12] sc. αὐτοῖς. — [13] Genit. pretii. — [14] Prädicatives Particip. K. § 56. 6. 1. — „Lass Dir nun gefallen widerlegt zu sein", gib Dich zufrieden mit dieser Widerlegung.

ὅτι ὁ Ὅμηρος ὁ σοφώτατος πεποίηκε σχεδὸν περὶ πάντων τῶν ἀνθρωπίνων. Ὅστις ἂν οὖν ὑμῶν βούληται ἢ οἰκονομικὸς ἢ δημηγορικὸς ἢ στρατηγικὸς γενέσθαι, ἢ ὅμοιος Ἀχιλλεῖ ἢ Αἴαντι ἢ Νέστορι ἢ Ὀδυσσεῖ, ἐμὲ θεραπευέτω. Ἐγὼ γὰρ ταῦτα πάντα ἐπίσταμαι. Ἦ καὶ βασιλεύειν, ἔφη ὁ Ἀντισθένης, ἐπίστασαι, ὅτι οἶσθα ἐπαινέσαντα αὐτὸν[*] τὸν Ἀγαμέμνονα, ὡς βασιλεύς τε εἴη ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ἔγωγε, ὅτι ἁρματηλατοῦντα δεῖ ἐγγὺς μὲν τῆς στήλης κάμψαι,

αὐτὸν δὲ κλινθῆναι ἐϋξέστου ἐπὶ δίφρου
ἦκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖιν[15], ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
κένσαι ὁμοκλήσαντ', εἶξαί τέ οἱ ἡνία χερσί.

Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλο οἶδα, καὶ ὑμῖν αὐτίκα μάλ' 7 ἔξεστι πειρᾶσθαι. Εἶπε γάρ που Ὅμηρος· Ἐπὶ[16] δὲ κρόμυον ποτῷ ὄψον. Ἐὰν οὖν ἐνέγκῃ τις κρόμμυον, αὐτίκα μάλα τοῦτό γε ὠφελημένοι ἔσεσθε· ἥδιον γὰρ πίεσθε. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης. Ἀλλ' ἄλλην που δόξαν γελοίαν 8 κίνδυνος ἡμῖν προσλαβεῖν. Ὄψον μὲν γὰρ δὴ ὄντως ἔοικεν εἶναι, ὡς κρόμμυόν γε οὐ μόνον σῖτον ἀλλὰ καὶ ποτὸν ἡδύνει. Εἰ δὲ δὴ τοῦτο καὶ μετὰ δεῖπνον τρωξόμεθα, ὅπως μὴ[17] φήσῃ τις ἡμᾶς πρὸς Καλλίαν ἐλθόντας ἡδυπαθεῖν. — Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Εἰς μὲν γὰρ 9 μάχην ὁρμωμένῳ καλῶς ἔχει κρόμμυον ὑποτρώγειν, ὥσπερ ἔνιοι τοὺς ἀλεκτρυόνας σκόροδα σιτίσαντες συμβάλλουσι. Ἡμεῖς δὲ ἴσως βουλευόμεθα, ὅπως φιλήσομέν τινα μᾶλλον ἢ μαχούμεθα. Καὶ οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος οὕτω πως ἐπαύσατο.

Ὁ δὲ Κριτόβουλος, Οὐκοῦν αὖ ἐγὼ λέξω, ἔφη, ἐξ 10 ὧν ἐπὶ τῷ κάλλει μέγα φρονῶ. Λέγε, ἔφασαν. Εἰ μὲν

---

[*] Il. III. 179. Ein demokratischer Spott, dem der Gefragte auszuweichen sucht.

[15] Ionischer Dual st. τοῖν = τούτοιν. (Il. XXIII. 335.) — [16] Zu ergänzen: Il. XI. 630. — [17] Imperativsatz = ὅρα μή etc. (Warnung). Xen. [illegible] II. N 388).

τοίνυν μὴ καλός εἰμι, ὡς οἶμαι, ὑμεῖς ἂν δικαίως ἀπάτης
δίκην ὑπέχοιτε· οὐδενὸς γὰρ ὁρκίζοντος ἀεὶ ὀμνύοντες
καλόν μέ φατε εἶναι. Κἀγὼ μέντοι πιστεύω. Καλοὺς
11 γὰρ καὶ ἀγαθοὺς ὑμᾶς ἄνδρας νομίζω. Εἰ δ' εἰμί τε
τῷ ὄντι καλὸς καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ πρὸς ἐμὲ πάσχετε,
οἷάπερ ἐγὼ πρὸς τὸν ἐμοὶ δοκοῦντα καλὸν εἶναι, ὄμνυμι
πάντας θεούς, μὴ ἑλέσθαι ἂν τὴν βασιλέως ἀρχὴν ἀντὶ
13 τοῦ καλὸς εἶναι. Ἄξιόν γε μὴν ἡμῖν τοῖς καλοῖς, καὶ
ἐπὶ τοῖσδε μέγα φρονεῖν, ὅτι τὸν μὲν ἰσχυρὸν πονοῦντα
δεῖ κτᾶσθαι τἀγαθὰ καὶ τὸν ἀνδρεῖον κινδυνεύοντα, τὸν
δέ γε σοφὸν λέγοντα· ὁ δὲ καλὸς καὶ ἡσυχίαν ἔχων
15 πάντ' ἂν διαπράξαιτο. Ὥστε εἰ σύ, ὦ Καλλία, μέγα
φρονεῖς, ὅτι δικαιοτέρους δύνασαι ποιεῖν, ἐγὼ πρὸς πᾶσαν
ἀρετὴν δικαιότερός σου εἰμὶ ἄγειν ἀνθρώπους. Διὰ
γὰρ τὸ ἐμπνεῖν τι ἡμᾶς τοὺς καλούς, ἐλευθεριωτέρους
μὲν αὐτοὺς ποιοῦμεν εἰς χρήματα, φιλοπονωτέρους δὲ
καὶ φιλοκαλωτέρους ἐν τοῖς κινδύνοις, καὶ μὴν αἰδημονεστέρους
τε καὶ ἐγκρατεστέρους, οἵ γε καί, ὧν δέονται μάλιστα,
16 ταῦτ' αἰσχύνονται [17*]. Ὥστε μηκέτι ἀπόρει, ὦ
Σώκρατες, εἴ τι τοὐμὸν κάλλος ἀνθρώπους ὠφελήσει.
17 Ἀλλ' οὐδὲ μέντοι ταύτῃ γε ἀτιμαστέον τὸ κάλλος, ὡς
ταχὺ παρακμάζον· ἐπεὶ ὥσπερ γε παῖς γίγνεται καλός,
οὕτω καὶ μειράκιον καὶ ἀνὴρ καὶ πρεσβύτης. Τεκμήριον
δέ· θαλλοφόρους γὰρ τῇ Ἀθηνᾷ τοὺς καλοὺς γέροντας
ἐκλέγονται, ὡς συμπαρομαρτοῦντος πάσῃ ἡλικίᾳ τοῦ
18 κάλλους. Εἰ δὲ ἡδὺ τὸ παρ' ἑκόντων διαπράττεσθαι, ὧν
τις δέοιτο, εὖ οἶδ' ὅτι καὶ νυνὶ θᾶττον ἂν ἐγὼ καὶ σιωπῶν
τούτους πείσαιμι φιλῆσαί με, ἢ σύ, ὦ Σώκρατες, εἰ
19 καὶ πάνυ πολλὰ καὶ σοφὰ λέγοις. — Τί τοῦτο; ἔφη ὁ
Σωκράτης· ὡς γὰρ καὶ ἐμοῦ καλλίων ὢν ταῦτα κομπάζεις; — Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἢ πάντων Σειληνῶν
τῶν ἐν τοῖς σατυρικοῖς [18] αἴσχιστος ἂν εἴην. (Ὁ

[17*] sc. ἐξαιτεῖν, ἀποφαίνεσθαι. — [18] sc. δράμασι. Des Sokrates Aussehen wurde häufig mit einem Silen verglichen.

δὲ Σωκράτης καὶ ἐτύγχανε προσεμφερὴς τούτοις ὤν.) —
Ἐγὼ νῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅπως μεμνήσει διακριθῆναι 20
περὶ τοῦ κάλλους, ἐπειδὰν οἱ προκείμενοι λόγοι περιέλθωσι.
Κρινέτω δ' ἡμᾶς μὴ Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμου, ἀλλ' αὐτοὶ
οὗτοι, οὕσπερ σὺ οἴει ἐπιθυμεῖν σε φιλῆσαι.

Καὶ οὗτοι μὲν δὴ οὕτως ἀναμὶξ ἔσκωψάν τε καὶ ἐσπούδασαν.
Ὁ δὲ Καλλίας, Σὸν μέρος, ἔφη, λέγειν, ὦ Χαρ- 29
μίδη, διότι ἐπὶ πενίᾳ μέγα φρονεῖς. — Οὐκοῦν τόδε μέν,
ἔφη, ὁμολογεῖται, κρεῖττον εἶναι θαῤῥεῖν ἢ φοβεῖσθαι, καὶ
ἐλεύθερον εἶναι μᾶλλον ἢ δουλεύειν, καὶ θεραπεύεσθαι μᾶλλον
ἢ θεραπεύειν, καὶ πιστεύεσθαι ὑπὸ τῆς πατρίδος μᾶλλον
ἢ ἀπιστεῖσθαι. Ἐγὼ τοίνυν ἐν τῇδε τῇ πόλει, ὅτε 30
μὲν πλούσιος ἦν, πρῶτον μὲν ἐφοβούμην, μή τίς μου τὴν
οἰκίαν διορύξας καὶ τὰ χρήματα λάβοι καὶ αὐτόν τί με
κακὸν ἐργάσαιτο· ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς συκοφάντας ἐθεράπευον,
εἰδὼς ὅτι παθεῖν μᾶλλον κακῶς ἱκανὸς εἴην ἢ ποιῆσαι
ἐκείνους. Καὶ γὰρ δὴ καὶ προσετάττετο μὲν ἀεί τι
μοι δαπανᾶν ὑπὸ τῆς πόλεως, ἀποδημῆσαι δὲ οὐδαμοῦ
ἐξῆν. Νῦν δ', ἐπειδὴ τῶν ὑπερορίων στέρομαι καὶ τὰ ἔγγεια 31
οὐ καρποῦμαι καὶ τὰ ἐκ τῆς οἰκίας πέπραται, ἡδέως
μὲν καθεύδω ἐκτεταμένος, πιστὸς δὲ τῇ πόλει γεγένημαι,
οὐκέτι δὲ ἀπειλοῦμαι, ἀλλ' ἤδη ἀπειλῶ ἄλλοις, ὡς ἐλευθέρῳ
τε ἔξεστί μοι καὶ ἀποδημεῖν καὶ ἐπιδημεῖν· ὑπανίστανται
δέ μοι ἤδη καὶ θάκων, καὶ ὁδῶν ἐξίστανται οἱ πλούσιοι.
Καὶ εἰμὶ νῦν μὲν τυράννῳ ἐοικώς, τότε δὲ σαφῶς 32
δοῦλος ἦν· καὶ τότε μὲν ἐγὼ φόρον ἀπέφερον τῷ δήμῳ,
νῦν δὲ ἡ πόλις τέλος φέρουσα τρέφει με. Ἀλλὰ καὶ Σωκράτει
[19], ὅτε μὲν πλούσιος ἦν, ἐλοιδόρουν με ὅτι συνῆν·
νῦν δ', ἐπεὶ πένης γεγένημαι, οὐκέτι οὐδὲν μέλει οὐδενί.
Καὶ μὴν ὅτε μέν γε πολλὰ εἶχον, ἀεί τι ἀπέβαλλον ἢ ὑπὸ
τῆς πόλεως ἢ ὑπὸ τῆς τύχης· νῦν δὲ ἀποβάλλω μὲν οὐδὲν
(οὐδὲ γὰρ ἔχω), ἀεὶ δέ τι λήψεσθαι ἐλπίζω. Οὐκοῦν, ἔφη 33
ὁ Καλλίας, καὶ εὔχει μηδέποτε πλουτεῖν, καὶ ἐάν τι ὄναρ

---

[19] Zu συνῆν.

σχεδὸν ὅλης, τοῖς ἀποτροπαίοις*) θύεις; — Μὰ Δί᾽ οὐ μέντοι, ἔφη, ἐγὼ οὐ ποιῶ, ἀλλὰ μάλα φιλοκινδύνως ἐπακούω, ἤν ποθέν τι ἐλπίζω λήψεσθαι. Ἀλλ᾽ ἄγε δή, ἔφη ὁ Σωκράτης, σὺ αὖ λέγε ἡμῖν, ὦ Ἀντίσθενες, πῶς οὕτω βραχέα ἔχων μέγα φρονεῖς ἐπὶ πλούτῳ. Ὅτι νομίζω, ὦ ἄνδρες, τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν ἔχειν, ἀλλ᾽ ἐν ταῖς ψυχαῖς. Ὁρῶ γὰρ πολλοὺς μὲν ἰδιώτας, οἳ πάνυ πολλὰ ἔχοντες χρήματα οὕτω πένεσθαι ἡγοῦνται, ὥστε πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται, ἐφ᾽ ᾧ πλείονα κτήσονται· οἶδα δὲ καὶ ἀδελφούς, οἳ τὰ ἴσα λαχόντες**) ὁ μὲν αὐτῶν τἀρκοῦντα ἔχει καὶ περιττεύοντα τῆς δαπάνης, ὁ δὲ τοῦ παντὸς ἐνδεῖται. Αἰσθάνομαι δὲ καὶ τυράννους τινάς, οἳ οὕτω πεινῶσι χρημάτων, ὥστε ποιοῦσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων· δι᾽ ἔνδειαν μὲν γὰρ δήπου οἱ μὲν κλέπτουσιν, οἱ δὲ τοιχωρυχοῦσιν, οἱ δὲ ἀνδραποδίζονται· τύραννοι δ᾽ εἰσί τινες, οἳ ὅλους μὲν οἴκους ἀναιροῦσιν, ἁθρόους δ᾽ ἀποκτείνουσι, πολλάκις δὲ καὶ ὅλας πόλεις χρημάτων ἕνεκα ἐξανδραποδίζονται. Τούτους μὲν οὖν ἔγωγε καὶ πάνυ οἰκτείρω τῆς ἄγαν χαλεπῆς νόσου. Ὅμοια γάρ μοι δοκοῦσι πάσχειν, ὥσπερ εἴ τις (πολλὰ ἔχων καὶ) πολλὰ ἐσθίων μηδέποτε ἐμπίπλαιτο. Ἐγὼ δὲ οὕτω μὲν πολλὰ ἔχω, ὡς μόλις αὐτὰ καὶ ἐγὼ αὐτὸς εὑρίσκω· ὅμως δὲ περίεστί μοι καὶ ἐσθίοντι ἄχρι τοῦ μὴ πεινῆν ἀφικέσθαι, καὶ πίνοντι μέχρι τοῦ μὴ διψῆν, καὶ ἀμφιέννυσθαι ὥστε ἔξω μὲν μηδὲν μᾶλλον Καλλίου τούτου τοῦ πλουσιωτάτου ῥιγοῦν· ἐπειδάν γε μὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ γένωμαι, πάνυ μὲν ἀλεεινοὶ χιτῶνες οἱ τοῖχοί μοι δοκοῦσιν εἶναι, πάνυ δὲ παχεῖαι ἐπωμίδες οἱ ὄροφοι, στρωμνήν γε μὴν οὕτως ἀρκοῦσαν ἔχω, ὥστ᾽ ἔργον μέγ᾽ ἐστὶ καὶ ἀνεγεῖραι. Καὶ πάντα τοίνυν ταῦτα οὕτως ἡδέα μοι δοκεῖ εἶναι, ὡς μᾶλλον μὲν ἥδεσθαι, ποιῶν ἕκαστα αὐτῶν, οὐκ ἂν εὐξαίμην, ἧττον δέ· οὕτω μοι δοκεῖ ἔνια αὐτῶν

---

*) sc. θεοῖς. — **) st. ὧν . . . λαχόντες (Gen. partit.), Particip Aor. vergl. Ven. A. S. V. [illegible]

ἡδίω εἶναι τοῦ συμφέροντος. Πλείστου δ᾽ ἄξιον κτῆμα 10
ἐν τῷ ἐμῷ πλούτῳ λογίζομαι εἶναι ἐκεῖνο, ὅτι, εἴ μού τις
καὶ τὰ νῦν ὄντα παρέλοιτο, οὐδὲν οὕτως ὁρῶ φαῦλον ἔργον,
ὁποῖον οὐκ ἀρκοῦσαν ἂν τροφὴν ἐμοὶ παρέχοι. Καὶ 11
γὰρ ὅταν ἡδυπαθῆσαι βουληθῶ, οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὰ τίμια
ὠνοῦμαι (πολυτελῆ γὰρ γίγνεται), ἀλλ᾽ ἐκ τῆς ψυχῆς
ταμιεύομαι. Καὶ πολὺ πλεῖον διαφέρει πρὸς ἡδονήν, ὅταν
ἀναμείνας τὸ δεηθῆναι προσφέρωμαι, ἢ ὅταν τινὶ τῶν τιμίων
χρῶμαι, ὥσπερ καὶ νῦν τῷδε τῷ Θασίῳ οἴνῳ ἐντυχών,
οὐ διψῶν πίνω αὐτόν. Ἀλλὰ μὴν καὶ πολὺ δικαιοτέρους 12
γε εἰκὸς εἶναι τοὺς εὐτέλειαν μᾶλλον ἢ πολυχρηματίαν σκοποῦντας.
Οἷς γὰρ μάλιστα τὰ παρόντα ἀρκεῖ, ἥκιστα τῶν
ἀλλοτρίων ὀρέγονται. Ἄξιον δ᾽ ἐννοῆσαι, ὡς καὶ ἐλευθέριος 13
ὁ τοιοῦτος πλοῦτος παρέχεται. Σωκράτης τε γὰρ
οὗτος, παρ᾽ οὗ ἐγὼ τοῦτον ἐκτησάμην, οὔτ᾽ ἀριθμῷ οὔτε
σταθμῷ ἐπήρκει μοι, ἀλλ᾽ ὁπόσον ἐδυνάμην φέρεσθαι, τοσοῦτόν
μοι παρεδίδου· ἐγώ τε νῦν οὐδενὶ φθονῶ, ἀλλὰ
πᾶσι τοῖς φίλοις καὶ ἐπιδεικνύω τὴν ἀφθονίαν καὶ μεταδίδωμι
τῷ βουλομένῳ τοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ψυχῇ πλούτου. Καὶ 14
μὴν καὶ τὸ ἁβρότατόν γε κτῆμα, τὴν σχολὴν ἀεὶ ὁρᾶτέ μοι
παροῦσαν, ὥστε καὶ θεᾶσθαι τὰ ἀξιοθέατα καὶ ἀκούειν τὰ
ἀξιάκουστα καὶ ὃ πλείστου ἐγὼ τιμῶμαι, Σωκράτει σχολάζων
συνδιημερεύειν. Καὶ οὗτος δὲ οὐ τοὺς πλεῖστον ἀριθμοῦντας
χρυσίον θαυμάζει, ἀλλ᾽ οἳ ἂν αὐτῷ ἀρέσκωσι,
τούτοις συνὼν διατελεῖ. Οὗτος μὲν οὖν οὕτως εἶπεν. — 15
Ὁ δὲ Καλλίας, Νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, τά τε ἄλλα ζηλῶ σε
τοῦ πλούτου καὶ ὅτι οὔτε ἡ πόλις σοι ἐπιτάττουσα ὡς
δούλῳ χρῆται, οὔτε οἱ ἄνθρωποι, ἢν μὴ δανείσῃς, ὀργίζονται.
— Ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Νικήρατος, μὴ ζήλου· ἐγὼ γὰρ
ἥξω παρ᾽ αὐτοῦ δανεισόμενος τὸ μηδενὸς προσδεῖσθαι·
οὕτω γὰρ πεπαιδευμένος ὑπὸ Ὁμήρου ἀριθμεῖν,

ἕπτ᾽ ἀπύρους τρίποδας, δέκα δὲ χρυσοῖο τάλαντα,
αἴθωνας δὲ λέβητας ἐείκοσι, δώδεκα δ᾽ ἵππους,*)

---

*) Il. IX. 122.

σταθμῷ καὶ ἀριθμῷ ὡς πλείστου πλούτου ἐπιθυμῶν
[illegible]λαίομαι· ἐξ ὧν ἴσως καὶ φιλοχρηματώτερός τισι δοκῶ
εἶναι. Ἔνθα δὴ ἀνεγέλασαν ἅπαντες, νομίζοντες τὰ ὄντα
46 εἰρηκέναι αὐτόν. — Ἐκ τούτου εἶπέ τις· Σὸν ἔργον, ὦ
Ἑρμόγενες, λέγειν τε τοὺς φίλους, οἵτινές εἰσι, καὶ ἐπιδεικνύναι,
ὡς μέγα τε δύνανται καὶ σοῦ ἐπιμέλονται, ἵνα
47 δοκῇς δικαίως ἐπ' αὐτοῖς μέγα φρονεῖν. — Οὐκοῦν, ὡς
μὲν καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροι τοὺς θεοὺς ἡγοῦνται πάντα
εἰδέναι τά τε ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα, εὔδηλον· πᾶσαι γοῦν
αἱ πόλεις καὶ πάντα τὰ ἔθνη διὰ μαντικῆς ἐπερωτῶσι τοὺς
θεούς, τί τε χρὴ καὶ τί οὐ χρὴ ποιεῖν. Καὶ μὴν ὅτι νομίζομέν
γε δύνασθαι αὐτοὺς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, καὶ
τοῦτο σαφές· πάντες γοῦν αἰτοῦνται τοὺς θεοὺς τὰ μὲν φαῦλα
48 ἀποτρέπειν, τἀγαθὰ δὲ διδόναι. Οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα
μὲν εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ οὕτω μοι φίλοι εἰσὶν
ὥστε διὰ τὸ ἐπιμελεῖσθαί μου οὔποτε λήθω[21] αὐτοὺς οὔτε
νυκτὸς οὔθ' ἡμέρας, οὔθ' ὅποι ἂν ὁρμῶμαι, οὔθ' ὅ τι ἂν
μέλλω πράττειν. Διὰ δὲ τὸ προειδέναι καὶ ὅ τι ἐξ ἑκάστου
ἀποβήσεται, σημαίνουσί μοι, πέμποντες ἀγγέλους[22]
φήμας καὶ ἐνύπνια καὶ οἰωνούς, ἅ τε δεῖ καὶ ἃ οὐ χρὴ
ποιεῖν. Οἷς ἐγὼ ὅταν μὲν πείθωμαι, οὐδέποτέ μοι μεταμέλει·
49 ἤδη δέ ποτε καὶ ἀπιστήσας ἐκολάσθην. — Καὶ ὁ
Σωκράτης εἶπεν· Ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδὲν ἄπιστον. Ἐκεῖνο
μέντοι ἔγωγε ἡδέως ἂν πυθοίμην, πῶς αὐτοὺς θεραπεύων
οὕτω φίλους ἔχεις. — Ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Ἑρμογένης,
καὶ μάλα εὐτελῶς. Ἐπαινῶ τε γὰρ αὐτοὺς οὐδὲν δαπανῶν,
ὧν τε διδόασιν ἀεὶ αὖ παρέχομαι, εὐφημῶ τε, ὅσα
ἂν δύνωμαι, καὶ ἐφ' οἷς ἂν αὐτοὺς μάρτυρας ποιήσωμαι,
ἑκὼν οὐδὲν ψεύδομαι. — Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ
ἄρα τοιοῦτος ὢν φίλους αὐτοὺς ἔχεις, καὶ οἱ θεοί, ὡς
50 ἔοικε, καλοκἀγαθίᾳ ἥδονται. Οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος οὕτως
ἐσπουδαιολογήθη.

---

[21] Seltenere Form für λανθάνω. — [22] Prädicativer Accusativ (zum Object).

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν Φίλιππον ἧκον, ἠρώτων αὐτὸν τί
ὁρῶν ἐν τῇ γελωτοποιίᾳ μέγα ἐπ' αὐτῇ φρονοίη[23]. — Οὐ
γὰρ ἄξιον, ἔφη, ὁπότε γε πάντες εἰδότες ὅτι γελωτοποιός
εἰμι, ὅταν μέν τι ἀγαθὸν ἔχωσι, παρακαλοῦσί με ἐπὶ ταῦτα
προθύμως· ὅταν δὲ κακόν τι λάβωσι, φεύγουσιν ἀμεταστρεπτί,
φοβούμενοι μὴ καὶ ἄκοντες γελάσωσι; — Καὶ ὁ
Νικήρατος εἶπε· Νὴ Δία, σὺ τοίνυν δικαίως μέγα φρονεῖς. 51
Ἐμοὶ γὰρ αὖ τῶν φίλων οἱ μὲν εὖ πράττοντες ἐκποδὼν
ἀπέρχονται, οἳ δ' ἂν κακόν τι λάβωσι, γενεαλογοῦσι τὴν
συγγένειαν, καὶ οὐδέποτέ με ἀπολείπονται. — Εἶεν· σὺ 52
δὲ δή, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ὦ Συρακόσιε, ἐπὶ τῷ μέγα φρονεῖς;
ἢ δῆλον, ὅτι ἐπὶ τῷ παιδί; — Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, 53
οὐκ ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονῶ. — Ἀλλ' ἐπὶ τῷ μήν; — Ἐπὶ
νὴ Δία τοῖς ἄφροσιν. Οὗτοι γὰρ τὰ ἐμὰ νευρόσπαστα
θεώμενοι τρέφουσί με. Ταῦτα[24] γάρ, ἔφη ὁ Φίλιππος,
καὶ πρῴην ἐγώ σου ἤκουον εὐχομένου πρὸς τοὺς θεούς,
ὅπου ἂν ᾖς, διδόναι καρποῦ μὲν ἀφθονίαν, φρενῶν δὲ
ἀφορίαν. — Εἶεν, ἔφη ὁ Καλλίας. Σὺ δὲ δή, ὦ Σώκρατες, 56
τί ἔχεις εἰπεῖν, ὡς ἄξιόν σοί ἐστι μέγα φρονεῖν ἐφ'
ᾗ εἶπες οὕτως ἀδόξῳ οὔσῃ τέχνῃ[25]; — Καὶ ὃς εἶπεν·
Ὁμολογησώμεθα πρῶτον, ποῖά ἐστιν ἔργα τοῦ μαστροποῦ·
καὶ ὅσα ἂν ἐρωτῶ, μὴ ὀκνεῖτε ἀποκρίνεσθαι, ἵνα εἰδῶμεν,
ὅσα ἂν συνομολογῶμεν. Καὶ ὑμῖν οὕτω δοκεῖ; ἔφη. —
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν. Ὡς δ' ἅπαξ εἶπον Πάνυ μὲν οὖν,
τοῦτο πάντες ἐκ τοῦ λοιποῦ[26] ἀπεκρίναντο. — Οὐκοῦν 57
ἀγαθοῦ μέν, ἔφη, ὑμῖν δοκεῖ μαστροποῦ ἔργον εἶναι, ἣν
ἢ ὃν ἂν μαστροπεύῃ, ἀρέσκοντα τοῦτον ἀποδεικνύναι,
οἷς ἂν συνῇ; — Πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν. — Οὐκοῦν ἕν
γέ τί ἐστιν[27] εἰς τὸ ἀρέσκειν ἐκ τοῦ πρέπουσαν ἔχειν
ὥραν καὶ τριχῶν καὶ ἐσθῆτος; — Πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν.
— Οὐκοῦν καὶ τόδε ἐπιστάμεθα, ὅτι ἔστιν ἀνθρώπῳ τοῖς 58
αὐτοῖς ὄμμασι καὶ φιλικῶς καὶ ἐχθρῶς πρός τινας βλέπειν;

---

[23] Vergl. Xenoph. A, 6, IV. Note 29). — [24] = διὰ τοῦτο. C, 4. Note 17) wie oben §. 14 ὃ (= δι' ὅ)... τιμῶμαι. — [25] B, 1. Note 23). Durch Attraction. — [26] Auf jede folgende Frage. — [27] sc. τεκμήριον, δεῖγμα.

— Πάνυ μὲν οὖν. — Τί δέ; τῇ αὐτῇ φωνῇ ἔστι καὶ αἰδημόνως καὶ θρασέως φθέγγεσθαι; — Πάνυ μὲν οὖν. — Τί δέ; λόγοι οὐκ εἰσὶ μέν τινες ἀπεχθανόμενοι, εἰσὶ δέ τινες,
59 *οἳ πρὸς φιλίαν ἄγουσι; — Πάνυ μὲν οὖν. — Οὐκοῦν τούτων ὁ ἀγαθὸς μαστροπὸς τὰ συμφέροντα εἰς τὸ ἀρέσκειν διδάσκοι ἄν; — Πάνυ μὲν οὖν. — Ἀμείνων δ' ἂν εἴη, ἔφη, ὁ ἑνὶ δυνάμενος ἀρεστοὺς ποιεῖν, ἢ ὅστις καὶ πολλοῖς; — Ἐνταῦθα μέντοι ἐσχίσθησαν, καὶ οἱ μὲν εἶπον,*
60 *Δῆλον, ὅτι ὅστις πλείστοις· οἱ δέ, Πάνυ μὲν οὖν. — Ὁ δ' εἰπών, ὅτι καὶ τοῦτο ὁμολογεῖται, ἔφη· Εἰ δέ τις καὶ ὅλῃ τῇ πόλει ἀρέσκοντας δύναιτο ἀποδεικνύναι, οὐχ οὗτος παντελῶς ἂν ἤδη ἀγαθὸς μαστροπὸς εἴη; — Σαφῶς γε νὴ Δία, πάντες εἶπον. — Οὐκοῦν εἴ τις τοιούτους δύναιτο ἐξεργάζεσθαι, ὧν προστατοίη, δικαίως ἂν μέγα φρονοίη ἐπὶ*
61 *τῇ τέχνῃ, καὶ δικαίως ἂν πολὺν μισθὸν λαμβάνοι; Ἐπεὶ δὲ καὶ ταῦτα πάντες συνωμολόγουν, — Τοιοῦτος μέντοι, ἔφη, μοι δοκεῖ Ἀντισθένης εἶναι οὗτος. — Καὶ ὁ Ἀντισθένης, Ἐμοί, ἔφη, παραδίδως, ὦ Σώκρατες, τὴν τέχνην; — Ναὶ μὰ Δί', ἔφη. Ὁρῶ γάρ σε καὶ τὴν ἀκόλουθον ταύτης πάνυ ἐξειργασμένον. —*
62 *Τίνα ταύτην; — Τὴν προαγωγείαν, ἔφη. — Καὶ ὃς μάλα ἀχθεσθεὶς ἐπήρετο, Καὶ τί μοι σύνοισθα, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον εἰργασμένῳ; — Οἶδα μέν, ἔφη, σε Καλλίαν τουτονὶ προαγωγεύσαντα τῷ σοφῷ Προδίκῳ, ὅτε ἑώρας τοῦτον μὲν φιλοσοφίας ἐρῶντα, ἐκεῖνον δὲ χρημάτων δεόμενον· οἶδα δέ σε Ἱππίᾳ τῷ Ἠλείῳ, παρ' οὗ οὗτος καὶ τὸ μνημονικὸν ἔμα-*
63 *θεν. Ἔναγχος δὲ δήπου καὶ πρὸς ἐμὲ ἐπαινῶν τὸν Ἡρακλεώτην ξένον, ἐπεί με ἐποίησας ἐπιθυμεῖν αὐτοῦ, συνέστησάς μοι αὐτόν. Καὶ χάριν μέντοι σοι ἔχω· πάνυ γὰρ καλὸς κἀγαθὸς δοκεῖ μοι εἶναι. Αἰσχύλον δὲ τὸν Φλειάσιον πρὸς ἐμὲ ἐπαινῶν καὶ ἐμὲ πρὸς ἐκεῖνον, οὐχ οὕτω διέθηκας, ὥστε διὰ τοὺς σοὺς λόγους ἐρῶντες ἐκυνοδρομοῦμεν ἀλλήλους ζητοῦντες; Ταῦτα οὖν ὁρῶν δυνάμενόν σε ποιεῖν,*
64 *ἀγαθὸν νομίζω προαγωγὸν εἶναι. Ὁ γὰρ οἷός τε ὢν γιγνώσκειν τε τοὺς ὠφελίμους αὑτοῖς[29] καὶ τούτους δυναμένους ποιεῖν ἐπιθυμεῖν ἀλλήλων, οὗτος ἄν μοι δοκεῖ καὶ πόλεις δύνασθαι φίλας ποιεῖν, καὶ πολλοῦ ἂν ἄξιος εἶναι[30] καὶ πόλεσι καὶ φίλοις καὶ συμμάχοις κεκτῆσθαι. Σὺ δέ μοι, ὡς κακῶς ἐποίησας[31], ὅτι ἀγαθόν σε ἔφην προαγωγὸν εἶναι, ὠργίσθης. — Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐ νῦν. Ἐὰν γὰρ ταῦτα δύνωμαι, σεσαγμένος δὴ παντάπασι πλούτῳ τὴν ψυχὴν ἔσομαι.[32]) Καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ περίοδος τῶν λόγων ἀπετελέσθη.*

---

[29] = ἀλλήλοις.

[30] [illegible] B. §. 127. Kr. §. 55, 3, A. 7. 8. In der Regel ein Inf. des Activs (oder des transitiven Mediums) für den des Passivs. — Ueber die Stellung des ἄν A. 2. Note 14). — [31] Wie [illegible], in üblen Ruf kommen. — [32] Vergl. Xen. A. 6. IV. Note 19) und Inst. Note 41).

Poetischer Anhang.

I. Epigramme.

A. ΓΝΩΜΙΚΑ.

1.
Ἀνθρώπους μὲν ἴσως λήσεις ἄτοπόν τι ποιήσας,
οὐ λήσεις δὲ θεούς, οὐδὲ λογιζόμενος.
2.
Τοῖσι μὲν εὖ πράττουσιν ἅπας ὁ βίος ταχύς ἐστι·
τοῖς δὲ κακῶς μία νὺξ ἄπλετός ἐστι χρόνος.
3.
Πρὸς σοφίῃ μὲν ἔχειν τόλμαν μάλα σύμφορόν ἐστι·
χωρὶς δέ, βλαβερὴ καὶ κακότητα φέρει.
4.
Οὐκ ἔστιν μείζων βάσανος χρόνου οὐδενὸς ἔργου,
ὃς καὶ ὑπὸ στέρνοις ἀνδρὸς ἔδειξε νόον.
5.
Ἀρρήτων ἐπέων γλώσσῃ σφραγὶς ἐπικείσθω·
κρείσσων γὰρ μύθων ἢ κτεάνων φυλακή.
6.
Οὐκ ἐθέλω πλουτεῖν, οὐκ εὔχομαι· ἀλλά μοι εἴη
ζῆν ἐκ τῶν ὀλίγων μηδὲν ἔχοντα κακόν.
7.
Πλοῦτος ὁ τῆς ψυχῆς πλοῦτος μόνος ἐστὶν ἀληθής·
τἄλλα δ' ἔχει λύπην πλείονα τῶν κτεάνων.

τὸν δὲ πολυκτέανον καὶ πλούσιόν ἐστι δίκαιον
κλήζειν, ὃς χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς δύναται.
εἰ δέ τις ἐν ψήφοις κατατήκεται, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ
σωρεύειν αἰεὶ πλοῦτον ἐπειγόμενος,
οὗτος ὁποῖα μέλισσα πολυτρήτοις ἐνὶ σίμβλοις
μοχθήσει, ἑτέρων δρεπτομένων τὸ μέλι.
8.
ὁ φθόνος οἰκτιρμοῦ, κατὰ Πίνδαρον, ἐστὶν ἀμείνων·
οἱ βασκαινόμενοι λαμπρὸν ἔχουσι βίον·
τοὺς δὲ λίαν ἀτυχεῖς οἰκτείρομεν. ἀλλά τις εἴη
μήτ' ἄγαν εὐδαίμων, μήτ' ἐλεεινὸς ἐγώ!
μεσότης γὰρ ἄριστον, ἐπεὶ τὰ μὲν ἄκρα πέφυκεν
κινδύνους ἐπάγειν, ἔσχατα δ' ὕβριν ἔχει.
9.
Ἀρκεῖ μοι χλαίνης λιτὸν σκέπας, οὐδὲ τραπέζαις
δουλεύσω Μουσῶν ἄνθεα βοσκόμενος.
μισῶ πλοῦτον ἄνουν, κολάκων τροφόν, οὐδὲ παρ' ὀφρὺν
στήσομαι· οἶδ' ὀλίγης δαιτὸς ἐλευθερίην.
10.
Θησαυρὸς μέγας ἔστ' ἀγαθὸς φίλος, Ἡλιόδωρε,
τῷ καὶ τηρῆσαι τοῦτον ἐπισταμένῳ.
11.
[illegible] εἰμι φίλος, καὶ τὸν φίλον ὡς φίλον οἶδα,
τοὺς δὲ κακοὺς διόλου πάντας ἀποστρέφομαι.
οὐδένα θωπεύω πρὸς ὑπόκρισιν· οὓς δ' ἄρα τιμῶ,
τούτους ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀγαπῶ.
12.
Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι Φύσις χαλεπώτερον εὗρεν
ἀνθρώπου καθαρὰν ψευδομένου φιλίην·
οὐ γὰρ ἔθ' ὡς ἐχθρὸν προφυλασσόμεθ', ἀλλ' ἀγαπῶντες
ὡς φίλον, ἐν τούτῳ πλείονα βλαπτόμεθα.
13.
Εἴ με φιλεῖς, ἔργῳ με φίλει, καὶ μή μ' ἀδικήσῃς,
ἀρχὴν τοῦ βλάπτειν τὴν φιλίην θέμενος.
καὶ γὰρ ἀνθρώποισιν ἐγὼ πολὺ κρέσσονα φημὶ
τὴν φανερὰν ἔχθραν τῆς δολερῆς φιλίης.

φασὶ δὲ καὶ νήσοισιν ἀπεκλείσθαι χαρίτας
  τὰς ἱμάτους αἶγας τῷ φεραγῷ σπιλάδων.

14.

Φαῦλος ἀνὴρ πίθος ἐστὶ τετρημένος, εἰς ὃν ἁπάσας
  ἀντλῶν τὰς χάριτας εἰς κενὸν ἐξέχεας.

15.

Αἰὼν πάντα φέρει· δολιχὸς χρόνος οἶδεν ἀμείβειν
  οὔνομα καὶ μορφὴν καὶ φύσιν ἠδὲ τύχην.

16.

Τὸ ῥόδον ἀκμάζει βαιὸν χρόνον· ἢν δὲ παρέλθῃ,
  ζητῶν εὑρήσεις οὐ ῥόδον, ἀλλὰ βάτον.

17.

Γῆς ἐπέβην γυμνός, γυμνός θ' ὑπὸ γαῖαν ἄπειμι·
  καὶ τί μάτην μοχθῶ, γυμνὸν ὁρῶν τὸ τέλος;

18.

Δακρυχέων γενόμην, καὶ δακρύσας ἀποθνήσκω·
  δάκρυσι δ' ἐν πολλοῖς τὸν βίον εὗρον ὅλον.
ὦ γένος ἀνθρώπων πολυδάκρυτον, ἀσθενές, οἰκτρόν,
  συρόμενον κατὰ γῆς καὶ διαλυόμενον.

19.

Οἶδ', ὅτι θνατὸς ἐγὼ καὶ ἐφάμερος· ἀλλ' ὅταν ἄστρων
  μαστεύω πυκινὰς ἀμφιδρόμους ἕλικας,
οὐκέτ' ἐπιψαύω γαίης ποσίν, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ
  Ζανὶ θεοτροφίης πίμπλαμαι ἀμβροσίης.

20.

Πλοῦς σφαλερὸς τὸ ζῆν, χειμαζόμενοι γὰρ ἐν αὐτῷ
  πολλάκι ναυηγῶν πταίομεν οἰκτρότερα.
τὴν δὲ Τύχην βιότοιο κυβερνήτειραν ἔχοντες,
  ὡς ἐπὶ τοῦ πελάγους ἀμφίβολοι πλέομεν,
οἱ μὲν ἐπ' εὔπλοιαν, οἱ δ' ἔμπαλιν· ἀλλ' ἅμα πάντες
  εἰς ἕνα τὸν κατὰ γῆς ὅρμον ἀπερχόμεθα.

21.

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι μένει χρῆμ' ἔμπεδον αἰεί·
  ἓν δὲ τὸ κάλλιστον Χῖος ἔειπεν ἀνήρ·
Οἵη περ φύλλων γενεή, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.
  Παῦροί μιν θνητῶν οὔασι δεξάμενοι

στέρνοις ἐγκατέθεντο· πάρεστι γὰρ ἐλπὶς ἑκάστῳ,
  ἀνδρῶν ἥ τε νέων στήθεσιν ἐμφύεται.
θνητῶν δ' ὄφρα τις ἄνθος ἔχῃ πολυήρατον ἥβης,
  κοῦφον ἔχων θυμὸν πόλλ' ἀτέλεστα νοεῖ·
οὔτε γὰρ ἐλπίδ' ἔχει γηρασέμεν, οὔτε θανεῖσθαι,
  οὐδ', ὑγιὴς ὅταν ᾖ, φροντίδ' ἔχει καμάτου.
Νήπιοι, οἷς ταύτῃ κεῖται νόος, οὐδέ τ' ἴσασιν,
  ὡς χρόνος ἔσθ' ἥβης καὶ βιότου ὀλίγος
θνητοῖς. Ἀλλὰ σὺ ταῦτα μαθὼν βιότου ποτὶ τέρμα
  ψυχῇ τῶν ἀγαθῶν τλῆθι χαριζόμενος.

22.

Ὡς τεθνηξόμενος τῶν σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε,
  ὡς δὲ βιωσόμενος φείδεο σῶν κτεάνων.
ἔστι δ' ἀνὴρ σοφὸς οὗτος, ὃς ἄμφω ταῦτα νοήσας
  φειδοῖ καὶ δαπάνῃ μέτρον ἐφηρμόσατο.

23.

Μήτε βαθυκτεάνοιο Τύχης κουφίζεο ῥοίζῳ,
  μήτε σὸν γνάμπτῃ φροντὶς ἐλευθερίην.
πᾶς γὰρ ἐν ἀσταθέεσσι βίος πελεμίζεται αὔραις,
  τῇ καὶ τῇ θαμινῶς ἀντιμεθελκόμενος.
ἡ δ' ἀρετὴ σταθερόν τι καὶ ἄτροπον· ἧς ἐπὶ μούνης
  κύματα θαρσαλέως ποντοπόρει βιότου.

24.

Ποίην τις βιότοιο τάμοι τρίβον; εἰν ἀγορῇ μὲν
  νείκεα καὶ χαλεπαὶ πρήξιες· ἐν δὲ δόμοις
φροντίδες· ἐν δ' ἀγροῖς καμάτων ἅλις· ἐν δὲ θαλάσσῃ
  τάρβος· ἐπὶ ξείνης δ', ἢν μὲν ἔχῃς τι, δέος·
ἢν δ' ἀπορῇς, ἀνιηρόν. ἔχεις γάμον; οὐκ ἀμέριμνος
  ἔσσεαι· οὐ γαμέεις; ζῇς ἔτ' ἐρημότερος.
τέκνα πόνοι· πήρωσις ἄπαις βίος. αἱ νεότητες
  ἄφρονες· αἱ πολιαὶ δ' ἔμπαλιν ἀδρανέες.
ἦν ἄρα τοῖνδε δυοῖν ἑνὸς αἵρεσις, ἢ τὸ γενέσθαι
  μηδέποτ', ἢ τὸ θανεῖν αὐτίκα τικτόμενον.

25.

Παντοίην βιότοιο τάμοις τρίβον· εἰν ἀγορῇ μὲν
  κύδεα καὶ πινυταὶ πρήξιες· ἐν δὲ δόμοις

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

26.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

B. ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1.

Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

2.

Εἰ τὸ καλῶς θνῄσκειν ἀρετῆς μέρος ἐστὶ μέγιστον,
ἡμῖν ἐκ πάντων τοῦτ' ἀπένειμε Τύχη.
Ἑλλάδι γὰρ σπεύδοντες ἐλευθερίην περιθεῖναι
κείμεθ' ἀγηράντῳ χρώμενοι εὐλογίῃ.

3.

Εἰς δήιον πέμψασα λόχον Δημαινέτη ὀκτὼ
παῖδας, ὑπὸ στήλῃ πάντας ἔθαψε μιῇ.
δάκρυα δ' οὐκ ἔρρηξ' ἐπὶ πένθεσιν, ἀλλὰ τόδ' εἶπεν
μοῦνον· ἰὼ Σπάρτα, σοὶ τέκνα ταῦτ' ἔτεκον.

4.

Τῇ Πιτάνῃ Θρασύβουλος ἐπ' ἀσπίδος ἤλυθεν ἄπνους,
ἑπτὰ πρὸς Ἀργείων τραύματα δεξάμενος,

δεικνὺς ἀντία πάντα· τὸν αἱματόεντα δ' ὁ πρέσβυς
παῖδ' ἐπὶ πυρκαϊὴν Τύννιχος εἶπε τιθείς·
δειλοὶ κλαιέσθωσαν· ἐγὼ δὲ σέ, τέκνον, ἄδακρυς
θάψω, τὸν καὶ ἐμὸν καὶ Λακεδαιμόνιον.

5.

Μή με τάφῳ σύγκρινε τὸν Ἕκτορα, μηδ' ἐπὶ τύμβῳ
μέτρει τὸν πάσης Ἑλλάδος ἀντίπαλον.
Ἰλιὰς αὐτὸς Ὅμηρος ἐμοὶ τάφος, Ἑλλάς, Ἀχαιοὶ
φεύγοντες· τούτοις πᾶσιν ἐχωννύμεθα.

6.

Τύμβος Ἀχιλλῆος ῥηξήνορος, ὅν ποτ' Ἀχαιοὶ
δώμησαν, Τρώων δεῖμα καὶ ἐσσομένων.
αἰγιαλῷ δὲ νένευκεν, ἵνα στοναχῇσι θαλάσσης
κυδαίνοιτο πάϊς τῆς ἁλίας Θέτιδος.

II. Kriegslieder von Tyrtäus.

1.

Οὔτ' ἂν μνησαίμην οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείην
οὔτε ποδῶν ἀρετῆς οὔτε παλαιμοσύνης,
οὐδ' εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθός τε βίην τε,
νικῴη δὲ θέων Θρηίκιον Βορέην,
οὐδ' εἰ Τιθωνοῖο φυὴν χαριέστερος εἴη,
πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινύρεω βάθιον,
οὐδ' εἰ Τανταλίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἴη,
γλῶσσαν δ' Ἀδρήστου μειλιχόγηρυν ἔχοι,
οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλὴν θούριδος ἀλκῆς·
οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
εἰ μὴ τετλαίη μὲν ὁρῶν φόνον αἱματόεντα
καὶ δηίων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἱστάμενος.
ἥδ' ἀρετή, τό γ' ἄριστον ἐν ἀνθρώποισιν ἄεθλον
κάλλιστόν τε φέρειν γίγνεται ἀνδρὶ νέῳ.
ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τοῦτο πόληί τε παντί τε δήμῳ,
ὅστις ἀνὴρ διαβὰς ἐν προμάχοισι μένῃ

νωλεμέως, αἰσχρῆς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθηται,
ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
θαρσύνῃ δ᾽ ἔπεσιν τὸν πλησίον ἄνδρα παρεστώς·
οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ.
αἶψα δὲ δυσμενέων ἀνδρῶν ἔτρεψε φάλαγγας
τρηχείας, σπουδῇ τ᾽ ἔσχεθε κῦμα μάχης.
αὐτὸς δ᾽ ἐν προμάχοισι πεσὼν φίλον ὤλεσε θυμόν,
ἄστυ τε καὶ λαοὺς καὶ πατέρ᾽ εὐκλεΐσας,
πολλὰ διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης
καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλάμενος·
τὸν δ᾽ ὀλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι ἠδὲ γέροντες,
ἀργαλέῳ τε πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις·
καὶ τύμβος καὶ παῖδες ἐν ἀνθρώποις ἀρίσημοι
καὶ παίδων παῖδες καὶ γένος ἐξοπίσω.
Οὐδέποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται, οὐδ᾽ ὄνομ᾽ αὐτοῦ,
ἀλλ᾽ ὑπὸ γῆς περ ἐὼν γίγνεται ἀθάνατος,
ὅντιν᾽ ἀριστεύοντα μένοντά τε μαρνάμενόν τε
γῆς πέρι καὶ παίδων θοῦρος Ἄρης ὀλέσῃ.
Ἢν δὲ φύγῃ μὲν κῆρα τανηλεγέος θανάτοιο,
νικήσας δ᾽ αἰχμῆς ἀγλαὸν εὖχος ἕλῃ,
πάντες μιν τιμῶσιν ὁμῶς νέοι ἠδὲ παλαιοί,
πολλὰ δὲ τερπνὰ παθὼν ἔρχεται εἰς Ἀΐδην·
γηράσκων δ᾽ ἀστοῖσι μεταπρέπει, οὐδέ τις αὐτὸν
βλάπτειν οὔτ᾽ αἰδοῦς οὔτε δίκης ἐθέλει·
πάντες δ᾽ ἐν θώκοισιν ὁμῶς νέοι οἵ τε κατ᾽ αὐτὸν
εἴκουσ᾽ ἐκ χώρης, οἵ τε παλαιότεροι.
Ταύτης νῦν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἱκέσθαι
πειράσθω θυμῷ, μὴ μεθιεὶς πολέμου!

2.

Θυμῷ γῆς πέρι τῆσδε μαχώμεθα καὶ περὶ παίδων
θνῄσκωμεν, ψυχέων μηκέτι φειδόμενοι!
Τεθνάμεναι γὰρ καλὸν ἐπὶ προμάχοισι πεσόντα
ἄνδρ᾽ ἀγαθόν, περὶ ᾗ πατρίδι μαρνάμενον·
τὴν δ᾽ αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν καὶ πίονας ἀγροὺς
πτωχεύειν πάντων ἔστ᾽ ἀνιηρότατον,

πλαζόμενον σὺν μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ γέροντι
παισί τε σὺν μικροῖς κουριδίῃ τ᾽ ἀλόχῳ.
Ἐχθρὸς μὲν γὰρ τοῖσι μετέσσεται, οὕς κεν ἵκηται,
χρησμοσύνῃ τ᾽ εἴκων καὶ στυγερῇ πενίῃ,
αἰσχύνει τε γένος, κατὰ δ᾽ ἀγλαὸν εἶδος ἐλέγχει,
πᾶσα δ᾽ ἀτιμίη καὶ κακότης ἕπεται.
Εἰ δ᾽ οὕτως ἀνδρός τοι ἀλωμένου οὐδεμί᾽ ὤρη
γίγνεται, οὔτ᾽ αἰδὼς εἰσοπίσω τελέθει,
ὦ νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ᾽ ἀλλήλοισι μένοντες,
μηδὲ φυγῆς αἰσχρᾶς ἄρχετε, μηδὲ φόβου!
ἀλλὰ μέγαν ποιεῖσθε καὶ ἄλκιμον ἐν φρεσὶ θυμόν,
μηδὲ φιλοψυχεῖτ᾽ ἀνδράσι μαρνάμενοι·
τοὺς δὲ παλαιοτέρους, ὧν οὐκέτι γούνατ᾽ ἐλαφρά,
μὴ καταλείποντες φεύγετε τοὺς γεραιούς.
αἰσχρὸν γὰρ δὴ τοῦτο, μετὰ προμάχοισι πεσόντα
κεῖσθαι πρόσθε νέων ἄνδρα παλαιότερον,
ἤδη λευκὸν ἔχοντα κάρη πολιόν τε γένειον,
θυμὸν ἀποπνείοντ᾽ ἄλκιμον ἐν κονίῃ,
καὶ χρόα γυμνωθέντα· νέοισι δὲ πάντ᾽ ἐπέοικεν,
ὄφρ᾽ ἐρατῆς ἥβης ἀγλαὸν ἄνθος ἔχῃ,
ἀνδράσι μὲν θηητὸς ἰδεῖν, ἐρατὸς δὲ γυναιξὶ
ζωὸς ἐών, καλὸς δ᾽ ἐν προμάχοισι πεσών.
Ἀλλά τις εὖ διαβὰς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισι
στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδοῦσι δακών.

Nachtrag zu Kühners griechischer Schulgrammatik

Zu Xenophon.

A. Des ersten Cursus

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

7. (S. 78—81.) 2) §. 304. 3. — 3) 347. [illegible] — 5) 310. 4. [illegible] — 7) 330. 6. — 14) 318. 6. [illegible] — 15) 332. 7.

8. (S. 81—88.) 1) §. 273. [illegible] — 2) §. 244. 8 und [illegible] 3) 312. 4. [illegible] — 4) 275. Anm. [illegible] und [illegible] — 5) 332. Anm. [illegible] — [illegible] 231. Anm. [illegible] — 8) 263. — 10) 312. 4. [illegible] — 23) 257. Anm. [illegible] 24) 280. [illegible] — 26) 311. [illegible] — 33) 278. A. [illegible] — 34) 273. [illegible] 36) 263. [illegible] — 38) 266. [illegible] — 44) 312. [illegible] — 45) 266. [illegible]

9. (S. 89—101.) 2) §. 330. A. [illegible] — 4) 257. A. [illegible] — [illegible] A. [illegible] — 7) 279. 6. — 8) 256. [illegible] — [illegible] 307. A. [illegible] — 257. [illegible] 310. 4. [illegible] — 311. 11. — 24) 278. [illegible] — 32) 323. 7. — 36) [illegible] tuto nach §. 306. [illegible] persönlich [illegible] kommen". Die andere Erklärung [illegible] — 37) 238. A. [illegible] — 39) 330. 1. — 40) 304. 3. — 41) 312. A. [illegible] 43) 264. 3. und Anm. [illegible] (partitiv). — 47) 254. [illegible] A. [illegible] — 50) 271. 2. — 52) 243. [illegible] — 54) 321, [illegible] — 56) 318. A. [illegible] — 58) [illegible] A. [illegible] — 60) 310. 2. [illegible] — 62) 281. 1. — 67) 266. 2. — 68) [illegible] A. [illegible] — 69) 260. [illegible]

B. Der jüngere Cyrus.

1. (S. 102—105.) 1) §. 273. [illegible] — 2) §. 244. A. [illegible] und [illegible] — 3) 256. 3. 250. A. [illegible] — 4) 256. Anm. [illegible] Zu [illegible] — [illegible] §. 231. [illegible] 5) 238. A. [illegible] — 6) 244. 7. — 8) 330. 6. und Anm. [illegible] 290. II. [illegible] — 10) 300. 4. und 244. A. [illegible] — 13) 290. A. [illegible] — 14) 331. A. [illegible] — 15) 266. A. [illegible] — Zum Part. §. 258. 4. [illegible] 255. Anm. [illegible] — [illegible] 302. A. [illegible] — 18) 332. 6. und A. [illegible] — 19) 260. [illegible] — 22) 322. A. [illegible] 24) 307. A. 3. — 25) 257. [illegible] Anm. [illegible]

2. (S. 106—111.) 2) §. 273. 4. [illegible] — 4) §. 263. A. 3. — 5) [illegible] 7. — 7) §. 283. 1. 4. — 8) 280. A. 1. — 11) 278. A. 1. 332. 6. — 14) 312. A. 12. — 17) 241. 8. — 18) 279. Anm. [illegible] — 19) 310. A. 2. 281. 2. — 20) 288. 2. [illegible] — 22) 327. 2. 345. 3. A. 6. — 24) [illegible] 6. 255. 3. — 27) 310. 4. [illegible] — 29) 312. A. 12. — 30) 346. 2. [illegible] — 31) 284. A. 1. Zu [illegible] Part. [illegible] 312. A. 13. — 32) 283. 2. — 33) 306. 1. [illegible] 318. 7. 330. A. 2. Ueber [illegible] §. 327. [illegible] 1. 2. — 35) [illegible] bei Zu [illegible] 278. 7. — 37) 298. III. [illegible] d. (Vertauschung). — 38) 291. 2. [illegible] 3. b. — 43) 304. A. 6. — 44) 264. 3. — 45) 313. 2. — 47) 337. [illegible] — 48) 246. 8. [illegible]

3. (S. 111—113.) 1) §. 341. 3. [illegible] — 2) 241. A. 3. [illegible] §. 243. 1. — 6) 341. 3. [illegible] — 9) Ausf. Gramm. II. §. 759. 2. — 11) 273. 5. b. 307. A. 6. — 12) [illegible] §. 245. A. 4. — 14) 255. A. [illegible]

4. (S. 113—119.) 2) §. 330. A. 4. — 3) Ausf. Gr. §. 771. [illegible] — 13) [illegible] §. 281. 2. — 16) 255. A. 1. b. — 17) 284. 11. — 18) 244. Anm. [illegible] — 23) 345, 5. 344. A. 1. — 24) 322. 6. 259. 6. — 26) [illegible] 1. — [illegible] 346. 2. [illegible] 330. A. 1. — 32) 266. 3. [illegible]

C. Rückzug der 10,000 Griechen.

[illegible] (S. 121—126.) 2) §. 337. 7. — 3) und 4) §. 329. 1. — 5) [illegible] A. 6. — 6) 339. 2. I. b. — 7) 339. 2. II. b. — 8) 346. 2. [illegible] — [illegible] 311. 1. — 14) 306. 1. d. — (S. 124) [illegible]) 312. 5. — 22) 257. A. 2. — [illegible] 345. 6. 275. 1. [illegible] §. 303. 1. — 27) 306. d. — 28) [illegible] A. [illegible] — 32) 273. A. 4. [illegible] und [illegible]

2. (S. 126—130.) 1) §. 321. 2. — 2) 300. 3. b. — 7) 238. A. 5. — [illegible] 311. 2. 3. Zu [illegible] §. 264. 3. — 13) 333. 2. Zum folg. 297. — [illegible] 337. 5. — 22) 296. III. 298. III. — 27) 318, 9. — 28) 341. [illegible] — 30) 323. A. 6. — 31) 280. 4.

[illegible] (S. 131—137.) 1) §. 243. 3. 337. 6. — 2) 275. 6. 265. 2. d. — [illegible] — 4) 279. A. 3. — 5) 341. 5, [illegible] — 8) 334. 2. — 10) 323. — [illegible] 2. [illegible] — 14) 330. 1. — 15) 289. 1. — 16) 306, A. 10. — [illegible] — 18) Ausf. Gr. II. §. 802. 6. — 19) 308. A. 1. (Ausf. Gr. II. §. 651. [illegible] 2.) — 20) 279. 7. — 22) 321. A. 7. — 23) 269. 2. b. — 28) 281. 3.

[illegible] (S. 138—145.) 1) §. 261. 3. [illegible] — 3) Ueber das Asyndeton §. 325. [illegible] 318. 10. — 6) 344. A. 8. — 9) 307. A. 1. — 10) 334. 1. — 12) [illegible] A. 29. — 14) 306. 1. [illegible] — 18) 324. 1. — 20) 117. 1. 2. — 21) 312. [illegible] — 22) 321. A. 7. — 23) 284. 4. „Wo diese", nemlich die Lochagen [illegible] — 24) 341. 5. d. — 25) 238. 4. e. — 26) 321. 2. — [illegible] 275. 3. b. — 32) 341. A. 3. — 35) 312. A. 4. — 36) [illegible] 278. 1. — 37) 322. A. 1. — 39) 269. 2. b.

[illegible] (S. 146—151.) 1) §. 259. 2. b. — 3) 334. 1. — 4) 312. 4. d. — 5) [illegible] 1. — 6) 291. 1. 1. b. — 7*) Auch [illegible] liesse sich dazu denken. [illegible] A. 8*) 312. A. 1. — 8) 344. 5. [illegible] — 13) 312. A. 7. — 18) 308. [illegible] — 19) 35. Anm. — 19*) Anders §. 176. 2. — 22) 238. 4. b.

[illegible] (S. 151—161.) [illegible] (sc. [illegible]) §. 323. [illegible] — 3) §. 341. A. 2. — 5) 344. A. 9. — 7) Kühner zu d. Ausg. der [illegible] von [illegible] abhängen. Dann ist kein Anacoluth vorhanden". — 9) 315. 1. — 10) 290. 2. — 11) 312. A. 11. — 17) 278. [illegible] — 22) 307. A. 4. — 26) 264. 2. [illegible] — 30) 312. A. 6. — 38) 333. [illegible] — 40) 238. 1. [illegible]

[illegible] (S. 165—167.) 4) §. 322. A. 10. — 8) 345, A. 1.

[illegible] (S. 167—170.) 1) §. 300. 3. a. — 6) 332. 7. — 9) 346. 2. b. [illegible] — 12) 278. 2.

D. Sokratisches.

[illegible] (S. 171—175.) 2) §. 259. 1. b. 344. 6. — 11) Ausf. Gr. II. §. [illegible] und A. 3. — 24) 278. A. 1. — 27) 273. 5. f.

[illegible] (S. 175—177.) 8) §. 323. 2. — 10) 321. 2, a. und A. 7.

[illegible] (S. 177—189.) 14) §. 310. 4. e. — 21) 160, 17. — 22) 280, [illegible] — 50) 306, Anm. 10).

Druckfehler.

Seite 2 Zeile 7 lies [illegible] und [illegible] (mit ι subscr.)
" 2 " 9 " [illegible] (Gravis)
" 4 " 9 " 23)
" 8 " 12 " [illegible] (mit Acut)
" 13 " 4 " [illegible] (Gravis)
" 14 " 7 " [illegible] (Accent)
" 16 " 1 & 2 " [illegible] (Acut)
" 16 " 10 " [illegible]
" 26 " 22 " [illegible]
" 36 " 8 " [illegible] (2 ι subscr.)
" 39 " 23 " 23) [illegible] 24)
" 51 Note 28 setze die Ziffer 28 nach [illegible]
" 57 Zeile 4 lies 25)
" 59 Note 3) " B. § 122 f. 120
" 80 Note 7) " N. 17)
" 86 Zeile 10 " [illegible]
" 99 oben lies 9) statt 7)
" 105 Zeile 8 lies [illegible] (mit ι subscr.)
" 105 Note 33) lies 23)
" 106 Note 5) " A. I. II.
" 110 Zeile 8 nach [illegible] setze 40)
" 111 oben lies Anab. I. 4. 11—13
" 112 Zeile 18 lies [illegible] (reflex.) und N. 14) II. st. III.
" 122 " 22 " [illegible]
" 125 " 13 " [illegible]
" 129 " 19 " [illegible] (mit ι subscr.)
" 145 " 20 " [illegible] (ohne Accent)
" 153 " 2 " [illegible] (Gravis)
" 163 letzte Zeile [illegible] (Gravis)
" 168 Zeile 24 lies [illegible] (mit ι subscr.)
" 172 " 3 " 23 (am Rande).
" 176 " 9 " [illegible]

Berichtigungen.

Seite 41 Note 37 lies opt. [illegible]
" 95 Note 36 s. den Nachtrag.

Wörterbuch

zur

Chreſtomathie aus Xenophon

von

Rector Dr. Schnitzer.

Reutlingen,
Verlag von J. C. Mäcken Sohn.
1846.

A.

ἄβατος, ον, ungangbar, unüberſteiglich.
ἀβουλία, ἡ, Rathloſigkeit, Unüberlegtheit.
ἁβρός, ά, όν, zart; üppig.
ἀγαθός, ή, όν, gut, tüchtig; tapfer.
ἀγάλλεσθαι, ſich freuen, ſtolz ſein auf —.
ἄγαλμα, τό, Götterbild.
ἀγαλματοποιός, ὁ, Bildhauer.
ἄγαν, ſehr, zuſehr.
ἀγανακτεῖν, ſich entrüſten.
ἀγαπᾶν, ſchätzen, lieben; zufrieden ſein.
ἀγαπητός, geliebt.
ἄγασθαι, hochſchätzen, bewundern.
ἀγγέλλειν, melden, ankündigen.
ἄγγελ-ος, ὁ, Bote, Geſandter; -ία, ἡ, Botſchaft, Nachricht.
ἄγειν, führen, treiben, bringen; abs. (mit ausgelaſſenem Object) anrucken; wegführen. ἄγε δή, wohlan! Med. — mitbringen.
ἀγέλη, ἡ, Trieb, Heerde.
ἀγευστος, ον, der nie zu ſchmecken bekommt.
ἀγήρατος (poët. — αντος), ον, nicht alternd.
ἄγκος, τό, Thalſchlucht.
ἀγνοεῖν, nicht wiſſen, n. verſtehen; nichtkennen.
ἀγνωμοσύνη, ἡ, Mißverſtändniß.
ἀγορά, ἡ, Markt; Lebensmittel (Proviant); Verſammlung; vb. — άζειν, kaufen.
ἄγρα, ἡ, Fang.
ἄγριος, ία, ιον, (agrestis) wild; vb. — ιοῦν, wild machen; P. aufgebracht werden.
ἀγρός, ὁ, Acker, Feld.
ἀγρυπνεῖν, ſchlaflos ſein, wachen.
ἀγυιά, ἡ, Gaſſe.
ἀγχέμαχος, ον, zum Kampf in der Nähe.
ἀγών, ὁ, Kampf, Wettkampf; π. ψυχῆς, auf Leben und Tod.
ἀγωνίζεσθαι, kämpfen, wettkämpfen, wetteifern.
ἀγωνιστής, ὁ, Kämpfer.
ἀδάκρυς, υ, ohne Thräne.
ἀδαμάντινος, ον, diamanten.
ἄδεια, ἡ, Furchtloſigkeit, Sicherheit.
ᾄδειν, ſingen.
ἀδελφός, ὁ, Bruder; — ή, ἡ, Schweſter.
ἀδιάβατος, ον, ungangbar, unüberſetzbar.
ἀδιήγητος, ον, unbeſchreiblich.
ἀδικεῖν, Unrecht thun, beleidigen, beſchädigen; abs. ſchuldig ſein. P. Unrecht leiden.
ἀδικία, ἡ, Unrecht, Ungerechtigkeit.
ἄδικος, ον, ungerecht; ſchuldig; χεῖρες ἄδικοι, Händel, Feindſeligkeiten.
ἄδολος, ohne Liſt, ohne Gefährde.
ἄδοξος, ον, unangeſehen; ruhmlos; verachtet; subst. —:

ἀδοξία, ἡ, Ruhmloſigkeit: ſchlechter Ruf.
ἀδρανής, ές, thatlos, kraftlos
ἀδύνατος, ον, nicht im Stande, unfähig: unmöglich.
ἀδυναμία, ἡ, Unmacht, Kraftloſigkeit.
ἀεί, immer: ὁ ἀεί, der jedesmalige
ἀετός, ὁ, Adler.
ἀηδής, ές, unangenehm: adv. ungern.
ἀηδών, ἡ, Nachtigall
ἀήττητος, ον, unüberwindlich
ἀθάνατος, ον, unſterblich
ἀθέατος, ον, der nie zu ſehen bekommt.
ἄθεος, ον, gottlos.
ἀθήρευτος, ον, worauf keine Jagd gemacht wird.
ἀθλητής, ὁ, Kämpfer.
ἆθλον (ion. ἄεθλον), τό, Preis.
ἀθλοφόρος, ὁ, Sieger im Wettkampf.
ἀθροίζειν, verſammeln.
ἀθρόος, α, ον, geſchaart, dicht, zahlreich.
ἄθυμος, ον, muthlos: subst. —ία, ἡ, Muthloſigkeit: verb. —εῖν, muthlos ſein, werden.
αἰγιαλός, ὁ (faſt nur poet ἡ), Seeküſte, Geſtade.
αἰδεῖσθαι, ſich ſchämen, ſcheuen, Ehrfurcht haben: adj. —ήμων, ον, ſchamhaft.
αἰδώς, ἡ, Schamhaftigkeit, Scheue: Achtung.
αἴθειν, brennen. —οψ, οπος, poet. funkelnd.
αἰκίζεσθαι, verſtümmeln.
αἱματ-οῦν, blutig machen: adj. —όεις, εν, blutig.
αἴξ, ἡ, Ziege.
αἴρειν, heben, erheben, aufheben.
αἱρ-εῖν, nehmen, fangen: Med. für ſich, zu ſich nehmen, wählen: μᾶλλον, vorziehen, adj. verb. —ετός, ή, όν, ausgewählt: adj. —έσιμος, ον, einnehmbar.
αἵρ-εσις, ἡ, Wahl.

αἰσθάνεσθαι, empfinden, wahrnehmen, bemerken, erfahren.
αἴσθησις, Wahrnehmung. — σιν παρέχειν, ſich fühlbar machen.
αἴσιος, ον, günſtig
αἶσχος, τό, Häßlichkeit
αἰσχρός, ά, όν, häßlich: ſchimpflich, ſchlecht.
αἰσχύνειν, beſchämen. P. beſchämt ſein, ſich ſchämen, ſcheuen: beſchimpft werden.
αἰσχύνη, ἡ, Schaam: Schande.
αἰτεῖν, u. —εῖσθαι, fordern, bitten
αἴτιος, ία, ιον, ſchuldig, m. Urheber; neutr. Urſache —ία, ἡ, Urſache, Grund.
αἰτιᾶσθαι, beſchuldigen, anklagen: ſchelten.
αἰχμάλωτος, ον, im Krieg erbeutet, gefangen.
αἰχμή, ἡ, Lanze. —ητής, ὁ, poet. Lanzenſchwinger.
αἶψα, poet. ſchnell
αἰών, ὁ, Zeit, Lebenszeit, Leben.
ἄκαιρος, ον, unzeitig
ἀκήρυκτος, ον, unangeſagt.
ἀκίβδηλος, ον, unverfälſcht. (von der Münze.)
ἀκινάκης, ὁ, kleiner perſ. Säbel.
ἄκλειστος, ον, unverſchloſſen
ἄκληρος, ον, unbemittelt.
ἀκμή, ἡ, Spitze: Blüthe: das Höchſte: verb. —άζειν, blühen.
ἀκοή, ἡ, Gehör: Hörenſagen.
ἀκολουθεῖν, folgen, begleiten: adj. —θος, ον, begleitend, anhängend.
ἀκόντ-ιον, τό, Wurfſpieß: vb. —ίζειν, W. werfen: subst. —ισις, ἡ das W.-werfen: —ιστής, ὁ, der Wurfſchütze.
ἀκόσμητος, ον, unausgeſtattet.
ἀκούειν, hören.
ἄκουσμα, τό, was man hören kann: Vortrag, Lehre.

ἀκούσιος, ον, wider Willen, ungern
ἄκρα, ἡ, Spitze: Burg
ἀκρατής, ές, unmäßig, ausſchweifend: —εια, ἡ, Ausſchweifung
ἄκρατος, ον, ungemiſcht.
ἀκριβής, ές, ſorgfältig, genau: vb. —οῦν, genau kennen, genau befolgen
ἀκροᾶσθαι, zuhören, anhören.
ἀκροβολ-ίζεσθαι, aus der Ferne ſchießen, plänkeln: —ισις, ἡ, das Plänkeln: —ιστής, ὁ, Plänkler, leichte Truppen.
ἀκροθίνια, τά, Erſtlinge von der Beute.
ἄκρος, α, ον, äußerſt, hoch, ſpitz: neutr. Bergſpitze: Flügel.
ἀκρόπολις, ἡ, Burg
ἄκων, ον, wider Willen, unfreiwillig.
ἀλαζών, ὁ, Prahler: vb. —ονεύεσθαι, prahlen.
ἀλαλάζειν, ein Kriegsgeſchrei erheben.
ἀλᾶσθαι, umherſchweifen, irren.
ἀλγεῖν, Schmerz haben, bedauern: adj. —εινός, ή, όν, ſchmerzhaft, betrübend.
ἀλεεινός, ή, όν, warm
ἀλεκτρυών, ὁ, Hahn.
ἀλέξειν, helfen, ſchützen: Med. ſich wehren, vertheidigen.
ἄλευρα, τά, Waizenmehl.
ἀληθής, ές, wahr: subst. —εια, ἡ, Wahrheit: vb. —εύειν, wahr ſein, die Wahrheit ſagen, wahr berichten.
ἅλιος, ία, ιον, vom, im Meere: —ία, Meergöttin.
ἁλιπλανής, ές, poet. meerdurchirrend.
ἅλις, genug.
ἁλίσκεσθαι, aor. ἁλῶναι, ergriffen, gefangen werden.
ἀλκή, ἡ, Stärke.
ἄλκιμος, ον, ſtark, wehrhaft.
ἅλλεσθαι, ſpringen.
ἀλλήλων, von, gegen einander.

ἄλλος, η, ο, ander: adv. in anderer Hinſicht, ἄλλως τε — καί, unter anderem namentlich; —οθεν anderswoher: —οθι, anderswo; —οσε anderswohin: —ότριος, ία, ιον, fremd: —οδαπός, ή, όν, fremd, ausländiſch.
ἅλμη, ἡ, Salzwaſſer.
ἄλογος, ον, unvernünftig.
ἀλόγιστος, ον, unüberlegt.
ἄλοχος, ἡ, poet. Gattin, Gemahlin.
ἄλυπος, ον, ohne Betrübniß, ungeſtört.
ἄλφιτα, τά, Mehl (Gerſtenmehl).
ἀλώπηξ, ἡ, Fuchs.
ἅμα, zugleich.
ἀμαθής, ές, unwiſſend, ungebildet.
ἅμαξ-α, ἡ, Wagen: adj. —αῖος, αία, αῖον, von einer Wagenlaſt.
ἁμαρτάνειν, fehlen, verfehlen; subst. —ία, ἡ, u. —ημα, τό, Fehler, Mangel.
ἀμβολάς, ἡ (γῆ), aufgeworfene Erde.
ἀμείβειν, wechſeln.
ἀμείνων, ον; comp. zu ἀγαθός.
ἀμελ-εῖν, unbeſorgt ſein, vernachläßigen: imp = adv. zuverläßig, ſicher: subst. —εια, ἡ, Nachläßigkeit.
ἄμεμπτος, ον, untadelhaft.
ἀμέριμνος, ον, ohne Sorgen.
ἀμεταστρεπτί, ohne umzuſehen.
ἄμετρος, ον, maßlos, unermeßlich.
ἀμήχαν-ος, ον, der ſich nicht zu helfen weiß, rathlos: unmöglich, unerreichbar. Verb. —εῖν, rathlos ſein.
ἁμιλλᾶσθαι, wetteifern, um die Wette — ſtreben.
ἄμοχθος, ον, mühelos.
ἄμπελος, ἡ, Weinſtock.
ἄμπαυμα (= ἀνάπ.), τό, Erholung, Ruhe.

ἀμυγδάλινος, von Mandeln.

ἀμύνειν, abwehren; τινι, vertheidigen; Med. ſich wehren, vertheidigen.

Ἀμφίβληστρον, τό, Netz.

— βολος, ον, zweideutig, ungewiß.

— γνοεῖν, zweifeln.

— δρομος, ον, poet. umlaufend, umſchließend.

— ἐννύναι, anziehen, bekleiden; M. ſich anziehen.

— λέγειν, ſtreiten.

— λογος, ον, ſtreitig, zweifelhaft.

ἀμφισβητεῖν, ſtreiten um etwas.

ἀμφότεροι, αι, α, beide; sing. beiderſeitig.

Ἀνα-βαίνειν, auf-, hinaufſteigen; subst. — βασις, ἡ, Beſteigung; der Zug landeinwärts, ins Innere des Reichs.

— βάλλειν, auf-, hinaufwerfen, hinaufheben; Med. aufheben, verſchieben.

— βιβάζειν, erſteigen heißen, laſſen.

— βλέπειν, aufblicken; ἐς τὸ ὀρθόν, recht, gerade.

— βοᾶν, aufſchreien.

ἀν-άγειν, hinauf-, herauf-, hinführen; herbeibringen; M. aufbrechen; P. auslaufen (von Schiffen).

ἀνα-γελᾶν, auflachen, ein Gelächter aufſchlagen.

— γιγνώσκειν, leſen, vorleſen.

ἀν-άγκη, ἡ, Noth, Nothwendigkeit; Zwang; vb. — κάζειν, nöthigen, zwingen; adj. — αῖος, αία, αῖον, nothwendig; pl. m. Verwandte, n. Bedürfniſſe.

— αγώνιστος, ον, ohne Kampf, kampfſcheu.

ἀνα-δεικνύναι, aufzeigen, hinſtellen; zu etwas machen.

— δέχεσθαι, auf ſich nehmen, verbürgen.

ἀνα-διδόναι, herausgeben (vom Acker) hervorbringen.

— διπλοῦν, verdoppeln.

— θημα, τό, Weihgeſchenk.

ἀν-αίδεια, ἡ, Unverſchämtheit.

— αιμος, blutlos, unblutig; adv.

— αιμωτί, ohne Schwertſtreich.

— αιρεῖν, aufheben, abtragen, zerſtören, tödten; erheben, Orakel ertheilen. Med. vom Boden aufheben, retten, davonbringen.

— αίρεσις, Aufhebung.

— αίτιος, ον, ſchuldfrei, frei von einem Vorwurf.

ἀνακαθίζεσθαι, ſich aufrecht ſetzen.

— καλεῖν, laut rufen, aufrufen.

— κλάζειν, anſchlagen, bellen.

— κοινοῦν, mittheilen, befragen.

— κομίζειν, heraufbringen; Med. zuſammenbringen, anhäufen.

— κράζειν, aufſchreien.

— κτᾶσθαι, für ſich gewinnen.

— κωχή, ἡ, Waffenruhe.

— λαμβάνειν, aufnehmen, an ſich ziehen.

— λέγειν, aufleſen; Seite 130 = ἐπαναλέγειν, wiederſagen, weitererzählen.

ἀν-αλίσκειν u. ἀναλοῦν, verzehren, aufreiben, verwenden.

— άλωμα, τό, Aufwand, Ausgabe.

— αμάρτητος, ον, ſchuldlos.

ἀνα-μένειν, warten, erwarten.

— μιμνήσκειν, erinnern.

— μίξ, vermiſcht, untereinander.

ἀν-αμφίλογος, ον, unbeſtritten; adv. ohne Widerrede, willig.

ἀνά-παλιν, umgekehrt.

— παύειν, ausruhen laſſen; M. ausruhen, ruhen.

— πείθειν, überreden.

— πέμπειν, hinaufſchicken.

— πεταννύναι, öffnen; Part. pf. P. mit ἔχειν, offen halten.

ἀνα-πνεῖν, aufathmen, ausruhen.

— πηδᾶν, aufſpringen.

— πτύσσειν, abwickeln, zurückſchwenken.

ἀν-αρίθμητος, ον, unzählig.

— άριστος, ον, ohne Frühſtück.

— αρτᾶσθαι, anbinden, ſich verbindlich oder unterwürfig machen.

— αρχία, Auflöſung der Ordnung.

ἀνα-σπᾶν, aufziehen.

— σταυροῦν, ans Kreuz heften.

— στομοῦν, die Mündung öffnen, durchſtechen.

— στρέφειν, umkehren; M. daſſ., ſich umtreiben, ſich benehmen (S. 134).

— τείνειν, aufheben, ausſtrecken.

— τρέπειν, umſtoßen, zu Boden werfen.

— τιθέναι, aufſtellen, weihen; M. auferlegen.

— φέρειν, hinauftragen, heraufbringen.

— φυσᾶσθαι, aufgeblaſen werden.

— χάζειν, u. Med. zurückweichen, ſich zurückziehen.

— χωρεῖν, zurückgehen; subst. — χώρησις, ἡ, Rückzug; vb. — χωρίζειν, zurückgehen laſſen.

ἀνδράποδ-ον, τό, (Leibeigenthum), Sclave; verb. — ίζειν, — ίζεσθαι, zum Sclaven machen.

ἀνδρεῖος, εία, εῖον, mannhaft, tapfer; subst. — εία, ἡ, Muth, Tapferkeit.

ἀν-εγείρειν, aufwecken.

— έλπιστος, ον, ohne Hoffnung; unverhofft.

— ερυθριᾶν, anfangen zu erröthen, ein wenig erröthen.

— έρχεσθαι, hinaufgehen.

— ερωτᾶν, aor. M. — ερέσθαι, ausfragen.

— έχεσθαι, aushalten, ſich gefallen laſſen; an ſich halten.

ἀν-ηβᾶν, wieder jung werden.

— ήκεστος, ον, unheilbar.

— ήκοος, ον, der nie zu hören bekommt.

ἀνήρ, ὁ, Mann.

ἄνθ-ος, τό, Blüthe, Blume; — εῖν, blühen, glänzen.

ἄνθρωπ-ος, ὁ, Menſch, Mann; adj. — ινος, ίνη, ινον u. ειος, α, ον, menſchlich.

ἀνιᾶν, kränken, M. ſich grämen; adj. ἀνιαρός, ά, όν, betrübt, traurig.

ἀν-ιδρωτί, ohne Schweiß, läßig.

— ιμᾶν, (eig. an Riemen) auf-, hinaufziehen.

— ιστάναι, aufſtehen machen, aufrichten, aufwecken; Med. u. aor. 2. aufſtehen.

— ίσχειν, aufgehen (von d. Sonne.)

— οδύρεσθαι, laut weinen, heulen.

— οίγ-ειν und -νύναι, öffnen, aufmachen.

— ολοφύρεσθαι, laut klagen.

— ορθοῦν, wiederaufrichten.

— όσιος, unheilig, gottlos, ruchlos.

ἄ-νομος, ον, geſetzlos, geſetzwidrig.

— νους, ν, ſinnlos, ohne Verſtand; subst. — νοια, ἡ, Unverſtand; adj. — νόητος, ον, unverſtändig, unbeſonnen, thörigt.

Ἀντ-ακούειν, dagegen anhören.

— ασπάζεσθαι, wiederumarmen.

— επιμελεῖσθαι, dagegen ſorgen, Gegenmaßregeln treffen.

— έχειν, Stand halten, widerſtehen; M. feſthalten.

ἀντικρύ, gegenüber; mit διά, gerade durch.

ἀντίος, α, ον, entgegen, vorn; adv. — ίον, u. — ία (n. pl.) gegen, gegenüber.

ἀντι-κνήμιον, τό, Schienbein.

— λαμβάνειν, dagegen bekommen.

— λέγειν, widerſprechen.

— μεθέλκειν, hin- und herziehen.

ἀντί-παλος, ὁ, Gegner, Feind.
— παρασκευάζεσθαι, ſich dagegenrüſten, Gegenrüſtungen machen.
— παρατάττειν, ſich ebenfalls in Schlachtordnung ſtellen.
— πάσχειν, dagegen, zur Vergeltung leiden.
— πέρας (αι), gegenüber.
— ποιεῖσθαι, Anſpruch machen auf etwas, c. Dat. mit Einem rechten, eifern um etwas.
— πολεμεῖν, Gegenkrieg führen.
— προϊέναι, entgegengehen, rücken.
— πρόσωπος, ον, Geſicht gegen Geſicht.
— στασιάζειν, eifern, hadern mit Einem.
— στασιώται, οι, Gegenparthei.
— τάττειν, entgegenſtellen: M. ſich entgegenſtellen, ſtreiten.
— τιμᾶν, wiederehren: πάντα καλά, Einem alles mögliche Gute dagegen erweiſen.
— φυλάττεσθαι, dagegen auf der Hut ſein.
ἀντλεῖν, (eig. Seewaſſer) ausſchöpfen: erſchöpfen.
ἀν-υδρία, ἡ, Waſſermangel.
ἀνύ-ειν und -τειν, ausrichten, erreichen: adj. vb. — στός, ή, όν, erreichbar, möglich.
ἀν-υπέρβλητος, ον, unübertrefflich.
— υπόδητος, ον, unbeſchuht.
ἄνω, oben: τὰ —, die Höhen.
ἀξίνη, ἡ, Axt.
ἄξι-ος, ία, ιον, würdig, werth.
— ακρόατος, hörenswerth.
— έραστος, liebenswürdig.
ἀξιο-θέατος, ſehenswerth, anſehnlich.
— κτητος, ον, des Beſitzes werth.
— λογος, ον, der Rede werth, merkwürdig.
— μαχος, kampfwürdig.
ἀξιό-νικος, ſiegeswürdig, ſiegesfähig.
— πιστος, ον, glaubwürdig.
— στρατηγος, ον, zum Befehlshaber tüchtig.
ἀξιοῦν, für würdig, für billig halten: wollen, verlangen, dafür halten.
ἀξιόχρεως, ων, brauchbar, fähig.
ἀξίωμα, τό, Werth, Anſehen.
ἄξων, ὁ, Achſe.
ἄ-οκνος, ον, ungeſäumt, unverdroſſen.
ἄ-οπλος, ον, unbewaffnet.
ἀόρατος, ον, unſichtbar, unbekannt.
ἀπ-αγγέλλειν, ankündigen, melden, berichten.
— άγειν, wegführen: abziehen.
— αγορεύειν, verbieten.
ἀ-παθής, ές, unverletzt.
ἀ-παίδευτος, ον, ungebildet, unwiſſend.
ἄ-παις, ohne Kinder, kinderlos.
ἀπ-αιτεῖν, abverlangen, fordern.
ἀπ-αλλάττειν, entfernen, befreien: M. frei werden; τινός τινι, übergeben zu —. P. ſich entfernen.
ἁπαλότης, ἡ, Zartheit, Weichlichkeit.
ἀπ-αμείβεσθαι, (Hom.) erwiedern.
— αντᾶν, begegnen, entgegenrücken.
ἅπαξ, einmal.
ἀ-παραίτητ-ος und — ευτος, ον, unabänderlich.
ἀπ-άρχεσθαι, Erſtlinge opfern.
ἅπας, ασα, αν, alleſammt.
ἀπάτη, ἡ, Betrug.
ἀ-πειθεῖν, nicht gehorchen, unfolgſam ſein.
ἀπειλεῖν, drohen.
ἀπεῖναι, abweſend ſein.
ἀπειπεῖν, verbieten: intr. verzichten, ermatten.
ἄπειρος, ον, unerfahren, unbekannt mit etwas: unermeßlich.
ἀπ-ελαύνειν, abtreiben, verjagen: abs. wegreiten.
— εμπολᾶν, poet. und bei Späteren verkaufen.

ἀπ-εργάζεσθαι, ausarbeiten, vollenden: bewirken.
— έρχεσθαι, weggehen, abreiſen: heimkehren.
— έχειν, entfernt ſein: Med. ſich enthalten, fernhalten.
— εχθάνεσθαι, ſich verfeinden.
— εχθής, ές, verhaßt.
— ιέναι, weggehen, abziehen.
ἀ-πιστ-εῖν, mißtrauen, nicht glauben: subst. — ία, ἡ, Mißtrauen.
ἄ-πιστος, ον, unglaublich, unzuverläſſig.
ἄ-πλετος, ον, unermeßlich.
ἄ-πληστος, ον, unerſättlich.
ἁπλ-οῦς, ῆ, οῦν, einfach: — ότης, ἡ, Einfachheit.
ἄπνους, ν, entſeelt.
ἀπο-βαίνειν, herabſteigen: ſich begeben, ereignen.
— βάλλειν, wegwerfen; verlieren.
— βλέπειν, auf etwas hinſehen, ſich umſehen.
— βουκολεῖν, eig. Vieh verlaufen laſſen: verloren gehen laſſen, verſchleudern.
— γεύεσθαι, davon koſten.
— δεικνύναι, aufzeigen, bezeichnen, aufſtellen, darſtellen, dazu machen.
— δειλιᾶν, feig ſein, werden.
— δέχεσθαι, aufnehmen, beifällig aufnehmen, billigen.
— δημεῖν, verreiſen.
— διδόναι, zurückgeben, bezahlen: zollen.
— διδράσκειν, entlaufen.
— δοκιμάζειν, abſchätzen, verwerfen.
— θνήσκειν, ſterben.
— θύειν, ein gelobtes Opfer darbringen.
ἀποικ-ία, ἡ, Niederlaſſung, Colonie.
— ος, ὁ, Coloniſt.
ἀπο-καθαίρειν, ausreinigen.
ἀπο-καίειν, abbrennen, verſengen (auch von der Kälte).
— καλεῖν, ab-, zurückrufen.
— κεῖσθαι, daliegen, vorräthig ſein.
— κομίζειν, wegführen.
— κόπτειν, abſchlagen; hinabwerfen.
— κρίνεσθαι, antworten.
— κρύπτειν, verbergen.
— κτείνειν, tödten, umbringen.
— κωλύειν, abhalten, zurückweiſen.
— λαμβάνειν, wiederbekommen, (ein Verſprechen) erfüllt ſehen; P. abgefangen, abgeſchnitten werden.
— λαύειν, genießen; subst. — λαυσις, ἡ, Genuß.
— λείπειν, zurücklaſſen, verlaſſen (auch im Med.); abs. ausgehen, mangeln; Med. übrig bleiben.
— λογεῖσθαι, für Jemand ſprechen, vertheidigen.
— λογισμός, ὁ, Rechnung.
ἀπ-όλλυναι (fut. ἀπολέσω), verderben, verlieren; Med. u. pf. 2. umkommen, verloren ſein.
ἀπο-μάχεσθαι, ſich zur Wehr ſetzen.
— μαχος, ον, kampfunfähig.
— μνημονεύειν, erwähnen, erzählen.
ἀπ-ομνύναι, abſchwören, das Gegentheil betheuern.
ἀπο-νέμειν, zutheilen.
ἄ-πονος, ον, arbeitſcheu, mäßig; adv. mühelos.
ἀπο-πειρᾶσθαι, verſuchen, auf die Probe ſtellen.
— πέμπειν, zurück-, heimſchicken, M. entlaſſen.
— πλεῖν, abſegeln.
— πνεῖν, aushauchen.
— πνίγεσθαι, erſticken.
ἄπορος, ον, mittellos, rathlos, verlegen; ὁδός, ungangbar; subst. — ία, ἡ, Verlegenheit, Mangel; verb. — εῖν, rathlos, ungewiß

ſein; Mangel haben: Med. in
(äußerſter) Bedrängniß ſein.
ἀποῤ-ῥίπτειν, wegwerfen, verſtoßen.
— ῥοφεῖν, abſchlürfen, koſten.
ἀπο-σείεσθαι, (M.), abſchütteln,
— σήπεσθαι, abfaulen. |abwerfen.
— σκεδάννυσθαι, ſich zerſtreuen
— σκηνος, ον, nicht beiſammen
wohnend oder ſpeiſend.
— σπᾶν, abziehen, trennen.
— στέλλειν, ſchicken, entlaſſen.
— στολος, ὁ, Flotte.
— στερεῖν, berauben
— στρέφειν, umwenden; M. den
Rücken kehren, zurückkehren.
— σφάττειν, abſchlachten, ermorden: Med. ſich erſtechen.
— τείνειν, ausſtrecken.
— τειχίζειν, vermauern, abſperren: subst. — ισις, ἡ, Befeſtigung. |entrückten
— τελεῖν, vollenden, erfüllen.
— τέμνειν, abſchneiden, abhauen
— τίθεσθαι, hin- oder hineinlegen.
Med. weglegen, aufſparen.
— τομος, ον, abſchüſſig, ſteil.
— τρέπειν, abwenden: Med. umkehren.
— τρόπαιος, Unglückabwendend.
— τροπή, ἡ, Abwendung
— φέρειν, wegtragen, bringen,
abliefern: herbeiſchaffen.
— φεύγειν, entfliehen
— φθείρειν, aufreiben
— φραξις, ἡ, Verſperrung.
— χωρεῖν, abgehen, abziehen,
ſich zurückziehen.
— ψᾶν, abwiſchen.
ἀπράγμων, ον, unthätig; ſorglos.
ἀ-προνόητος, ον, unüberlegt.
ἀ-προσδόκητος, ον, unerwartet.
ἅπτειν, in Berührung bringen:
anzünden; M. berühren, anfaſſen,
beginnen, mit G. anbinden, P.
verbunden ſein |geweſen
ἄπυρος, ον (hom.), nie am Feuer
ἀπώλεια, ἡ, Vernichtung.
ἀργαλέος, α, ον (ἄλγος), ſchmerzlich, beſchwerlich. |müßig
ἀργός, όν, (ἀεργός), ohne Arbeit.
ἄργυρ-ος, ὁ, Silber: — ιον, τό,
Silbergeld, Silber: — οῦς, ᾶ,
οῦν, ſilbern; — όπους, mit ſilbernen Füßen.
ἀρέ-σκειν, gefallen; adj. vb. —
στός, ή, όν, angenehm.
ἀρετή, ἡ, Tüchtigkeit, Tugend,
Tapferkeit; gute Art, Anmuth.
ἀρήγειν, beiſtehen, helfen, vertheidigen. |ſtarker
ἀριθμ-ός, ὁ, Zahl, Maß; — εῖν,
ἀρίσημος, ον, poet. ausgezeichnet.
ἀριστερός, ά, όν, link. zur Linken.
ἄριστ-ον, τό, Frühſtück; vb. —
ᾶν, frühſtücken; — οποιεῖσθαι,
das Frühſtück bereiten, nehmen.
ἄριστ-ος, η, ον, superl. zu ἀγαθός, pl. msc. die Vornehmſten
der Adel. |auszeichnen
ἀριστ-εύειν, der Erſte ſein, ſich
ἀρκεῖν, zureichen, genügen, gewachſen ſein. |Himmel, Norden
ἄρκτος, ὁ, ἡ, Bär, der Bär am
ἅρμα, τό, Wagen, Streitwagen
ἁρμά-μαξα, ἡ, Reiſewagen für
Frauen mit einem Zelt bedeckt.
— τειος, εία, ειον, am Wagen
δίφρος, Wagenſitz
— τηλασία, ἡ, Einrichtung,
Lenkung der Streitwagen: —
ατής, ὁ, Wagenlenker; — ατεῖν,
W. lenken, wettfahren.
ἁρμόττειν, anfügen; paſſen.
ἀρνός, Gen. vom ungebräuchlichen
ἀρήν, ὁ, Lamm.

ἁρπ-άζειν, rauben, entreißen; subst.
— αγή, ἡ, Raub, Plünderung.
ἄρρην, εν, männlich (masc.)
ἄρρητος, ον, ungeſagt, verſchwiegen, geheim.
ἀρρωστία, ἡ, Unpäßlichkeit.
ἄρταμος, ὁ, Schlächter, Koch.
ἄρτι, ſoeben, kurz zuvor.
ἄρτος, ὁ, Brod; — κόπος, ὁ,
ἀρύειν, ſchöpfen. |Vorſchneider
ἄρχ-ειν, der Erſte ſein, herrſchen,
gebieten, beſ. Med. anfangen;
subst. — ων, ὁ, Anführer, Feldherr, Regent; — όμενοι, οἱ,
Untergebene, Unterthanen, —
ή, ἡ, Anfang; Obrigkeit, Amt,
Statthalterſchaft; Reich; pl. Beamte, Befehlshaber: — αῖος,
αία, αῖον, alt; subst. — εῖον,
τό (Archiv), Staatsgebäude,
Pallaſt.
ἀσεβής, ές, gottlos: — εῖν, gottlos handeln, ſündigen.
ἀσθεν-ής, ές, kraftlos, ſchwach,
krank: — εῖν, krank ſein: —
οῦν, ſchwächen.
— εια, ἡ, Krankheit, Schwäche.
ἀσινής, ές, unſchädlich, ohne
Schaden. |der ſich übt.
ἀσκ-εῖν, üben: subst. — ητής, ὁ,
ἀσμένως, willig, gern.
ἀσπάζεσθαι, umarmen, begrüßen:
hochſchätzen.
ἀσπίς, ἡ, großer Schild.
ἀσταθής, ές, unſtät, unbeſtändig.
ἀσταφίς, ἡ, getrocknete Weinbeere.
Roſine. |funkeln.
ἀστραπ-ή, ἡ, Blitz; — τειν, blitzen,
ἄστρον, τό, Stern, Geſtirn
ἄστεγος, ον, ohne Decke.
ἄστ-υ, τό, Stadt; — ός, ὁ, Städter, Bürger; — εῖος, α, ον,
ſtädtiſch, fein, witzig.
ἀστυγείτων, Grenznachbar.
ἀσυγκόμιστος, ον, ungeſammelt,
ungeärndtet.
ἀσύντακτος, ον, ungeordnet.
ἀσφαλής, ές, ſicher, gewiß; subst.
— εια, ἡ, Sicherheit.
ἄσφαλτος, ἡ, Erdpech.
ἄσχολος, ον, beſchäftigt, abgehalten: — ία, ἡ, Mangel an
Muße, Verhinderung; pl. Geſchäfte.
ἄτακτ-ος, ον, ungeordnet, regellos;
vb. — εῖν, die Ordnung (Reih
und Glied) verlaſſen, ungehor-
ἀταξία, ἡ, Unordnung. |ſam ſein.
ἀτάρ, poet., aber.
ἀτείχιστος, ον, ohne Mauern.
ἀ-τέλεστος, ον, unvollendet, unausführbar.
ἄτιμ-ος, ον, ohne Ehre, ehrlos, beſchimpft; entehrend (ὄνομα);
vb. — άζειν, beſchimpfen, subst.
— ία, ἡ, Unehre, Beſchimpfung;
ἐν ἀτ. ἔχειν = ἀτιμάζειν.
ἀτιμώρητος, ον, ungerächt.
ἀτμίζειν, rauchen.
ἄ-τοπος, ον, ſonderbar, unpaſſend,
unſchicklich; ungereimt, unbillig.
ἀ-τριβής, ές, unbetreten, unbe-
ἄ-τροπος, ον, unverrückt. |ſchädigt.
ἀ-τυχ-ής, ές, unglücklich; subst. —
ία, ἡ, Unglück; pl. Unglücksfälle;
vb. — εῖν, unglücklich ſein; nicht
erlangen, verfehlen.
αὖ, dagegen, im Gegentheil; —
θις, wiederum. |tenſpieler.
αὐλ-εῖν, flöten; — ητής, ὁ, Flö-
αὐλίζεσθαι (αὐλή), ſich lagern,
αὐλός, ὁ, Flöte. |übernachten.
αὐξάνειν, vermehren, vergrößern,
erheben; P. wachſen, groß werden.
αὔρα, ἡ, Luftzug, Wind.
αὔριον, morgen.

αὐτίκα, ſogleich.
αὐτ-ός, ή, όν, ſelbſt: adv. — οῦ, — όθι, daſelbſt, auf der Stelle: — όθεν, von dorther: — όσε, dort hin.
— επάγγελτος, ον, unaufgefordert.
αὐτο-κέλευστος, ον, ungeheißen, freiwillig.
— κράτωρ, ſelbſtſtändig, unumſchränkt: Selbſtherrſcher.
— ματος, aus freien Stücken, von ſelbſt.
— μόλος, ὁ, Ueberläufer: vb. — εῖν, übergeben.
— νομος, ον, unabhängig.
— φωρος, ἐπ' αὐτοφ. λαμβ. auf der That ertappen.
— φυής, ές, angewachſen, angeboren.
αὐχμηρός, ά, όν, trocken, dürr: ſtruppig.
ἀφ-αιρεῖν, wegnehmen, abnehmen: Med. rauben, berauben.
ἀ-φαν-ής, ές, unſichtbar: — ίζειν, verſchwinden machen, vertilgen.
ἀφ-έλκειν, abziehen, abhalten.
— ηγεῖσθαι, zurückführen, den Rückzug anführen.
ἄ-φθον-ος, ον, neidlos; reichlich: sbst. — ία, ἡ, Vorrath, Ueberfluß.
ἀφ-ιέναι, wegſchicken, entlaſſen: abwerfen, fallen laſſen (Fab. 9.) geſtatten: Med. ablaſſen.
ἀφ-ικνεῖσθαι, ankommen, kommen.
— ιππεύειν, weg-, zurückreiten.
— ιστάναι, wegſtellen, entfernen, abtrünnig machen; Med. u. aor. 2 ſich entfernen, ablaſſen; abfallen.
— οδος, ἡ, Abzug, Rückzug.
— ορᾶν, wegſehen, den Rücken kehren; part. abgewandt.
— ορμή, ἡ, Anlaß, Antrieb.
ἀ-φορία, ἡ, Unfruchtbarkeit.
ἀφροντις, ſorglos.
ἄ-φρων, ον, unvernünftig, unbeſonnen; subst. ὁ, Narr. — φροσύνη, ἡ, Unbeſonnenheit, Thorheit.
ἀ-φύλακτος, ον, unbewacht: unverſehens.
ἀ-χάριστος, ον, undankbar; adv. ungern. ἄχαρ. χάρις, eine bei den Griechen beliebte Art von Oxymoron (Scheinwiderſpruch).
ἄχθεσθαι, ſich ärgern, unwillig, unzufrieden ſein; zürnen.
ἄ-χρηστος, ον, unbrauchbar, unnütz.
ἀ-ψευδεῖν, nicht lügen, aufrichtig ſein.

B.

Βάδην, im Schritt, langſam.
βαδίζειν (fut. -ιοῦμαι), gehen, ſchreiten, vorſchreiten.
βάθ-ος, τό, Tiefe: adj. — ύς, εῖα, ύ, tief.
βάθρα, τά, Leiter, Geſtell.
βαθυκτέανος, ον, ſehr begütert.
βαίνειν, ſchreiten; gehen.
βαιός, poët. klein, wenig.
βακτηρία, ἡ, Stab, Stock.
βάλανος, ἡ, Nuß: τῶν φοινίκων Dattel.
βαλάντιον, τό, Geldbörſe, Beutel.
βάλλειν, werfen, ſchießen; treffen.
βάναυσος τέχνη, gemeines Handwerk.
βαπτίζειν, untertauchen, P. ſinken.
βάρβαρος, ὁ, Ungrieche, Perſer.
βάρος, τό, Schwere, Laſt: adj.

βαρ-ύς, εῖα, ύ, ſchwer, läſtig: vb. — ύνειν, beſchweren.
βάσαν-ος, ἡ, Prüfſtein: vb. — ίζειν, prüfen.
βασιλεύς, ὁ, König: vb. — εύειν König ſein, regieren; adj. — ικός, ή, όν, königlich: neutr. τό Pallaſt: pl. Reſidenz; subst. — εία, ἡ, Königthum, Königreich; adj. ειος, ή, όν, königlich.
βασκαίνειν, übles nachreden, verläumden, beneiden.
βαστάζειν, tragen.
βάτος, ἡ, Dorn.
βατός, ή, όν, gangbar, wegſam.
βέβαιος, ον, feſt, dauerhaft, zuverläſſig.
βέλος, τό, Geſchoß.
βελτίων, ον, Comp. zu ἀγαθός.
βῆμα, τό, Schritt.
βήττειν, huſten.
βία, ἡ, Gewalt: vb. — άζεσθαι, Gewalt anthun, zwingen: verjagen.
— αιος, α, ον, gewaltthätig, gewaltſam.
βιβρώσκειν, freſſen, verzehren.
βίος, ὁ, Leben, Unterhalt: poët. βίοτ-ος, ὁ, daſſ., auch Vermögen: — ή, ἡ, Lebensart: verb. — εύειν, wovon leben.
βιοῦν, leben.
βλάβη, ἡ, Schaden, Nachtheil: adj. — ερός, ά, όν, ſchädlich, verderblich.
βλάξ, ὁ, ἡ, tölpiſch.
βλάπτειν, ſchaden: P. Schaden leiden.
βλάστημα, τό, Gewächs.
βλέπειν, ſehen.
βοᾶν, rufen, ſchreien; anrufen.
βοή, ἡ, Geſchrei: vb. βοηθεῖν zu Hülfe eilen, helfen, vertheidigen, zu Felde ziehen: subst. — θός, ὁ, Helfer, Beiſtand.
βορά, ἡ, Fraß.
βορέας (βοῤῥᾶς), ὁ, Nordwind.
βόσκ-ειν, weiden: subst. — ημα, τό, Vieh: pl. Hausthiere.
βοτάνη, ἡ, Gewächs, Gras.
βουκόλος, ὁ, Rinderhirt.
βούλεσθαι, wollen, aus Entſchluß.
βουλ-ή, ἡ, Rath, Berathung; Ueberlegung, Bedenken: vb. — εύειν, rathen, im Sinne haben; M. ſich berathen, überlegen, beſchließen.
— ευμα, τό, Entwurf.
βοῦς, ὁ, Stier: ἡ, Kuh: als Gattung: das Rind.
βραδύς, εῖα, ύ, langſam.
βραχύς, εῖα, ύ, kurz, klein.
βρέχειν, netzen, benetzen.
βροντή, ἡ, Donner.
βρῶμα, τό, (von βιβρώσκειν) Speiſe.
βρωτός, ή, όν, eßbar.
βῶλος, ἡ, Erdſcholle.
βωμός, ὁ, Altar.

Γ.

Γᾶ, poët. = γῆ.
γαληνιᾶν, ruhig, ſtille ſein (vom Meer)
γαμεῖν, heirathen; Med. daſſ. (v. Frauenzimmer).
— έτης, ὁ, Gatte, Gemahl.
γάμ-ος, ὁ, Heirath, Ehe.
γαστήρ, ἡ, Magen, Bauch.
γελᾶν, lachen: γέλ-ως, ωτος, ὁ Lachen, Gelächter; Spaß: adj. — οῖος, α, ον, lächerlich, ſpaßhaft. — ωτοποι — εῖν, Spaß

machen; — ός, ὁ, Spaßmacher.
— ία, ἡ, Poſſenreißerei
γέμειν, voll ſein
γενεά, ἡ, Geſchlecht; Menſchenalter
γενεαλογεῖν, die Abſtammung herzählen
γενέθλια, τά, Geburtsfeſt
γένει-ον, τό, Kinn; — άσκειν (eig. Bart bekommen), in das Mannesalter treten
γεννᾶν, erzeugen; Part. aor. 1. Vater, pl. Eltern
γενναῖος, α, ον, von guter Art, edel.
γένεσις, ἡ, Entſtehung
γένος, τό, Geſchlecht, Gattung; Stamm, Volk
γεραιός, α, όν, alt, greis; comp. γεραίτερος
γέρων, ὁ, Greis
γέῤῥ-ον, τό, Schild (aus Ruthen geflochten, mit Rindsleder überzogen, viereckig u. leicht); — οφόροι, οἱ, mit ſolchen Schilden bewaffnet.
γέρων, ὁ, Greis.
γεύεσθαι, ſchmecken, koſten, verſuchen
γεωργός, ὁ, Landmann; -ία, ἡ, Landbau.
γῆ, ἡ, Erde, Land, Feld.
γήλοφος, ὁ, Erdhügel.
γηρ-ᾶν u. — άσκειν, altern.
γῆρας, τό, Alter, Greiſenalter
γηραιός, α, όν, alt, in hohem Alter
γίγνεσθαι (Fut. 2. P. γενήσομαι) werden, ſtammen; ſein.
γιγνώσκειν, erkennen, denken; wiſſen, verſtehen, beſchließen
γλυκύς u. γλυκερός, ά, όν, ſüß
γλῶσσα, ἡ, Zunge; Sprache.
γνάμπτειν, beugen
γνήσιος, α, ον, ächt, edel; wahrhaft, ganz
γνώμη, ἡ, Meinung, Anſicht; Geſicht, Verſtand; Gedanke; Geſinnung
γοᾶσθαι, ſeufzen, jammern
γονεῖς, οἱ, Eltern
γόν-υ, ατος, τό (pl. γόνατα poët. γούνατα), Knie.
γράμμα, τό, Buchſtabe; pl. auch Brief, Schrift.
γράφειν, eingraben, ſchreiben; aufſchreiben; malen.
— ή, ἡ, Schrift, Schreiben.
γυμν-ός, ή, όν, nackt, bloß. — ής, ῆτος, ὁ und γυμνήτης, ου, ὁ, der Leichtbewaffnete; vb. — οῦν entblößen, berauben. — άζειν, üben; M. ſich üben; subst. — άσιον, τό, 1) die Leibesübung; 2) der Ort derſelben; adj. — ικός, ή, όν, gymnaſtiſch, zu den Leibesübungen gehörig.
γυνή, γυναικός, ἡ, Weib, Frau

Δ

Δαίς, τός, ἡ (poët.), Mahl.
δάκνειν (fut. δήξομαι aor. 2. ἔδακον), beißen; P. trop. gekränkt werden.
δάκρυ-ον, τό (poët. δάκρυ, υος, τό,) Thräne; vb. — ειν, weinen.
δακρυχεῖν poët. = δακρύειν.
δάκτ-υλος, ὁ, Finger; τῶν ποδῶν Zehe; — ύλιος, ὁ, Ring
δανείζειν, leihen; M. entlehnen
δαπανᾶν, aufwenden, verſchwenden
δαπάνη, ἡ, Aufwand.
δαρεικός, ὁ, Darike (perſiſche Goldmünze, 20 attiſche Silberdrachmen oder $^{1}/_{30}$ Talent, etwas über 4 Rthlr. od. 7 fl. an Werth.)

δᾴς, δᾳδός, ἡ, Fackel.
δασμός, ὁ, Tribut, Steuer.
δασύς, εῖα, ύ, ſtruppig, rauh
δαψιλής, ές, reichlich; verſchwend.
δεδιέναι pf., fürchten.
δέησις, ſ. δεῖσθαι.
δεῖ, es iſt nöthig, man muß.
δείδειν, fürchten (Pf. δέδοικα).
δειλός, ή, όν, feig; elend.
δείλη, ἡ, Nachmittag; Abend.
δεῖμα, τό, Schrecken
δεῖν, binden, feſſeln.
δεινός, ή, όν, furchtbar, erſtaunlich; groß, ſtark, mächtig; neutr. Gefahr.
δεῖπν-ον, τό, Hauptmahlzeit (gegen Abend); Eſſen.
— εῖν, ſpeiſen (intr.).
— ίζειν, ſpeiſen (tr.), bewirthen.
— οποιεῖν, die Mahlzeit bereiten; M. eſſen.
δεῖσθαι, bedürfen; bitten, fordern; nach Jemand verlangen, fragen; subst. δέησις, ἡ, Bedürfniß, Bitte.
δεκ-άς, ἡ, Dekade, Rotte. — άδαρχος, ὁ, Anführer von zehn Mann, Rottenführer; — αδεύς, ὁ, von der nämlichen Dekade, Rottenmann.
δένδρον, τό, Baum.
δεξι-ός, ά, όν, rechts, rechter Hand; — οῦσθαι, die Hand geben, begrüßen.
δέρη, ἡ, Hals.
δέρμα, τό, Fell.
δεσμ-ός, ὁ, Feſſel; — ωτήριον, τό, Gefängniß.
δεσπ-ότης, ὁ, Herr, Gebieter.
— ότις, u. — οινα, ἡ, Gebieterin.
δεῦρο, hieher.
δευτεραῖος, αία, αῖον, am zweiten Tage. pl. τά, der zweite Rang, Preis.
δέχεσθαι, nehmen, an-, aufnehmen; billigen.
δήιος, ὁ, poët., Feind; vb. δῃοῦν, feindlich verheeren.
δῆλ-ος, η, ον, ſichtbar, deutlich, offenbar; adv. δῆλον ὅτι oder δηλονότι offenbar. — οῦν, ſichtbar, klar machen, zeigen, auf Einen hinzeigen; offenbar, bekannt machen, erklären.
δῆμ-ος, ὁ, Volk, Volksverſammlung; — οκρατία, ἡ, Volksherrſchaft.
— αγωγός, ὁ, Volksführer.
— όσιος, ία, ον, öffentlich, dem Staat gehörig; neutr. pl. Staatsgelder; adv. — ίως, öffentlich, von Staats wegen.
— ηγορία, ἡ, Volksrede.
— ηγορικός, zum Volksredner geſchickt.
δημιουργικός, ή, όν, handwerksmäßig.
δηχθῆναι, ſ. δάκνειν.
δια-βαίνειν, durchſchreiten, überſchreiten, überſetzen; Subst. — βάσις, ἡ, Uebergang, Furth; adj. — βατός, zu paſſiren.
— βάλλειν, durchziehen, verleumden, beſchuldigen, anſchwärzen.
— βιοῦν, verleben.
— βολή, Verläumdung, Beſchuldigung.
δι-αγγέλλειν, bekannt machen.
— άγειν, durchführen; (von der Zeit) zubringen, verleben; c. part. bleiben.
δια-γίγνεσθαι, eine Zeit lang ſein, zurücklegen.
— γιγνώσκειν, erkennen, unterſcheiden; subst. διάγνωσις, Unterſcheidung, Erkenntniß.
δι-αγωνίζεσθαι, einen Wettſtreit um etwas anſtellen.
δια-διδόναι, vertheilen.

δια-δοχή, ἡ, Ablöſung.
— ζῆν, verleben.
— ζευγνύναι, lostrennen, abſchneiden.
— θεῖν, auseinanderlaufen: ſich verbreiten.
— θρύπτεσθαι, üppig, ſtolz, aufgeblaſen werden.
δι-αιθριάζειν, ſich aufheitern.
— αιρεῖν, theilen, trennen, unterſcheiden; austheilen: Med. theilen.
— αιτα, ἡ, Lebensart, Koſt: τὴν δ. ποιεῖσθαι, ſich aufhalten.
δια-κεῖσθαι, in einer Lage, Verfaſſung ſein, beſchaffen, geſinnt ſein.
— κελεύεσθαι, zureden, ermuntern: ἑαυτῷ, Muth faſſen.
— κινδυνεύειν, einen Kampf wagen.
— κληροῦν, verlooſen, looſen laſſen.
— κομίζειν, fortziehen.
δι-ακοντίζεσθαι, in die Wette werfen.
δια-κόπτειν, durchhauen, zerhauen; durchbrechen.
— κρίνειν, unterſcheiden, entſcheiden: P. ſich richten laſſen.
— λαμβάνειν, abgeſondert, einzeln vornehmen.
— λάμπειν, durchſcheinen.
— λέγεσθαι, ſich unterreden, beſprechen; anreden.
— λείπειν, Zwiſchenraum laſſen, auseinanderſtehen; u. part. Entfernung.
δι-αλλάττειν, ausſöhnen.
δια-λύεσθαι, ſich auflöſen.
δι-αμαστιγοῦν, verſohlen, einander geißeln.
δια-μένειν, verbleiben, aushalten.
— μετρεῖν, ausmeſſen: M. abgemeſſen unter ſich vertheilen.
δι-αμπερές, durch und durch.
— αναπηδᾶν, in die Wette hinaufſpringen.
δια-νέμειν, vertheilen.
— νοεῖσθαι, denken, überlegen.
— νοια, ἡ, Gedanke, Entſchluß, Verſtand.
— πέμπειν, herumſchicken, hinüberſchicken.
— περᾶν, durchfahren, durchſetzen.
— πηγνύναι, aneinander binden.
— πηδᾶν, überſetzen (ſpringen).
— πλεῖν, überſetzen.
— πολεμεῖν, den Krieg beendigen, auskämpfen.
— πονεῖσθαι, ſich abmühen, anſtrengen.
— πορεύειν, u. Med. durchwandern, durchmarſchieren.
— πράττειν, u. Med. auswirken, bewirken; vollbringen.
— πρεπής, ές, ausgezeichnet.
δι-αρθροῦν, artikuliren, gliedern.
— αρκεῖν, ausreichen.
δι-αρπάζειν, plündern.
δια-ρρηγνύναι, zerreißen: P. zerplatzen.
— ρρήδην, ausdrücklich, offen, geradezu.
— σείειν, erſchüttern.
— σημαίνειν, deutlich bezeichnen.
— σκεδαννύναι, zerſtreuen.
— σκηνεῖν oder —οῦν, ſich abgeſondert einquartiren.
— σπᾶν, auseinanderziehen, voneinander reißen: τ. γεφύρας, aufheben.
— σπείρειν, zerſtreuen.
— σφενδονᾶσθαι, auseinander geſchleudert werden, in Stücken auseinander fliegen.
— σώζειν, ganz erhalten, retten, bewahren, behaupten.
— τάττειν, ordnen, in Schlachtordnung ſtellen.
— τείνειν, ausſtrecken; M. ſich anſtrengen; zielen.

δια-τελεῖν, vollenden, hinbringen: bleiben: c. part. „immer."
— τιθέναι, in einen Zuſtand, eine Stimmung verſetzen; eine Geſinnung einflößen: Med. verfügen über etwas: P. c. adv. geſtimmt, geſinnt werden.
— τοξεύεσθαι, in die Wette mit Bogen ſchießen.
— τρέφειν, forternähren.
— τρέχειν, durchlaufen, durcheilen.
— τρίβειν, die Zeit mit etwas zubringen, verweilen; zögern.
— τριβή, ἡ, Aufenthalt, Unterhaltung.
— φέρειν, ſich unterſcheiden, ſich auszeichnen: Med. ſich entzweien, ſtreiten.
— φεύγειν, entfliehen, entkommen, davonkommen: austreten (vom Fluße).
— φθείρειν, zu Grund richten, verderben; zerreißen, aufreiben.
— φοιτᾶν, hin- und hergehen.
— φορά, ἡ, Unterſchied; Zwiſt.
— φορος, ον, verſchieden, ausgezeichnet; ſtreitig, im Streit begriffen.
— φυγή, ἡ, Zuflucht, Schutzmittel.
— φυλάττειν, bewahren, erhalten.
— χάζεσθαι, auseinandertreten, ausweichen.
— χειρίζεσθαι, vollbringen.
— χρῆσθαι, fortwährend anwenden, benutzen.
— ψύχειν, auslüften.
διδάσκειν, lehren: — αλος, ὁ, Lehrer; — αλία, ἡ, Unterricht, — αλεῖον, τό, Schulzimmer.
διδόναι, geben, verleihen, geſtatten.
δι-είργειν, abhalten, abſchneiden von etwas.
δι-ελαύνειν, intr. durchdringen, durchreiten, durchmarſchiren.
— έρχεσθαι und διεξέρχεσθαι, durchwandern; zurücklegen.
— ερωτᾶν, durch-, ausfragen.
— έχειν, entfernt ſein.
— ηγεῖσθαι, auseinanderſetzen, erzählen.
— ιέναι (εἶμι), hindurchgehen; durchgehen, herſagen.
— ιέναι (ἵημι), durchlaſſen.
— ιστάναι, auseinanderſtellen; M. u. aor. 2. auseinandertreten.
δίκελλα, ἡ, Hacke.
δίκη, ἡ, Recht; Richterſpruch, Strafe: ἔχειν oder διδόναι ὑπό τινος, Strafe leiden: — άζειν, Recht ſprechen: — αστής, ὁ, Richter: — αιος, α, ον, gerecht; — αιοσύνη, ἡ, Gerechtigkeit: — αστήριον, τό, Strafort.
δι-οικεῖν, verwalten.
— οίσειν, fut. zu διαφέρειν.
— όλου, durchaus.
— όπερ, weßwegen.
— ορύττειν, durchgraben, einbrechen.
δίπηχυς, 2 Ellen lang.
— πλάσιος, α, ον, doppelt, noch einmal ſoviel.
— πλοῦς, ῆ, οῦν, zweifach, doppelt.
— πλεθρον, 2 Plethren lang.
διφθέρα, ἡ, Ledertaſche, Schlauch.
δίφρος, ὁ, Wagenſitz.
διψῆν, dürſten.
διώκειν, verfolgen; subst. δίωξις, ἡ, u. διωγμός, ὁ, Verfolgung.
δμωαί, αἱ, Mägde.
δοκεῖν, meinen, glauben; ſcheinen, gut dünken; impers. es wird beſchloßen. δόγμα, τό, Beſchluß.
δοκιμάζειν, prüfen, erproben.
δολερός, ά, όν (δόλος), liſtig, betrügeriſch.

δολιχός, ή, όν, lang.
δόλιχος, ὁ, die lange Rennbahn (verſchieden vom στάδιον, 20 Stadien lang), welche 7mal durchlaufen werden mußte; Dauerlauf.
δόμος, ὁ, Haus.
δόξα, ἡ, Meinung; Schein; Ruf, Ruhm, Anſehen.
δορά, ἡ, Fell.
δορκάς, ἡ, Gazelle (Reh).
δόρυ, τό, eig. Schaft, Stange (S. 68), Lanze, Speer: δορυάλωτος, ον, im Sturm erobert.
— φορία, ἡ, bewaffnetes Geleit.
δοῦλ-ος, ὁ, Knecht, Sclave, Vaſall; vb — οῦν, zum Sclaven machen.
— η, ἡ, Magd, Sclavin.
— ικός, ή, όν, ſklaviſch.
— εύειν, dienen; subst. — εία, ἡ, Knechtſchaft, Sclaverei.
δοῦπ-ος, ὁ, Geräuſch; vb — εῖν, Geräuſch machen.
δραμεῖν, aor. 2. zu τρέχειν.
δραχμή, ἡ, Drachme (24 kr. unſeres Geldes).
δρέπαν-ον, τό, Sichel; — ηφόρος, ον, ſicheltragend, — ἅρμα, Sichelwagen.
δρέπεσθαι, abſchneiden, ärndten.
δρόμος, ὁ, Lauf, Wettlauf, Sturmſchritt.
δύνα-σθαι, können, vermögen; adj. v. — τός, ή, όν, im Stande, ſtark, mächtig; möglich; subst. — μις, ἡ, Macht, Stärke, Vermögen; Kriegsheer.
— στεία, ἡ, Herrſchaft.
δύειν, untergehen; Med. daſſ.
Δυσ-άρεστος, ον, ungefällig, mißfällig.
— έλπιστος, ον, unverhofft; ἐκ δυσελπ., unverhoffterweiſe.
— ερις, ι (-ιδος), zankſüchtig.
— αρεστεῖσθαι, ſich ungeſchickt anſtellen.
— κατάπρακτος, ον, ſchwer zu bewirken; n. Schwierigkeiten.
— κολος, ον, mürriſch, verdrießlich; subst. — ία, ἡ, mürriſches Weſen.
— μενής, ές, übelwollend.
— οίκητος, ον, unbewohnbar.
— πάριτος, ον, ſchwer zu umgehen.
— πορος, ον, ſchwer zu paſſiren.
— τυχεῖν, Mißgeſchick haben, unglücklich ſein.
— φορεῖν, ungehalten, unwillig werden od. ſein.
— χεραίνειν, unwillig, böſe werden, zürnen; ſich betrüben.
— χωρία, ἡ, unzugängliche Oertlichkeiten.
δωδεκάδαρχος, ὁ, Anführer (Rottenführer) von 12 Mann.
δῶμα, τό, poët. Haus.
δωμᾶν, poët., bauen.
δῶρ-ον, τό, Geſchenk; — εῖσθαι, ſchenken, beſchenken.

Ε.

Ἐᾶν, laſſen, zugeben, unberührt laſſen.
ἔαρ, τό, Frühling.
ἐαρινός, ή, όν, zur Frühlingszeit.
ἑβδομαῖος, α, ον, am ſiebenten Tag.
ἐγ-γαῖος, ον, im Lande, auf feſtem Lande.
— γράφειν, ein-, dreinſchreiben.
ἐγγύς, nahe.

ἐγείρειν, aufwecken; pf. ἐγρήγορα, bin erwacht, wach.
ἐγ-καλεῖν, anklagen, Vorwürfe machen.
— καλύπτεσθαι, ſich bedecken, verhüllen.
— κατατίθεσθαι, ſ. einprägen.
— κεῖσθαι, anliegen, ſich auf etw. legen.
— κέλευστος, ον, auf Geheiß.
— κλίνειν, an etw. hinneigen, lehnen an etw.
— κυλινδεῖσθαι, ſich im Sande wälzen, ſich tummeln.
ἐγκρατ-ής, ές, mächtig einer Sache, enthaltſam: subst. — εια, ἡ, Enthaltſamkeit, Mäßigkeit.
— χεῖν, eingießen, einſchenken.
— χειρίζειν, einhändigen; Med. ſich ergeben.
ἔδαφος, τό, Grund, Boden.
ἐθέλειν, wollen (aus freiem Antrieb), bereit ſein.
ἐθελοντής, und
— ούσιος, ον, freiwillig.
ἔθος, τό, Gewohnheit, Sitte; vb. — ίζειν, gewöhnen; Med. ſich g.
ἔθνος, τό, Volk (gens), Nation.
εἰδέναι, fut. εἴσομαι, wiſſen (ἰδεῖν).
εἶδος, τό, Anſehen, Geſtalt.
εἰκάζειν, vergleichen; (durch Vergleichung) errathen, vermuthen; ähnlich machen, ähnl. ſtellen.
εἴκειν, weichen, nachgeben; pf. ἔοικα, gleichen.
εἰκῇ, umſonſt, ohne Grund.
εἰκός (n. part. von ἔοικα), wahrſcheinlich, ſachgemäß; billig, ſchicklich; adv. — ότως, natürlich.
εἰκών, ἡ, Bildſäule.
εἱμαρμένος, η, ον (pf. Pass. v. μείρομαι), verhängt, (vom Schickſal) beſtimmt.
εἶναι, ſein; c. G. gehören; imp. ἔστιν, oder ἔστιν, es iſt möglich; ἔστιν οἵ, einige, ἔστιν ὅτε, manchmal.
εἰπεῖν, aor. 2. zu λέγειν.
εἰρῆσθαι, pf. Pass. zu demſ.
εἴργειν, abhalten, einſchließen; verwehren, verbieten.
εἰρήνη, ἡ, Friede.
Εἰσ-άγειν, einführen.
— βάλλειν, einfallen.
— βλέπειν, anblicken.
— δύεσθαι, ſich eindrücken.
— έρχεσθαι und
— ιέναι, hineingehen, eindringen.
— κομίζειν u. — εσθαι, hinein-, heimbringen.
— οδος, ἡ, Eingang, Zugang.
— οπίσω, adv. hintennach.
— πέμπειν, hinein-, hinſchicken.
— πλους, ὁ, Einfahrt.
— πορεύεσθαι, hineingehen, reiſen.
— φέρειν, einbringen, entrichten, beitragen.
εἶτα, hierauf.
εἴωθα, pf. zu ἐθίζειν (ἔθω), gewohnt ſein; part. τὸ εἰωθός, Gewohnheit.
ἕκαστος, η, ον, jeder.
ἑκάτερ-ος, α, ον, beiderſeitig, beide Theile; — ωθεν, von beiden Seiten.
ἐκεῖ, dort.
Ἐκ-βαίνειν, heraus-, hinausgehen; subst. — βασις, ἡ, Ausweg.
— βάλλειν, herauswerfen, vertreiben, verſtoßen, verlieren.
— βοηθεῖν, ausrücken (ins Feld).
— γελᾶν, auflachen.
— γίγνεσθαι, abſtammen.
— γονοι, οἱ, Nachkommen.
— δηλος, ον, bekannt.
— δημος, ον, außer Lands, verreiſt.
— διδόναι, ausgeben; verheirathen.
— δύειν, ausziehen.

ἐκεῖνος, η, ον, jener.
Ἐκ-θεῖν, hinausrennen, einen Ausfall thun.
— κλησία, ἡ, Verſammlung.
— κλίνειν, ausweichen, ausbeugen.
— κόπτειν, ausſchlagen. [fliehen.
— κρίνειν, ausſcheiden, ausſtoßen.
— κυμαίνειν, auswogen, aus der Marſchlinie kommen.
— λάμπειν, hervorleuchten, glän=
— λέγειν, ausleſen. [zen.
— λείπειν, verlaſſen, ſich entfernen; weggehen (vom Schnee), ausgehen, ausbleiben.
— μανθάνειν, auswendig lernen.
— μετρεῖσθαι, das Maß nehmen.
— πέμπειν, ausſenden; entlaſſen.
— [illegible], übermäßig.
— πηδᾶν, heraus-, hervorſpringen.
— πιμπλάναι, ausfüllen, ergänzen.
— πίνειν, austrinken.
— πίπτειν, ausfallen; herabſinken, verſchlagen, vertrieben werden; part. pf. Act. die Verbannten.
— πλεῖν, abſegeln.
— πλήττειν, erſchüttern, erſchrecken. P. außer ſich kommen, beſtürzt werden; subst. — πληξις, ἡ, Beſtürzung.
— ποδών, aus dem Wege, entfernt.
— πονεῖν, ausarbeiten; verarbeiten; vollenden; τὸ σῶμα, ab-
— πορίζειν, anweiſen. [härten.
— πωμα, τό, Trinkgeſchirr, Becher.
— τείνειν, ausſtrecken, ausdehnen.
— τελεῖν, vollziehen.
— τίνειν, bezahlen, büßen.
— τός, außer, außerhalb; ohne.
— τραχηλίζειν, abwerfen (vom Pferde).
— τρέπεσθαι, vom Weg abkommen, ablenken.

ἐκ-τρίβειν, durch Reiben hervorlocken, herausbringen.
— φαίνειν, anzeigen, erklären.
— φέρειν, heraustragen, bringen.
— φεύγειν, entgehen, umhinkönnen.
— φρων, ον, ſcheu.
— χεῖν, ausgießen.
ἑκ-ών, οῦσα, όν, und
— ούσιος, ία, ιον, freiwillig, gern.
ἔλαιον, τό, Oel, Baumöl.
ἐλάσσων, ἐλάχιστος, Comp. und Superl. zu ὀλίγος u. μικρός.
ἐλαύνειν, treiben, in Bewegung ſetzen; reiten, ausreiten.
ἔλαφος, ὁ, ἡ, Hirſch, Hirſchkuh.
ἐλαφρός, ά, όν, leicht, behend.
ἐλέγχ-ειν, ausforſchen; überführen;
— ος, ὁ, Beweis. [widerlegen.
ἐλεεινῶς, adv. erbärmlich.
ἐλεεινός, ή, όν, bemitleidenswerth.
ἐλελίζειν = ἑλελίζειν.
ἐλεύθ-ερος, έρα, ερον, frei;
— ριος, α, ον, freiſinnig, edel; freigebig; subst. — ρία, ἡ, Freiheit; vb. — ροῦν, befreien; — ρωσις, ἡ, Befreiung.
ἐλέφας, ὁ, Elephant.
ἑλιγμός, ὁ (ἑλίσσω), Windung, Umweg.
ἕλιξ, gewunden, krummhörnig.
ἕλκειν, ziehen. [krummbeinig.
ἐλλείπειν, auslaſſen, unterlaſſen; intr. fehlen u. part. das Fehlende, die Schuld.
ἐλπίς, ἡ, Hoffnung; — ίζειν, hoffen.
Ἐμ-βαίνειν, hineingehen, hineingerathen.
— βάλλειν, hineinwerfen, eindringen, einfallen; trop. einflößen, vorlegen.
— βαμμα, τό (von ἐμβάπτειν eintauchen), Brühe.
— βλέπειν, anblicken.

ἐμ-βολή, ἡ, Einfall, Angriff.
— μελής, ές, ſorglich.
— μένειν, dabei ſtehen bleiben, verharren, dauern.
— παλιν, umgekehrt.
— πεδος, ον, feſt, beſtändig, treu; vb. — πεδοῦν, befeſtigen, beſtätigen, halten.
— πειρος, ον, erfahren, kundig.
— πίνειν, in ſich trinken.
— πιπλάναι, anfüllen, ſättigen.
— πίπτειν, einfallen; auf etwas gerathen, ſtoßen.
— πνεῖν, einhauchen.
— πνους, ουν, noch lebend.
— ποδών, adv. im Wege, hinderlich.
— πορία, ἡ, Handel, Handelſchaft.
— πόριον, τό, Stapelplatz.
— πορος, ὁ, Kaufmann.
— προσθεν, adv. vornen.
— φαγεῖν (aor. zu ἐνεσθίειν), geſchwind eſſen.
— φανής, ές, ſichtbar, deutlich.
— φύειν, einpflanzen.
ἐν-αγκυλᾶν, mit einem Riemen verſehen.
— αγχος, adv. neulich, jüngſt.
— αντίος, α, ον, entgegengeſetzt, feindlich; subst. ὁ, Gegner, Feind; neutr. als adv. gegenüber (in Gegenwart).
— αντιοῦσθαι, ſich widerſetzen.
— δεής, ές, bedürftig, dürftig, mangelhaft; comp. geringer;
— δεια, ἡ, Mangel, Bedürfniß.
— δεῖσθαι, Mangel haben, entbeh=
— διδόναι, einhändigen. [ren.
— δον, adv. innen, drinnen; οἱ — όντες, die Einwohner; — δόθεν, von innen heraus, aus dem Hauſe.
— δοξος, ον, berühmt.
— δύειν, anziehen.
— εγκεῖν, aor. zu φέρω.

ἐν-έδρα, ἡ, Hinterhalt.
— εδρεύειν, auflauern.
ἕνεκα (— εν), wegen.
ἐνεφυτεύεσθαι, einpflanzen.
ἐνέχεσθαι, befangen, gedrückt ſein.
ἔνθα, adv. wo; da; — θάδε, hieher; hier; — θεν, von hier.
— θουσιᾶν, begeiſtert ſein.
— θυμεῖσθαι, beherzigen, bedenken.
— ιαυτός, ὁ, Jahr; — ιαύσιος, α, ον, in einem Jahr, jährlich.
— ιέναι, eindringen.
— ιοι, einige; — ίοτε, manchmal, bisweilen.
ἐνναταῖος, α, ον, am neunten Tag.
ἐν-νοεῖν, im Sinn haben, bedenken, daran denken; einſehen, bemerken; med. daſſelbe.
— νοια, ἡ, Gedanke.
— νομος, ον, geſetzlich.
— νυχος, ον, in tiefer Nacht.
— οικεῖν, drin wohnen; part. pl. Einwohner.
— ορᾶν, anſehen, ins Geſicht ſehen.
— οχλεῖν, beſchwerlich ſein, ſtören.
— ταῦθα, hier, daſelbſt; dahin;
— τελής, ές, vollſtändig. [dann.
— τερα, τά, Eingeweide.
— τεῦθεν, von da, von dort, darauf.
— τευξις, ἡ, Begegnung, Unterhaltung.
— τιθέσθαι, hineinſetzen, =legen.
— τιμος, ον, geehrt, geſchätzt, ehrenvoll; pl. οἱ, die Vornehmen.
— τός, adv. innen, drinnen, inner=
— τριψις, ἡ, Einreibung. [halb.
— τυγχάνειν, auf etwas ſtoßen, antreffen, zu etwas kommen.
— ύπνιον, τό, Traum.
ἐξ-αγγέλλειν, ankündigen, ausſagen.
— άγειν, hinaus=, ausführen, mit ſich führen, ausrücken; verleiten; med. herausbringen.

ἐξ-αιμάττειν, blutig machen.
— αιρεῖν, herausnehmen, absondern; — αίρετος, ον, ausgelesen; — αιρεῖσθαι, absondern.
— αιτεῖσθαι, losbitten.
— ακεῖσθαι, ausheilen, abhelfen.
— άλλεσθαι, aufspringen, sich bäumen.
— ανδραποδίζεσθαι, zu Sclaven machen, unterjochen.
— ανιστάναι, aufstehen, aufbrechen lassen; med. u. aor 2. sich erheben, aufstehen, aufbrechen.
— απατᾶν, betrügen, täuschen.
— αίφνης, adv. plötzlich.
— άρχειν, anfangen, beginnen, anstimmen.
— εγείρειν, aufwecken; pass. aufwachen.
— ελαύνειν, austagen, verjagen, austreiben.
— ελέγχειν, überführen, überweisen.
— έλκειν, herausziehen.
— επίτηδες, mit Absicht.
— εργάζεσθαι, ausarbeiten, vollenden, ausbilden; ausführen, ausüben.
— έρχεσθαι, ausgehen, hinaus-, heraustreten.
— έστι(ν), es ist erlaubt, man kann.
— ετάζειν, prüfen, mustern; ausforschen; subst. — ετασις, ἡ, Musterung, Heerschau.
— ευρίσκειν, ausfündig machen.
— ηγεῖσθαι, ausführen, auslegen, erklären, angeben.
— οικειοῦσθαι, sich zu eigen machen.
— ιέναι, aus-, herausgehen; ausziehen.
— ικνεῖσθαι, erreichen.
— ομαλίζειν, verebnen.
— οίχεσθαι, hinausgehen, sich fortmachen.
— οδος, ἡ, Ausgang, Ausmarsch.
— όπισθεν, adv. hinterwärts, im Rücken; — ω, hintennach.

ἐξ-οπλίζειν, ausrüsten, Waffen anlegen, bewaffnet ausrücken lassen; med. bewaffnet ausrücken.
— ορμᾶν, antreiben; intr. aufbrechen, ausziehen.
— οστρακίζειν, durch das Scherbengericht verurtheilen (zur Verbannung verurtheilen).
— ουσία, ἡ, Mittel, Vermögen, Erlaubniß, Freiheit.
— ω, adv. außen, außerhalb; [illegible] von; — ωθεν, von außen, auswärts.
ἔοικε, es scheint.
ἑορτή, ἡ, Fest.
ἐπαγγέλλειν, ankündigen, anzeigen; befehlen; med. (von sich ankündigen) versprechen.
— άγειν, herbeiführen, dazubringen.
— άδειν, vorsingen.
— αινος, ὁ, Lob, Ruhm; vb. — αινεῖν, loben, rühmen, billigen.
— αίρειν, antreiben, bewegen, verleiten.
— ακολουθεῖν, nachfolgen.
— αλαλάζειν, das Schlachtgeschrei dazu erheben.
— ανέρχεσθαι, zurückkehren.
— ανίστασθαι, aufstehen, sich empören.
— αρκεῖν, aushelfen, zureichen, Genüge thun.
— αρχεῖν, Statthalter sein über e
— αυλις, ἡ, Quartier; bei Späteren Hof, Landgut.
ἐπεί, ἐπειδή, da, nachdem.
ἐπ-είγεσθαι, eindringen, eilen.
— εῖναι, daran, darauf, darüber sein, liegen.
— εισπίπτειν, überfallen.
— ειτα, hernach.
— έοικε, es ziemt sich.
— έρχεσθαι, dazukommen, beikommen.
— ερωτᾶν, aor. — ερέσθαι, fragen, wieder-, dagegenfragen.

ἕπεσθαι, folgen; part. οἱ -, Begleiter.
ἐπ-εύχεσθαι, anrufen, beten.
— έχειν, anhalten, Halt machen; warten.
— ήκοος, ον, so weit man hören kann.
ἐπιβαίνειν, betreten, besteigen; angreifen.
— βλέπειν, anschauen, betrachten.
— βουλεύειν, auflauern, abpassen, Nachstellungen bereiten; P. solchen ausgesetzt sein: subst. — βουλή, ἡ, Nachstellung, Anschlag.
— γαμία, ἡ, gegenseitige Verheirathung.
— γελᾶν, dazulachen.
— γίγνεσθαι, nachgeboren werden; hinzukommen, zu Theil werden.
— γιγνώσκειν, bemerken.
— γράφειν, dazu-, daraufschreiben.
— δαψιλεύεσθαι, reichlich austheilen.
— δεής, ές, bedürftig, dürftig.
— δεικνύναι, aufzeigen, zeigen, hinstellen; med. einen Beweis geben von etwas.
— δειγμα, τό, Beweis, Beispiel.
— δεῖν, verbinden.
ἐπιδεῖν, aor. zu ἐφορᾶν.
ἐπιδημεῖν, anwesend sein.
— διδάσκειν, dazulehren.
— διδόναι, dazu geben, zulegen; zunehmen, wachsen.
— διώκειν, verfolgen.
ἐπιέναι, ankommen, anrücken, kommen; ἔπεισί τινι, es ist Einem angelegen.
ἐπ-αμᾶσθαι, über sich ziehen, sich bedecken; — γῆν, begraben werden.
— θυμ-εῖν, begehren, wünschen, streben; subst. — ία, ἡ, Begierde.
— καίριος, ον, dienlich, geschickt; pl. οἱ, die Bedeutendsten, Häupter, Oberoffiziere.
ἐπι-καλεῖσθαι, anrufen.
— κάμπ-τειν, umbiegen, eine Schwenkung machen; subst. — ή, ἡ, Umbiegung, Schwenkung.
— κεῖσθαι, anliegen, zusetzen; part. anliegend, nahe.
— κίνδυνος, ον, gefahrvoll.
— κοσμεῖν, ausschmücken.
— κουρ-ος, ὁ, Helfer, Beistand; vb. — κουρεῖν, helfen, beistehen.
— κρατεῖν, Meister werden, siegen, bewältigen.
— κρύπτεσθαι, verheimlichen, sich verstellen.
— κύπτειν, sich bücken.
— κυροῦν, genehmigen, bestätigen.
— λαμβάνειν, anfassen; med. ergreifen.
— λανθάνεσθαι, vergessen.
— λέγειν, dazu sagen, hinzusetzen; auslesen.
— λείπειν, ausgehen, fehlen; med. zurückbleiben.
— μαρτύρεσθαι, zum Zeugen nehmen.
— μειδιᾶν, dazu lächeln.
— μελ-εῖσθαι, εσθαι, sorgen, besorgen, sich bemühen, beaufsichtigen; — ής, ές, sorgsam, aufmerksam; — εια, ἡ, Sorge, Sorgfalt, Vorsorge.
— μένειν, darauf bleiben.
— νοεῖν, darauf denken, vorhaben; subst. — νοια, ἡ, Erfindung, List.
— ορκ-εῖν, meineidig werden; subst. — ία, ἡ, Meineid.
— πέμπειν, zuschicken, nachsenden.
— πίπτειν, anfallen, angreifen.
— πλήττειν, schelten, tadeln.
— πονος, ον, beschwerlich, mühselig.
— πρόσθεν, davor, vor sich.
— σιτίζεσθαι, Lebensmittel, Vorrath anschaffen, holen.

ἐπι-σκέπτεσθαι, beſichtigen, betrachten.

— σκέψις, ἡ, Beſuch.

— σκοπεῖν, nachſehen, beſehen, beſorgen.

— σκοτεῖν, beſchatten, im Licht im Wege ſtehen.

— σκώπτειν, darüber ſpotten, ſcherzen.

ἐπίστασθαι, wiſſen, verſtehen; subst. — στήμη, ἡ, Wiſſenſchaft, Kenntniß; adj — στήμων, ον, verſtändig, kundig; adv. — όνως, erfahren, kundig, geſchickt.

ἐπι-στάτης, ὁ, Vorſteher, Vorſtand.

— στέλλειν, auftragen, ſagen laſſen.

— στολή, ἡ, Auftrag, Befehl, Brief.

— στρατεύεσθαι, gegen einen zu Felde ziehen.

— στρέφεσθαι, ſich umwenden, wenden, nach etwas.

— συνάγειν, zuſammenrufen (verſammeln helfen).

— σφάττειν, als Todtenopfer ſchlachten, opfern.

— τάττειν, auftragen, befehlen.

— τελεῖν, vollenden, vollziehen.

— τήδειος, α, ον, geeignet, geſchickt, tauglich; subst. — ὁ, der Vertraute; n. pl. τά, Bedürfniſſe, Lebensmittel.

— τηδεύειν, betreiben, ſich beſchäftigen; subst. — ευμα, τό, Beſchäftigung, Beſtrebung.

— τιθέναι, drauf ſetzen, auferlegen; med. einſtoßen, einjagen; zuſetzen, angreifen.

— τιμᾶν, tadeln, verweiſen; — τίμια, τά, angeſetzte Geldſtrafe, Vergeltung.

— τρέπειν, einräumen, erlauben, überlaſſen; med. antreiben.

— τρέχειν, hinzulaufen.

— τροπεύειν, bevormunden, erziehen.

ἐπί-τροπος, ὁ, Aufſeher, Verwalter, Vormund.

— τυγχάνειν, auf etwas ſtoßen, antreffen, begegnen, glücken, erreichen, erlangen.

— φαίνεσθαι, erſcheinen.

— φέρειν, dazu-, an ſich tragen; med. — εσθαι, ſich darauf ſtürzen.

— φυσᾶσθαι, blaſen.

— φθονος, ον, neidiſch.

— χαρις, ι, gefällig, angenehm, einnehmend.

— χειρεῖν, anfaſſen, unternehmen, angreifen.

— χώριος, α, ον, einheimiſch.

ἐπ-οικεῖν, als Koloniſt wohnen.

— πονεῖν, bei etwas ſchwitzen.

ἔπος, τό, Wort; Erzählung, Geſang; pl. Worte, epiſche Dichtung.

ἔποχος, ον (ἔχειν), ſattelfeſt.

ἐπ-ῳδή, ἡ, Sang, Zaubergeſang.

ἐρᾶν, lieben, begehren; adj. verb. — ατός, ή, όν, geliebt, erſehnt, lieblich; subst. — αστής, ὁ, Liebhaber, Begieriger nach etw.

ἐργάζεσθαι, arbeiten, bearbeiten; — κακά, Uebel anthun.

ἐργάσιμα, τά, angebaute Gegenden.

ἐργάτης, ὁ, Arbeiter, Landmann.

ἔργον, τό, Werk, That; Beweis, Geſchäft, Kampf; Sieg (S. 30).

ἐρεῖν, Fut. zu λέγειν.

ἐρέσθαι, aor. zu ἐρωτᾶν.

ἔρημος, η, ον u. ος, ον, einſam, verlaſſen, öde; subst. — ία, ἡ, Einöde, Leerheit; Einſamkeit; vb. — οῦν, veröden; Pass. verlaſſen ſein.

ἔριον, τό, Wolle.

ἑρμηνεύς, ὁ, Dollmetſcher.

ἐρρωμένος (ῥώννυμι), ſtark, kräftig, muthig.

ἐρυθ-ρός, ά, όν, roth; — ραίνεσθαι, erröthen.

ἔργειν, abhalten, zurückſchlagen.

ἔρυμα, τό, Schutzwehr, Verſchanzung, feſter Platz; adj — υμνός, ή, όν, befeſtigt; n. pl. feſte Orte, Feſtungswerke.

ἔρχεσθαι, gehen, kommen; — ἐπὶ πᾶν, jedes Mittel verſuchen; ἔρχεται, es kommt die Nachricht.

ἔρως, ὁ, Liebe, Begierde.

ἐρωτᾶν, fragen.

ἐς — (Composita) ſ. εἰς —.

ἐσθής, ἡ, Kleidung.

ἐσθίειν, eſſen.

ἐσθλός, ή, όν, brav, gut, bieder.

ἑσπέρα, ἡ, Abend, Weſten; adj. — ιος, α, ον, abendlich; τά, Abendland.

ἑστία, ἡ, Heerd; das heilige Feuer der Perſer.

ἑστιᾶν, zur Tafel ziehen, bewirthen; med. ſchmauſen.

ἔσχατος, η, ον, äußerſt, letzt.

ἑταῖρος, ὁ, Genoſſe, Freund, Vertrauter.

ἕτερος, α, ον, der andere; adv. — άκις, zum andernmal.

ἕτοιμος, η, ον, bereit, fertig.

ἔτι, noch.

ἔτος, τό, Jahr

εὖ, wohl.

εὐ-βουλία, ἡ, guter Rath, Beſonnenheit.

— γένεια, ἡ, edle Geburt.

— δαίμ-ων, ον, glücklich, begütert, reich; subst. — ονία, ἡ, Glückſeligkeit, Glück; vb. — ονίζειν, glücklich preiſen.

— δῆλος, offenbar, augenſcheinlich.

— δοκιμεῖν, in gutem Ruf ſtehen, Beifall, Ruhm ernten; Ehre einlegen.

— ελπις, ιδος, voll guter Hoffnung.

— εξία, ἡ, gute Haltung.

— εργεσία, ἡ, Wohlthat.

εὐ-εργέτ-ης, ὁ, Wohlthäter; — εῖν, wohlthun, Gutes thun.

— ζωνος, ον, wohlgegürtet, behend.

— ήθης, ες, einfältig; — εια, ἡ, Thorheit.

— ήλατος, ον, leicht zu befahren, zu bereiten.

— θεράπευτος, ον, leicht zu behandeln, zu gewinnen.

— θυμεῖσθαι, gutes Muths ſein.

— θυμία, ἡ, guter Muth, Frohſinn, Heiterkeit.

— θύς, εῖα, ύ, gerade; adv. — ύς und έως, geradezu, ſogleich; vb. — ύνειν, richten, lenken.

— καταφρόνητος, ον, leicht zu verachten.

— κλε-ής, ές, berühmt; subst. — ια, ἡ, guter Ruf, Ruhm; vb. — ίζειν, rühmen, preiſen.

— κοσμος, ον, wohlgeſchmückt.

— λαβεῖσθαι, ſich in Acht nehmen, ſich hüten.

— λογία, ἡ, Ruhm.

— μαρεια, ἡ, Erleichterung, Schutzmittel.

— μεγέθης, ες, gar groß.

— μενής, ές, wohlwollend, geneigt, gnädig.

— μορφος, ον, wohlgeſtaltet, ſchön.

εὐνή, ἡ, Lager.

εὔ-νους, ουν, wohlgeſinnt, wohlwollend; subst. — νοια, ἡ, Wohlwollen; adj. — νοϊκός, wohlwollend.

— νοῦχος, ὁ, Eunuche, Verſchnittener.

— ξεστος, ον, poët. wohlgebohnt, geglättet.

— οδος, ον, leicht gangbar.

— πετής, ές, leicht, bequem; adv. ſchnell.

— πλοια, ἡ, glückliche Fahrt.

— πορ-ος, ον, leicht, ohne Schwierigkeit, gangbar; vb. — εῖν, reich werden.

— πρεπής, ές, wohlanſtändig, geziemend.

εὑρίσκειν, finden, erfinden; med. erreichen, erlangen.

εὖρος, τό, Breite.

εὐσεβής, ές, gottesfürchtig, fromm.

—στοχος, adv. gut zielend.

—σχημ-ων, ον, von gutem Anstand, anständig; adv. —όνως, anständig; —οσύνη, ἡ, Anstand, Würde.

—τακτος, ον, in guter Ordnung, ordentlich, folgsam.

—τελ-ής, ές, wohlfeil; subst. —εια, ἡ, Wohlfeilheit.

—τολμος, ον, kühn, tapfer.

—τρεπίζειν, zuwenden, geneigt machen.

—τυχ-ής, ές, glücklich; —εῖν, glücklich sein; —ία, ἡ, Glück.

—φημεῖν, glückbedeutende Worte sprechen; —εῖ imp. rede nicht so! besinne dich! still!

—φλεκτος, ον, leicht brennbar.

—φραίνειν, erheitern, erfreuen; med. sich erfreuen, froh sein.

—φροσύνη, ἡ, Freude.

—χαρις, ι, wohlgefällig, angenehm, artig, beliebt.

—χαριστος, ον, dasselbe.

εὔχεσθαι, flehen, beten; wünschen.

εὐχή, ἡ, Gebet.

εὖχος, τό, poet. Ruhm.

εὐώδης, ες, wohlriechend.

εὐωχ-εῖσθαι, schmausen, essen; subst. —ία, ἡ, Schmaus.

ἐφ-άμερος, ον, dor. st. ἐφημ. eintägig.

—άμιλλος, ον, wetteifernd, gleichstehend.

—αρμόττειν, anpassen.

ἔφ-εδρος, ὁ, der den Kampf für den Ueberwundenen fortsetzt; überlegener Feind.

—εξῆς, adv. hintereinander, der Reihe nach.

—έπεσθαι, nachfolgen, geleiten.

—ηβος, ὁ, mannbarer Jüngling (vom 18ten Jahr an).

—ήδεσθαι, sich darüber freuen, frohlocken.

—εστρίς, ἡ, Oberkleid.

—ιέναι, wohinschicken, zulassen, erlauben; med. streben.

—ικνεῖσθαι, wozu gelangen, reichen, erreichen.

—ίπτασθαι, hinzufliegen.

—ιστάναι, aufstellen, drüber setzen, Halt machen lassen; pf. (intr.) M. u. Aor. 2. stehen bleiben.

—οδος, ἡ, Zugang; Ankunft.

—ορᾶν, ansehen, beobachten, erblicken; erleben.

—ορος, ὁ, Ephor (ein spartanischer Staatsbeamter).

ἔχειν, haben, halten; c. adv. sich verhalten, sein; c. inf. können. Med. c. gen. sich an einen, an etwas halten, anschließen, ankleben.

ἔχθρα, ἡ, Feindschaft.

ἐχθ-ρός, ά, όν, feindlich, feindselig, verhaßt; comp. —ίων, superl. —ιστος; subst. —ὁ, Feind.

ἐχυρός, ά, όν, fest, befestigt.

ἕψειν, kochen.

ἕως, ἡ, Morgenröthe, Morgen, Osten; adv. ἕωθεν, früh morgens.

ἕως, conj. u. praepos. bis.

Z.

Ζεῦγος, τό, Zweigespann.

Ζεύγλη, ἡ, das Joch.

ζηλ-οῦν, nacheifern, glücklich schätzen; adj. vb. —ωτός, beneidenswerth.

ζημ-ία, ἡ, Schaden; Strafe; vb. —ιοῦν, in Schaden bringen; strafen; P. Schaden nehmen, büßen.

ζῆν, leben.

ζητεῖν, suchen, fragen.

ζωγρεῖν, lebendig gefangen nehmen.

ζωή, ἡ, Leben.

ζώνη, ἡ, Gürtel.

ζῶον, τό, lebendes Wesen, Geschöpf; Thier.

ζωός, ή, όν, oder ζῶς, ζῶν, lebendig.

H.

Ἥβ-η, ἡ, Jugend, Jünglingsalter; vb. —άσκειν, mannbar werden; —ᾶν, im Jünglingsalter stehen.

ἡγ-εῖσθαι, c. G. od. D. führen, anführen; c. Acc. dafür halten; subst. —εμών, ὁ, Führer, Wegweiser; Anführer, Feldherr; —εμονία, ἡ, Oberanführung; —εμόσυνα, τά, Dankopfer für gnädige Führung.

ἤδη, schon, bereits.

ἥδεσθαι, sich freuen, Freude an etw. haben; c. part. gern thun.

ἡδονή, ἡ, Lust, Vergnügen.

ἡδ-ύς, εῖα, ύ, angenehm, süß; adv. gern; —ύνειν, versüßen, würzen.

ἡδυπαθεῖν, wohlleben.

ἦθος, τό, Gewohnheit, Sitte, Charakter.

ἦκα, hom. (S. 179) ein wenig, unmerklich.

ἥκειν, kommen, da sein.

ἠλίθιος, α, ον, albern, thöricht.

ἡλικ-ία, ἡ, Alter, besonders das männliche (18—50 Jahre); —ιώτης, ὁ, Altersgenosse.

ἧλιξ, ὁ, Altersgenosse.

ἥλιος, ὁ, Sonne.

ἡμέρα, ἡ, Tag.

ἥμερος, α, ον, zahm.

ἡμιδαρεικόν, τό, $^1/_2$ Darike.

ἥμισυς, εια, υ, halb, hälftig.

ἡμιόλιος, ον, anderthalbmal soviel.

ἡνί-α, ἡ (hom. τά, n. pl.), Zügel. —οχος, ὁ, Wagenlenker, Fuhrmann.

ἡνίκα, wann.

ἤπειρος, ἡ, Festland.

ἠρέμα, adv. ruhig.

ἥρως, ὁ, Heros, Halbgott.

ἥσσων (ἥττων), Comp. zu ὀλίγος und zu μικρός.

ἥσυχ-ος, ον, ruhig, still; langsam; subst. —ία, ἡ, Ruhe, —ίαν ἔχειν, ἄγειν, Rast halten; ruhig sein; εἰς ἡσ. καθῆσθαι, sich zur Ruhe niederlegen (S. 169); —άζειν, ruhig sein.

ἦτρον, τό, After, Unterleib.

ἧττα, ἡ, Demüthigung, Niederlage.

ἡττᾶσθαι, schwächer werden, unterliegen, besiegt werden; nachstehen.

Θ.

Θᾶκος, ὁ, Sitz.

θάλαττα, ἡ, Meer.

θάλλειν, blühen.

θαλλοφόρος, Träger der Oelzweige am Panathenäenfeste.

θάλπος, τό, Hitze.

θαμ-ά, adv. oft: -ά und -ινός, immerwährend.
— ίζειν, oft kommen.
θάνατ-ος, ὁ, Tod: —οῦν, tödten, zum Tod verurtheilen.
θάπτειν, begraben.
θαῤῥ-εῖν oder θαρσεῖν, Muth haben, beherzt ſein: gutes Muthes, unbeſorgt ſein: — ύνειν, Muth einſprechen, ermuthigen: — αλέος, α, ον, muthig.
θᾶσσον, comp. zu ταχύς.
θαυμά-ζειν, ſich wundern, bewundern, verehren: adj. vb. —στός, ή, όν, wunderbar: ſonderbar, ungereimt: adj. —σιος, ία, ιον, wunderbar.
θεά, ἡ, Göttin.
θέα, ἡ, Schau, Beſchauung, Anblick.
— μα, τό, Schauſpiel.
— σθαι, beſehen, betrachten.
θεῖν, laufen.
θεῖος, ὁ, Oheim.
θέλειν = ἐθέλειν.
θεμελιοῦν, Grund legen, befeſtigen.
θεός, ὁ, Gott: adj. θεῖος, α, ον, göttlich.
θεοτροφία, Götterſpeiſe.
θεραπ-εύειν, bedienen, pflegen, helfen; ſchmeicheln: subst. —εία, ἡ, Dienſt, Bedienung, Pflege; Begleitung, Bedeckung.
— ευτής, οῦ, ὁ, ⎫ Diener.
— ων, οντος, ὁ, ⎭
— αινα u. αινίς, ἡ, Dienerin. Magd.
θέρος, τό, Sommer.
θεωρία, ἡ, Beſchauung, Kenntniß.
θηητός (θεατός), ion. bewundert.
θήκη, ἡ, Behältniß, Grab.
θήρ, ὁ, Thier, Wild: adj. —ειος, α, ον, wild: κρέα, Wildpret.
θήρα, ἡ, Jagd.
θηρ-ᾶν, jagen: —εύειν, nachjagen, Jagd machen auf etwas.
— ευτικός, ή, όν, im Jagen geſchickt.
θηρίον, τό, wildes Thier.
θησαυρός, ὁ, Schatz, Schatzkammer.
θίασος, ὁ, Feſtverſammlung, Feſtſchaar, Chor; Aufzug, Schmaus.
θιγγάνειν (a. ἔθιγον), berühren.
θνήσκειν (θανεῖν), ſterben, umkommen (ὑπό τινος).
θνητός, ή, όν (vgl. θάνατος), ſterblich.
θόρυβος, ὁ, Lärm.
θοῦρ-ος, poet. ſtürmend, Ἄρης (Mars); —ις, fem. ſtürmiſch. ἀλκή (Kraft).
θράσ-ος, τό, Muth, Keckheit: adj. —ύς, εῖα, ύ, muthig, trotzig, keck. subst. —ύτης, ἡ, Keckheit, Verwegenheit, Dreiſtigkeit.
θρῆν-ος, ὁ, Klaglied, Klage. — εῖν, klagen.
θρίξ, τριχός, ἡ, Haar.
θρόνος, ὁ, Thron, Stuhl.
θυγάτηρ, ἡ, Tochter.
θύειν, opfern: auch Med.
θυμ-ός, ὁ, Begierde, Muth; Sinn; vb. —οῦσθαι, im Zorne aufgeregt ſein od. werden.
θύρα, ἡ, Thüre, Thor: pl. Pforte vom Pallaſt des Perſerkönigs.
θυσία, ἡ, Opfer.
θῶκος, ὁ, Sitz.
θωπεύειν, ſchmeicheln, huldigen.
θώραξ, ὁ, Panzer: vb. — κίζειν, bepanzern; — κοφόρος, ὁ, Panzerträger.

I.

ἰᾶσθαι, heilen: ἰατρός, ὁ, Arzt.
ἰδεῖν, aor. 2. zu ὁρᾶν.
ἴδιος, α, ον, eigen: adv. ἰδίᾳ, für ſich, einzeln (privatim).
ἰδιώτ-ης, ὁ, der einzelne Mann, Privatmann, gemeine Soldat; der Ungebildete, Idiot.
— εύειν, für ſich leben (im Privatſtand).
— ικός, ή, όν, ungebildet, unedel, gemein.
ἱδρ-οῦν, ſchwitzen; subst. — ώς, ῶτος, ὁ, Schweiß.
ἱδρύειν, Med. bauen.
ἰέναι, gehen: Med eilen, angreifen.
ἱέναι, werfen: M. losſtürzen.
ἱέραξ, ὁ, Habicht.
ἱερ-ός, ά, όν, heilig geweiht; ntr. pl Opfer, Opferzeichen.
— εῖα, τά, Opferthiere.
ἱκανός, ή, όν, fähig, geſchickt: hinreichend.
ἱκέτ-ης, ὁ, Schutzflehender: -εύειν, anflehen.
ἵλεως, ων, gnädig.
ἱμάς, άντος, ὁ, Riemen.
ἱμάτιον, τό, Mantel: Decke.
ἵνα, adv. wo: Conjct. c. conj. damit.
ἰξευτής, ὁ, Vogelſteller.
ἵππ-ος, ὁ, Pferd: ἡ, auch pl. αἱ, Reiterei.
— άριον, τό, Pferdchen.
— αρχος, ὁ, Reiteranführer, Rittmeiſter.
— ασία, ἡ, Reitübung: adj. — άσιμος, η, ον, bereitbar, wo man reiten kann.
ἱππ-εύς, ὁ, Reiter.
— εύειν, reiten.
— ικός, ή, όν, zum Reiten gehörig: ἡ — ή, die Reitkunſt; ntr. Reiterei.
— όδρομος, ὁ, Rennbahn.
— οκρατία, ἡ, Reiterſieg.
— μαχία, ἡ, Reitertreffen.
— ότης, ὁ, Reiterſoldat.
ἵπτασθαι, fliegen.
ἴσ-ος, η, ον, gleich; ἐν ἴσῳ, in gleichem Schritt, Grad ꝛc.; εἰς τὸ ἴσον, auf gleichen Standpunkt.
— ηγορία, ἡ, Redefreiheit.
— όπεδον, τό, Ebene, Blachfeld.
— ότης, ἡ, Gleichheit.
ἱστάναι, 1) ſtellen, aufſtellen, anhalten; 2) wägen: — S. 16 τὸ πρόσωπον ἱστ., eine ernſthafte Miene annehmen; Med. Halt machen.
ἰσχνός, ή, όν, mager.
ἰσχ-ύς, ύος, ἡ, Stärke, Kraft; Hauptmacht, Kerntruppen.
— ύειν, ſtark ſein, etw. vermögen.
— υρός, ά, όν, ſtark, mächtig; heftig, hart; adv. ſehr.
ἰχθύς, ὁ, Fiſch.
ἴχνος, τό, Spur.

K.

καθαιρεῖν, zerſtören.
καθάπτεσθαι, empfindl. angreifen.
καθαρ-ός, ά, όν, rein, lauter; subst. — ότης, ἡ, Reinheit, Reinlichkeit.
καθέζεσθαι, ſich ſetzen.

καθεύδειν, ſchlafen, ruhen.
— ηδυπαθεῖν, verſchlemmen, vergeuden.
— ῆσθαι, ſitzen.
— ιζάνειν, ſich ſetzen auf etwas.
— ίζειν, ſetzen, ſitzen heißen; lagern laſſen; c. inf. od. part. machen; intr. ſich ſetzen, lagern.
— ιστάναι, an-, hinſtellen, verſetzen; einſetzen, machen zu etw.; Med. anſtellen, anrichten; intr. in eine Lage, ein Verhältniß kommen, treten, an-, auftreten.
— ορᾶν, erblicken; betrachten, hinab-, hinſehen.
— ορθοῦν, herſtellen, günſtig ſt.
— υπνοῦν, einſchlummern.
καί, und, auch; καίπερ, obgleich, wenn auch.
καίειν u. κάειν, anzünden, verbrennen.
καίνειν, tödten.
καινός, ή, όν, neu.
καιρός, ὁ, Zeit, rechte Zeit.
κακ-ός, ή, όν, (κακίων, κάκιστος) ſchlecht, böſe; feig; übel, ſchlimm; neutr. Uebel, Schaden; subst. — ία, ἡ, Schlechtigkeit, Laſter; — ότης, ἡ, daſ.; poet. Uebel, Unglück.
— οῦν, Schaden thun.
κακό-νους, ουν, übelgeſinnt.
— παθεῖν, unglücklich ſein, mißhandelt werden.
— ποιεῖν, übelthun, ſchaden.
— πραγεῖν, es ſchlecht haben, Mangel leiden.
— ουργεῖν, ſchlecht handeln, Schaden thun.
κάλαμος, ὁ, Rohr; auch zur Leimruthe benutzt, daher pl. Leimruthe.
καλεῖν, rufen, nennen; einladen.
καλινδεῖσθαι, ſich wälzen; trop. wiederholen.
καλλιερεῖν, ſchöne, günſtige Opferzeichen haben.
κάλλος, τό, Schönheit.
καλλωπ-ίζεσθαι, ſich etwas einbilden; subst. — ιστής, ὁ, Stutzer.
καλοκἀγαθία, Rechtſchaffenheit, Tüchtigkeit.
καλός, ή, όν, ſchön, edel; gut.
κάλπις, ἡ, Gefäß, Krug.
καλύπτειν, verhüllen, verbergen.
κάματος, ὁ, poet. Leiden.
κάμηλος, ὁ, Kameel.
κάμνειν, leiden, krank ſein.
κάμπτ-ειν, biegen; — ή, ἡ, Biegung.
κάνδυς, ὁ, perſiſches Oberkleid mit leeren Aermeln.
κανθήλιος (ὄνος), ὁ, großer Laſteſel.
κάπρος, ὁ, Eber.
καρβατίνη, ἡ, Bauernſchuh von rohem Leder.
κάρη, τό, poet. Haupt.
καρδία, ἡ, Herz.
καρπ-ός, ὁ, Frucht; Nutzen, Ertrag; — ός, Handwurzel, Handgelenk; vb. — οῦσθαι, ärnten, genießen, Nutzen haben, davontragen; — οφόρος, ον, fruchttragend, fruchtbar.
καρτερεῖν, ausdauern, aushalten, ertragen.
κάρφη, ἡ, Heu.
κατα-βαίνειν, herab-, hinabſteigen, hinabziehen, hingehen; heimkehren.
— βάλλειν, hinab-, herabwerfen, niederwerfen, erlegen; wegwerfen.
— βασις, ἡ, das Hinabſteigen, der Weg hinab.
— βιβάζειν, herabſteigen laſſen; hinabſchicken.
— βιβρώσκειν, anfreſſen.
κατ-αγγέλλειν, hinterbringen.
— άγειν, herab-, hinab-, zurückführen, wiederherſtellen; Med. einkehren.

κατα-γελᾶν, verlachen, verhöhnen.
— γιγνώσκειν, abmerken, entdecken, wahrnehmen; c. Gen. gegen einen erkennen (verurtheilen).
κατ-αγνύναι, zerbrechen.
κατα-δακρύειν, beweinen.
— δηλος, ον, ganz offenbar.
— διώκειν, verfolgen.
— δουλ-οῦν, unterjochen; — ωσις, ἡ, Unterjochung.
— δύειν, verſenken; P. untertauchen.
— θεᾶσθαι, herabſehen; betrachten, beſchauen.
— θεῖν, ſtreifen, Streifzüge machen.
— θύειν, hinopfern.
κατ-αιδεῖσθαι, Scheu, Ehrfurcht haben.
— αισχύνειν, Schande machen.
κατα-καίειν, verbrennen.
— καίνειν, tödten.
— καλύπτειν, verhüllen, bedecken.
— κεῖσθαι, daliegen; müßig ſein.
— κλείειν, einſchließen, verſchl.
— κλίνειν, niederlegen, ſich lagern laſſen; Med. ſich legen, ſich lagern.
— κοιμᾶσθαι, ſich ſchlafen legen.
— κόπτειν, nieder-, zuſammenhauen.
— κρημνίζειν, herabſtürzen.
— κρίνειν, verurtheilen.
— κτείνειν, tödten.
— λαμβάνειν, einnehmen, einholen, erreichen; betreffen; Pass. überfallen, erobert, erbeutet werden.
— λέγειν, aufzählen.
— λείπειν, zurücklaſſen, hinterlaſſen.
— λεύειν, ſteinigen.
— λοᾶν, zermalmen.
— λύειν, auflöſen, aufheben; τὸν βίον, ſterben; τὴν ἀρχήν, ſtürzen; intr. einkehren, raſten.
— μανθάνειν, lernen, erfahren, bemerken.
κατα-μένειν, verbleiben.
κατ-αναλίσκειν (fut. ἀναλώσω), verwenden, verbrauchen.
κατα-ναυμαχεῖν, in einem Seetreffen beſiegen.
— νέμειν, vertheilen.
— νοεῖν, bemerken.
κατ-αντιπέρας, adv. gegenüber.
— ανύειν, vollenden.
κατα-παύειν, aufheben; ſchlichten.
— πέμπειν, herabſchicken.
— πετροῦν, ſteinigen.
— πηδᾶν, herabſpringen.
— πίπτειν, herabfallen.
— πλεῖν, zurückſchiffen, einlaufen.
— πλους, ὁ, Landung.
— πράττειν, vollbringen, ausführen, erreichen.
κατ-αρᾶσθαι, Unglück wünſchen, verwünſchen.
κατα-ῤῥεῖν, herabfließen, -fallen.
— ῤοφεῖν, ausſchlürfen.
κατ-άρχειν, anfangen, zuerſt thun.
κατα-σημαίνεσθαι, beſiegeln.
— σήπειν, verfaulen laſſen; pass. verfaulen.
— σκάπτειν, umgraben.
— σκέπτεσθαι, beſichtigen, ſpähen, auskundſchaften.
— σκευάζειν, bereiten, verſchaffen; einrichten, ausrüſten, verſehen.
— σκευή, ἡ, Einrichtung, Hausrath; Rüſtung.
— σκηνοῦν, im Zelte, im Lager bleiben.
— σκοπ-ός, ὁ, Kundſchafter, Spion; — εῖσθαι, betrachten, erſpähen.
— σπᾶν, herabziehen.
— στάζειν, herabrinnen, -rieſeln.
— στρατοπεδεύειν, ein Lager beziehen laſſen; Med. ſich lagern.
— στρέφεσθαι, M. tr. ſich unterwerfen; unterjochen; pass. unterjocht werden.
— σφάττειν, niederhauen.

κατα-τείνειν, hinſtreben, ſich anſtrengen.
— τήκεσθαι, ſchmelzen; ſich verzehren.
— τιθέναι, niederlegen, hinterlegen, bezahlen; Med. anvertrauen.
— τιτρώσκειν, verwunden.
— τρέχειν, herabrennen, Ausfälle machen; durchſtreifen.
— φαίνεσθαι, ſichtbar werden.
— φανῆναι, aor. 2 zu καταφαίνεσθαι.
— φανής, ές, ſichtbar.
— φεύγειν, ſeine Zuflucht nehmen.
— φιλεῖν, liebkoſen, küſſen.
— φοβεῖν, in Schrecken ſetzen.
— φρονεῖν, verachten.
— φυγή, ἡ, Zuflucht.
— χωρίζειν, an ſeinen Ort ſtellen, in Ordnung bringen.
κατ-ελέγχειν, überführen, widerlegen.
— εργάζεσθαι, bewirken, verſchaffen; vollenden; niedermachen, erlegen.
— ειπεῖν, τινος, wider jemand ſprechen, verklagen.
— έρχεσθαι, hinab-, herab-, hinkommen.
— εσθίειν, verzehren, freſſen.
— εφορᾶν, darauf-, hinab-, hinſehen.
— έχειν, halten, feſthalten, binden; beſetzen; zwingen, erlegen, anhalten, eindringen.
— ήκοος, ον, unterthan.
— ιέναι, hinab-, herabgehen.
— ισχειν, unterdrücken.
— οικεῖν, wohnen.
— οικίζειν, anſiedeln, eine Kolonie gründen.
— οικτείρειν, bemitleiden, bedauern; — ίκτισις, ἡ, Mitleiden.
— οκνεῖν, zaudern, ſich bedenken.
— ολοφύρεσθαι, wehklagen, laut bejammern.
— οπτρον, τό, Spiegel.

κατ-ορύττειν, vergraben.
κάτω, unten, hinab, abwärts; κάτωθεν, von unten, unten.
καῦμα, τό, Hitze.
καχεξία, ἡ, ſchlechte Haltung.
καῦμος = καῦμα.
κεῖσθαι, liegen, ἐπί τινι, obliegen, zukommen.
κελεύειν, befehlen, heißen, auffordern.
κενός, ή, όν, leer, eitel.
κεντεῖν, aor. 1. κένσαι, ſtacheln.
κέντρ-ον, τό, Stachel; vb —ίζειν, ſtacheln, ſpornen.
κέρας, τό, Horn, Flügel. κατὰ κέρας, Mann hinter Mann.
κέρδ-ος, τό, Gewinn, Gewinnſucht; vb. — αίνειν, gewinnen.
— αλέος, α, ον, gewinnbringend.
κεφαλή, ἡ, Kopf, Haupt.
κηδεμών, ὁ, Pfleger, Beſchützer.
κήδεσθαι, für einen ſorgen; poet Pf. 2. betrauern.
κήρ, ἡ, poet. Todesloos, Ker.
κήρυγμα, τό, Bekanntmachung, Bericht.
κῆρυξ, ὁ, Herold.
κηρύττειν, ausrufen, verkündigen.
κιθαρίζειν, die Leier ſpielen, ſpielen.
κίνδυν-ος, ὁ, Gefahr; Kampf; vb. — εύειν, Gefahr laufen, verſuchen; kämpfen; nahe daran ſein.
κινεῖν, bewegen.
κλαίειν, weinen, beweinen.
κλαῦμα, τό, das Beweinenswerthe; Schläge, Plage.
κλείειν, ſchließen, verſchließen.
κλείς, ἡ, Schlüſſel, Schlüſſelbein.
κλέος, τό, poet. Ruhm.
κλέπτ-ειν, ſtehlen, heimlich wegbringen, erſchleichen; Med. ſich beſtehlen; — ης, ὁ, Dieb.
κλῄζειν, nennen.
κλῖμαξ, ἡ, Leiter.

κλίν-εσθαι, ſich neigen, legen; — η, ἡ, Lager, Bett.
κλοπή, ἡ, Diebſtahl.
κλίζειν, ſeihen, auswählen.
κλών, ὁ, Zweig.
κλώψ, ὁ, Dieb, Räuber.
κνήμ-η, ἡ, Schienbein; — ίς, ἡ, Beinſchiene.
κοιμᾶσθαι, ſich ſchlafen legen, ſchlafen.
κοιν-ός, ή, όν, gemeinſchaftlich; öffentlich, allgemein; neutr. Gemeinweſen, Staat; adv. — ῇ, zugleich.
— ωνός, ὁ, Theilhaber. — ωνία, ἡ, Gemeinſchaft, Theilnahme.
— ωνεῖν, Theil haben, τινί τινος, mit einem an etw. Theil haben.
[illegible], ὁ, Bundesgenoſſe.
κολάζειν, züchtigen, ſtrafen.
κολακεύειν, ſchmeicheln.
κόλαξ, ὁ, Schmeichler.
κολοβός, ή, όν, verſtümmelt.
κολοιός, ὁ, Dohle.
κολωνός, ὁ, Hügel.
κόμη, ἡ, Haar.
κομίζειν, tragen, bringen, Med. mit ſich nehmen, davon tragen; S. 147 verſetzen.
κομπάζειν, prahlen.
κόνις, ἡ, Staub.
κονιορτός, ὁ, Staubwolke.
κονιατός, ή, όν, vergypst, gemauert.
κοπίς, ἡ, kurzer Säbel.
κόπος, ὁ, Ermattung.
κόπτειν, zerhauen, ſchlachten; einſchlagen.
κόραξ, ὁ, Rabe.
κόρος, ὁ, Ueberdruß.
κορυφή, ἡ, Spitze.
κόσμ-ος, ὁ, Schmuck, Zierde, Ehre; vb. — εῖν, ſchmücken, ausſtatten; ordnen; subst. — ημα, τό, Schmuck.

κουρίδιος, η, ον, poët. jugendlich.
κοῦφ-ος, η, ον, leicht, behend; vb. — ίζειν, erleichtern, erheben; Med. ſich überheben.
κράζειν, laut rufen, ſchreien.
κράνεινος, η, ον, von Hartriegel, von hartem Holz.
κράνος, τό, Helm.
κρατ-εῖν, bemeiſtern, bewältigen; beſiegen, beherrſchen; Herr ſein; Pass. Seite 4 befaßt ſein in etwas, beruhen auf.
— ερός, ά, όν, kräftig, ſtark.
— ος, τό, Stärke, Macht, Kraft; ἀνὰ κρ. mit Macht.
— ιστος, η, ον, superl. zu ἀγαθός; pl. οἱ κρ. die Vornehmſten.
— ιστεύειν, der erſte, vorzüglichſte ſein, ſich auszeichnen.
κρατήρ, ὁ (κεραννύναι), Miſchkeſſel, Miſchkrug.
κραυγή, ἡ, Geſchrei.
κρέ-ας, τό, Fleiſch; pl. Stücke Fleiſch; — άδιον, τό, ein Stückchen Fleiſch.
κρείττων, Comp. zu ἀγαθός (κρατύς).
κρεμαννύναι, aufhängen; Pass. κρέμασθαι, hängen.
κρήνη, ἡ, Quelle, Brunnen.
κρίνειν, ſcheiden, ſondern, ausleſen; urtheilen, dafürhalten; verurtheilen.
κριός, ὁ, Widder, Sturmbock.
κριτής, ὁ, Richter, Schiedsrichter.
κρόμμυον, τό, Zwiebel.
κρούειν, zuſammenſchlagen, anſchlagen.
κρύπτειν, verbergen, verhehlen.
κτᾶσθαι, ſich verſchaffen, erwerben; geneigt machen; gewinnen; pf. beſitzen.
κτέρας, poët. = κτῆμα.
κτείνειν, tödten.
κτῆ-μα, τό, Beſitz, Habe, pl. Schätze.

κτῆσις, ἡ, Erwerbung, Beſitz.
κτῆνος, τό, Zuchtvieh, Hausthiere.
κτητός, ή, όν (adj. vb. v. κτάομαι), anzueignen.
κτίζειν, gründen.
κτύπος, ὁ, Geräuſch.
κύαθος, ὁ, Schöpfbecher, -kelle.
κυβερνᾶν, ſteuern, lenken, regieren.
— ήτης, ὁ, Steuermann;
— ήτρια, ἡ, Lenkerin.
κυδαίνειν, poet. rühmen, verherrlichen.
κύκλος, ὁ, Kreis; — ῳ, ringsum; — κυκλοῦσθαι, ſich im Kreiſe aufſtellen, umzingeln.
— [illegible], einen Kreis ſchließen.
— ωσις, ἡ, Umzingelung, Einſchließung.
κυλινδεῖν, wälzen, herabwälzen.
κῦμα, τό, Welle, Woge.
κυνηγός, ὁ, Jäger.
κυνοδρομεῖν, wie Hunde nach dem Haſen laufen.
[illegible], τό, poet. Frucht.
κύριος, ὁ, Herr, Herrſcher.
κυρτοῦσθαι, ſich krümmen.
κύων, G. κυνός, ὁ u. ἡ, Hund.
κωλύειν, hindern, abhalten; verbieten.
κώμη, ἡ, Flecken, Dorf.
κῶμος, ὁ, Feſtſchmaus, Umzug; vb. — άζειν, ſchwärmen, Umzug halten. — αστής, ὁ, Nachtſchwärmer, Zecher.
κωφός, ή, όν, ſtumm.

Λ.

λαγχάνειν, durchs Loos bekommen, erhalten.
λάθρᾳ, heimlich.
λάκκος κονιατός, ausgemauerte Ciſterne.
λακτίζειν, ausſchlagen.
λαλεῖν, ſchwatzen, plaudern.
λαμβάνειν, nehmen, empfangen, bekommen.
λάμπειν, [illegible], glänzen; adj. — πρός, ά, όν, glänzend, prachtvoll.
λανθάνειν (fut. λήσω), verborgen ſein, entgehen, c. part. heimlich (etw. thun); Med. vergeſſen.
λαός, att. λεώς, ὁ, Volk.
λάσιος, ία, ιον, dichtbehaart, rauh, n. pl. waldige Gegend.
[illegible], ὁ, Kegel.
λέγειν, reden, ſagen.
λεηλατεῖν, Beute machen.
λεία, ἡ, Beute.
λείβεσθαι, herabfließen.
λειμών, ὁ, Wieſe.
λεῖος, α, ον, glatt, ſanft.
λείπειν, laſſen, verlaſſen; zurücklaſſen, übrig laſſen; P. übrig bleiben, zurückbleiben, unterliegen.
λεκάνιον, τό, Schüſſel.
λεπτός, ή, όν, dünn, mager, ſchwach.
λευκός, ή, όν, weiß.
— οθώραξ, mit weißem Panzer.
λέων, ὁ, Löwe.
λήγειν, aufhören, c. G. etw. aufgeben.
λήθη, ἡ, Vergeſſenheit.
λῄζειν = λεηλατεῖν.
ληΐζεσθαι, Beute machen.
λῆψις, ἡ, Einnahme.
λίαν, ſehr, zu ſehr.
λίθος, ὁ, Stein; — οτομία, ἡ, Steinbruch.
λιμήν, ὁ, Hafen.
λιμός, ὁ, Hunger, Hungersnoth.
λινοῦς, ῆ, οῦν, leinen.
λιπαρεῖν, inſtändig bitten.
λιπαρός, ά, όν, glänzend, fett.

λιτός, ή, όν, glatt, eben; ſchlicht, einfach.
λόγος, ὁ, 1) Rede, Wort, pl. Unterredung; 2) Gedanke, Vorſtellung; Grund; vb — ίζεσθαι, rechnen; denken, überlegen.
— ποιεῖν, erdichten, erzählen.
λόγχη, ἡ, Spitze, Lanze.
λοιδορεῖν u. -εῖσθαι, einen Verweis geben, ſchelten, ſchmähen.
λοιμός, ὁ, Peſt.
λοιπός, ή, όν, übrig.
λούεσθαι, λοῦσθαι, ſich baden.
λόφος, ὁ, Hügel; Federbuſch.
λόχος, ὁ, eine Abtheilung von Soldaten, als vierter Theil der τάξις, aus 24 Mann beſtehend; Lochos.
— αγός, Anführer derſ., Lochage.
— ίτης, ὁ, ein Mann vom nehmlichen Lochos, Lochite; Kamerad.
λύειν, löſen, auflöſen; brechen; abbrechen.
λύκος, ὁ, Wolf.
λυμαίνεσθαι, ſchaden, beſchädigen; ſchwächen, entkräften.
λύπη, ἡ, Trauer, Betrübniß; Schmerz;
— εῖν, betrüben; Med. traurig, unwillig ſein.
— ηρός, ά, όν, betrübend, widerwärtig, beſchwerlich.
λύρα, ἡ, Leyer.
λυσιτελεῖν, helfen, nützen; imp. es iſt eine Freude.
λῷον, n. comp. zu ἀγαθός.

M.

Μάγειρος, ὁ, Koch.
μάγος, ὁ, Magier, Prieſter und Weiſer bei den Perſern u. Medern.
μάθημα, τό, Wiſſenſchaft; pl. Kenntniſſe.
μαίνεσθαι, raſen, toll ſein.
μακαρ-ίζειν, glücklich preiſen; adj. — ιος, α, ον, glückſelig; adj. vb. — ιστός, ή, όν, glücklich zu preiſen, beneidenswerth.
μακρός, ά, όν, lang, weit.
μάλα, adv. ſehr; comp. μᾶλλον, mehr, vielmehr; superl. μάλιστα, am meiſten, ſehr, beſonders.
μαλακός, ή, όν, weich, weichlich, träg, feig; n. pl. Bequemlichkeiten.
μανθάνειν, lernen, erfahren; verſtehen.
μανία, ἡ, Wahnſinn, Aberwitz; adj. — ικός, ή, όν, raſend, wahnwitzig.
μανός, ή, όν, ſelten.
μάντ-ις, ὁ, Wahrſager; — εία, ἡ, Orakel; — ική, ἡ, Wahrſagerkunſt.
μαρ-αίνειν, -ανῶ, welk machen.
μάρνασθαι, poet. kämpfen.
μάρ-τυς, (υς), ὁ, Zeuge; — ύριον, τό, Zeugniß.
μαστεύειν, ſuchen.
μαστιγοῦν (μάστιξ), peitſchen, geißeln.
μαστός, ὁ, Berghügel, Kuppel.
μαστροπ-εία, ἡ, Kuppelei.
— εύειν, kuppeln.
— ός, ὁ, Kuppler.
μάτ-αιος, α, ον, vergeblich, eitel; adv. — ην, vergebens.
μάχ-αιρα, ἡ, Schwerdt, krummer Säbel; — αιροφόροι, οἱ, Schwerdtträger.
μάχ-εσθαι, kämpfen; subst. — η, ἡ, Streit, Schlacht.

μεγαλοπρεπής, ές, anſtandsvoll, herrlich.
μεγαλόψυχος, ον, hochherzig.
μέγας, άλη, α, comp. μείζων; sup. μέγιστος, groß, wichtig, mächtig.
μέγεθος, το, Größe.
μέθ-η, ἡ, Trunkenheit; vb. — ύειν, trunken ſein; — ύσκεσθαι, ſich berauſchen.
μεθιέναι, hinwerfen; unterlaſſen, bei Seite [illegible].
μείδημα, το, [illegible]. [freuen.
μελίγηρυς, υ, poet. honigſüß.
μείων, ον, comp. zu ὀλίγος; μεῖον ἔχειν, nachſtehen, zu kurz kommen.
μειράκιον, το, junger Menſch.
μέλας, αινα, αν, ſchwarz; subst. — ανία, ἡ, Schwärze; ſchwarze Weite.
μελέτ-η, ἡ, Uebung; — ᾶν, üben, ſich üben; adj. — ηρός, ή, όν.
μέλι, το, Honig. [illegible]
μελίνη, ἡ, Hirſe.
μέλιττα, ἡ, Biene.
μέλλειν, im Begriff ſein; wollen, ſollen; zaudern, zögern; P. aufſchieben; n. pl. part. Zukunft.
μεμνῆσθαι, ſich erinnern, gedenken, aor. erwähnen.
μέμφεσθαι, tadeln, ſchelten, Vorwürfe machen.
μένειν, bleiben, dauern, erwarten.
μεριμνᾶν, ſorgen, Sorgen haben.
μερίς, ἡ, Theil; — ίζειν, theilen.
μέρος, το, Theil; Stück.
μέσος, η, ον, mitten; subst. — ότης, ἡ, Mitte, Mittelmäßigkeit; — ημβρία, ἡ, Mittag.
μεστός, ή, όν, voll. [illegible]
μετα-βάλλειν, wechſeln, verändern; Med. ſeine Stellung ändern.
— γιγνώσκειν, ſeine Meinung ändern.

μετα-διδόναι, mittheilen.
— διώκειν, auf dem Fuße verfolgen. [haben.
— λαμβάνειν, Theil nehmen,
μετ-αλλάττειν, wechſeln.
μετ-αμέλει μοι, es reuet. M. bereuen.
— [illegible], wandern.
— πέμπεσθαι, holen laſſen, zu ſich berufen.
— ξύ, zwiſchen, unter andern.
— στρέφεσθαι, ſich umwenden,
— [illegible], wenden. [umkehren.
μετ-έχειν, mit angehören; μέτεστί μοι, ich habe Antheil an —.
— [illegible], nachſetzen, daran ſetzen, verſchieben, zurückgeben.
— έχειν, Antheil haben.
— ουσία, ἡ, Theilnahme, Antheil.
μέτρον, το, Maß; vb. — εῖν, meſſen; adj. — ιος, α, ον, mäßig, gemeſſen, mittelmäßig, [illegible] [illegible]. [Stirn.
μέτωπον, τό, Stirne, Front.
μέχρι, bis; μέχρις οὗ (sc. χρόνου), bis.
μή, nicht; μηδαμοῦ, nirgends; — δέ, nicht einmal; μήπω, noch nicht; μηκέτι, nicht mehr.
μῆκος, τό, Länge.
μῆλον, το, Apfel.
μήν, ὁ, Monat.
μηρός, ὁ, Hüfte.
μήτηρ, ἡ, Mutter.
μηχανή, ἡ, Mittel, Kunſtgriff, Maſchine; — ᾶσθαι, erſinnen, bewirken, ſich verſchaffen.
μιαιφόνος, ὁ, Mörder.
μιαρός, ά, όν, ruchlos.
μιγνύναι, miſchen.
μικρός, ά, όν, klein, eng.
μιμεῖσθαι, nachahmen.
μιμνήσκεσθαι, ſ. μεμν.
μῖσος, το, Haß; — εῖν, haſſen.

μισθός, ὁ, Lohn, Sold; vb. — οῦσθαι, in Sold nehmen.
— φόρος, ὁ, Söldner; Tagelöhner; — δότης, ὁ, Soldherr;
— φορά, ἡ, Bezahlung des Soldes. [Drachmen.
μνᾶ, ἡ, Mine (Pfund) = 100
μνῆμα u. μνημεῖον, το, Denkmal, Grabmal.
μνήμ-η, ἡ, Gedächtniß, Andenken; memor. adj. — ονικόν, τό, Gedächtnißkunſt; — ονεύειν, gedenken.
μοῖρα, ἡ, Antheil, Loos, Schickung.
μόλις, kaum.
μόνος, allein; adv. — ον, einzeln,
— [illegible], ον, [illegible]. [allein.
μορφή, ἡ, Geſtalt, Anſehen.

μοῦνος = μόνος.
μουσική, ἡ, Muſenkunſt; Muſik.
μοχθεῖν, ſich abmühen, anſtrengen; adj. — ηρός, ά, όν, armſelig, ſchlecht; (mit Accent auf antepenultima) unglücklich, elend, widrig. [Fabel.
μῦθος, ὁ, Wort, Erzählung, Sage;
μυρί-οι, αι, α, zehntauſend; — ος, α, ον, unzählige; subst. — άς, ἡ, eine Myriade.
μύρμηξ, ὁ, Ameiſe.
μύρον, τό, wohlriechendes Oel, Salbe (Parfüme).
μυσάττεσθαι, Ekel, Abſcheu an etwas haben.
μυχός, ὁ, Winkel, Schlupfwinkel.
μωρός, ά, όν, thöricht, närriſch.

N.

Νάπη, ἡ, Vertiefung, Einſenkung.
νάρθηξ, ὁ, Stab, Stock; — ηκοφόρος, ὁ, Stockträger.
ναῦς (G. νεώς, D. νηΐ), ἡ, Schiff.
ναυαγός (Ion. ναυηγός), ſchiffbrüchig.
— μαχεῖν, ein Seetreffen liefern.
— μαχία, ἡ, Seeſchlacht.
— σίπορος, ον, ſchiffbar.
— τιλία, ἡ, Schifffahrtskunde;
— τικόν, τό, Seemacht, Flotte.
— τικόν, τό, Seemacht.
νᾶμα, τό, Strom. [Leichnam.
νεκρός, ά, όν, todt; ὁ, Todter,
νέμειν, zutheilen. Med. — εσθαι, weiden, beweiden.
νέος, α, ον, neu, jung; — ανίας, ου, — ανίσκος, ὁ, Jüngling, Junge (z. 15jähriger Junge); — ότης, ἡ, Jugend; adv. — ωστί, neulich; — ωτα, εἰς —, übers Jahr.
— όδαρτος, ον (δέρειν), friſch abgezogen.
νεοττιά, ἡ, Neſt.
νεύειν, nicken, winken, ſich wohin neigen.
νευρά, ἡ, Bogenſehne.
νευρόσπαστος, ον, an Sehnen (Saiten) gezogen; n. pl. Gliederpuppen, Marionetten.
νεφέλη, ἡ, Wolke.
νεώσοικοι, οι, Schiffswerfte.
νεωστί, neulich, ſeit Kurzem.
νήπιος, poet. einfältig.
νῆσος, ἡ, Inſel.
νήφειν, nüchtern ſein.
νίκ-η, ἡ, Sieg; — ᾶν, ſiegen, beſiegen, Sieger ſein.
— ηφόρος, ὁ, Sieger im Wettkampf; gekrönt.
νομεύς, ὁ, Hirte.

νομή, ἡ, Austheilung.
νόμ-ος, ὁ, Geſetz, Gebrauch; — ιμος, η, ον, geſetzlich, gebräuchlich.
— οθέτης, ὁ, Geſetzgeber.
— ίζειν, meinen, glauben, dafür halten; ausüben.
νόσος, ἡ, Krankheit; — εῖν, krank ſein.
νοῦς (νόος), ὁ, Sinn, Vernunft.
— θετεῖν, zu Gemüth führen, ermahnen, warnen.
νυκτερεύειν, übernachten.
νυμφίος, ὁ, Bräutigam.
νῦν, jetzt.
νύξ, ἡ, Nacht; adv. νύκτωρ, bei Nacht.
νωλεμέως, adv. poet. unerbittlich ohn' Erbarmen.
νῶτον, τό, Rücken.

Ξ

Ξένος, η, ον (ion. ξεῖνος), fremd; ὁ, Gaſt, Gaſtfreund; — ιον, τό, Gaſtgeſchenk.
— ικός, ή, όν, aus Fremden beſtehend; τὸ ξενικόν, Fremdenlegion, Söldnerheer.
— ίζειν, bewirthen.
ξηρός, ά, όν, trocken.
ξυήλη, ἡ, Schlachtmeſſer, kurzer Säbel.
ξύλον, τό, Holz; — ινος, η, ον, hölzern, von Holz; vb. — ίζεσθαι, Holz hauen, machen.
ξύν — ſ. σύν —.
ξυνός, poet. für κοινός.
ξυστόν, τό, eig. Schaft; Speer, Reiterſpeer.

Ο

Ὀβολός, ὁ, Obol, Münze von 6 Drachmen, Pfennig.
ὄγκος, ὁ, Geſchwulſt; Aufgeblaſenheit, Stolz.
ὁδός, ἡ, Weg; — οιπορεῖν, gehen; — ποιεῖν, Weg bahnen.
ὀδούς, ὁ, Zahn.
ὀδύρεσθαι, beklagen, bejammern.
οἴ, wehe!
οἶδα, ſ. εἰδέναι.
οἴεσθαι, meinen, glauben.
οἶκος, ὁ, } Haus, Heimath; adv.
οἰκία, ἡ, }
— οι, zu Hauſe, daheim; — αδε, nach Hauſe; τὰ οἴκαδε ποθεῖν, Heimweh bekommen.
οἰκεῖν, hauſen, wohnen, bewohnen, verwalten; ſubst. — ησις, ἡ, Wohnung.
— εῖος, α, ον, häuslich, heimiſch, eigen; verwandt; ſubst. — ὁ, Verwandter, Vertrauter; — ότης, ἡ, Verwandtſchaft, enge Verbindung.
— έτης, ὁ, Hausgenoſſe, Diener.
— ίζειν, bauen; — ιστής, ὁ, Gründer.
— οδόμος, ὁ, Baumeiſter; vb. — εῖν, Häuſer bauen; bauen, befeſtigen.
— ονομεῖν, einrichten, verwalten; adj. — ικός, ή, όν, häuslich, wirthſchaftlich.
οἰκτ-είρειν, bedauern.
— ιρμός, ὁ, Mitleiden.
— ρός, ά, όν, kläglich; erbarmungswerth.
οἶν-ος, ὁ, Wein; — οχόος, ὁ, Mundſchenk; — οχοεῖν, Wein einſchenken.
οἷος, α, ον, wie (qualis); οἷός τ' εἰμι, ich bin im Stande.
οἶς, att. ὄϊς, οἰός, ὁ, ἡ, Schaf.
ὀϊστός, ὁ, Pfeil, Pfeilſchaft.
οἴχεσθαι, gehen, abgehen; dahin ſcheiden.
οἰων-ός, ὁ, Vogel, Vogelzeichen, Wahrzeichen.
— ίζεσθαι, Vogelflug, Vogelzeichen beobachten.
ὄκν-ος, ὁ, Zaudern; Trägheit; — εῖν, ſäumen, zaudern, ſich bedenken, ſcheuen; unmuthig ſein.
— ηρός, ά, όν, zögernd, ſcheu, ſchüchtern.
ὄλβ-ος, ὁ, Wohlſtand, Vermögen; adj. — ιος, α, ον (in Proſa ſelten), glücklich, reich.
ὀλίγ-ος, η, ον, klein, wenig; adv. — ου, um Weniges, beinahe.
— αρχία, ἡ, Oligarchie, Herrſchaft Weniger; — άνθρωπος, ον, wenig bevölkert.
— αιμία, ἡ, wenig Blut.
— οποτεῖν, wenig trinken.
ὅλος, η, ον, ganz.
ὀλοίτροχος, ὁ, runder Felsblock („Vollrad“).
ὀλοφύρεσθαι, wehklagen, bejammern.
ὁμαλός, ή, όν, eben; adv. — ῶς, in gleichem Schritt.
ὅμαδος, ὁ, Getöſe.
ὁμιλ-εῖν, umgehen, ſich unterreden mit Einem; ſubst. — ία, ἡ, Umgang, Unterredung; — ητικός, ή, όν, umgänglich.
ὀμίχλη, ἡ, Nebel.
ὄμμα, τό, Auge.
ὀμνύναι, ſchwören.
ὅμοι-ος, α, ον, gleich; ebenbürtig; adv. — ως, ebenſo.
— ότης, ἡ, Aehnlichkeit.
ὁμοκλᾶν, poet. zurufen.
— λογεῖν, daſſelbe ſagen, beiſtimmen, zugeſtehen, bekennen; P. impers. es iſt anerkannt; Part. (adv.) ὁμολογουμένως, unſtreitig.
— μήτριος, von Einer Mutter.
— πάτριος, von Einem Vater.
— τιμοι, οἱ, die Edlen, Vornehmen.
— τράπεζος, ὁ, Tiſchgenoſſe.
— φυλος, ον, von gleichem Stamm, Geſchlecht.
ὀμφαλ-ός, ὁ, Nabel; — όεις, poët. mit einem N. verſehen, bucklig.
ὅμως, gleichwohl, doch.
ὁμῶς, poet. = ὁμοῦ, zugleich.
ὄναρ, τό, Traum.
ὄνειδ-ος, τό, Vorwurf, Schimpf; vb. — ίζειν, vorwerfen.
ὀνῆσαι (ὀνίνημι), nützen.
ὄνομα, τό, Name; — άζειν, nennen; adv. — αστί, namentlich, mit Namen; — αστός, ή, όν, nahmhaft, berühmt.
ὄνος, ὁ, Eſel.
ὄνυξ, ὁ, Klaue.
ὀξύς, εῖα, ύ, ſcharf, raſch; adv. — έως, geſchwind.
ὅπη, ὅπως, wie.
ὄπισθ-εν, hinten.
— οφύλακες, οἱ, Nachhut; — εῖν, den Nachzug decken; ſubst. — ία, ἡ, Nachhut.
ὅπλ-α, τά, Waffen; Wachpoſten; Pike.
— ίζειν, bewaffnen; Med. ſich

bewaffnen: — ισις, ἡ, Bewaffnung, Rüstung.
ὁπλ-ίτης, ὁ, Schwerbewaffneter.
— ομαχία, ἡ, Waffenübung, Manöver.
— οφόρος, ον, Waffen tragend, bewaffnet.
ὅπλον, τό, [illegible]
ὁπόσος, η, ον, wie groß und viel; pl. wieviele immer.
ὁρᾶν, sehen.
ὀργή, ἡ, Zorn; — ίζεσθαι, zürnen.
ὀρέγεσθαι, wonach trachten.
ὄρθιος, α, ον, steil, gebirgig.
[illegible], gerade aufwärts, steil.
ὀρθ-ός, ή, όν, gerade, aufrecht; adv. richtig, völlig; vb. — οῦσθαι, gerade stehen.
ὄρνεον, τό, [illegible]
ὁρίζειν, begrenzen, bestimmen.
ὅρκος, ὁ, Eid; pl. Vertrag.
— [illegible], einen Eid abnehmen.
ὁρμᾶν, in Bewegung setzen; intr. einen Anlauf nehmen; Med. aufbrechen, anfangen; — ή, ἡ, Andrang, Aufbruch, Angriff, Sturm.
ὅρμ-ος, ὁ, Bucht, Hafen; — ίζειν u. Med. anlegen, einlaufen.
ὄρνις, ι, u. ὄρνεον, τό, Vogel
ὅρος, ὁ, Grenze.
ὄρος, τό, Berg.
ὄροφος, ὁ, Rohrdach, Decke.
ὀρύττειν, graben, aufgraben.
ὀρχεῖσθαι, tanzen.
ὅσιος, α, ον, heilig; adv. fromm; subst. — ότης, ἡ, Heiligkeit.
ὅσος, η, ον, so groß als, wie groß; ὁσάκις, wie viele immer.
ὀσφρήσις? τό, [illegible] vorzugsweise Lehnen.
ὀσφραίνεσθαι, riechen.
οὐδ-είς, — ἡ, niemand; — αμῶς, auf keine Weise.
[illegible], poet. für [illegible].
οὐραγία, ἡ, Schweif, Nachzug.
— αγός, ὁ, Anführer des Nachzugs.
οὐραν-ός, ὁ, Himmel; adj. — ιος, α, ον, himmlisch.
οὖς, ὠτός (pl. ὦτα), τό, Ohr.
οὐσία, ἡ, Habe, Vermögen.
ὀφείλειν, schulden, schuldig sein.
ὄφελος, τό, Nutzen.
ὀφθαλμός, ὁ, Auge.
ὄφρα, poet. = ἵνα.
ὀφρύς, ἡ, Augenbraue; [illegible] τὰς ὀφρῦς, ernst blicken.
ὀχ-εῖσθαι, fahren; — ημα, τό, Fuhrwerk, Gestell.
ὄχθη, ἡ, Ufer.
ὄχλος, ὁ, Haufe, Troß.
ὄψιος, α, ον, spät.
ὀψίζειν, bis zu ὀψέ.
ὄψον, τό, Zugemüse, Zukost; Würze.
— οποιός, ὁ, Koch.

Π

Πάγκαλος, ον, sehr schön.
παγκράτιον, τό, ein Doppelkampf, Ringen (πάλη) und Faustkampf (πυγμή) zugleich.
πάγχυ, poet. st. πάνυ.
πάθος, τό, Leiden, Unglück, Trauer, Trauerscene.
παιάν, ὁ, Päan, Schlachtgesang, Siegesgesang; vb. — ίζειν, einen solchen anstimmen.

παῖς, ὁ, Sohn, Knabe; ἡ, Tochter, Mädchen; pl. Kinder.
παιδάριον, τό, Knäbchen, Kind.
— εία, ἡ, Erziehung, Bildung, Zucht.
— εύειν, erziehen, bilden, unterrichten.
— ευσις, ἡ, Erziehung.
— ευμα, τό, Gegenstand der Erziehung, Lehrgegenstand.
— ιά, ἡ, Spiel, Scherz.
— ικά, τά, geliebter Gegenstand, Liebling.
— αγωγός, ὁ, Knabenaufseher.
παίειν, schlagen, hauen, verwunden.
παίζειν, spielen, scherzen.
πάλαι, längst, vormals; adj. — ός, ά, όν, alt.
παλάμημα? ὁ, Bündlein.
πάλη, ἡ, Ringen, Ringkampf; vb. — αίειν, ringen.
— αισμα, τό, = πάλη.
— αίστρα, ἡ, Ringschule.
πάλιν, wiederum.
πάλλειν, schwingen.
παλτόν, τό, [illegible], großer Wurfspieß, Speer.
παν-τελῶς, adv. durchaus, gänzlich.
— πληθής, ές, sehr zahlreich.
— πολυς, ολλή, λυ, sehr viel.
πανάθλιος, ον, ganz elend.
πανήγυρις, ἡ, Festversammlung.
παντ-άπασι u. — ελῶς, gänzlich.
— οδαπός, ή, όν, mannigfach.
— όθεν und — αχόθεν, überall her, von allen Seiten.
— αχῆ und — αχοῦ, überall.
πάνυ, adv. gar sehr.
πανοῦργος, ον, schurkenhaft.
πάππος, ὁ, Großvater.
παραιβάτης, ὁ, Kämpfer auf dem Streitwagen neben dem ἡνίοχος.
— βοηθεῖν, zu Hülfe eilen.
παρ-αγγέλλειν, verkündigen, melden; befehlen, anordnen; einen Befehl bekannt machen.
παρ-άγγελμα, τό, Befehl, Commando.
— άγειν, vorbeiführen, aufführen; daneben aufziehen lassen.
παρα-γίγνεσθαι, dabei, zugegen sein; wohin, dazu kommen; part. Umstehende.
— δειγμα, τό, Muster, Beispiel.
— δεισος, ὁ, Park, Thiergarten.
— διδόναι, übergeben, überlassen; weitergeben (den Befehl).
— δοξος, ον, sonderbar, auffallend.
— θαλάττιος, ον, am Meere gelegen.
παρ-αινεῖν, vorstellen (Vorstellungen machen), abmahnen.
— αιρεῖν, wegnehmen.
— αιτεῖσθαι, sich von Jemand ausbitten.
παρα-καθῆσθαι, daneben sitzen.
— καλεῖν, herbeirufen, einladen; auffordern, ermahnen; verleiten.
— καταθήκη, ἡ, Hinterlegung, anvertrautes Gut.
— κατακεῖσθαι, daneben liegen.
— κελεύεσθαι, aufmuntern, ermahnen; subst. — σις, ἡ, Aufmunterung, Ermahnung.
— κλίνεσθαι, sich niederlegen.
— κλίτης, ὁ, Tischnachbar.
παρ-ακμάζειν, verblühen.
— ακολουθεῖν, danebenhergehen, dazukommen.
παρα-κρούειν, auf die Seite stoßen, beseitigen.
— λαμβάνειν, an-, aufnehmen, in Empfang nehmen; mit sich nehmen.
παρ-αλλάττειν, vorbeikommen, entwischen.
παρα-λέγειν, Vorrath machen.
παρ-αμελεῖν, verabsäumen, vernachlässigen.
παρα-μένειν, dabei bleiben, bleiben.

παραμηρίδιον, τό, Hüftpanzer (zur Wehr, zugleich Schutz für den Reiter.)

παράπαν, τό, adv. im Ganzen, durchaus.

παραπλευρίδια, τά, Seitendeckung, Seitenblätter.

— πλήσιος, ον, ähnlich.

— ρρεῖν, vorbeifließen; abgleiten, wegſchleichen.

— σάγγης, ὁ, Paraſang (perſ. Meile = 30 Stadien = ¾ deutſche Meile.)

— σκευή, ἡ, Zurüſtung.

— σκευάζειν, zurüſten, verſchaffen; in den Stand ſetzen, machen; M. ſich rüſten, bereit halten, anſchaffen; ſich etw. verſchaffen; pf. P. in einer Verfaſſung ſein.

— στάτις, ἡ, Gehülfin.

— σύρειν, fortreißen.

— τάττειν, in Schlachtordnung ſtellen.

— τείνειν, hinhalten, ermüden, quälen.

— τιθέναι, hin-, vorſetzen.

— τυγχάνειν, gerade zum Vorſchein kommen, dazukommen.

παρ-αυτίκα u. } ſogleich, augenblicklich,

παραχρῆμα } ſ. mit dem Augenbl.

παρα-φέρειν, herbeibringen, vorſetzen.

— χωρεῖν, bei Seite treten, aus dem Wege gehen.

πάρδαλις, ἡ, Pardel, Panther.

παρ-εγγυᾶν, ermahnen, befehlen.

παρειά, ἡ, Wange.

πάρ-ειμι, zugegen ſein, dabei ſein; ἐκ τοῦ παρόντος, im gegenwärtigen Augenblick.

— ελαύνειν, vorbeireiten, hinreiten.

— έρχεσθαι, vorüber-, vorbeigehen; ntr. part. pf. u. aor. das Vergangene.

— έχειν, hinhalten, darbieten, verſchaffen, gewähren; verurſachen; ἑαυτόν, ſich zeigen; Med. ſich machen, beweiſen.

παρθένος, ἡ, Jungfrau.

παρ-ιέναι (ἵημι), vorbeilaſſen, hingeben, überlaſſen.

— ιέναι (εἶμι), vorbeigehen, hergehen, auftreten.

— ιστάναι, zugeſellen; M. hinzutreten, dabeiſtehen, beiſtehen; intr. eintreten.

— οδος, ἡ, Zutritt, Uebergang, Durchgang.

— οξύνειν, anreizen, anſpornen, ermuntern. — ντικός, ή, όν, anreizend.

— ορᾶν, hinſehen, wahrnehmen.

— ορμᾶν, ermuntern, antreiben.

— οψίς, ἡ, Nebenkoſt, Nachtiſch.

παρρησία, ἡ, Freimüthigkeit, Freireden.

πασσυδί, adv. mit der ganzen Macht.

πάσχειν, leiden, erleiden, dulden, erfahren; εὖ π. Wohlthaten empfangen; κακῶς π. gekränkt, beeinträchtigt, mißhandelt werden.

πατάσσειν, ſchlagen.

πατεῖν, treten.

πατ-ήρ, ὁ, Vater; — ρῷος, ῴα, ῷον und — ριος, α, ον, väterlich; herkömmlich; — ρίς, ἡ, Vaterland.

παύειν, aufhören machen, abbringen, abthun, abſetzen; c. G. berauben, ſchließen. Med. aufhören, ablaſſen.

παῦροι, gew. plur. wenige.

παχύς, εῖα, ύ, dick.

πεδίον, τό, Ebene, Fläche.

πεζός, ή, όν, zu Fuß; adv. — ῇ, zu Fuß, zu Lande; — ικός, ή, όν, zum Fußgänger gehörig; τό, Fußvolk; pl. τά, Fußvolk.

— ομαχία, ἡ, Landſchlacht.

πείθειν, überreden; M. glauben, folgen, gehorchen; subst. — ώ, ἡ, Gehorſam.

πεινῆν, hungern, begierig verlangen nach etwas.

πεῖρ-α, ἡ, Verſuch, Probe, Erfahrung.

— ᾶν, auf die Probe ſtellen; Med. verſuchen.

πέλαγος, τό, Meer.

πελάζειν, ſich nähern.

πέλεκυς, ὁ, Axt.

πελεμίζειν, ſchwingen; M. u. P. ſchwirren.

πέλτ-η, ἡ, Speer, kleiner Schild;

— αστής, ὁ, Peltaſt, Krieger zu Fuß mit dem kleinen Schild; — αστικόν, τό, die Abtheilung der Peltaſten.

— οφόρος, ὁ = πελταστής.

πεμπ-άς, ἡ, Anzahl, Abtheilung von Fünfen.

— άδαρχος, ὁ, Anführer derſelben.

πέμπειν, ſchicken, abſchicken; entlaſſen.

πέν-εσθαι, arm ſein, darben; — ης, ητος, arm; subst. — ία, ἡ, Armuth.

πένθ-ος, τό, Trauer; — ικῶς ἔχειν, traurig ſein.

πέπλος, ὁ, Frauengewand, Mantel.

πεπρωμένη, ἡ (sc. μοῖρα, von πορεῖν), auch neutr. τὸ π-ον (sc. τέλος), das Beſchloſſene, Schickſal.

πέρα-ς, τό, Ende, Grenze; — ίνειν, beendigen, vollenden, ausführen.

πέραν, adv. comp. — αιτέρω, weiter, hinüber; drüben, jenſeits.

περαιοῦν, überſetzen.

περᾶν, ſein Leben zubringen.

περι-άγειν, umherführen.

— αιρεῖν, abbrechen.

— άπτειν, umhängen; anthun, verſchaffen, zuziehen.

περι-βάλλειν, umfaſſen, umfangen; Med. in ſeine Gewalt bringen, wegnehmen; ſich umgeben; umzingeln.

— βλέπειν, umherſchauen.

— βραχιόνιον, τό, Armſchiene.

— γίγνεσθαι, übertreffen, bemeiſtern, überwinden; einer Sache Herr werden.

— εῖναι, daſſ.

— είργειν, einzäunen.

— ελαύνειν, herumfahren, reiten.

— εργος, ον, überflüſſig.

— έρχεσθαι, umgehen, die Runde machen; vergehen, ablaufen.

— έχειν, umgeben, einſchließen.

— ήκειν, überkommen, an einen kommen.

— θεῖν, umherlaufen.

— ιδεῖν, ſ. περιορᾶν.

— ιέναι, umhergehen.

— ιστάναι, umſtellen; Med. ſich umgeben; umſtehen, einſchließen.

— καλύπτειν, verhüllen.

— καταρρηγνύναι, ringsum herabreißen.

— κατάληπτος, ον, überfallen, ergriffen.

— λοιπος, ον, übrig.

— λυπος, ον, übermäßig traurig.

— μάχ-εσθαι, von allen Seiten (ringsum) kämpfen; — ητος, ον, beſtritten.

— μένειν, warten, erwarten.

πέριξ, adv. ringsum; ὁ, benachbart.

περί-οδ-ος, ἡ, Umgang (von Speiſen), Gang, Runde.

— οικοδομεῖν, umzäunen.

— ορᾶν, überſehen, nicht achten, geſchehen laſſen.

— οσφραίνεσθαι, beriechen.

— πατεῖν, umhergehen.

— πήγνυσθαι, pass. angefrieren.

— πίπτειν, über einen hinfallen, in etwas gerathen.

περι-[illegible], Umwege machen
— πτύσσειν, umwickeln; Med. ſich herumwickeln
— [illegible], ἡ, Laube
— τιθέναι, umlegen
περιττ-ός, ή, όν, überflüſſig, mehr als nöthig iſt; vb. — εύειν, überflüſſig vorhanden ſein
περι-τυγχάνειν, auf etw. ſtoßen, finden
— φέρειν, herumtragen [illegible]
— φορά, ἡ, herumgetragene Speiſen; Gang
— φρονεῖν, [illegible] übermüthig verachten
— [illegible]
[illegible]
πῇ, auf eine Art, πῇ μὲν — πῇ δέ, theils — theils.
πηγή, ἡ, Quelle
πηγνύναι, feſt machen, gefrieren machen; Paſſ. gefrieren.
πήρα, ἡ, Sack
πηρ-οῦν, verſtümmeln; ſubſt. — ωσις, ἡ, Verſtümmelung
πῆχυς, ὁ, Elle [illegible]
πιέζειν, drücken, bedrängen; paſſ. ins Gedränge kommen.
πιθανός, ή, όν, überzeugend, glaubwürdig; gehorſam, willig.
πίθος, ὁ, Faß.
πικρός, ά, όν, bitter.
πιμελής, ές, fett
πιμπλάναι, füllen
πίνειν, trinken
πινυτός, poët. verſtändig.
πιπράσκειν, verkaufen
πίπτειν, fallen
πίστ-ις, ἡ, Treue; Glaube, Vertrauen; Verſprechen, Pfand der Treue; Sicherheit.
— εύειν, glauben, vertrauen.
— ός, ή, όν, treu; zuverläſſig, glaubwürdig; neutr. Pfand der Treue, Beweis der Treue; ſubſt. — ότης, ἡ, Treue.
πίττα, ἡ, Pech.
πίων, ον, fett
πλάγιος, α, ον, ſchief, von der Seite, Flanke; neutr. τὸ πλ. τά, Flanke.
πλάζεσθαι, poët. umherirren.
πλαίσιον, τό, längliches Viereck bei einem Marſche.
πλανᾶσθαι, irren, umherſchweifen.
πλάτ-ος, τό, Breite; adj. — ύς, εῖα, ύ, breit; ſubſt. — άνη, ἡ, Brett
πλέθρον, τό, Plethrum (100 griechiſche, 101 römiſche Fuß lang, $\frac{1}{6}$ Stadium); adj. — ιαῖος, α, ον, von der Größe eines Plethron.
πλεῖν, ſchiffen, zur See fahren, ſegeln
πλεονάκις, öfter
— εκτεῖν, mehr haben, voraus haben, den Vorzug haben; übermächtig ſein; mehr haben wollen, übervortheilen; — εκτικός, ή, όν, herrſchſüchtig.
— εξία, ἡ, Uebervortheilung; Habſucht, Uebermacht, unumſchränkte Macht.
πλέος, α, ον, voll
πλευρόν, τό, Seite, Flanke.
πληγή, ἡ, Schlag, Hieb, Wunde.
πλῆθος, τό, Menge, Maſſe; Volk.
— ύειν, voll ſein
πλήν, außer, außerdem.
πλήρ-ης, ες, voll; vb. — οῦν, füllen, erfüllen; bemannen
πλησίον, adv. nahe; οἱ πλ. die Nächſten, Umſtehenden; Nachbarn; vb. — άζειν, ſich nähern
πλησμονή, ἡ, Sättigung, Ueberſättigung
πλήττειν, ſchlagen, hauen, verwunden

πλινθίον, τό, kleiner Ziegel.
πλοῖον, τό, Fahrzeug, Schiff; beſ. Laſtſchiff.
πλοῦς, ὁ, Schifffahrt
πλούσιος, α, ον, reich.
πλοῦτ-ος, ὁ, Reichthum; vb. — εῖν, reich ſein; — ίζειν, bereichern
πνεῖν, wehen
πνοή, ἡ, Athemzug.
ποδαπ-ός, ή, όν, woher?
ποδήρης, ες, bis auf die Füße reichend
πόθ-ος, ὁ, Sehnſucht, Verlangen, Wunſch; vb. — εῖν, verlangen, ſich ſehnen; ſ. ἄλλος.
ποιεῖν, machen, thun, veranſtalten, anlegen, zu Stande bringen; εὖ π. wohlthun; κακῶς π. ſchaden; Med. περὶ πολλοῦ, über Alles ſchätzen, hochanſchlagen. [illegible] ποιεῖν, in etw. ſetzen, haben
— ητής, ὁ, Dichter; — ημα, τό, Gedicht.
ποιμήν, ὁ, Hirte
ποίμνιον, τό, Heerde.
πόλεμ-ος, ὁ, Kampf, Krieg; adj. — ιος, ία, ιον, u. — ικός, ή, όν, kriegeriſch, kriegskundig; — ική, ſc. τέχνη, Kriegskunſt; neutr. pl. — ικά, Kriegsweſen; vb. — εῖν, Krieg führen, bekämpfen, bekriegen; feind ſein
πολιός, ά, όν, grau.
πόλ-ις, Stadt, Staat; ſubſt. — ίτης, ὁ, Bürger, Mitbürger; adj. — ιτικός, ή, όν, ſtaatsbürgerlich, ſtaatsklug; vb. — ιτεύειν, Bürger ſeyn; Med. den Staat verwalten.
— ίχνιον, τό, Städtchen, Stadt.
— ιορκεῖν, belagern; ſubſt. — ία, ἡ, Belagerung.
πολλάκις, oft.
πολλαπλάσιος, α, ον, vielmal mehr, vielfältig, mehr, größer
πολλαχῆ, auf vielerlei Art, an vielen Orten.
πολυ-γονία, ἡ, viel Brut.
— δάκρυτος, ον, poët. viel beweint, thränenreich.
— [illegible]τος, ον, poët. vielerſehnt.
— κτέανος, ον, poët. begütert.
— μαθής, ές, gelehrt.
— τελής, ές, koſtbar.
— σαρκία, ἡ, Wohlbeleibtheit.
— τρητος, ον, durchlöchert.
— χρηματία, ἡ, Reichthum.
πόν-ος, ὁ, Beſchwerde, Gefahr; Arbeit.
— εῖν, arbeiten; ſich anſtrengen; in Gefahr ſein.
— ηρός, ά, όν, eig. mühſam, elend, ſchlimm; (moraliſch) ſchlecht; neutr. pl. (mit Accent auf antepenult.) Unglück.
πόντ-ος, ὁ, Meer; vb. — οπορεῖν, poët. Meer durchſchiffen, ſegeln
πόρος, ὁ, Gang, Weg; Mittel und Weg.
— εία, ἡ, Reiſe, Weg, Zug, Marſch.
— εύεσθαι, gehen, reiſen, marſchiren; adj. — εύσιμος, ον, gangbar.
πορθμεύς, ὁ, Fährmann.
πορ-ίζειν, herbeiſchaffen, verſchaffen.
— σύνειν, darreichen, gewähren, zu Stande bringen.
πορφυρ-ίς, ἡ, Purpurkleid.
— οῦς, ᾶ, οῦν, purpurn.
ποταμός, ὁ, Fluß.
ποτόν, τό, Trank, Getränk.
πότος, ὁ, Trank, Trinkgelage.
πούς, ὁ, Fuß.
πρᾶγμα, τό, That, Unternehmung, Geſchäft, Sache; pl. mit ἔχειν, zu ſchaffen haben; παρέχειν, zu ſchaffen machen.
πρανής, ές, abſchüſſig, ſteil; κατὰ τοῦ πρ. ſteil, bergab.

πρᾶξις (von πράττειν), ἡ, Handlung, Unternehmung.

πρᾶος, ον, ſanft, gelaſſen; ſubſt. — πρᾳότης, ἡ, Milde, Gelaſſenheit.

πράττειν, ſchaffen, thun; εὖ πράττειν (gute Geſchäfte machen) glücklich ſein; κακῶς πρ. unglücklich ſein.

πρέπει, ziemen, ſich ſchicken; part. τὸ πρέπον das Schickliche.

πρέσβυς, ὁ, Geſandte; ſubſt. πρεσβεία, ἡ, Geſandtſchaft; πρεσβεύειν, u. Med. Geſandter ſein, als Geſandter kommen.

— τερος, alt, comp. πρεσβύτατος, der älteſte; pl. die Geſandten; — βύτης, ὁ, der Alte.

πρίασθαι, kaufen; πόσου, theuer; πόσου, um welchen Preis?

πρίν, adv. bevor.

προ-άγειν, vorführen, vorrücken laſſen, erheben. |befehlen.

— αγγέλλειν, vorher ankündigen.

— [illegible], Zundbote; — [illegible], ἡ, Zundbreite; — [illegible], [illegible]

— [illegible], vorgehen. |ſein

— αισθάνεσθαι, vorherbemerken, ahnen.

— ακούειν, vorher hören.

— βαίνειν, vorſchreiten, vorrücken.

— βάλλεσθαι, vor ſich hin halten, vorſchützen. — βλημα, τό, Bedeckung, Schutzwehr.

— βατον, τό, ſchmales Vieh, Schaaf. |laden.

— [illegible], die erſte Stimme

— γίγνεσθαι, vorher, früher ſein; part. pl. u. auf Vorfahren.

— γιγνώσκειν, vorherwiſſen.

— γονοι, οἱ, Voreltern, Vorfahren.

— διδόναι, verrathen, im Stich laſſen.

— ειδέναι, vorherwiſſen.

προαγορεύειν, vorherſagen; befehlen, verbieten. |ſchicken.

— αποστέλλειν, vorher hinaus-

— [illegible], vorangehen.

— έχειν, vorausheben, einen Vorzug haben. |ſein, ſorgen.

— θυμος, ον, willig, eifrig, be-

— θυμεῖσθαι, Luſt haben; eifrig, gutes Muthes, tapfer ſein.

— θυμία, ἡ, Eifer, Muth, Tapferkeit.

— θυρον, τό, Vorhof.

— ιέναι, ſ. πρόειμι.

— ιέναι (εἶμι), vorangehen, verlaufen (von der Zeit).

— ιέναι (ἵημι) loslaſſen, Med. wegwerfen, Preis geben, verſchmähen; τινι, übergeben.

— ιστάναι, vorſtellen, vorſetzen; part. pl. Vorgeſetzte.

— καθίστασθαι, vorherbeſtellen.

— καλεῖσθαι, auf-, herausfordern.

— καταλαμβάνειν, vorherbeſetzen.

— κεῖσθαι, vorräthig daliegen, ausgeſetzt ſein.

— κινδυνεύειν, an der Spitze des Kampfes ſein.

— κινεῖν, vorrücken laſſen.

— κρίνειν, vorziehen. |laſſen.

— λείπειν, verlaſſen, im Stich

— μαχος, ὁ, Vorkämpfer.

— μετωπίδιον, τό, Stirnpanzer.

— νοεῖν, vorherdenken, vorſichtig ſein, beſorgen, Sorge tragen.

— νομή, ἡ, Vordringen.

— [illegible], τό, Vorwerk, Vernei-gung.

— [illegible], vorherziehen. M. vorgehen.

— [illegible], vorwärtstreiben, eine

— πέμπειν, voranſchicken, geleiten.

— πετής, ές, voreilig, ſchnell.

— πύλαια, τά, die Vorhalle, das Vorwerk der Burg in Athen.

προσ-άγειν, zuführen, zuſchieben (Speiſen), herbeiführen, beibringen (Furcht); heranführen, anrücken, M. an ſich ziehen.

— αγορεύειν, anreden.

— αιρεῖσθαι, ſich dazu wählen.

— αιτεῖν, weiter verlangen.

— [illegible], zuſchreiben.

— άπτειν, hinzufügen, beigeben, verleihen.

— αρμόζειν, anfügen, anpaſſen.

— βαίνειν, drauf treten.

— βάλλειν, angreifen, einfallen.

— βλέπειν, anſehen, anblicken.

— βοηθεῖν, beiſtehen.

— βολή, ἡ, Angriff.

— γίγνεσθαι, hinzukommen.

— δεῖσθαι, dazu bedürfen, weiter nöthig haben.

— δοκᾶν, erwarten; — ία, ἡ, Erwartung.

— δοκεῖν ſ. προσδοκᾶν.

— ελαύνειν, hinreiten, anrücken.

— εμφερής, ές, gleichkommend, ähnlich.

— έρχεσθαι, heran-, herbeikommen; zu Hülfe kommen.

— εύχεσθαι, anflehen.

— έχειν, τὸν νοῦν, ſeine Aufmerkſamkeit auf etw. richten, darauf achten, merken.

— ηβος, ον, dem reiferen Jugendalter nahe.

— ήκειν, zukommen, gebühren; impers. billig ſein; part. οἱ, Anverwandte.

— θεν, adv. vorher, voraus; — ε, Vordermann.

— θετός, όν, angefügt, falſch.

— θήκη, ἡ, Zugabe.

— ιέναι, zuwenden, zulaſſen; Med. zu ſich laſſen, — nehmen, ſich erlauben.

προσ-καλεῖν, herbeirufen; Med. zu ſich rufen.

— κεῖσθαι, anliegen, dringen.

— κλύζειν, beſpülen.

— κομίζειν, herbeibringen.

προ-σκοπος, ὁ, Kundſchafter.

προσ-κτᾶσθαι, ſich dazu erwerben.

— κυνεῖν, niederfallen vor Einem, anbeten. |beiziehen.

— λαμβάνειν, dazu bekommen,

— μάχεσθαι, bekämpfen, bela-

— μένειν, erwarten. |gern.

— οδος, ἡ, Zugang, Zutritt; Einkünfte.

— ορᾶν, anſehen.

— πέμπειν, zuſchicken.

— πίπτειν, zu-, anfallen, angreifen; vor Jemand niederfallen.

— πλεῖν, heranſchiffen, ſegeln.

— ποιεῖσθαι, ſich das Anſehen geben, ſich ſtellen, ſich verſtellen.

προ-στοά, ἡ, Vorhalle.

— στάτης, ὁ, Vorſteher; — εῖν, vorſtehen. |befehlen.

προσ-τάττειν, zuordnen; anordnen,

προ-στερνίδιον, τό, Bruſtſchild, Panzer.

προσ-τιθέναι beilegen, zuſchreiben.

— τρέχειν, hinzu-, herzulaufen.

— φέρειν, hinzubringen; M. ſich nähern; ſich an Jemand wenden; anfallen, angreifen; zu ſich nehmen (Speiſe).

πρόσω, fern. |vorn.

πρόσ-ωπον, τό, Geſicht. κατὰ πρ.

πρότερος, α, ον, eher, früher; älter.

προ-τιθέναι, vor-, hinausſetzen.

— τιμᾶν, mehr ehren, vorziehen.

— τρέπειν, Med. auffordern, aufmuntern; neugierig machen.

— τρέχειν, vorauslaufen.

— φαίνεσθαι, voraus-, weithin ſichtbar ſein.

πρό-φασις, ἡ, Vorwand, Ausflucht; — φασίζεσθαι, vorgeben.

— φυλάττειν, bewachen; Med. Vorſichtsmaßregeln gebrauchen.

— χειρος, ον, bei der Hand.

— χους, ἡ, Gießkanne.

— χωρεῖν, vorwärts gehen, von Statten gehen.

[illegible], deutlich.

πρωΐ, früh.

πρωτ-εῖα, τά, pl. der erſte Rang, Preis; vb. — εύειν, d. Erſte ſein; — οστάτης, ὁ, Vordermann, Flügelmann.

πταίειν, anſtoßen, Schaden nehmen, im Unglück ſein.

[illegible], [illegible].

πτέρυξ, ἡ, Flügel.

πτερωτός, ή, όν, befiedert; ὁ, Vogel.

πτωχός, ὁ, Bettler.

πυγμή, ἡ, Fauſtkampf.

πυκινός, ή, όν, poet. für

πυκνός, ή, όν, dicht, häufig, [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible], ὁ, Thurm.

[illegible], Scheiterhaufen.

πώποτε, jemals (von der Vergangenheit).

Ρ.

ῥᾴδιος, α, ον, leicht; comp. ῥᾴων, sup. ῥᾷστος.

ῥᾳθυμία, ἡ, Leichtſinn, Sorgloſigkeit, Trägheit.

ῥαψῳδός, ὁ, Sänger, Bänkelſänger.

ῥεῦμα, τό, Strom.

ῥηγνύναι, brechen, ausbrechen.

ῥηθῆναι, aor. 1. P. zu εἴρω.

ῥῆμα, τό, Wort.

ῥηξήνωρ, poet. männerbrechend.

ῥήτωρ, ὁ, Redner.

ῥιγοῦν, frieren.

ῥίζα, ἡ, Wurzel.

ῥιπτεῖν, werfen, wegwerfen, ſtürzen.

ῥόδον, τό, Roſe.

ῥόθος, ὁ (ion. [illegible]), poet. Rauſchen, [illegible], ὁ, [illegible]. [Geräuſch.

ῥύμη, ἡ, Andrang, Schwung; Kraft.

ῥύγχος, τό, Schnauze, Rüſſel.

ῥώμη, ἡ, Stärke, Kraft; adj. — αλέος, α, ον, ſtark, kräftig.

Σ.

σάγαρις, ἡ, Streitaxt.

σάλπι-γξ, ἡ, Trompete; — ίζειν, trompeten; — γκτής, ὁ, Trompeter.

σατράπης, ὁ, Satrap, Statthalter.

σάττειν, packen, vollſtopfen, anfüllen.

σατυρικὸν δρᾶμα, Satyrdrama, eine Art komiſchen Schauſpiels, worin Satyre den Chor bildeten.

σαφ-ής, ές, klar, deutlich, gewiß, zuverläſſig.

— ηνίζειν, deutlich, bekannt machen.

σβεννύναι, [illegible]; [illegible], erlöſchen.

σεμνός, ή, όν, ehrwürdig, erhaben, ſtolz.

σημ-αίνειν, bezeichnen, anzeigen, ein Zeichen geben; Med. beſiegeln.

σημεῖον, τὸ, Zeichen, Vorzeichen, Feldzeichen.

σησάμινος, von Seſam (einer orientaliſchen Hülſenfrucht).

σθένος, τὸ, Kraft, Stärke.

σιγ-ᾶν, ſchweigen, ſtille ſein. — ή, ἡ, Stillſchweigen, Stille; — ῇ, ſtille.

σίμβλος, ὁ, Bienenſtock, Wabe.

σῖτ-ος, ὁ, pl. σῖτα, τά, Getreide; Brod, Speiſe; subst. — ίον, τό, Speiſe; vb. — ίζειν, füttern.

σιωπ-ή, ἡ, Schweigen, Stille; — ᾶν, ſchweigen.

σκάπτειν, graben, hacken.

σκάφος, τὸ, Nachen.

σκεδαννύναι, zerſtreuen.

σκέλος, τὸ, Schenkel, Bein.

σκέπας, τὸ, Dach, Schutz.

σκέπτεσθαι, ſich umſehen, betrachten, überlegen.

σκευή, ἡ, Kleidung.

σκευοφόρος, ὁ (σκευή, τά), Packknecht; n. pl. Laſt-, Zugvieh; Troß.

σκην-ή, ἡ, Zelt; — εῖν, ſich lagern, wohnen; — οῦν, ein Zelt aufſchlagen, ſich lagern.

σκηπτός, ὁ, Blitzſtrahl.

σκῆπτ-ρον, τὸ, Scepter; — οῦχος, ὁ, Scepterträger.

σκιά, ἡ, Schatten.

σκληρός, ά, όν, hart, rauh.

σκοπ-εῖν, betrachten, bedenken, überlegen; hinſehen, zuſehen; — ός, ὁ, Späher, Wächter.

σκότ-ος, ὁ u. τὸ, Dunkel; — αῖος, α, ον, in der Finſterniß.

σκυθρωπ-ός, ή, όν, finſter, mürriſch; niedergeſchlagen; vb. — άζειν, niedergeſchlagen blicken.

σκύλ-αξ, ὁ, Hündchen; — ακῶδες, τὸ, hündiſches Weſen.

σκῶμμα, τὸ, Scherz.

σκώπτειν, ſpotten, ſcherzen.

σκωπτικός, ή, όν, ſpöttiſch.

σμικρός, ά, όν, klein.

σοφ-ός, ή, όν, weiſe; subst. — ία, ἡ, Weisheit; — ιστής, οῦ, ὁ, Gelehrter, Sophiſt (Klügler).

σπᾶν, ziehen.

σπάν-ις, ἡ, Mangel; vb. — ίζειν, Mangel haben; adj. — ιος, ία, ιον, ſelten.

σπάρτον, τὸ, Seil.

σπείρειν, ſäen.

σπένδειν, Trankopfer bringen; Med. ein Bündniß ſchließen.

σπέρχεσθαι, (poët.) aufgebracht werden.

σπεύδειν, eilen, ſich ſputen.

σπήλαιον, τὸ, Höhle.

σπιλάς, ὁ, Klippe.

σπονδή, ἡ, u. plur. Trankopfer; Bündniß.

σποράδην (σπείρω), zerſtreut.

σπουδ-ή, ἡ, Eifer, Eile; Ernſt; vb. — άζειν, ſich bemühen, eilen; ernſthaft ſein, Ernſtes treiben; adj. — αῖος, α, ον, eifrig, tüchtig, rechtſchaffen; vb. — αιολογεῖν, ernſthafte Geſpräche führen.

στάδιον, τὸ, Stadium (Längenmaß von 125 Schritten = $\frac{1}{40}$ deutſchen Meile), Rennbahn.

σταθερός, ά, όν, ſtät, feſt.

σταθμός, ὁ, 1) Quartier, Raſt; Tagereiſe; 2) Wage.

στασιάζειν, in Aufruhr gerathen; entzweit ſein.

στεγά-ζειν, decken, ſchützen; — ασμα, τὸ, Decke.

στέλλειν, rüſten.

στενός, ή, όν, eng, ſchmal; neutr. pl. Engpaß.

στέργειν, lieben (S. 3. N. 18).

στερεός, ά, όν (στεῤῥός), feſt, hart.

στέρ-εσθαι u. — εῖσθαι, beraubt werden; entbehren.

στέρνον, τό, Bruſt.

στεῤῥός, feſt, ſtandhaft.

στέφαν-ος, ὁ, Kranz; — οῦν, bekränzen.

στέφειν, bekränzen.

στῆθος, τό, Bruſt.

στήλη, ἡ, Säule.

στηρίζειν, feſtſtellen, befeſtigen.

στῖφος, τό, dichter Haufen, Gedränge.

στοά, ἡ, Halle; στ. ποικίλη, Gemäldehalle.

στολή, ἡ, der mediſche Talar; Rüſtung, Anzug.

στόλος, ὁ, Heer, Gefolge; Zug.

στόμα, τό, Mund; Eingang, Zugang; Mündung; ἀπὸ στ. aus dem Stegreif.

στοναχή, ἡ, Seufzer, Aechzen.

στοχάζεσθαι, unterſuchen, erforſchen.

στρατ-ιά, ἡ, Kriegsheer; — εία, ἡ, Feldzug; — ιώτης, ὁ, Soldat; — ιωτικός, ή, όν, dem Soldaten gehörig, zum Kriegsdienſt gehörig.

— εύειν, zu Felde ziehen; Med. dasſ.; — ευμα, τό, Kriegsheer.

— ηγός, ὁ, Feldherr; — ηγεῖν, Feldherr ſein, ein Heer anführen; — ηγικός, ή, όν, in der Feldherrnkunſt erfahren, zum Feldherrn geſchickt.

— ός, ὁ, Heer.

— όπεδον, τό, Lager; das Heer im Lager; — οπεδεύεσθαι, ein Lager ſchlagen; ſich lagern.

στρεπτός, ὁ, Halskette.

στρέφεσθαι, ſich wenden, ſchwenken; den Rücken kehren.

στρυφνός, ή, όν, mürriſch, finſter.

στρωμνή, ἡ, Decke.

στυγερός, ά, όν, verhaßt, traurig.

στυππεῖον, τό, Werg.

συγ-γενής, ές, verwandt; — εια, ἡ, Verwandtſchaft.

συγ-γηρά-σκειν (-σω), mit alt werden.

— γίγνεσθαι, mit Jemand zuſammenkommen, umgeben, ſich unterhalten.

— γιγνώσκειν, gleichdenken; verzeihen; adj. vb. — γνωστός, όν, verzeihlich; „es iſt Einem zu verzeihen“.

— γραμμα, τό, Schrift.

— γράφειν, verfaſſen.

— καλεῖν, zuſammenrufen.

— καλύπτεσθαι, ſich verhüllen.

— κάμπτειν, einbiegen, an ſich ziehen (das Bein).

— καταστρέφεσθαι, unterjochen helfen.

— κεράννυσθαι, in enge Verbindung treten.

— κομίζεσθαι, einlegen, ſich zu eigen machen.

— κόπτειν, zuſammenſchlagen.

— κροτεῖν, dasſ.

— κρίνεσθαι, etwas beurtheilen

— χωρεῖν, einräumen, zugeben, geſtatten.

συζευγνύναι, zuſammenſpannen.

σῦκ-ον, τό, Feige; — οφάντης, ὁ, Sykophant (von den Angebern verbotener Feigeneinfuhr in Attika), Angeber.

συλ-λαμβάνειν, zuſammennehmen, ergreifen, faſſen.

— λέγειν, verſammeln, einfangen; — λογος, ὁ, Zuſammenkunft.

— λήπ-τωρ, fem. — τρια, ἡ, Mithelferin.

συμ-βαίνειν, begegnen, ſich zutragen, gelingen.

— βάλλειν, zuſammenwerfen, -bringen, S. 130 dazuthun; M. beitragen, vortragen, vorſchlagen.

— βοᾶν, mitſchreien, zurufen.

— βοηθεῖν, mithelfen.

σύμ-βολον, τό, verabredetes Zeichen.

— βουλ-ος, ὁ, Rathgeber; — εύειν, rathen.

— μάχεσθαι, auf Jemands Seite kämpfen.

— μαχ-ος, ὁ, Mitſtreiter, Bundesgenoſſe, adj. verbündet; — ία, ἡ, Bündniß, Bundesgenoſſenſchaft; — ίς, ἡ, Verbündete.

— μετρος, ον, angemeſſen, ebenmäßig.

— μιγνύναι, ſich mit Jemand verbinden, Gemeinſchaft haben; handgemein werden.

— παίκτωρ, ὁ, Geſpiele.

— παρέπεσθαι, nebenherfolgen, begleiten.

— παρομαρτεῖν, dasſ.

— πᾶς, ᾶσα, αν, insgeſammt, zuſammen.

— πεδᾶν, zuſammenbinden, -ziehen.

— πέμπειν, mitſchicken.

— πίπτειν, aneinander gerathen, handgemein werden; zufallen, zutreffen; ſich zutragen.

— πολεμεῖν, mit zu Felde ziehen, helfen.

— πορεύεσθαι, mitziehen.

— πράττειν, machen helfen, auswirken.

— προθυμεῖσθαι, mit eifrig, mit geſchäftig ſein.

— προπέμπειν, mit begleiten.

— φέρ-ειν, beitragen, nützen;

— φορά, ἡ, Zufall, Begegniß, Unglück, Schaden; Schlappe.

— φορος, ον, zuträglich, nützlich.

— φύλαξ, ὁ, Mitwächter, Mitbeſchützer.

συν-άγειν, zuſammenführen, -bringen, vereinigen.

— αγείρειν, verſammeln.

— αγωγός, ὁ, ἡ, Vermittler.

— αθροίζειν, verſammeln, an ſich ziehen.

— αινεῖν, mitbilligen, beiſtimmen.

συν-αίτιος, ὁ, Miturheber.

— ακολουθεῖν, mitfolgen.

— αλίζειν, verſammeln; P. zugezählt werden.

— αλλάττειν, ausſöhnen.

— αλλαγή, Ausſöhnung.

— ανα-βαίνειν, mit hinaufziehen.

— — βοᾶν, mit aufſchreien.

— ανιστάναι, zugleich aufrichten; aor. 2. mitaufſtehen.

— αντᾶν, begegnen, entgegengehen.

— αξιοῦν, mitverlangen, -wünſchen.

— απιέναι, mitabziehen.

— αποθνήσκειν, mitſterben, mitfallen.

— άπτειν, zuſammenknüpfen, vereinigen; τὴν μάχην, handgemein werden.

— αρμόζειν, zuſammenreimen; nach etwas ſtimmen.

— αυξάνειν, vergrößern helfen; P. mitwachſen.

— άχθεσθαι, ſich mit Jemand betrüben, mittrauern.

— δειπν-ος, ὁ, Tiſchgenoſſe, Gaſt; — ον λαβεῖν, zur Tafel ziehen; vb. — εῖν, mitſpeiſen.

— διαπράττεσθαι, (Frieden) vermitteln.

— δοκεῖν, ebenſo ſcheinen; imp. es gefällt ebenfalls; part. abs. mit Genehmigung.

— ειδέναι, mitwiſſen; ἑαυτῷ, ſich bewußt ſein.

— εἶναι, zuſammen ſein, mit Jemand umgehen; part. Freund, Schüler.

— είρειν, zuſammenziehen, anziehen; c. part. S. 89 in anhaltendem Geſchwindſchritt.

— εισβάλλειν, mit einfallen.

— εισπίπτειν, dasſ.

— ελαύνειν, zuſammentreiben.

συν-εξιέναι, mit ausziehen.
— εξορμᾶν, mit losbrechen, mit angreifen.
— έπεσθαι, mit, zugleich folgen.
— επεύχεσθαι, zugl. mit geloben.
— επηχεῖν, miteinſtimmen.
— εργ-άζεσθαι, mitthätig ſein, mitarbeiten, helfen: — ός, ὁ, Gehülfe.
— έρχεσθαι, zuſammenkommen.
— εσις, ἡ, Verſtand, Einſicht.
— ετός, ή, όν (συνίημι), verſtändig.
— εφέπεσθαι, mit nachfolgen.
— έχειν, zuſammen-, zurückhalten.
— εχής, ές, anhaltend: adv. — ῶς, immer.
— ηγορεῖν, Einem das Wort reden, vertheidigen.
— ήδεσθαι, ſich mitfreuen.
— θῆκαι, αἱ, Verträge.
— θημα, τό, Verabredung; Loſungswort, Feldgeſchrei.
— θηρᾶν, mitjagen.
— ιέναι, zuſammentreffen (εἶμι).
— ιέναι, verſtehen (ἵημι).
— ιστάναι, zuſammen-, vorſtellen, empfehlen; (ein Heer) aufbringen; Med. u. intr. zuſammenſtehen, ſich verbinden; ſich auflehnen.
— οδοιπορεῖν, zuſammen reiſen.
— οικτίζειν, bemitleiden.
— ομνύναι, fut. — ομοῦμαι, ſich verſchwören.
— ομολογεῖν, übereinſtimmen, -kommen; zuſagen.
— ορᾶν, zuſammenſehen, bemerken; zu einander ſehen.
— ουσία, ἡ, Umgang, Beſprechung.
— ταγμα, τό, das Contingent, Mannſchaft.
— ταξις, ἡ, Aufſtellung, Einrichtung.
συν-τάττειν, zuſammenſtellen, -reihen; in Schlachtordnung ſtellen.
— τελεῖν, liefern.
— τιθέναι, zuſammenſetzen, verfaſſen; M. feſtſtellen, verabreden, beſtimmen; Verträge rc. ſchließen.
— τομος, ον, kurz.
— τονος, ον, angeſtrengt, ſtark; bei Späteren: harmoniſch.
— τράπεζος, ὁ, Tiſchgenoſſe.
— τρέφειν, mit einander auferziehen.
— τρέχειν, mitlaufen.
— τρίβειν, zuſammenſchmeißen, zerbrechen.
— τυγχάνειν, zuſammentreffen, begegnen.
σύρειν, ſchleppen, ziehen.
σῦς, ὁ u. ἡ, Schwein; ἄγριος, Eber.
συ-σκευάζειν, zuſammenpacken, zurüſten; Med. ſich reiſe-, marſchfertig machen; ſich rüſten.
— σκην-ος, ὁ, Zeltgenoſſe; — εῖν, in Einem Zelt zuſ. wohnen.
— σκοτάζειν, ringsum dunkel werden.
— σκυθρωπάζειν, mit finſter ſein, des Unholden Geſelle ſein.
— σπᾶν, zuſ. ziehen, zuſ. nähen.
σπειρᾶσθαι, ſich dicht aneinander reihen, einen Knäuel bilden.
— σιτος, ὁ, Tiſchgenoſſe.
— στρατεύειν, u. Med. mit zu Felde ziehen.
συχνός, ή, όν, dicht; viel, (χρόνος) lang.
σφάγια, τά, Eingeweide der Opferthiere.
σφαδάζειν, ſich bäumen.
σφάλλειν, wankend machen, zu Schaden bringen, beſchädigen; M. wanken, Schaden nehmen; irren, fehlen.
σφαλερός, ά, όν, wankend, unſicher.
σφάττειν, ſchlachten, erſtechen.
σφενδόν-η, ἡ, Schleuder; — ᾶν, ſchleudern; -ήτης, ὁ, Schleuderer.

σφέτερος, α, ον, ihrig.
σφόδρα, ſehr; σφοδρός, ά, όν, heftig.
σφραγίς, ἡ, Siegel, Siegelring.
σχεδία, ἡ, Floß.
σχεδόν (auch mit τι), beinahe, faſt.
σχέθειν, poët. für ἔχειν.
σχέσις, ἡ, und
σχῆμα, τό, Haltung, Geſtalt; Geberde; Anzug.
σχίζειν, ſpalten.
σχολ-ή, ἡ, Muße, Ruhe, freie Zeit; adv. — ῇ, langſam.
— άζειν, Muße haben.
— αῖος, αία, αῖον, langſam.
σῶ-ος, α, ον, u. σῶς, ῶν, unverſehrt, ganz.
σώ-ζειν, erhalten, retten.
— μα, τό, Leib, Körper.
— τήρ, ὁ, Retter.
— τηρία, ἡ, Rettung.
— τήριος, α, ον, heilſam; n. pl. τά, Rettungsopfer.
σωρεύ-ειν, häufen; — ευμα, τό, Haufen (z. B. von Erſchlagenen).
σώφρ-ων, ον, weiſe, tugendhaft; vb. — ονεῖν, richtig denken, beſonnen ſein.
— οσύνη, ἡ, weiſes Betragen, Beſonnenheit, Mäßigung; Enthaltſamkeit, Mäßigkeit, Beſcheidenheit; Ordnung.

T.

Ταλαίπωρ-ος, ον, mühſelig, unglücklich; vb. — εῖν, ſich abmühen, abrackern; trans. plagen.
τάλαντον, τό, Talent (Gewicht und Geldſumme; das attiſche = 60 Minen).
τάλ-ας, αινα, αν, duldend, unglücklich, elend.
ταμιεύεσθαι, aus dem Schatz nehmen, nach Vermögen, Gutdünken einrichten.
ταναηλεγής, ές, poët. lang hinſtreckend.
τάξ-ις, ἡ, Ordnung, Schlachtreihe, -ordnung; Heeresabtheilung.
— ίαρχος, ὁ, Hauptmann.
ταπειν-ός, ή, όν, niedrig, gering, demüthig; — οῦν, demüthigen.
ταράττειν, verwirren.
τάραχος, ὁ, Lärm, Allarm.
τάρβος, τό, Schrecken, Furcht.
τάττειν, ordnen, ſtellen; verordnen, befehlen; Med. ſich in Schlachtordnung ſtellen.
τάφος, ὁ, Grabmal.
τάφρος, ἡ, Graben.
τάχ-ος, τό, Schnelligkeit, Eile.
— ύς, εῖα, ύ, ſchnell; adv. — α, bald; vielleicht; wohl; — έως, ſchnell, eilig.
— υεργία, ἡ, Raſchheit.
ταώς, ὁ, Pfau.
τέγος, τό, Dach.
τέθριππον, τό, Viergeſpann.
τεῖχ-ος, τό, Mauer; Burg, Feſtung; — ίζειν, befeſtigen.
τεκμαίρεσθαι, ſchließen, beweiſen.
τεκμήριον, τό, Zeichen, Beweis.
τέκνον, τό, Kind.
τέκτων, ὁ, Zimmermann; Baumeiſter.
τελέθειν, poët. werden, entſtehen, ſein.
τέλ-ος, τό, Ende, Ausgang; Abgaben; (das Aeußerſte) Obrigkeit, Amt; pl. Staatsbeamte; als adv. endlich.
— εῖν, vollenden; aufwenden, ſich koſten laſſen.

τέλ-ειος, α, ον, vollkommen; erwachſen.

— ετήρια, τά, Vollendungsfeier.

— έως, völlig.

τελευτ-ή, ἡ, Ende; — αῖος, α, ον, letzt; — ᾶν, endigen; sc. τὸν βίον, ſterben.

τέμενος, τό, Hain (abgeſondertes Stück Land)

τέμνειν, ſchneiden, durchſchneiden; hauen; einen Weg einſchlagen

τέρας, τό, Wunder, Ungeheuer.

τερεβίνθινον, τό (sc. ἔλαιον), Terpentinöl.

τέρμα, τό, Ziel.

τέρπ-ειν, ergötzen; erfreuen; adj. — νός, ή, όν, genußreich, angenehm, neutr. pl. Genüſſe.

τέρψις, ἡ, Genuß, Freude.

τετραίνειν, durchbohren, durchlöchern.

τετράρρυμος, ον, mit 4 Deichſeln.

τέττιξ, ὁ, Cikade, Grille.

τέχν-η, ἡ, Kunſt; Kunſtgriff; — ίτης, ὁ, Künſtler.

— ασμα, τό, Kunſtgriff, Liſt.

τέως, adv. ſo lang; eine Zeit lang.

τῇδε, hier; auf dieſem Weg.

τήκεσθαι, ſchmelzen.

τηλικοῦτος, αύτη, οῦτον, ſo groß, ſo alt, in ſolchem Alter.

τήμερον, heute.

τημικαῦτα, zu dieſer Zeit, alsdann

τηρ-εῖν, bewahren; — ησις, ἡ, Aufbewahrung, Gewahrſam.

τιάρα, ἡ, Tiara, der perſiſche Turban.

τιθέναι, ſetzen, ſtellen; aufſtellen, machen; Med. einrichten; abgeben (τὴν ψῆφον); τὰ ὅπλα, richten, unter die Waffen treten; entweder Gewehr in Arm oder Gewehr bei Fuß, daher bald „die Waffen aufnehmen," bald „niederſetzen", Halt machen; auf's Piket ſtellen; vgl. S. 119, N. 10 und 18.

τιθηνεῖσθαι, liebkoſen, wie eine Amme (τιθήνη), tändeln mit —.

τίκτειν, gebären, hervorbringen.

τιμ-ᾶν, ehren, ſchätzen, auszeichnen; belohnen.

— ή, ἡ, Ehre, Ehrenſtelle, Auszeichnung; adj. — ιος, α, ον, ehrenvoll; geehrt; koſtbar.

— ωρεῖν, Ehre wahren; rächen; Med. ſich rächen, ſtrafen.

— ία, ἡ, Rache, Strafe; — ός, ὁ, Rächer.

τιτρώσκειν, verwunden.

τλῆ-ναι (τλάω), ertragen; wagen; — μων, ον, ausdauernd; duldend; elend.

τοιγαροῦν, darum auch

τοιοῦτος, αύτη, οῦτο, ſolch.

τοῖχ-ος, ὁ, Wand; — ωρυχεῖν, einbrechen.

τοκεῖς, οἱ, die Eltern.

τόλμ-α, ἡ, Kühnheit, Verwegenheit — ᾶν, wagen

τόξ-ον, τό, Bogen; — ική, ἡ, Bogenkunſt; — ότης, ὁ, Bogenſchütze

— εύειν, Bogen ſchießen; — ευμα, τό, Geſchoß; Pfeilſchuß; Schußweite.

τόπος, ὁ, Ort.

τράπεζα, ἡ, Tiſch, Tafel.

τραῦμα, τό, Wunde.

τράχηλος, ὁ, Hals.

τραχύς, εῖα, ύ, rauh (jon. τρηχ.).

τρεῖν, zittern, zagen, ſich fürchten.

τρέπειν, drehen, wenden, kehren; Med. ſich wenden, kehren zu etw., ſich auf etw. legen, mit πρὸς S. 94 beſuchen; trans. von ſich abwenden, in die Flucht ſchlagen; P. fliehen.

τρέχειν, laufen, rennen.

τρίβειν, reiben.

τρίβος, ἡ, Pfad, Fußſteig.

τριήρης, ἡ, Dreiruderer (ein Schiff mit 3 Reihen von Ruderbänken über einander), Galeere.

τρίπηχυς, υ, drei Ellen lang, hoch.

τρίπους, οδος, ὁ, Dreifuß.

τρισάσμενος, dreimal gern.

τρόπαιον, τὸ (τρέπεσθαι), Siegeszeichen.

τροπή, ἡ, Umkehr, Flucht; Tropäe.

τρόπος, ὁ, Wendung; Art und Weiſe; Sitte, Charakter.

τροφ-ός, ὁ, ἡ, Ernährer, Erzieher, — inn; — ή, ἡ, Nahrung, Unterhalt.

τροχ-ός, ὁ, Rad; vb. — άζειν, ſchnell laufen; part. im Sturmſchritt.

τρώγειν, eſſen.

τρωτός, ή, όν, verwundbar.

τυγχάνειν, c. Gen. erlangen, treffen; c. Part. zufällig, gerade wirklich (etw. ſein).

τύμβος, ὁ, Grabhügel.

τυποῦν, bilden.

τύραννος, ὁ, unumſchränkter Herr, Tyrann; — ικός, ή, όν, tyranniſch; — εύειν, unumſchränkt herrſchen.

τυρός, ὁ, Käſe.

τύρσις, ἡ, Thurm.

τύχη, ἡ, Zufall, Schickſal; Glück oder Unglück.

Υ.

Ὑακινθινοβαφής, ές, hyacinthfarbig, violett.

ὕβρ-ις, ἡ, Uebermuth, Verachtung; — ιν ἔχειν, Verachtung zuziehen.

— ίζειν, übermüthig, frech ſein; P. Schmach erleiden; — ισμένος, üppig, prachtvoll; — ιστός, ή, όν, übermüthig.

— ιστής, ὁ, der Uebermüthige.

ὑγι-ής, ές, geſund; subst. — εια, ἡ, Geſundheit; vb. — αίνειν, geſund ſein.

ὑδροποσία, ἡ, Waſſertrinken.

ὕδωρ, ατος, τό, Waſſer; ἐξ οὐρανοῦ, Regen.

υἱεῖς, έως, und

υἱός, ὁ, Sohn.

ὑμνεῖν, preiſen, durch Geſang ehren.

ὑπ-άγειν, hinführen, verlocken, in die Nähe locken; antreiben; hinters Licht führen; intr. weggehen, fortziehen.

ὑπ-αίτιος, ον, ſchuldhaft; n. Verſchuldung.

— ακούειν, aufhorchen, Gehör geben; Befehl holen, gehorchen.

— ανίστασθαι, aufſtehen.

— αντᾶν, entgegengehen.

— άρχ-ειν, anfangen, zuerſt thun; da ſein, vorhanden ſein, zu Gebot ſtehen, behilflich, gewogen ſein; part. n. Vermögen.

— αρχος, ὁ, Unterbefehlshaber, Statthalter.

— είκειν, nachgeben, ausweichen.

— εῖναι, darunter, dahinter ſtecken; vorhanden ſein, zu Gebot ſtehen.

— έκκαυμα, τό, Zündmittel, Zunder.

— εκτιθέναι, ausſetzen.

— ελαύνειν, hinreiten.

ὑπεξιέναι, heimlich, allmählich hinausgehen, verlaſſen.

ὑπερ-αίρειν, übertreffen.

ὑπέρ-αισχρος, ον, ſehr häßlich.
— ασπάζεσθαι, überaus liebgewinnen.
— βαίνειν, überſteigen, überſetzen.
— βάλλειν, übertreffen, überſteigen (S. 161); übermäßig vorhanden ſein; part. n. Uebermaß.
— βολή, ἡ, Erhebung, Höhe; Uebergang.
— δασύς, υ, ſehr behaart, zottig.
— εκπλήττεσθαι, ſehr erſchrecken, außer ſich kommen.
— έχεσθαι, drüber hinausgehen.
— έχειν, überragen, übertreffen, den Vorzug haben.
— ισχυρος, ον, ſehr feſt.
— μεγέθης, ες, übergroß.
— οπτικός, ή, όν, hochmüthig.
— ορια, τά, Bergland.
— πληροῦν, überfüllen.
— σεμνύνεσθαι, allzu vornehm thun, ſich viel einbilden.
— φαλαγγεῖν, überflügeln.
— φιλεῖν, heftig lieben.
— φοβεῖσθαι, ſich übermäßig fürchten.
— χαίρειν, ſich außerordentlich freuen.
ὑπ-έχειν, tragen, ſich ergeben; δίκην, verſchuldet haben, angeklagt werden.
— ήκοος, ον, unterthan.
— ηρεσία, ἡ, Schiffsbedienung.
— ηρέτ-ης, ὁ, Diener, Gehülfe; Adjutant; auch Ruderer; — εῖν, dienen, helfen, beiſtehen; ſich unterwerfen.
— ισχνεῖσθαι, verſprechen.
ὕπνος, ὁ, Schlaf.
ὑπό-βαθρα, τά, Untergeſtell, Wiegenläufer.
— γραφή, ἡ, Untermalung.
— δεής, ές, dürftig, gering, ſchwach.
— δεῖν, unterbinden, anziehen; — δημα, τό, Schuh.
— δεσις, ἡ, Fußbekleidung.

ὑπο-δέχεσθαι, aufnehmen, annehmen, empfangen.
— δύεσθαι, ſich unterziehen.
— ζύγιον, τό, Zugvieh.
— θωπεύειν, verblümt ſchmeicheln.
— κορίζεσθαι, lallen; verunglimpfen.
— κριτής, ὁ, Schauſpieler.
— κρισις, ἡ, Heuchelei.
— λαμβάνειν, vorausſetzen, annehmen; das Wort nehmen, Einem ins Wort fallen.
— λείπεσθαι, zurückbleiben.
— λύεσθαι, aufſchnüren, ſich ausziehen (die Schuhe).
— μαλακίζεσθαι, etwas ängſtlich, furchtſam ſein.
— μένειν, zurückbleiben, erwarten, aushalten, ertragen, beſtehen.
— μιμνήσκειν, erinnern, von Zeit zu Zeit erinnern.
— νοια, Hintergedanke; Sinn (einer Rede).
— πεμπτος, ον, heimlich abgeſchickt; Spion.
ὑπ-οπτεύειν, Verdacht haben, argwöhnen; vermuthen.
ὑπο-πτήσσειν, ſcheu, ſchüchtern ſein; fürchten.
— σπονδος, ον, unter einem Vertrag, auf Kapitulation.
— στρέφειν, ausweichen.
— σχεσις, ἡ, Verſprechen.
— τέμνεσθαι, abſchneiden.
— τιθέναι, unterlegen, hinterlegen; M. ſich vorſtellen; ſich vorſetzen, vornehmen.
— τρώγειν, darunter, vorher eſſen.
ὑπ-ουργεῖν, helfen.
ὑπο-φαίνειν, ſich allmählig zeigen, anbrechen, ἡμέρα ὑπ. der Tag graut.
— φείδεσθαι, ſchonen.
— φέρειν, ertragen.
— χείριος, ον, unterwürfig, γίγν. in Jemands Gewalt kommen.

ὕπ-οχος, ον, unterthan.
— οψία, ἡ, Verdacht.
ὕστατος, η, ον, hinterſt, letzt.
ὕστερ-ος, α, ον, ſpäter; — αῖος, α, ον, am folgenden Tag; — ή, der folgende Tag.
ὕφ-αλος, unter dem Meere.
— ηγεῖσθαι, vorangehen, zeigen.

ὑφ-ηνίοχος, ὁ, Diener des Wagenlenkers, Wagenknecht.
— ίεσθαι, nachlaſſen; verſtatten; weichen, nachgeben.
— ίστασθαι, ſich unterſtehen, auf ſich nehmen, ſich erbieten; Stand halten, ſich zur Wehre ſetzen.
ὕψ-ος, τό, Höhe; — ηλός, ή, όν, hoch.

Φ.

Φαγεῖν (aor. zu ἐσθίειν), eſſen.
φαιδρ-ός, ά, όν, heiter; — ύν. aufheitern.
φαίνειν, ans Licht bringen, zeigen; P. erſcheinen, offenbar ſein; ſcheinen.
φάλαγξ, ἡ, Schlachtreihe; Fronte; Linie, Mitteltreffen.
φάναι, ſagen, behaupten.
φανερός, ά, όν, ſichtbar, offenbar; gewiß.
φαρέτρα, ἡ, Köcher.
φάρμακον, τό, Arznei; Gift.
φάσκειν, behaupten, vorgeben; rühmen, prahlen.
φάτνη, ἡ, Krippe.
φαῦλ-ος, η, ον, ſchlecht, gering; unnütz; feig; — ότης, ἡ, ſchlechte Beſchaffenheit.
φείδ-εσθαι, ſchonen, ſparen; subst. — ώ, ἡ, Sparſamkeit.
φέρειν, tragen, führen, bringen; Med. u. Pass. fahren, dahingehen, daherkommen.
φερνή, ἡ, Mitgift.
φεῦ, weh! ach!
φεύγειν, fliehen; vertrieben, verbannt ſein; angeklagt ſeyn.
φήμη, ἡ, Ruf; pl. Orakelſtimmen.
φθάνειν, zuvorkommen, c. part. kaum vorher.
φθέγγεσθαι, Laut geben, rufen, ſprechen, ertönen.
φθείρειν, verderben.

φθίμενος, verſtorben.
φθόν-ος, ὁ, Neid, Mißgunſt; vb. — εῖν, beneiden, mißgönnen; vorenthalten; adj. — ερός, ά, όν, neidiſch.
φιάλη, ἡ, Schaale, Trinkgefäß.
φίλ-ος, η, ον, lieb, theuer; subst. ὁ, Freund; vb. — εῖν, lieben, küſſen; subst. — ία, ἡ, Freundſchaft; adj. — ικός, ή, όν, freundſchaftlich.
— αίτιος, ον, klägeriſch.
— άνθρωπ-ος, ον, menſchenfreundlich; subst. — ία, ἡ, Menſchenfreundlichkeit.
— επιτιμητής, ές, tadelſüchtig.
— εργος, ον, arbeitſam.
— ηκοΐα, ἡ, Liebe zum Hören, Aufmerkſamkeit.
— ιππος, ὁ, Pferdsliebhaber.
φιλό-θηρος, ον, jagdliebend.
— καλος, ον, anſtandsliebend.
— κίνδυνος, ον, gefahrliebend.
— μαθής, ές, lernbegierig.
— νεικ-ος, ον, ſtreit-, eiferſüchtig; subst. — ία, ἡ, Eiferſucht, Wetteifer; vb. — εῖν, wetteifernd.
— πόλεμος, ον, kriegsluſtig.
— πονος, ον, arbeitsliebend, emſig.

φιλό-σοφ-ος, ὁ, Denker; subst. — ία, ἡ, Philoſophie.
— στοργος, ον, zärtlich, (liebend)
— τιμος, ον, ehrliebend, ehrgeizig.
— φρονεῖσθαι, freundlich geſinnt ſein.
— χρήματος, geldgierig.
— ψυχεῖν, das Leben lieb haben.
φλόξ, ἡ, Flamme.
φλυαρ-εῖν, Poſſen treiben; subst. — ία, ἡ, Geſchwätz.
φόβ-ος, ὁ, 1) Furcht, 2) Schrecken; adj. — ερός, ά, όν, furchtbar; furchtſam.
— εῖν, in Furcht ſetzen, verjagen; Pass. ſich fürchten, erſchrecken.
φοῖνιξ, ὁ, Palmbaum, Palme.
φοινικ-ίς, ἡ, Purpurkleid.
— οῦς, ῆ, οῦν, purpurroth, purpurn.
φόν-ος, ὁ, Mord; vb. — εύειν, morden; subst. — εύς, ὁ, Mörder.
φόρος, ὁ, Steuer, Abgabe.
φόρτος, ὁ, Bündel, Laſt.
φρήν, φρενός, ἡ, pl. Verſtand.
φρον-εῖν, denken, vernünftig ſein; μέγα —, große Meinung von ſich haben, ſtolz ſein; ὑπὲρ ἄνθρωπον, übermüthiger ſein, als es Menſchen geziemt; subst. — ησις, ἡ, Denken, Verſtand; — ημα, τό, Beſonnenheit, Zuverſicht; Edelſinn; adj. — ιμος, ον, klug, verſtändig
φροντ-ίς, ἡ, Sorge; vb. — ίζεσθαι, ſorgen, bekümmert ſein.
φρουρ-ά, ἡ, Wache, Beſatzung.
— αρχος, ὁ, Befehlshaber der Beſatzung, der Feſtung.
— ιον, τό, Feſtung.
— οί, οἱ, Beſatzung.
φυγάς, ὁ, Flüchtling, Verbannter.
φύειν, erzeugen, hervorbringen; Med. u. intr. werden, wachſen; abſtammen; pf. πεφυκέναι, ſein, geeignet ſein, von Natur ſo ſein.
φυή, ἡ, Wuchs.
φυλακή, ἡ, Wache, Bewachung, Beſatzung.
φυλακτήριον, τό, Wachort, Wachpoſten.
φύλαξ, ὁ, Wächter, Beſchützer, Aufſeher; pl. οἱ, Schutzwache.
φυλάττειν, bewachen, beſchützen, Wache halten; Med. ſich hüten, ſich decken gegen Jemand, ſich in Acht nehmen vor etwas.
φυλή, ἡ, Stamm, Abtheilung (des Heeres).
φύλλον, τό, Blatt.
φῦλον, τό, Volksſtamm, Nation, Völkerſchaft.
φύρδην, adv. vermiſcht, untereinander.
φύσις, ἡ, Natur; Naturanlage, Talent.
φυτεύειν, pflanzen.
φων-ή, ἡ, Stimme; vb. — εῖν, Laut geben, reden; adj. — ήεις, εσσα, εν, mit Sprache begabt.
φῶς, τό, Licht; πρὸς φ. beim Feuer.

Χ.

Χαίρειν, ſich freuen; wohl ſein; imp. ſei gegrüßt! lebe wohl!
χαλᾶν, offenſtehen.
χαλεπ-αίνειν, heftig zürnen, böſe werden; P. erzürnt werden.
— ός, ή, όν, ſchwer, beſchwerlich, widrig; widerſpenſtig, feindſelig; n. pl. Gefahren, Widerwärtigkeiten; -ῶς ἔχειν, böſe ſein.
χαλκ-ός, ὁ, Erz, Metall; Schwert; — οῦς, ῆ, οῦν, ehern.
χάλκωμα, τό, ehernes Gefäß.
χαμαί, auf der Erde.
χαρά, ἡ, Freude.

χαράδρα, ἡ, Schlucht.
χάρ-ις, ιτος, ἡ, Dank; Anmuth; Gefälligkeit; acc. wegen; adj. — ίεις, εσσα, εν, artig.
— ίζεσθαι, gefällig ſein, Gefallen thun, nachgeben; ſich gütlich thun (τῇ ψυχῇ), P. pf. P. angenehm.
— ιστήρια, τά (ἱερά), Dankopfer.
— ιτία, ἡ, Schwank, Spaß.
— μονή, ἡ, Freude, Wonne.
χαυνοῦν, aufblaſen.
χεῖλος, τό, Lippe.
χειμ-ών, ὁ, Sturm; Winter; — άζεσθαι, Stürme beſtehen.
χείρ, ἡ, Hand; Handwurzel; Arm.
— οτονεῖν, beſchließen, wählen.
— όμακτρον, τό, Handtuch.
χειροῦσθαι, bewältigen, bezwingen.
χείρων, poët. χερείων, comp. zu κακός.
χελώνη, ἡ, Schildkröte.
χήρα, ἡ, Wittwe.
χιλιοστύς, ἡ, Abtheilung von 1000 Mann.
χιτών, ὁ, Leibrock, Unterkleid.
χιών, ἡ, Schnee.
χλαῖνα, ἡ, Mantel, Oberkleid.
χορ-ός, ὁ, Chor, Reigen; — εύειν, tanzen.
χόρτος, ὁ, Gras, Futter; — κοῦφος, Heu.
χρεία, ἡ, Bedürfniß, Noth; Gebrauch.
χρή, es iſt nöthig, man muß.
χρῄζειν, bedürfen, verlangen, wollen.
χρῆ-σθαι, gebrauchen, behandeln; umgeben.
— μα, τό, Sache, Ding; pl. Vermögen, Geld; S. 23, N. 22 Stück (Wild); — ατισμός, ὁ, Gelderwerb.
— σιμος, η, ον, nützlich, brauchbar.
χρησμοσύνη, ἡ, Dürftigkeit, Mangel.
χρηστήριον, τό, Orakel.
χρηστός, ή, όν, brauchbar, gut, vortheilhaft; n. pl. Vortheil.
χρί-ειν, ſtreichen, beſtreichen, ſalben; — σμα, τό, Salbe.
χρόνος, ὁ, Zeit.
χρυσ-ός, ὁ, Gold; — οῦς, ῆ, οῦν, golden; — οειδής, ές, goldähnlich.
— ίον, τό, Gold; Goldmünze.
χρυσοχάλινος, ον, mit goldenen Zügeln.
χρῶμα, τό, Farbe.
χρώς, ὁ, poët. Leib.
χωλός, ή, όν, lahm.
χωννύναι, aufſchütten, begraben.
χώρα, ἡ, Raum, Stelle; Land, Gegend; Feld.
χωρ-εῖν, ſich fortbewegen, gehen; ἐπὶ μέγα χ. ſehr zunehmen.
— ίον, τό, Platz, beſ. feſter Platz; Feld; Ort.
χωρίς, beſonders, getrennt; ohne.

Ψ.

Ψέλλιον, τό, Armband.
ψευδ-εῖν, Lügen ſtrafen; Med. lügen, täuſchen; abſichtlich brechen.
ψευδ-ής, ές, lügenhaft; erlogen; erdichtet, falſch.
ψῆφ-ος, ἡ, Stimmſtein, Stimme; τίθεσθαι, Stimme abgeben; Steinbrett, Zahlbrett.
ψηφ-ίζεσθαι, abſtimmen, beſchließen.
ψήφ-ισμα, τό, Antrag, Beſchluß.
ψιλ-ός, ή, όν, bloß, entblößt; leer; pl. leichte Truppen.
ψόγος, ὁ, Tadel.
ψόφος, ὁ, Geräuſch, Krachen, Donnern.
ψυχή, ἡ, Seele, Geiſt; Leben.
ψῦχος, τό, Kühle, Kälte.
ψωραλέος, α, ον, krätzig, räudig (ψώρα).

Ω.

ᾨδή, ἡ, Geſang, Lied; (vom Hahnen) Schrei.

ὠθεῖν, ſtoßen, drängen.

ὦμος, ὁ, Schulter.

ὠμός, ή, όν, roh.

ὠμοβόειος, ον, aus rohen Rindshäuten.

ὠνεῖσθαι, kaufen.

ὥρ-α, ion. ὥρη, ἡ, beſtimmte Zeit, Zeit; Alter; Jugendlichkeit; — αῖος, α, ον, jugendlich, friſch; zeitig, reif.

ὡς, adv. wie, als, daß; praep. = πρός, zu.

ὡσαύτως, ebenſo.

ὥσπερ, wie.

ὠτειλή, ἡ, Narbe.

ὠφελ-εῖν, nützen, fördern; — εια, ἡ, Nutzen, Vortheil; — ιμος, ον, nützlich.

Druckfehler.

1) Im Wörterbuch:

Lies: Αὐτόμολος u. αὐτόφωρος
„ γάμος
Unter καπτήρ lies ὁ ſt. ἡ.
μακρός ſt. μαυρός.

2) In der Chreſtomathie:

Seite 18, Linie 8 lies οὗτος.
„ 23, Note 22) lies ἔλαφον ſtatt καταβάλλει.
„ 29, Linie 18 das Comma nach παυσαμένοις zu ſtreichen.
„ 88, Linie 3 }
„ 100, Linie 21 } lies αὑτοῦ ſtatt αὐτοῦ.
„ 118, Linie 3 von unten lies ἕστασαν ſtatt ἔστασαν.
„ 120, Note 3) lies dazu ſtatt zu.
„ 150, Linie 1 lies ἦν ſtatt ᾗν.
„ 161, Linie 1 lies ἔχουσιν.
„ 161, Linie 5 lies τῇ.
„ 161, Linie 13 lies ὑπερφίαλον.
„ 167, Linie 4 lies οἳ ſtatt οἱ.
„ 172, Linie 4 lies ταρσοῖς . .
„ 172, Linie 2 von unten lies εἴρηκε πόνων.
„ 176, Linie 1 von unten lies ἐκεῖνο.
„ 176, Linie 3 von unten lies τὰ Ὁμήρου.
„ 179, Linie 2 von unten lies ἦκ' (ἦκα) ſtatt ἧκ'.
„ 108, Linie 8 und 9 lies ἰδόντες und ὅπως.
„ 180, Linie 18 lies ἠδυνάσθησαν.
„ 185, Linie 12 π zu tilgen.
„ 188, Linie 1 lies ἄτοπον.
„ 192, Linie 13 nach ἄμπνευμ' ein Colon.

COLUMBIA UNIVERSITY

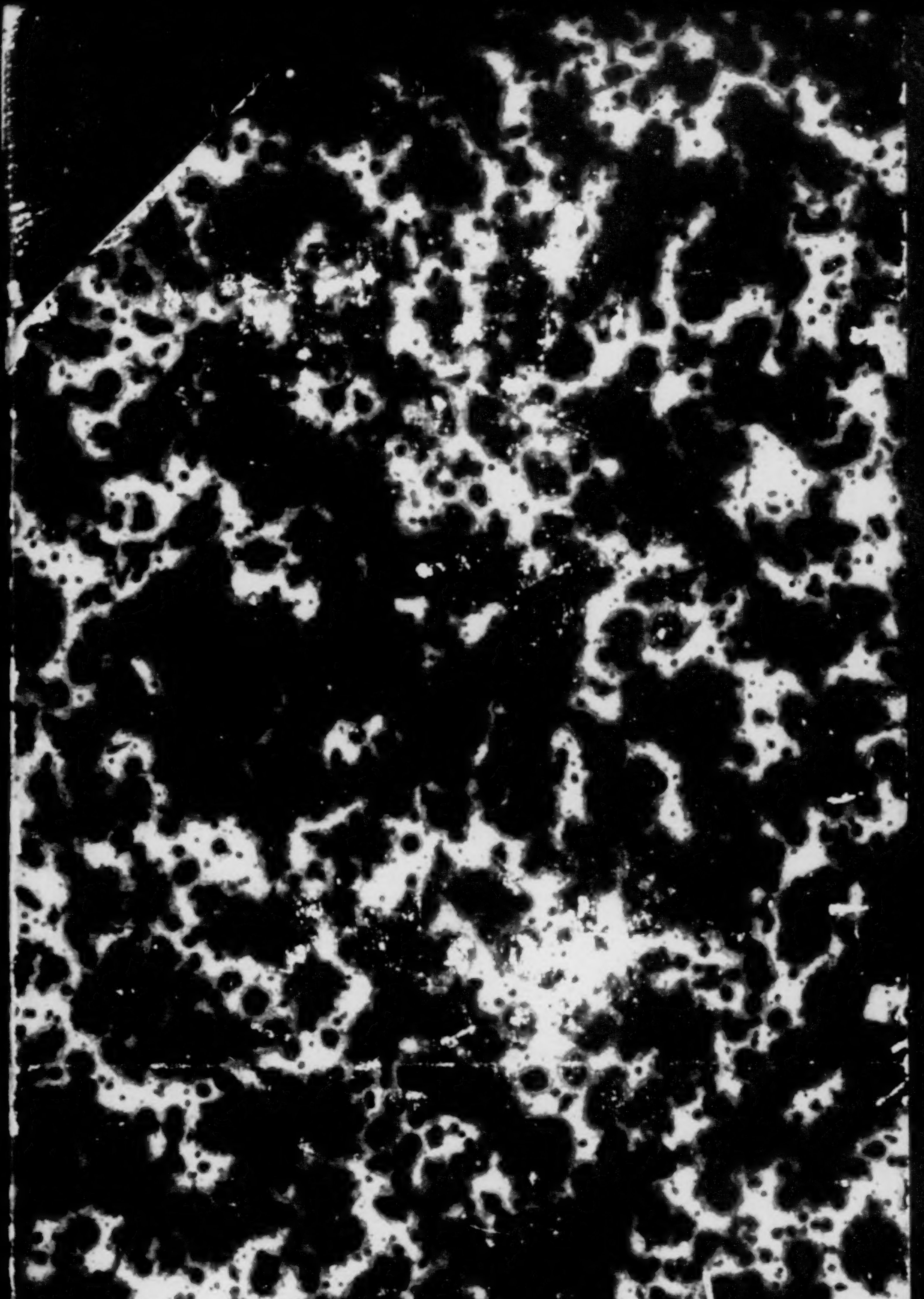COLUMBIA UNIVERSITY